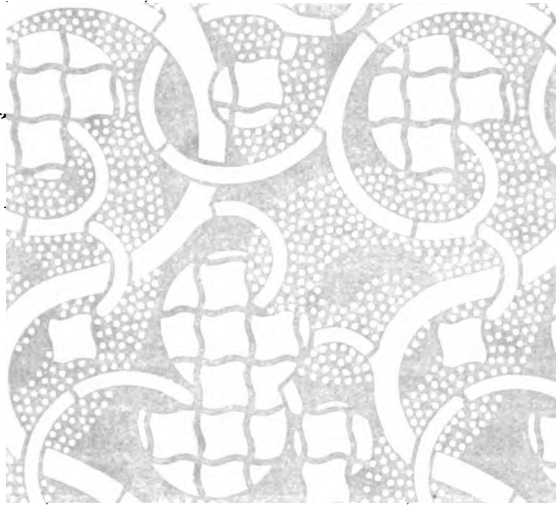

III - 8

MONUMENTA HISTORICA

SLAVORUM MERIDIONALIUM.

POVJESTNI SPOMENICI

JUŽNIH SLAVENAH.

IZDAJE

IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI.

^{Knjiga 2}
KNJIGA II.

DIPLOMATIČKI ZBORNIK

KRALJEVINE HRVATSKE S DALMACIJOM I SLAVONIJOM.

OD GOD. 503.—1102.

(CODEX DIPLOMATICUS REGNI CROATIAE DALMATIAE ET SLAVONIAE).

AB ANNO 503. USQUE AD ANNUM 1102.

U ZAGREBU 1874.

TISKOM DRAGUTINA ALBRECHTA.

CODEX DIPLOMATICUS

REGNI CROATIAE, DALMATIAE ET SLAVONIAE.

DIPLOMATIČKI ZBORNIK

KRALJEVINE HRVATSKE S DALMACIJOM I SLAVONIJOM.

IZDAJE

IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI.

DIO I.

OD GODINE 503—1102.

(TROŠKOM DRUŽTVA ZA JUGOSLAVENSKU POVJEST I STARINE).

U ZAGREBU 1874.

TISKOM DRAGUTINA ALBRECHTA.

Predgovor.

Ima tomu više od dvadeset i šest godina, što je 13. člankom hrvatskoga sabora godine 1847. zapao mene častni nalog, da za moći razjasniti tamnu prošlost naroda hrvatskoga, sabiram izprave i listine protežuće se ua povjest kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije.

Od onoga vremena sve do danas ulagao sam sav svoj trud, da odgovorim što savršenije višepomenutoj zadaći. U ovu svrhu razgledah i proučih sve skoro znamenitije pismohrane hrvatske, navratih se dvaputa u Dalmaciju, tri do četiri puta u Mletke, proputovah sve znamenitije gradove taljanske, i navratih se više puta u štajerski Gradac, Beč i Buda-Peštu, tražeći posvuda naše povjestne spomenike.

Prilikom ovih mojih književnih iztraživanjah, sabrao sam stranom u originalu, stranom pako prepisao što iz maticah, što iz starih prepisah, zbornikah i riedkih tiskanih dielah, više tisućah listinah, priredivši ih za diplomatički zbornik.

Najveću pomnju obratio sam ipak svakom zgodom na listine starije od XIII. vieka, bud što su veoma riedke, ili što je povjest naroda hrvatskoga, za vrieme samostalne narodne vladavine, i za vrieme prvoga stoleća našega saveza s Ugarskom, najmanje razjašnjena.

Na koliko mi trud moj podje za rukom, neka svjedoči ova prva knjiga zbornika, u kojoj su sabrane izprave i listine počamši od g. 503 do g. 1102, kao one godine, kad je kraljevina hrvatska stupila u savez s kraljevinom Ugarskom.

Gradju za ovu prvu knjigu izvadih iz devetnaest arkivah i knjižnicah, po imenu u Zadru: iz gubernijalnoga, i kaludjericah sv. Marije arkiva, U Splitu: iz biskupskoga i kaptolskoga arkiva. U Dubrovniku: iz okružnoga arkiva i knjižnicah oo. sv. Franje i J. A. Kaznačića. U Rabu: iz gradskog i kaptolskog arkiva i knjižnice popa Gurata. U Mletcih: iz arkiva republ. mletačke i knjižnice sv. Marka. U Rimu: iz vatikanskoga arkiva i knjižnicah vatikanske, barberinske, i korsinianske. U Beču: iz c. kr. dvorskog arkiva. U Zagrebu: iz zemaljskoga arkiva i moje vlastite zbirke. Od tiskanih dielah upotriebio sam ponajviše Mansia: Collectio con-

ciliorum; Farlatia: Illyricum sacrum; Lucia: De Croatia et Dalmatia Hist. Kleinmayera Juvavia i t. d.

Od svih ovih vrelah dadoše mi pogledom na izvorne listine najobilniju gradju gubernijalni, te zatim kaludjericah sv. Marije arkivi u Zadru. U ovih arkivih prepisao sam sve izvornike ili matice sa starinskim prepisi listinah do XIII. vieka, jur godine 1854. i 1856 desivši se tada u Dalmaciji. Ali stranom nepouzdaajući se posve u tadašnje moje prepise. stranom sluteći, da bi se u njih još koješta naći moglo, što je u tadašnjih veoma loših političkih okolnostih meni izbjeglo, zamolio sam društvo za jugoslavensku povjest i starine, čijim troškom ovo djelo izlazi, da pošalju kojega vještaka u Dalmaciju, da ovaj još jedanput razvidi arkive zadarske i splitske, te da sve izprave i listine prepíše, koje sižu do XIII. vieka. Izbor društva pao je na zaslužnoga povjestnika Ivana Tkalčića, koj poznatom svojom revnošću, za vrieme od mjesec danah, prepisa iz nova ne samo po meni jur prepisane listine, već mu sreća posluži, da je u gubernijalnom arkivu našao i znameniti stari zbornik listinah benediktinskoga samostana sv. Ivana u Belgradu, iz kojega su, žali-bože veoma oskudno i pogriješno, priobćili njeke izprave Lucić i Farlati. Zbornik ovaj, poznat pod imenom Polichorion, pisan je u XIV. vieku na velikoj četvrtini sa 71 stranah, a ima sljedeći naslov:

„Incipit libellus Policorion, qui topicus vocatur, est enim de diversis locis et multarum villarum territoriis, orthographice conpositus, monasterii s. Johannis apostoli et evangeliste, nunc a multis annis, citra a quibus non constat memoria, ad presens in contrarium deuoluti et translati, legitimis documentis et instrumentis et scripturis autenticis visis et habitis, diligenter perscrutatis et inventis, ad iurisdictionem conventus et monasterii sanctorum Cosme et Damiani pertinentium.“

Istomu gospodinu Tkalčiću podje za rukom i u arkivu samostana kaludjericah sv. Marije u Zadru naći stari zbornik listinah ovoga samostana, pisan na koži, koj meni poznat nebijaše, pošto mi prilikom tamošnjega istraživanja samo dva novija loša prepisa istoga zbornika na porabu dadoše. Ovaj stari zbornik, pisan je, kako g. Tkalčić misli, prije godine 1107. jer su kasnije listine sve do g. 1167. drugom rukom pisane i po Ivanu tadašnjem občinskom tajniku i poddjakonu crkve sv. Stošije podpisane. Sav zbornik ima samo 36 listovah, ali je od velike važnosti radi svoje starine, i radi pravilnosti prepisah. Jedan izmedju novijih prepisah rečenoga zbornika, iz kojega g. 1854 ja prepisivah, ima sljedeću bilježku: „Omnia hucusque scripta ex quodam libello in carta membrana, antiquo caractere scripto, ego Dominicus Bersich exemplavi, anno 1755.“ Iz česa se vidi, da je Bersić ovaj zbornik prepisao iz višespomenutoga staroga zbornika XI. i XII. vieka.

Od rukopisnih zbornikah po meni rabljenih valja da još tri napomenem. Dva od ovijeh čuvaju se u vatikanskom arhivu u Rimu, treći je u kaptolskom arhivu u Splietu. Prvo i najvažnije mjesto od ovieh pripada zborniku vatikanskomu: *Regestum autographum Joannis Papae VIII.*“ koj se smatra za najstariji vatikanski rukopis papinskih regestah. Pisan je na pergameni, pismeni manjimi (minusculis) lombardskimi, početkom XI. vieka, u velikom foliju, te ima listovah 122, a Ivanovih pisamah svega skupa na broju 316. Iz ovoga rukopisa prepisao sam sve poslanice, koje se tiču povjesti hrvatske, bugarske i velikomoravske, ali sam uvrstio u ovu knjigu samo one, koje stoje u savezu s povješću hrvatskom. Kako će se svaki čitatelj iz sravnjivanja mogega s dojakošnjimi različitim izdanji osvjedočiti moći, ima skoro u svakoj pod brojevi LXXII. LXXIII. LXXIV. LXXVI. LXXVII. LXXVIII. LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII i CCXLII. priobćenoj poslanici Ivanovoj, ponješto riečih i stavkah po meni priobćenih drugčije, nego u prvašnjih izdanjih, počamši od Rajnalda, Bzovija i Mansija, sve do Farlata i Bozeka obielodanjenih. Ja sam se strogo držao u svemu načina pisanja višerečenoga regesta, samo sam izmienio rukopisni *e* sa *ae*, po duhu rimskih pisamah IX. stoljeća, držeći se kronologije opredieljene po učenom Jaffeu u njegovih papinskih regestah: „*Regesta Pontificum*“ g. 1851. u Berlinu izdanih.

Drugi zbornik, čuvan takodjer u vatikanskom arhivu, pod naslovom: „*Gregorii VII. Bullarum*“ sadržaje regesta pape Grgura VII. Pisan je na pergameni malimi lombardskimi pismeni u XI. vieku, na malenom foliju, s listovi 259. Ima svega skupa 359 Grgurovih poslanicah, od kojih spadaju na hrvatsku povjest samo tri, priobćene u toj knjizi pod brojevi CLXXXI. CXCVI. i CCIV.

Treći sbornik sačuvan je slučajno u arhivu kaptola splietskog. Sadržaje regesta samostana sv. Petra gumajskoga, ili bolje selskoga iznad Solina grada. Velevažan taj zbornik pisan je na pergameni u velikoj osmini koncem XII. vieka, te ima samo 29 stranah. Od ovoga zbornika nalazi se i kasnijih prepisah iz XVII. i XVIII. stoljeća, a tiskom ga priobći, ali veoma pogriešno, mnogozaslužni Dr. Franjo Carrara, u svom djelu „*Archivio capitolare di Spalato*.“

Rekoh gore, da je ovaj zbornik slučajno sačuvan u Splietu, pošto su svi ostali rukopisni spomenici kaptola splietskoga, žalibože izvan naše domovine prenešeni jur prije mnogo godina u Beč, te se čuvaju sada u c. k. dvorskom arhivu; dočim su izvornici svih starih listinah bivše nadbiskupije splietske, i bivših splietskih i solinskih mnogobrojnih samostanah, bez ikakova traga propali, te se jedino noviji prepisi kojekuda razpršeni nalaze. Od veleznamenitoga samostana solinskoga, sagrađena od hrvatskih kraljevah i posvećena sv. Stjepanu prvomučeniku, neimamo dapače ni prepise izvornikah,

već jedino taljanske prevode, od kojih njeke Farlati opet na latinski prevede, i tako dvakrat pretvorene i preobražene tiskom priobći Od ovih taljanskih prevodah sačuvan je jedan noviji prepis u mletačkoj knjižnici sv. Marka, pod naslovom: „Scritture del monastero di s. Stefano di Spalato.“ Nu nezna se pravo, da li su ovi prevodi načinjeni iz latinskih ili hrvatskih izvornikah, budući da nije vjerojatno, da su redovnici rimske crkve, navlastito Benediktini, ako su bili i glagolaši, jur u staro doba bolje razumjeli taljanski nego li latinski, pa da su radi toga prevodili za svoju porabu latinske izvornike na taljanski. Da su ih pako prevodili na taljanski za svjetske ljude i za javnu porabu, još je manje vjerojatno, jer latinski jezik, kako iz svih skoro starih izpravah i listinah znamo, bijaše u Dalmaciji od učenih i zvaničnih ljudih vazda dobro poznat. Moguće je dakle, da su splitski Benediktini svoje stare izprave, pisane možebit izvorno hrvatski, preveli tekar onda na taljanski jezik, kad je mletačka vlada počela pošiljati svoje veće i manje činovnike u Dalmaciju, koji prem ako i bijahu vješti latinskomu i taljanskomu jeziku, nisu razumjeli hrvatski. Ovo mnijenje mogla bi potvrditi listina kralja Stjepana II. pod br. CCXXI. u taljanskom i latinskom prevodu priobćena, koje duh i način pisanja odgovara sasvim hrvatskim i srbskim izpravam kasnijega vremena.

Uvjeren sam podpunoma, da i mnoge druge izprave, priobćene u toj knjizi, bijahu jur u najstarije doba prevedene iz hrvatskoga jezika, jer od nekih izpravah XI. vieka, imamo od jedne te iste listine više suvremenih latinskih prepisah, koje ni u pojedinih riečih, ni u čitavom tekstu nesuglasuju, kao n. pr. listine pod br. CLIX. CLX. i CLXVII. iz česa dalo bi se zaključiti, da su takove izprave od različitih ljudih prevedene na jezik latinski, i to pogledom na pismo, u isto doba, kad je pisan izvornik. U nekih listinah kaže pisac naročito, da je pisao na pučkom, dakle hrvatskom jeziku. Srvni listinu CXLIX, u kojoj kaže Stjepan biskup-zadarski: *Ego Stephanus etc. curis prepeditus nonnullis, cyrographum hoc rustico sermone conscripsi.* Za listine priobćene pod br. CVI. i CVII. nagadjao je jur Farlati, da bijahu izvorno pisane hrvatski ili staroslovenski, jer teško da su u ono doba pribjegli u Hrvatsku bugarski velmože, i malo razumjeli latinski, kamo li da su izdavali izprave na tom jeziku.

Najmučniji bijaše posao nekim listinam opredieliti točno vrijeme i godinu. U tom smieru počinili su velike pogriješke jur Lucić i Farlati, zavedivši mnoge koji su sliedili njihovo mnijenje. Za Trpimirovu listinu (br. LIX). o kojoj počese u novije doba neki inostrani i domaći pisci tvrditi, da pada u g. 852. dokazao sam, kako mislim dosta jasno, u XI. knjizi arkiva, da u rečenu godinu padati nemože, jer nesudara sa povješću i životom osobah, koje se u njoj spominju, s toga sam ju po starom običaju uvrstio iz nova.

pod g. 837. Listinu pod br. LXI. stavio sam, kako se kasnije osvjedočih, pogriješno u g. 860, kad je još Kocelov otac Pribina živio, te za kojega knezovanja nije po svoj prilici Kocel kao knez darove pravio; listina bi se imala dakle uvrstiti u g. 862—868. Isto tako mogla bi se pomaknuti listina br. LXII. od g. 860. za deset do dvadeset godina napred. Za odlomak listine br. CXXXIV. od koje Koleti u *Illyricum sacrum* samo početak priobći i u g. 1058. uvrsti, neznam da li pripada ovoj godini, i time XI. veku, ako se u njoj doista spominje Radoslav kao kralj. Pod ovim imenom dolazi više županah i knezovah zetskih, od kojih navadja ljetopisac dukljanski jednoga, kao sina Dobroslavova, (Stjepana Vojslava) oko g. 1034—1044. Taj isti knez Radoslav bijaše brat Mihalja i stric Bodina, kraljevah južne Dalmacije, te se među sinovi ovoga kneza Radoslava spominje i Branslav, koj u listini dolazi. Za drugoga kneza Radoslava govori isti dukljanski ljetopisac, da je bio sin Gradinje, i da je živio za vrijeme cara Emanuela (1143—1180) Ali godina 1058. odgovara svakako vremenu vladikovanja Vitala nadbiskupa dubrovačkog.

Kad se može bit s vremenom pronadju ili izgubljeni izvornici, ili bolji prepisi, ili pako drugi povjestni do sad nepoznati podatci, moći će se osim gorespomenutih još kojojgodj u toj knjizi uvršćenih listinah točnije opredieliti godina, koje je izdana.

Može bit da će tkogod prigovoriti i tomu, što sam u ovu knjigu zbornika uvrstio izprave i listine iz šestoga vieka, protežuće se ponajviše na crkvenu povjest Dalmacije i Panonije, pošto neimamo jasnih dokazah, da li su Hrvati jur u šestom vieku zasjeli rečene zemlje. Nu mene je natjeralo na to, da se obazrem i na izprave šestoga vieka prije svega taj razlog: jer je za svakog povjestnika neobhodno nužno, da se upozna barem s najbližim vremenom one dobe, o kojoj hoće da započme svoja iztraživanja. S druge strane prinukalo me, da se obazrem na sav šesti viek, taj učin, što se jur koncem šestoga vieka u istih izpravah i papinskih poslanicah spominju Slovjeni, koji su jur tada iz Panonije i Istre navaljivali u Dalmaciju. Znamo napokon iz drugih suvremenih povjestnih vrelah, da su i na početku i u sriedini šestoga vieka Slovjeni jur na dolnjem Dunavu i na Savi posve naseljeni bili, prodirajući od tuda dublje na balkanski otok i u istu Dalmaciju. Smatrao sam dakle za dužnost, priobćivajući izprave i listine iz dobe samostalne hrvatske vladavine, obazrieti se svakako i na šesti viek.

Valja još da rekнем koju o pravopisu. Pošto su u toj knjizi sabrane listine od šest vjekovah, to je naravno, da ima u njih i različitog načina pisanja, u kojem su se pojedini narodi znatno lučili. Najviše mienjalo se u staro doba u latinskom pisanju pisne *ae* sa *e* — *u* sa *v* — *t* sa *c*, ali je ipak

u prvih vjekovih kršćanstva nadvladjivala u pismu poraba pisma *ae* miesto kasnijeg *e*, kako i u miesto *v*. Budući pako da strogo ustanovljenih pravilah, kojim pravopisom da se listine sriednjega vieka izdavati imadu, do sada još uvijek neima, te se i sami Niemci, kao najveći sitničari, kojim se, (naši pisci kao idolom klanjaju), pokraj sve svoje učenosti i pedanterije, glede otijeh pravilah, do sada sjediniti nemogoše; to sam se držao pravila, da sve inostrane izprave i listine priobćim onako, kako sam ih našao u tiskanih knjigah, ili u izvornicah i prepisih; sve pako domaće listine, osim novijih Farlatovih prevodah, priobćio sam onim pravopisom, kako sam ih našao u izvornicah i starih prepisih, uredivši po njihovom kalupu i one, koje sam iz tiskanih knjigah i novijih prepisah crpio. Samo glede *u-a* i *v-a* upotriebio sam u svih listinah jednako pisanje, te sam na početku rieči pisao *vazda v* miesto *u*, u sriedini pako uvijek *u* po načinu pisanja svega sriednjega vieka. Isto tako rabio sam velika pismena samo iza piknje i kod osobnih imenah, ostavivši u svem ostalom tekstu, po pravcu sriednjega vieka, malena pismena. Samo se po sebi razumieva, da sam imena vlastita, osobna i miestna, sasvim onako priobćio, kako sam ih našao napisana.

Prem da nadpisi ni malo ne spadaju u zbornik listinah, to sam ipak za nadopuniti malen broj izvornih povjestnih spomenikah iz vremena samostalnih vladarah hrvatskih, priobćio na kraju ove knjige i njeke do sad malo poznate nadpise od g. 680 do 1101. nebi li se i njimi razjasnila što-god tamna povjest naše prastare dobe. Nadpise pod brojevi II. i XI. nisam pokušao razriešiti, jer su samo u odlomcih sačuvani, te davaju povod kojekakovim konjekturam, nu ipak moglo bi se za broj II. poprimiti čitanje i riešenje g. Dr. Račkoga koj taj nadpis ovako protumači:

(Tempore ducis) Branimiri, annorum Christi sacra de virgine carne ut sumpsit, seu? (scilicet?) DCCCLXXX et VIII. VIque indictione.

Velikom pomnjom nastojao sam napokon izraditi imenik historički, mjestopisni, juridički i ostalih važnijih predmetah, o kojih je govor u izpravah i listinah. U tom imeniku uvrstio sam azbučnim i kronologičkim redom sve u listinah spomenute hrvatske kraljeve, knezove, banove, župe i župane, državne i gradske dostojanstvenike, pape, patriarke, nadbiskupe, biskupe, crkve, monastire, opate i opatice, gradske predstojnike, tekuće tad pjeneze, nalazeće se tad rukopise i t. d. uvjeren budući, da će taj imenik ne samo olahkotiti svakomu porabu samoga zbornika, nego da će dobro doći i svakomu onomu, koj će se baviti pisanjem monografijah onoga davnoga vremena slave i samostalnog života naroda hrvatskoga.

U Zagrebu dne 15. prosinca 1873.

I. K. S.

Sadržaj.

	Strana
I. G. 503. U Solinu. Kvirin, otmeniji solinski gradjan, nadaruje u svojoj oporuci tro-girsku crkvu sv. Lovre, koju je iz nova sagraditi dao	1
II. „ 504. Kralj Teodorik povjerava Koloseju upravu predobljene Panonije	2
III. „ 504. Kralj Teodorik nalaže Srimčanom, da poslušaju svoga novoga poglavara Ko-loseja, i podjeljuje im savjet kako da se imaju vladati	2
IV. „ 526. Atalarik kralj istočnih Gotah predaje iz nova knezu Osvinu upravu Dalma-cije i Slavonije, t. j. Panonije savske	2
V. „ 535. Car Justinijan-Uprava priobćuje A Katelijanu nadbiskupu gjustendilskomu (Justinianae primae). kako je njegovoj crkvenoj oblasti, osim nekih drugih pokrajinah ilirskih, podčinio i stranku dolnje Panonije	3
VI. „ 541. 18. ožujka. U Carigradu. Car Justinijan stavlja doluju Panoniju pod vlast nadbiskupije gjustendilske	4
VII. „ 549. Vigilio papa, naloži Sebastijanu djakonu, svomu poslaniku u Dalmaciju, neka se ne vraća prije dok svoj posao ne svrši, kori ga što nije slušao njegove zapovjedi i propisane naredbe	4
VIII. „ 590. Grgur papa nalaže Sebastijanu biskupu risanskomu da ga izvesti o mislih protjeranoga carigradskoga patrijarke Anastazija	5
IX. „ 590. mjeseca studena ili prosinca. Grgur I. papa nalaže Natalu, biskupu solin-skomu, da Honoratu naddjakonsku čast povрати	5
X. „ 591. mjeseca veljače. U Rimu. Grgur I. papa zahvaljuje Natalu biskupu solin-skomu na čestitki, prilikom kad je zasjeo stolicu papinsku	6
XI. „ 591. 16. ožujka. U Rimu. Grgur I. papa nalaže Malku biskupu duvnanskomu, da iznese pred sud razpru među Ivanom savjetnikom Gjorgje prefekta Italije i Stjepanom biskupom skadarskim	6
XII. „ 591. mjeseca lipnja u Rimu. Grgur I. papa preporuča biskupom ilirskim njeke sa svojih stolicah protjerane biskupe	6
XIII. „ 592. mjeseca ožujka. Grgur I. papa kori Natala biskupa solinskoga radi njegova razuzdana života, i nalaže mu, da naddjakona Honorata opet u čast postavi	7
XIV. „ 592. mjeseca ožujka. Grgur I. papa javlja biskupom dalmatinskim, kakove je za-povjedi podielio biskupu solinskomu Natalu, poradi svrgnuta naddjakona so-linskog Honorata	8
XV. „ 592. mjeseca ožujka. Grgur I. papa nalaže poddjakonu Antoninu, da ide u Solin i da nagovori biskupa Natala da naddjakonu Honoratu čast povрати, u protivnom pako slučaj u istoga Natala izbóci, ujedno želi, da biskupa Malka u Rim pošalje	9
XVI. „ 592. mjeseca ožujka. Grgur I. papa čestita Jošinu prefektu ilirskomu, što je sretno izliečio posljedice nasrtaja barbarskoga, moli ga ujedno neka ne podupira Natala biskupa solinskoga	10
XVII. „ 592. mjeseca srpnja. Grgur I. papa piše Ivanu biskupu ravenkomu, da se raduje što je Natal biskup solinski svoje opachine izpravio, zajedno ga moli, neka opomene biskupa Malka da dodje u Rim	10
XVIII. „ 592. mjeseca kolovoza. Grgur I. papa odgovara Natalu biskupu solinskomu glede gošćenjah, koja je ovaj kao nevina branio, i obećaje mu, da će razpru, što	

		Strana
	ju ima s naddjakonom Honoratom, riešiti onda, kad njegovi poslanici u Rim stignu	11
XIX.	G. 592. mjeseca listopada. Grgur I. papa nalaže Natalu biskupu solinskomu, neka se putem svećeničkog zbora zauzme za Florentija biskupa dubrovačkog, koga s časti protjeraše	13
XX.	" 592. mjeseca listopada. Grgur I. papa nalaže Antoniou poddjakonu, da se zauzme za Florentija biskupa dubrovačkog, kojega preko (sine) svećeničkog suda s časti protjeraše	13
XXII.	" 593. mjeseca travnja. U Rimu. Grgur I. papa riešava Honorata naddjakona solinskoga od svih pogriješakah, radi kojih bijaše obtužen	14
XXIII.	" 593. mjeseca srpnja. Grgur I. papa odobrava izbor naddjakona Honorata za biskupa solinskog	15
XXIV.	" 593. mjeseca listopada. Grgur I. papa zabranjuje biskupom dalmatinskim, bez njegova znanja posvetiti Maksima za biskupa solinskoga	15
XXV.	" 594. mjeseca siečnja. U Rimu. Grgur I. papa izobćuje Maksima i one koji ga posvetiše biskupom solinskim, dok se nedokaže, da je doista istinskom dozvolom carskom posvećen	16
XXVI.	" 594. mjeseca kolovoza. Grgur I. papa odgovara Marcellu skolastiku, da ne može uslišati njegovu molbu, podnešenu radi Maksima biskupa solinskog	17
XXVII.	" 594. mjeseca prosinca. U Rimu. Grgur I. papa piše Sabinijanu djakonu u Carigrad radi Maksima biskupa solinskoga	17
XXVIII.	" 595. mjeseca siečnja. U Rimu. Grgur papa piše Konstantini supruzi cesara Mavricija, o nepokornosti biskupa solinskoga Maksima	18
XXIX.	" 595. mjeseca veljače. U Rimu. Grgur I. papa nudi protjeranomu biskupije risanske (polag nekih sriemske) Sebastijanu biskupu, kojegod izpražnjenu biskupiju sicilijansku, odobravajući, što nije htio primiti biskupiju ponudjenu sebi od Anastazija patriarka Antiokenskog	19
XXX.	" 595. U Rimu. Grgur I. papa pozivlje Maksima biskupa solinskoga u Rim pred crkveni sud	20
XXXI.	" 596. mjeseca siečnja. U Rimu. Grgur I. papa zapovieda opetovano Maksimu biskupu solinskomu, da dodje u Rim i da ne proganja Pavlina biskupa i Honorata naddjakona	20
XXXII.	" 596. mjeseca ožujka. U Rimu. Grgur I. papa potiče svećenstvo i vlastelinstvo solinsko proti izabranomu biskupu Maksimu, čudeći se, da osim biskupa Pavlina i naddjakona Honorata nitko proti njemu ustao nije	22
XXXIII.	" 596. mjeseca srpnja. U Rimu. Grgur I. papa nagovara svećenstvo, vlastelinstvo i puk zadarski, da se nedruže s izobćenim Maksimom biskupom solinskim	22
XXXIV.	" 597. mjeseca travnja. U Rimu. Grgur I. papa nalaže Sabinijanu biskupu zadarskomu, da ne obći s izobćenim od crkve Maksimom biskupom solinskim, i da dodje zajedno s biskupi dalmatinskim u Rim	23
XXXV.	" 597. mjeseca prosinca. U Rimu. Grgur I. papa prima u milost Sabinijana biskupa zadarskoga, koj poradi druženja s Maksimom morade zatvoren u monastiru pokoru činiti; zajedno mu nalaže, da ga izvesti o stanju Florentija biskupa dubrovačkoga, kojega bijaše prognao pokojni Natal biskup solinski	24
XXXVI.	" 598. mjeseca lipnja. U Rimu. Grgur I. papa nagovara Sebastijana biskupa zadarskoga, neka strpljivo podnosi progone biskupa solinskoga Maksima, iz crkve izobćena	25
XXXVII.	" 598. oko mjeseca lipnja. (Jaffe m. listopada). U Rimu. Grgur I. papa piše Mariniu biskupu ravenkomu, o nekom Ivanu došavšem iz Panonije, kojega načiniše biskupom u Novom gradu; nalaže mu ujedno da povede iztragu proti Maksimu biskupu solinskomu, te ako bude potrebno, da i biskupa milanskoga kao sudca na iztragu pozove	26

XXXVIII. G.	598.	(Jaffe m. listopada). U Rimu. Grgur I. papa kori Marcellina podkonzula dalmatinskoga, što podupira Maksima biskupa solinskoga	27
XXXIX.	"	598. oko mjeseca srpnja (Jaffe m. listopada). U Rimu. Grgur I. papa nalaže Konstanciju biskupu milanskomu, da zajedno s biskupom ravenkim iztražuje proti Maksimu biskupu solinskomu	28
XL.	"	598. (Jaffe 599). mjeseca srpnja. U Rimu. Grgur I. papa daje Marijanu biskupu ravenkomu slobodnu ruku, glede odsude Maksima biskupa solinskoga	28
XLI.	"	598. (Jaffe 599). mjeseca srpnja. U Rimu. Grgur I. papa nalaže Kastoriju bilježniku, neka biskupu solinskomu Maksimu, ako se pokaje za svoju nepokornost, i svoju nevinost dokaže, preda utješiteljno papinsko pismo a zajedno da istoga Maksima sa biskupom Savinijanom i naddjakonom Honoratom izmiri	29
XLII.	"	598. (Jaffe 599). mjeseca srpnja. U Rimu. Grgur I. papa prima u milost Maksima biskupa solinskoga i dozvoljuje mu nositi plašć	29
XLIII.	"	598. mjeseca listopada. Grgur I. papa javlja Kaliniku eksarku ravenkomu kako se radovao nad viešću, da su Slovjeni pobijedjeni, i da je otok Kapri u Istri sjedinio se s crkvom rimskom	30
XLIV.	"	599. 26. kolovoza. Bilježka o pokori i o proglašenju nevinosti Maksima biskupa solinskoga	30
XLV.	"	599. mjeseca kolovoza. Grgur I. papa razlaže Maksimu biskupu solinskomu vriednost plašća biskupova, preporuča mu ujedno biskupa Savinijana i naddjakona Honorata da ih neproganja	30
XLVI.	"	600. mjeseca srpnja. Grgur I. papa žali u svom pismu pisanom Maksimu biskupu solinskomu, da Slovjeni navaljuju kroz Istru u Italiju	31
XLVII.	"	602. mjeseca ožujka. U Rimu. Grgur I. papa, priobćujući Konstanciju biskupu skadarskomu svoje pismo, pisano gjustendilskomu biskupu, nalaže mu neka po mogućnosti, u smislu pisma, kazni Pavla biskupa dukljanskoga, pak ako bi nagazio na kakove zaprieke, tekak onda neka priobći isto pismo rečenomu biskupu gjustendilskomu	32
XLVIII.	"	602. U Rimu. Grgur I. papa nagovara biskupa gjustendilskoga, da Pavla biskupa dukljanskoga, protjerana sa svoje stolice, pošto je njeke stvari, kako se tvrdilo, na silu odnio, u monastir makar doživotno zatvori	33
XLIX.	"	602. mjeseca studenoga. U Rimu. Grgur I. papa piše Maksimu biskupu solinskomu, da u buduće neće obzir uzeti na njegove poslanike ako nedonesu zajedno pismo podpisano od njega i njegova svećenstva	34
L.	"	729. Grgur II. papa spominje u svojoj poslanici pisanoj caru Leonu, kako su Longobardi i Sarmati, (pod kojima se imadu razumievati južni Slovjeni) zauzeli grad Ravenu i obližnja miesta	34
LI.	"	743. dne 16. svibnja. U Rimu. Zakarija papa podieljuje biskupu dubrovačkomu Andriji biskupski plašć	35
LII.	"	804. U Ričanih kod Kopra. Pop Ico, i knezovi Kadolao i Ajo uredjuju u ime Karla velikoga Istru, i nagadjaju razpre, što ih je imao puk istranski s Ivanom knezom istarskim i s biskupi	36
LIII.	"	805. U Cahenu. Car Karlo veliki izdaje zakon za trgovce, koji putuju u slovjenske i obarske zemlje	40
LIV.	"	809. 13. siečnja. U Kotoru. Bilježka kako je neki Andrejac sa svojom suprugom Marijom kupio moći sv. Trifuna od nekih Mletčanah za 300 rimskih solidah, i kako sagradi crkvu na čast istoga svetca, koju darova svomu sinu, zajedno s nekim slobodnjaci	40
LV.	"	811. 14. lipnja. U Akvisgrani. Car Karlo veliki uredjuje rieku Dravu granicom među crkvom oglaškom i solnogradskom	40
LVI.	"	815. Ludovik, franački kralj, potvrđujući Istrijanom staro njihovo pravo, da mogu birati sve svoje častnike tako duhovne kao i svietske, priznaje	

		Strana
	ujedno sve one naredbe, koje načiniše poslanici njegova oca, Izo, Ka- dolao i Ajo	42
LVII.	G. 817. mjeseca lipnja. U Cahenu. Ludovik car franački dieli svoje carstvo među svoje sinove Lotara, Pipina i Ludovika, kojemu posljednjemu pri- pada slovjenska zemlja, ležeća na istoku od Bavarske	43
LVIII.	" 824—826. Eugenio II. papa stavlja pod vlast laureacenskog nadbiskupa Yrulfa, Hunniju, t. j. Avariju, Moravsku, Panoniju i Meziju	44
LIX.	" 837. 4. ožujka. U Bijaču kod Solina. Trpimir veliki župan hrvatski, daruje nadbiskupiji spljetskoj crkvu sv. Jurja u Putalu sa samostanom, kojega je tamo sagraditi dao	45
LX.	" 840. 22. veljače. U Paviji. Lotar car čini ugovor mira na vrijeme od pet go- dinah među Mletčani i talijanskimi susjednimi gradovi, koji se obvezaše da će pomagati Mletčane na moru proti njihovim slovjenskim (hrvat- skim) neprijateljem	47
LXI.	" 860. (popravi: oko 862—868). Kocel knez blatski daruje samostanu sv. Eme- rama sela Stromogin, Reginivartersdorf i Rosdorf	48
LXII.	" 860. Gundbat djakon daruje njeka sela uz Salu i Velikn samostanu sv. Eme- rama	48
LXIII.	" 861. 20. veljače. U Reznju. Ludovik II. kralj njemački potvrđuje darovanje onih selah, koje darova Pribina knez blatski crkvi i samostanu doljno altajskomu	49
LXIV.	" 861. 20. studena. U Matahovi. Ludovik II. kralj njemački, podjeljuje crkvi solnogradskoj mnoga slovjenska i njemačka mjesta u Panoniji	49
XLV.	" 866. mj. kolovoza. Nikola I. papa odgovara Mihalju kralju bugarskomu na njeka po njemu stavljena pitanja, koja se protežu na tadašnje nazore i običaje ostalih Slovjena	51
LXVI.	" 869. U Rimu. Hadrijan II. papa pošilja sv. Metoda, kao po njem posvećena biskupa u Panoniju, u države Svetopluka i Kocela, dozvoljujući liturgiju slovjensku	52
LXVII.	" 871. Ludovik II. car predbacuje u svom pismu, pi anom grčkomu caru Va- silju, njeka nasilja što ih počini pomorska vojska grčka jadranskim slo- vjenom (Hrvatom i Srbom) iza obsjednuća grada Bara	53
LXVIII.	" 873. Ivan VIII. papa odgovara knezu blatskomu Kocelu na pitanje: što da čini s onimi koji se bez zakonitoga razloga razpituju sa svojimi ženami	56
LXIX.	" Oko g. 873. Ivan VIII. papa nagovara velikog župana hrvatskog Domogoja neka strogo postupa proti morskim gusarom	56
LXX.	" Oko g. 874. Ulomak pisma pape Ivana VIII. Pavlu biskupu Jakin- skomu i poslaniku u Panoniju, glede crkve ilirske u obće, a panonske na pose	56
LXXI.	" 875. Ivan VIII. papa nagovara kneza Mutimira neka se vrati pod vlast bis- kupa panonskoga (Metoda)	57
LXXII.	" 878. 16. travnja. U Rimu. Ivan VIII. papa nagovara Mihalja kralja bugar- skoga, da ne sliedi nauk vjere grčke, nego da se sjedini s crkvom rim- skom, ujedno mu javlja da je Sergija Slovjena svrgo sa stolice biskupije belgradske	57
LXXIII.	" 879. 2. svibnja. U Rimu. Ivan VIII. papa piše Sedeslavu velikomu županu hrvatskomu, neka dostojno primi njegove poslanike za Bugarsku	59
LXXIV.	" 879. 7. lipnja. U Rimu. Ivan VIII. papa hvali Branimira, velikoga župana hrvatskoga, što se je k rimskoj vjeri povratio, želi mu da s njom sve buntovnike i neprijatelje nadvlada, i moli ga ujedno, da dopusti sveće- niku svomu Ivanu odneti papinsko pismo kralju bugarskomu	59
LXXV.	" 879. 7. lipnja. U Rimu. Ivan VIII. papa javlja Teodoziju biskupu ninskomu kako ga radostno prima natrag u naručje crkve rimske, savjetujući mu zajedno, da od njega posvećenje biskupsko primi	60

LXXVI.	G. 879.	7. lipnja. U Rimu. Ivan VIII. papa javlja narodu hrvatskomu veliko svoje veselje, što se je povratio k crkvi rimskoj, i nagovara ga, da joj vjeran ostane	61
LXXVII.	" 879.	10. lipnja u Rimu. Ivan VIII. papa nagovara biskupe i stanovnike gradovah u Dalmaciji neka se povrate k crkvi rimskoj	62
LXXVIII.	" 889.	14. lipnja. U Rimu. Ivan VIII. papa javlja Svatopluku, kako je čuo, da njegov nadbiskup Metodio vjeru kršćansku neuči po nauku rimskom i da ga je zato preda se pozvao u Rim	63
LXXIX.	" 879.	14. lipnja. U Rimu. Ivan VIII. zabranjuje upotriebljivanje jszika slovjenškoga u crkvi, i poziva sv. Metoda u Rim	63
LXXX.	" 880.	mj. lipnja. U Rimu. Ivan VIII. javlja Svatopluku kralju moravskomu da Metoda iz Rima natrag na biskupsku stolicu pošilja, i da je dozvoljeno slovjenkim jezikom služiti se u crkvi pri službi božjoj	64
LXXXI.	" 880.	mj. studena. Ivan VIII. nagovara Branimira velikog župana i sav narod hrvatski, da ostane vjeran rimskoj crkvi, zajedno nalaže da pošalje u Rim svoje poslanike	65
LXXXII.	" 881.	23. ožujka. U Rimu Ivan VIII. papa piše Metodu nadbiskupu panonskih Slovjena, kako se veseli tomu, što kriepko brani vjeru rimsku, i tieši ga radi progonah, koje podnositi mora	66
LXXXIII.	"	Oko g. 884. Kundbat djakon zamienjuje svoj posjed kod Plesa uz rieku Solu i Veliku ležeći, sa zemljama Ambricija biskupa, ležećima uz rieku Rabu, koje zemlje darova pokojni knez Kocel samostanu sv. Emerama	67
LXXXIV.	" 890.	20. studena. U Matahovi. Arnulfo kralj njemački daruje crkvi solnogradskoj njeka panonska mjesta uz Muru, Dravu i Rabu	68
LXXXV.	"	Oko god. 890. Stjepan VI. papa, zabranjuje u svojoj poslanici, pisanoj kralju Svatopluku, liturgiju slovjensku uvedenu po sv. Metodu	71
LXXXVI.	" 891.	9. ožujka u Reznu. Arnulfo kralj njemački daruje solnogradskomu biskupu Diotmaru njeka slovjenška mjesta, kojimi je negda vladao knez Kocel	71
LXXXVII.	" 892.	28. rujna. U Bijaču kod Solina. Mučimir veliki župan hrvatski potvrđuje nadbiskupiji spljetskoj Trpimirovo darovanje crkve sv. Jurja u Putalu	72
LXXXVIII.	" 899.	Teotmar solnogradski nadbiskup s ostalimi južno-njemačkimi biskupi izvješćuje papu Ivana IX. o crkvenom stanju čitave Panonije. Brani se proti osvadi Slovjena, a osvađuje ove poradi podupiranja Magjarah	74
LXXXIX.	" 919.	mj. prosinca. U Zadru. Andrija priur zadarski čini oporuku	75
XC.	"	Oko g. 925. Ivan X. papa nagovara kralja hrvatskoga Tomislava, i Mihalja kneza humskoga, kao i sve njihove podložnike, neka davaju podučavati svoju dietcu u latinskom jeziku, a na mjesto slovjenške da uvedu latinsku liturgiju, i da djetcu pošiljaju u nauke	76
XCI.	"	Oko g. 925. Ivan X. papa nagovara biskupe dalmatinske i hrvatske neka zagrlje većom ljubavju vjeru rimsku, izkorienivši neprijatelje njezine, ujedno zabranjuje liturgiju slovjensku	77
XCI.	"	Oko g. 925—927. U Splitu. Zakoni i naredbe crkvenih saborah držanih u Splitu za vrijeme hrvatskoga kralja Tomislava, zahumskoga kneza Mihalja, i papinskih poslanikah Ivana, Leona i Madalberta, u prisuću svih biskupah hrvatskih i dalmatinskih	78
XCI.	" 928.	Leo VI. papa nalaže biskupom hrvatskim, podčinjenim nadbiskupiji spljetskoj, da neprekoračuju medje svojih biskupijah	82
XCIV.	" 849.	21. veljače. U Trstu. Grad Trst odkupljuje se izpod oblasti biskupa i kaptola trščanskoga za 517½ markah, koje morade platiti biskup u ime duga židu Danielu Davidu iz Gorice, koj ove novce posudi u vrijeme nastavanja susiednih narodah iz Karantanije i slovjenško-hrvatskoga Krasa	83

		Strana
XCV.	G. 949. Županije i granice kraljevine hrvatske u X. vieku	86
XCVI.	" 954. 31. kolovoza. U Reznu. Otto I. kralj njemački daruje popu Diprechtu dvie oranice u selu Suriće, ležeće u županiji Hrvatah u Štajerskoj . . .	87
XCVII.	" 954. Agapito II. papa doznauje granice biskupije solnogradske i laureacenske stavljajući pod vlast posljednje iztočnu Panoniju, pokrajinu avarsku i moravsku sa ostalimi Slovjeni	87
XCVIII.	" 960. mj. lipnja. U Rialtu kod Mletakah. Mletčani izdavaju zakon proti izva- žanju robovah iz Istre i Dalmacije	89
XCIX.	" 961. 13. veljače. U Reznu. Otto I. kralj njemački daruje popu Diprechtu njesto imanje medju Svietlim brdom i selom Bulčišćem, ležećem u župa- niji Hrvatah u Štajerskoj	89
C.	" 966. 20. siečnja. U Oglaju. Rodoaldo patriarka oglajski spominje razorenje Rovinja u Istri po Slovjenih (Hrvatih)	90
CI.	" 969. 15. srpnja u Zadru. Agata kći Dobrova, ostavlja oporukom njeka imanja samostanu sv. Krševana u Zadru	90
CH.	" 973. mj. siečnja. Benedikto VI. papa stavlja čitavu Panoniju pod vlast bis- kupa solnogradskog	91
CHH.	" 974. 5. listopada. U Rimu. Benedikto VII. papa stavlja pod vlast nadbisku- pije laureacenske (pasovske) Avariju, Moravsku, Meziju, dolnju Panoniju i susjedne im Slovjene	92
CIV.	" 986. 19. prosinca. U Zadru. Majo priur zadarski i prokonzul Dalmacije, sa svimi građani zadarskimi, popravljajući iz nova crkvu sv. Krševana, da- ruje istoj crkvi i samostanu benediktinskomu iz nova sva pripadajuća joj pokretna i nepokretna imanja	94
CV.	" Oko g. 990. U Zadru. Majo priur sa vlasteli zadarskimi uztupljuje sa- mostanu sv. Krševana svoj dio ribarije	95
CVI.	" 994. 9. veljače. Bugarski carević Pincio, nećak cara Šišmana, kao bjegunac kod hrvatskoga kralja Držislava, sa svojom braćom i sestrom, sa svojim nećaci i sinom Plesom, čine ugovor poradi zidanja crkve sv. Mihalja kod grada Solina	96
CVII.	" 1000. 1. kolovoza. Carević bugarski Pincio, sa svojom braćom i sinom si Ple- som, daruje njeko zemlje crkvi sv. Mihalja u Splietu	97
CVIII.	" 1018. mj. srpnja. Na Rabu. Rab obvezuje se Otonu duždu mletačkomu i nje- govim nasljednikom plaćati svake godine deset libar svile u ime danka	
CIX.	" 1018. mj. srpnja. U gradu Krku. Krk obvezuje se Otonu duždu mletačkomu u ime danka davati svake godine trideset lisičjih kožah	99
CX.	" 1018. mj. kolovoza. U gradu Krku. Krčki stanovnici od Cha Fiesole obvezuju se Otonu duždu mletačkomu u ime danka davati svake godine petdeset kunskih kožah	100
CXI.	" 1018. mj. kolovoza. Na Osoru. Osorani obvezuju se Ottonu duždu mletačkomu u ime danka davati svake godine četrdeset kunskih kožah	101
CXII.	" 1020. Pavao nadbiskup spljetski daruje oporukom svomu ocu Prestanciju, prioru spljetskom, crkvu sv. Marije u Blatu s mnogimi zemljišti	102
CXIII.	" Oko g. 1020 Prestancio priur spljetski daruju crkvu sv. Marije u Blatu, svomu sinu Srnu	102
CXIV.	" 1023. mj. kolovoza. U Dubrovniku. Nadbiskup i knez dubrovački sa svimi vlasteli podižu samostan sv. Benedikta na otoku Lokrumu	103
CXV.	" 1023. 27. rujna. U Rimu. Benedikto VIII. papa podieljuje nadbiskupu dubro- vačkomu Vitalu nadbiskupski plašć	104
CXVI.	" Oko g. 1025. dne 7. srpnja. Ljutovit protospatar i stratik srbske i za- humske zemlje, daruje samostanu sv. Benedikta u Lokrumu, crkvu sv. Pankraca u Babinom polju na otoku Mljetu	105
CXVII.	" Oko g. 1026. Petar djakon spljetski daruje dozvolom svoje žene i majke samostanu sv. Stjepana kod Splieta srebrni kalež i više zemljah . . .	105

CXVIII.	G. 1029.	U Oborovcu. Jelenica sestra Godemira bana, daruje samostanu sv. Krševana u Zadru, crkvu istoga svetca, po sebi u Oborovcu sagradjenu, uz ostalo pokretno i nepokretno imanje	106
CXIX.	" 1033.	5. srpnja. U Zadru. Traso opat monastira sv. Krševana, daje njeku kuću u zamienu za drugu kuću sinovah Konstantinovich	107
CXX.	" 1034.	Savina, žena Gimajeva daruje osmi dio svoje kuće samostanu sv. Krševana u Zadru	107
CXXI.	" 1035.	mj. studena ili prosinca. Njeki svećenik piše Azeku biskupu od Vormacije, kako je koruški vojvoda Adalberon pao u sumnju, da će pomoću Mirmidonah (Vindonah-Slovenacah ili Bugarah) udariti na njemačkoga kralja	108
CXXII.	"	Oko g. 1035—1040. dne 7. srpnja. Hranko župan zahumski potvrđuje darovanje crkve sv. Pankraca u Babinompolju samostanu lokrumskomu	109
CXXII.	"	Oko g. 1035—1060. Gavrilo biskup humski sa županom Miroslavom i banom Ratomirom, potvrđuje darovanje crkve sv. Pankraca samostanu sv. Benedikta na Lokrumu	109
CXXIV.	" 1036.	13. veljače. U Zadru. Zadrani daruju samostanu sv. Krševana njeku bašću	110
CXXV.	" 1036.	U Zadru. Sergj Petrov daje polovicu svoje kuće sa selišćem, samostanu sv. Krševana u Zadru u zamienu za kuću Malićevu na luci zadarskoj	110
CXXVI.	" 1040.	U Spljetu. Nikifor priur spljetski naznačuje zemlje što ih je kupio za samostan kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu	111
CXXVII.	"	Oko g. 1042. Stjepan ban hrvatski, sa svojom suprugom Marijom podjeljuje benediktinskoj crkvi sv. Krševana u Zadru mnoge darove	111
CXXVIII.	" 1044.	19. veljače. U Dubrovniku. Petar Slaba priur dubrovački dosudjuje ono imanje, koje po oporuci Dominika pripade samostanu sv. Benedikta lokrumskoga, istomu samostanu kao njegovo vlasništvo	112
CXXIX.	" 1044.	1. rujna. U Zadru. Njeka Danseta daruje oporukom samostanu sv. Krševana svoj vrt	114
CXXX.	"	Oko g. 1044. Sveti Petar Damjan spominje u svojim dvih pismih, pisanih papi Nikoli II. osorskoga biskupa blaženoga Petra Gaudencija, putujućega u Italiju iz svoga stolnoga mjesta Osora, ležećega u kraljevini hrvatskoj, i pripovijedajućega o osornosti nekoga vlastelina hrvatskoga prema svećenstvu	114
CXXXI.	" 1056.	U Zadru. Samostanu sv. Krševana u Zadru dopituje sud ustanovljenu daću od ribarije	115
CXXXII.	" 1056.	U Zadru. Ribari zadarski obvezuju se davati samostanu sv. Krševana jednu stranu svoga ribolovja	116
CXXXIII.	" 1057.	Rado nadvornik ugarski daruje biskupiji pečuvskoj uz ina miesta u današnjem Srijemu, takodjer od nekog neprijatelja s nova osvojeni monastir sv. Dimitrije na Savi, koje darovauje potvrđuje kralj ugarski Andrija I.	116
CXXXIV.	"	Oko g. 1058. Radoslav kralj (?) zahumski sa svojom suprugom Juliom i sinom Branislavom predaje samostan u Baleni (Babinom polju ?) kaludjerom sv. Benedikta na Lokrumu	118
CXXXV.	" 1059.	mj. veljače. Kresimir IV. kralj hrvatski, utemeljujući samostan sv. Ivana ev. u Belgradu podjeljuje mu obširna prava i daruje uz otok Žirje mnoga ina miesta	118
CXXXVI.	" 1059.	mj. veljače. U Belgradu. Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Ivana u Belgradu otok Žirje s nekim selom u Rogovu, podjeljujuć mu zajedno temeljna prava	120
CXXXVII.	"	Oko g. 1059. Popis zemaljah sv. Ivana ev. u Belgradu, nabavljenih za vrijeme opata Andrije	120

CXXXVIII.	G.	1060.	U Rabu. Drago biskup, Majo priur i sav puk rabski, podjeljuju dozvolu opatu Fulkonu, da može sagrađiti na otoku Rabu samostan sv. Benedikta, darujući mu dvie crkve sv. Petra i Ciprijana i njeka osobita prava	121
CXXXIX.	"		Oko g. 1060. Srmo sin Preštancijev, priur grada Spljeta, daruje samostanu sv. Stjepana kod Spljeta crkvu sv. Marije u Blatu sa svimi pristojališći	122
CXL.	"	1061.	Aleksandro II. papa priobćuje kralju hrvatskomu i svim biskupom njegove kraljevine, potvrđu svoga predšastnika pape Nikole II. glede onih zaključakah, što ih načini crkveni sbor spljetski u prisutnosti papinskog poslanika biskupa Majnarda	123
CXLI.	"		Oko g. 1061. Aleksandro II. papa piše kralju hrvatskomu i biskupom dalmatinskim o zabrani ženitbe svećenikah	123
CXLII.	"	1064.	U Trogiru. Gradjani trogirski dozvoljuju na molbu svoga biskupa Ivana, da se u Trogiru sagrađi samostan kaludjericah sv. Dujma	124
CXLIII.	"	1065.	U Zadru. Teuzo, poslanik papinski, dosudjuje samostanu sv. Krševana u Zadru, kapelu sv. Ivana na otoku Tilagu	124
CXLIV.	"	1066.	Čika Dujmova, udova ubitoga Andrije, i nećakinja priura Maja, odvaži se zajedno sa starijom kćerju Damnanom postati kaludjericom	125
CXLV.	"	1066.	U Tokinji. Kresimir IV. kralj hrvatski daruje novosagrađenomu samostanu sv. Marije u Zadru kraljevsko imanje Tokinju	125
CXLVI.	"	1066.	25. prosinca. U Šibeniku. Kresimir IV. kralj hrvatski. uzimlje pod svoju zaštitu novosagrađeni samostan kaludjericah svete Marije u Zadru	126
CXLVII.	"	1062—1067.	18. ožujka. U Rimu. Aleksandro II. papa, podjeljuje Petru nadbiskupu dukljanskomu i barskomu, nadbiskupski plašč, i stavlja pod njegovu vlast njeke južno-dalmatinske biskupije zajedno sa srbskom i bosanskom	126
CXLVIII.	"	1067.	Petar, opat sv. Krševana u Zadru, popisuje sva zemljišta pripadajuća istomu samostanu, priobćujući i darovnicu kralja hrvatskoga Kresimira IV.	128
CXLIX.	"		Oko g. 1067. U Zadru. Stjepan I. biskup zadarski, opisuje kako je selo Postimana pripalo samostanu sv. Krševana u Zadru	129
CL.	"	1068.	Petar Semivitov sa sinovi Kirinovimi, daruje samostanu zadarskih kaludjericah sv. Marije crkvu sv. Petra i Pavla u Obrovcu, sa svojimi zemljišti i pristojališći	130
CLI.	"	1068.	Petar opat samostana sv. Krševana u Zadru, predaje Maju sinu Barbe na njeko vrijeme zemlju u polju Lukoranu, što ju bijaše samostanu darovao Dabro, sin Nikiforov	131
CLII.	"	1069.	U Ninu. Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Krševana u Zadru otok Mauni	131
CLIII.	"	1069.	mj. listopada. Kresimir IV. kralj hrvatski, podjeljuje samostanu sv. Tome u Belgradu njeke slobode, i kraljevsko zemljište Rasokaticu	132
CLIV.	"	1069.	Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Stjepana kod Spljeta neki mlin, koj dar potvrdi nećak mu Stjepan	133
CLV.	"	1069.	Petar imenovani biskup krčki polaže zakletvu, kojom se obvezuje da će biti poslušan nadbiskupu spljetskomu	134
CLVI.	"	1069.	mj. prosinca. U Spljetu. Lovro nadbiskup spljetski utemeljuje samostan kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu, i naznačuje prava tako ovoga samostana, kao i crkve sv. Marije	134
CLVII.	"		Oko g. 1069. Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Tome u Belgradu njeke zemlje u Sidragi	135
CLVIII.	"	1070.	16. svibnja. Kresimir IV. kralj hrvatski potvrđuje listinu, kojom Rabljani osnovaše samostan benediktinski sv. Petra na Rabu	136
CLIX.	"	1070.	U Ninu. Radovan, unuk Vlkića, daruje samostanu sv. Krševana u Zadru posjed svoga djeda u Suhovaru, prizivajući se na sud kralja Kresimira	136

CLX.	G. 1070.	U Ninu. Radovan daruje sve zemlje i vinograde svoga djeda Vuka samostanu sv. Krševana u Zadru	137
CLXI.	1070.	U Zadru. Hrvatini i brat mu Ljutostrah, daruju svoje zemljište u Sekiranih samostanu sv. Krševana u Zadru	138
CLXII.	" 1070.	U Belgradu. Ivan djed, sa svojom suprugom Dobrilom, daruje samostanu sv. Krševana u Zadru svoj posjed u Ceprijanih i na Brdih	138
CLXIII.	"	Oko g. 1070. Dabro opat samostana benediktinskoga sv. Stjepana u Solinu, daruje sav svoj imetak istomu samostanu	139
CLXIV.	"	Oko g. 1070. Ivan djakon prodaje svoju zemlju u Obrovcu samostanu sv. Krševana u Zadru	139
CLXV.	" 1071.	8. srpnja. U Belgradu. Kresimir IV. kralj hrvatski uredjuje župe biskupije rabske	140
CLXVI.	" 1071.	Općina pažka predaje samostanu benediktinskomu sv. Mihovila u selu Sansikovu, svoj samostan sv. Petra (de Nimbis) sa susjednimi školjići, i sa znatnimi dohodci, osim dohodka pristine, koj pripada rabskomu knezu	140
CLXVII.	" 1072.	U Ninu, i oko g. 1105. Braća Sovinja, Desimir, Petar, Gromilo i Slavic, daruju za dušu svojih roditeljah i starijih, samostanu sv. Krševana u Zadru svoj posjed u Obrovcu	141
CLXVIII.	" 1072.	U Zadru. Petar župan sidražki, sa svojim bratom Slavicom, daruje sav posjed svoga oca Semivita, u mjestu Obrovcu, samostanu sv. Krševana u Zadru	143
CLXIX.	"	Oko g. 1072. Crkveni sbor zadarski potvrđuje samostanu kaludjericah sv. Marije u Zadru darovanje otoka Želve (Silve)	143
CLXX.	" 1072.	Kresimir kralj hrvatski, daruje zadarskomu samostanu kaludjericah sv. Marije njeko zemljište u Brdah, što su prije držali kmetovi Benak i Beneda	144
CLXXI.	" 1072.	Kresimir IV. kralj hrvatski potvrđuje samostanu kaludjericah zadarskih na dan posvećenja sv. Marije, svoje prvašnje darovanje kraljevskog imanja Tokinje	144
CLXXII.	" 1072.	Andrija biskup zadarski, priur Drago, i sva općina zadarska, daruju samostanu kaludjericah sv. Marije otok Želvu (Silvu)	144
CLXXIII.	" 1072.	Draguš priur sa svimi gradjani zadarskimi, čini zakon, da samostanu sv. Marije u Zadru nitko ništa na silu oteti nesmije	145
CLXXIV.	"	Oko g. 1072. Čika opatica sv. Marije u Zadru, bilježi kupljene za svoj samostan stvari i zemlje	145
CLXXV.	"	Oko g. 1072—1073. Kresimir IV. kralj hrvatski pošilja Vujla Draga u Belgradu, da razvidi tužbu Feliksa opata sv. Kuzme i Damjana poradi crkve sv. Ivana	146
CLXXVI.	"	Oko g. 1072—1073. Bilježka o kupljenih zemljah za samostan kaludjericah sv. Marije u Zadru	146
CLXXVII.	" 1073.	U Ninu. Vekenega daruje u ime zadužbine samostanu zadarskih kaludjericah sv. Marije sav svoj nepokretan imetak	146
CLXXVIII.	"	Oko g. 1073. Samostanu sv. Krševana dopituju zadarni pravo ribarenja	147
CLXXIX.	"	Oko g. 1073. Aprico Sokolaristić, daruje samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu svoju zemlju u Jelčanih, što ju dobi na dar od hrvatskoga kralja Kresimira IV.	147
CLXXX.	" 1070—1074.	Rusin Morstić daruje samostanu sv. Petra kod Solina svoje zemlje u Trsteniku, koje darovanje potvrdi Slavic kralj hrvatski	148
CLXXXI.	" 1074.	20. ožujka u Rimu. Grgur papa VII. nalaže dubrovčanom, da svoga biskupa Vitala, kog bješe zatvorili, iz zatvora izpuste, i da ga natrag postave na biskupsku stolicu za koju već drugoga izabrali bjehu. Ujedno pošilja u Dubrovnik Giralda kao svoga poslanika	148

			Strana
CLXXXII.	G.	Oko g. 1075. Prodan Draganegov i njegovi rođaci, daruju samostanu sv. Petra kod Solina njeke zemlje i vinograde	149
CLXXXIII.	"	1075. 8. veljače. Njeki gradovi dalmatinski obvezuju se duždu mletačkomu, da neće u Dalmaciju voditi bud Normane, bud druge neprijatelje ino- strance	149
CLXXXIV.	"	1075. mjeseca studena. Gerardo poslanik papinski umiruje na crkvenom zboru spljetskom, razpru medju biskupom zadarskim i opatom sv. Lr- ševana, radi kapele sv. Ivana, koju darova Gorbina samostanu sv. Krševana	150
CLXXXV.	"	1076. 21. svibnja. U Rimu. Grgur papa podjeljuje Grguru nadbiskupu du- brovačkomu nadbiskupski plašć	151
CLXXXVI.	"	1076. mj. listopada. U Solinu. Dimitar Svenimir kralj hrvatski, obvezuje se prilikom krunisanja i zasjedanja na kraljevsko prestolje, pred papin- skim poslanikom Gebizonom, vernošću prema stolici rimske, obeća- jući crkveni danak od 200 bizantinah i darujući samostan sv. Gr- gura u Vrani za stan papah i budućih papinskih poslanikah	152
CLXXXVII.	"	1076. 9. listopada. Svenimir kralj hrvatski potvrđuje na saboru solinskom darovanje crkve sv. Jurja u Putalu, učinjeno nadbiskupiji spljetskoj po Trpimiru i Mučimiru	153
CLXXXVIII.	"	1076. U Belgradu. Gradjani belgradski obvezuju se davati desetinu samo- stanu sv. Ivana ev.	154
CLXXXIX.	"	Oko g. 1076. U Kraljevskom dvorcu kod Solina. Svenimir kralj hr- vatski daruje samostanu kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu zemljište Lažane (Lužane?) kod Postice	154
CXC.	"	1076. Prestancio biskup belgradski, daruje samostanu sv. Ivana ev. crkvu sv. Kozme i Damjana kod Belgrada	155
CXCI.	"	Oko g. 1076. Madija ili Marija opatica kaludjericah spljetskih sv. Benedikta, popisuje zemlje pripadajuće svomu samostanu	156
CXCII.	"	Oko g. 1076. Lampridio rođak opata Petra, daruje samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu trećinu svoga imetka	156
CXCIII.	"	1075—1076. Bilježke o zemljištu Mirani, koju nabavi i parbom izvojeva za belgradski samostan sv. Ivana ev. opat istoga samostana Petar . . .	156
CXCIV.	"	1073—1077. Popis različitih darovah učinjenih samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu za vrijeme Petra opata istoga samostana	157
CXCV.	"	1077. Njeki Kerniz, daruje samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu, svoju crkvu sv. Mihalja i njeko zemljište u Miranu	160
CXCVI.	"	1078. 9. siečnja. U Rimu. Grgur VII. papa piše Mihalju kralju zahumskomu, da glede razpre medju crkvom dubrovačkom i spljetskom ništa do- suditi nemože, dok nedodju u Rim pouzdaniji poslanici nego li bijaše njeki Petar	161
CXCVII.	"	1078. 12. ožujka. Svenimir kralj hrvatski podjeljuje Braćanom slobodu tr- govine	161
CXCVIII.	"	1078. Svenimir kralj hrvatski daruje crkvi spljetskoj župu cetinsku . . .	162
CXCIX.	"	1078. 16. travnja. Svenimir kralj hrvatski daruje nadbiskupiji spljetskoj mnoga miesta i dozvoljuje podložnikom njezinim, da oko njih pasu marvu	162
CC.	"	1078. Stjepan vojvoda Hrvatah, nećak kralja Kresimira, ostavivši po na- putku svećenikah sve časti svjetske, otišav u samostan svetoga Stje- pana, daruje istomu samostanu dvojica sela	164
CCI.	"	1078. U Kninu. Svenimir kralj hrvatski, potvrđuje samostanu kaludjericah sv. Marije u Zadru kralja Kresimira darovanje zemljišta Tokinje . .	165
CCII.	"	Oko g. 1078. Pribina Gušić, daruje Kamenjane, a Dubrava svak Ni- kiforov, prodaje zemlju Narak samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu . .	165
CCIII.	"	Oko g. 1078. Popis medjah zemljišta Petricani, pripadajućega samo- stanu kaludjericah sv. Marije u Zadru	166

CCIV.	G. 1079. 4. listopada. U Rimu. Grgur VII. papa zapovijeda Veselinu, plemenitomu vitezu, koji bijaše podigo bunu proti kralju Svenimiru, neka nevojuje proti njemu, ako neće da ga stigne mač osvete sv. Petra .	166
CCV.	„ Oko g. 1080. Brana udova, sa svojimi sinovi, daje njeke zemlje kod Sekirice i pod Sičbicom samostanu sv. Petra kod Solina	166
CCVI.	„ Oko g. 1080. Ivan Slovinac kaludjer, daruje samostanu sv. Ivana u Belgradu neki posjed u Gorici	167
CCVII.	„ Oko g. 1080. Popis različitih darovah učinjenih samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu, za vrijeme Maja opata istog samostana	168
CCVIII.	„ Oko g. 1070—1080. Popis zemaljah kaludjericah s. Benedikta u Splietu	169
CCIX.	„ Oko g. 1074—1080. Petar Crni, sin Gumaja, sa svojom suprugom Anom, kćerju Mojslave, daruje samostanu sv. Petra kod Solina mnoga sela i zemljišta, zajedno se popisuju i darovi od inieh darovnikah .	170
CCX.	„ Oko g. 1080. Njeki Petrić, naznačuje razne po sebi kupljene zemlje, koje kao kaludjer darova samostanu sv. Petra gumajskoga	176
CCXI.	„ 1083. Svenimir kralj havatski, daruje Gizilbertu opatu spljetskog samostana sv. Stjepana, zemlju Radunu	177
CCXII.	„ 1083. Svenimir kralj hrvatski daruje Lovri nadbiskupu spljetskomu zemlju Konustinu u Smini	177
CCXIII.	„ 1085. Petar Crni Gumajev, so svojom ženom Anom, daruju samostanu sv. Petra po njima sagradjenom, svoj posjed u Bilaju	178
CCXIV.	„ 1085. Lovro nadbiskup spljetski daruje crkvu sv. Mihalja opatu i redovnikom samostana sv. Stjepana	178
CCXV.	„ 1086. Petar Crni Gumajev sa svojom ženom Anom, daruju samostanu sv. Petra svoj posjed u Polju	179
CCXVI.	„ 1086. U Spljetu. Miraca opatica kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu popisuje njeke zemlje kupljene za svoj samostan	180
CCXVII.	„ 1087. 8. listopada. U Kninu. Svenimir kralj hrvatski potvrđuje samostanu kaludjericah sv. Marije u Zadru one slobode, koje mu podieli Kresimir kralj	180
CCXVIII.	„ Oko g. 1088. Gruba opatica sv. Benedikta u Spljetu i njeki Ferrarius daruju samostanu sv. Benedikta njeke zemlje	180
CCXIX.	„ 1088. Lovro nadbiskup spljetski, u prisutnosti kralja hrvatskoga Stjepana II. riešava njeku parbu medju Vekom Madijevom i Čikom opaticom samostana sv. Marije	181
CCXX.	„ Oko g. 1089. 8. rujna. Kod grada Šibenika. Stjepan II. kralj hrvatski potvrđuje kaludjericam samostana sv. Benedikta u Spljetu Svenimirovo darovanje Lužana (Lazana) kod Pustice	181
CCXXI.	„ 1089. Stjepan II. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Stjepana m. njeku zemlju Raduna zvanu	182
CCXXII.	„ Oko g. 1090. Popis dragocienostih samostanske crkve kaludjericah sv. Marije u Zadru	184
CCXXIII.	„ 1091. Drago priur zadarski, dosudjuje u dobit Veki kaludjerici samostana sv. Marije u Zadru, njeka imanja	184
CCXXIV.	„ 1091. Lovro nadbiskup spljetski potvrđuje prvašnju odsudu zadarskoga priura Draga	185
CCXXV.	„ 1096. Draguš priur zadarski, predaje samostanu sv. Krševana sve one dohodke u gradu Ljubrikatu, koje prije dobivahu priuri zadarski . .	186
CCXXVI.	„ 1096. Majo opat sv. Krševana preuzimlje samostanska zemljišta na otoku Pustimanu	187
CCXXVII.	„ 1097. mj. srpnja. Lovro heretik, daruju svomu posinku Boleslavu Bodinu crkvu sv. Martina u Šumetu, a rečeni Boleslav kaludjerom sv. Benedikta u Lokrumu	187
CCXXVIII.	„ 1097. U Spljetu. Splječani obvežuju se mletačkomu duždu Vitalu Mikaelu,	

		podati u pomoć jednu ili dvie galijske, kad mletačko ratno brodovlje stigne pred Spljet	187
CCXXXIX.	G. 1100.	Bodin kralj južne Dalmacije, daruje samostanu sv. Benedikta u Lokrumu selo sv. Martina u Šumetu, sa svimi pristojališci	188
CCXXX.	"	Oko g. 1100. Bilježka nepoznatog pisca o načinu biranja hrvatskih kraljevah, kad je kralj bez odvetka umro	188
CCXXXI.	"	Oko g. 1100. Bilježka nepoznatog pisca o hrvatskih banovih za vrijeme nezavisnih vladarah hrvatskih	189
CCXXXII.	"	Oko g. 1100. Popis rukopisanih samostana sv. Petra gumajškoga	189
CCXXXIII.	"	Oko g. 1100. Granice kraljevine hrvatske, pobilježene od Tome nadbjakona spljetskoga, pisca 13. vieka	189

Dodatak.

CCXXXIV.	"	Oko g. 507. Teodorik kralj Gotah, nalaže Januaru biskupu solinskomu da izplati nekome Ivanu dug za kupljene od njega posude maslinske	193
CCXXXV.	"	Oko g. 508. Teodorik kralj Gotah, podajući knezu Šimunu čast predstojnikah daćah trgovine u Dalmaciji, nalaže mu, da u istoj pokrajini revno iztražuje rude željezne	193
CCXXXVI.	"	Oko g. 508. Teodorik kralj Gotah, nalaže knezu Osunu, da podupira kneza Šimuna u pebiranju daće, i u iztraživanju željeznih rudah	194
CCXXXVII.	"	Oko g. 510—520. Teodorik kralj Gotah, nalaže Epifaniju viečniku konzularskom u Dalmaciji, da za kraljevsku komoru osvoji imetak njeke Ivane, udove Andrije, koja osliepi, nenačiniv oporuke	194
CCXXXVIII.	"	Oko konca g. 526. Atalarik kralj Gotah, nagovara talijanske i dalmatinske rimljane, da mu budu vierni, kao i njegovom djedu Teodoriku	194
CCXXXIX.	"	530. U Solinu. Zaključci prvoga crkvenoga zbora solinskoga	195
CCXL.	"	532. dne 9. svibnja. U Solinu. Zaključci drugoga crkvenoga zbora solinskoga	197
CCXI.	"	731—741. Grgur III. papa piše naddjaku solinskomu, u poslu čuvanja crkvenih dragocjenosti	199
CCXLII.	"	880. mj. prosinca. Ivan III. papa piše Mihalju kralju bugarskomu, da pošalje svoje poslanike u Rim, koje bijaše obećao poslati zajedno s Teodosijem biskupom ninskim	199
CCXLIII.	"	Oko g. 866—867. Nikola I. papa piše izabranomu biskupu i svećenstvu ninskomu, da se biskupija bez dozvole papine utemeljiti ne smije	199
CCXLIV.	"	978. 1. listopada. U Pasovi. Kralj Otto II. potvrđuje crkvi solnogradskoj sav nje posjed, zajedno s nekim predjeli na Muri i Dravi	200
CCXLV.	"	979. 7. listopada. U Moguncu. Kralj Otto II. potvrđuje crkvi solnogradskoj na prošnju nadbiskupa Friderika, sav njen posjed, zajedno s nekim predjeli na Muri i Dravi	202
CCXLVI.	"	982. 18. svibnja. Izpred Tarenta. Kralj Otto II. potvrđuje crkvi solnogradskoj darovnicu kralja Arnulfa, kojom ovaj istoj crkvi darova grad Optuj i njeka sela na Muri i Dravi	205
CCXLVII.	"	1051. Henriko III. car njemački potvrđuje crkvi solnogradskoj darovanje svojih predšastnikah, kojimi ovi darovaše istoj crkvi njeka mjesta uz Muri i Dravu	206
CCXLVIII.	"	1097. mj. svibnja. U Trogiru. Trogirani čine savezni ugovor s Mletčani	209

Izvanredni dodatak.

G.	819. dne 4. srpnja. U Panoniji. Njeki Megihart, vojnik njemački, čini oporuku, polazeći u rat proti Ljudevitu velikomu županu posavskomu	209

G. 821. dne 16. srpnja. U Akvisgrani. Njeki Fulkvin iz župe Engensgau, sela Meineburg, predaje svoje stvari carskomu pismohranitelju Tenthardu, spremajući se u rat proti Hrvatima (Selavos) Ljudevitovim	210
G. 1083. Važna bilježka izpod listine Svenimirove	210
G. 1111. Koloman kralj ugarski i hrvatski potvrđuje darovnicu Kresimira kralja od g. 1071. kojom ovaj uredi biskupiju rabsku	210
G. 1116. Ordelafo Faledro dužd mletački potvrđuje samostanu sv. Ivana u Beogradu darovanje Kresimira kralja hrvatskoga od g. 1059.	210
G. 1158. Gejza II. kralj ugarski i hrvatski potvrđuje na korist crkve spljetske darovanje sela Srenine, uz ostala miesta, koja darova oko g. 880 — 890. Branimir veliki župan hrvatski rečenoj crkvi	211
G. 1166. Stjepan II. kralj ugarski i hrvatski potvrđuje samostanu sv. Ivana u Beogradu darovnice hrvatskih kraljevah Kresimira i Svenimira	211
G. 1166. Ivan opat sv. Krševana u Zadru, sa svojom braćom, spominje one zemlje i u njih granice, koje istomu samostanu darova njегда Kozma župan lučki (oko 1070)	211
G. 1167. Lampredio nadbiskup i Dominik Maurocen knez zadarski, svjedoče na korist samostana sv. Marije u Zadru istinito darovanje nekih zemaljah u Obrovcu, koje učini Petar Semivitov, sa sinovi Krne (Crine) g. 1068.	211
G. 1169. 19. veljače. Aleksandro III. papa spominje darovnicu vojvode (kralja) Dimitrije (Svenimira) kojom ovaj darova samostan sv. Jurja u Vrani, papinskoj stolici g. 1076.	212
G. 1176. Ivan sakrista spljetski i odvjetnik samostana sv. Petra od Gumaja, zajedno s opatom Robertom i županom Talmazom, potvrđuju da je zemljište Stlpica darovano rečenomu samostanu, po Rosenu županu morskome, i njega sinu Petru Slovinjanu i ovoga stricu Slaviću. Oko g. 1070 — 1080).	212
G. 1182. Dedomir Sramlenov, pristav Dioniša bana, uvadja u posjed Brda kod Slivnika samostan sv. Krševana u Zadru, kojemu ga darova Dražinik ded, dozvolom Kresimira kralja oko g. 1072	212
G. 1187. Petručija Negomir kaludjer zadarski, svjedoči, kako je Svenimir kralj hrvatski, njeko selo kod Kavke, darovao svomu tatarskomu meštru, pradjedu Šestaka	213
G. 1188. Grubeša knez spljetski, čini nagodbu medju Vulčinom Vitovim s jedne, i samostanom kaludjericah sv. Benedikta s druge strane, poradi mjesta Lagoperšine kod Dilata izpod zmijah (Zmijevca, subter Vipera). koje istomu samostanu darova Svenimir kralj hrvatski	213
G. 1188. Bela III. kralj ugarski i hrvatski potvrđuje samostanu sv. Ivana u njегдаšnjem Beogradu, sva ona prava i darove, koje mu podieliše hrvatski kraljevi Kresimir i Svenimir	213
G. 1190. Zadrani daruju iza slavne pobjede nad Mletčani, iz nova samostanu sv. Krševana otok Mauni, što mu ga bijaše darovao hrvatski kralj Kresimir	214
G. 1197. Damjan knez zadarski, sa sudci i vlasteli obćine zadarske. dosudjuje samostanu sv. Kuzine i Damjana zemljišta u Jasenici i Dražanah, koje darova istomu samostanu Kresimir kralj hrvatski	214
G. 1199. 10. svibnja. Zadarski sud dopituje Toli opatici i svemu samostanu sv. Marije u Zadru, mjesto Brda, koje istomu samostanu darova Kresimir kralj hrvatski g. 1072	215
G. 1200. Bernardo nadbiskup spljetski, dopituje putem suda samostanu kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu, selo Lagoperšina u kotaru dilatskom, što ga darova istomu samostanu pokojni kralj hrvatski Svenimir	215
G. 1334. Vieće mletačko, prilikom riešenja razmirice medju Šibeničani i Zadrani glede nekih otokah, spominje listinu Kresimira kralja od g. 1059	216
G. 1359. Ludovik ugarski i hrvatski kralj potvrđuje plemićem lapačkim, darovanje njeke zemlje, koju kralj hrvatski Svenimir darova svomu zetu Vuniću, plemiću lapačkomu, kad mu dade za ženu svoju hromu kćer, pošto rečeni plemići dokazaše da su pravi baštinci Vunićevi	216

I. 503. U Solinu.

Kvirin, otmeniji solinski gradjan, nadaruje u svojoj oporuci trogirsku crkvu sv. Lovre, koju je iz nova sagraditi dao.

IC. XC.

In nomine Domini. Anno Ab Incarnat. Dni. nri. DIII.

Ego quidem Quirinus dei gratia, nutu eius, unus de principibus Salonae, et prestantior ceteris, nec non et ditissimus in cunctis facultatibus meis, prae omnibus iubeo fieri hoc testamentum pro redemptione animae meae, meorumque antecessorum, siue successorum, de ecclesia beati Laurentii martiris, quae olim prae vetustate maxima pars de ea ceciderat, in loco, qui dicitur Tragurium, quam ego reedifico de propriis bonis meis, quia me haereditarium noueram tenere cunctorum, qui antea domum dei construxerant; qua propter omnibus sit notum praesentibus et futuris, de rebus, quae in praedicta ecclesia offero, quicquid in auro, in argento, siue in sericis ornamentis, seu in terris, in pascuis, in agris, vel in vineis, tam in insulis, quam etiam in firma terra. In primis de auro cruces tres, de argento unam, calices de argento tres, cum singulis patenis, coronas de auro quatuor, cum singulis crucibus, coronas de argento.

J. Lucius. Memorie istoriche di Tragurio. Venetia 1674. str. 8.

II. 504.

Kralj Teodorik povjerava Koloseju upravu predobljene Panonije.

Colosseo, viro illustri, comiti, Theodoricus rex. Iuuat probatis ordinanda mandare; siquidem et de tabulis iudicum gaudet eligentis, et eorum secunda substantia est, quae committitur approbatis. Nam, ut optamus esse, qui placeat, ita curamus, ut qui placuerit, enitescat. Proinde prosperis initiatus auspiciis ad sirmiensem Pannoniam, quondam sedem Gothorum, proficiscere, illustris cinguli dignitate praecinctus, commissamque tibi prouinciam armis protege, iure compone, ut antiquos defensores recipere laeta possit; quae se nostris parentibus feliciter paruisset, cognoscit. Nosti, qua te nobis conuersationis sinceritate commendes. Sola tibi placendi via est, si, quae gerimus, imiteris. Aequitati faue, innocentiam animi virtute defende, ut inter nationum consuetudinem peruersam, Gothorum possis demonstrare iustitiam; qui sic semper fuerunt in laudis medio constituti, ut et Romanorum prudentiam caperent, et virtutem gentium possiderent. Remoue consuetudines abominantes, inlitas; verbis ibi potius, non armis tractetur; non sit conuicium negotium perdere; cum pro re abiurator aliena furtum, non animam, reddat; ne plus intentio ciuilis rapiat, quam bella consumant. Scuta in hostes erigant, non in parentes. Et

ne quem forte ad mortem videatur praecipitare paupertas, redde pro talibus gloriosum plane damnum. Lecturus a nobis uberimum fructum, si ciuile ibi potueris plantare propositum, et nostris vere iudiciis dignum. Si dispendium iudex subeat, ut vitam periturus accipiat. Quapropter consuetudo nostra feris mentibus inseratur, donec truculentus animus viuere consuescat.

Cassiodori Epistolae Variarum. Lib. III epist. 23. Editio Veneta 1722.

III. 504.

Kralj Teodorik nalaže Srimčanom da poslušaju svoga novoga poglavara Kolosea, i podjeljuje im savjet kako da se imaju vladati.

Institutum suum prouidentia nostra non deserit, cum subiectis semper intenta, profutura disponit; ut ad maiorem devotionem concitentur, qui sui curam nos habuisse, cognoscunt. Hinc est, quod Colosseo, viro illustri, nomine, viribusque praepotenti, gubernationem vestram, defensionemque commissimus, ut qui suae hactenus multa dedit experimenta virtutis, augeatur potius in futuris. Atque ideo parentiam vestram, saepius adprobatam, nunc quoque eodem praesente monstrate; quatenus in his, quae pro regni nostri vtilitate rationabiliter agenda praeceperit, deuotione probabili compleantur: quia fidem constantia probat, et ille integritatem propriae asserit mentis, qui iugibus persistit officiis. Illud praeterea vos credimus admonendos, ut non in vos, sed in hostem saeuatis. Res parua non vos ducat ad extrema discrimina. Acquiescite iustitiae, qua mundus laetatur. Cur ad monomachiam recurritis? qui venalem iudicem non habetis. Deponite ferrum, qui non habetis inimicum. Pessime contra parentes errigitis brachium, pro quibus constat gloriose moriendum. Quid opus est homini lingua, sic, ut causam manus agat armata? Aut unde pax esse creditur, si sub ciuilitate pugnetur? Imitamini certe Gothos nostros qui foris praelia, intus norunt exercere modestiam. Sic vos volumus viuere, quemadmodum parentes nostros, domino praestante, cernitis floruisse.

Cassiodorus Epist. Lib. III. 24

IV. 526.

Atalarik kralj iztočnih Gotah predaje iz nova knezu Osvinu upravu Dalmacije i Slavonije t. j. Panonije sarske.

Osuin viro illustri, comiti, Athalaricus rex. Propositi nostri est, honestos labores palma remunerationis ornare, ut vicissitudine, qua prouecti gaudent, desides mordeantur, sibi que imputare possint, quod clementissimis temporibus iudicii nostri praemia non merentur, atque ideo illustrem magnitudinem tuam, deo iuuante, ad Dalmatiarum atque Suauiae provincias, iterum credidimus destinandam, ut quidquid pro utilitatibus nostris esse cognosces, aequabili ordinatione disponas, populumque nobis deuotum per tuam iustitiam facias esse gratissimum: quia dominorum laudibus applicatur, eum se probabiliter tractat electus. Non exempla aliena perquiras, memor esto quae feceris, et non indiges admoneri. Quid est enim quod de tua quisquam debeat actione dubitare, quando ipsius provinciis adhuc propria bona redolere cognoscis. Quodammodo iam debitum est illi velle praestare, apud quem scis te fuisse landabilem. Obedientibus enim iuste indulgetur animus, et quos scimus memores bonorum, indubitanter eis denuo praebemus affectum.

Aetas quidem tua prouecta est, sed actus quoque maturior. Quid enim nunc surripere valeat, in quo nec iuuentus reprehensibilis fuit. Sed haec in domni aui nostri regno fecisti, nunc talia demonstra, ut temporibus nostris reseruare videaris quidquid probitatis addideris.

Cassiodorus Ep. Variarum. Lib. IX. Epist. VIII.

V. 535.

Car Justinijan Upravda priobćuje A. Katelijanu nadbiskupu gjustendilskomu kako je njegovoj crkvenoj vlasti, osim nekijh drugih pokrajinah ilirskih, podćinio i stranku dolnje Panonije.

Imperator Justinianus, A. Catelliano, viro beatissimo, archi-episcopo primae Justinianae.

Multis et variis modis nostram patriam augere cupientes, in qua primo deus praestitit nobis ad hunc mundum, quem ipse condidit, venire, et circa sacerdotalem censuram eam volumus maximis incrementis ampliare, ut primae Justinianae, patriae nostrae, pro tempore sacrosanctus antistes, non solum metropolitanus, sed etiam archi-episcopus fiat, et ceterae provinciae sub eius sint auctoritate, id est: tam mediterranea Dacia, quam Dacia ripensis, nec non Mysia secunda, Dardania et Praeualitana prouincia, et secunda Mesopotamia, et pars secundae etiam Pannoniae, quae in Bacensi est civitate. Cum enim in antiquis temporibus Sirmi praefectura fuerit constituta, ibique omne fuerit Illyrici fastigium, tam in ciuilibus, quam in episcopalibus causis, postea autem Attilanis temporibus eiusdem locis deuastatis, Apennius praefectus praetorio de Firmitana (Sirmimana) ciuitate in Thesalonicam profugus venerat, tunc ipsam praefecturam et sacerdotialis honor secutus est; et Thessalonicensis episcopus, non sua auctoritate, sed sub umbra praefecturae meruit aliquam praerogatiuam. Cum igitur in praesenti, deo auctore, ita nostra respublica aucta est, ut utraque ripa Danubii iam nostris ciuitatibus frequentetur, et tam Wiminacium, quam Recidua et Literata, quae trans Danubium sunt, nostrae iterum ditioni subiectae sint; necessarium duximus ipsam gloriosissimam praefecturam, quae in Pannonia erat, in nostra felicissima patria collocare; cum nihil quidem magni distat a Dacia mediterranea, secunda Pannonia. Et quia homines semper bellicis sudoribus inhaerentes, non erat utile reipublicae ad primam Macedoniam post tot spatia, tantasque etiam difficultates venire; ideo necesarium nobis visum est, ipsam praefecturam ad superiores partes trahere, ut iuxta eam provinciae constitutae, felicius sentiant illius medicinam. Et ideo tua beatitudo, et omnes praefatae primae Justinianae sacrosancti antistites, archiepiscopi, habeant praerogatiuam et omnem licentiam, suam auctoritatem iis impertiri, et eos ordinare, et in omnibus suprascriptis provinciis primam habere dignitatem, summum sacerdotium; summum fastigium a tua sede creentur; et solum archi-episcopum habeant, nulla communione ad eum thessalonicensi episcopo seruanda; sed tu ipse, et omnes primae Justinianae antistites, siue eius iudices et disceptatores, quidquid oriatur inter eos discrimen, ipsi hoc dirimant, et finem eis imponant, et eos ordinent; et nec ad alium quemdam eatur, sed suum agnoscant archi-episcopum omnes praedictae provinciae, et eius sentiant creationem, et vel per se, vel per suam auctoritatem, vel clericos mittendos, habeat omnem potestatem, omnemque sacerdotalem censuram, et circationis licentiam. Sed et in Aquis, quae est provinciae Daciae ripensis, ordinari volumus a tua sanctitate episcopum, ut non in posterum sub Meridiano, Thraciae postea

*

oppidi episcopo, sit constituta, sed Meridianus quidem maneat in Meridiano, nulla communione cum Aquis seruanda. Aquensis autem episcopus habeat praefatam ciuitatem, et omnia eius castella et territoria, et ecclesias, ut possit Bonosiacorum scelus ex ea ciuitate, terraque repellere, et in orthodoxam fidem transformare. Ut igitur sciat beatitudo tua nostri nominis dispositionem, ideo praesentem legem ad tuam venerabilem sedem transmisimus, ut in perpetuum tale beneficium habeat patriae nostrae ecclesia in dei omnipotentis gloriam, et nostri nominis sempiternam recordationem. Quando autem tuae recordationis gubernatorem de hac luce decedere contigerit, pro tempore archiepiscopum eius a venerabili suo concilio metropolitanorum ordinari sancimus, quemadmodum decet archiepiscopum omnibus honoratum ecclesiis prouehi, nulla penitus thessalonicensi episcopo nec ad hoc communione seruanda. Beatitudo igitur tua, quae nostra sancit aeternitas, modis omnibus ad effectum deducere non differat. Datum XX. Bellisario V. C. Consule.

Novellae Constitutiones Justiniani Imp. Francofurti ad M. 1587 Novellae XI. p. 46.

VI. 541. 18. ožujka. U Carigradu.

Car Justinijan stavlja dolnju Panoniju pod vlast nadbiskupije gjustendilske.

Imperator Justinianus Augustus, Petro gloriosissimo praefecto sacrorum praetoriorum.

De regulis ecclesiasticis, et priuilegiis, aliisque capitulis ad sacrosanctas ecclesias et reliquas venerabiles domos pertinentibus, praesentem proferimus legem:

Cap. I. De quatuor sanctis conciliis etc. — Cap. II. De ordine sedendi patriarcharum etc. — — Cap. III. De archiepiscopo primae Justinianae. Per tempus autem beatissimum primae Justinianae, nostrae patriae, archiepiscopum, habere semper sub sua iurisdictione episcopos provinciarum Daciae mediterraneae et Daciae ripensis, et Prevalis et Dardaniae, et Mysiae superioris, atque Pannoniae, et ab eo hos ordinari; ipsum vero a proprio ordinari concilio, et in subiectis sibi provinciis locum obtinere eum sedis apostolicae Romae, secundum ea, quae definita sunt a sanctissimo papa Vigilio. etc.

Quae igitur per praesentem legem in perpetuum vallituram nostra sanxit tranquillitas, tua celsitudo edictis solenniter in hac regia urbe propositis, ad omnium studeat peruenire notitiam. Nos enim prouidebimus quatenus sine collatorum dispendio fiat etiam in prouinciis manifesta. Dat. XV. kal. Apr. Constan. D. N. Justin. P. P. A. Basil. C. Cons.

Justiniani Imp. Const. Novellae. CXXXI.

VII. 549.

Vigilio papa naloživ Sebastijanu djakonu, svomu poslaniku u Dalmaciju, neka se ne vraća prije dok svoj posao ne svrši, kori ga što nije slušao njegove zapovjedi i propisane naredbe.

Vigilius episcopus, Rustico et Sebastiano.

(Drugo izostavljeno).

Postea vero ut a nobis ad Dalmatiarum patrimonium mittereris, summis precibus postulasti. Quod nos securi, quia talem feceras cautionem, animo libenti concessimus. Qui dum in Salonitanam urbem pro ordinatione patrimonii aduenisses, quantum ad nos

postea est plurimorum relatione perductum, illicitis te et a sede apostolica prohibitis ordinationibus miscuisti, et quos Honorius, tunc praedictae ciuitatis episcopus, contra consuetudinem romanae vel suae ecclesiae, sedis apostolicae constituta sacris ordinibus applicauerat, non solum prohibere penitus voluisti, sed nec nobis ex hac caussa, vel scripto referre, vel quando Thessalonicae nobis occurreras, memor conscientiae tuae, ne verbo quidem suggerere voluisti, et cum illis, tamquam cum legitimo et rationabili ordine factis, cupiditatis spiritu acquieuisti procedere, et eorum socius es communionis venalitate repertus. Iterum Thessalonica Dalmatias patrimonii regendi caussa remissus es, e qua prouincia frequenti te auctoritate monuimus, ut non ante discederes, nisi omnes secundum pollicitationem tuam tam de Dalmatiarum patrimonio, quam de Praevalitano colligeres pensiones.

Sed tu omnia praetermittens, ad Constantinopolitanam urbem pro solo faciendo scandalo venire festinasti, quantum et sequens exitus declarauit. etc.

Mansi. Conciliorum Colectio T. IX. str. 355.

VIII. 590. mjeseca veljače.

Grgur I. papa nalaže Sebastijanu biskupu risanskomu, da ga izvesti o mislih protjeranoga carigradskoga patriarke Anastazija.

Gregorius, Sebastiano episcopo Rhizinienſi.

Quamuis nulla merui beatitudinis vestrae scripta suscipere, tamen ego etiam obliuiscens me non obliuiscor, negligentem pulso, torpentem amoris stimulis inquieto, ut qui ex semetipso non vult impendere, vel pulsatus sciat reddere quod debet. Praeterea indico suggestionem me apud piissimos dominos summis precibus plenam fecisse, ut virum beatissimum domnum Anastasium patriarcham, concessa usu pallii, ad beati Petri apostolorum principis limina mecum celebraturum solemnia missarum transmittere debuissent; quatenus si ei ad sedem suam minime reuerti liceret, saltem mecum in honore suo viveret. Sed quae causa contigerit, ut eadem scripta retinerem, praesentium lator vobis innotescet. Eiusdem tamen domni Anastasii animum cognoscite et quidquid ei de hac re placuerit, vestris mihi epistolis indicate.

Mansi. Collectio Concilior. T. IX. str. 1050.

IX. 590. mjeseca studena ili prosinca

Grgur I. papa nalaže Natalu biskupu solinskomu, da Honoratu naddjakonsku čast povrati.

Ad Natalem episcopum salonitanum.

Gesta quae nobis in concilii vestri confecta secretario direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus addicitur, plena esse cognouimus semine iurgiorum, cum uno eodemque tempore, una persona, nolens ad sacerdotii ordinem prouehitur, quae tamquam immerita a diaconatus officio remouetur. Et sicut iustum est, ut nemo crescere compellatur inuitus, ita censendum puto similiter, ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deiciatur iniuste. Verumtamen quia inimica deo discordia tuas partes accusat, locum et administrationem suam Honorato archidiacono restituas commonemus, atque concordēs

diuinis ministeriis competentia exhibere seruitia. Audientiae et questioni nostrae, si adhuc inter vos caussa nutritur scandali, praedictus archidiaconus occurrat admonitus, atque dilectio tua pro partibus suis dirigat personam instructam, quibus praesentibus, solatiante domino, nobis deposito studio personarum, quae competunt fauori iustitiae, decernere valeamus.

Mansi. Collectio Concil. T. IX. str. 1039.

X. 591. mjeseca veljače. U Rimu.

Grgur I. papa zahvaljuje Natalu biskupu solinskomu na čestitki što je zasjeo stolicu papinsku.

Gregorius, Natali episcopo salonitano

Scripta reuerentiae vestrae, quae processioni nostrae gratias referebant, offerente Stephano diacono, quem direxistis, accepimus, et nimirum valde credenda sunt gratia et studio caritatis impensa, dum pontificatus nostri congaudere ordinem ratio commonebat. Idcirco nos salutationis vestrae caussa reddidit laetiores, conscientiam nostram indicamus ipsius honoris onera me aegro animo suscepisse. Sed quia diuinis iudiciis non poteram resultare, necessario mentem meam parti laetiori reuocaui. Pro qua re reuerentiam vestram epistolario sermone deposcimus, ut tam nos, quam christianus grex, curae nostrae commissus, orationis vestrae solatiis perfruamur, quatenus ea valeamus presidii firmitate procillas temporum superare. Mense Februario, indictione nona.

Mansi. Collectio Concil. T. IX. str. 1040.

XI. 591. 16. ožujka. U Rimu.

Grgur I. papa nalaže Malku biskupu duvnanskomu, da iznese pred sud razpru medju Iranom sarjetnikom Gjorgje prefekta Italije i Stjepanom biskupom skadarskim.

Gregorius, Malcho episcopo dalmatiensi.

Joannes vir eloquentissimus, consiliarius viri excellentissimi domini Georgii praefecti per Italiam, insinuauit nobis contra Stephanum episcopum Scodrensis ciuitatis, quorundam se negotiorum habere controuersias, et petiit inter eum et se iudicium debere consistere. Propterea fraternitatem tuam praesenti praeceptione curauimus admonendam, ut praedictum episcopum ad eligendum compellas venire iudicium, et quidquid inter praedictum Joannem virum magnificum et saepefatum episcopum, electorum fuerit sententia diffinitum, ad effectum perducere non omittas; ut et actor de consecuta iustitia gratias referat, et pulsatus, cum ad cognitionem deducitur, nihil contra se de illata iniustitia conqueratur.

Mansi. Collect. Conc. IX. str. 1057.

XII. 591. mjeseca lipnja. U Rimu.

Grgur I. papa, preporuča biskupom ilirskim njeke sa svojih stolicah protjerane biskupe.

Gregorius, universis episcopis per Illyricum.

Jobinus excellentissimus vir, filius noster, praepositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis iussum fuisse, episcopos,

quos a propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos episcopos, qui nunc usque in locis propriis degunt, pro sustentatione et dispendiis praesentis vitae esse iungendos. Et licet ad hoc fraternitatem vestram iussio principalis admoneat, habemus tamen maius his mandatum aeterni principis, quo ad haec terribilius peragenda compellimur: ut non dico fratres et coepiscopos nostros, sed ipsos etiam quos nobis contrarios patimur, cum oportunitas postulat, in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem, et caelesti primitus principi obedientes existere, et imperialibus etiam iussionibus consentire: quatenus fratres coepiscoposque nostros, quos et captiuitatis diuersarumque necessitatum angustiae comprimunt, debeatis consulandos, conuicturosque vobiscum in ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere, non quidem, ut per communionem episcopalis throni dignitas diuidatur, sed ut ab ecclesia, iuxta possibilitatem, sufficientia debeant alimenta percipere. Sic enim et proximum in deo et deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris ecclesiis auctoritatem tribuimus, sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur. Mense Junio, indictione nona.

Caesar Baronius. Annales Ecclesiastici T. I. a. 591. CXII. Ign. Comes Battyen. Legum Ecclesiasticarum T. I. p. 7. et. codice Ecclesiae Thessalonicensis. Mansi Collectio Conc. IX. str. 1065

XIII. 592 mjeseca ožujka.

Grgur I. papa kori Natala biskupa solinskoga radi njegova razuzdana života i nalaže mu da naddjakona Honorata opet u čast postavi

Gregorius, Natali episcopo salonitano.

Multis ab urbe tua venientibus, frater carissime, didici pastoralis cura derelicta solis te conuiuiis occupatum. Quae audita non crederem, nisi haec actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles, sed ipsum quoque usum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium, quod eis sub quibus es positus, reuerentiam seruare nescis. Cum enim sancte memoriae decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum archidiaconum tuum dolorem tam longae ingratitude in corde retineres, cumque a me saepe correctus fueris, et haec tibi summopere fuerint interdicta; et mandata dei negligens, sed et scripta nostra contemnens, praefatum Honoratum archidiaconum tuum quasi ad fortiorem honorem prouehens, conatus es callida arte degradare. Unde actum est, ut eo de archidiaconatus loco summo, alium accerseres, qui tuis moribus obtemperare potuisset, cum praefatus vir pro nulla tibi re, ut arbitror, displicuit, nisi quod vasa sacra et velamina tuis te parentibus dare prohibebat. Quam caussam subtili voluimus et nunc ego, et tunc sanctae memoriae decessor meus indagatione discutere; sed tu tuorum tibi actuum conscius personam ad iudicium instructam transmittere distulisti. Proinde fraternitas tua vel post frequentatam totiens admonitionem a culpa suae errore resipiscat et praefatum Honoratum in suum mox, ut mea scripta susceperit, locum suscipiat. Quod si forte facere distuleris, usum tibi pallii, qui ab hac sede concessus est, noueris esse sublatum. Si vero etiam amisso pallio in eadem pertinacia adhuc perstiteris, dominici corporis ac sanguinis te scias participatione esse priuatum. Post quae iam necesse est ut caussas tuas subtilius indagantes, an in episcopatu ipso persistere debeas summa cura atque inquisitione debeamus tractare. Eum vero, qui contra iustitiae regulam in archidiaconatum alterius se prouehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponimus. Qui, si ulterius in loco eodem ministrare

praesumpserit, se participatione communionis sacrae nouerit esse priuatum. Tu igitur, frater carissime, nequaquam nos amplius prouoces, ne duros valde in asperitate sentias, quos erga te positos in caritate contemnis. Restituto igitur loco suo Honorato archidiacono instructam personam sub festinatione trans mitte, qui mihi hoc debere ex ratione fieri suis possit allegationibus demonstrare. Eundem namque archidiaconum ad nos venire decreuimus, ut quidquid iustum, quidquid omnipotenti deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus, Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore deo normam iustitiae, postposita cuiuslibet personae acceptione, custodimus.

Mansi Collectio. Concil. T. IX. str. 1090.

XIV. 592. mjeseca ožujka.

Grgur I. javlja biskupom dalmatinskim kakove je zapovjedi podjelio biskupu solinskomu Natalu poradi svrgnuta naddjakona solinskog Honorata.

Gregorius, universis episcopis per Dalmatiam constitutis.

Fraternitatem vestram licet desideremus scriptis discurrentibus frequenter visitare, tamen praeterea, cum res exigit, utraque cupimus negotii unius occasione persolvere, ut et fraternos de visitatione releuemus animos, et quae superveniunt, ne mentem possint ignorata confundere, subtilius explicemus. Frater itaque noster Natalis, salonitanae civitatis episcopus, cum Honoratum, archidiaconum sedis suae, ad ordinem presbyteratus vellet provehere, ac deinceps ille ad sublimiorem gradum crescere declinaret, a sanctae memoriae decessore meo missa supplicatione poposcerat, ne ad hunc ordinem inuitus accederet. Hoc enim fieri sibi non prouehendi gratia, sed causa ingratitudinis perhihebat. Pro qua re tunc iam sanctae memoriae decessor noster scripta Natali fratri coepiscopoque nostro direxerat, interdicens ne praedictum Honoratum archidiaconum invitum proueberet, neue dolorem conceptae ingratitudinis in corde suo retineret. Cumque et a nobis saepe correptus fuerit, et haec eidem summopere fuerint interdicta, non solum mandata dei negligens, sed et scripta nostra contemnens, praefatum archidiaconum, ut dicitur, contra morem quasi ad fortiorem honorem prouehens, conatus est callide degradare. Unde actum est, ut eo de archidiaconatus loco submoto, alium adscisceret, qui in loco depositi archidiaconi ministraret. Quem scilicet Honoratum arbitramur antistiti suo propterea displicere potuisse, quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam caussam et tunc sanctae memoriae decessor meus, et nunc ego subtili volumus indagatione discutere; sed is ipse sibi conscius, personam ad iudicium postposuit destinare, ne actuum eius discussa potuisset veritas apparere. Nos itaque tot iam scriptis admonitum et hactenus pertinaciter obstinatum scriptis iterum directis per praesentium latorem curauimus admonendum, quatenus Honoratum archidiaconum coniungente statim praesentium latore in priore loco susciperet. Qui iam obdurato adhuc corde contumaciter ad eum reuocare gradum si forte postponeret, usu eum pallii, qui ab hac sede concessus est pro contumacia tot vicibus admissa privari praecipimus. Si vero etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseveraverit, a dominici quoque corporis ac sanguinis eum participatione submoueri. Aequum enim est, ut asperos de iustitia sentiat, quos erga se positos in caritate contempsit. Nos itaque ne nunc quidem a iustitiae, quam praefatus antistes desepxit, semita deuiamus; sed restituto in locum suum eo, cuius nobis culpa minime patuit

praecipimus Natalem episcopum instructam ad nos debere dirigere personam, quae rectam eius esse intentionem suis possit nobis allegationibus demonstrare. Nam et eundem archidiaconum venire fecimus ut quidquid iustum, quidquid omnipotenti deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nullum namque pro personali amore defendimus, sed auctore deo normam iustitiae, postposita cuiuslibet acceptione personae custodimus.

Mansi. Collectio. Concil. T. IX. str. 1091.

XV. 592. mjeseca ožujka.

Grgur I. papa nalaže poddjakonu Antoninu da ide u Solin, i da nagovori biskupa Natala da naddjakonu Honoratu čast povrati, u protivnom pako slučaju istoga Natala izobči, u jedno želi, da biskupa Malka u Rim pošalje.

Gregorius, Antonino subdiacono.

Honoratus archidiaconus ecclesiae salonitanae, a sanctae memoriae decessore meo missa supplicatione poposcera, ut ab antistite suo inuitus provehi ad fortioris gradus ordinem contra morem nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi non prouehendi gratia, sed caussa ingratitude perhibebat. Pro qua re tunc iam sanctae memoriae decessor noster scriptis suis Natali fratri, coepiscopoque nostro, interdixerat, ne praedictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, neue dolorem conceptae ingratitude diutius in corde retineret. Cumque et a nobis haec eidem summopere fuerint interdicta, non solum mandata dei negligens, sed et scripta nostra contemnens praefatum archidiaconum quasi ad fortiorem honorem prouehens, conatus est arte callida degradare. Unde actum est, ut eo de archidiaconatus loco summo, alium adscisceret, qui eius obtemperare moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum arbitramur antistiti suo aliunde displicere non potuisse, nisi quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam subtili voluimus et tunc sanctae memoriae decessor meus et nunc ego indagatione discutere, sed is ipse suorum sibi actuum conscius personam ad iudicium postposuit destinare. Proinde experientiam tuam praesentis praecepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salonam, Natalem fratrem, coepiscopumque nostrum, saltem tot scriptis admonitum studeat adhortari, ut supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat. Quod si facere hoc contumaciter, ut consuevit, forte distulerit, usum ei pallii, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis apostolicae contradicito. Quem si etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseuerare perspexeris, dominici quoque corporis ac sanguinis eundem antistitem participatione priuabis. Eum vero, qui contra iustitiae regulam in archidiaconatum alterius se provehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponi praecipimus. Quem si ulterius in loco eodem ministrare praesumpserit, communionis sacrae participatione priuamus. Aequum enim est, ut asperos de iustitia sentiat, quos erga se positos in caritate contemnit. Restituto ergo loco suo Honorato archidiacono, instructam personam supradictus antistes te compellente dirigat, quae intentionem eius esse vel fuisse iustam suis mihi allegationibus possit demonstrare. Sed et eundem archidiaconum ad nos venire praecipimus, ut quidquid iustum, quidquid omnipotenti deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore deo normam iustitiae, postposita cuiuslibet acceptione personae, seruamus. Malchum vero fratrem, coepiscopumque nostrum, curabis fideiussori committere,

ut ad nos quantocyus veniat, quatenus omni mora ac dilatione postposita, actionum suarum expositis ratiociniis, ad propria cum securitate valeat remeare.

Mansi Coll. Conc. T. IX. str. 1092.

XVI. 592. mjeseca ožujka.

Grgur I. papa čestita Jobinu prefektu ilirskomu što je sretno izliečio posljedice nasrtaja barbarskoga, moli ga ujedno neka nepodupira Natala biskupa solinskoga.

Gregorius, Jobino episcopo (praefecto) Illyrici.

Licet ad reddenda paternae caritatis officia, hostilitate itineribus occupatis, raritas portitorum impediat; quoties tamen occasio inciderit, excellentiam vestram non desistimus scriptis discurrentibus visitare, quatenus hos quorum aspectum praesentium videre non possumus, eos aliquatenus scriptis valeamus alternantibus intueri. Gaudemus itaque quod eminentiae vestrae regimine afflictae dominus voluit provinciae consulere, ut quam ex una parte flagello barbaricae vastationis ulcerat, hanc ex alia per eminentiam vestram, quasi per superductam salutem, curet. Largitam ergo vobis dignitatem ex solo munere donantis attendite, et ex ipsa concessi regiminis administratione conditorem vestrum erga vos placabilem facite, quatenus cum ipse quod largitus est meritis bonorum operum ad suam viderit gloriam revocari et in hac vos vita clariores efficiat et praemia vobis regni caelestis concedat. Praesentium igitur latorem, quem illuc pro ipsa exigui patrimonii administratione direximus, vestrae excellentiae commendamus. Nos enim caritatis vestrae connexi vinculo, dominum petimus, quo sic actus vestros in hac vita dirigat, ut ipsorum merito ad aeterna vos regna perducatur. Natali autem fratri et coepiscopo nostro in nullo gloria vestra opem contra iustitiam ferat; quia tanto necesse est, ut canonicae ultionis vindictam sentiat, quanto et ipsam regulam canonicam ignorat.

Mansi. Collectio Concil. T. IX. str. 1093.

XVII. 592. mjeseca srpnja.

Grgur I. papa piše Ivanu biskupu ravenskomu da se raduje što je Natal biskup solinski svoje opacine izpravio, zajedno ga moli neka opomene biskupa Malka da dodje u Rim.

Gregorius, Joanni episcopo Ravennae.

(Ostalo izostavljeno.)

De fratre autem et coepiscopo nostro Natali valde contristabar, quod de illo quaedam superba cognoveram, sed quia mores suos ipse correxit, meam tristitiam simul me ipsum vincendo consolatus est. Pro qua re fratrem et coepiscopum nostrum Malchum admone, ut prius quam ad nos veniat, rationes suas ponat, et tunc demum alibi, si necesse est, proficiscatur. Et si eius actus bonos cognoscimus, ei fortasse, ubi necesse est, ut hoc ipsum patrimonium quod tenuit, restituamus.

Mansi. Collectio. Concil. T. IX. str. 1102.

XVIII. 592. mjeseca kolovoza.

Grgur I. papa odgovara Natalu biskupu solinskomu glede gošćenja koja je ovaj kao nevina branio, i obećaje mu da će razpru što ju ima s naddjakonom Honoratom riješiti onda kad njegovi poslanici u Rim stignu.

Gregorius, Natali episcopo salonitano.

Quasi oblita praecedentium scriptorum serie, sola vestrae beatitudini quae ad dulcedinem pertinerent loqui decreueram, sed dum vestra epistola ad priora scripta ratiocinando reuocat, iterum forsitan quaedam, quae minus libeant, narrare compellor. In conuiuiorum etenim defensionem vestra fraternitas Abrahæ conuiuium memorat, in quo teste sacro eloquio, tres angelos suscepisse perhibetur. Sed hoc exemplo neque nos beatitudinem vestram de conuiuiu reprehendimus, si hanc suscipere angelos in hospitalitate cognoscimus. Rursum narrat Isaac satiatum benedictionem filio dedisse. Quae utraque veteris testamenti, quia ita sunt gesta per historiam, ut tamen signarent aliquid per allegoriam, utinam valeamus sic res gestas legendo percurrere, ut possimus etiam gerendas prouidendo sentire. Ille quippe in tribus angelis unum salutans, trinitatis subsistentias unius substantiae esse declarauit. Iste vero satiatum benedixit filium, quia qui diuinis epulis repletur, illius sensus in prophetiae virtutem tenditur. Diuinae autem epulae sacri eloquii verba sunt. Si igitur assidue legitis, si exemplum ab exterioribus trahentes interna penetratis, quasi de agri venatione satiati mentis ventrem repletis, ut anteposito filio, suscepti videlicet populo, possitis ventura nuntiare. Sed iam in hoc saeculo caligat qui de deo aliquid prophetat: quia profecto dignum est ut hic iam per concupiscentiam minus videat, cuius sensus per allegoriam intus coruscat. Haec ergo ad vosmetipsos trahite, et si vos tales cognoscitis, nihil est quod de vestra aestimatione dubitetis. Gaudere quoque beatitudinem vestram inuenio, si voracis nomen cum rerum auctore sustineat. Quod ego breuiter expono quia si de vobis falsum dicitur, nomen hoc veraciter cum rerum auctore sustinetis. Si vero de vobis verum est, hoc de illo falsum fuisse quis dubitet? absoluere vos non valet par nomen, quorum dispar est caussa. Nam cum eo crucem etiam periturus latro suscepit, sed quem reatus proprius tenuit, par crucifixio non absoluit. Ego autem quantis valeo precibus deosco, ut sanctissimam fraternitatem vestram auctori nostro non solum nomen, sed etiam caussa coniungat. Conuiuia autem communia, quae ex intentione impendendae caritatis fiunt, recte sanctitas vestra in suis epistolis laudat. Sed tamen sciendum est, quia tunc ex caritate veraciter prodeunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur, nullus ex irrisione reprehenditur, et non inanes in eis saecularium negotiorum fabulae, sed verba sacrae lectionis audiuntur, cum non plus quam necesse est seruitur corpori, sed sola eius infirmitas reficitur, ut ad usum exercendae virtutis habeatur. Haec itaque si vos in vestris conuiujs agitis, abstinentium fateor magistri estis. Quod ergo Pauli apostoli testimonium ad me posuistis, in quo ait: Qui non manducat, manducantem non iudicet, omnino existimo incongruum fuisse: quia neque ego non comedo, neque ad hoc a Paulo dictum est, ut membra Christi, quae in eius corpore, id est, in ecclesia inuicem sibi caritatis compage connexa sunt, nullam de se ullo modo curam gerant. Sed si neque ego ad te, neque tu aliquid pertineres ad me, iure tacere compellerer, ut eum non reprehenderem, qui emendari non posset. Haec ergo sententia solummodo propter eos dicta est, qui illos iudicare student, quorum sibi cura commissa non est. At postquam nos auctore deo unum sumus, si ea

quae nobis corrigenda sunt tacemus, valde delinquimus. Ecce fraternitas tua aegre tulit se de conuiuiis a me esse reprehensam, cum ego, qui etsi hanc non vita, tamen loco transgredior, ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus sim. Et hunc solum mihi amicum estimo, per cuius linguam ante apparitionem districti iudicis meae maculas mentis tergo. Illud autem frater dulcissime. quod tribulationibus pressum te legere posse abnegas, minus ad excusationem idoneum puto, cum Paulus dicat: Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Si igitur ad consolationem nostram sacra scriptura praeparata est, tanto magis eam debemus legere, quanto magis nos conspiciamus sub tribulationum fasce lassari. Si vero in ea solummodo sententia est fidendum, quam in epistola vestra posuistis, qua dominus dicit: Cum tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri, qui loquitur in nobis. Sacra ergo ad nos eloquia frustra mandata sunt, qui repleti spiritu verbis exterioribus non egemus. Sed aliud est frater carissime, quod angustiat persequutionis tempore absque dubitatione confidere, aliud quod in tranquillitate ecclesiae agere debemus. Oportet enim nos per spiritum hunc modo legendo percipere quae possumus, si contigerit caussa in nobis esse, etiam patiando demonstrare. Valde vero in epistola vestra gausus sum, quod vos exhortationi studium dare fatemini. In hoc etenim scio quia curam vestri ordinis solerter agitis, si ad auctorem vestrum et alios trahere curatis. Quod autem in eodem loco dicitis vos mei similes non esse, post obortam laetitiam me illico contristastis, quia laudes meas per irrisionem dici existimo, quas per veritatem minime recognosco. Ago autem omnipotenti deo gratias, quia per vos quidem haeretici ad sanctam ecclesiam reuocantur. Sed curare vobis necesse est, ut ipsi quoque, qui intra sanctae ecclesiae gremium continentur ita viuant, quatenus eius aduersarii prauis moribus non existant. Nam si non divino desiderio, sed terrenis cupiditatibus voluptatibusque deseruiunt, intra eius graemium filii alieni nutriuntur. Quod autem vos fatemini ecclesiasticos ordines ignorare non posse ego quoque hoc de vobis per omnia scio, atque idcirco valde contristor, quia cum rerum ordinem scitis, in me, quod peius est, sciendo deliquistis. Postquam enim ad beatitudinem vestram et decessoris mei, et mea in caussa Honorati archidiaconi scripta directa sunt tunc contenta utriusque sententia praefatus Honoratus proprio gradu priuatus est. Quod si quilibet ex quatuor patriarchis fecisset, sine grauissimo scandalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset. Tamen postquam fraternitas vestra ad suum ordinem rediit, nec ego meae, nec decessoris mei iniuriae memor sum. Quod vero dicitis nostris temporibus debere seruari, quae a meis quoque praedecessoribus tradita atque custodita sunt, absit hoc a me, ut statuta maiorum consacerdotibus meis in qualibet ecclesia infringam; quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo. Sed cum responsales vestri aduenerint, quae inter vos et praefatum Honoratum archidiaconum sint gesta cognoscam et ex ipso meo examine perpendetis, quia si pars vestra per iustitiam fulta est, nihil aduersi a me perferetis, sicut nec ante pertulistis. Sin vero saepefato Honorato archidiacono in assertionem suam iustitia suffragatur, ex eius absolutione monstrabo, quia personas etiam quas noui in iudicio non agnosco. De excommunicationis vero articulo, quae tamen interposita conditione gradus, secundo vel tercio, iam ut ita dicam, ex necessitate subiuncta est, beatitudo vestra immerito quaeritur, cum Paulus apostolus dicat: In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam Sed ista iam transeant, ad nostro redeamus. Si enim recte agit, ego domno Natali non possum coniunctus non esse, cuius me affectui valde esse debitorem noui.

XIX. 592. mjeseca listopada.

Grgur I. papa nalaže Natalu biskupu solinskomu, neka se putem svećeničkog sbora zauzme za Florentija biskupa dubrovačkog, koga s časti protjeraše.

Gregorius, Natali episcopo salonitano.

Cum cuncta negotia indagandae solitudine veritatis indigeant, tum quae ad deiectionem sacerdotalium graduum pertinent, districtius sunt trutinanda, in quibus non tam de humanis constitutis, quam de diuinae quodammodo benedictionis refragatione tractatur. Quae res quoque nos in Florentii, epidauritanae ciuitatis episcopi, persona ad exhortationem vestrae fraternitatis admonuit. Nuntiatum siquidem nobis est, a quibusdam fuisse eum in caussis criminalibus accusatum, et nullis canonicis probationibus exquisitis, nec sacerdotalis concilii praeueniente iudicio eum ab honoris officio, non iure, sed auctoritate depositum. Quia ergo non potest quemquam episcopatus gradu, nisi iustis ex caussis, concors sacerdotum summouere sententia, hortamur fraternitatem vestram, ut praefatum virum ex eodem, in quo detrusus est, eiici faciatis exilio, caussamque eius episcopali disceptatione perquiri. Et si his in quibus accusatur, canonica fuerit probatione conuictus, canonica procul dubio est ultione plectendus. Quod si alias, quam de eo aestimatum est synodali fuerit inquisitione compertum, necesse est, ut criminatores iusti districtiorem iuris exhorreant, et inculpato innocentiae suae seruentur illibata suffragia. Executionem vero antefati negotii Antonino, subdiacono nostro, ex nostra praeceptione mandauimus, quatenus eius instantia et quae sunt legibus canonibusque placita decernantur, et decreta, iuuante domino, mancipentur effectui.

Mansi. Collectio Concil. T. IX. str. 1119.

XX. 592. mjeseca listopada.

Grgur I. papa nalaže Antoninu poddjakonu da se zauzme za Florentija biskupa dubrovačkog, kojega preko svećeničkog suda s časti protjeraše.

Gregorius, Antonino subdiacono.

Peruenit ad nos Florentium, epidauritanae ciuitatis episcopum, praereptis prius rebus eius, pro quibusdam non approbatis criminibus sine sacerdotali concilio fuisse damnatum. Et quia non debet is poenam sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia, praecipimus experientiae tuae, ut Natali, fratri et coepiscopo nostro, debeas imminere, quatenus supradictum virum de eodem eiici faciat, quo nunc dicitur detrusus exilio. Conuocatoque episcoporum concilio, si haec in quibus accusatus est canonice fuerint approbata, praefati Natalis, fratris et coepiscopi nostri, volumus in eum proprium robur obtinere sententiam. Sin autem generali fuerit iudicio absolutus, nec eum deinceps cuiuslibet praeiudicio subiacere permittas, et praefatae res districta tuae solitudinis restituantur instantia. Necesse est ergo, ut quanto grauiora talium negotiorum perpendis pondera, tanto ea maturiori vigilantiorique studeas executione complere.

Mansi. Collectio Concil. T. IX. str. 1119.

XXI. 593. mjeseca ožujka.

Grgur I. papa nalaže poddjakoninu Antoninu, ako se obistinjuje smrt Natala biskupa solinskoga, neka naredi novi izbor, te novoizabranoga na posvećenje u Rim pošalje.

Gregorius, Antonino subdiacono rectori patrimonii in Dalmatia.

Natalem salonitanae ecclesiae fratrem et coepiscopum nostrum obiise, discurrens in partibus istis fama vulgavit. Quod si verum est, experientia tua omni iustitia omnique solitudine clerum et populum eius ciuitatis admonere festinet, quatenus uno consensu ordinandum sibi debeant eligere sacerdotem, factoque in personam, quae fuerit electa, decreto, ad nos transmittere studebis, ut cum nostro consensu, sicut priscis fuit temporibus, ordinetur. Illud quidem prae omnibus tibi curre sit, ut in hac electione, nec datio quibuscumque modis interueniat praemiorum, nec quarumlibet personarum patrocinia conualescant. Nam si quorundam patrocinio fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum cum fuerit ordinatus, obedire reuerentia exigente compellitur, sicque fit ut et res illius minuantur ecclesiae, et ordo ecclesiasticus non seruetur. Talem ergo te admonente personam debent sibi eligere, quae nullius incongruae voluntati deseruiat, sed vita ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inueniri. De rebus vero uel ornamento eiusdem ecclesiae fideliter rerum inventarium facito te presente conscribi. Et ne de rebus ipsis possit aliquid deperire, Respectum diaconum atque Stephanum primicerium notariorum, ut ipsarum rerum omnino gerant custodiam admoneto, interminans eis de propria eos satisfacturos esse substantia, si quidquam exinde eorum negligentia fuerit imminutum. Malchum autem fratrem et coepiscopum nostrum contestari te uolumus, ut se penitus in hac caussa non misceat. Nam si per eum aliquid contra voluntatem nostram factum vel tentatum potuerimus addiscere, non modicam ad se culpam et periculum pertinere cognoscat. Sed et hoc eum admonere curato, ut ad ponendas explendasque rationes patrimonii nostri quod gessit, debeat esse sollicitus, pro quibus etiam faciendis, ex Siciliae partibus ad nos postposita excusatione venire festinet. In rebus igitur salonitanae ecclesiae nullo modo se miscere praesumat, ne amplius ei aut obnoxius, aut possit esse culpabilis. Nam multa habere de rebus praedictae ecclesiae fertur, eumque opinio pene auctorem extitisse in venditione rerum eius, vel aliis illicitis asseuerat. Quod si ita esse, sicut dicitur, manifesta veritate patuerit, certus sit inultum hoc nullatenus remanere. Expensa vero, quae necessaria fuerit per oeconomum, qui tempore mortis praedicti episcopi inuentus est, erogetur, quatenus rationes suas, futuro episcopo ipse, ut nouit, exponat. Cuncta quidem quae tibi agenda mandauimus, cum consilio magnifici atque eloquentissimi Marcelli, filii nostri, te agere profecto necesse est, quatenus ita omnia quae huius praecepti pagina continet, solícite strenueque possis implere, ut nulla te neglectus culpa respiciat.

Mansi Collectio Concil. T. IX. str. 1125.

XXII. 593. mjeseca travnja. U Rimu.

Grgur I. papa riešava Honorata naddjakona solinskoga od svih pregriešakah radi kojih bijaše obtužen.

Gregorius, Honorato archidiacono salonitano.

Dudum quidem decessoris nostri nostraque praeceptio ad dilectionem tuam currebat, in qua et de obiectis tibi calumniose capitulis fueras absolutus, et in tui gradus

ordine sine aliqua te institimus altercatione restitui. Sed quia rursus ante non multum temporis spatium, ad romanam ciuitatem veniens, de aliquibus illic actis incongrue, et de sacrorum es conquestus alienatione vasorum; atque dum pro hac re, quae tuis obiectionibus respondere potuissent, sustineremus in hac ciuitate personas, Natalis episcopus tuus de hac luce migravit, necessarium iudicauimus easdem praeceptiones, tam decessoris nostri, quam nostras, quas ducum, ut dictum est, pro tua absolutione transmisimus, praesentibus deinceps apicibus confirmare. Quamobrem a cunctis tibi obiectis capitulis te plenius absoluentes in tui te ordinis gradu sine aliqua volumus altercatione permanere, ut nihil tibi penitus mota a praefato viro questio qualibet occasione praeiudicet. De eis autem capitulis, de quibus conquestus es, Antonino subdiacono et rectori illius patrimonii sanctae, cui deo auctore praesidemus, ecclesiae, instanter iniunximus, ut si quidem in his ecclesiasticas inuenerit immixtas esse personas, cum summa causas ipsas distictione atque auctoritate diffiniat. Sin autem cum talibus res agitur, in quas ecclesiasticae vigor non possit iurisdictionis extendi, de singulis quibusque capitulis probationes inter publica gesta depossitas ad nos absque ulla dilatione transmitat, ut instructi subtiliter sciamus quid de his debeamus, Christo auxiliante, disponere.

Mansi Collectio Concil. T. IX. str. 1131.

XXIII. 593. mjeseca srpnja

Grgur I. papa odobrava izbor naddjakona Honorata za biskupa solinskog.

Gregorius, clero ecclesiae salonitanae.

Dilectionis vestrae scripta relegendes, electionem vos in Honoratum archidiaconum vestrum fecisse didicimus, et omnino nobis gratum fuisse cognoscite, quod olim expertum virum et grauem moribus, ad episcopatus ordinem elegistis. Cuius etiam et nos personam quia dudum est nobis bene cognita, comprobamus, cumque vobis iuxta desiderium vestrum et nos ordinari uoluimus sacerdotem. Pro qua re hortamur uos in eius electione sine aliqua ambiguitate persistere. Nec quedam nos res ab eius debet persona deflectere, quia sicut ista laudabilis nunc probatur electio, ita, si quod absit, dilectionem vestram ab eo quisquam deuiare seduxerit, et animae vestrae grauamen et opinioni maculam infidelitatis imponet. Eos vero qui ab electionis vestrae unitate inconsiderate discordant, ut vobiscum sentire possint, ab Antonino subdiacono nostro fecimus admoneri. Cui etiam de persona Malchi fratris et coepiscopi nostri, quid oporteat fieri iampridem iniunximus. Sed quoniam et ipsi scripsimus, credimus eum ab inquietudine vestra sine mora quiescere. Qui si fortasse obedire quocumque modo neglexerit, contumacia eius modis omnibus canonicae ultionis distictione mulctabitur.

Mansi Collectio. Concil. T. IX. str. 1139.

XXIV. 593. mjeseca listopada.

Grgur I. papa zabranjuje biskupom dalmatinskim bez njegova znanja posvetiti Maksima biskupa solinskoga.

Gregorius, universis episcopis per Dalmatiam.

Oportuerat quidem fraternitatem vestram diuini respectu iudicii, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad deum pertinet a recta mentis intentione omittere, nec cuiuslibet

hominis faciem rectitudini iustitiae praeponere. Sed postquam mores vestri ita sunt saecularibus traducti negotiis, ut obliuiscetes omnem sacerdotalis in vo bis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid deo, sed quid vobis placeat studeatis explere, necesse habuimus haec ad vos districtiora specialiter scripta transmittere, quibus ex beati Petri principis apostolorum auctoritate praecipimus, ut nulli penitus extra consensum permissionemque nostram, quantum ad episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana ciuitate manus praesumatis imponere, nec quemquam in ciuitate ipsa, aliter quam diximus ordinare. Quod si contra haec quidpiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti praesumpseritis, vel tentaueritis agere, decernimus vos a dominici corporis et sanguinis participatione priuatos, quatenus ex eadem ipsa attrectatione vestra, vel voluntate transgrediendae praeceptionis nostrae, a caelestibus mysteriis alieni sitis, nec is quem ordinaueritis habeatur episcopus. Nos namque nullum cuius vita reprehendi potest, ordinari temere volumus. Quod si Honoratus diaconus indignus ostenditur, de vita moribusque eius qui electus fuerit nobis renuntiari volumus, ut quidquid in hac re agendum est, cum consensu nostro salubriter permittamus impleri. Confidimus enim in omnipotentem dominum quia, quantum ad intensionem nostram pertinet, nunquam, quod no stram grauare posset animam, numquam sinemus fieri quod vestram grauare possit ecclesiam. Sin vero in qualibet persona ita voluntarius omnium consensus accesserit, ut auctore deo digna sit, et non sit qui ab eius ordinatione dissentiat, hanc a vobis in eadem salonitana ecclesia ex presentis epistolae nostrae concessa licentia volumus consecrari; excepta dumtaxat persona Maximi, de qua ad nos multa mala perlata sunt, quae si ab appetitu maioris ordinis non cessat, restat, ut arb tror, quatenus subtiliter discussa, ipso quoque, in quo est, officio careat.

Mansi Collectio Concil. T. IX. str. 1166.

XXV. 594. mjeseca siečnja. U Rimu.

Grgur I. papa izobćuje Maksima i one koji ga posvetiše biskupom solinskim, dok se nedokaže, da je doista istinskom dozvolom carskom posvećen.

Gregorius, Maximo praesumptori in Salona.

Licet cetera cuiuspian talia viae sunt merita, ut nihil sit quod ex his sacerdotalibus valeat ordinationibus obuiare, tamen solius nefas ambitus seuerissima canonum districtione damnatur. Cognouimus itaque quod vel surrepta, vel simulata piissimorum principum iussione, dum vita dignus non fueris te ad sacerdotii ordinem cunctis venerabilem prorupisse. Quod nos ideo sine ulla haesitatione credidimus, quia vitam aetatemque tuam non habemus incognitam: ac deinde, quia serenissimi domini imperatoris animum non ignoramus, quod se in caussis sacerdotalibus miscere non soleat, ne nostris in aliquo peccatis grauetur. Additur inauditum nefas, quod post interdictionem quoque nostram, que sub excommunicatione tua, ordinantiumque te facta est, caesis presbyteris, diaconibus, ceteroque clero manu militari ad medium diceris deductus. Quam rem nos consecrationem dicere nullo modo possumus, quae ab excommunicatis est hominibus celebrata. Quia igitur sine ullius exempli forma violasti talem tantamque sacerdotii dignitatem, praecipimus ut usquedum dominicis vel responsalis nostri cognouerimus apicibus, quod non surreptitia, sed vera fueris iussione ordinatus, nullatenus tu ordinatorisque tui attrectare quidquam

praesumatis sacerdotalis officii, neque usque ad rescriptum nostrum, ad cultum sacri altaris accedere. Quod si contra haec agere praesumpseritis, anathema vobis sit a deo, et a beato Petro apostolorum principe, ut contemplacione iudicii vestri, ceteris quoque catholicis clericis ultionis vestrae praebeatur exemplum.

Mansi. Collectio. Concil. T. IX. str. 1170.

XXVI. 594. mjeseca kolovoza.

Grgur I. papa odgovara Marcelu skolastiku, da nemože uslišati njegovu molbu podnešenu radi Maksima biskupa solinskoga.

Gregorius, Marcello scholastico.

Gloriae vestrae caritas sic in nostro corde semper inuigilat, ut nihil sibi corporalis defendat absentia. Nam quamvis a carnalibus oculis longe est, mentis tamen aspectibus nunquam deest. Frequenter enim nos voluntas ad scribendum desideranter impellit, sed occupatio non permittit. Dum ergo nobilitatis vestrae peritia non ignoret, quantis sit locus noster occupationibus inuolutus, quod a scribendi interdum cessamus officio, non voluntatis sed necessitatis esse consideret. Gloria autem vestra, quod tardius sua nos requirit epistola, qua possit excusatione defendere non videmus. In hoc igitur sola me debui taciturnitate defendere, sed feruor caritatis linguam meam non pertulit habere silentium. Salutantes itaque cum omni affectu atque dulcedine, indicamus nos grauiter contristatos, quod illa a nobis voluistis expetere, in quibus dum voluntatem vestram perficere quia obsistit ratio, non valeamus, contristare vos, quod nolumus, videmur. Nam hoc nos sine correctione relinquere ecclesiastica non sinit aliquo modo disciplina; nec vos pro talibus decet petere, ne non rectitudini sed indiscipline, quod absit, videamini consentire. Causa vero eiusdem Maximi, pro quo nobis scribitis, quem si missarum solennia celebrare praesumpserit, iam sacri corporis communione priuauimus, matura quando oportuerit, deliberatione, sicut deo nostro placuerit, iudicabitur atque disponetur. Oramus autem omnipotentem dominum, ut et hic vos sua protectione custodiat, et ad aeternae vitae praemia perducatur. Mense Augusto, indictione duodecima. •

Mansi. Collectio Concil. T. IX. str. 1183.

XXVII. 594. mjeseca prosinca. U Rimu.

Grgur I. papa piše Sabinijanu djakonu u Carigrad radi Maksima biskupa solinskoga.

Gregorius, Sabiniano diacono.

De caussa Maximi preuaricatoris quid actum sit, cognouisti. Sed postquam serenissimus domnus imperator iussiones transmisit ut ordinari minime debuisset, tunc ad altiore superbiā erupit. Nam homines gloriosi viri patricii Romani ab eo praemia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt, ut Antonium subdiaconum et rectorem patrimonii, nisi fugisset, occiderent. Ego autem epistolas transmissi, postquam eum ordinatum contra rationem cognoui, et contra consuetudinem, ut missarum solennia celebrare non praesumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, quid de eius persona iussis-

sent. Quae scripta mea publice relecta vel in ciuitate posita, publice scindi fecit, atque in contemptum sedis apostolicae apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar, scis qui ante paratior sum mori, quam beati Petri apostoli ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos bene cognitos habes, quia diu porto, sed si semel deliberauero non portare contra omnia pericula laetus vado. Unde necesse est cum dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quae dico et pensa ex quanto dolore sunt. Peruenit vero ad me, quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret, quia Malchus episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re unum est quod breuiter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego seruus eorum in morte Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gens nec regem, nec duces, nec comites haberet, atque in summa confusione esset deuisa. Sed quia deum timeo in mortem cuiuslibet hominis me miscere formido, Malchus autem episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione, sed die qua caussam dixit, et addictus est nesciente me, a Bonifacio notario in domum eius ductus est, cui et prandium factum est, ibique prandit et honoratus est ab eo, et nocte subito mortuus est; quod iam dilectionem tuam arbitror cognouisse. Exhilaratum autem nostrum pro illa re dirigere uolui. (etc.)

Mansi Collectio Concil. T. X. str. 83.

XXVIII. 595. mjeseca slečnja. U Rimu.

Grgur I. papa piše Konstantini supruzi cesara Mavricija o nepokornosti biskupa solinskoga Maksima.

Gregorius, Constantinae Augustae.

(Ostalo izostavljeno.)

Viginti autem iam et septem annos ducimus, quod in hac urbe inter Longobardorum gladios uiuimus. Quibus quam multa hac ob ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos viuere possimus, suggerenda non sunt. Sed breuiter indico, quia sicut in Rauennae partibus dominorum pietas apud primum exercitum Italiae sacellarium habet, qui caussis superuenientibus quotidianas expensas faciat, ita et in hac urbe in caussis talibus eorum sacellarius ego sum. Et tamen haec ecclesia quae uno eodemque tempore, clericis, monasteriis, pauperibus, populo, atque insuper Longobardis tam multa indesinenter expendit, ecce adhuc ex omnium ecclesiarum premitur afflictione, quae de hac unius hominis (Joannis Episcopi) superbia multum gemunt, etsi nihil dicere presumunt. Salontanæ uero ciuitatis episcopus, me ac personali meo nesciente, ordinatus est, et facta res est quae sub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens, ad eundem praeuaticatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino missarum solennia celebrare nullo modo praesumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem si hoc fieri ipsi iussissent, quod ei sub excommunicationis interpositione mandauit. Et contempto me atque despecto, in audaciam quorundam saecularium hominum, quibus, denudata sua ecclesia praemia multa praebere dicitur, nuncusque missas facere praesumit atque ad me venire secundum iussionem dominorum noluit. Ego autem praeceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me, vel responsalem meum praetermittere praesumpsit, ita ex corde laxavi, ac si me auctore fuisset ordinatus. Alia uero peruersa illius, scilicet mala corporalia, quae cognoui, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus missas facere praesumpsit, propter deum irrequisita praeterire non possum. Sed opto et dominum

deprecor, quatenus nihil in eo de his quae dicta sunt, valeat inueniri, et sine periculo animae meae, caussa ipsius terminetur. Prius tamen quam haec cognoscantur, serenissimus dominus discurrente iussione praecepit, ut eum venientem cum honore suscipiam. Et valde graue est, ut vir de quo tanta et talia nuntiantur, cum ante requiri et discuti debeat, honoretur. Et si episcoporum caussae mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in ecclesia ista quid facio? Sed ut episcopi mei me despiciant, et contra me refugium ad saeculares iudices habeant, omnipotenti deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breuiter suggero, quia aliquantulum expecto, et si ad me diu venire distulerit, in eo exercere distriktionem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem domino confido, quia longam piissimis dominis vitam tribuet, et de nobis sub manu vestra, non secundum peccata nostra, sed secundum gratiae suae dona disponet. Haec ergo tranquillissimae dominae suggero, quia integerrima serenitatis eius conscientia quanto moueatur zelo rectitudinis atque iustitiae non ignoro.

Mansi. Collectiones Concil. T. IX. str. 1211. Caesar Baronius Annales. Eccles. T. VIII. A. 594. C.

XXIX. 595. mjeseca veljače. U Rimu.

Grgur I. papa nudi protjeranomu iz biskupije risanske (polag nekijh sriemške) Sebastijanu biskupu, koju god izpražnjenu biskupiju síciljansku, odobravajući što nije htio primiti biskupiju ponudjenu sebi od Anastazija Patriarke Antiokenskog.

Gregorius, Sebastiano episcopo Rhiziniensi (vel Sirmiensi).

Dulcissima atque suavissima fraternitatis tuae scripta suscepi, quae mihi, quamuis nunquam desit a corde, sanctitatem tamen vestram quasi corporaliter praesentem fecerunt. Sed omnipotentem dominum rogo, ut sua vos dextera protegat, nobisque et hic tranquillam vitam et quando ei placuerit, praemia aeterna concedat. Sed peto, si illo me amore diligitis, quo praesentem semper amastis, ut pro me enixius exoretis; quatenus omnipotens deus a peccatorum meorum nexibus me citius soluat, et corruptionis huius pondere exutum, suo conspectui liberum existere faciat. Quamuis enim inaestimabilis sit caelestis patriae dulcedo, quae trahat, multi tamen in hac vita dolores sunt, qui ad amorem caelestium quotidie impellant. Qui mihi in hoc ipso solum vehementer placent, quia placere in hoc mundo aliquid non permittunt. Quae enim, frater sanctissime, de amici vestri domni Romani persona in hac terra patimur, loqui minime valemus. Breuiter tamen dico, quia eius in nos malitia gladios Longobardorum vicit, ita ut benigniores videantur hostes, qui nos interimunt, quam reipublicae iudices, qui nos malitia sua, rapinis atque falaciis in cogitatione consumunt. Et uno tempore curam episcoporum atque clericorum, monasteriorum quoque et populi gerere contra hostium insidias sollicitum vigilare, contra ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere, cuius laboris, cuius doloris sit, vestra fraternitas tanto verius penset, quanto me, qui haec patior, purius amat. Praeterea debitum sallutationis alloquium soluens, indico quod ad me, Bonifacio defensore referente, peruenerit, quia vir sanctissimus frater noster domnus Anastasius patriarcha in una suarum ciuitatum regendam vobis ecclesiam committere voluit, et consentire noluitis. Quem sensum ac sapientiam vestram valde ego libenter amplexus sum, laudaui vehementer, et vos felices, me infelicem esse deputari, qui hoc tali tempore regimen

*

ecclesiae suscipere consensi. Si tamen animus vester fortasse fratribus condescendendo, et misericordiae operibus intentus, ad hoc unquam consentire decreuerit, peto ut amoris meo alium minime praeponatis. Sunt enim in Sicilia insula ecclesiae vacantes episcopis, et si vobis placet auctore deo ecclesiam regere, iuxta beati Petri apostoli limina, cum eius adiutorio melius potestis. Sin vero non placet, feliciter iusta, ut ista in vobis intentio permaneat, et pro nobis infelicibus exorate. Omnipotens autem deus in quocumque vos esse loco voluerit, sua protectione custodiat et ad caelestia vos dona perducatur.

Mansi. Collectio. Concil. T. IX. str. 1212.

XXX. 595. U Rimu.

Grgur I. papa pozivlje Maksima biskupa solinskoga u Rim pred crkveni sud.

Gregorius, Maximo praesumptori ecclesiae salonitanae.

Quotiens contra ecclesiasticam quid gestum dicitur disciplinam, ne nos ante deum culpa ex dissimulatione redarguat, irrequisitum hoc relinquere non audeamus. Peruenit itaque ad nos, quod per simoniacam haeresim fueris ordinatus. Sed et alia de te multa hic dicta sunt, de quibus unum quam maxime fuit, propter quod necesse habuimus te summopere per scripta nostra prohibere, ne missarum solennia celebrare debuisses, donec quid esset verius, potuissemus addiscere. Ne ergo, fili, ecclesiae diu videantur non habere pastorem, et ne per haec quae dicuntur, si indiscussa remanserint, huiusmodi se vitium tendat in plurimos, hortamur ut ad nos venire omni postposita excusatione festines, quatenus seruata iustitia, haec et cognoscere et finire secundum canonica instituta Christo reuelante possimus. Ita autem fac, ut ad veniendum amplius iam moras non ingeras, ne ipsa te magis absentia obnoxium his quae dicuntur assignet, et nos in te haec res non solum propter dicta crimina, quae purgare subterfugis, sed etiam propter inobedientiae culpam durius, scilicet ut in contumacem, cogat ex concilio ferre iudicium.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 3.

XXXI. 596. mjeseca siečnja. U Rimu.

Grgur I. papa zapovieda opetovano Maksimu biskupu solinskomu, da dodje u Rim i da ne proganja Pavlina biskupa i Honorata naddjakona.

Gregorius, Maximo in Salona, qui episcopatum arripuit.

Dum scriptis nostris, quaesitis quibusdam excusationibus, differs obedientiam exhibere, dum pro veritatis satisfactione toties a nobis admonitus venire postponis, iis quae adversum te dicta sunt fidem ex hoc magis accomodas, et vel si quae alia deesse videbantur, quae grauent aut noceant, id agis ut sola dilatio faciat, et accuset te esse culpabilem. Humiliare tandem et obedientiae te submitte, atque ad nos sine excusatione aliqua venire festina, ut requisita et cognita veritate, secundum dei timorem, quidquid aequum canonicumque fuerit decernatur. Certus enim esto, quia iustitiam tibi, et canonum statuta

seruabimus, atque caussae tuae reuelante domino veritatis auctore, amicum iustitiae finem imponemus. Nam quod postulas ut illuc personam dirigere debeamus, qua praesente de his quae dicuntur possit esse probatio; esset utrumque excusabile, si unquam ratio ei qui accusatur necessitatem probationis imponeret, at postquam non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos, sicut praefati sumus, dilatione cessante, venire non desinas; et aut sine mora adderit accusator, qui ea quae de simoniaca haeresi uel aliis dicta sunt, congruenti probatione suffulciat, aut certe in his quae ad salubritatem negotii ipsius pertinent, interueniente beato Petro apostolorum principe dispensatio iusta proueniat, quatenus nulla nos ante deum dissimulatione, pro eo quod haec ad nostram conscientiam peruenere, reatus culpa possit confundere. Quod vero indicas serenissimos dominos, ut illic debeat esse cognitio, praecepisse, nos quidem nullas eorum alias de hac re, nisi ut ad nos venire debeas, iussiones accepimus. Sed etsi forsitan pro reipublicae suae utilitate, quae diuina sibi largitate concessa est, multa cogitantibus, et in diuersis sollicitudinibus occupatis suggestum est, et eorum iussio per obreptionem elicit, postquam et nobis et omnibus notum est piissimos dominos disciplinam diligere, ordines seruare, canones venerari, et se in caussis sacerdotalibus non miscere, instanter exequimur, quod et illorum iuuat animam atque rempublicam, et ad quod nos terribilis tremendique iudicis respectus impellit. Quiesce ergo a cunctis excusationibus, et huc adesse non differas, ut veritatis indagatione roborati, caussae tuae tandem terminum imponamus. Quod autem valde te pertimescere ac omnino trepidare cognouimus, ne hoc fortasse in te ulciscamur, quod sine nostro consensu ad sacerdotalem ordinem cognosceris inordinate prorupisse, intolerabilis quidem culpa est, sed hanc secundum iussiones serenissimi domini imperatoris, si nequaquam amplius in contumaciae tuae errore perstiteris, laxamus; atque de hac re contra te minime mouemur. Sed et alia quae nobis dicta sunt irrequisita praeterire non patimur. Quia vero dudum scripta tibi transmisimus, ut quoadusque voluntatem eiusdem serenissimi domini cognosceremus, missarum solennia nullo modo celebrare auderes; sed tu elata mente egisti callide ne eadem scripta susciperes, quae tamen eorum esset sententia, quoquo modo cognouisti, sed seruare noluisti; ideoque ea quae tibi prius scripta transmisimus confirmamus, ut missarum solennia celebrare non audeas, donec omnia quae contra te dicta sunt, subtiliter inquisita fuerint ac discussa. Quod si peruerso forsitan ausu celebrare praesumpseris, ab interdictae pridem communionis interminatione liberum te non esse cognoscas. Nam etiamsi, alii excessus desint, pro hac solummodo culpa superbiae dominici te corporis ac sanguinis communionem priuamus. Pro qua re obedientiam quam decet exhibens, ad nos summopere, sicut diximus, venire festina, ita ut triginta dierum spatium habeas, quatenus iter tuum praepares, et omni excusatione postposita huc adesse non differas. Si qua autem a iudicibus, vel manu militari, vel a populo ad contradicendum itineri tuo occasio fuerit exorta, qua calliditate agatur, agnoscimus. Ipse ergo iam videas, quam vel hic hominibus, vel in futuro iudicio omnipotenti deo de tua reddas obligatione rationem, qui districtam in te ex tuo contempto prouocasti sententiam. Praeterea peruenit ad me, quia Paulinus frater et coepiscopus meus, et Honoratus ecclesiae salonitanae archidiaconus, pro eo quod praesumptioni tuae noluerunt praebere consensum, graues a te molestias patiantur, ita ut datis fideiussoribus sint constricti, quatenus eis ciuitatem vel domos suas egredi omnino non liceat. Quod si ita est, vel sero iam ad sensus salutis rediens, scriptis praesentibus acceptis, ab utrorumque te suspende molestia, ut eis libera sit licentia vel ad me veniendi, si voluerint, vel quomodolibet alibi pro suis utilitatibus proficisci.

XXXII. 596. mjeseca ožujka. U Rimu.

Grgur I. papa potiče svećenstvo i vlastelinstvo solinsko proti izabranomu biskupu Maksimu, žudeći se, da osim biskupa Pavlina i naddjakona nitko proti njemu ustao nije.

Gregorius, dilectissimis filiis, clero, et nobilibus Salonae consistentibus.

Peruenit ad me quosdam peruersae mentis homines, ut dilectionis vestrae animos vulnerarent, vobis insinuare conatos, quia ego contra Maximum quodam odio mouear, et non magis quae canonica, sed ea quae furoris sunt exequi concupiscam. Sed absit hoc, absit a sacerdotali animo, ut in qualibet caussa priuato zelo moueatur. Ego autem et vestrae dilectioni prouidens, et meae animae omnipotentis dei iudicium pertimescens, eiusdem Maximi causam, subtiliter exquiri desidero; si nullis criminibus pressus, quae sacro ordini contradicunt, si non per simoniacam haeresim, id est, praemia quibusdam se eligentibus praebendo, ad sacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud dominum intercessor erit, si non obligatus de suis ad locum intercessionis venerit. Cuius tamen iam culpa superbae in aperto monstratur, quod euocatus ut ad nos venire debeat, diuersis excusationibus renititur, refugit, metuit. Unde ergo trepidat, si eum de his quibus inelamatus est conscientia non accusat? Ecce enim iam diu dilectio vestra sine pastore est, et sicut vobis omnipotens deus innotescat, vehementer destitutioni vestrae, et medullitus ex toto corde compator. Audio enim quae in grege domini dilanationes fiunt. Sed cum pastor deest, quis contra lupos inuigilat. Ideoque praedictum Maximum, ut huc ad nos veniat, urgeo, quatenus si hunc innocentem inuenire possimus, confirmemus. Sin vero ea quae de eo dicta sunt vera patuerint, non iam tamdiu dilectio vestra per interpositionem personae eius destituta sit. De me enim certum tenete, quia odio, nec priuati studii zelo contra eum moueor, sed quidquid canonicum iustumque fuerit, auctore deo decerno. Miratus autem valde sum, quia in tanto salonitanae ecclesiae clero vel populo vix duo ex sacris ordinibus inuenti sunt, frater scilicet et coepiscopus noster Paulinus et dilectissimus filius meus Honoratus archidiaconus eiusdem ecclesiae, qui communicare Maximo sacerdotium rapienti minime consentirent, et se christianos esse cognoscerent. Debuistis enim, filii carissimi, pensare ordines vestros, et quem sedes apostolica repellebat, repulsum cognoscere, ut prius, si posset, ab illatis criminibus mundaretur; et tunc ei vestra dilectio communicaret, ne particeps obligationis eius existeret. Nos tamen erga caritatem vestram visceribus pietatis adstringimur, et quia quosdam vestrum violenter pressos ad consentiendum ei, et ad communicandum cognouimus; omnipotentem dominum deprecamur, ut vos ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienae obligationis absoluat, vobisque et in praesenti vita suae protectionis gratiam tribuat, et nos de vobis in aeterna patria gaudere concedat. Mense Martio, indictione decimaquarta.

Mansi Collectio. Concil. T. X. str. 18.

XXXIII. 596. mjeseca srpnja. U Rimu.

Grgur I. papa nagovara svećenstvo, vlastelinstvo i puk zadarski, da se nedruže s izobćenim Maksimom biskupom solinskim.

Gregorius, presbyteris, diaconibus et clero, nobilibus ac populo, Jaderae consistentibus, et militibus qui Maximo praeuaricatori communicauerant.

Peruenit ad me quosdam vestrum, ignorantia vel necessitate deceptos, his qui ab apostolica sede, culpa, sicut nostis, exigente, communione priuati sunt, communicasse,

quosdam vero se salubri discretione, protegente domino, suspendisse; et quantum de constantibus gaudeo, tantum de deuiantibus ingemisco; quoniam sacrae communionis mysteria, quae ad absolutionem nobis diuina pietate concessa sunt, in detrimentum magis suae animae perceperunt. Et quia sicut vobis omnipotens deus innotescat vehementer, caritati vestrae medullitus et ex toto corde compatio, paterno affectu obtestor atque suadeo, ut ab illicita communione se quisque suspendat, et quos apostolica sedes in communionis suae consortium non recipit, omnino refugiat, ne inde reus ante conspectum aeterni iudicis unde poterat saluari consistat. Comperi autem quod quidam peruersae mentis homines illic insinuare conati sunt, quia ego contra Maximum quodam odio mouear, et non ea quae canonica, sed ea potius quae furoris sunt exequi concupiscam. Sed absit hoc, absit a sacerdotali animo, ut in qualibet caussa priuato zelo moueatur. Ego vero populo in illis partibus consistenti, ac meae animae prouidens, et omnipotentis dei iudicium pertimescens, causas eiusdem Maximi exquiri volo, et cum omni sinceritate reuelante domino quod est canonicum definire. Cui quoniam frequenter scripsimus, ut non prius sacra missarum solennia celebraret, quam causam eius potuissemus agnoscere, alioquin esset communione priuatus, et ex hoc iam superbiae ipsius culpa in aperto monstratur, quod saepius, sicut dixi, admonitus ut ad nos veniret, diuersis excusationibus renititur, refugit, metuit. Unde ergo trepidat, si eum de his quae dicta sunt conscientia non accusat? Haec ergo cognoscentes, postquam vobis nullam de ignorantia excusationem assumere potestis; rogo hortor et moneo, ut prohibitaе vos communionis consortio per omnia suspendatis, nec cuiquam sacerdoti, suprascripto Maximo communicanti, contra animam suam quisquam vestrum communicare praesumat. Quia tamen audio, sicut praefatus sum, quosdam vestros ignorantia lapsos, quosdam etiam ad communicandum violenter esse oppressos, omnipotentem dominum deprecor, ut et eos, qui huic prauitati minime consenserunt, perpetua gratiae suae protectione custodiat, et optata eis largitate respondeat. Et illos quos aut studium aut ignorantia, aut alia quaelibet caussa traxit in culpam, ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienae obligationis absoluat, omnibusque in praesenti vita protectionis suae gratiam tribuat, et nos de vobis in aeterna patria gaudere concedat. Ut igitur haec vobis intercessio apud deum saluatorem nostrum proficiat, adhortationibus nostris pro animae vestrae salute obedientiam exhibete, et ab illis sacram communionem percipite, quos se ab antedicti Maximi communione abstinuisse vel abstinere cognoscitis.

Mansi. Collect. Conc. X. str. 32.

XXXIV. 597. mjeseca travnja. U Rimu.

Grgur I. papa nalaže Sabinijanu biskupu zadarskomu da ne obći s izobćenim od crkve Maksimom biskupom solinskim, i da dodje zajedno s biskupi dalmatinskimi u Rim.

Gregorius, Sabiniano episcopo Jadertino.

Si dispensationis ecclesiasticae regulam et antiquae consuetudinis ordinem sollicita studuisses consideratione pensare, nec tibi aliqua illicitae praesumptionis culpa subreperet, nec alii occasione tui peccati discrimen incurrerent. Itaque cognouisse te non est ambiguum, quia dum ad nos quaedam de Maximo peruenissent, quae sacerdotii prouectum non leuiter impedirent, nostrum in eius persona non fuisse consensum, nec prius eum nos voluisse ad hoc quod nitebatur accedere, quam digna de his quae dicta erant satisfactio proueniret. Quod cum seruare, et tu omnino debuisses, actum magis est ut antedictus Maximus caecae mentis suae auiditate episcopatum arripiens, ad suam te incaute

voluntatem contra nostrum vetitum inclinaret. Sed ne vel tunc irrequisita quae ad nos perlata fuerant permanerent, nostris ut huc veniret epistolis est accersitus. Quem etiam prauo studio differentem, curae nobis fuit sub interdictione communionis iteratis epistolis admonere, ut ad nos pro sui purificatione venire excusatione postposita properaret. Sed elegit excommunicationi succumbere, quam obedientiam exhibere. Unde contigit ut peruersae ipsius mentis prauitas in suam alios secum, quod dici nefas est, perditionem conuolueret. Nunc autem quia ab eius te nequitia cognouimus dissentire, denique ut nec ei communices, nec nominis ipsius facias inter sacra missarum solennia mentionem, ut animae tuae vel sero te ab eo discordasse proficiat, scriptis te praesentibus adhortamur, quatenus ad nos mora submota venire non differas, sed et alios tecum, quos tamen potueris, episcopos ceterosque religiosos festines adducere, ut caussa subtilius examinata, et nostra, si res exegerit, congrue decenterque debeat absolutio prouenire, et hi qui in peccato eiusdem temeritate collapsi sunt, ad uiam salutis, auxiliante beato Petro apostolorum principe, dispositione deo placita reuocentur. Sciat autem quisquis ad nos episcopus vel religiosus venerit, nullum se praeiudicium vel iniustitiam sustinere, sed ita interim cognita veritate quae redemptori nostro placuerint ordinari, quatenus ex ipsa nostra dispensatione domino suffragante cunctis appareat, non nos proprio odio contra aliquem, sed dei zelo et ecclesiastici ordinis libramine commoueri.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 59.

XXXV. 597. mjeseca prosinca. U Rimu.

Grgur I. papa prima u milost Sabinijana biskupa zadarskoga, koj poradi druženja s Maksimom morade zatvoren u monastiru pokoru činiti; zajedno mu nalaže da ga izvesti o stanju Florencija biskupa dubrovačkoga, kojega bijaše prognao pokojni Natal biskup solinski.

Gregorius, Sabiniano episcopo Jadertino.

Sicut perseueranti culpaе, debetur iure uindicta, ita resipiscentibus est uenia concedenda. Nam ut res illa contra se merito iracundiam excitare, si haec in sua prorsus dilectione solet concordiam propagare. Et ideo quia fraternitatem tuam a consortio et communionem Maximi, ubi te prius neglectus impulerat, in tantum postea grauitas sacerdotii ad animum reducta suspendit, ut eius sola nullatenus patereris esse segregatione contentus, nisi et in monasterii te claustra recipiens dudum commissa defleres; eapropter in nostra te gratia ad communionem receptum esse non dubites, nam quantum nos prius culpa tuae caritatis offenderat, tantum poenitentia mitigauit. Hortor igitur, dilectissime frater, ut gregi dominico pastorem sollicitudinem instanter impendas, lucrumque de commissis ouibus facere diligenter inuigiles, ut tantum tibi copiosae retributio mercedis exuberet, quantum in aduentum aeterni iudicis multiplices laboris fructus obtuleris. Stude itaque in culpa lapsos erigere, stude errantibus regrediendi uiam ostendere, stude communionem priuos ad communionis salubriter gratiam reuocare. Sit ceteris caritatis vestrae reuersio ereptionis officium, sit salutis exemplum; quatenus dum errantes gressus ouium ad septa summi pastoris sollicitudinis vestrae cura direxerit, nec ipsae luporum dentibus relinquantur expositae, et te in aeterna uita, quod summopere petendum est, dignae compensatio retributionis excipiat. De caussa uero quam nobis scripsistis, ut debeamus, ne in urbe regia contra uos surripiatur, esse solliciti, animos uestros res ista non turbet. Nam responsali

nostro omnino studiose mandauimus, ut sollicitum cautumque se debeat exhibere. Et confidimus de dei nostri potentia, quia id agitur, ut vos nullius contra rationem aut turbare quoquomodo aut premere possit aduersitas. Praeterea habitatores Epidauriensis ciuitatis Florentium, quem suum esse dicunt episcopum, sibi a nobis restituendum studiosissime poposcerunt, asserentes frustra eum ad solam tantummodo voluntatem Natalis quondam episcopi detrusum exilio. Et ideo quid de eius caussa fraternitas vestra cognouit, nobis suis subtiliter epistolis innotescat. Si autem necdum cognouit, requirat, nobisque renuntiet, ut quidquid de eo statuendum sit certi deliberare audiutore domino valeamus.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 93.

XXXVI. 598. mjeseca lipnja. U Rimu.

Grgur I. papa nugovara Sabinijana biskupa zadarskoga, neka strpljivo podnosi progone biskupa solinskoga Maksima iz crkve izobčena.

Gregorius, Sabiniano episcopo Jadertino.

Satis, frater carissime, de sinceritate tua laetificor, quod eam solliciti discretione iudicii, et ubi obediendum est obedire, et ubi resistendum est resistere, studio sacerdotali, cognosco. Cum quanta namque te deuotionis alacritate submiseris his, quae ob culpam praeteriti excessus indiximus, litterarum tuarum, quas per latorem praesentium direxisti, pagina seruauit. Nec enim poterat aliter a dilecto fratre suscipi, quam a diligente mandatum est. Unde in omnipotentis dei miseratione confido, quia ita eius te gratia protegit, ut per hoc etiam ab aliis absolutus, salubriter paruissse te gaudeas. De hoc vero quod te contristari caritas tua Maximi praeuaricatoris et excommunicati aemulatione signauit, turbari non debet, sed decet, ut ad modicum tumentes inaniter fluctus patienter tolerando sustineas, et undarum spumas perseverantiae virtute subternas. Nouit enim patientia leuigare quod graue est, et constantia superare quod saeuit. Animos ergo tuos aduersitas non deiciat, sed accendat. Audaciorem te in omnibus vigor sacerdotalis ostendat. Nam vera documenta veritatis sunt, promptiorem in duris, et fortiozem se quemquam in contrariis exhibere. Ut igitur rectitudinis robur a bono deliberationis suae nulla valeat impulsione conuelli, mentis gressus in eius petrae soliditatem, sicut coepistis, dirigite, in qua redemptorem nostrum per totum mundum fundasse nostis ecclesiam, quatenus recta sinceri cordis vestigia in deuio itinere non offendant. Ea vero quae nobis scripsistis, vel praesentium lator coram positus explicauit, nos non credatis negligenter omittere, sed de his omnino sollicite cogitamus. Dilectissimo autem filio nostro Anatolio diacono iam et prius et nunc iterum omnia subtiliter indicauimus, hortantes ut quidquid ad utilitatem ac quietem caritatis vestrae, vel filiorum vestrorum pertinet, creatoris nostri auxilio suffragante, augere stricte ac studiose festinet. Et ideo fraternitatem vestram nec moeror afficiat, nec inimitia cuiuslibet affligat, nam diuinitatis gratia opitulante, in proximo adesse confidimus, ut et praefati praeuaricatoris et excommunicati praesumptio districtius reprimatur, et vestra quies, sicut desideratis, adueniat. Excellentissimo quoque filio nostro exarcho, qui nobis eum studet commendare, de prauitate ipsius scribere nequaquam omisimus. Presbyterum vero, de quo nos fraternitas tua latoris praesentium relatione consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum aut permanere aut reuocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est, propterea quod commissum facinus facil

dicitur professione confessus. Praeterea pariter hic portitor quaedam ecclesiae vestrae privilegia a nostris concessa praedecessoribus intimaui. De quibus scriptis caritatis vestrae nos subtilius volumus informari, vel si qua ex eis scripta in ecclesiae vestrae scrinio reiaient, eorum huc exemplaria transmitti necesse est, ut quidquid ad honoris vestri reuerentiam, vel genium praefatae ecclesiae pertinet, libenti animo parare possimus. Glorioso autem communi filio domino Marcello, si huc venire voluerit, instantius suadete, quia omnino eum videre desidero. Si vero illic stare elegerit, ita vos ei in caritate, qua conuenit, exhibete, ut affectui ipsius quem circa vos habet, respondere, sicut condecet valeatis. Omnipotens deus gratiae suae dono vos et custodia protegat, et cor vestrum in ea, quae ei sunt placita, semper accendat. Mense Junio. Indictione prima.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 102. Farlati Illyricam Sacrum T. V. p. 28.

XXXVII. 598. oko mjeseca lipnja. U Rimu.

Grgur I. papa piše Marinijanu biskupu ravenkom o nekome Ivanu došavšem iz Panonije kojega načiniše biskupom u Novom gradu, nalaže mu ujedno da povede izragu proti Maksimu biskupu solinskomu, te ako bude potrebno da i biskupa milanskoga kao sudca na izragu pozove.

Gregorius, Mariniano episcopo Ravennae.

Latores ad nos praesentium viri clarissimi vicedominus atque defensor venerunt, asserentes, quod in castello quod Nouas dicitur, episcopus quidam, Joannes nomine, de Panoniis ueniens, fuerit constitutus, cui castello eorum insula, quae Capritana dicitur, erat quasi per dioecesim coniuncta. Adiungunt autem quod eodem episcopo violenter ab Istrico episcopo expulso, alius illic fuerit ordinatus. De quo tamen hoc placuisse referunt, ut non in praedicto castro sed in sua insula habitare debuisset. Qui cum illic cum eis degeret, in errore se schismatis detinere noluit, atque cum omni plebe sua excellentissimo filio nostro Calinicho exarcho petitionem dedit, ut catholicae ecclesiae cum omnibus qui cum ipso erant, sicut praediximus, uniri debuisset. Qui ut aiunt, a schismaticis persuasus, post semetipsum rediit, et nunc omnis ille populus qui in praedicta insula consistit, sacerdotis protectione priuatus est, quia dum sanctae ecclesiae uniri desiderat, illum iam recipere non potest, qui ad schismaticorum errorem reuersus est, et petunt sibi ordinari alium debere. Sed nos, quia cuncta necesse est districte ac subtiliter perscrutari, hoc ordinandum esse praeuidimus, ut fraternitas tua ad episcopum mittat, eumque reueri ad ecclesiae catholicae unitatem et ad propriam plebem admoneat. Qui si iam monitus redire contempserit, grex dei decipi non debet in errore pastoris. Et idcirco sanctitas tua illic episcopum ordinet, eandemque insulam in sua dioecesi habeat, quousque ad fidem catholicam Istrici episcopi reuertantur, ut et unicuique ecclesiae suae dioeceseos iura seruentur, et destituto a pastore populo non desit protectio et cura regiminis. In his tamen omnibus fraternitatem tuam decet solícite vigilare, ut plebs eadem quae ad ecclesiam venit studiosius admoneatur, quatenus constanter in sua reuersione fixa sit, ne vagis cogitationibus in erroris iterum foueam relabatur. Excellentissimum vero Exarchum petere studeat, ut haec ipsa suis suggestionibus piissimis imperatorum auribus innotescat, quia quamuis iussio quae ad eum delata est, subrepta esse videatur, non tamen in ea iussione ei praeceptum est, ut volentes ad ecclesiam redire non permittat, sed ut inuitos hoc interim tempore minime compellat. Huius ergo causae ordinationem in suam curam praedictus

filius noster suscipiat, quatenus suis responsis agat, ut quidquid ordinauerat dubium non fiat. Quod tamen et nos communi filio Anatolio scripsimus, ut haec piisimis principibus subtiliter innotescat. Excellentissimi filii mei domni Callinici exarchi assidue et importune pro persona Maximi scripta suscepi. Cuius importunitate victus, nihil habui quod amplius facere debuissem, nisi eiusdem Maximi causam tuae fraternitati committerem. Si igitur ad fraternitatem vestram venerit idem Maximus, deducatur et Honoratus eius ecclesiae archidiaconus, ut cognoscat sanctitas tua si recte ordinatus est, si in simoniacam haeresim lapsus non est, si ei de criminibus corporalibus nihil obuiavit, si se non cognouit excommunicatum quando missas facere praesumpsit, et quidquid sub timore dei tibi visum fuerit decerne, ut nos dispositioni tuae consensum deo auctore praebeamus. Si autem tuam fraternitatem suspectam praedictus filius noster habuerit, etiam reuerendissimus vir frater noster Constantius mediolanensis episcopus Rauennam veniat, tecum resideat, et de eadem causa pariter decernite, et quod utrisque vobis placuerit, mihi placitum esse certe tenete. Sicut enim obstinati esse humilibus non debemus, ita districti existere superbis debemus. Vestra ergo fraternitas sicut in scripturae sacrae paginis didicit, quidquid iustum perpenderit, in eius negotio decernat.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 118.

XXXVIII. 598. U Rimu.

Grgur I. papa kori Marcellina podkonzula dalmatinskoga što podupira Maksima biskupa solinskoga.

Gregorius, Marcellino proconsuli Dalmatiae.

Epistolam magnitudinis vestrae suscepimus, in qua vos nostram incurrisse ingratitudinem indicastis, atque ob hoc per directam satisfactionem habere nostram velle nos gratiam. Et quidem tanta ad nos de vestra magnitudine peruenerunt, quanta a fideli viro minime committi debuerant. Vos enim tanti mali de causa Maximi omnes astruunt auctores existere, per quos spoliatio illius ecclesiae, vel tantarum animarum perditio, atque inaudita praesumptionis audacia sumpsit initium. Et quidem quod nostram vos velle gratiam habere petitis, conuenit ut redemptori nostro pro his talibus satisfacere tota intentione mentis ut dignum est, cum lacrymis debeatis; quia si illi satisfactum non fuerit, quid nostra relaxatio vel gratia poterit certe conferre? Dum adhuc tamen in praesumptorum ruinis vel errantium defensionibus inesse vos cernimus, qualis vel deo vel hominibus vestra sit satisfactio non videmus. Tunc enim deo et hominibus se satisfacere magnitudo vestra patenter euidenterque cognoscat, et deuia ad rectitudinem, et praesumptiua ad humilitatis normam reducat. Quod si factum fuerit, per hoc vos et dei percepturos et hominum gratiam cognoscatis.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 112.

XXXIX. 598. oko mjeseca srpnja. U Rimu.

Grgur I. papa nalaže Konstanciju biskupu milanskomu da zajedno s biskupom ravenkim iztražuje proti Maksimu biskupu solinskomu.

Gregorius, Constantio episcopo mediolanensi

Maximus salonitanae ecclesiae praeuaricator, postquam per potestates maiores saeculi obtinere nihil valuit, ad minores sese contulit, nobisque tam nimietate precum, quam attestazione bonorum operum praeualere contendit. Ex qua-re inhumanum credidi, si is qui se multum timere me dicit, in aliquo me temperatiorem minime inuenire potuisset. Et ideo decreui, ut reuerendissimus frater et coepiscopus noster Marinianus eius caussam debeat in Rauennati urbe cognoscere. Si autem persona eius suspecta forsitan habetur, volumus ut vestra quoque fraternitas, si ei laboriosum non est, ad eandem ciuitatem fatigare se debeat, et cum praedicto fratre in eodem iudicio pariter sedere. Quidquid autem vestrae utrarumque sanctitati placuerit, scitote mihi modis omnibus placitum. Vestrum ergo iudicium meum deputo, et quae utrique vos relaxanda esse censetis, me relaxare certum tenete, hoc tamen solícite pensantes, ne aut cum peccato remissi, aut cum iniuria sanctae ecclesiae esse videamur austeri. Huius autem caussae executionem Castorio chartulario iniunximus, ut ipse nobis debeat cuncta quae acta fuerint subtiliter renuntiare.

Mansi. Collectio. Concil. T. X. str. 158.

XL. 598. mjeseca srpnja. U Rimu.

Grgur I. papa daje Marinijanu biskupu ravenkomu slobodnu ruku glede odsude Maksima biskupa solinskog.

Gregorius, Mariniano episcopo Ravennae.

Quae de caussa Maximi sunt agenda, ex epistolis quas ad vos ante transmisimus agnouistis. Sed quia qualis hac de re fraternitatis vestrae voluntas sit, ac magis petiio, praesentium latore Castorio chartulario nostro renuntiante cognouimus, ideoque si idem Maximus coram vobis et praedicto chartulario nostro de simoniaca haeresi praestito se sacramento purgauerit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris, sicut scripsimus, tantummodo requisitus liberum se esse responderit, caussam ipsius fraternitatis vestrae, de eo quod excommunicatus missarum solennia agere praesumpsit, iudicio committimus, qua debeat poenitentia talis culpa purgari. Et ideo quidquid vobis secundum deum placet, securi disponite, nec aliquid de nobis dubium habeatis. Nam quidquid a vobis hac de caussa fuerit ordinatum, nos et grate suscipimus, et libenter admittimus. Hortamur tamen ut debeatis esse solíciti, et ita quae fienda prospicitis temperetis, quatenus et illi, si ita videbitur, benigne praestetis, et vigoris ecclesiastici genium ut oportet, congrua dispensatione seruetis. Supra scriptum vero portitorem in praesenti quid vobiscum ei sit agendum, instruximus. A quo cuncta subtiliter addiscentes, sic vos in omnibus exhibete, ut in vestra solícitudine nostram fuisse praesentiam sentiamus.

Mansi. Collectio Concilior T. X. str. 165.

XLI. 598. mjeseca srpnja. U Rimu.

Grgur I. papa nalaže Kastoriju bilježniku, neka biskupu solinskomu Maksimu, ako se pokaje za svoju nepokornost i svoju nevinost dokaže, preda utješiteljno papinsko pismo, a zajedno da istoga Maksima sa biskupom Savinijanom i naddjonom Honoratom izmiri.

Gregorius, Castorio notario.

Quanto credi tibi a nobis et neccesarias vides caussas iniungi, tanto te strenuum debes et sollicitum exhibere. Proinde si Maximus salonitanus praestito sacramento firmaverit se simoniaca haeresi non teneri, atque de aliis ante corpus Apollinaris tantummodo requisitus, innoxium se esse responderit, et de inobedientia sua poenitentiam, sicut deputauimus egerit; volumus ut ad consolandum illum epistolam, quam ad eum scripsimus, ubi ei et gratiam nostram et communionem nos reddidisse signauimus, experientia tua dare debeat. Quia sicut in contumacia persistentibus seueros nos esse conuenit, sic iterum humiliatis et poenitentibus negare locum veniae non debemus. Praeterea de fratre nostro Sauiniano episcopo iadertino, atque Honorato archidiacono salonitano, vel aliis qui se ad sedem apostolicam contulerunt, cum eodem Maximo omnino studiose agendum est, ut illos in ea qua decet caritate suscipiat, et dolorem contra eos nullo modo in corde retineat, sed pura cum eis gratia et sincera dilectione viuat.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 165.

XLII. 598. mjeseca srpnja. U Rimu.

Grgur I. papa prima u milost Maksima biskupa solinskoga i dozvoljuje mu nositi plašč.

Gregorius, Maximo episcopo salonitano.

Quamuis culpabilibus ordinationis tuae primordiis graue malum per inobedientiae culpam addideris, nos tamen sedis apostolicae auctoritatem eo quo decuit moderamine temperantes, nunquam contra te usque adhuc, quod caussa poscebat, exarsimus. Sed ut longius se ingratitudo nostra quam tu tibi excitasti produceret, credita nos sollicitudo vehementer angebat, ne quaedam illicita, quae de te audieramus, negligenter omittere videremur. Quae si bene consideres, ipse per te satisfacere differendo firmabas, atque ex hoc, aduersum te zelum nostrum acrius incitabas. At ubi tandem salubri consilio usus, iugo te obedientiae humiliter submisisti, et tua dilectio poenitentiam agens, digna se, ut deputauimus, satisfactione purgauit, redditam tibi gratiam fraternae caritatis intellige, atque in nostro te receptum consortio gratulare, quia sicut perseuerantibus in culpa districtos, ita resipiscentibus nos benignos esse decet ad veniam. Postquam ergo fraternitas tua apostolicae sedis communionem se reparasse cognoscit, personam ad nos transmittat, quae pallium tibi defferendum ex more percipiat. Nam quemadmodum illicita perpetrari non patimur, sic quae sunt consuetudinis non negamus. Licet autem et ad haec concedenda dispensatio nos loci nostri vocauerit; multum tamen a nobis petitio dulcissimi atque excellentissimi filii nostri domini Gallinici exarchi, ut temperantius erga te ageremus, exegit. Cuius carissimam voluntatem nec pertulimus nec potuimus contristare.

Mansi. Collectio Conciliorum T. X. str. 166.

XLIII. 598. mjeseca listopada.

Grgur I. papa javlja Kaliniku eksarku ravenkomu kako se radovao nad vjestju da su Slovjeni pobijedjeni, i da je otok Kapri u Istri sjedinio se s crkvom rimskom.

Gregorius, Gallinico exarcho Italiae.

Inter haec quod mihi de Sclavis victorias nuntiastis, magna me laetitia relevatum esse cognoscite, quod latores praesencium de Capritana insula, unitati sanctae ecclesiae coniungi festinantes, ad beatum Petrum apostolorum principem ab excellentia vestra transmissi sunt. In hoc enim contra hostes vestros amplius praeualetis; si eos quos dei esse hostes agnoscitis sub iugo veri domini reuocatis. etc. Quae autem de insulae Capritanae ordinatione decreuerim, per reuerendissimum fratrem et coepiscopum nostrum Marinianum vestra excellentia agnoscet.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 117.

XLIV. 599. 26. kolovoza.

Bilježka o pokori i o proglašenju nevinosti Maksima biskupa solinskoga.

Leuatus est Maximus praesumptor in Dalmatia contra votum domni papae Gregorii a militibus per indictionem XI. (593) et in contumacia vel praesumptione fuit annis VII. (VI) post haec, post castigationem et flagella beatissimi atque apostolici papae Gregorii egressus Dalmatias venit in civitatem Ravennatensem ad beatissimum Marinianum archiepiscopum, et iactavit se tensus intra ciuitatem in media silice, clamans et dicens: Peccaui deo et beatissimo papae Gregorio. Et acta poenitentia per tres horas, cucurrit exarchus Gallinicius, Castorius chartularius ecclesiae romanae, cum archiepiscopo Mariniano, et eleuatus caepit ampliorem poenitentiam coram eis agere. Tunc duxit eum ad sanctum corpus beati Appollinaris, et iurauit de omnibus quae aduersus eum dicta de mulieribus vel ex schismate simoniaco fuerant, mixtum se non esse. Tunc reuertens Castorius chartularius, adduxit secum diaconum eiusdem Maximi, nomine Stephanum. relatorem omnium quae a Maximo satisfacta essent. Tunc motus ad misericordiam beatissimus papa Gregorius, direxit pallium ad confirmationem eiusdem episcopi, id est VII. kalendas Septembris, indictione secunda.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 82.

XLV. 599.

Grgur I. papa razlaže Maksimu biskupu solinskomu vriednost plašća biskupova, preporuča mu ujedno biskupa Savinijana i naddjakona Honorata da ih neproganja.

Gregorius, Maximo episcopo Salonitano.

Susceptis fratris et coepiscopi nostri Mariniani epistolis, sed et Castorio nostro remeante, fraternitatem vestram plenissime de his quibus dubietas fuerat satisfecisse, cognouimus, magnasque omnipotenti deo gratias agimus, quia de meo corde medullitus

omnis rancor sinistrae suspicionis euulsus est. Pro qua re Stephanum communem filium diaconum vestrum cum summa volui celeritate laxare. Sed hunc apud me vel paucis diebus immorari, dolores crebri mearum aegritudinum compulerunt. At postquam meliorari vel modicum coepi, eum protinus cum gaudio retransmittere curavi. Itaque pallium ad sacra missarum solennia utendum ex more transmisimus, cuius nos volumus per omnia genium vendicare. Huius enim indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, et in aduersis si quando eueniunt, cum iustitia erectam; amicam bonis, et peruersis contrariam. Nullius unquam faciem pro veritate loquentis premens, misericordiae operibus iuxta virtutem substantiae insistens, et tamen insistere etiam ultra virtutem cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tamquam de propriis exultans; in corrigendis autem vitiis saeuens, in fouendis virtutibus adiutorum animos demulcens, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem seueritatis suae censuram non deferens. Haec est, frater carissime, pallii accepti ratio quam si sollicite seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habes. Praeterea fratrem et coepiscopum nostrum Sabinianum fraternitati vestrae in omnibus commendo, et si quae caussae sint, interim postponantur. Caritas inter vos fixa permaneat, ut sic de exterioribus, si quando contentio vertitur, examen veniat, quatenus mentem caritas non relinquat. Communem quoque filium Honoratum archidiaconum commendamus. De quo si ita est, sicut Castorium chartularium nostrum didicimus, quia per eum iam tres antea archidiaconi seruare consuetudinem ecclesiasticam, quinquennio expleto exeundo compulsi sunt, tuae quidem volumus ut caritatem sanctitatis inueniat. Nam flagitari iudicium non debet de caussa quam ipse iudicauit. Sin vero ita non est, omni mentis tumore depresso, omnique odio postposito, debet in caritate recipi et nullatenus a loco in quo inuentus est amoueri. Massianum quoque clericum, qui ad nos confugerat, communi filio Stephano diacono fiducialiter dedimus, certi, quia quem nos vestrae fraternitati transmittimus, vos in eo non odium sed gratiam potestatis ostendere debeatis. Omnipotens deus sua vos protectione custodiat, detque nobis ita agere, ut post huius temporalitatis fluctum ad aeterna valeamus simul gaudia peruenire.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 205.

XLVI. 600. mjeseca srpnja.

Grgur I. papa žali u svom pismu pisanom Maksimu biskupu solinskomu, da Slovjeni navaljuju kroz Istru u Italiju.

Gregorius, Maximo episcopo salonitano.

Ad Romanam veniens urbem communis filius, presbyter Veteranus, ita me podagrae doloribus debilem reperit, ut fraternitatis tuae epistolis per me respondere nullatenus valuissem. Et quidem de Sclauorum gente, quae vobis valde imminet affligor vehementer et conturbor. Affligor in his, quae iam in vobis patior; conturbor, quia per Istriae aditum iam Italiam intrare coeperunt. De Juliano autem Scribone quid dicam nescio, quando ubique video, quia nobis peccata nostra respondeant, ut et foris a gentibus et intus a peruersis iudicibus conturbemur. Sed nolite de talibus omnino contristari, quia post nos vixerint, deteriora tempora videbunt; ita, ut in comparatione

sui temporis felices nos aestiment dies habuisse. Inquantum vero praeualet fraternitas tua, opponere se pro pauperibus et oppressis debet. Quae etiamsi prodesse minime valuerit, ipsa omnipotentis deo mentis deuotio sufficit quam dedit. Scriptum est enim: Eripe eos qui ducuntur ad mortem, et qui pertrahuntur ad interitum liberare ne cesses.“ Quod si dixeris, vires non suppetunt; qui inspector est cordis ipse intelligit. In omni ergo quod agis inspectorem cordis appetere habere placatum. Quidquid vero est unde illi placeas, facere non omittas. Nam humani terrores et gratiae fumo sunt similes, qui leui aura raptus euanesceat. Hoc certissime scito quia placere deo et prauis hominibus nullus potest. In tanto ergo se aestimet fraternitas tua omnipotenti deo placuisse, quanto peruersis hominibus displicuisse cognoueris. Ipsa tamen defensio pauperum moderata et grauis sit, ne si quid nimis rigide agitis, ex iuuentute vos arbitrantur homines superbire. Sed talis necesse est ut inueniatur pro oppressis uestra defensio, quatenus et humiles protectionem sentiant, et oppressores non facile inueniant quod ex maleuola mente reprehendant. Attende ergo quod ad Ezechilem dicitur: „Filii hominis increduli et subuersores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas.“ Et beatus Job ait: „Fratres fui draconum et socius struthionum“. Et Paulus dicit: In medio nationis praeuae et peruersae, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo“. Tanto ergo debemus cautius ambulare, quanto nos scimus inter dei inimicos viuere. De Frontianistis autem fraternitas tua sit omnino sollicita, et sicut coepit, studeat, quatenus ad sinum sanctae ecclesiae reuocentur. Si qui vero ad me venire voluerint, et rationem recipere, prius iusiurandum praebeant, quia non permittunt suis quo in eorum errore, etiam ratione recepta, persistent. Et postmodum eis tua sanctitas promittat, quia a me nullam violentiam patientur, sed rationem reddo. Si veritatem cognouerint, suscipiam: si non cognouerint, illaesos dimittam. Si qui vero contra vos ex eis ad nos venire voluerint, minime eos fraternitas tua retineat: quia venientes aut rationem recipient, aut scito quia aliter profecto terram illam ulterius non videbunt.

Mansi. Collectio Concil. T. X str. 231. Baronius. Annales Eccl. T. VIII. str. 175.

XLVII. 602. U Rimu.

Grgur I. papa priobčujuđi Konstanciju biskupu škadarskomu svoje pismo pisano gjustendilskom biskupu, nalaže mu, neka po mogućnosti on u smislu pisma kazni Pavla biskupa dukljanskoga, pa ako bi nagazio na kakove zaprieke, tekao onda neka priobči isto pismo rečenomu biskupu gjustendilskomu.

Gregorius, Constantio episcopo Scodritano.

Quae dilectissimus nobis lator praesentium Neemesion, qui se dicit Docleatinae ciuitatis esse antistitem, de facinore Pauli Docleatini, ut ipse asserit, quondam episcopi questus sit, fraternitati tuae fuerint subtilius indicanda, nisi scire te omnia testaretur: quippe quem et compassum sibi et voluisse subuenire perhibet, sed minime potuisse. Et quia visa tanti caussa flagitii negligi vel transire non debet impunita, ne eius imitatione scelesti ab aliis, quod absit, sumatur audacia, fraternitas tua exemplaria scriptorum his subdita, quae ad reuerendissimum fratrem nostrum Joannem primae Justinianae ciuitatis episcopum seruantem vices nostras direximus, diligentius relegat. Et si secundum eorum seriem explere se cuncta posse cognoscit, ea quae illi mandauimus, ipse omnia ex nostra auctoritate exequatur et faciat. Si vero hoc tibi quibusdam forte aduersantibus obstaculis

vides esse difficile, studendum est, ut eadem scripta nostra ad antedictum fratrem nostrum sine excusatione perueniant. Cui etiam et te conuenit imminere, ut ea quae ei a nobis mandata sunt, districtius exequi, et nulla debeant occasione lentari, sed ita quae nequiter acta sunt, emendatione congrua corrigantur, quatenus una res et ultio competens delinquentis, et formido sit aliis in eodem ordine constitutis.

Mansi Collectio. Concil. T. X. str. 330.

XLVIII. 602. U Rimu.

*Grgur I. papa nagovara Ivana biskupa gjustendilškoga da Pavla biskupa dukljanskoga, pro-
tjerana sa svoje stolice, pošto je njeke crkvene stvari, kako se tvrdilo, na silu odnio, u mo-
nastir makar do svrhe života zatvori.*

Gregorius, Joanni episcopo primae Justinianae.

Quando mala quae poenitentiae fletu purganda sunt augmentur excessibus, ita maior deliquentibus est adhibenda correptio, ut et ipsi facinus suum saltem poena vindicante cognoscant, et alios ab illicitis ecclesiae ultionis timor inhibeat. Dilectissimus itaque lator praesentium Neemesion ad nos veniens indicavit sicut et gestorum exemplaria quae huc detulit continebant, Paulum Docleatinae ciuitatis episcopum inter alia mala in corporale crimen lapsum, a suis fuisse clericis accusatum, atque habita cognitione, ita, quod sine dolore dicere non possumus, clariuisse, atque insuper, postquam conuictus est etiam eum libellum, in quo ea de quibus accusatus fuerat vera esse confessus est, obtulisse. Qua de re sententia illum episcopali depositum, et eius loco se cum fraternitatis vestrae consensu esse episcopum ordinatum. Sed nunc eundem Paulum cum auxilio quorundam saecularium iudicum venientem episcopium more praedonis ingressum, ablatisque violenter rebus ecclesiae ab eo se proiectum, ac ad summam iniuriam ac necem pene perductum. Et quoniam tantae nequitiae prauitas nec dissimulanda nec leuiter attendenda est, fraternitas vestra haec omnia diligenter curet addiscere, et si ita se, ut edocti sumus, veritas habet, praedictum Paulum districta faciat executione compelli, ut quaecumque abstulit, omni mora vel excusatione cessante restituat. Si vero nihil ecclesiae, sed suum proprium se dixerit abstulisse, quamuis grave et iniquum fuerit ut non a vobis vel a metropolitano eius hoc peteret, sed temerario ausu manu praesumeret agere; verumtamen si quid proprium tulit, sub fraternitatis vestrae debet examinatione constare si verum est. Sed et illud diligenter quaerendum est, si quid male de rebus dilapidauit ecclesiae, ut ex eo quod nunc abstulit, hoc reformare ac satisfacere modis omnibus compellatur. Si autem differre tentauerit, quousque omne quod dilapidauit, vel de substantia tulit, ecclesiae restituat, in monasterium mittendus est, ut saltem coactus reddat quod male auferre non timuit. Qui si forte, quod non credimus, post depositionem suam inuerecunde ac mente perversa aliquid de episcopatu loqui, atque rursus ad hoc qualibet aspirare praesumptione tentauerit, fraternitatis vestrae se contra improbitatem ipsius omnino vigor accendat, atque dominici corporis ac sanguinis communionem priuatum in monasterium eum usque ad diem obitus sui ad agendam curet poenitentiam retrudendum, quatenus perpetrati sceleris maculas dignis discat fletibus emundare, quas magis in interitu animae suae nequiter augere desiderat. Suprascriptus autem dilectissimus frater noster Neemesion

in loco suo et episcopatus officio procul dubio reformetur, et ne denuo hac de re inquietudinem ac molestiam patiatur, solictos vos esse necesse est, quia hoc non solum ad huius monitionem, verum etiam ad aliorum constat emendationem proficere, ut pra-uorum hominum praesumptio nihil de caetero contra sacrorum canonum statuta, vel ecclesiasticam disciplinam ullo modo audeat attentare.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 329.

XLIX. 602. mjeseca studenoga. U Rimu.

Grgur I. papa piše Maksimu biskupu solinskomu, da se u buduće neće obzir uzeti na njegove poslanike ako ne donesu zajedno pismo podpisano od njega i njegova svećenstva.

Gregorius, Maximo episcopo salonitano.

Alia quidem scripta ad fraternitatem tuam antea feceramus, sed tempore quo homines tuos, quos ad nos misisti, relaxare voluimus, scripsisse te quibusdam nostris comperimus, quod Veteranum presbyterum atque Optatum defensorem tunc minime in caussa transmiseris et Thomas ecclesiae tuae defensor sibi verbo a te dictum perhibuit. Ex qua re iam nec praesentium portitoribus iudicauimus esse credendum, ne de ipsis quoque post haec similiter diceres. Quia ergo haec res nos valde fecit ambigere, et cautos esse debere praemonuit, si causam vultis dicere, instructam de caetero personam cum mandato legaliter facto tuis ac presbyterorum seu diaconorum in testimonium subscriptionibus roborato, gestisque ex more indito transmittite, ut quidquid cum ea actum fuerit, possit iure subsistere. Nam nos non solum tibi, sed etiam omnibus quod iustum legitimumque fuerit parati sumus deo iuvante per omnia custodire, tantum ut tu, quod lege praecipitur, facere non omittas.

Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 350.

L. Oko god. 729.

Grgur II. papa spominje u svojoj poslanici pisanoj caru Leonu, kako su Longobardi i Sarmati, (pod kojimi se imadu razumjevati južni Slovjeni), zauzeli grad Ravenu i obližnja mjesta.

Ad Leonem Isaurum imperatorem

(Ostalo izostavljeno).

Tum tu mali aemulator missis satellitibus, mulieres nescio quot illic occidisti, astantibus utilibus viris Romanis, et ex Francia, ex Vandalis, ex Mauritania, ex Gotthia, et ut generatim dicam, ex toto interiori occidente. Cum autem aduenissent, et in suis regionibus singuli iuuenilia tua pueriliaque facta narrassent; tunc proiecta laurata tua conculcarunt, et faciem tuam conciderunt, ac delectu habito Longobardi et Sarmatae, caeterique qui ad septemtrionem habitant, miseram Decapolim incursionibus infestarunt ipsamque metropolim Rauennam occuparunt, et eiectis magistratibus tuis, proprios constituere magistratus, et vicinas nobis sedes regias, ipsamque Romam sic tractare studuerunt, cum tu nos defendere minime possis. etc.

Mansi. Collectio Concil. T. XII. str. 971. Srvni: Muratori Script. I. 2. str. 559.

LI. 743. dne 16. svibnja. U Rimu.

Zakarija papa podjeljuje biskupu dubrovačkomu Andriji biskupski plašč.

Zacharias episcopus seruus seruorum dei.

Dilecto in Christo filio Andree archiepiscopo sancte Epitauritane ecclesie. Constituimus te omnibus diebus vite tue esse pastorem te et successores tuos super istam prouinciam. Inprimis Zachulmie regno, et regno Seruulie, Tribunieque regno. Ciuitati namque Catarinensi, seu Rose, atque Buduanensi, Auarorum, Liciniatensi, atque Scodrinensi, nec non Driuastinensi, atque Polatensi cum ecclesiis atque parochiis eorum. Si pastores ouium sole geluque pro gregis sui custodia, die ac nocte contenti sunt, ut ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus, rapiatur, oculis semper vigilantibus. Quanto sudore quantaque cura debemus esse peruigiles nos qui pastores animarum dicimur, adtendamus et subiectum officium exhibere erga custodiam dominicarum ouium non cessemus. Ne in die diuini examinis, pro desidia nostra ante summum pastorem negligentie nos reatus excruciet, unde modo honoris reuerentie, sublimiores inter ceteros videamur. Palleum autem ex more ad missarum sollempnia celebranda diebus vite tue tantum modo tibi concedimus more predecessorum tuorum. Consecrationem vero tuorum successorum nobis nostrisque successoribus in perpetuum reseruantes. Quod palleum non aliter utendum tibi concedimus, nisi solummodo in die sancte resurrectionis Jesu Christi domini nostri, siue ascensionis et pentecostes, seu in nataliciis sanctorum apostolorum et beati Joannis baptiste, nec non et in assumptione beate Marie, simulque in domini nostri Jesu Christi natiuitate, et in die ordinationis tue, verum etiam in suffraganeorum tuorum ordinatione. Sicuti a beato Gregorio predecessore nostro huius alme sedis presule sancitum est. In secretario induere tua fraternitas debet, et sic ad missarum sollempnia proficisci, et nihil tibi amplius liceat ausu temerarie presumptionis arrogare, quam decessores praedecessoresque tuos usos esse incognitum non habes. Ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripiatur, ordinate etiam que licere poterant amittantur. Hortamur itaque ut morum tuorum ornamenta huic conueniant. Quoniam huius indumenti honor, modesta actuum viuacitate seruanda sunt, quatenus auctore deo recte utrobique possis esse conspicuus. Itaque via tua filiis tuis sit regula, in ipsa si qua rectitudo illis iniecta est dirigant. In ea quid imitentur aspiciant, in ipsa semper considerando proficiant, ut tuum videatur post deum esse bene quod vixerint. Cor ergo neque prospera que temporaliter blandiuntur extollant, neque aduersa deiciant, sed quidquid illud fuerit virtute patientie deuincatur. Nullum apud te locum odio, nullum fauor indiscretus inueniat, districtum te mali cognoscant. Insonem apud te culpauilem (sic) suggestio mala non faciat. Nocentem gratia non excuset. Remissum te delinquentibus non ostendas, ne quod ultimum non fuerit perpetrari permittas. Sit in te et boni pastoris dulcedo, sit et iudicis seuera districtio. Unum scilicet quod innocenter viuentem foueat, aliud quod inquietos arguendos a prauitate compescat. Sed quoniam nonnunquam prepositorum zelus dum districtus malorum vult vindex existere, transit in crudelitatem correctio, iram in iudicio refrena, et censura discipline sic utere, ut culpam ferias et a dilectione personarum quas corrigis non recedas. Misericordem te prout virtus patitur in omnibus exhibe. Oppressis defensio tua iuste subueniat, opprimentibus modestie ratio contradicat. Nullius faciem contra iustitiam accipias, nullum querentem iustitiam despicias. Custodia in te equitatis excellat, ut nec diuitem potentia sua aliquid apud nos extra viam suadeat rationis audere, nec pauperes sua faciat humilitas desperare.

*

Quate $\square$ us deo miserante talis possis existere, qualem sacra lectio precipit, dicens: Oportet episcopum irreprehensibilem esse. Sed his omnibus uti salubriter poteris, si magistram karitatem habueris, quam qui sectatus fuerit, a recto tramite non recedit. Ecce frater karissime, inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt palii, quae si studiose scruaueris, quod foris accepisse ostenderis intus habebis. Fidem autem in tuis epistolis breuiter ascripsisti, literario explanare debuerat. Redemptori tamen gratias agimus quod etiam in ipsa breuitate esse cognouimus rectam. Sancta trinitas fraternitatem vestram sue protectionis circumdet, atque in timoris sui via nos dirigat, ut post vite huius amaritudinem, ad eternam simul dulcedinem peruenire mereamur. Scriptum per manum Theodori diaconi, sacri palatii scriniarii.

BENE VALETE.

Data XVII. kalendas Junii per manus Theopilacti archidiaconi sancte apostolice sedis. Anno Zacharie beatissimi pape, II. indictione XI.

Listina ova pisana na pergameni 26 pal. dugačkoj i $6\frac{3}{4}$ pal. širokoj, čuva se u c. kr. pridvornom arkivu u Beču. Ragusa. Rub. Rom. Nr. 163. Istu listinu smatraše mnogi za lažljivu, jer u ono doba ne bijaše još dubrovačka crkva podignuta na čast nadbiskupije, ali o tom neima u listini ni govora, nego se po najstarijem običaju, podjeljuje samo plaće biskupski.

LII. 804. U Ričanih kod Kopra.

Pop Ico i knezovi, Kadolao i Ajo uredjuju u ime Karla velikoga Istru i nagadjaju razpre, što ih je imao puk istranski s Ivanom knezom istarskim i s biskupi.

In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen. Cum nos per iussionem piissimi, atque excellentissimi domini Caroli magni Imperatoris, et Pipini regis, filii eius, in Istria nos serui eorum directi fuissetus, idest Izzo presbyter, atque Cadolao, et Aio comites pro causis sanctarum dei ecclesiarum dominorum nostrorum, seu et de violentia populi pauperum, orphanorum, et viduarum, primis omnium venientibus nobis in territorio Caprense loco qui dicitur Riziano, ibique adunatis venerabili viro Fortunato patriarcha, atque Theodoro, Leone, Stauratio, Stephano, Laurentio episcopis, et reliquis primatibus, vel populo provincie istriensium. Tunc elegimus de singulis ciuitatibus, seu castellis homines capitaneos numero centum septuaginta et duos; fecimus eos iurare ad sancta quatuor Christi euangelia, et pignora sanctorum, ut omnia quicquid sciuerint, de quo nos eos interrogauerimus, dicant veritatem Imprimis de rebus sanctarum dei ecclesiarum, deinde de iustitia dominorum nostrorum, seu vero de violentia, vel consuetudine populi terre ipsius orfanorum, et viduarum, quod absque ullius hominis timore nobis dicerent veritatem. Et ipsi detulerunt nobis breues per singulas ciuitates, vel castella quod tempore Constantini, seu Basili magistri militum fecerunt, continentes, quod a parte ecclesiarum non haberent adiutorium, nec suas consuetudines. Fortunatus patriarcha dedit responsum dicens: Ego nescio si super me aliquid dicere vultis, veruntamen vos scitis omnes consuetudines quas a vestris partibus sancta ecclesia mea ab antiquo tempore usque nunc dedit. Vos mihi eas perdonastis, propter quod ego ubicumque potui in vestrum fui adiutorio, et nunc esse volo, et vos scitis, quod multas dationes, vel missos in seruitium domini Imperatoris propter vos direxi, nunc autem qualiter vobis placet, ita

fiat. Omnis populus unanimiter dixerat, quod antea tunc et nunc per plura tempora pro nostro largido ita sit, quia multa bona parte habuimus, et habere credimus, excepto quod missi dominorum nostrorum venerint, antiqua consuetudine vestra familia faciat. Tunc Fortunatus patriarcha dixit: Rogo vos, filii, nobis dicite veritatem, qualem consuetudinem sancta ecclesia mea metropolitana in territorium istriense inter vos habuit? Primus omnium primas pollensis dixit: quando patriarcha in nostram ciuitatem veniebat, et si opportunum erat propter missos dominorum nostrorum, aut aliquo placito cum magistro militum grecorum habere, exiebat episcopus ciuitatis nostre cum sacerdotibus, et clero vestiti planetas cum cruce, cereo, stados, et petaso psallendo, sicuti somno pontifici, et iudices una cum populo veniebant cum signa, et cum magno eum recipiebant honore. Ingrediente autem ipso pontifice in domum sancte ecclesie nostre accipiebant statim ipse episcopus clauces de sua domo, et ponebat eas ad pedes patriarche, ipse autem patriarcha dabat eas suo maiori, et ipse iudicabat, et disponebat usque in die tertia, quarta autem die ambulabat in suum restorio. Deinde interrogauimus iudices de aliis ciuitates, siue castella, si veritas fuisset ita omnes dixerunt; sic est veritas, et sic adimplere cupimus. Nos vero amplius super patriarcha dicere non possumus. Peculia autem vestra dominica ubicumque nostra pabulant, ibique et vestra pascant, absque omni datione, volumus ut in antea ita permaneat. Nam vero super episcopos multa habemus quod dicere. I. Capitulo. Ad missos imperii, siue in quacumque datione, aut collecta medietatem dabat ecclesia, et medietatem populus. II. Capitulo. Quando missi imperii veniebant in episcopio, habebant collocationem, et dum interim reueriti deberent ad suam dominationem, ibique habebant mansionem. III. Capitulo. Quaecumque chartule emphiteoseos, aut libellario iure, vel ad dolosas commutationes nunquam ab antiquum tempus corrupte fuerunt, ita et nunc fiat. IV. Capitulo. De herbaticeo, vel glandaticeo nunquam aliquis vim tulit inter vicora, nisi secundum consuetudinem parentum nostrorum. V. Capitulo. De Vineas nunquam in tertio ordine tulerunt, sicut nunc faciunt, nisi tantum quarto. VI. Capitulo. Familia ecclesie nunquam scandala committere aduersus liberum hominem, aut cedere cum iustibus, et in nemo sederi ausi fuerunt, nunc autem cum fustibus nos cedunt, et cum gladiis sequuntur nos, nos vero propter timorem domini nostri non sumus ausi resistere ne peiora accrescant. VII. Capitulo. Quis terras ecclesie femorabat usque ad tertiam reprehensionem, nunquam eos foras eiciebat. VIII. Capitulo. Maria vero publica, ubi omnis populus communiter piscabat, modo ausi non sumus piscare, quia cum fustibus nos cedunt, et retia nostra concidunt. IX. Capitulo. Unde nos interrogastis de iustitiis dominorum nostrorum, quas Greci ad suas tenuerunt manus usque ab illo die, quo ad manus dominorum nostrorum peruenimus, ut scimus dicimus veritatem: De ciuitate polensi solidi mancosi sexaginta et sex; de Ruuingio solidi mancosi 40. de Parentio mancosos 66. Numerus tergestinus mancosos sexaginta, de Albona mancosos 30, de Pinquente mancosos 20, de Pedena mancosos 20, de Montona mancosos 30. Cancellarius ciuitatis Noue mancosos 12, qui faciunt in simul mancosos 344. Isti solidi tempore grecorum in Palatio eos portabat. Postquam Joannes deuenit in ducatu, ad suum opus istos solidos habuit, et non dixit quod iustitia palatii fuisset. Item habet casale Orcionis cum oliuetis multis; item portionem de casale Petriolo, cum vineis, terris, oliuetis et omnes portiones Joannis Cancianico cum nouis vineis, oliuetis et casa cum sorculis suis. Et possessio magno de Arbe, cum terris, vineis, oliuetis et casa sua. Item possessionem Stephani magistri militum; item casam Zerotinam cum omni possessione sua, et possessionem Mauriti Ypati, seu Basili magistri militum instar, et de Theodoro

Ypato. Item possessionem, quam tenet in Priatello cum terris, vineis, et oliuetis, et plura alia loca. In Noua ciuitate habet fisco publico, ubi commanet, intus et foras ciuitati amplius quam duos centum colonos, per bonum tempus reddunt oleo amplius quam centum modia, vino magis quam amphoras duocentum, alnonas seu castaneas sufficienter, piscationes vero habet, unde illi veniunt per annum amplius quam quinquaginta solidi mancosi absque sua mensa ad sacietatem. Omnia ista dux ad suam tenet manum, exceptis illis 344 solidis sicut supra scriptum est, quod in palatio debent ambulare. De forcia, unde nos interrogastis, quas Joannes dux nobis fecit, quod scimus, dicimus veritatem. I. Capitulo. Tulit nostras siluas, unde nostri parentes herbatico, et glandatico tollebant; item tulit nobis casale inferiore, unde parentes nostri, ut supra diximus, similiter tollebant. Modo contradicit nobis Joannes. Insuper Sclauos super terras nostras posuit, ipsi arant nostras terras, et nostras runcoras, segnant nostras pradas, pascunt nostra pascua, et de ipsas nostras terras reddunt pensionem Joanni. Insuper non remanent nobis boues, neque caballi, si aliquid dicimus, interimere nos dicunt. Abstulit nostros casinos quos nostris parentes secundum antiquam consuetudinem ordinabant. II. Capitulo Ab antiquo tempore dum fuimus sub potestate Grecorum imperii habuerunt parentes nostri consuetudinem habendi actus, tribunati domesticos, seu uicarios, nec non locoseruatos, et per ipsos honores ambulabat ad communionem, et sedebant in consessu, unusquisque pro suo honore, et qui volebat meliorem honorem habere, de tribuno ambulabat ad imperium, quod ordinabat illum Ypato. Tunc ille, qui imperialis erat hypatus, in omni loco secundum illum magistrum militum procedebat. Modo autem dux noster Joannes constituit nobis centarchos, diuisit populum inter filios, et filias vel generum suum, et cum ipsos pauperes edificant sibi palatio. Tribunatos nobis abstulit, liberos homines non nos habere permittit, sed tamen cum nostros suos facit nos in hostes ambulare, libertos nostros abstulit. Aduenas homines ponimus casas, vel ortora nostra, nec in ipsos potestatem habemus. Grecorum tempore omnis tribunus habebat sciphatos quinque, et amplius, et ipsos nobis abstulit. Fodere numquam dedimus, in curte numquam laborauimus, vineas numquam laborauimus calcarias numquam fecimus, casas numquam edificauimus, tegorias numquam fecimus, canes nunquam pauimus, collectas numquam fecimus, sicut nunc facimus; pro unoquoque boue unum modium damus, collectas de ouibus numquam fecimus, quomodo nunc facimus, unoquoque anno damus pecora, et agnos. Ambulamus nauigio in Venetias, Ravennam, Dalmatiam, et per flumina, quod nunquam fecimus. Non solum Joanni hoc facimus, sed etiam ad filios, et filias, seu generum suum. Quando ille venerit in districtum domini Imperatoris ambulare aut suos dirigere homines, tollet nostros caballos, et nostros filios cum forcia secum ducit, et facit eos sibi trahere farcinas procul fere triginta et amplius millia, tollit omnia eis quitquit habent, solum a ipsa persona ad pede remeare facit in propria. Nostros autem caballos aut in Francia eos dimittit, aut per suos homines illos donat. Dicit in populo: colligemus exenia ad dominum imperatorem sicut tempore Grecorum faciebamus, et veniat missus de populo una mecum, et offerat ipsos exenio ad dominum imperatorem. Nos vero cum magno gaudio collegimus, quandoque venit ad ambulare, dicit, non vobis oportet venire, ego ero pro vobis intercessor ad dominum imperatorem; ille autem cum nostris donis vadit ad dominum imperatorem, placitat sibi, vel filiis suis honorem, et nos sumus in grandi oppressione, et dolore. Tempore grecorum colligebamus semel in anno, si necesse erat, propter missos imperiales. De centum capita ouium, que habebat, unum; modo autem qui ultimum nos habet, unum exinde tollit, et nescimus intueri, per annum sui auctores exinde prendunt ista omnia. Ad suum opus

habet dux noster Joannes, qud nunquam habuit magister militum grecorum, sed semper ille tribunus dispensabat ad missos imperiales, et ad legatarios euntes, et redeuntes. Et ipsas collectas facimus, et omni anno volendo, nolendo, quotidie collectas facimus: per tres vero annos illas decimas, quas ad sanctas ecclesias dare debuimus, ad paganos Sclauos eas dedimus, quando eos super ecclesiarum, et populorum terras nos transmisit in sua peccata, et nostra perditione. Omnes istas angarias, et superpostas, que predictae sunt, violenter facimus, quod parentes nostri numquam fecerunt, unde omnes deuenimus in paupertatem, et inridet nostros parentes, et quisvis nostri Venetias et Dalmatias, et Greci sub cuius antea fuimus potestate. Si nobis succurit dominus Carolus imperator, possumus euadere: sin autem (non) melius est nobis mori, quam vivere. Tunc Joannes dux dixit: Istas siluas, et pascua, que vos dicitis, ego credidi, quod ex parte domini imperatoris in publico esse deberent: nunc autem si vos iurati hoc dicitis, ego vobis (non) contradicam. De collectis ouium in antea non faciam, nisi ut antea vestra fuit consuetudo; similiter et de exenio domini Imperatoris. De opere, vel nauigatione, seu pluribus angariis, si vobis durum videtur, non amplius fiat. Libertos vestros reddam vobis secundum legem parentum vestrorum, liberos homines habere vos permittam, ut vestram habeant commendationem, sicut in omnem potestatem domini nostri faciunt. Aduenas homines, qui in vestro resederint, in vestra sint potestate. De Sclauis autem, unde dicitis, accedamus super ipsas terras, ubi resederint, et videamus, ubi sine vestra damnietate valeant residere, resideant: ubi vero vobis aliquam damnietatem faciunt, sive de agris, sive de siluis, vel roncora, aut ubicumque, nos eos eiiciamus foras. Si vobis placet, ut eos mittamus in talia deserta loca, ubi sine vestro damno valeant commanere; faciant utilitatem in publico sicut et ceteros populos. Tunc prouidimus nos missi domni Imperatoris, ut Joannes dux dedisset vadia, ut per omnia prelata superposta glandatico, herbatice, operas et collectiones de Sclauis, et de angariat, vel nauigationes emendandum, et ipsas vadias recuperet (acceptant) Damianus, Honoratus et Gregorius: sed et ipse populus ipsas concessit calumnias. In tali vero tenore, ut amplius talia non perpetrasset. Et si amplius istas oppressiones, ille aut sui heredes, vel auctores fecerint, nostra statuta componant. De aliis vero causis stetit inter Fortunatum venerabilem patriarcham, seu suprascriptos episcopos, siue Joannem ducem, vel reliquos primates, et populum, ut quidquid iurati concordarent, et dicerent secundum suum sacramentum, et ipsas breues, omnia adimplerent, et quod adimplere noluerint, de illorum parte componat coactus in sacro pallatio auro marcosos (sic) lib. nouem.

Hec diiudicamus et conuenientia facta est in presentia missi domini Imperatoris Izone presbytero, Cadolao, et Aione, et propriis manibus subscripserunt in nostra presentia. Fortunatus misericordia Dei patriarcha in hac repromissionis chartula a me facta manu mea subscripsi.

† Joannes dux in hac repromissionis chartula mm. ss.

† Stauratius episcopus in hac rep. char. mm. ss.

† Theodorus episcopus " "

† Stefanus episcopus " "

† Leo episcopus " "

† Laurentius episcopus " "

† Petrus peccator, diaconus sancte Agleiensis metropolitane ecclesie hanc repromissionem, ex iussione domini mei Fortunati sanctissimi patriarche, seu Joannis

gloriosi ducis, vel suprascriptorum episcoporum, et primatum populi Istrie prouincie scripsi, et post roborationem testium chartulam roborauit.

Iz c. kr. dvorskoga tajnoga arkiva u Beču. Liber Pactorum i Codex Trevisanus u Mletih knjiž. S. Marka sa prispodobljanjem dvajuh prepisah.

LIII. 805. U Cahenu.

Car Karlo veliki izdaje zakon za trgovce koji putuju u slorjenske i obarske zemlje.

Capitulare Aquisgranense Anni 805. Communiter aeclesiae et populi.

(Ostalo izostavljeno.)

7. De negotiatoribus qui partibus Sclauorum et Auarorum pergunt, quoque procedere cum suis negotiis debeant, id est, partibus Saxoniae usque ad Bardaenowic, ubi praeuideat Hredi, et ad Schezla, ubi Madalgaudus praeuideat, et ad Magadoburg praeuideat Aito. Et ad Erpesfurt, praeuideat Madalgaudus. Et ad Halazstat praeuideat item Madalgaudus. Et ad Foracheim, ad Breemberga et ad Regenisburg praeuideat Audulfus, et ad Lauriacum Warnarius. Et ut arma et brunias non ducant ad venundandum. Quod si inuenti fuerint portantes, ut omnis substantia eorum auferatur ab eis, dimidia quidem pars partibus palatii, alia vero medietas inter missum et inuentorem diuidatur.

Pertz. Monumenta Germaniae Historica. Legum. Tomus I. str. 133. Mansi. Collectiones Concil. T. XIV. str. 297. 301.

LIV. 809. 13. siečnja. U Kotoru.

Bilježka kako je neki Andrejac sa svojom suprugom Marijom kupio moći sv. Trifuna od nekikh mletčanah za 300 rimskih solidah, i kako sagradi crkvu na čast istoga svetca, koju darova svomu sinu, zajedno s njekimi slobodnjaci.

Instrumentum corporis nostri gloriosi Confalonis sancti Tryphonis anno a Christi incarnatione octingentesimo nono die decima tertia Januarii.

Ego Andreatius et cum coniuge mea Maria et cum filio meo Petro et cum filia mea Maria aedificauimus ecclesiam sanctae Mariae in fumariae et filia mea Maria tulit virum, et alia noluit virum et dixit ad patrem suum Fac mihi in clausuram in sancta Maria ad partem dexteram, et fecit ei pater sicuti placuit filiae suae et iudex qui sedebat in Duce, audiuit quod esset pulera, voluit eam tollere per forzam et deinde audientes amici eius dixerunt ei et patri eius domno Andreatio, et domnus Andreatius dixit filiae suae: Filia, audiui haec, quia iudex in illa nocte habet te tollere; illa respondit. Pater mi, melius est mihi mori quam hoc scelus perpetrare; et illa nocte pater eius excludit illam; et in illa nocte venit iudex cum gente multa, et quaerebat filiam domni Andreatii, et non inuenit eam. Et post annorum curriculum venerunt Venetici, et adduxerunt corpus sancti Tryphonis, et quando audiuit domnus Andreatius quod habeant ipsi Venetici corpus sancti Tryphonis, abiit ad ipsam nauim, et dixit ad Veneticos: Rogo vos, amici carissimi, vendite mihi corpus sancti Tryphonis, et dixerunt

Venetici: Si tu promittis seruire ei cum tota mente et amore, vendimus tibi, et si non, non dabimus tibi eum; et deinde promittit se vouere ecclesiam in eius nomine, et vendiderunt eum domno Andreatio, et comparauit illum per ducentum solidos romanos et unam coronam gemmatam, per centum solidos; fiunt simul trecenti solidi; et quando eum exposuerunt de naui, venerunt clerici secundum ordinem, qui pertinet ad sacrum corpus, quando autem portauerunt per viam fori corpus sancti Tryphonis, et stetit et venit nauclerius, qui eum adduxerat, et dixit: Oh sancte Tryphon, tanto tempore te adduxi et modo hic passum perge; et extorsit eius os usque ad aures, et hoc fecit primum miraculum et clerici orauerunt ad sanctum Tryphonem et fecit misericordiam super ipsum nauclerum, et portauerunt eum paulo, et fixit se; et dominus Andreatius cum coniuge sua Maria fecit in illum locum ecclesiam in nomine eius, et permanet usque in hodiernum diem ad laudem et honorem sancti Tryphonis, et haec fuit subiecta domnii Andreatii quam habuit; et dedit eam filiis suis, ad unum filium dedit centum solidos; et hi sunt liberti eius: Marinus et Premarch: et sunt comprati in una scaranza de sancto Tryphone, et alia generatione de zaratinis, nomine Grauci, et sunt liberti, et non dicatis eos liberti sed fratres.

Farlati Illyr. Sacr. T. VI. str. 425.

LV. 811 14. lipuja. U Akvisgrani.

Car. Karlo veliki naredjuje ricku Dravu granicom medju crkvom oglajskom i solnogradskom.

In nomine patris, et filii et spiritus sancti. Karolus serenissimus Augustus, a deo coronatus, magnus, pacificus, imperator. Romanorum gubernans imperium, qui et per misericordiam dei rex Francorum, et Longobardorum. Notum sit omnium fidelium nostrorum magnitudini, presentium scilicet et futurorum, qualiter viri venerabiles, Vrsus sancte Aquilegiensis ecclesie patriarcha, et Arno Iuuauensis ecclesie archiepiscopus, ad nostram venientes praesentiam, non minimam inter se contentionem habuerunt de Karantana prouincia, quod ad utriusque illorum dyocesim pertinere deberet. Nam Vrsus patriarcha antiquam se auctoritatem habere asserebat, et quod tempore, ante quam Italia a Longobardis fuisset inuasa, per synodalia gesta, que tunc temporis ab antecessoribus suis Aquilegiensis ecclesie rectoribus agebantur ostendi posse predictae Karantane prouinciae ciuitates ad Aquilegiam esse subiectas. Arno vero archiepiscopus asserebat: se auctoritatem habere pontificum sancte romane ecclesie, Zacharie, Stephani atque Pauli, quorum preceptis et confirmationibus predicta prouincia tempore antecessorum suorum ad Iuuauensis ecclesie dyocesim fuisset adiuncta. Nos autem audita, atque discussa eorum contescione, ut in unam eos charitatem, et concordiam reuocaremus, et ut in futurum, tam inter ipsos, quam et successores eorum omnis controuersia atque disceptatio fuisset penitus ablata, predictam prouinciam Karantanam ita inter eos diuidere iussimus, ut Drauus fluuius, qui per mediam illam prouinciam currit, terminus ambarum dyoeseon esset; et a ripa australi ad aquilegiensis ecclesie rectorem, ab aquilonali vero ripa, ad iuuauensis ecclesie presulem pars ipsius prouinciae pertineret. Ecclesie vero, que in utraque ripa fuissent constructe, ubicumque possessiones suas iuste sibi collatas habere noscerentur, absque contradictione, et contentione ambarum parcium haberent; quia compertum habemus, quod quedam ecclesie in una ripa fluminis predicti sunt constructe. Hac igitur definitione a nobis promulgata, precipimus atque iubemus, ut tam presentes

virī venerabiles, Maxentius videlicet, qui in locum nuper viri venerabilis Vrsi patriarche subrogatus est, et Arnonem virum venerabilem Iuuauensis ecclesie archiepiscopum decernere (de cetero) in futurum nulla controuersia, aut questio moueatur, sed contenti sint. et ex utraque parte nostro iudicio, quod inter eos secundum rectitudinis normam propter charitatem, et pacem, que inter tales viros decet, conseruandam, iudicauimus. Neque enim iustior nobis super huiusmodi disceptatione sententia proferenda videbatur, quam ut diuisio inter eos illius prouincie fieret, cuius ambo se auctoritatem habere asserebant, quia nos earumdem auctoritatem neutrum falsam, neutrum infirmam facere volumus, quia una antiquitate, altera sancte romane ecclesie sublimitate precellebat. Hanc nostre auctoritatis iussionem, ut maiorem per tempora vigorem sortiretur, firmiorque ab iis, qui post nos futuri sunt, hominibus haberetur, more nostro eam subscribere, et de bulla nostra iussimus sigillare. Datum XVIII. kal. Junii anno XI. Christo propitio Imperii nostri et XLII. regni nostri in Francia, atque XXXVII. in Italia. Indictione IV. Actum Aquisgrani palatii, in Dei nomine feliciter. Amen.

Ankershofs. Handbuch der Geschichte des Herzogthums Kärnthen. B. II. Anhang. Regesten und Urkunden str. 9.

LVI. 815.

Ludovik franački kralj, potvrđujući Istrijanom staro njihovo pravo, da mogu birati sve svoje častnike tako duhovne kao i svjetske, priznaje ujedno sve one naredbe, koje načiniše poslanici njegova oca Izo, Kadolao i Ajo.

In nomine Dei et saluatoris nostri Jesu Christi.

Lodowicus diuina ordinante clementia Imperator Augustus. Fortunato venerabili patriarchae, idemque omnibus episcopis, abbatibus, tribunis, seu reliquis fidelibus nostris Histriae prouinciae commorantibus, a maiore usque ad minorem. Sicuti enim a primordio urbis concessimus, ita et denuo per sacram auctoritatem nostram confirmare decreuimus, vestris iustis petitionibus annuentes, videlicet ut unicuique secundum ordinem et honorem dignitatis, et legem antiquam, ut si aliquis vestrum ex hac luce discesserit . . . , inter vos rectorem et gubernatorem, atque patriarcham, episcopos, abbates, seu tribunos, et reliquos ordines licentiam habeatis eligendi, ea scilicet ratione, ut unanimes, et concordēs esse debeatis, pacem ad inuicem, et iustitiam consentientes et conseruantes, et qui posteriores fuerint, minores sub omni custodia babeant, nulla tributa illicita supponere praesumant sed omnes generaliter in Dei voluntate fideliter nobis et filiis nostris deseruire studeatis Patriarcha, episcopi, abbates et reliqui sacerdotes, canonice viuentes non praesumant . . . et si (quod absit) diabolo suadente inter vos rixas, et contentiones aut oppressiones pauperum faciatis, et mandatum nostrum transgressi fueritis, aut fidelitatem nobis repromissam suis in tempore non conseruaretis, sciatis pro certo vestram esse culpam, et si non emendaueritis, legalem et capitalem super vos manere sententiam. Et quicumque iudicatum, quod legati domini et genitoris nostri: Izo presbyter, et Cadolas, atque Aio comites per iussionem eiusdem domini et genitoris nostri inter vos constituerant, et primates populi vestri centum et septuaginta duo per sacramentum confirmauerunt, ut si aliqua contumacia violauerit, nouerit se poena, quae in ipso iudicatu conscripta est, mulctandum,

id est nouem libros auri ad palatium nostrum debeat soluere, et ut haec auctoritas nostris futurisque temporibus, deo protegente, firmiter habeatur, et per futura tempora melius conseruetur, more nostro scribere, et de bulla nostra iussimus sigillari.

Vergottin Bart. Breue Saggio d'istoria antica e moderna della città di Parenzo nell'Istria. In Venezia 1796. pag. 14.

LVII. 817. mjeseca lipnja. U Cahenu.

Ludovik car franački dieli svoje carstvo medju svoje sinove Lotara, Pipina i Ludovika, kojemu posljednjemu pripade slovjenska zemlja, ležeća na iztoku od Bavarske.

In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Ludouicus, diuina ordinante prouidentia imperator Augustus. Cum nos in Dei nomine anno incarnationis domini octingentesimo septimo decimo, indictione decima, annoque imperii nostri quarto mense Julio. Aquisgrani palatio nostro more solito sacrum conuentum et generalitatem populi nostri propter ecclesiasticas, vel totius imperii nostri utilitates pertractandas, congregassemus, et in his studeremus, subito diuina inspiratione actum est, ut nos fideles nostri commonerent. quatenus manente nostra incolomitate, et pace undique a Deo concessa, de statu totius regni et de filiorum nostrorum caussa, more parentum nostrorum tractaremus. Sed quamuis haec admonitio deuote ac fideliter fieret, nequaquam nobis, nec his qui sanum sapiunt, visum fuit, ut amore filiorum aut gratia, unitas imperii a Deo nobis conseruati diuisione humana scinderetur, ne forte hac occasione scandalum in sancta ecclesia oriretur, et offensam illius, in cuius potestate omnium iura regnorum consistunt incurreremus. Idcirco necessarium duximus, ut ieiuniis et orationibus et elemosinarum largitionibus, apud illum obtineremus, quod nostra infirmitas non praesumebat. Quibus rite per triduum celebratis, nutu omnipotentis Dei, ut credimus, actum est, ut et nostra et totius populi nostri in dilecti primogeniti nostri Hlutharii electione vota concurrerent. Itaque taliter diuina dispensatione manifestatum, placuit et nobis et omni populo nostro, more solemnium imperiali diademate coronatum, nobis et consortem et successorem imperii, si dominus ita voluerit, communi voto constitui. Ceteros vero fratres eius, Pippinum videlicet et Hludouicum, aequiuocum nostrum, communi consilio placuit regi insigniri nominibus, et loca inferius denominata constituere, in quibus post decessum nostrum, sub seniore fratre, regali potestate potiantur iuxta inferius adnotata capitula, quibus quam inter eos constituimus, conditio continetur. Quae capitula propter utilitatem imperii, et perpetuam inter eos pacem conseruandam, et totius ecclesiae tutamen, cum omnibus fidelibus nostris considerare placuit, et considerata conscribere, et conscripta propriis manibus firmare, ut Deo opem ferente, sicut ab omnibus communi voto actum est, ita communi deuotione a cunctis inuiolabiliter conseruentur ad illorum et totius populi Christiani perpetuam pacem; salua in omnibus nostra imperiali potestate super filios et populum nostrum, cum omni subiectione quae patri a filiis, et imperatori ac regi a suis populis exhibetur.

(Ostalo izostavljeno).

Capitulum II.

Item Hludouicus volumus ut habeat Baioariam et Carentanos, et Beheimos et Auaros, atque Sclauos qui ab orientali parte Baioariae sunt, et insuper duas villas dominicales ad suum seruitium in pago Nortgaue, Luttraof, et Ingoldestat.

Pertz. Monumenta Germaniae historica. Legum. Tomus I. str. 198. Mansi. Collectio Concil. T. X. str. 118.

LVIII. 824—826.

Eugenio II. papa stavlja pod vlast laureacenskog nadbiskupa Yrulfa Hunniju, t. j. Avariju, Moravsku, Panoniju i Meziju.

Eugenius episcopus, servus servorum dei, Rathfredo sanctae Fauianensis ecclesiae, et Methodio ecclesiae Speculi Juliensis, quae et Sorigiturensis nuncupatur, atque Alewino, sanctae Nitrauiensis ecclesiae, parique modo Annoni, sanctae Vetuarensis ecclesiae episcopis, simul etiam Tuttundo, nec non Moimaro ducibus, et optimatibus, exercitibusque plebis Hunniae, quae et Auaria dicitur, et Moraviae. Desiderio salutis animarum vestrarum, filii in Christo charissimi, cum audiimus charissimam conuersationem vestram et sanctae fidei, bonorumque operum vestrorum processum, summo gaudio, atque laetitia fuimus exhilarati, quia diuina in vobis operante clementia, ut apostolus ait, ubi abundauit delictum, ibi superabundat gratia, utque quomodo sancta dei ecclesia nostris temporibus quotidianum in electione vestra suscipit incrementum. Cuius optabilis rumoris index fuit reuerendissimus Yrolphus, sanctae Laureacensis ecclesiae archiepiscopus, et sanctissimus frater noster, vester autem spiritualis pater, qui per suam sanctam praedicationem adoptiuos deo vos genuit filios. Is itaque ad apostolorum limina orationis caussa veniens, nouam ecclesiam nostris benedictionibus informandam subnixae commendauit, quia domino auxiliante, catholice gubernandam ¹ suscepit. In quibus etiam quondam Romanorum quoque, Gepidarumque aetate, ut lectione certum est, in septem episcoporum parochias antecessores sui iure metropolitano obtinuerit dioecesin. Qua ex iustitia et lege praefatus deo dignissimus archiepiscopus debito obligatur, ut illi terrae prius Christiculae, atque suorum antiquitus antecessorum creditae prouidentiae, quam nunc vos dei omnipotentis occulto mediante iudicio, velut haereditariam possidetis, ipse euangelicus agricola diu negata coelestis spargat semina vitae, atque in lucrandis domino Christo animabus rediuuiam de vobis nutriat segetem. Quem nos doctissimum diuini oraculi ministrum saluti vestrae cognoscentes per omnia necessarium fide, et exemplo probatum, merito erga illum apostolicam seruantes sententiam, qua dicitur: Quomodo credent sine praedicante, aut quomodo praedicabunt, nisi mittantur? ab sancta romana ecclesia matre vobiscum rectorem transmissimus, atque in praefatis regionibus Hunniae quae et Auaria appellatur, sed et Moraviae, prouinciarum quoque Pannoniae siue Mesiae, apostolicam vicem nostram, et dioecesin, atque ius ecclesiasticum exercendi, et usum, ac potestatem antecessorum suorum, videlicet sanctae Lauriacensis ecclesiae archiepiscoporum, sibi successoribusque suis canonica auctoritate committimus, atque huius constitutionis nostrae decretum subscriptionis priuilegio roboramus. Pallium praeterea iuxta consuetudinem antiquam sanctitati suae dedimus; quod ita sibi concessimus, sicut praedecessores nostri suis praedecessoribus concessere, priuilegiorum suorum scilicet integritate seruata. Cuius dilectioni, quamuis hoc debito permitteremus, propter vestras autem petitiones super hac re flagitantibus, ad honorem suum nostram apostolicam vicem, atque auctoritatem insuper accumulauimus, quod nunquam suis permissum est prioribus. Quatenus et vos, confratres, et coepiscopi, deinceps ei reuerentiam ampliorem exhibere sciatis et in sana doctrina coelestis eruditionis ad aedificationem vestram, ut filii sapientes obediatis, atque vos, laici, primates, et vulgus, saluberrimis praeceptis suis, non velut homini sed tanquam deo humiliter obtemperetis, et in fide catholica, quam per dominum Jesum

¹ Hansiz. in vestris partibus.

consecuti estis, fortes permaneat. Nam totius doli artifex diabolus, cuius dominio et populis in baptismo abrenunciastis, iacturam et damnum vestrae salutaris surreptionis moleste patitur, ac per varias occasiones zizaniam perfidiae seminando, velut multa iniuria¹ bacchatur, et ut vestrum aliquis terga vertat sanctae professioni incessanter molitur. Quapropter saepe dicti archiepiscopi, videlicet pastores vestri a deo destinati institutionibus benignas aures praebete, qui vos, et versutiam Sattanae cauere, atque eius aeternos cruciatus euadere instruet, ac ipse in die iudicii de bonis operibus vestris saeculorum domino perpetua remunerandos gloria praesentabit. Ad perfectam autem, et necessariam eruditionis vestrae salutem, ut comperimus, non sufficiant pauci, qui modo constituti sunt vobis, episcopi, quia plures sunt adhuc gentilitatis errores ibidem detenti, ad quos propter inopiam praeconum diuini verbi, nondum peruenit notitia Christi. Idcirco enim ut accrescat turba fidelium, studeat solertia vestra pro mercede, ac remissione peccatorum vestrorum adminiculum atque iuuamen praebere reuerendissimo Yrolpho archiepiscopo, quatenus dudum illic constitutorum episcoporum numerus impleatur, qui congrue constituti, et vobis posterisque vestris poterunt esse proficui, si ad restaurationem ecclesiarum propter nomen domini de possessionibus vestris, quas redditus dotesque earum fama diuulgante, quondam fuisse noueritis, aeternam sufficientiam vobis comparantes, eisdem ecclesiis ipsi conferatis, idoneis viris ad hoc ministerium electis, maxime in illis locis, si opportunitas et utilitas commendauerit, ordinentur antistites, ubi indicia ecclesiarum, et aedificiorum sedes pontificales olim fuisse demonstrant; si autem illius arbitrio deliberatione, qui, vel ubi disponantur episcopi concedimus, cui vicem nostram apud vos ecclesiastici regiminis per omnia commissimus.

Bullarium diplomatum et priuilegiorum ss. rom. Pontificum. Augustae Taurinorum. 1857
T. I. str. 272. — Hansiz. Germaniae Sacrae Tom. I. str. 149.

LIX. 837. 4. ožujka. U Bijaču kod Solina.

Trpimir veliki župan hrvatski daruje nadbiskupiji spljetskoj crkvi sv. Jurja u Putalu sa samostanom, kojega je tamo sagraditi dao.

In Nomine patris et filii et spiritus sancti. Regnante in Italia piissimo Lothario Francorum rege, per indictionem XV. sub diē IV nonis martii. Dum mundi ab origine cuncta per tempora facta mansisse, dellabisseque succedentibus alia alternis² semet oculis perspicimus, mentis et manus fidei palpamus, nihil corporeis membris videre, audire aliud valemus, nisi ea, quae presentantur et scripturarum auditio obtutibus pandit. Unde ego licet peccator Tirpimirus, dux Croatorum, iunatus munere diuino, incertus de die nouissimo, et hora, qua nesciat homo, sollicitus nimis anime mee, commune consilium meis cum omnibus zuppanis construxi monasterium, ibique cateruas fratrum adhibui, quorum sedulis votis, et frequens oratio nos immunes redderet deo peccatis, in hanc adiecit mens nostra, eiusdem monasterii ecclesie aliquid in utensilibus preparare. Cum autem non sufficeret in argento ipsa vasa perficiendum, accomodauit nobis Petrus salonitane ecclesie archiepiscopus, et dilectus compater XI libras argenteas; hac

¹ Hansiz. inuidia.

² Lucius i Farl. altissimi.

de re ei duximus hilari animo dare quiduis, et non denegamus charitati vestre, quibus ipse respondit: volo domine et compater ut primum, quidquid proprio emi pretio, vel quod donatum est in immobilibus et mobilibus in sancta matre ecclesia, id est in Lasani et Tugari¹ cum servis et ancillis Stepus, Sagoleo, Chortino presentia claritatis vestre per paginulam priuilegium sancte salonitane ecclesiae dicte mancipata in eternum permaneant, ac deinde, ut in fatam matrem ecclesiam, que est metropolis usque ripam Danubii, et pene per totum regnum Chroatorum² et pro remedio anime vestre, parentum vel fidelium vestrorum, et per commodatum argentum detis ecclesie beati Georgii, in loco qui dicitur Putalio, omnia que obtinet possessionum, seruos quidem et ancillas, quae Mislauo duce ipsam ecclesie cum dedicata videtur, et ab ipso supradicto duce donis ditatam, simili modo et priuilegii censura, hec quidem donatio a vobis firmiter enixe deprecemur taliter³ et suggestioni placiti data ad sensum spopondimus, et iure mansuris rebus priuilegium fieri, presentem nostram deliberationem, precepimus, videlicet ita duntaxat ut empti pretio infra terminis nostris, in locis memoratis, sempiterna donatione possideat dicta iam sancta ecclesia a nemine infestante. Tandem vero prefatam ecclesiam de regali territorio ab orientali et occidentali parte, a rupe montis, usque ad mare, ab utroque latere terminos cum lapideis, et ferro signatos, infra quos terminos nullius adiacet territorium, nos diligenter condonamus, et hoc in augmento sancte salonitane ecclesie, proferentes firmamus, et ut singulis annis de omnibus nascentibus⁴ terre ex curte nostra, que Clusan dicitur, decime inferantur in memoratam ecclesiam, quas decimas antecessor-noster Mislauus⁵ dare cepit; si quis vero de superscriptis, quidquid deo inspirante, amore sanctorum inflammati deuoto pectore obtulimus, concessimus, et imposterum inconuulsa firmata manere⁶ censuimus, in cenobium sanctorum martyrum Domnii et Anastasii, Cosme et Damiani; et si quis diripere, vel subtrahere, aut per vim opponere tentauerit, iram domini Saluatoris, et sanctorum omnium maledictionem, quidem CCC patrum et octodenus vinculo insolubili anathemate Maranatha denodetur, diuidetur et evellatur diuino iudicio a cognatione et patria, uxore et filiis, qui separare donationem nostram temerarie a sancta matre ecclesia iam factam presumpserit, fouetur itaque hic litigantibus cum eo vicariis sanctis religiosorum subsistentium, Principum gratia tam nefandum⁷ faciens quisquis ille defunctorum obliuioni dans, et lumen animarum eorum octinguens et in nouissimo die magni examinis, cum diabolo, et eius tetrus angelis, et Juda Iscariote, Christi proditore in gehenna barathri muneretur⁸ ubi ignis nunquam extinguitur, et vermes impiorum non moriuntur.

Actum in loco qui dicitur Byaci, tempore nuper fato, et testium notitia, presentia, communi voto, et voluntate corroboratum.

Signum manu, meque ipso Tirpimiro Duce, huius rei concessore et auctore.

Signum manu Comicino Zuppano testis.

"	"	Pretilia	"	"
"	"	Nemustlo	"	"

¹ Luc. i Farlati: Tugari.

² Farlati Croatie.

³ Luc. i Farlati talibus.

⁴ Luc. i Farlati omni nascentia.

⁵ Luc. i Farlati Mislauo.

⁶ Luc. i Farlati valere.

⁷ Luc. i Farlati nefandi.

⁸ Farlati numeretur.

Signum manu Zarsata Zuppano testis

" " Ludovico " "
 " " Ozanulo cum fratre.
 " " Negutia Camerario testis.
 " " Zullo testis.
 " " Potecano testis.
 " " Zutimuslo testis.
 " " Damay testis.
 " " Dominico presbytero capellano testis.
 " " Cipriano presbytero capellano testis.

Ego Martinus presbyter capellanus preceptione domini mei Ducis memorati, rogatus scripsi, et manu propria opus compleui, signum manu feci.

Hec sunt nomina seruorum de Masaro, pertinentes eos, in sancta matre ecclesia beati Domnii, scitote numerum eorum, sunt in primis: Carento, Postellio, Nassezai, Domaciai, Ylena, Trubula¹ istis cum suis feminis.

Ceteri vero septem, quorum nomina sunt: Liutamiro, Strehemilo, Nedamuslo, Tesina, Luteciai, Ceustilo.

Iz rukopisa „Donationes Principum Ecclesiae Spalatensis“ koj se nalazi u pismohrani nadbiskupije spljetske izvadjena iz prepisa potvrđena po javnih bilježnicah 1333. — Lucius de Regno Dalm. et Croat. Historia. Francofurti 1666. p. 61. Vind. 1758 p. 60. Farlati: Illyricum Sacrum T. III p. 51.

LX. 840. 22. veljače. U Paviji.

Lotar car čini ugovor mira na vrijeme od pet godinah medju Mletčani i talijanskimi susjednimi gradovi, koji se obvezaše, da će pomagati Mletčane na moru proti njihovim slovjenkim (hrvatskim) neprijateljem.

In nomine domini nostri Jesu Christi dei aeterni. Anno incarnationis domini octogentesimo quatragesimo.

Lotharius diuina ordinante prouidentia Imperator augustus, anno imperii eius vigesimo sexto, octauo kal. Marcii, Papiæ ciuitatis palatio, hoc pactum suggerente ac supplicante Pro gloriosissimo Duce Veneticorum, inter Veneticos et vicinos eorum constituit, ac describere iussit, ut ex utraque parte de obseruandis his constitutionibus sacramenta dentur. Et postea per obseruationem harum constitutionum pax firma inter illos perseueret. Vicini vero Veneticorum sunt ad quos huius pacti ratio pertinet: Histrienses, Foroiulienses, Cenetenses, Taruisanenses, Vicentenses, Montessilicenses, Gaualenses, Comaclenses, Raunenses, Cesentenses, Ariminenses, Pisaurense, Fanenses, Senogalienses, Anthonenses, Humanenses, Firmenses, et Puienses, (Pisenses) quibus locis vel presenti tempore constituti sunt, vel in futuro constituti fuerint, maiores, atque minores, quos constituit ipse Imperator, et cum Petro duce Veneticorum, et cum ipso populo Veneticorum etc. et cunctae generalitati ad ducatum Venetiae pertinentibus, hoc pactum obseruare deberent

¹ Luc. i Farlati. Trubasa.

per annos constitutos numerum quinque, ut nulla malitia, nec lesio inter partes perueniat. (Dalje izostavljeno).

Et hoc statuimus, ut quodecumque mandatum domini Imperatoris Lotharii clarissimi augusti, vel missorum eius vobis nuntiatum fuerit inter utrasque partes ad vestrum solatium nauali exercitum contra nos (sic) generationes Sclauorum, inimicos scilicet vestros, in quo potuerimus solatium prestare debeamus, absque ulla occasione; spondemus quoque ut nullum inimicorum, qui contra vos, vestrasque partes sunt, vel fuerint, nos, qui modo sumus, vel qui fuerint, adiutorium ad vestram lesionem faciendam prebere debeamus, sub quolibet ingenio infra hoc spatio pacti.

Romanin. Storia di Venezia. T. I. str. 356.

LXI. 860.

Kocel knez blatski daruje samostanu sv. Emerama sela Stromogin, Reginivartersdorf i Rosdorf.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Notum igitur fieri volumus cunctis christianis fidelibus, et infidelibus, praesentibus scilicet et absentibus nec non et futuris, quod ego Chozil humilimus comes de hereditate mea tradidi ad sanctum Emmerammum in proprietatem ad Stromogin, quantum Guntpoldus habuit in proprietatem et beneficium, in villa nuncupante Reginiuuartersdorf et in Rosdorf, cum terra, aratura, vineis, atque pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis et in omnibus marchis. In nomine domini amen. Hi sunt testes: Ratpot comes, Gundram comes, Gundpold comes, Huogo, Hunolf, Engildeo, Gundpold, Puoso, Cotahelm.

Anamodi. Tradit. S. Emmeram. Lib. I. Cap. 87. str. 233.

LXII. 860.

Gundbat djakon daruje njeka sela uz Salu i Veliku samostanu sv. Emerama.

Nonnullorum nouerit industria fidelium, quod Gundpato venerabilis diaconus traditionem, qua capitulo XXIII conscripta est, secundo firmauit, addens quoque et caetera loca. In praesentia igitur Arnulfi ducis praedictus Gundbato unacum aduocatu suo Starchando tradidit ad sanctum Emmerammum talem proprietatem, qualem habuit ad Quartinaha, et ad Sala et ad Vueligam in manum videlicet Hittonis abbatis atque Ekkirici missorum praefati sancti ac venerabilis Episcopi Ambrichonis. Isti autem sunt testes: Gundram comes, et filius eius Megingoz. Sigihart. Droant. Willihelm. Hoholt, Lantperht. Rihger. Drudolt. Sigiperht. Eparachar. Vuitger. Otachar. Einhart. Pero Framrich. Karen-tanus. Glaz. Mirci. Kasiz. Necluechim. etc.

Anamodi. Tradit. S. Emmeram. Lib. I. Cap. 50. str. 257.

LXIII. 861. 20. veljače. U Reznu.

Ludovik II. kralj njemački potvrđuje darovanje onih selah, koje darova Pribina knez blatski crkvi i samostanu dolnjo-altajskom.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Illudouicus, diuina fauente gratia rex, Si enim ea, quae fideles regni nostri pro eorum oportunitatibus nos deprecati fuerint, implere studuerimus, non solum regium morem decenter implemus, verum etiam eos procul dubio fideliores, ac deuotiores in nostro efficimus seruitio, et ad aeternam vitam feliciter obtinendam, profuturum liquido credimus. Quapropter comperiat omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet et futurorum solertia, qualiter Briuinus, fidelis dux noster, veniens in procerum nostrorum praesentiam, postulauit serenitatem nostram, ut de rebus proprietatis suae, quas ei in proprietatem concessimus, liceret ei partem aliquam in memoriam eius dare ad sanctum Mauricium, et ad monasterium nostrum Altaha, cui tempore illo Otgarius abbas praeesse videbatur et rector. Cuius petitioni libenti animo assensum praebentes, decreuimus ita fieri. Dedit itaque Briuinus, fidelis dux noster, cum consensu et licentia nostra, ad praefatum monasterium sancti Mauricii martyris Christi, de sua proprietate, in suo ducatu, quidquid habuit ad Salapiugin infra terminos istos: in orientem ultra Salam fluuiolum usque ad Slougenzin marcham, et Stresmaren, et sic sursum per Salam usque Wualtungesbah, et sic inde usque in Hrabagiskeit, et ad Chirihstetin. Postea vero praedictus fidelis abbas noster Otgarius deprecatus est celsitudinem nostram, ut easdem res per nostrae auctoritatis praeceptum confirmassemus. Cuius petitioni ob honorem dei et sancti Mauricii militis Christi, et bonum illius seruitium, libenti animo assensum praebuimus; et hoc ei nostrae auctoritatis praeceptum fieri iussimus. per quod decernimus et iubemus, ut sicut praedicti termini in praedictis locis diffiniti sunt, ita deinceps, ad iam dictum monasterium per hoc nostrae auctoritatis praeceptum ipsae res nullo inquietante, sed deo auxiliante, perpetuis temporibus consistent in proprium. Et ut haec auctoritas largitionis nostrae firmior habeatur, et per futura tempora a fidelibus nostris verius credatur, et diligentius obseruetur, manu propria nostra subter eam firmauimus et anuli nostri impressione roborare iussimus.

Signum Illudouici serenissimi regis.

Hebarhardus notarius ad vicem Vuitgarii recognoui.

Regnante Indictione VIII.

Data X. kal. marcias. Anno Christo propitio XXVIII. regni domini Illudouici serenissimi regis in orientali Francia.

Actum Reganesbure ciuitate regia in dei nomine feliciter. Amen.

Monumenta Boica T. XI. str. 119. Köpp. u. Palaeografiji I. 432. snatra ovu listinu za podmetnutu.

LXIV. 861. 20. studena. U Matahovi.

Ludovik II. kralj njemački, podjeljuje crkvi solnogradskeoj mnoga slovjenska i njemačka mjestu u Panoniji.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Illudouicus, diuina fauente gratia rex. Oportet igitur nos, qui diuino sumus munere quodammodo prae ceteris mortalibus sublimati, eius in omnibus parere praeceptis, cuius clementia praelati sumus, atque cuius

praecellimus munere, loca utique sibi dicata per petitiones fidelium nostrorum, nostro releuari iuamine, atque regali munimine; quoniam hoc nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam, et ad aeternam feliciter obtinendam, profuturum liquido credimus. Quapropter comperiat omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet et futurorum solertia, qualiter quidam venerabilis archiepiscopus noster Adaluvinus, veniens in procerum nostrorum praesentiam, postulauit serenitatem nostram, ut ob mercedis nostrae augmentum, quasdam res proprietatis nostrae ad sanctam ecclesiam iuuauensem, quae est constructa in honore sancti Petri, principalis apostolorum, et sancti Rotberti, ubi etiam corpore requiescit, et ipse praedictus venerabilis episcopus praeest, in proprium iure perpetuo permanendum concedissemus. Cuius petitioni ob amorem domini nostri Ihesu Christi, seu ob remedium animarum antecessorum nostrorum, ac beatae memoriae domni ac genitoris nostri, nostraeque etiam mercedis augmentum, libenti animo assensum prebentes, decreuimus ita fieri. Tradimus itaque ad praedictam casam dei: Sabariam ciuitatem et Peinihhaa, sicut Odolricus comes noster et missus, de ipsis rebus eas circuiuit, ceterique nostri fideles, et praedictum venerabilem archiepiscopum de ipsis rebus vestiuit, ita deinceps iure perpetuo volumus, ut ad praedictam casam dei permaneant. Insuper etiam tradimus ibi istas curtes in proprium, quae antea ibi in beneficium fuerunt ex alicuius dato, siue ex parte nostra, siue ex alterius cuiuslibet parte ibi antea beneficiatae fuissent, quarum haec sunt nomina: ad Magalicham, ad Uuachauua, ad Liupinam, ad Holunburci, ad Trigisimam, ad Penninuuan, ad ecclesiam Anzonis, ad Uuitanesperc, ad ecclesiam Ellodis, ad ecclesiam Minigonis presbyteri, ad Kundpoldesdorf, ad Rapam, ad siccam Sabariam. Item ad Peinicahu, ad Salapiugin, et ecclesiam ad Chuartinahu, ecclesiam ad Kensi, ecclesiam ad Ternperch, ecclesiam Gundoldi, ecclesiam ad Sabnizam, ad Nezilinpach. Item ad Rapam, ad Tudleipin, ad Sulpam, ad Labantam, et Kurcizam beneficium Engibaldi, ad Carantanam ecclesiam sanctae Mariae, ad Trahoue, ad Gurniz, ad Trebinam, ad Astaruizam, ad Friesah, ad Crazulpam, ad Pelisam, ad Chumbenzam, ad Undrinam, ad Liestinicham, ad Pruccam, ad Morizam, ad Strazinolun duo loca, ad Luminicham iuxta Rapam. Ea videlicet ratione, ut ab hodierna die, et deinceps praedictae res ad praedictam casam sancti Petri et sancti Rotberti, ubi etiam ipse corpore requiescit, iure perpetuo permaneant, absque alicuius contradictione; nec ullus successor noster, aut dux, vel comes, siue vicarius, seu qualibet alia iudiciaria potestas, de praedictis rebus, quas praenominauimus, potestatem habeat inde quippiam abstrahere, sed per hoc nostrae auctoritatis praeceptum, sicut praediximus, ad praedictum locum sancti Petri et sancti Rotberti, ubi etiam corpore requiescit, in Salezbure ciuitate, absque alicuius molestia vel inquietudine sint. Et ut haec auctoritas largitionis et confirmationis nostrae firmiter habeatur, et per futura tempora a fidelibus nostris verius credatur, et diligentius obseruetur, manu propria nostra subter eam firmauimus, et anuli nostri impressione assignare iussimus.

Signum domini Hludouici, serenissimi regis. Hebarhardus notarius ad vicem Girmaldi archicapellani recognoui et subscripsi.

Data XII. kal. decembris, anno Christo propitio XXVIII regni domini Hludouici serenissimi regis in orientali Francia regnante. Indictione VIII. Actum Mathahoua, villa regia. In dei nomine feliciter. Amen. Pečat vošćena pritišnjena.

Iz vana: hludouici Imp. precepta de ecclesiis in orientalibus partibus. Izvorna listina u c. kr. dvorskom arhivu u Beču.

LXV. 866. mjeseca kolovoza.

Nikola I. papa odgovara Mihalju kralju bugarskomu na njeka po njemu stavljena pitanja, koja se protežu na tadašnje nazore i običaje i ostalih južnih Slovjenuh.

(Ulomak).

Igitur refferentes qualiter diuina clementia christianam religionem perceperitis, qualiterque populum vestrum baptizari omnem feceritis, qualiter autem illi postquam baptizati fuere, insurrexerint unanimiter cum magna ferocitate contra vos, dicentes: non bonam vos eis legem tradidisse, volentes etiam vos occidere et regem alium constituere. Et qualiter vos, diuina cooperante potentia, aduersus eos praeparati, a maximo usque ad modicum superaueritis, et manibus vestris detentos habueritis, qualiterque omnes primates eorum atque maiores cum omni prole sua, gladiis fuerint perempti, mediocres vero, seu minores nihil mali pertulerint. De his nosse desideratis: qui vita priuati sunt, utrum ex illis peccatum habeatis etc. Praeterea indicastis, quod quidam graecus mentiens, fateretur se presbyterum esse, cum non esset, ac per hoc plurimos in vestra patria baptizaret. Cum ergo vos inspiratione dei cognouissetis, quod non esset presbyter, iudicaueritis, ut amitteret aures et nares, et acerrimis verberibus caederetur, et ex vestra patria pelleretur, etc. Graecos dicere perhibetis, quod in illorum patria chrisma et oriatur et ab illis per totum mundum tribuatur, et ideo nosse desideratis si verum sit. Sed iam credimus quod vestra solertia, quod verum non sit, animadvertat etc. Postremo deprecamini nos suppliciter, ut vobis quemadmodum caeteris gentibus, veram et perfectam christianitatem non habentem maculam, aut rugam largiamur, asserentes, quod in patriam vestram multi ex diuersis locis christiani aduenerint, qui prout voluntas eorum existit, multa et varia loquuntur, id est Graeci et Armeni et ex caeteris locis. — Requisistis, si liceat in vobis patriarcham ordinari. Sed de hoc nihil definitiue respondere possumus, priusquam legati nostri, quos vobiscum mittimus, reuersi fuerint, ut nobis, quae inter vos multitudo sit, et unanimitas christianorum renuntient. Nam interim episcopum habetote, et (si) cum incremento diuinae gratiae, christianitas ibi fuerit dilatata, et episcopi per singulas ecclesias ordinati, tunc eligendus est inter vos unus, qui si non patriarcha, certe archiepiscopus appellandus sit, ad quem omnes concurrant. etc. etc. Verum tamen in his omnibus aderit misericordia dei missis nostris, et futuro episcopo vestro, qui vos instruant, et quid agere debeatis abundanter erudiant. — Cum autem episcopum, deo concedente, ad praesulatus nostri ministerium habueritis, ille vos docebit omnia quae ad officium suum pertinent, et si quae sunt, quae non capiet, ab apostolicae sedis auctoritate suscipiet. Porro — refertis, quod soliti fueritis quando ad praelium progrediebamini, dies et horas obseruare, et incantationes et ioca et carmina et nonnulla auguria exercere, et instrui desideratis, quid nunc vobis agendum sit? De quo nos necessario non vos instrueremus, nisi super hoc nos diuinitus instructos contueremur. Super diuinum enim fundamentum nos aedificare quidquam non possumus. Igitur cum ad praelium proficisci disponitis, quod ipsi commemorastis, agere in dei nomine non omittite; id est, ad ecclesias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, missarum solemnibus interesse, oblationes offerre, confessionem delictorum sacerdotibus facere, reconciliationem et communionem percipere, carceres aperire, vincula dissoluere, seruos et praecipue contractos et debiles atque captiuos libertate donare, ac indigentibus elemosynas erogare. etc.

Caesar Baronius. Annales Eccles. T. X. A. 866. c. 4—7. Mansi. XV. str. 401.

*

LXVI. 869. U Rimu.

Hadrijan II. papa pošilja sv. Metoda, kao po njem posvećena biskupa, u Panoniju, u državu Svatopluka i Kocela, dozvoljujući liturgiju slovjensku.

„Андрѣемъ епископъ и рабъ божіи къ ростиславоу и коцелю. Слава къ вышнихъ богоу, и на земли миръ, къ уеловѣцѣхъ благоволеніе. Ико ѿ вѣсъ доухокмаа слышахомъ, на нмаже жаждахомъ съ желаніемъ и молитвою, нашего рѣди спасенія, како естъ въздвиглъ господь сердца ваша, искати его, и показавъ вамъ, ико не токмо въроу, но и благими дѣлы достонтъ слоужити богоу. вѣра бо безъ дѣлъ мертва естъ, и ѿпадаютъ ти, иже са мнать бога знающе, а дѣлы са его ѿмѣняютъ: не токмо бо оу сего скатительскаго стола просисте оуучителя, но и оу благовернаго царя Михаила. да посла вамъ блаженнаго философа Константина и съ братомъ, дондѣже вы недоспѣхомъ. они же, оувѣдѣше апостольскаго стола достоаща ваша страны, кромѣ канона не сътвористе ниугоже, но къ намъ прїидосте и скатаго Климента моши несоуще. ми же трегоубоу радость прїимше, оумыслихомъ изпнатише послати Меѳодїа скащше и съ оуученики, сына же нашего на страны ваша, моужа же съвершена разоумомъ и правокерма, да вы наоучить, икоже есте проснан, сказавъ книги къ азыкъ вашъ, по всемоу церковномуу унмоу исполнь и съ скатою мъшею. рекше съ слоужбою, и крещеніемъ. икоже естъ философъ Константинъ наудавъ божіею благодѣтїю, и за скатаго климента молитвы: такоже аще нмъ кто възможеть достонно и правокермо сказати, свато и благословенно богомъ и нами и всею католикїею и апостолскою церковью боудн, да бысте оудовъ заповѣди божїа мавыкли. сн же единъ храните обмыли, да на мши прьвое утотъ апостолъ і евангелїе римскы, тае словенскы, да са исполнить слово книжное: ико въсхвалять господа вси азыци, и дроугици: вси възглаголють азыки разнумы величїа божїа, икоже дастъ нмъ доухъ сватыи ѿтвѣщати. аще же кто ѿтъ събранихъ вамъ оуучитель и слышавшихъ слоухи и ѿтъ истинны ѿтвѣщающихъ на блади, наунеть дрѣзюуекъ нмако разъеращати вы, гада книги азыка вашего, да боудеть ѿтлоууемъ, но токмо къ соудъ дны церкви, дондѣже са исправитъ. ти бо соутъ волѣци, а не овца аже достонтъ ѿтъ плодъ нхъ знати и хранити са нхъ. вы же узда въздубеленмаа, послоушамте оуученїа божїа и не ѿтринете казанїа церковнаго, да са обращете истинїи поклоници божїи, ѿтцоу нашемоу небесномуу, съ всемъ скатини. аминь.

Hadrianus, episcopus et servus dei Rostislauo et Kocelo. Gloria in excelsis deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Audiuimus de vobis spiritualia, quae sitiebamus cum desiderio et precibus vestrae salutis gratia, quoniam expegefecit dominus corda vestra, ut quaeratis eum, et monstavit vobis, non solum fide, verum etiam bonis operibus oportere deo servire; fides enim sine operibus mortua est, et faluntur ii, qui putant deum se cognoscere, operibus autem ab eo disciscunt. Non solum enim apud hanc episcopalem sedem petiistis praeceptorem (doctorem), verum etiam a pio imperatore Michaelae, misitque vobis beatum philosophum Constantinum una cum fratre, cum nobis occasio deesset. Illi vero cognitis apostolicae sedis iuribus in vestras partes contra canonem nil fecerunt; sed ad nos venerunt, sancti Clementis reliquias ferentes. Nos autem triplici gaudio repleti, statuimus re considerata Methodium filium nostrum, postquam eum cum discipulis ordinavimus, mittere in partes vestras, virum perfectum ingenio et orthodoxum, ut vos edoceat, quemadmodum rogastis, interpretans libros in linguam vestram, secundum omnia ecclesiae praecepta plene, una cum sancta missa, id est cum liturgia et baptismo, sicut Constantinus philosophus coepit diuina gratia et per sancti Clementis preces. Item si quis alius potuerit digne et orthodoxe interpretari, sanctum et benedictum a deo et nobis et omni catholica et apostolica ecclesia sit, ut facile

praecepta diuina discatis. Hunc unum seruare morem, ut in missa primum legant apostolum et euangelium lingua romana, dein slouenica, ut expleatur verbum scripturae: Laudate dominum omnes gentes, atque alio loco: Omnes loquentur variis linguis magnalia dei, prout spiritus sanctus dabat loqui illis. Si quis vero ex doctoribus vobis destinatis, et ex discipulis (eorum) aures suas a veritate auertentibus, ausus fuerit aliter persuadere vobis, vituperans libros linguae vestrae, sit excommunicatus, sed tantum in iudicium detur ecclesiae, donec se correxerit; isti enim sunt lupi et non oves, quos oportet a fructibus eorum cognoscere, et cauere ab illis. Vos autem filii carissimi! audite praecepta dei, neue repudiate institutionem ecclesiae, ut inueniamini veri adoratores dei patris nostri coelestis atque omnium sanctorum. Amen.

Pošto je ova papinska poslanica samo u staroslovjenskom prevodu, u tako zvanj panonskoj legendi sv. Ćirila i Methoda, sačuvana, priobčujem ju u jedno u slovjenskom i u latinskom jeziku, po prevodu Miklošićevom, upotriebiv izpravke Erbenove i Dr. Račkoga.

LXVII. 871.

Ludovik II. car predbacuje u svom pismu, pisanom grčkomu caru Vasilju, njeka nasilja što ih počinj pomorska vojska grčka jadranskim Slavjenom, (Hrvatom i Srbom) iza obsjednuća grada Bara.

In nomine domini nostri Jesu Christi dei aeterni. Lodogicus diuina ordinante providentia, imperator augustus Romanorum, dilectissimo spiritualique fratri nostro Basilio gloriosissimo ac piisimo atque imperatori nouae Romae. Probabile quidem et laudabile constat, aliquem fratrum monitis, quasi quibusdam flatibus ad ignem charitatis accendi; probabilius autem est, sicut ipse eius ultroneae voluntatis ad hoc motibus inflammari; sed probabilissimum est, quandocumque viam quemquam virtutis arripere, et magis magisque miris successibus in sublime proficere. Nam ille semper miles a duce magis diligitur, qui post veniens, hostium vires fortiter premit quam his, qui maturius quidem accessit, sed forte aut nichil aut certe modicum gessit. Secundum quam regulam diuinitus sublimatum imperium nostrum, ex die qua caepit erga fraternitatem tuam dilectionis radicem in corde suo plantare, multiplices fructus exhibere non destitit, non minus quae vestra ac quae nostra sunt, procurans et vindicans. Quamuis quae circa missos nostros in causa familiaritatis et benignitatis te gloriaris egisse, nos prius erga Johannem famosissimum patricium gessisse patescat; quem reuera non sicut amicum, vel quemadmodum fratris, id est imperii tui hominem, sed quasi consanguineum nostrum, et tanquam excellentiae tuae sobolem tractauimus et dileximus, nec hunc penes nos positum aut tarditas unquam temporis, aut intima locorum a penetralibus nostris fecere extorrem etc (Dalje izostavljeno).

Set nec hoc ammiratione caret, quod asseris, principem Arabum protosymbolum dici, cum in voluminibus nostris nihil tale repperiatur, et vestri codices modo architon, modo regem, vel alio quolibet vocabulo nuncupent. Verum nos omnibus litteris scripturas sacras praeferimus, quae per Dauid non protosymbulos set reges Arabum et Saba proficere confitentur. Chaganum vero non praelatum Avarum, non Gazarorum, aut Northmannorum nuncupari reperimus, neque principem Vulgarum, set regem vel dominum

Vulgarum, quae omnia idcirco dicimus, ut quam aliter se habeant quae scripsisti, legens in graecis voluminibus ipse cognoscas. Quos nimirum suis cognominibus acquiescere perhibes, nec tamen propria ipsorum cognomina recolis, verum idcirco ab his, ab omnibus βασιλεως vocabulum adimis ut hoc soli tibi non tam proprie, quam violenter inflectas. etc. (dalje izostavljen).

Hiis igitur super hoc ita praelibatis, obstupescimus in his, quae serenitas tua prosequitur, dicens, suis, id est Graecis, Barim ex parte sua debellantibus, et elidere decertantibus, nostros vel solum intuitos, vel prandiis dissolutos nihil auxilii praestitisse, hac ideo ciuitatem ipsam capi minime potuisse, cum nostri siue intiendo tantum, siue prandendo, siue aliud quid agendo, Barim tamen licet perpauci, et finemtenus impugnasse, et ope diuina cepisse noscantur. Vestri autem sicut bruchi prae multitudine apparentes, sicut locustae primum impetum dantes, eo ipso quo conatum suum in prima fronte monstrauerunt, pusillanimitate superati, protinus infirmati sunt; et more locustarum repente quidem salierunt, set confestim fatigati, quasi a nisibus volandi deciderint, ac per hoc neque intiendo, neque prandendo, neque bellando, quibuslibet insignibus triumphii monstratis, motu subitaneo et clandestino recesserint, et inefficaces; nonnulli et contra Christianos solummodo captiuatis, ad propria repedauerint. Ergo frater, noli de caetero Francos ridere, quia etiam inter mortis vicina student, et prandia et omnia charitatis indicia proximis habere, et tamen a proposito non lacerare, quoniam secundum Apostolum, sciunt et habundare et penuriam pati, et saturari et esurire, et omnia possunt in illo, qui illos confortat.

De paucitate vero, quid miraris, si pauci fuerunt, et tamen multa lucra detulerint? Praeterea, qua de re pauci fuerint nostri, pridem dilectioni tuae patefecimus. Set quoniam nos super hoc pulsasti denuo, nostrum summe responsum. Cum enim diu demorante stolo fraternitatis tuae, illius iam minime prestolaremur aduentum, et in anno ipso de obsedione Baris nihil omnino fieri putaremus. Omnes ad sua redire permiseramus, hiis solummodo retentis, quos ad prohibitionem recipiendorum alimentorum sufficere credebamus. Et hoc est, quod stolus insperatus apparens, nonnisi paucos nostros inuenerit. Verum tamen isti pauci et adhuc pauciores quibusdam horum diuerso languore grauatis, effecti, antequam Baris caperetur, tres ammiradas, qui totam Calabriam depopulabantur, et numerosam multitudinem Saracenorum prostrauerunt, et magnam vestratibus salutem, diuino brachio contulerunt. Qua re non solum Calabritanorum Hismaelitum ingens extunc facta est diminutio, set et Barensium potentatus omnimodo dissolutio, hac per id ad capiendum facilis adinventionem. Cuius facti trophaea vestros credimus tuo imperio retulisse, et opera dei, quae taceri non debent, mirabiliter enarrasse.

Caeterum fraternitatis tuae dilectionem rogamus, nullam Nicetae patricio molestiam irrogare, pro eo quod nostrum tam insolenter offenderit animum, nam licet adeo proteruus et contumax erga nostrum fuerit imperium, ut fidelium quoque nostrorum numerosa multitudo in eum seueriore mente commoueretur, nisi a nobis causa tui honoris pariter et amoris praeuenta compesceretur, tamen malum pro malo retribuere non tulimus, nec debemus. Et idcirco deposcimus, si quid minarum super ipsum potestatis tuae fortassis imminet, celeri benignitatis tuae manu pro nostro remoueatur amore. etc.

Et Niceta quidem patricius, Hadriano loci seruatore, cum classibus destinato accepta quasi pro huiusmodi re occasione, multas praedas ab ipsis Sclauenis abstulit, et quibusdam castris diruptis, eorum homines captiuos adduxit, nec tamen quae praefati venerabiles apocrisarii perdidērunt, hactenus restituta sunt. Sane spiritalem tuam nolu-

mus ignorare fraternitatem, super castra nostra dirrupta et tot populis Sclaueniae nostrae in captiuitate, sine qualibet parcitate subtractis, supra quam dici possit, animum nostrum commotum. Non enim congrue gestum est, ut iisdem Sclauenis nostris, cum nauibus suis apud Barim in procinctu communis utilitatis consistentibus, et nichil aduersi sibi aliunde imminere putantibus, tam impie domi sua quaeque diriperentur; sibi que continerent, quae si praenoscerent, nequaquam prorsus incurrerent. Qua de re desiderabilem dilectionem tuam hortamur et ammonemus, quod mox id corrigere iubeat, et ipsos captiuos ad propria cum suis reduci praecipiat, si charitatis vinculum numquam inter nos fore cupiat dissoluendum. Nullus enim mortalium hactenus imperium nostrum talia commisisse recolit, ac per hoc nisi correctio iussioe tua praeueniat, iustae seueritatis nostrae proxima ultio procul dubio subsequetur; nec poterit remanere penitus impunitum, quod in contemptum nostrum tanta temeritate constat fuisse patratum.

Nichilominus etiam innotescimus, obstupuisse nos talia de missis nostris audientes, qualia tua nobis dulcedine litterae intimarunt, adeo quippe illos inordinate significans ambulasse, ut semper euaginato gladio deportato, non solum iumenta sed et homines interficerent. Quae res si ita se habuit, mansuetudini nostrae valde displicet, et ut ad certitudinem perducatur, vehementer exoptat. Verum et ipsi diligenter a nobis inquisiti, tale quid gessisse, modis omnibus negauerunt. Et quia non est qui illos super hoc in faciem arguat, non est profecto eis neque conuictis neque confessis iustae correctionis aliquid ingerendum. Verum nos illos nec educauimus, nec ita docuimus, ut ad talia, qualia perhibes, laberentur, et ideo de illis quicquam horum credere, non facile iudicamus. Caeterum indecorum sonuit, quod fraternitas tuo perhibuit, dicens suos non gladiis, sed dentibus nostros dilaniauisse, nisi causa timoris tui minime coercerentur, cum si non essent in imperio tuo nil tale sibi praetenderetur. Sed nec in regno tuo positi, quicquam horum penitus formidarent, quin imo nec tanti numeri viros et adhuc alios totidem deo gratias, expauescerent. etc.

De caetero, frater karissime, noueris, cum virtute summi opificis nostri, exercitum nostrum ordine praenotato, Bari triumphis nostris summissa, Saracenos Tarenti pariter et Calabriae mox mirabiliter humiliasse, simul et comminuisse; hos celerius, duce deo, penitus contrituri, si a mari prohibiti fuerint escarum ammittere copias, vel etiam classium a Panormo vel Africa suscipere multitudines. Quapropter specialis fraternitas tua, quia per sicca nostrorum cunei populorum in utrisque locis vix aut nunquam deerunt, studeat necesse est sufficientem stolum destinare, qui illos ab recipiendis alimentis a mare coerceat; et si plurimas contigerit sicut saepe nuntiatur pessimae gentis aduenire ceteruas, facilius illis resistere, diuino munito brachio valeat. Nam iste stratigus Georgius licet solerter inuigilet, et strenue pro suo posse decertare, non tamen sufficit obuiare, si plures inimicorum naues ex parte qualibet apparuerint, non videlicet nisi pauca prorsus chelandia possidens. Et quia nonnulli Sarracenorum Panormi latrunculi cum sagenis, solatio et refugio iam memoratorum Neapolitanorum freti, per Tyrrhenum mare debachantur oportet ut ad hos capiendos, tuae fraternitatis stulus, sine dilatione mittatur. Isti sunt qui et Calabritanis Sarracenis indefesse stipendia praebent, et hiis qui Panormi sunt, auxilia quotidiana ministrant. Unde si capiantur sagenae, maxima ex parte Sarracenorum, tam Panormi quam Calabriae constriguntur. etc. (Dalje izostavljenno).

Prepisan o iz starinskoga rukopisa Erenpertove povjesti Longobardah od Baronja. Annales Eccl. T. X. A. 871 cap. 51—81. Izpravljeno po Pertzu. Monum. Germaniae hist. T. III, str. 525.

LXVIII. 873.

Ivan VIII. papa odgovara knezu blatskomu Kocelu na pitanje: što da čini s onimi, koji se bez zakonitoga razloga razpitaju sa svojimi ženami.

Joannes VIII. papa Cozili comiti, de his, qui uxores suas dimiserunt, vel ad alias, illis viuentibus, migrauerunt. — „Porro eos, qui uxores suas dimiserunt, vel illis ad alias viuentibus migrauerunt, nupcias tam diu cum consentaneis eorum excommunicamus, quousque posterioribus remotis, priores penitendo receperint. Sicut enim nupcie a deo, ita diuorcium a diabolo est teste saneto Augustino repertum. Quod enim coniunxit deus, homo non separet. Precipue cum hec pessima consuetudo ex paganorum more remanserit, quorum in talibus non alius, nisi ipse diabolus erat magister et auctor.

Boczek Cod. dipl. Mor. p. 36. s. — Erben Reg. dipl. R. Boh. str. 15 Wattenbach Bei-
träge str. 49.

LXIX. Oko g. 873.

Ivan VIII. papa nagovara hrvatskoga velikoga župana Domogoja neka strogo postupa proti morskim gusarom.

Joannes VIII. Demago ¹ duci glorioso.

Praeterea deuotionis tuae studium exhortamur, ut contra marinos latrunculos, qui sub praetextu tui nominis in christicolas debachantur, tanto vehementius accendaris, ² quanto illorum prauitate famam tui nominis obfuscata fuisse cognoscis, quoniam licet credi possit, quod te nolente illi nauigantibus insidientur, tamen quia a te comprimi posse dicuntur, nisi eos compesceris, ³ innoxius non habebis. Scriptum quippe est: qui crimina, cum potest emendare, non corrigit, ipse committit.

Corpus Juris Canonici academicum. Coloniae 1735. p. 833. Decretum Gratiani secunda Pars Causa XXII. Cap. XII. Mansi. Collectiones Conciliorum T. XVII. p. 243.

LXX. Oko g. 874.

Utomak pisma pape Ivana VIII. Pavlu biskupu jakinskomu i poslaniku u Panoniju, glede crkve Ilirske u obće. a panonske na pose.

Joannes episcopus commonitorium Paulo episcopo (anconitano) fungenti legatione in Germania et Pannonia. Inter caetera. Non solum inter Italiam, ac terras Hesperiae verum etiam inter totius Illyrici fines, consecrationes, ordinationes et dispositiones apostolica sedes patrare antiquitus consuevit, sicut nonnulla regesta, et conscriptiones synodales, atque ipsarum quoque plurima ecclesiarum, in his positarum demonstrant monumenta. Porro si de annorum numero quis forte causatur, sciat, quod inter Christianos, et eos, qui unius fidei sunt, numerus certus affixus est. Ceterum ubi paganorum et

¹ Mansi Domasol.

² Mansi. accendatur.

³ Mansi. „compresseris“

incredulorum furor in causa est, quantalibet praetereant tempora, iuri non praeiudicat ecclesiarum; quae corporalia nescientes arma, solum dominum et propugnatorem suum, quando placuerit misereri, pacienter expectant. Verum si annorum prolixitas in talibus impedit, ergo deus ipse reprehendendus est, qui post CCCC, et XXX. annos filios Israel de durissima servitute Pharaonis, et fornace ferrea liberavit. Sed et ipse per se redemptor, qui hominum genus post tot annorum millia de inferni claustris eripuit.

Iz vaticanske knjižnice. Cod. Carth. 4836. str. 143. Mansi XVII. 264. Jaffe. Regesta Pontificum. str. 262.

LXXI. 875.

Ivan VIII. papa nagovara kneza Mutimira neka se vrati pod vlast biskupa panonskoga (Methoda).

Joannes episcopus Montemero Duci Saluinicae . . . . . Admonemus te, ut progenitorum tuorum secutus morem, quantum potes, ad pannoniensium reuerti studeas dioecesim: et quia iam illic, deo gratias, a sede beati Petri apostoli episcopus ordinatus est, ad ipsius pastorem recurras sollicitudinem.

Iz rukopisa vaticanske knjižnice broj 4886 list. 102.

LXXII. 878. 16. travnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa nagovara Mihalja kralja bugarskoga, da nesliedi nauk vjere grčke, nego da se sjedini s crkvom rimskom, ujedno mu javlja da je Sergija Slovjena svrgo sa stolice biskupije beogradske.

Mihaeli regi Vulgarum.

Spiritibus te visceribus edito gaudebamus, et pro salutatione tua gratias agebamus; sed nunc astutia malignorum decepto, tristamur, et ingemescimus; verentes et pertimescentes, ne si forte Graecos secuti fueritis, cum illi in diuersos haerese et schismata solito more ceciderint, vos quoque cum ipsis in erroris profundo ruatis, et sicut serpens seduxit Euam astucia sua, ita sensus vestri corrumpantur, et excedant a simplicitate, et castitate, quae est in Christo Jesu. Nam te fili, mosaice rogo verbis, interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi, seniores tuos, et dicent tibi, si aliquando Graeci sine hac vel illa haeresi fuerint, et cum non inuenerit eos ab aliqua haeresi aliquando liberos extitisse. Oportet vos eorum fraudes et consortia fugere, ne cum illi errauerint, vos erretis, et cum illi ad blasphemiam versi fuerint, et vos etiam fidei rectae blasphematores inueniamini; nec erit, qui vos postmodum corrigat, vel ab errore reducat, et hoc est, mihi credite, fili karissime, quod dolemus, hoc est unde nocte, et die pro vobis solliciti sumus. Non gloriam ex vobis, vel honorem aut censum procul dubio expectantes, cum vos potius et non vestra quaeramus. Nam non patriae regimen et reipublicae moderamen adipisci cupimus, sed diocesios eiusdem regionis curam et dispositionem more prisco resumere volumus, ut sollicitudinem, quam universis debemus ecclesiis, tanto pro eadem diocesi solertius exerceamus, quanto ad ordinationem specialius vestram hanc antiquitus pertinuisse non

ignoramus. Tantoque pro vestrae salutis custodia instantius vigilare valeamus, quanto, ut confirmet hoc deus, quod operatus est in nobis, enixius nobis optandum est, et districtius a nobis diuinitus exigendum; clarius scimus, si circa instructionem et munitionem vestram desides, quod absit, fuerimus inuenti. Reuertimini ergo ad beatum Petrum apostolorum primum, quem amastis, quem elegistis, quem quaesistis, cuiusque in necessitatibus patrocinium percepistis, et fluentia doctrinae salubriter et conuenienter hausistis, cuiusque vos protectioni cum subiectis omnibus commendastis et tradidistis. Bene quidem currebatis, cum apostolo clamamus. Quis vos fascinauit veritati non obedire? Sed et ipse per se dominus dicit: Nemo mittens manum suam in aratrum et conuersus retrorsum, aptus est in regno coelorum. Non autem dicimus, quod non una sit fides, unum baptisma, unus deus noster, pariter et illorum. Sed quia in eis saepe praesule constantinopolitano vel imperatore aut plerumque utroque facto haereseos, plures qui sub ipsis sunt, adulatione, aut certe timore, illis efficiuntur consimiles, et vae tunc eis est, qui societatem sequuntur eorum. Dic itaque rogo karissime fili, quid faceres tu, vel populus tuus, si tempore pneumatomachi Macedonii constantinopolitani antistitis, quando et impius illic imperabat Constantius, essetis eorum societate fruentes. Nonne, dogma eius contra spiritum sanctum blasphemans cum illis sequeremini. Quod peccatum, attestante domino non remittitur neque hic, neque in futuro. Nonne, si horum pollutam societatem haberetis, et prauam doctrinam nihilominus haberetis, ac per hoc et vos cum illis quasi fasciculi colligati ad comburrendum aeterno igni reseruaremini in die iudicii cruciandi. Credimus autem quod iam vos non lateat, nunquam apostolicam beati Petri sedem ab aliis sedibus reprehensam, cum ipsa alias omnes, et praecipue constantinopolitanam saepissime reprehendens, aut ab errore liberauerit, aut certe in his, qui respiscere noluerunt, sententiae suae iudicio condemnauerit. Noli ergo sequi Graecos, fili karissime, quia argumentis semper fallacibus student, semper dolosis intenduntur versutiis, ne forte vobis, quod genti contigit Gothorum, contigat, quae cum a paganorum errore cuperet liberari, Christique fidei sociari, (in) episcopum incidit formam pietatis habentem, virtutem autem eius abnegantem; qui eos, dum a paganismo liberat, Arii blasphemias implicat, sicque illi dum incaute quaerunt errorem fugere, in errorem incidunt; et coecum ducem sequentes, cum illo coeci facti, in Arianæ prauitatis praecipitia dilabuntur; et hoc est, unde Graecorum cauenda esse praedicamur consortia. Corrumpuntur enim, ut Paulus apostolus ait, mores bonos colloquia mala. Qui etsi aliquando loquuntur aliquid boni, noli mirari, quia et daemones confitebantur filium dei. Sed ipse illos potius tacere praecipiebat, ne qui eos audiret vera praedicantes, sequeretur errantes. Conuertimini igitur ad beatum Petrum apostolorum principem, qui primus cognouit et confessus est filium dei; qui oues dominicas regendas accepit, et ut has ad aeternae pascua vitae introducere posset, et hic legandi soluendique potestatem, et illic reserandi eis clauis coelestis regni promeruit. Igitur scitote karissime, si ex hoc ad Graecos, quod auertat dominus, conuersio vestra fuerit, partem vestram diuinitus cum his ponendam, qui primam fidem irritam faciunt, et cum his quorum libenter amplectimini portionem. Porro si nos audieritis, et ad sancti Petri gremium redieritis, ut filios vos amantissimos expansis sinibus recipiemus, et exertis brachiis amplectemur, et in visceribus Christi dilectionis aemper habebimus. Et si qua sunt sancta, si qua salubria, si qua congrua, vobis et pro vobis offerre atque impendere non cessabimus. Xenium nobis ex vobis transmissum, quodam religiosi habitus, Urso deferente, suscepimus; de quo benignitati vestrae gratias agentes, deum laudabimus, qui te nobis deuote munus offerre docuit, temet ipsum cito totum, ut confidimus, et perfectum

daturus. Ceterum gloria vestra sciat Sergium eunuchum, qui cum genere Scylabus esset, et multis prauitibus irretitus, sacerdotium per surrectionem (surreptionem) optinuit, et post etiam super aliis detectus, et conuictus excessibus, ab episcopo tunc suo depositus fuisse dinoscitur, et post indigne satis a Georgio, qui falso sibi episcopi nomen usurpat, ad episcopatum belogradensem prouectus est, apostolorum principum, et sanctorum canonum auctoritate, etiam nostri esse sententia decreti depositum. Quod tam vobis, quam vestrae omnium generalitati canonice patefacimus, ut hi, qui abiiciuntur, ab aliis non recipiantur. Ne, quod non optamus, simili cum eis poena iudicii teneantur astricti. Data XVI. idus mensis Aprilis, indictione XI.

Straga: Missa per Eugenium et Paulum episcopos, mense Aprilis die XVI. indictione XI.

Iz rukopisa vatikanskoga arkiva. Joannis VIII. Epistolae. Ep. 65. str. 80.

LXXIII. 879. 2. svibnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa piše Sedeslavu velikomu županu hrvatskomu, neka dostojno primi njegove poslanike za Bugarsku.

Dilecto filio Sedesclauo glorioso comiti Sclatorum.

Quia fama tuae dilectionis, atque bonitatis, et religionis in deum ad nos usque peruenit, confidenter gloriae tuae praecipimus, atque mandamus, ut pro amore sanctorum apostolorum Petri hac Pauli protectorum vestrorum, praesentem legatum, quem ad gentem Vulgarorum dirigimus, saluum atque incolumem venire faciatis usque ad dilectum filium nostrum Michaellem gloriosum regem eorum, et quaecumque ei sunt necessaria ad victum et vestimentum, illi pro dei amore administrate; quia dominus dicit in euangelio: Quamdiu fecistis uni de minoribus istis, michi fecistis. Et apostolus hospitales in inuicem sine murmuratione, quia per hanc placuerunt quidam angeli hominibus ospicio susceptis. Agat, fili karissime, de hoc tua dilectio, ut aeternae vitae praemia percipere valeat. Data VI. Nonas Maii, indictione XII.

Iz rukopisa vatikanskog. Epistolae Joannis VIII. Epistola 185. p. 71.

LXXIV. 879. 7. lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa hvali Branimira velikoga župana hrvatskoga što se je k rimskoj vjeri povratio, želi mu da š njom sve neprijatelje i buntovnike nadvlada, i moli ga zajedno, da dopusti svećeniku svomu Ivanu odnjeti papinsko pismo kralju bugarskomu.

Dilecto filio Branimir.

Relegentes nobilitatis tuae litteras, quas per Johannem venerabilem presbyterum communem fidelem nobis mandasti, quantam fidem et sinceram deuotionem circa ecclesiam sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et circa nos habeas, luce clarius nouimus. Et quia, deo fauente, quasi dilectus filius sancto Petro, et nobis, qui per diuinam gratiam vicem eius tenemus, fidelis in omnibus et obediens esse cupias, humiliter profiteris

tuæ nobilitati dignas valde gratias his nostri apostolatus litteris agimus, paternoque amore, utpote karissimum filium, ad gremium sanctae sedis apostolicae matris tuæ, de cuius videlicet purissimo fonte patres tui melliflua sanctae prædicationis potauere fluentia, redeuntem suscipimus, et spiritalibus amplectimur urnis, atque apostolica volumus benignitate fouere, ut gratiam, et benedictionem sanctorum Petri et Pauli apostolorum principum, et nostram super te habeas diffusam, a visibilibus et invisibilibus hostibus, qui saluti humanæ insidiari et impedire non cessant, saluus semper ac securus existas, optatamque de inimicis victoriam facilius possis habere. Nam quanto ipse te deo humiliter subdere, sanctisque ipsius obedire praeceptis studueris, atque ipsius sacerdotibus, et ministris honorem debitum pro amore dei exhibueris; tanto super te omnes inimicos tuos, et rebelles aduersarios, eris procul dubio victor et potens. Et ideo monemus industriam tuam, ut in omnibus tuis actibus dominum semper prae oculis habeas, timeas, et toto diligas corde, quum dicente psalmista, beatus est vir qui timet dominum in mandatisque eius cupit nimis; potens in terra erit semen eius. Et ipse in euangelio. Qui me, inquit, diligit, sermonem meum seruabit, et pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. Quod cum ita sit, si tuis bonis operibus in praesenti lucentibus, deum glorificaueris, gloria eris sempiterna in futuro sine dubio decoratus: Quum ipse per Moysen hoc se facere testatur, dicens: glorificantes me, glorificabo. Sicut autem nostro praesulatu per iam fatum presbyterum tria suggessisti. Quatenus nostro tibi ore apostolico benediceremus, pro tuæ salutis augmento, id ipsum libenter fecimus. Nam in die ascensionis domini inter sacra missarum solemnia, super sacrum altare beati Petri apostoli celebrantes, elebatis sursum manibus, benediximus tibi et omni populo tuo, omnique terrae tuæ, ut hic et in aeternum corpore simul et anima saluatus, et principatum terrenum, quem habes, prospere, ac securiter regere possis, et in coelesti regione, post mortem cum deo feliciter gaudeas, et in perpetuum regnes. Et quia hunc ipsum Johannem presbyterum tibi et nobis verum fidelem in omnibus esse cognouimus, dedimus illi nostram apostolicam epistolam deferendam regi Vulgarorum. Ideo petimus, ut pro amore sancti Petri et nostro, cum tua ipse licentia, legationem hanc nostram sine tarditate perficiat. Ut et propter hoc tuæ dilectioni multiplices gratias habeamus Data VII. die mensis Junii, indictione XII.

Iz vatikanskoga rukopisa XI. veka: Epistolae Joannis VIII. Ep. 191 .str. 73.

LXXV. 879. 7. lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papu javlja Teodoziju biskupu ninskomu, kako ga radostno prima natrag u naručje crkve rimske, savjetujući mu zajedno, da od njega posvećenje biskupsko primi.

Theodosio venerabili diacono dilecto et electo sanctae ecclesiae nonensis.

Dilectionis tuæ litteris receptis, atque perlectis, deuotionis et fidei tuæ sinceritatem, quam circa ecclesiam beati Petri apostoli, et circa nostrum pontificium habes, luce clarius agnouimus. Et quia nostram gratiam, et benedictionem humili prorsus affectu expetere studuisti, valde sumus gauisi; nam et Johannes venerabilis presbyter de vestra parte veniens, multa nobis tuæ bonitatis et patientiae viua voce praeconia retulit, quæ in sacerdote Christi magnopere sunt habenda. Unde te, quasi dilectum corporis Christi membrum, et spiritalem filium nostri apostolatus ulnis extensis amplectimur, paternoque

amore diligimus, atque apostolica semper volumus benignitate fouere. In deo monemus sagacitatem tuam, ne in quamlibet partem aliam declines, et contra sacra venerabilium patrum instituta, episcopatus gratiam recipere quaeras: audiens illam desiderabilem summi iudicis uocem dicentis: Euge serue bone, et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Sed toto corde, totaque voluntate ad gremium sedis apostolicae, unde antecessores tui diuinae legis dogmata melliflua cum sacrae institutionis forma, summique sacerdotii honore sumpserunt, redeas; quatenus et ipse ab apostolica sede, quae caput et magistra est omnium ecclesiarum dei, episcopalem consecrationem per nostrae manus impositionem, Christo annuente, percipias. Quatenus secundum pristinum morem sancti Petri, et nostra semper auctoritate, atque tuitione munitus, populum domini tibi commissum, strenue ac securiter regas, et in conspectu altissimi veniens, venias cum exultatione, portans manipulos tuos; dicereque domino possis, ouanter: Ecce ego et pueri quos mihi dedisti. Et ob hoc cum deo valeas sine fine gaudere. Data die mensis Junii. Indictione XII.

Iz vatikanskoga rukopisa XI. veka. Epistolae Johannis VIII. Epistola 192. p. 74.

LXXVI. 879. 7. lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa javlja narodu hrvatskomu veliko svoje veselje što se je povratio k crkvi rimskoj, i nagovara ga da joj vjeran ostane.

Omnibus venerabilibus sacerdotibus et universo populo.

Cum literis principis vestri Branimir, quas nobis per venerabilem presbyterum Joannem direxit, legeremus, non solum illius deuotionem, sed etiam fidei vestrae sinceritatem, et dilectionem quam circa sanctum Petrum apostolorum principem, et circa nos habetis, cognouimus. Et quia, velut charissimi filii ad sanctam romanam ecclesiam, unde parentes vestros melliflua sanctae praedicationis dogmata suscepisse agnoscitis, toto animo totaque voluntate, redire cupiatis, nostram apostolicam gratiam, et benedictionem habere magnopere desiderantes, magna sumus repleti laetitia. Et ideo brachiis extensis vos amplectimur, paternoque amore recipimus, et apostolica volumus semper benignitate fouere, si vos hanc voluntatem, ac sponsonem vestram, usque finem sinceriter habueritis, et fideliter tenueritis, quia dicente domino: qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit, et apostolo id ipsum dicente: participes enim Christi facti estis, si tamen initium fidei usque ad finem firmum retineatis. Quapropter estote fideles deo, et sancto Petro, sicut mandastis, usque ad mortem, et accipietis coronam vitae, quam repromisit deus diligentibus se. Nos enim sacris orationibus nostris memoriam vestri coram domino assidue facientes, manibus sursum ad dominum eleuatis, omnipotenti deo, vos una cum dilecto filio nostro, principe vestro commendamus, et omni benedictioni spiritali vobis benedicimus in Christo Jesu domino nostro; ut hic et in aeternum corpore simul et anima benedicti existatis, et in perpetuum domino gaudeatis. Data VII. die mensis Junii indictione XII.

Labbé. Collectio S. Conciliorum. XII. p. 118. Farlati. T. IV. p. 208. Mansi XVII. p. 128.

LXXVII. 879. 10. lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa nagovara biskupe i stanovnike gradovah u Dalmaciji neka se porrate k crkvi rimskoj.

Reuerentissimis et sanctissimis episcopis Vitali Jadransi, Dominico Absarensi, ceterisque episcopis dalmatinis, seu Johanni archipresbytero sanctae sedis salonitanae, omnibusque sacerdotibus et senioribus populi habitatoribus spatensis ciuitatis, atque zadarensis, ceterorumque ciuitatum. Pastoralis sollicitudine moti, vos quasi oues dominicas nobis beato Petro apostolorum principe commissas dicente domino: Si diligis me Simon Petre, pasce oues meas; licet pro assidua gentium persecutione nunc usque impediti, his modo apostolatus nostri litteris visitare curauimus, admonentes fraternitatem vestram, ut more praecessorum vestrorum, ad sedem beati Petri apostoli quae caput et magistra est omnium ecclesiarum dei, et ad nos, qui ei diuinitus praesidemus, toto animo libentique voluntate reuerti studeatis; quatenus inde summi honorem sacerdotii, et totius institutionis ecclesiasticae formam sumatis, unde parentes ac praecessores vestros melliflua sanctae praedicationis et doctrinae apostolicae potasse fluentia recolitis. Reminisci namque debetis, quanta eosdem praecessores vestros prospera euidentissime comitabantur, quando ad limina Petri, coelestis regni clauigeri, deuoto pectore, quasi proprii filii confluebant; et quanta postmodum nunc usque sustinueritis aduersa, cum ab ea, vos quasi alienos separare non dubitastis. Quapropter vos plurimum diligentes, non ea quae vestra, sed vos quaerentes, paterna benignitate monemus, atque hortamur, ut sicut diximus, ad gremium sanctae romanae matris vestrae redire ouanter attendatis; ut electus a vobis canonice archiepiscopus, una cum vestro omnium consensu et voluntate, ad nos veniens, gratiam episcopalis consecrationis, sanctumque pallium a nobis more pristino incunctanter percipiat, ut gratiam et benedictionem sancti Petri, ac nostram habentes, a malis omnibus liberi, et bonis uniuersis repleti, et hic in praesenti saeculo gaudeatis, et in futuro coram domino sine fine prouel dubio exultetis. Porro si aliquid de parte Graecorum vel Sclauorum super vestra ad nos reuersione, vel consecratione, aut de pallii perceptione dubitatis; scitote pro certo, quoniam nos secundum sanctorum patrum, decessorumque nostrorum pontificum statuta vos adiuuare auctoritate curabimus. Quod si forte hanc nostram apostolicam admonitionem, imo canonicam praeceptionem pro nichilo ducentes, ad sedem apostolicam romanae ecclesiae redire et inde secundum antiquam normam consecrationem episcopalem, sacrumque pallium recipere contempseritis, omni ecclesiastica vos communione scitote penitus excommunicandos. Interim tamen auctoritate dei, et sancti Petri vobis praecipimus, ut non habeatis licentiam aliunde consecrationem palliumque recipere. Nam si feceritis, quasi transgressores et inobedientes vos sine dubio iudicabimus. Hanc autem nostri apostolatus epistolam fraternitati vestrae per hunc praesentem Johannem venerabilem presbyterum fidelem familiarem nostrum direximus, cui scilicet aliqua iniunximus vobis verbotenus referenda, et ideo illi omnia, quae de parte nostra dixerit vobis, credere nullatenus dubitetis. Ipsamque epistolam ut ad omnium vestrum notitiam ferat, bulla nostra iussimus in calce signari. Data X. die mensis Junii, indictione XII.

Iz vatikanskog rukopisa XI. vieka. Epistolae Johannis VIII. Epist. 197. str. 75.

LXXVIII. 879. 14. lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa javlja Svatopluku, kako je čuo da njegov nadbiskup Metodij vjeru kršćansku neuči po nauku rimskom, i da ga je zato predu se pozvao u Rim.

Zvuenlapu de Marauna.

Scire vos volumus, quia nos, qui per dei gratiam, beati Petri apostolorum principis vicem tenemus, pio amore vos, quasi karissimos filios amplectimur, et paterna dilectione amamus; nostrisque assiduis precibus vos omnes Ihesu Christo domino commendamus. Orantes semper pro vobis, ut deus omnipotens, qui corda vestra inluminavit, et ad viam veritatis perduxit, in bonis operibus confirmet, et usque ad finem in recta fide, bonaque actione decoratos vos, atque incolumes dignetur perducere. Quod cum, sicut Johanne presbytero vestro, quem nobis misistis, referente didicimus, in recta fide dubitetis. Monemus dilectionem vestram, ut sic teneatis, sic credatis, sicut sancta romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit, tenuit, et usque ad finem seculorum tenebit. Atque per totum mundum cotidie sanctae fidei verba, rectaeque praedicationis semina mittit. Et sicut antecessores nostros, sanctae videlicet sedis apostolicae praesules, parentes vestros, ab initio docuisse cognoscitis. Si autem aliquis vobis, vel episcopus vester, vel quilibet sacerdos aliter adnunciare, aut praedicare praesumpserit, zelo dei accensi omnes unus animo, unaque voluntate doctrinam falsam abicite, stantes et tenentes traditionem sedis apostolicae. Quia vero audiuimus, quia Methodius, vester archiepiscopus, ab antecessore nostro Adriano scilicet papa ordinatus, vobisque directus, aliter doceat, quam coram sede apostolica se credere verbis et litteris professus est, valde miramur. Tamen propter hoc direximus illi, ut absque omni occasione ad nos venire procuret. Quatenus ex ore eius audiamus, utrum sic teneat, et credat, sicut promisit, aut non. Data XVIII. kalendas Julii. Indictione XII.

Iz vaticanskoga rukopisa XI. vieka. Epistolae Jo. VIII. Epist. 201. str. 77.

LXXIX. 879. 14. lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa zabranjuje upotrijebljivanje jezika slovjenskoga u crkvi, i poziva sv. Metoda u Rim.

Reuerentissimo Methodio, archiepiscopo pannoniensis ecclesiae.

Praedicationis tuae doctrinis populum domini tibi quasi spiritali pastori commissum saluare instruereque cum debeas; audiuiimus quod non ea quae sancta romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit, et cottidie praedicat, tu docendo doceas, et ipsum populum in errorem mittas. Unde bis apostolatus nostri litteris tibi iubemus, ut omni occasione postposita, ad nos de praesenti venire procures, ut ex ore tuo audiamus et cognoscamus, utrum sic teneas, et sic praedices, sicut verbis et litteris te sanctae romanae ecclesiae credere promisisti, aut non, ut veraciter cognoscamus doctrinam tuam. Audiuiimus etiam, quod missas cantes in barbara, hoc est in selauina lingua. Unde iam litteris nostris per Paulum episcopum anconitanum tibi directis prohibuimus, ne in ea lingua

sacra missarum solempnia celebrares ; sed vel in latina vel in graecea lingua, sicut ecclesia dei to'o terrarum orbe diffusa, et in omnibus gentibus dilatata cantat. Praedicare vero aut sermonem in populo facere tibi licet, quum psalmista omnes commonet dominum gentes laudare, et apostolus, omnis inquit lingua confiteatur, quia dominus Jhesus in gloria est dei patris. Data XVIII. kalendas Julii indictione XII.

Iz vaticanskoga rukopisa XI. vieka, kako gore. Epist. 201. str. 77.

LXXX. 880. mjeseca lipnja. U Rimu.

Ivan VIII. papa javlja Svatopluku kralju moravskomu da Metoga iz Rima natrug na navbiskupsku stolicu pošilja i da je dozvoljeno slovjenkim jezikom služiti se u crkvi pri službi božjoj.

Dilecto filio Sfentopulcho glorioso comiti.

Industriae tuae notum esse volumus, quoniam confratre nostro Methodio reuerentissimo archiepiscopo sanctae ecclesiae marahensis, una cum Semisisno fideli tuo, ad limina sanctorum apostolorum Petri et Pauli, nostramque pontificalem praesentiam veniente. atque sermone lucifluo referente, didicimus tuae deuotionis sinceritatem, et totius populi tui desiderium, quod circa sedem apostolicam et nostram paternitatem habetis. Nam diuina gratia inspirante, contemptis aliis saeculi huius principibus, beatum Petrum apostolici ordinis principem, vicariumque, illius habere patronum ac in omnibus adiutorem et defensorem pariter cum nobilibus viris fidelibus tuis, et cum omni populo terrae tuae amore fidelissimo eligisti, et usque ad finem sub ipsius et vicarii eius defensione colla summittens, pio affectu cupis, auxiliante domino, utpotē filius deuotissimus permanere. Pro qua scilicet tanta fide et deuotione tua et populi tui, apostolatus nostri ulnis extensis, te quasi unicum filium amore ingenti amplectimur, et cum omnibus fidelibus tuis paternitatis nostrae gremio, veluti oues domini nobis commissas, recipimus, vitaeque pabulo clementer nutrire optamus, atque nostris assiduis precibus omnipotenti te domino commendare studemus. Quatenus sanctorum apostolorum suffragantibus meritis, et in hoc saeculo aduersa omnia superare, et in coelesti postmodum regione cum Christo domino nostro valeas triumphare. Igitur hunc Methodium venerabilem archiepiscopum vestrum interrogauimus coram positis fratribus nostris episcopis, si orthodoxae fidei symbolum ita crederet. Et inter sacra missarum solempnia caneret, sicuti sanctam romanam ecclesiam tenere, et in sanctis sex uniuersalibus synodis a sanctis patribus secundum euangelicam Christi dei nostri auctoritatem promulgatum atque traditum constat. Ille autem professus est, se iuxta euangelicam et apostolicam doctrinam, sicuti sancta romana ecclesia docet, et a patribus traditum est, tenere et psallere. Nos autem illum in omnibus ecclesiasticis doctrinis et utilitatibus orthodoxum et proficuum esse reperientes, vobis iterum ad regendam commissam sibi ecclesiam dei remisimus. Quem veluti pastorem proprium, ut digno honore et reuerentia, laetaque mente recipiatis, iubemus, quia nostrae apostolicae auctoritatis praecepto eius archiepiscopatus ut et priuilegium confirmauimus, et in perpetuum, deo inuante, firmum manere statuimus, sicuti antecessorum nostrorum auctoritate omnium ecclesiarum dei iura et priuilegia statuta et firmata consistunt. Ita sane, ut iuxta canonicam traditionem omnium negotiorum ecclesiasticorum curam. habeat ipse, et ea

velut deo contemplante dispenset. Nam populus domini illi commissus est, et pro animabus eorum hic redditurus erit rationem. Ipsum quoque presbyterum nomine Uuichinus (sic) quem nobis direxisti electum episcopum consecrauimus sanctae ecclesiae nitrensis, quem suo archiepiscopo in omnibus obedientem, sicuti sancti canones docent, esse iubemus. Et volumus, ut pariter cum ipsius archiepiscopi consensu et prouidentia, alterum nobis apto tempore utilem presbyterum vel diaconum dirigas, quem similiter in alia ecclesia, in qua episcopalem cathedram noueris esse necessariam, ordinemus esse episcopum; ut cum his duobus a nobis ordinatis episcopis, praefatus archiepiscopus vester, iuxta decretum apostolicum per alia loca in quibus episcopi honorifice debent et possent existere, postmodum valeat ordinare. Presbyteros vero, diaconos, seu cuiuscunque ordinis clericos, siue Sclauos, siue cuiuslibet gentis, qui intra prouinciae tuae fines existunt, praecipimus esse subiectos et obedientes, in omnibus iam dicto confratri nostro archiepiscopo vestro, ut nichil omnino praeter eius conscientiam agant. Quod si contumaces et inobedientes existentes scandalum aliquod, aut schisma facere praesumpserint, et post primam et secundam ammonitionem se minime correxerint, quasi zizaniorum seminatores ab ecclesiis et finibus vestris auctoritate nostra praecipimus esse procul abiciendos, secundum auctoritatem capitulorum, quae illi dedimus, vobis direximus. Litteras denique sclaviniscas a Constantino quondam philosopho repertas, quibus deo laudes debite resonent iure laudamus. Et (ut) in eadem lingua Christi domini nostri praeconia et opera enarrentur, iubemus. Neque enim tribus tantum sed omnibus linguis, dominum laudare auctoritate sacra monemur, quae praecepit dicens: Laudate dominum omnes gentes, et collaudate eum omnes populi. Et apostoli repleti spiritu sancto locuti sunt omnibus linguis magnalia dei. Hinc et Paulus coelestis quoque tuba insonat, monens: Omnis lingua confiteatur quia dominus noster Ihesus Christus in gloria est dei patris. De quibus etiam linguis in prima ad Corinthios epistola satis et manifeste nos ammonet, quatenus linguis loquentes ecclesiam dei aedificemus. Nec sane fidei vel doctrinae aliquid obstat, siue missas in eadem sclauinica lingua canere, siue sacrum euangelium, vel lectiones diuinas noui et veteris testamenti bene translatas et interpretantes legere, aut alia horarum officia omnia psallere. Quoniam qui fecit tres linguas principales, hebraeam scilicet, graecam et latinam, ipse creauit et alias omnes ad laudem et gloriam suam. Iubemus tamen, ut in omnibus ecclesiis terrae vestrae propter maiorem honorificentiam euangelium latine legatur, et postmodum sclauinica lingua translatum in auribus populi, latina verba non intelligentis, adnuntietur. Sicut in quibusdam ecclesiis fieri videtur. Et si tibi et iudicibus tuis placet, missas latina lingua magis audire, praecipimus, ut latine missarum tibi solemnities celebrentur. Data mense Junii indictione XIII.

Iz vatikanskoga rukopisa XI. veka: Epistolae Joannis VIII. Ep. 257 .str. 99.

LXXXI. 880. mjeseca studena.

Ivan VIII. papa nagovara Branimira velikog župana i sav narod hrvatski, da ostane vjeran rimskoj crkvi, zajedno nalaže da pošalje u Rim svoje poslanike.

Excellentissimo viro Barnimero, glorioso comiti, et dilecto filio nostro atque omnibus religiosiis sacerdotibus et honorabilibus iudicibus cunctoque populo pax et gratia a domino Ihesu Christo.

Audita per Theodosium, venerabilem episcopum vestrum, fide et deuotione, quam circa sedem beati Petri apostoli et nostri pontificii vos habere cognoscimus. Immensas

deo gratias referentes, magno gaudio sumus repleti, qui vos nunc ad tantam gratiam perducere, et inter oues suas connumerare dignatus est, secundum quod dominus ipsi principi apostolorum commisit dicens: Si diligis me, Simon Petre, pasce oues meas. Unde vestram fidelitatem, et christianissimam deuotionem, his nostris apostolicis litteris ammonemus et exhortamur, ut sicut diuina inspiratione agere caepistis, usque ad finem perficere, et obseruare non praetermittatis. Quatenus sub ala et regimine atque defensione beati Petri apostoli et nostra, toto conamine vos subdere, atque in eius seruitio perseuerare, quasi dilecti filii, procurastis; apertius hoc ostendatis, atque impleatis, ut dominus in euangelio dicit: Sic luceant opera vestra coram hominibus, ut videant bona opera vestra, et glorificent patrem vestrum, qui in caelis est. Et ut ita hoc per orbem terrarum vestrae sponsionis diffametur, ut auxiliante domino, et sanctorum apostolorum suffragantibus meritis, ea quae salutis et utilitati omnium vestrum proficua sunt, possimus ad honorem et exaltationem sanctae sedis apostolicae incunctanter perficere, sicut nomine vestro scripta nobis mandastis ita in libro caelesti scripta vobis permaneant. Quapropter mandamus, ut reuertente ad vos dilecto episcopo vestro, idoneos legatos vestros praesentaliter ad nos dirigere non praetermittatis. Qui pro parte omnium vestrum nos et sedem apostolicam certificant de his quae mandastis, ut et nos missum nostrum dirigamus ad vos. Quibus secundum morem et consuetudinem ecclesiae nostrae, uniuersus populus vester fidelitatem promittat. Interim monemus ut constantes permaneat; quoniam scriptum est. Melius est: votum non vouere, quam post votum promissa non implere. Spiritus domini qui orbem terrae repleuit, repleat vestrum cor omni pace et gaudio in Christo Jhesu domino nostro.

Iz vatikanskoga rukopisa XI. veka. Epistolae Johannis VIII. Epistola 297. str. 116.

LXXXII. 881. 23. ožujka. U Rimu.

Ivan VIII. papa piše Metodu nadbiskupu panonskih Slovcjenah, kako se veseli tomu, što kricpko brani vjeru rimsku, i tješi ga radi progonah koje podnositi mora.

Methodio archiepiscopo pro fide.

Pastoralis sollicitudinis tuae curam, quam in lucrandis animabus fidelium domino deo nostro exhibes, approbantes, et orthodoxae fidei te cultorem strenuum existere, contemplantes, nimis in eodem domino iocundamur, et ei immensas laudes et gratias agere non cessamus. Qui te magis ac magis in suis mandatis accendat, et ad sanctae suae ecclesiae profectum ab omnibus aduersitatibus clementer eripiat. Verum auditis per tuas litteras variis casibus, vel euentibus tuis, quanta compassione tibi condoluerimus, ex hoc aduertere poteris, in quo te coram nobis positum, sanctae romanae ecclesiae doctrinam iuxta sanctorum patrum probabilem traditionem, sequi debere monuimus, et tam symbolum, quam rectam fidem a te docendam et praedicandam subdidimus. Nostrisque apostolicis litteris glorioso principi Sphentopulcho, quas ei asseris fuisse delatas, hoc ipsum significauimus, et ueque aliae litterae nostrae ad eum directae sunt, neque episcopo illi palam vel secreto aliud faciendum iniunximus, et aliud a te peragendum decreuimus. Quanto minus credendum est, ut sacramentum hab eodem episcopo exhigeremus, quem saltem leui sermone super hoc negotio allocuti non fuimus. Ideoque cesset ista dubietas, et deo

operante, sicut euangelica et apostolica se habet doctrina orthodoxae fidei cultum, fidelibus cunctis inculca; ut de labore tui certaminis domino Jhesu Christo fructum afferas abundantem, et gratia eius remuneratus mercedem recipias competentem. Ceterum de aliis temptationibus, quas diuerso modo perpessus es, noli tristari, quin potius hoc secundum apostolum omne gaudium prorsus existima. Quia si deus pro te, nemo esse poterit contra te, tamen cum deo duce reuersus fueris, quicquid inhormiter aduersum est commissum, quicquid iam dictus episcopus contra suum ministerium in te exercuit, utramque audientiam coram nobis discussam, adiuuante domino, legitimo fini trademus, et illius pertinaciam iudicii nostri sententia corripere non intermittemus. Data X. kalendas Aprilis, indictione XIII.

Iz vatikanskog rukopisa XI. vieka. Epistolae Johannis VIII. Epist. 278. str. 110.

LXXXIII. oko g. 884.

Kundbat djakon zamjenjuje svoj posjed kod Plesa, uz rieku Solu i Veliku ležeci, sa zemljama Ambricija biskupa, ležecima uz rieku Rabu, koje zemlje darova pokojni knez Kocel samostanu sv. Emcrama.

Comperiat, immo etiam liquido plurimum industria fidelium quorumcumque auribus, per praesentem cartulam subsequens traditio et complacitatio manifestetur, qualiter diaconus quidam venerabilis nomine Cundbato, pro remedio animae suae cogitauit. Sperauit namque, quod et omnino credendum est, si de rebus terrenis sanctas dei ecclesias ditaret, ut inde sibi corporalis cura ac animae salus aeterna amplificaretur. Quapropter ergo diuino cogitatu instinctus, tradidit proprietatem suam, quam habuit ad Quartinaba, iuxta Bilisaseo, ad sanctum dei martyrem Emmerammum, domino suo Arnolfo filio regali permittente, a quo eam in possessionem accepit. Tradita est autem praedicta proprietas ab eodem venerabili Cundbatone pro domino suo Arnolfo, et pro se, in ipsam aram sancti Emmerammi, in manum videlicet Ambrichonis reuerentissimi praesulis et aduocati eius Gundberti, id est ecclesiam sancti Joannis euangelistae, cum omnibus pertinentiis et adiacentiis suis, cum curte et parochia, et cum omnibus illuc concessis mancipiis, agris cultis, et incultis, pratis, pascuis, siluis, decimis, aquis, aquarumque decursibus, locis illis traditis, id est ad fluuium Salam, quod Ruoperth iam olim in beneficium habuit, et ad Velih, ceterisque omnibus mobilibus et immobilibus. Et contra vero praefatus Gundpertus aduocatus, consentiente domino suo episcopo, tradidit de rebus sancti Emmerammi ante nominato Cundbatoni venerabili diacono, quod Chezil dux iam quondam pro remedio animae suae ad praedictum sanctum condonauit, iuxta amnem, qui dicitur Raba, ea scilicet ratione, quatenus idem Cundbato ambas res illas firmiter atque utiliter possideat, usque ad obitum suum. Post vero integritate cuncta ad saepe iam dictum dei sanctum redigantur et restituantur. Et ut haec auctoritas traditionis firmiter habeatur, subnotati testes per aures trahuntur: Polo, Jacob, Reginhoh, Salomon, Eckirih, Hadamar, Auo, Fasmot, Gotaperht, Irmerht, Heripold, Unlaz, Pernhart, Herrant, Engilsalh, Erchanpercht, Reginhart, Strupo, Hungis, Ambricho, Liutperht, Sigihart, Vuicker, Patto. Item Auo, Suutker, Gammo, Adalrich, Salacho. Insuper etiam iuxta ipsam aram praedicti sancti ille episcopus eidem Cundbatoni licentiam concessit, ut mancipia sancti Emmerammi, quae ultra Rabam fuga lapsa sunt, inquirat et capiat, et in easdem res ecclesiae constituat, ut post obitum suum, sicut superdiximus, cuncta emeliorata ad sanctum dei martyrem Emmerammum reuertantur.

Fejer Codex Dipl. R. H. VII. vol. 1. str. 80. Pez. Thes. I. III. pag. 217.

LXXXIV. 890. 20. studena. U Matahovi.

Arnolfo kralj njemački, daruje crkvi solnogradskoj njeka panonska mesta uz Muru, Dravu i Raðu.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Arnolfus diuina fauente gratia rex. Oportet igitur nos, qui diuino sumus munere quodammodo prae ceteris mortalibus sublimati, eius in omnibus parere praeceptis, cuius clemencia praelati sumus, atque cuius praecellimus munere; loca utique sibi dicata per petitiones fidelium nostrorum nostro releuari iuuamine, atque regali tutamine, quoniam hoc nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam, et ad eternam feliciter obtinendam, profuturum liquido credimus. Quapropter comperiat omnium nostrorum fidelium, praesentium scilicet et futurorum solertia, qualiter quidam venerabilis archiepiscopus noster Diotmarus, veniens in procerum nostrorum praesentiam, postulauit serenitatem nostram, ut ob mercedis nostrae augmentum, quasdam res proprietatis nostrae, ad sanctam ecclesiam iuuaniensem, quae est constructa in honore sancti Petri, et sancti Rodberti confessoris Christi, ubi corporaliter repuiascit, et ipse predictus venerabilis archiepiscopus praeest, in proprium iure perpetuo permanendum concedissemus. Cuius petitioni ob amorem domini nostri Ihesu Christi, seu ob remedium animarum antecessorum nostrorum, ac beatae memoriae domni ac genitoris nostri, nostraeque mercedis augmentum, libenti animo assensum praebentes, decreuimus ita fieri. Tradimus itaque atque firmamus ad praedictum monasterium sancti Petri et sancti Rodberti, primitus castellum sanctae Erndrudis, cum omnibus iuste atque legaliter ad eundem castellum pertinentibus, cum venacionibus, curtibus, piscacionibus. Id est ab ecclesia sancti Martini, quae respicit contra monticulum, qui vulgo Nochstein nuncupatur, sursum ex utraque parte fluminis Luaris nominato, usque in riolum Quartinespach, et Retilinstein, et maiorem Meddicham, fluuiumque Uuitigobham, et usque ad rupem Uuibbnegala. Insuper tradimus atque firmamus sancto Maximiliano ad Luare fluuiio, usque dum Duntha in aquilonari parte fluit in praedictum flumen, atque riulus Gastuna, australi parte. Insuper etiam firmamus ad praefatum monasterium iuuauensem forestem, a termino qui in Pisoncia incipit, hoc est de riulo Erilipach usque ad acutum montem, qui diutisce Uuassinperch dicitur, prope Isalam, in illo loco, ubi terminus forestis Rapotoni comitis se ab isto disiungit. Et in aquilonari parte de riulo Tinnilipach usque ad summitatem montis Ciruancus nominati, et cum iam dicto monte Uuassinperch usque ad praefatum monticulum Nochstein, illa montana omnia, quae in potestate antecessorum nostrorum fuerunt, et nostra, ad iam dictum monasterium firmamus. Curtem quoque ad Piscofesdorf, cum omnibus iuste ad eandem curtem pertinentibus, atque piscationem in lacu Atarseo vocitato, sine alicuius hominis contradictione, illos quondam praedictos XII priuatos tractus, sicut dominicalis terra se ad Poumgartin ipso lacu adiungit, sine alia communi piscacione in Atarseo, ad Atarhof pertinenti, de potestate nostra firmamus; etiam istas curtes in proprium, quae antea inibi beneficium fuerunt, siue ex parte antecessorum nostrorum vel nostra, siue ex alterius cuiuslibet parte ibi antea inbeneficiata fuissent. Quarum haec sunt nomina: ad Scafarafeld curtem et ecclesiam cum decima, et sicut ille terminus in australi parte incipit, qui Vvagreini dicitur, ultra Ipsam, et in occidentali usque dum ducitur, ubi Urala se dimittit in praefatum amnem. Et quicquid in orientali parte iam dicti fluminis habere videmur, per totum tradimus ad praedictum monasterium, exceptis duobus piscatoribus, cum eorum ruribus in aquilonari parte. Ad

Magilicham terciam partem ciuitatis, et sicut ille terminus se disiungit, de illis rebus in occidentali parte, quas quondam ad sanctum Emmeramum antecessores nostri tradiderunt, totum in termino orientalis ad praefatum monasterium tradimus, exceptis hobis tribus. Ad Arnesdorf, id est ad Uuachauuam, quicquid ibi habuimus cum vineis et saginacione et monte querceato, pratisque inter ipsum querceatum montem sitis, et inter siluam Paltam, vel quicquid in ipsis siluis habuimus, totum in usum praedicti monasterii concedimus. Ad Cruncita, quicquid superfuit hobis V. quas fidei nostro dedimus Dietrico, hoc sunt hobas L. Ad Liubinam, ad Holunpurch terciam partem ciuitatis cum vineis XXX et hobis XV sine curtilli terra. Ad Treisimam ciuitatem et ecclesiam sancti Martini cum decima, et sursum in australi atque orientali parte fluminis Treisima usque ad Potilinesprunnin et sicut Dietrichespach fuit contra duos acruos, qui in orientali parte campi positi sunt. Et exinde usque Danubium in illum locum qui Tripoliza dicitur, et ita sursum prope idem Danubium, cum agris, pratis cultis et incultis, auuis, locis piscacionum, quae diutisce Arichsteti vocantur, et ita sursum usque ad illam marcham, quae inter Treisimam et Holunpurch utrasque res discernendo diuidit. Ad Penninuuanic quicquid ibi habuimus. Ad aecclesiam Anzonis. Ad Uuitinesperch quicquid ibi habuimus, excepto quod Mosogouuoni dabamus propter fidele seruicium, hoc est hobas C. Ad aecclesiam Ellodis, aecclesiam Minigonis presbyteri. Ad Guntpoldesdorf quicquid ibi habuimus. Ad Rapam, ad Sabariam ciuitatem, et aecclesiam cum decima et theloneis, vineis, agris, pratis, pascuis, forestibus, montibus, cunctisque ad eandem ciuitatem iuste et legitime pertinentibus. Ad siccam Sabariam, ad Peininchaha ad Mosapurch abbaciam, ubi sanctus Adrianus martyr Christi requiescit, quam antecessores nostri ad iam dictum monasterium tradiderunt, et nos firmamus, ac nostra ex parte augmentamus. Nonam quoque de omnibus nostris curtibus, inibi cum theloneo in ciuitate et piscina adicimus. Ad Salapuigin curtem cum CCC mansis et totidem vineis habuimus. Aecclesiam ad Quartinaha, aecclesiam ad Gensi¹, ad V aecclesias, cum theloneis et vineis, forestibus, et cum omnibus, quae antecessoribus nostris antea beneficiata fuissent, firmamus in proprium. Ad Ruginesfeld quicquid ibi habuimus. Ad Durnauua aecclesiam, quae est constructa in honore sancti Ruotberti ceterorumque sanctorum quamplurimorum martyrum, cum monte Parauuoz nominato, cum vineis, agris, pratis, siluis et cum omnibus quae ibi videmur habere, circa montem sitis. Ad Pettouiam aecclesiam cum decima, et duas partes ciuitatis, cum bannis, theloneis, et ponte, quae ab antecessoribus nostris illo tradita fuerunt; et ex parte nostra addimus terciam partem ciuitatis, quae proprietas Carantani fuit, illique diiudicatum est, eo quia reus magestatis nostrae criminatus est constare, exceptis subnotatis rebus, quas uxori illius propter fidele seruitium concessimus, id est in in superiori ciuitate, in orientali parte ciuitatis ipsius curtilem locum, ubi noua aecclesia incepta est, atque in inferiori ciuitate, in occidentali parte ciuitatis ipsius, illa curtilla loca, quae in potestate tunc habuit, cum hobis C. et vineis X. in Zistanesfeld ubi numquam antecessores nostri alicui quicquam dederunt, propter fidele seruicium praenominati archiepiscopi tribuimus ad praefatum monasterium, sicut acerui duo prope Trauum positi sunt, ex summitate terminis qui Uuagreini¹ dicitur, et ita sicut ille Uuagreini tendit usque dum Treuuina fuit in amnem Trauum, Ad Sulpam, ciuitatem Zuip vocatam, cum omnibus iuste ad eandem ciuitatem pertinentibus, cum quercetis et campis, sicut illa fossa, quae incipit de Muora et tendit usque ad Luon-

¹ U listini 861. ad. Kensi.

² Va krajini? — in termino.

znizam et ut Luonzniza et Sulpa de alpihus fluunt, quicquid inter has duas amnes habemus, totum ad praedictum monasterium concedimus, et forestum Susel cum panno, sicut in potestate antecessorum nostrorum fuit, et nostra. Venationemque in dulcis vallibus, quam populus cum sacramentis in potestatem nostram adfirmavit, id est: epdomadas III antea aequinoctium autumnale, ac postea usque in natalem sancti Martini, ad venandos ursos et apres. Ad Lumnicham iuxta Rapam quicquid ibi habuimus, ad Nezilinpach, ad Sabnizam aecclesiam et curtem cum mansis L. Item ad Rapam, Tudleipin, ad Labantum aecclesiam sancti Andreae, uti antecessores nostros ad iam dictum monasterium firmauerunt, cum decima ut ibi consuetudo est, et de curtibus nostris adicimus decimam, ut in sacris codicibus habetur, nec non et saginacionem in omni Labanta valle, excepto monte Forest nominato, propter venationem nostram. Ligna quoque seccanda ad ecclesiam et ad aliud seruitium episcopi tam in ipso monte, quam in aliis omnibus montibus concedimus, et unam fossam ruderis in monte Gamanara semper per totum annum habendam. Ad Curcizam beneficium Engilbaldi. Ad Carantanam aecclesiam sanctae Mariae cum decima sicut aecclesiasticus praecipit ordo de curtibus nostris, id est de Caranana ciuitate aliisque curtibus ad eandem ciuitatem pertinentibus, id est Trahof, Grauindorf, Curnuz, ibique ad Curnuz operarios seruos II. in monte cum hobis illorum, ligna secanda in ipso monte, sine contradictione ministrorum nostrorum, cum saginacione. Trebina, Astaruiza, Chrapuchfeld, Vitrino, Friesach, Curca, Grazluppa, Lungouui, Sublich, Tiu-finpach, Chatissa, Pelissa, Chubenza, Undrima, Linta, Lieznicha, Prucca, Muoriza, Liubina. Ad Strazzinalam duo loca. Ea videlicet ratione, ut ab hodierna die et deinceps praedictae res ad praedictam casam sancti Petri et sancti Routberti, ubi eciam ipse corpore requiescit, iure perpetuo permaneant, absque alicuius contradictione. Nec ullus successor noster, aut dux, vel comes, siue vicarius, seu qualibet ulla vicaria potestas, de praedictis rebus, quas praenominauimus, potestatem habeat inde quippiam abstrahere, sed per hoc nostrae auctoritatis praeceptum, sicut praediximus, ad praedictum locum sancti Petri et sancti Routberti, ubi eciam corpore requiescit in Salzpurch ciuitate, absque alicuius molestia vel inquietudine sint. Et ut haec auctoritas largicionis ac confirmacionis nostra firmiter habeatur, et per futura tempora a fidelibus nostris verius credatur, et diligentius obseruetur, manu propria nostra subter eam firmauimus, et anuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum domni Arnolphi serenissimi imperatoris. (Sliedi velika voščena pečat dobro sačuvana).

Hebarhardus notarius ad vicem Grimaldi archicapellani recognoui et subscripsi. Data XII. kal. Decembris, anno Christi incarnationis — — — — — domni Arnolphi serenissimi (bliedo) in origentali Francia regnante. Iudictione VIII. (VI). Actum Mattahouua villa regia, in dei nomine feliciter. Amen.

Izvornik na velikoj pergameni u c. kr. dvorskom arkivu u Beču. Salzburg. Kas. 306, L. 4.

Tu ima i starinski prepis na pergameni, s naznačenom pogriješnom godinom: Anno Xpi. incarnationis DCCCLXXXV. koja je u izvorniku izbrisana bliedilom.

LXXXV. Oko g. 890.

Stjepan VI. papa zabranjuje u svojoj poslanici, pisanoj kralju Svatopluku, liturgiju slovjensku, uvedenu po sv. Metodu.

Zuentopolco regi Sclauorum. (Ostalo izostav.) Methodium namque supersticioni, non edificacioni, contencioni non paci insistentem audientes plurimum mirati sumus; et si ita est ut audiimus, supersticionem eius penitus abdicamus. Anathema uero pro contemnenda catholica fide, qui indixit in caput redundabit eius. Tu autem et populus tuus sancti spiritus iudicio eritis inoxii, si tamen fidem quam romana praedicat acclesia tenueritis inuiolabiter. Diuina autem officia et sacra ministeria ac missarum solemnia, quae idem Methodius Sclauorum lingua celebrare praesumpsit, quod ne ulterius faceret, supra sacratissimum beati Petri corpus iuramento firmauerat, sui periurii reatum perhorrescentes nullo modo deinceps a quolibet praesumatur. Dei namque nostrae apostolica auctoritate sub anathematis vinculo interdiciamus; excepto quod ad simplicis populi et non intelligentis aedificationem attinet, si euangelii vel apostoli expositio ab eruditis aedem lingua annuncietur, et largimur et exortamur, et ut frequentissime fiat monemus, ut omnis lingua laudet deum et confiteatur ei. etc.

Wattenbach. Beiträge zur Kirchengeschichte von Böhmen und Mähren str. 43.

LXXXVI. 891. 9. ožujka. U Rezu.

Arnulfo kralj njemački daruje solnogradskom nadbiskupu Dietmaru njeka slovjenska mesta kojima je negda vladao knez Koael.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnolfus diuina fauente clemencia rex. Si erga loca diuino cultui mancipata curam gerimus, eaque ex temporali profectas nostri commodo superni muneris largitate nobis collato accumulamus, non solum predecessorum nostrorum scilicet regum morem decenter implemus, verum eciam regni nostri statum deifice roborandum, perhennique gaudio a deo saluatore exinde nos remunerandos esse oppido credimus. Quamobrem cunctorum chisticolarum presencium videlicet patescat, ac futurorum cognicioni, quoniam nos pro mercedis eterne emolumento, Dietmaro reuerentissimo sancte iuuauensis ecclesie metropolitano et archicapellano nostro supplicante, quasdam res proprietatis nostre ad iam dictam principalem dyocesis sue sedem, ubi sanctus electus dei confessor Routhbertus corporaliter requiescit, perpetuo consistendas tradidimus; id est curtem Ardingen, in rippa fluuioli qui vulgo Senda vocatur consistentem cum universis appendiciis suis. Et in Isangovve in loco Utanhusa dicto hobam unam, quam quidam Englwart nomine prius habuit. Et ad Messelingen hobam unam. In partibus sclauiniensibus vero, in comitatu Duddleipa vocato, in Rugisnesueld sicut Chozil dux quondam inibi ad opus suum habere visus est, et veluti Regeringer in eodem comitatu iuxta aquam que dicitur Knesaha in beneficium habebat. Ad Lauenatam quoque sicut Lorio in beneficium habuerat. Ad Pennichaham ergo sicut Ysaac miles Erinberti in beneficium tenuit cum curtibus et edificiis, famulis, mancipiis utriusque sexus, agricolis, vinitoribus, campis, ecclesiis, decimis, censibus, vineis, agris, pratis, pascuis, siluis, siluarumque usibus, aquis, aquarumque decursibus, molinis, piscacionibus, viis et inuiis, exitibus et redditibus, terris cultis et incultis, quesitis et inquisitis, mobilibus et immobilibus, et omnibus iuste legitimeque ad prelibata loca aspicientibus. Hec itaque

uniuersa ad supradictum sacrosanctum locum per hoc presens auctoritatis nostre preceptum pleniter in dei nomine roboratum, tam pro naostra, quam eciam pro diue memorie antecessorum nostrorum christianissimorum regum commemoracione, in usus fratrum domino ibidem famulancium, regali potencia tradidimus atque contulimus, eo videlicet rationis tenore, ut prelibatus religiose vite presul successoresque illius de hiis omnibus firmissimam perpetuis temporibus habeant potestatem, sicut de ceteris episcopii sui rebus prout eis placuerit uniuersa disponere, sine ullius successoris nostri impedimento. Et ut hec auctoritas largicionis nostre inuiolabilem per omnia voluentis mundi curricula obtineat stabilitatem, manu propria subtus eam roborantes anulo nostro iussimus insigniri.

Signum domni serenissimi Arnolfi Regis. Engilbero notarius ad vicem Theothmari archicapellani recognoui.

Data idus Marcii anno DCCCXCL. indictione autem VIII (VIII) anno Christo propicio regno domni Arnolfi regis II (IIII). Reganesburch in dei nomine feliciter.

Juuauia. Anhang str. 116. N. LVI.

LXXXVII. 892. 28. rujna. U Bljaču kod Solina.

Mučimir veliki župan hrvatski potvrđuje nadbiskupiji spleteknoj Trpimirovo darovanje crkve sv. Jurja u Putalu.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Anno utique, sacram postquam Christus carnem ex virgine sumpsit, DCCCXCII. indictione XI. sub die VI. kalendas octobrium. Cum magnae inter salonitanum et nonensem presulibus, verterentur de quadam facta donationae, a Tirpimiro piisimo duce in iuris sanctae matris ecclesiae Domnii et Anastasii beatorum martyrum, quandam mancipando ecclesiam sancti Georgii, quae sita est in Petalio, videntur contentiones; dicente Petro spalatensium archiepiscopo: hanc quam dicitis ecclesiam donatam a praefato duce, et priuilegiu statuto roboratam, in nostrae iuris ecclesiae sub testimoniorum¹ notitia mancipatum habemus. Respondens Aldefreda nonensis ecclesiae paesul, dicebat: non ita habetur, sed nostrae potius ecclesiae dominio detinetur, quoniam non in ecclesia sanctorum Domnii et Anastasii, ut dicitis, possidenda, sed ipsius presuli fruenda ad tempus tradita est. His ita habentibus comperto, placuit mihi Muncimir diuino munere iuuatus Croatorum dux, residente paterno solio, diuino spiramine communi consilio cum meis cunctis fidelibus, et primatibus populi omni opposita² et praetermissa contentione, dictam iam sancti Georgii ecclesiam in sanctorum martyrum Domnii et Anastasii, cum omni suo introitu et exitu subiugare priuilegio, cum seruis et ancillis, campis et vineis, pratis et siluis, cuncta mobilia et immobilia omnia, quam ecclesiam teste et auctore deo volo, ut nullus deinceps de successoribus meis, de potestate spalatensium ecclesiae subtrahere audeat, vel quomodolibet³ diripere, sed iuxta priscam consuetudinem, ut donatam a patre meo recolimus, et mox per praesens priuilegium denuo mancipamus, ut omnino subiaceat dictae ecclesiae iure; qui vero postmodum auaritiae facibus accensus, atque in superbiae cornibus eleuatus, statuta nostra parui pendens, nuper factam

¹ Luc. i Farlati testimonium.

² Luc. i Farlati composita.

³ Luc. i Farlati in quolibet.

ecclesiam a dominio sanctorum martyrum Domnii atque Anasthasii subtrahere voluerit, vel quolibet modulo donationem dictam nocere temptauerit ¹ iram omnipotentis dei coelorum arbitri saluatoris mundi incurrat, et sanctorum omnium maledictionis vinculo CCCXVIII patrum insolubiliter denodetur, descendantque super eum et domo sua, sibique consentientibus, decem quas in Egypto habitae sunt plagae, et lepra Naaman Syri ab iis nunquam recedat, deglutiat eos terra sicut Datan et Abiron, et in nouissimo Maranatha litigantibus cum iis sanctorum constantia cum diabolo et eius horribilibus angelis, et Juda Iscariotae in gehennae barathro munerentur, ubi ignis non extinguitur, et vermes non moriuntur. Actum est in Biaci, ante fores ecclesiae sanctae Marthae martyris ² tempore et dimidium, nuper ut fuimus. ³ Hoc palam testibus consentientibus, atque subscribentibus, dein ne aboleatur in posterum anulo nostro iussimus in calce signari.

Signum manu mei, qui sum Muncimiro auctore huius donationis cartulae.

Signum mei Budimiro iupano Palatino.

- " " Zellihero iupano Cleonie.
- " " Petro iupano.
- " " Prisna macceharo iupano. ⁴
- " " Pruadra iupano cauallario.
- " " Zelisto iupano camerario. ⁵
- " " Zellidedo iupano pincernario.
- " " Boledrago iupano camerario.
- " " Budimiro iupano comitisse.
- " " Cresamustlo camerario secundo.
- " " Stephanq filio Budimiri camerario tertio.
- " " Zellidrago macceharo comitisse.
- " " Prubitecho filio Petri iupani.
- " " Dragasai filii Semicasui ⁶
- " " Tugina iupano armigeri.
- " " Zitallo superposito monasteriis.
- " " Leledrago iupano Clisse.
- " " Pauualio Linicena ⁷

Sequenti autem die, qui est tertio calendis octobris, veniens ego saepe fatus dux in ciuitate Spalati ante sanctissimorum dictorum altaria, et priuilegii paginulam manu propria inter cetera munuscula, quae manus nostrae inuenire voluerunt, super sacrosancti Domnii altario obieci, et donatione praedicta mancipata sancti Domnii abii.

Ego Firminus ⁸ diaconus et capellanus dicti ducis, praecipiente mihi domino meo Muncimiro glorioso duce, coram dictis testibus audita scripsi, et post tradita feliciter compleui.

Iz rukopisa „Donationes Ecclesiae Spalatensis“ u arkivu nadbiskupije spljetske str. 6. gledaj i Lucius de Regno Dalm. et Croat. Francofurti. 1666. p. 65. Vind. p. 64. et Farlati Illyricum Saorum T. III. p. 82.

¹ Luc. i Farlati tentauerit. ² Luc. i F. Martyre. ³ L. i F. fumus. ⁴ Luc. et F. Prusna mauceharo Iupano. ⁵ Luc. et F. Zellisbo. ⁶ F. Drugazai filio Semicarini. ⁷ Luc. et F. Pacialio Limiresia. ⁸ F. Forminus.

LXXXVIII. G. 899.

Teotmar, solnogradski nadbiskup s ostalimi južno-njemačkimi biskupi izvješćuje papu Ivana IX. o crkvenom stanju čitave Panonije. Brani se proti osvadi Slovjena, a osvađuje ove poradi podupiranja Mađjarah.

(U izvadih).

Venerunt, ut ipsi promulgarunt, de latere vestro tres episcopi, videlicet Joannes archiepiscopus, Benedictus et Daniel episcopi in terram Sclauorum qui Maraci dicuntur, quae regibus nostris et populo nostro, nobis quoque, cum habitatoribus suis subacta fuerat, tam in cultu religionis quam ex tributo substantiae saecularis, quia exinde primum imbuti et ex paganis christiani sunt facti. — — — — —

Nunc verò, quod nobis graue videtur et incredibile, in incrementum iniuriae iactitant, se magnitudine pecuniae id egisse, qualia de illa (patauiensi) sede nunquam audiuius exisse, neque canonum decreta id sanxisse, ut tantum schisma una pateretur ecclesia. Est enim unus episcopatus in quinque diuisus. Intranses enim praedicti episcopi in nomine vestro, ut ipsi dixerunt, ordinauerunt in uno eodemque episcopatu unum archiepiscopum . . . et tres suffraganeos eius episcopos, absque scientia archiepiscopi (salisburgensis) et consensu episcopi (patauiensis) in cuius fuere dioecesi. — — —

Antecessor vester Zuentibaldo duce imperante Vichingum consecrauit episcopum et nequaquam in illum antiquum patauiensem episcopatum transmisit, sed in quamdam neophytam gentem, quam ipse dux domuit bello, et ex paganis christianos esse parauit. Cum autem eisdem Sclauis locus familiaritatis apud legatos vestros dabatur, accusabant nos et diffamabant in multis et verbis mendacibus instabant, quia nemo eis vera respondebat, dicentes, nos et cum Francis et Alemannis scandalum et discordiam habuisse. —

Quod nos praedicti Sclaui criminabantur cum Vngaris fidem catholicam violasse et per canem seu lupum, aliasque nefandissimas et ethnicae res sacramenta et pacem egisse, atque ut in Italiam transirent, pecuniam dedisse; si vobis coram posito ratio inter nos ageretur ante deum qui cuncta nouit, antequam fiant, et coram vobis, qui vicem eius apostolicam tenetis, eorum falsitas manifestaretur et nostra innocentia probaretur. Quia enim christianis nostris, longe a nobis positae semper imminebant, et persecutione ipsos nimia affligebant, donauimus illis nullius pretiosae pecuniae substantiam, sed tantum nostra linea vestimenta, quatenus eorum feritatem aliquatenus molliremus. — — —

Ipsi enim crimen, quod a nobis false semel factum imposuerunt, multis annis peregerunt. Ipsi (Sclau) multitudinem Ungarorum non modicam ad se sumpserunt, et more eorum capita suorum pseudochristianorum penitus detonderunt, et super nos christianos immiserunt, atque ipsi superuenerunt, et alios captiuos duxerunt, alios occiderunt, alios ferina carcerum fame et siti perdidierunt, innumeros vero exilio deputauerunt; et nobiles viros ac honestas mulieres in seruitium redegerunt, ita, ut in tota Pannonia, nostra maxima prouincia, tantum una non appareat ecclesia, prout episcopi a vobis destinati, si fateri velint, enarrare possunt, quantos dies transierunt, et totam terram desolatam viderunt. Quando vero Ungaros Italiam intrasse comperimus, pacificari cum eisdem Sclauis, teste deo, multum desiderauimus, promittentes eis propter deum omnipotentem, ad perfectum indulgere omnia mala, contra nos nostrasque acta, et omnia

reddere, quae de suis nostros constaret habere; quatenus ex illis securos nos redderent, et tamdiu spatium darent, quamdiu Longobardiam nobis intrare et res sancti Petri defendere, populumque christianum diuino adiutorio redimere liceret. Et nec ipsum ab eis habere potuimus. . . .

Hansiz. Germania sacra T. I. str. 176. Fejér. C. Dipl. I. str. 229.

LXXXIX. 919. mjeseca prosinca. U Zadru.

Andrija priur zadarski čini oporuku.

In nomine domini nostri Jesu Christi et eiusdem incarnationis anno DCCCCVIII. (DCCCCXVIII.) indictione VII. mense Decembris. Imperante domino nostro Constantino piissimo ac perpetuo augusto. In ciuitate Jadera. Maturo namque et salubri consilio a maioribus prouisum est, ut omnis homo ante dispensare et deliberare suas facultates debeat prius, quam repentine calamitatis casu periculo ingruente morbis metu urgeatur, ne differente liberatio aut articulum lingue loquende careat usu, aut distributor in ultima corporis angustia positus sub celeri tramite optata sibimet testationi explicare non queat. Idcirco ego tantillus peccator Andreas prior, diuino iuuamine fretus, positus in infirmitate corporis inue meum decumbens lectulo, licet viribus corporis inualidus, tamen mente domino auxiliante tutus, volo et iubeo domino auctore, et omnibus sanctis eius: in primum ut domum in quo iussus sum viuere cum introitu et exitu suo, habeat filio meo Andrea, et domum que fuit de Theodorio tribuno sit Agapi filie mee et matri eorum cum ipsis. Domum nouam et aliam domum iuxta sancto Laurentio cum et orto ibidem et alio orto que iuxta est, que emi de Johanne filio Teudorie, uolo ut habeant filii mei Niceforus, Petrus et Dobrosia, et tamen ut insimul ambo fratres et Dobrosia edificent ipsa domo iuxta sancto Laurentio et recipiat eam Dobrosia filia mea. Ista domo noua cum introitu suo abeant ambo fratres Niceforus et Petrus, et domum que uenit mihi de socero meo Niceforus trib. cum introitu et exitu suo uolo ut habeat filia mea Anna, et pro eo quod non est ipsa domo sicut hec alie, adiungo ei vineam que emi de coniux Auluci. Vineam namque de Pultago et aliam vineam de sancto Johanne uolo ut habeant filii mei et filie mee, que abeo de prima uxore Et uineam de Uculo et alia uinea in Comareto uolo ut habeant filius meus Andreas et filia mea Agapi cum matre sua Maria, et si custodierit lectum meum sit particeps cum eis, et si non custodierit, cedente ea quis de meis tunc praeferit, priuetur ea, et subtrahat vinee ac terre que videntur fuisse de prima uxore mea Agapi. Ceterae vinee que sunt diuidant omnes filii mei et filie mee, et de prima uxore et de subsequens uxore, et coniux mea Maria diuidant cum ipsis. Terre uero que comparauit in Cabrona et ibidem alie terre que michi euenerit de matre mea, et in Obraucio, que euenerit michi de matre mea, uolo ut habeant filii mei et filie mee que sunt de prima uxore. Terre quoque que comparauit in Sicirani et alie terre ibidem que michi euenerit de matre mea uolo ut abeant filius meus Andreas et filia mea Agapi cum matre sua Maria. De peculio autem trecenta capita uolo ut abeant filii mei et filie mee, que sunt de prima uxore, et alia trecenta capita de peculio habeant filius meus et filia mea, cum matre sua Maria. De pastore quidem Petro et alio Petro et Desiderio abeant filius meus cum filia mea cum matre sua Maria. Ominico cum filio et filia Desidona abeant alio filii et filie mee. Armenta namque diuidant omnes filii et filie mee, et

uxor mea cum ipsis. Cetera namque que sunt infra domo mobilia, omnia que videntur esse diuidant omnes filii mei et filie mee, et uxor mea Maria cum ipsis. Et in sancto Grisogono dimitto uinea que emi de Mezulo et terre a Duculo que comparaui, et seruum et ancillam et centum capita de pecora et uno panno de sirico et uno sauano. In sancta Maria uno panno de sirico. In sancto Petro uno panno sirico. In sancto Thome uno sauano. In sancta Anastasia una coppa de argento et uno panno sirico. Firmino episcopo dimitto cauallum meum. Petro diacono fratri meo una coppa argentea et sella argentea. Adolberto abbati vestimentum de squirineo inuestito cum panno vario et una tena coprjina, et una futta (sic) de vino et uno cauallo. Johanni diacono coopertorio de lecto quirino inuestito cum sirico, et uno fetro iocato cum sirico. Ad sacerdotes dentur pro anima mea centum capita de peculio et centum modia de grano et una futte de vino, et cetera oves atque capre que remanserint dentur pro anima mea. Et in captiuis dentur solidi centum et nouem venundentur et dentur pro anima mea. Et pro anima mea dimitto liberos Maruno cum uxore et filia, et do ei uinea que comparaui de Constantino mog. Ominico caltaroso cum uxore sint liberi. Libri Casano filio Butirani, Justo cum uxore sua et quatuor filii, filio Prisinaco, filio Pribina, Techamila, Milica de Sicirane cum duo filii, uxor Rasinacco cum filio Strietecho, Semissina, Zremilo, omnes isti sint liberi. Adzanello dimitto uinea que comparaui de Maria venetica. At alia fassa de vinea ibidem que emi de Barbana de Cresconi. Et si vult uxor mea Maria portionem suam possidere obseruet lectum, et si duxerit virum alium omnia auferte ab ea, et quod absit, si unum de filiis meis aut filias obierint, omnes fratres eius et sorores partem defuncti diuidant. Hec quidem cuncta prelibata deo auctore volo ut firma et stabilis permaneat et nullus unquam audeat violare. Quod si quis proteruus deum non metuens nostre deflinicioni parui pendens, contraire voluerit, iram dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti incurrat et maledictionem a CCCXVIII sancti patres et lepra Naaman Syri plexus inremediabilis crucietur et in nouissimo maledictionis cum diabolo et eius tetres ministros ac Judas Scariottes in gehenne faratri muneretur.

Actum hoc, tempore die loco ac consule ut supra. Palam his testibus:

Sigil. M. Formini sanctissimi episcopi. Odolberti Altatii. Petri diaconi commissori fide huius descriptionis. Sigil. M. Prestantii trib. Constantino tribun, Vitalis trib. Georgi trib. Dabro trib. Anastasius trib. Paulo trib.

Et ego Johannes diaconus iussu a supramemorato Andrea priore manu mea propria scripsi atque feliciter post traditam compleui. Amen.

Stari prepis na pergameni nalazi se u pismohrani zadarskoga gubernija medju pismi dignutog monastira sv. Krisogona pod br. 35. Masso 5. Capsula XVII. — odzgora 616.

XC. Oko g. 925.

Ivan X. papa nagovara kralja hrvatskoga Tomislava i Mihajla kneza humskoga, kao i sve njihove podložnike neka davaju podučavati svoju djecu u latinskom jeziku, a na mjesto slovjenske da uvedu latinsku liturgiju, i da djecu pošiljaju u nauke.

Joannes episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio Tamislao Croatorum, et Michaeli excellentissimo duci Chulmorum, nec non reuerendissimo ac sanctissimo confratri nostro Joanni, sanctae salonitanae ecclesiae archiepiscopo, omnibusque episcopis suffra-

ganeis, verum etiam et omnibus zupanis, cunctisque sacerdotibus et uniuerso populo per Sclauoniam et Dalmatiam commorantibus, dilectissimis filiis nostris. Diuina omnipotentis dei dispensatione hoc actum¹ est, ut sollicitudo omnium ecclesiarum nobis commissa esse credatur; ea videlicet ratione, ut spirituali augmento valeamus nequitiae caliginem radicatus extirpare ab omni coetu Christianorum, praesertim ab illis, qui specialissimi filii sanctae romanae ecclesiae comprobantur. Quis enim ambigit, Sclauinorum regna in primitiis apostolicae², et uniuersalis ecclesiae esse commemorata, cum a cunabulis escam praedicationis apostolicae ecclesiae perceperunt cum lacte carnis, sicut Saxones nouo tempore a nostro antecessore pia memoriae Gregorio papa doctrinam pariter et litterarum studia, in ea videlicet lingua, in qua illorum mater apostolica ecclesia infulata manebat. Unde hortamur vos dilectissimi filii, ut caritas dei per zelum rectitudinis in vestris resplendeat cordibus, quatenus ab omni torpore mentis expulsi, deo omnipotentem placere possitis; et quia in decalogi mandato commissum est, ut decimas et primitias ex nostris facultatibus contulissemus, in nouo quippe praeceptum est, ut non solum ex facultatibus, verum etiam ex nostris diebus in spatio vitae praefixis, deo decimas offeramus. Unde hortamur vos, o dilectissimi filii, ut vestros tenerrimos pueros a cunabulis in studio litterarum deo offeratis. Quatenus diuinitus informati vos suis admonitionibus valeant releuare ab illecebris delictorum ad supernam patriam, in qua Christus est, cum omnibus electorum agminibus. Quis etenim specialis filius sanctae romanae ecclesiae sicut vos estis, in barbara seu sclauinica lingua deo sacrificium offerre delectatur? Non quippe ambigo ut in eis aliud maneat,³ nisi illud quod scriptum est: Ex nobis exierunt et non sunt ex nobis. Nam si ex nobis essent, manerent utique nobiscum, nisi in nostra conuersatione et lingua. Unde iterum atque iterum, vos monemus, dilectissimi filii, ut in nostra⁴ conuersatione maneatis, et linguam et praecepta reuerendissimorum episcoporum Joannis scilicet⁵ sanctae anchonitanae ecclesiae, et Leonis nostri familiarissimi a nostro latere vobis transmissis, in omnibus nobis creduli, atque perspicaci industria suffulti sanctae palestrinae ecclesiae audiat. Quod vobis attentius commendamus, ut illorum admonitionibus obediatis, et quidquid vobis ab illis iniunctum fuerit ex diuinis siue canonicis argumentis, sub omni celeritate obedienter adimplere satagite, si non vultis sequestrari a nostro collegio.

Iz rukopisa barberinske knjižnice u Rimu. Historia Salonitana Cod. XVI. 35. (3481) list. 130. Farlati Illyricum sacrum T. III. str. 94.

XCI. Oko g. 925.

Ivan X. papa nagovara biskupe dalmatinske i hrvatske neka zagrlje većom ljubavju vjeru rimsku, izkorienivši neprijatelje njezine; ujedno zabranjuje liturgiju slovjensku.

Joannes episcopus seruus seruorum dei, reuerendissimo et sanctissimo confratri nostro Joanni sanctae salonitanae ecclesiae archiepiscopo omnibusque suffraganeis. Cum religio vestrae dilectionis per tot annorum curricula et mensium spatia sanctam romanam ecclesiam apostolicam⁶ atque uniuersalem, in cuius cathedra deo auctore nos praesidemus, visitare neglexerit,⁷ omnino miramur. Cum per caritatis augmentum omnis

¹ Farlati factum. ² F. in primitiis apostolorum. ³ F. dodaje: qui in sclauinica lingua sacrificare contendunt ⁴ F. vestra ⁵ F. izpustio. ⁶ F. romanam et apostolicam atque uniuersalem ecclesiam. ⁷ F. neglexit.

religio ad soliditatem fidei, et ad lapidem pertineat, ¹ sicut scriptum est: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, videlicet, quid ² aliud dicere, nisi absque reprehensione, et in fidei robore solidatam, non habentem maculam aut rugam, a qua omnes ecclesiae augmentum intelligentiae, atque saporem bonae doctrinae suscipere debent. Et quia fama reuelante cognouimus, per confinia tuae ³ parochiae aliam doctrinam pullulare, quae in sacris voluminibus non reperitur, vobis ⁴ tacentibus et consentientibus, valde doluimus, iuxta illud apostoli: Si quis aliud docuerit, praeter id quod in sacris canonibus atque voluminibus reperitur, etiam si angelus de coelo fuerit, anathema sit. Sed absit hoc a fidelibus, qui Christum colunt, et aliam vitam per orationem ⁵ se credunt posse habere, ut doctrinam euangelii atque canonum volumina, apostolicaque etiam praecepta praetermittentes, ad Methodii doctrinam confugiant, quem in nullo volumine inter sacros auctores comperimus. Unde hortamur vos dilectos ⁶, ut cum nostris episcopis Joanne scilicet sanctae anconitanae et Leone sanctae palestrinae ⁷ ecclesiarum dei iuncti, cunctaque per salonitanam ⁸ terram audacter corrigere satagatis; ea nempe ⁹ ratione, ut nullo modo ab illorum supradictorum episcoporum doctrina in aliquo deuiare praesumatis, ita ut secundum mores sanctae romanae ecclesiae in Sclauonorum ¹⁰ terra ministerium sacrificii peragant in latina scilicet lingua. non autem in extranea, quia nullus filius aliquid loqui debet, vel sapere, nisi ut pater ei insinuauerit; et quia Sclaui specialissimi filii sanctae romanae ecclesiae sunt, in doctrina matris permanere debent, sicut ait apostolus: Filioli quos per doctrinam euangelii ego genui, et iterum: filius sapiens lactificat patrem. In hoc utique gaudemus, si Sclaui nostram doctrinam sequi delectantur, ¹¹ ut deo sacrificium gratum exhibeant. Quoniam qui non fide sacrificant, nec ¹² deo pura libamina offerunt. Vereor ne illis veniat, quod scriptum est: Maledictus homo qui opera dei negligenter facit. Unde vos moneo, ut mala radix in vestris partibus minime pululet; sed vestra praedicatione assidua desiccata ¹³ maneat; ut deo fructum offere valeatis per praedicationem vestri ministerii, alium centesimum, alium sexagesimum. Qui habet aures audiendi audiat.

Iz rukopisa barberinske knjižnice u Rimu, Cod. XVI. 35. (3481) list. 128. 6.

XCII. Oko g. 925—927. U Spljetu.

Zakoni i naredbe crkvenih saborah držanih u Spljetu za vrijeme hrvatskoga kralja Tomislava, zahumskoga kneza Mihalja, i papinskih poslanikah Ivana, Leona i Madalberta, u prisuću svih biskupah hrvatskih i dalmatinskih.

Tempore Joannis papae, sanctissimo consulatu peragente in prouincia Croatorum et Dalmatiarum finibus Tamislao rege, et Michaeli in suis finibus praesidente duce, beatissimo igitur Joanne romanae ecclesiae praesidente cathedra, dictus Croatorum rex et Michael cum suis proceribus, simulque episcopis Dalmatiarum; item Joannes archiepiscopus primus (in) Spaleto, ¹⁴ Forminus, Gregorius caeterisque episcopis ¹⁵ consulenter proposuerunt dictum ¹⁶ venerabilem papam ut ad eos destinare dignaretur episcopos suos et

¹ F. pertinet. ² F. quod. ³ E. vestrae. ⁴ E. nobis. ⁵ F. operationem. ⁶ F. dilectissimi. ⁷ F. pelestrinae. ⁸ F. sclauinica. ⁹ F. videlicet. ¹⁰ F. Sclauinorum. ¹¹ F. delectentur. ¹² F. et. ¹³ F. defaccata. ¹⁴ F. p. Spalato. ¹⁵ F. izpravio: caeterique episcopi. ¹⁶ F. D. (dominm).

monitorium christianae religionis dogma continentem. Quorum postulationibus saepefatus pontifex assensum praebens, Joannem venerabilem episcopum anchonitanae ecclesiae, Leonem vero palestrinensem¹ episcopum cum suis epistolis melliflue ructantibus eloquia destinavit; ut cum praefatas personas² iudicibus et episcopis,³ synodaliter congregatis et perpera extirpare et deo placita canonice sancire deberent. Quique peruenientes dicti episcopi, Dalmatiarum peragrantes ciuitates et Croatorum atque Serborum proceribus conuenientes, congregatis in Spalato episcopis et iudicibus, celeberrimum concilium peragere⁴. Ubi diuino iuuamine freti, haec quae sequuntur capitula obseruare consuevere.

I. Quum⁵ antiquitus beatus Domnius ab apostolo Petro praedicare Salonam missus est, constituitque, ut ipsa ecclesia et ciuitas, ubi sancta eius membra requiescunt, inter omnes ecclesias prouinciae huius primatis habeatur⁶ et metropolis nominata⁷ super omnes episcopatus legitime sortatur; ita dumtaxat, ut ad eius iussionem episcopi, qui per diuinam gratiam cathedram ipsam retinuerint, et synodus celebretur, et consecratio episcoporum; quia dicente domino: ubi fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilae.

II. Ut in cunctis ecclesiis, in quibus supra recolitur episcopos⁸ habitasse, nunc autem clero, ordine, et populis sufficiens adest intra diocesios limites, episcopus habeatur, Quia iuxta decreta⁹ non licet in modicis ciuitatibus, vel villis episcopos¹⁰ ne nomen episcopi vilescat, et ut episcopus vacans vacantem diocesim cum consilio metropolitani, et caeterorum episcoporum coe. (?) accipiat.

III. Quoniam minime termini a patribus statuti transferri debent, unusquisque episcopus descriptos sibi terminos possideat et alienam diocesim nullatenus inuadat; iura propria seruato in regnandis, consecrandis ecclesiis, vel sacerdotibus promouendis, atque a suo episcopo chrisma accipiendum.

IV. Ut possessiones ecclesiarum quae pro peccatis conditorum oblatae sunt ad honorem sanctorum, saecularibus minime mancipientur; quia r. s. deo semel dedicata humano dominio subdi non debet.

V. Ut si quae ecclesiae vel possessio per priuilegia fidelibus sub anathemate in principali ecclesia beati¹¹ Petri apostoli subditae sunt, minime substantur¹² quatenus et offerentibus et res ipsa tuentibus Christi clauigeri Petri tueantur suffragiis.

VI. Ut si diuino iudicio in tumultis plebis princeps prouinciae occidatur quia quod a multis committitur inultum manet, vel pro ipso reatu quis ignoscunt¹³, obnoxii debent esse pro ipsa anima elemosynas facere, et si quam ecclesiam dedicauit, vel liberos¹⁴ defendere, uxorem, aut filios fouere benigne¹⁴.

VII. Ut si quis malignus diaboli spiritu afflato¹⁵ singulari consilio sicut Judas, dominum suum occiderit, lapideo collo suspenso, ferro corpore praecinctus, exul poeniteat.

VIII. De episcopis ragusitano et catharitano, quorum manifeste una sedes dignoscitur, ipsam diocesim aequa¹⁶ inter se diuidant ita, ut si unus dictae ecclesiae pastor obierit, donec ordinetur episcopus¹⁷ residens¹⁸ ecclesiae ecclesiasticam curam gerat.

IX. De Licinio episcopo, ut in ecclesia, in qua ordinatus est, contentus permaneat, et nullus deinceps in ea episcoporum, vel presbyterorum missam celebret, donec proprius episcopus eum¹⁹ consecret canonice. Si quis postmodum praesumptor in ea contra

¹ F. pelestinensem. ² F. praefatis personis. ³ F. episcoporum. ⁴ F. peregrare. ⁵ F. Quoniam ab. ⁶ F. habeat. ⁷ F. nomen. ⁸ F. episcopus. ⁹ F. decretum Patrum. ¹⁰ F. statuere. ¹¹ F. sancti. ¹² F. subtrahantur. ¹³ F. cognoscunt. ¹⁴ F. liberos fecit. ¹⁵ F. afflatus. ¹⁶ F. dodaje: lance. ¹⁷ moglo bi se citati i eius. ¹⁸ F. dodaje: episcopus ipsius. ¹⁹ F. eam.

praemissa fecerit, a nostro collegio excludatur. Quod si dictus Licinius nec legaliter in sua ecclesia perstiterit haeres, sed euentatus ut extraneus accedens, et in sua mallet prima adhaerere ecclesiae, ut presbyter permaneat.

X. Ut nullum episcopus nostrae prouinciae audeat in quolibet gradu sclauinica lingua promoueri,¹ tam in clericatu et monachatu deo deservire. Nec in sua ecclesia sinat eum missam² facere; praeter si necessitatem sacerdotum haberet, per supplicationem a romano pontifice licentiam ei sacerdotalis ministerii tribuat.

XI. Ut episcopus Croatorum, sicut nos omnes, nostrae ecclesiae metropolitanae subesse se sciat.

XII. Quod si rex et procures Croatorum omnes dioceseos episcoporum³ limites nostrae metropolitanae suo cupiunt vindicare pontifici, nullus ex nostris per omnem⁴ prouinciam eorum neque regenerationes faciat, neque ecclesias vel presbyteros consacret, tam⁵ in suis sedibus commorantibus pro animae opus. Quisquis ad nos accesserit conseruari, regenerari, chrismam⁶ sibi dari poposcerit, absque scrupulo omni per totam prouinciam ipsa tribuant. De caetero autem cum suo pontifice deo reddant rationem de his omnibus, quae in eis christianae religionis dogma defuerit, nostra coram deo conscientia⁷ absoluta.

XIII. Ut in ecclesia ubi presbyter occisus est, ante satisfactionem ipsius vel plebi⁸ ut congruum ipsi episcopo videtur, nullus missam faciat, et ut a presbyteris res ecclesiae non destruantur, neque semel suscepta ecclesia sine causa relinquatur. Quod si aliter fecerit, donec perdita restituat, et ecclesia propria recipiat,⁹ excommunicetur.

XIV. Ut uxores propriae deinceps non dimitantur, nisi propter fornicationem; quod si quis dimiserit, sic permaneat; et ut haeredes suos, seruos suos litterate studiis tradant, quicumque christianitatem perfectam habere cupiunt, ut illi eos instanter corripiant, ipsi eos¹⁰ libenter exaudiant, non ut peregrinos, sed ut proprios.¹¹

XV. Quod si sacerdos¹² incontinentem propter ipsam continentiam primam, quam sortitus est, separatur¹³ a consortio cellae, teneat uxorem, si vero aliam duxerit, excommunicetur.

Hac ita habita deliberatione, quae suprascripta continentur, cuncta per ordinem sancte¹⁴ synodus romano pontifici confirmanda per dictos suos legatos episcopos, et Petrum presbyterum spatatensem, insertis litteris nunciare decreuit. Quatenus diuinitus antiquae religionis dogma in ecclesiis Dalmatarum arbitrio summi pontificis uniuersa prae-libata sortirentur. Sed cum terminare cuncta legitime antiquo more praestolarèmur, fuit fratris nostri episcopi nonensis, qui sibi vindicare cupiens primatum Dalmatianorum¹⁵ episcoporum, hoc quod non expediebat contra dictam synodum, in auribus apostolicis iniustum iniecit certamine.¹⁶ Quam ob rem diuersa¹⁷ a nunciis recitantibus de his partibus¹⁸ et litteris patentibus non aequalia ambiguitas romanae ecclesiae facta, non diffinita¹⁹ ad nos et finienda adhuc epistola a beatissimo²⁰ papa Joanne per legatum nostrum remissa est, cuius vero epistolae tenor tecta hic est²¹.

Joannes episcopus seruus seruorum dei reuerendissimo et sanctissimo confratri nostro Joanni sanctae salonitanae ecclesiae archiepiscopo, omnibusque suis suffraganeis episcopis.

¹ Farlati: sclauinica linguam promouere. ² F. missas. ³ F. infra. ⁴ F. omnium. ⁵ F. tum. ⁶ F. chrisma. ⁷ F. est. ⁸ F. plebis. ⁹ F. accipiat. ¹⁰ F. et ipsi eos. ¹¹ F. sacerdotes. ¹² Pisano pogriešno separati. ¹³ F. sancta. ¹⁴ F. dalmatarum. ¹⁵ F. certamen. ¹⁶ F. et. ¹⁷ F. praesentibus. ¹⁸ F. definito. ¹⁹ F. reuerendissimo. ²⁰ F. tenor hic est:

¹ Quia in vobis orta fuit contentio ante nostrorum legatorum praesentiam de ecclesiasticis negotiis, volumus ut ² ad limina apostolorum venientes, ante nostram, nostrorumque episcoporum praesentiam cuncta diffinire satagatis, quia tunc perfectio religionis adimpletur, cum per cunonicae disciplinae regulas, quod quondam ordinatum fuerat, per nos emendare comprobatur. Nam vestras litteras suscipientes inuestigare non distulimus, ³ et quia illic maxima erat impressa murmuris ratio, ⁴ suspendere hoc curauimus, ut ante nostram praesentiam, aut tu cum Gregorio, aut unus vester suffraganeus episcopus veniens, cuncta per ordinem nobis reuelent, quatenus per viam iustitiae incedentes, quicquid rectum est, inter vos diffinire ⁵ valeamus. De ceteris autem capitulis vobis innotescimus, quatenus hac ratione excepta, quicquid synodaliter nostri legati episcopi vobiscum una statuerint, ⁶ a nobis confirmata consistent. ⁷ Sed quia minime res praelibata tumultuantibus vobis finiri valuit, nihil dignum religionis ecclesiastica dogmata sumere potuit.

Unde frequenter eadem poscentibus nobis diffinitionem recipere hac de causa, terminando iniunctam sibi operis, Bulgariam petentes Romanorum legati Madelbertus venerabilis episcopus, et Joannes dux illustris, dux Cumas, quae sequuntur epistolae, ad nos post biennium deuenerunt. Peruenientes igitur se praefati legati ad confinia nostra, et sicut illis opus iniunctum apostolica iussione fuit, Bulgariam perexerunt, quique peracto negotio pacis inter Bulgaros et Croatos repetito, iterum ad nos venerabilis, Madalbertus episcopus in ecclesia spatatensi adueniens, synodaliter nos episcopos Joannem, Forminum, Gregorium, cum Croatorum principe et suis ⁸ proceribus congregauit. Cum quibus residens, cunctas prouinciae antiquas consuetudines ⁹ iusto moderamine perscrutans, firmavit omnia secundum veterum statuta, in omnibus ecclesiis episcoporum priuilegia reintegrari, ita dumtaxat, ut ecclesia sancti Domnii, sicut ab initio, primatum obtineat, et intra limites diocesei sui ¹⁰ cuncta canonice peragat. Similiter unaquaque ecclesia vel ciuitas, quae pontificali munere constipata consistit, simul sedem cum praefinitis terminis diocesei sui a patribus institutis, regulariter abutatur; tam iadaritana ¹¹ ecclesia, quam ceterae ecclesiae Dalmatarum, Arbensis, Veclensis, Absaranensis, ¹² quae sunt in occidentali parte positae. Ecclesiae vero aliae, quae in oriente habentur, id est stagnensis, ragusitana, et catharitana, eandem plenitudinem (cum) sedibus et terminis suis in omnibus catholicae fidei dogma adsequantur. ¹³ Nonensis vero ecclesia non episcopum antiquitus, sed archipresbyterum sub ditione episcopi habuisse dignoscitur. ¹⁴ Constat legitime, ut ipse episcopus in qualibet ecclesia ex his ecclesiis, quae primis temporibus habuisse episcopos omnibus patet.

Cum sint itaque ¹⁵ omnes populae, et deo audiuiante, sacerdotum et plebium copiam habentes, praeponatur ¹⁶ siue in scardonitana ecclesia, vel sisciana, aut certe in delminensi ecclesia. Quod si immensum pondus ¹⁷ pontificii subire delectat, et unam sibi diocesum sufficere non vult, horum trium magnitudinem diocesei ponderis ad interitum suum et eorum suscipiat. Dum neque plebs perfecte ab eo pontificali munere percipere valeat gratiam, iuxta sanctorum patrum statuta, neque ipse adimplere suum in his valeat officium, cum sit propter multa terrarum spatia difficile peragrari. His ita se-

¹ U barberinskem rukopisu ima ova poslanica sljedeći naslov: Joannes etc. confratri nostro Joannis salonitanae ecclesiae archiepiscopo et Formino episcopo, omnibusque suis suffraganeis. ² F. neima ut ³ F. detulimus. ⁴ F. murmuratio. ⁵ F. definire. ⁶ F. statuerunt. ⁷ F. existunt. ⁸ F. eius. ⁹ F. cuncta prouinciae antiquae consuetudinis. ¹⁰ F. diocesis suae. ¹¹ F. iadertina. ¹² F. absarensis. ¹³ F. adsequantur. ¹⁴ F. cognoscitur. ¹⁵ F. utrinque. ¹⁶ F. proponatur. ¹⁷ F. izostavio,

cundum apostolicam iussionem Madalbertus venerabilis episcopus perscrutata¹ omnia et comperta veraciter, feliciter sancivit, ita ut nullus unquam huius ordinationis violator existat, cum cuncta, quae (sunt) praelibata, per dictum apocrisarium romano pontifici fuerint praesentata, et ab eo diuina auctoritate et sancti Petri, per suas litteras et pallii missione confirmata.

Iz rukopisa barberinske knjižnice u Rimu, vieka XIII. ili XIV. Broj 3481. str. 131—135. Sravni: Farlati Illyr. Sacr. T. III. str. 96—103.

XCIH. 928.

Leo VI. papa nalaže biskupom hrvatskim, podčinjenim nadbiskupiji spljetskoj, da neprekoračuju medje svojih biskupijah.

Leo episcopus seruus seruorum dei, Formino sanctae iadaratensis ecclesiae episcopo, et Gregorio sanctae nonensis ecclesiae episcopo, omnibusque episcopis per Dalmatiam commorantibus, dilectis filiis ac fidelibus nostris.

Quia gratuita dei omnipotentis misericordia vos in episcopali infula constituit, dignum est, ut vestro metropolitano sanctae spalatensis ecclesiae archiepiscopo summam reuerentiam exhibere delectamini, quatenus per ordinem et per normam iustitiae gradientes securi et intrepidi, valeatis ad diuinam contemplationem peruenire. Nam quid deterius esse cernitur, quam episcopus proprio metropolitano inobediens esse, cum scriptum sit in africano concilio: Nihil episcopum praeter conscientiam proprii metropolitani aliquid agere debere. Et si ita est, cum scimus quia ita est, ut nullus episcopus debeat proprium suum metropolitanum² ignorare; cur vos Dalmatarum episcopi contemptores et quasi per latrocinium alienas parochias dirripientes, usurpatis vobis prophanum nomen, quod ab antiquis patribus vobis erreptum esse cernitur. Unde monemus vos, ut omnes episcopi in propriis limitibus sint contenti. Forminum namque monemus, ita suam parochiam retinere, quemadmodum in antiquis temporibus mansit; similiter absarensis ecclesiae episcopum et arbitanum atque ragusitanum, spalatensem etiam archiepiscopum in Croatorum terra volumus ut propriam suam parochialem³ retineat, quemadmodum antiquitus salonitana ecclesia retinebat. Quia non potest parochia infra muros ciuitatis sed per longinqua spatia terrarum in plebibus, et villis, et curtis, et ecclesiis⁴ et in populo antiquitus determinato (extendi). Gregorium vero qui probitate temporis in Croatorum terra episcopus effectus est, praecipimus in sola scardonitana ecclesia tantummodo ministrare, alienas parochias ei praecipimus nullo modo amplius usurpare; quia si fecerit, sine dubio a nostro pontificio excommunicatus manebit. Pallium vero, et usum pallei Joanni sanctae spalatensis ecclesiae archiepiscopo, sicut antiqua consuetudo fuit, concessimus. Cui volumus ut tota mente obediatis, eumque ut vestrum patrem ametis, quia tunc dei gratia subditos illuxerit, cum suis praepositis curam obedientiae exhibere delectantur. Amen.

Iz rukopisa knjižnice barberinske u Rimu. B. 3491. sir. 135. sr. Farlati Illyricum Sacr. T. III. str. 106.

¹ Farlati perscrutatus. ² F. metropolitam. ³ F. parochiam. ⁴ F. curis.

XCIV. 949. 21. veljače. UgTrstu.

Grad Trst odkupljuje se izpod oblasti biskupa i kaptola tršćanskoga za 517 $\frac{1}{2}$, markah koje morade platiti biskup u ime duga židu Danielu Davidu iz Gorice, koj ove novce posudi u vrieme nasrtavanja susjednih narodah iz Karantanije i slovensko-hrvatskoga Krasa.

Anno ab incarnatione domini DCCCCXLVIII. mensis februarii die XXI. indictione IV. (VII) testibus infrascriptis praesentibus. Nouerint uniuersi hoc primum instrumentum inspecturi, quod reuerendus pater dominus Joannes miseratione diuina episcopus et domini H decanus, canonici omnes et capitulum ecclesiae tergestinae pro se ipsis et successoribus eorum nomine, ac pro utilitate dictae ecclesiae, episcopatus et capituli, hinc inde dantes assensum ex una parte, et dominus Petrus Bernardi infrascriptus syndicus procurator, et massarius communitatis et populi ciuitatis Tergesti, super infrascriptis ex altera. Considerantes utilitatem et statum dictae ecclesiae, episcopatus et capituli, et pacem inter partes, et remouere scandala et errores existentes inter episcopum, canonicos, capitulum, et ecclesiam ex una parte, et dictum commune et populum ex altera, et cauere de futuro; ac damna, pericula, et mala occursa quae possunt occurrere posteris, et debita eorum, et dictae ecclesiae, in quibus sunt obligati Danieli David iudeo de Goritia tinctori Tergesti, ut patet instrumentum publicum manu Joannis Longi, et usuris currentibus eisdem, quae summa ascendit cum usuriis, usque ad mensem praesentem, ad summam marcharum quinque centum decem et septem cum dimidia, quae pecunia, videlicet marcharum¹ quingentesimum fuit expedita in guerra, causa defensandi bona eorum et dictae ecclesiae contra gentes domini ducis Karintiae et etiam alios piratos de Carsis et robatores, qui magno tempore, ipsos, bona eorum, et ecclesiae destruxerunt, et destruunt annuatim, ut omnibus est manifestum de partibus; ita quod ipsi, et bona ecclesiae quae ad nihilum deuenere, et considerantes, quod nisi ipsi Danieli David usque ad mensem maii esset solutum de pactis, caderet cum fideiussoribus suis ad paenam dupli, et pensantes erroribus et scandalis, qui fuere et venere inter dictas partes pro infrascriptis iuribus, quae commune semper tenuit cum priuilegiis authenticis romanorum imperatorum, in quibus plena libertas eis concessa esse videtur; et considerantes, quod ipsi, et ecclesia, et bona eorum in perpetuum per commune et populum dictae ciuitatis melius quam per aliam personam poterint vardari et defensari, et ex aliis iustis causis pluribus; diu et diu, et pluries inter eos habito pensamiento, et in capitulo, et extra, pluries deliberauerunt pro meliori utilitate ecclesiae reportanda cum de infrascriptis iuribus nichil de redditibus pertinebat de his quae possident, sed potius damna ipsorum, et errores facere infrascripta, et sic ibidem ipsi domini episcopus, decanus, canonici et capitulum iurauerunt tactis euangeliiis, quod ea credebant bene et utiliter facere, et esse expediens pro ecclesia, ut dictum est supra.

Ipsi domini episcopus, decanus, canonici omnes hic praesentes, et capitulum concorditer consentiendo, et faciendo infrascripta, et super pensamiento prius habito dudum reseruatis eis, et ecclesiae. Primo iurisdictione spirituali, vineis, campis, pratis, domibus, quae nunc habent in ciuitate Tergesti, et eius districtu, vel imposterum poterunt habere, et etiam extra districtum.

¹ Marka oglajska vriedila je u ono doba 9 lirah, 6 soldah i 8 bagatinah. Dvanaest bagatinah = jednomu soldinu.

Item decimis secundum consuetudinem antiquam pagandis, saluis ab his qui eas habent vel in antea habebunt in feudum.

Item censibus feudorum et feudis, villis eorum in districtu Tergesti et extra, rusticis habitantibus in illis, cum bonis suis iuribus et fructibus eorum, pro se ipsis et successoribus eorum in perpetuum dederunt, tradiderunt, cesserunt, vendiderunt et renuntiauerunt, et omni modo quo melius potuerunt fecerunt, et dederunt domino Petro quondam Bernardi ciuitatis Tergesti procuratori et massario dictae ciuitatis communis et populi, ut patet in libro communis, quem ego notarius et partes vidimus, plenam in haec habenti potestatem, nomine dictae ciuitatis, communis et populi, et libertate perpetua omnia iura eorum et priuilegia iurisdictionis, iustitias, rationes, actiones, si quae habent vel in antea habere possent, quomodocumque supra ciuitatem Tergesti praedictam, eius districtum in eadem vel eandem, in hominibus ipsorum, vel bonis, in perpetuum siue ex priuilegiis romanorum regibus, imperatoribus, siue a domino duce Karintiae, vel a ducibus siue ab aliis quibuscunque, siue ex consuetudine, vel usu, vel ex pacto quibuscunque, et omne id, et totum quod eis communiter vel per se pertineret, vel pertinere posset, saluis supradictis in dicta ciuitate et eius districtu hominibus, et bonis.

Item eam partem, quae eis pertinet una cum dicto commune in eudendo monetam, ita quod totaliter pars eorum sit dicti communis solius, et illam per se a modo facere possit. Tradentes ibidem eidem domino Petro procuratori per manus eorum omnia iura eorum, instrumenta, priuilegia, cum omni virtute eorundem; et voluerunt quod illis ex rationibus perpetuo possit uti ut ipsi potuissent et ubicunque et coram quocunque.

Item promiserunt, et se obligauerunt per se suosque successores in perpetuo, et voluerunt ex modo, quod si quo tempore per aliquem episcopum vel alium de ecclesia praedicta reciperetur nomine dictae ecclesiae aliquod priuilegium, instrumentum, vel ius aliquod ab imperatoribus, regibus, ducibus, quam aliis quibuscunque supra ipsam ciuitatem cum districtu, vel in ipsa, vel in homines eiusdem, vel in bonis, vel in praedictum, vel vituperium eorundem, vel etiam pro honore et utilitate dictae ciuitatis, et hominum, quod illa priuilegia, instrumenta et iura sint dicti communis, et ciuitatis, et per ipsa sint supradicta, et cum supradictis. Et quod ille episcopus, vel alius qui obtinerit, teneatur dare illud, et illa, dicto communi ut sua, dummodo commune eidem satisfaciat de expensis factis ab illis.

Item etiam ex pacto habito inter partes, ipsi dominus episcopus, canonici et capitulum se obligauerunt per se suosque successores, quandocunque fuerint requisiti per dictum commune, quod ire debeant ad dominum imperatorem, vel duces, pro impetrando confirmationes dictorum priuilegiorum et instrumentorum primo habitorum, quod ipsi vel alter eorum, expensis communis ibunt et facient, et iuxta posse habere procurabunt, et quod obtinuerint in praedictis nomine eorum vel ecclesiae, illud totum debeat esse in utilitatem dictae ciuitatis, in quantum tangent supradicta data, et vendita, in his quae tangerent alia ad utilitatem ecclesiae, ipsius ecclesiae sint et debeant remanere, constituentes et facientes dictum dominum Petrum procuratorem etiam ecclesiae pro in perpetuo in praedictis quolibet eorum possessores et dominos ut in rebus propriis.

Item etiam promiserunt iuuare dictam ciuitatem et commune et homines et fauorem dare suo posse in quibuscunque requisiti.

Item cassauerunt et tolerunt omnes sententias et processus factas et latas contra rectores, consiliarios, ciues, et ciuitatem praedictam, quacunque de causa, et voluerunt

quod sint nullius valoris, et hoc totum fecerunt pro eo, quare dictus dominus Petrus procurator nomine dicti communis et ciuitatis et populi, in perpetuo eisdem domino episcopo, decano, canonicis et capitulo, ipsorum nomine et ecclesiae recipientibus ibidem dedit, soluit et numerauit in denariis aquilegensibus marchas quinque centum, quas ibidem in continenti dictus dominus episcopus, decanus, canonici, et capitulum dicto Danieli David iudeo praesenti, et recipienti in solutionem dicti debiti dederunt, et soluerunt; et ipse Daniel David eosdem recepit, et eosdem de dicta summa quietauit, et absoluit ibidem.

Item etiam dictus dominus Petrus, nomine dicti communis et ciuitatis, dedit et concessit per in perpetuo in villis, et rusticis habitantibus in illis, sitis tam in districtu Tergesti, quam extra eisdem, domino episcopo, decano, canonicis, capitulo et ecclesiae omnem iurisdictionem et iustitiam et regalia quae commune hucusque habuit, et tenuit, saluis semper communi iurisdictione et iustitia in praedictis de homicidio, furto, robaria, et membro mancho, et saluo, quod dicti rustici debeant soluere angarias communis et pro commune impositas, et ire cum armis tempore guerre, et quando mandabitur per commune et cum animalibus et curribus eorum labore ad seruitium communis.

Item dedit, concessit dictam mutam, dicti communis et ciuitatis Ianuae, Riburgi, ad honorem dei et beate Mariae et sancti Iusti martyris, et pro perpetua reparatione ecclesiae eorundem, exigendam a forensibus venientibus vel exeuntibus cum mercadantiis, secundum modum et formam consuetos per commune hucusque et non alias.

Item etiam pro ratione dictae mutae ipsi episcopus, canonici, capitulum, et ecclesia, iu perpetuum portent onera quae commune faciebat in reedificatione pontium mutarum, et aliarum rerum ciuitatis, cum lignaminibus.

Item promisit et se obligauit in perpetuum dictos dominum episcopum, decanum, canonicos, capitulum, ecclesiam, bona et iura eorundem, a quibuscunque robatoribus et malis hominibus bona fide vardare, et defensare, et manutenere suo posse.

Item cassauit omnes sententias et condemnationes factas contra familiares, et rusticos praedictorum et ecclesiae, et in praedictis constituit eosdem et successores eorum et ecclesiam per in perpetuo possessores et dominos, ut in rebus propriis.

Quae omnia et singula supra posita, dicta, facta, et scripta promiserunt dictae partes per se suosque successores et heredes in perpetuum, hinc inde una pars alteri se obligando, firma, rata, stabilita fore velle et esse, et habere, tenere, et seruare, et non contrauenire, sub paena mille marcharum argenti, et iuramenti soluendi per contrafacientem parti quae seruauerit, et illa pagata, nihilo minus firma sint supradicta. Et pro praedictis omnibus et singulis obligauit una pars alteri hinc inde, omnia bona eorum ecclesiae et communis, et ut sint magis firma, utraque pars ibidem, tactis euangeliiis, iurauit seruare perpetuo supradicta. Et mandauerunt hoc praesens instrumentum eorum sigillis in testimonium veritatis sigillari. Facta fuerunt omnia praedicta in ciuitate Tergesti praedicta, in sala domus episcopalis, praesentibus dominis Joanne et Bartolomeo presbyteris in ecclesia sanctorum martyrum de Tergesto. Petro Nigri, Antonio Margaritae notario, Nicolao de Stablis notario, Sergio Laurentii, Lazaro apotecario, et Iusto merchatore, ciuibus Tergesti, et aliis quam pluribus testibus ad hoc vocatis et rogatis.

Ego Johannes episcopus supradictus me subscripsi.

Ego H. decanus praedictus pro me et capitulo me subscripsi.

Ego Petrus Nigri testis supradictus his omnibus interfui et me subscripsi.

Ego Antonius Margaritae notarius praedictus his omnibus interfui et me subscripsi.

Ego Lazarus apothecarius praedictus praesens fui et me subscripsi.

Ego Justus mercator praedictus praesens fui et me subscripsi.

Ego Johannes filius quondam magistri Bernardi medici publici, imp. auctoritate notarius et dicti domini episcopi, supradictis omnibus et singulis cum supradictis testibus praesens fui, vidi et audiui, et ad petitionem partium hoc instrumentum scripsi bis, et cuilibet parti dedi suum.

Giuseppe Mainati. Croniche di Trieste. T. I. p. 60.

XCV. g. 949.

Županije i granice kraljevine hrvatske u X. vieku.

Diuisa autem est eorum (Croatorum) regio in zupantias undecim, quorum, nomina: Chlebiana,¹ Tzentzena,² Emota,³ Pleba,⁴ Pesenta,⁵ Parathalasia,⁶ Brebere,⁷ Nona,⁸ Tzena,⁹ Sidraga,¹⁰ Nina.¹¹ Ipsorumque Banus tenet Cribasam,¹² Litzam,¹³ et Gutzecam.¹⁴ Et quidem Chrobatia cum reliquis Sclabiniis ita sita est: Dioclea¹⁵ porro propinqua est Dyrrachii oppidis Eliso,¹⁶ Helcynio,¹⁷ et Antibari,¹⁸ extenditurque Decatera¹⁹ usque: montana autem Seruiae finitima sunt. A Decateris vero incipit Terbuniae principatus, porrigitque se Rausium usque, et versus montana Seruiae adiacet. A Rausio Zachlumorum principatus initium habet, et protenditur ad Orontium²⁰ flumen usque; oraque maritima Paganis, montana quae ad septemtrionem Chrobatidis, quae in fronte, Seruiae contermina est. Ab Orontio flumine Paganis incipit, et porrigitur usque ad Zentinam flumen, et zupantias tres habet, Rastotzam,²¹ Mocrum²² ac Dalen,²³ et quidem duae zupaniae, Rastotza ac Mocrum ad mare sitae sunt, et sagenas habent. Daleni vero zupania procul mari sita est, et eius incolae ex agricultura viuunt. Habent quoque Pagani in propinquo insulas quatuor, nimirum: Meletam,²⁴ Curcuram,²⁵ Bartzum,²⁶ et Pharum,²⁷ omnes pulcherrimas fertilissimasque; oppida item deserta et paludes multas, in quibus habitant, et iumenta alunt, unde victum parant. A Zentina autem fluvio Chrobatia²⁸ incipit, extenditurque versus mare ad Istriae usque confinia, siue Alburnum²⁹ urbem; versus montanam aliquatenus etiam supra Istriae thema excurrit, ac versus Tzentina et Chlebena Seruiae regionem attingit. Seruia autem in fronte habet caeteras omnes regiones; ad septemtrionem quidem Chrobatiae propinqua est, ad meridiem vero Bulgariae.

Constantini Porphyrogeniti Scripta quae reperiri potuerunt omnia, accurate et denuo recognoscente J. P. Migné. Parisiis 1864. Tomus posterior. De administrando Imperio. Cap. 30. strana 277.

¹ Hlievno. ² Cetina. ³ Imota. ⁴ Pleva u Bosni. ⁵ Pesenta, Vezenta u Bosni. ⁶ Primorje. ⁷ Bribir. ⁸ Nin. ⁹ Knin, Tnin. ¹⁰ Oko Skradina. ¹¹ Nezna se pravo za položaj, ako nije isto mjesto sa jur spomenutim Ninom. ¹² Krbava. ¹³ Lika. ¹⁴ Gadska. ¹⁵ Dukla. ¹⁶ Leš. ¹⁷ Olgun. ¹⁸ Bar. ¹⁹ Kotor. ²⁰ Neretva. ²¹ Rastočka ili Rastok medju Vrgorcem i Ljubuškom. ²² Mokro. Makarska. ²³ Dlmno, Duvno. ²⁴ Mlet. ²⁵ Krkar. ²⁶ Brač. ²⁷ Hvar. ²⁸ Ima se razumievati jur onda pokršćena, baptisata. ²⁹ Labin. Labun.

XCVI. 954. 31. kolovoza. U Režnu.

Otto I. kralj njemački daruje popu Diprechto dvie oranice u selu Suriće, ležeće u županiji Hrvatah u Štajerskoj.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente clementia rex. Nouerint fideles nostri praesentes et futuri, quod nos clerico cuidem Dieprechtu vocato hobas duas proprietatis nostrae in loco Zuric, ac in pago Crouuati, et in ministerio Hartunigi concessimus, quae sunt regales; seruum quoque Vrera vocatum et uxorem eius, ac filias, per interuentum fratris nostri Hainrici ducis, in proprium damus cum omnibus ad easdem hobas pertinentibus agris, siluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus ac molendinis, quaesitis et inquirendis. Et si plenitudo agrorum in illis hobis non inuenitur, ubicunque videatur, quod nostrum sit, in proximo impleatur. Jussimus autem hoc praeceptum conscribi, et ut idem clericus Dieprecht nullo contradicente hoc potestatiue possideat, quod ei donauimus. Quod vero scriptum confirmauimus, et anuli nostri impressione iussimus muniri.

Signum domini Ottonis inuictissimi regis. Datum II. kl. Septembris anno incarnationis domini DCCCC LIIII. indictione VII (XII) regnante proprio rege Ottone. Anno XX (XIX) actum Regina (hec) in domino.

Joh. Fekete. Diplomatoria sacra ducatus Styriae. Viena 1756. p. I. str. 5. Beitr. zur kunde Steierm. Gesch. V. 1868. str. 98.

XCVII. 954.

Agapito II. papa doznačuje granice nadbiskupije solnogradske i laureacenske, stavljajući pod vlast posljednje istočnu Panoniju, pokrajinu avarsku i moravsku sa ostalimi Slovjeni.

Agapitus episcopus seruus seruorum dei, fratri dilectissimo et reuerendissimo Gerardo sanctae Lauriacensis ecclesiae archiepiscopo, in Christo salutem. Petitiones tuas pro renouandis siue approbandis ecclesiae tuae priuilegiis, venerabilis fuldensis monasterii abbas Hademarus huc causa orationis veniens, cum magna beneuolentia nostrae experientiae suggessit, pariterque iurgia, et disceptationes grauissimas inter te et Heroldum archiepiscopum pro utrinque suscepta in una prouincia pallii auctoritate exortas, flebiliter nunciauit, quod et ipsa ex debita pastoralis cura nimio cordis moerore dolemus detestabiliterque profanamus. Quippe sancta et uniuersalis ecclesia, cui, authore deo, praesidemus, a religiosis atque pacatis sacerdotibus suis, et in caritate non ficta soliditatis, quasi totidem columnis innisa fulcitur; discordantibus autem et aduersum se hostiliter inflante superbia animum tollentibus, praesertim tantis pontificibus velut evulsis sustentaculis casura non sine magno periculo, et vigoris sui detrimento a proprio statu concutitur. Insuper etiam dum de foris inter vos pro pallii honore pertinaciter huiusmodi contentio exercetur, agitur, ut in fraterna aemulatione decor sacerdotii intus euacuetur. Inde ergo, frater, officium nostrum illud esse perpendentes, ne inimicitiarum fomite in vobis succrescente, dissidium sanctae dei ecclesiae atque scandalum sine consilii et utilitatis vestrae respectu diutius nutriatur, ad sequestrandum litem vestram accedimus nos arbitres tam ex sollicitudine a Domino regimine iniuncta nostro, quam amborum

vestrorum amore ad hoc permoti; ita videlicet ut de praelibata conflictus vestri quaerimonia rationabilibus iudiciis rite iustitiae satisfaciamus, et vos omni explosa controuersia in fraternam concordiam Christo moderante reuocemus. Notum est igitur, literisque penes vos commendatum, quibus ecclesiarum locis dignitas pallii ab hac apostolica sede debeat. Lauriacensem autem urbem antiquitus metropolitanam fore, et archiepiscopii sedem, cui sanctitas tua praesse dignoscitur, sicut in priuilegiis authenticis ad nos usque ad te directis legimus, ita quoque, inuentis quibusdam exemplaribus chartae ex vestustate admodum attritis in archiuio sancti Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis ecclesiae, et immanissima christianorum persecutione a doctoribus istius sedis chatholicae fidei nouimus rudimenta percepisse, et exinde a succedentibus praedicatoribus in superioris atque inferioris Pannoniae prouincias eiusdem fidei emanasse gratiam. Quibus etiam duabus prouinciis illarum pontificibus usque ad tempora Hunnorum non alius, quam sanctae lauriacensis praefuit archiepiscopus, quorum barbarica feritas non solum praedictam lauriacensem ciuitatem, verum etiam in circuitu adiacentes regiones depopulauit, atque funditus desolauit. Inde quidem contigit, ut episcopi hac necessitate compulsi, sede illa deserta, atque alio translata, simul etiam archiepiscopalem ipsius sedis desererent honorem, modernis autem, nec multum retro elapsis temporibus, vacante ab apostolico vicario Bauariorum regno, Arno primus salzburgensis ecclesiae subrogatur archiepiscopus. Haec testatur annosa memorialis sacri scrinii historia. Modo autem mortalibus propitiante Christo, ab hostibus sanctae lauriacensis ecclesiae quiete, et inhabitandi securitate concessa, non alibi, quam ibidem fraternitatis tuae cathedra oportet haberi. Qua propter reinthronizamus te eidem ecclesiae, sanctorum patrum, videlicet praedecessorum nostrorum, sed et beatae memoriae domini Leonis papae, a quo excellentia tua pallio, ac priuilegio donata est, sanctiones atque statuta exequentes, ac saepedictam sanctam lauriacensem ecclesiam potestate et vice beati Petri apostolorum principis absoluimus, et archiepiscopamus, et in culmen metropolitanum sublimamus, et priuilegia nobis transmissa manu propria munimus, et corroboramus, ac rata esse firmamus, denuoque tibi pallium cum praesenti praecepto secundum usum prius concessum, successoribusque tuis perpetim tenendum tradimus. Hisque ex amussi ita ad iustitiam reintegratis, decreuimus rixas vestras et dissensiones praefata ex causa deriuatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, sic ut utrique vestrum modo susceptus seruetur pallii honor illaesus, hortantes quatenus apostolice instituti, amodo non in contentione, et aemulatione maneatis. Constat quidem quod canonice singulis prouinciis singuli ordinantur metropolitani, proinde distribuere atque determinare, ita vobis parochias bonum et pacificum aestimamus, ut diuisis duabus Noricae regionis prouinciis, Heroldo archiepiscopo occidentalis Pannoniae cura committatur, et custodia; tibi autem successoribusque tuis, propter emeritam antiquitatem sanctae lauriacensis ecclesiae, cui iure iuniorum reuerentia assurgit in benedictionis, et sedis ordine praelatis atque praepositis prouidentiam orientalis Pannoniae, regionemque Auarorum, atque Marahorum, sed et Slauorum, qui modo christiani, vel adhuc per baptismum Christo lucrandi sunt, circumquaque manentium credimus, nostramque apostolicam vicem in illis partibus praedicandi, et pro arbitrio vestro ubi opus est episcopos constituendi omniaque disponere atque ordinare tali autoritate, atque potestate delegamus, ac si ipsi praesentes affuissemus. Quod si iam dictus Heroldus archiepiscopus deinceps, suorumve, quispiam successorum minime difinito limite contentus, sed interdictam atque in sua potestate separatam dioecesim repetere pernucaciter conatur, nec a prohibita contentionis schismate per istas nostras apostolicas traditiones atque determinationes compescitur. Ipse etiam pie concessa digni-

tatis munificentia penitus priuetur, atque secundum ius pristinum superior Pannonia inferior tuae, tuorumque successorum, ambae perpetualiter subiaceant ditioni. Allubescentes autem assensumque praebentes istis nostris saluberrimis decretis, benedicimus et catholicos approbamus; resistentes vero atque infirmare vel omnino peruertere contententes, anathemate maranatha sanctae trinitatis districte percutimus, et apostolica sententia qua mulctati Anania et Saphira expirauerunt, damnamus, et cum blasphematoribus sancti spiritus sempiternis cruciatibus puniendos destinamus.¹

Bullarium Diplomatum et Priuilegiorum SS. Rom. Pontificum. Aug. Taurinorum 1857 T. I. str. 405.

XCVIII. 960. mjeseca lipnja. U Rialtu kod Mletakah.

Mletčani izdavaju zakon proti izvažanju robova iz Istre i Dalmacije.

In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Imperante domino Romano gloriossimo imperatore, anno autem imperii eius XIII. mense Junii, indictione III, Riualto in corte palatii.

(Ostalo izostavljeno).

Unde omnes pariter statuentes statuimus et firmiter confirmamus, ut nullus maior aut minor mancipia ad venundandum emere non debeat, nec aliquis precium ad suos emptorios dare debeat propter mancipia comparanda aut venundanda, quia grauissimum malum est. Scimus omnes, quia deus omnipotens misericordia plenus est, et si emendauerimus, dimittet nobis peccata nostra.

Item precipimus, ut, quicumque in nauibus nostris nauclerus fuerit, nullatenus debeat in navi sua leuari mancipia, neque de Venetiis, neque de Histria, neque de Dalmatia, neque de aliis locis per nullum ingenium, nec etiam aliquis hominem negociantem vel Judeum in navi sua leuari non debeat. etc.

Kandler P. Codice diplomatico Istriano. A. 960. = Romanin Storia di Venezia I. 371.

XCIX. 961. 13. veljače. U Reznu.

Otto I. kralj njemački daruje popu Diprechtu njeko imanje medju Svetlim brdom i selom Bulčišćem, ležećem u županiji Hrvatah u Štajerskoj.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente clementia r. x. Nouerint fideles tam praesentes scilicet et futuri, qualiter nos per interuentum Heinrici ducis, matrisque suae inelytae, nec non fidelis nostri Abrahae frisingensis episcopi, cuidam clerico vocato Dieprechtu tale praedium, quale habuimus inter duos montes Curoztou et Oziae a vertice montis Zuedlobrudo usque ad villam Bulcsisce in proprietatem concessimus in pago Crauati, et in ministerio Hartunigi comitis cum omnibus ad idem prae-

¹ Pagius, u svom djelu Breuiar. pontif. et concil. u životu Agapita II. pape, kaže o toj papinskoj poslanici: Nullus porro est temporis character, quo dignosci possit annus, quo data est haec epistola, sed eam datam oportet ante annum nongentessimum quinquagessimum quartum, quo Geraldus, seu Heroldus excaecatus est." Bullarium rimski stavlja ju pod konac godine 954.

dium iuste et legaliter pertinentibus agris, siluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus ac molendinis, quaesitis et inquirendis. Jussimus autem hoc praeceptum conscribi, ut idem clericus Dieprechtus nullo contradicente hoc potestatiue possideat, quod ei donauimus, quod vero scripto confirmauimus et anuli nostri impressione iussimus communiri.

Signum domini inuictissimi regis

Lutolfus cancellarius ad vicem Brunonis.

T^oT

Datum idus Februarii, Anno incarnationis domini DCCCCLX (I) indictione IV. regnante pio rege Ottone anno XXIII. Regensperg. Haec in domino. Amen.

Fekete. Diplomataris sacra Duc. Styriae. str. 7. Beiträge. Steierm. V. 98.

C. 966. 20. siečnja. U Oglaju.

Rodoaldo patriarka Oglajski spominje razorenje Rovinja u Istri po Slovjenih (Hrvatih).

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Rodoaldus superno munere fretus sanctae aquileiensis ecclesiae humilis patriarcha. Legimus etc. — Quapropter haec sancta praecepta altius intuentes, diligentiusque considerantes, quemdam nostrum episcopum parentinum, scilicet ecclesiam, magna inopia et calamitate oppressam cognoscentes, eidem pro dei amore atque sancti Mauri martyris, corporis cuius in honore dicatum est, nec non pro petitione et oratione suffraganeorum nostrorum episcoporum histriensium, Gaspaldi polensis, Joannis tergestinensis, et Joannis ciuitatis Nouae, ac pro consulto omnium clericorum nostrorum, graduum uniuersorumque nostrorum fidelium consilio, et pro consensu aduocati nostri Azonis, quandam terram, quae de nostro episcopatu, nobisque nostraeque ecclesiae pertinet, Rubinensi nomine, quod etiam, heu pro dolor, nuper a nefandis Sclauis ac duris barbaris destructum, Adam praefatae ecclesiae episcopo, eiusque successoribus. praefatam terram concedimus. (Ostalo izostavljeno).

Actum in ciuitate Aquileiae sedis die vigesima mensis Ianuarii, indictione vero octaua, (IX) anno autem incarnationis domini nostri nongentesimo sexagesimo sexto feliciter.

Kandler. Codice Dipl. Istriano. Ad A. 966.

CI. 969. 15. Srpnja. U Zadru.

Agata kći Dabrova ostavlja oporukom njeka imanja samostanu svetoga Krševana u Zadru.

In Christi nomine et eiusdem anno incarnationis DCCCCLXVIII. Indictione XII. Sub die fere quinto decimo mense Julii. In ciuitate Jadera. Imperantibus piissimis et perpetuis augustis Constantino et Basilio. Cathedra pontificali regente Basilio episcopo et domino Maio priore. Maturiori namque et salubri consilio a maioribus prouisum est, ut omnis homo ante dispensare et deliberare suas facultates debeat prius, quam repentine calamitatis casu periculo — — eterne mortis metu urgeat, ne differente deliberatio aut articulum — — — eat vi, aut distributor in ultima corporis angustia — — — — — optata sibimet testatione explicare non queat — — — — — (Agapita) peccatrix filia Dabro tribuni, diuino iuuamine — — — — — super proprium meum decumbens lectulum, licet viribus — — — — — mente deo auxiliante tuta. Integro autem consilio hunc — — — — — is de hereditate nostra, scribere rogauimus. Ita demum — — — — —

ut post obitum meum, ita maneat deo auctore firmum et stabile — — — ac siquidem pagina subscripta videntur. In primis volo et iubeo — — — cenaculo cum corte, et quoquina, et orto, que est post ipsa quoquina, sit in ecclesia sancti Chrisogoni. Domum ubi fornax fuit, cum orticello, que est ante ipsam, similiter. Orticello, que est ante ecclesiam sancti Chrisogoni, similiter. Portiones de terras que habeo in Uculo, similiter. Portiones de salinas que habeo inter meos parentes, similiter. Artacileio serico I. investitura de serico I. Panno serico I. Lisa (?) I. Pennulas II. Pirestres XX. Mappas III. Antelectulos III. Capilectulo I. Mappula ad calicem operiendum I . . . s II. Racinas II. Culcitrans II. Culcitrino I. Capitales III. Capitale de serico. — — — — — de serico I. Caldarias maiores II. Frixorias maiores. II. Cucuma — — — — — ortario hereo I. Sella ferrea I. Urceo hereo cum aquaminile. Camastras II. Deuteras II. Archiscamno I. Arcella I. Buttes II. T. na I. Bussedo I. Macinas pario I. Turabulo hereo I. Stagnio I. Hec omnia sunt in ecclesia sancti Chrisogoni, et sicut prelibata est, ita deo auctore permaneat, nullus unquam ea audeat uiolare. Quicumque vero nostre deliberationi contraire voluerit, iratum habeat patrem et filium et spiritum sanctum, et maledictionem a CCCX et VIII. sancti patres, et in inferno cum diabolo et angelis eius ac Juda Sca-riothem muneretur. Actum tempore die, et loco, ac consulibus, ut supradictum est. His palam testibus.

— — manus Basilio supradicto episcopo.

— — manus Maius prior supradicto.

Signum manus Dabronis fratris eius.

Signum manus Andreas presbiter.

Signum manus Dragomiri de Spalato.

Signum manus Viaro trib. de Apsaro.

Signum manus Maius tribuno Maria in aco (?) (napisano žutilom).

Signum manns Maius tribuno de Cula.

Iz vana stoji novijom rukom pisano: 969 imperantibus Constantino et Basilio Imperatoribus. Testamentum Agapeti filii Dabra, Jadrae, in quo reliquit ecclesiae sancti Chrisogoni Cenaculum cum curte et coquina et hortum post ipsam coquinam, domum ibi firmare fecit cum horticello ante ipsam domum, et horticellum ante ipsam ecclesiam, et alia bona stabilia et mobilia.

Opet drugim pismom.

Testamentum Agapi filie Dabro Tribuni Jadrensis, quae legauit sua bona ecclesiae — — anno domini 969.

Matica ili prepis XI—XII. vieka na pergameni, s desne strane veoma oštećena, čuva se u zagrebačkoj zemaljskoj pismohrani, medju najstarijimi pismi Doc. I.

CII. 973. mjeseca siečnja.

Benedikto VI. papa stavlja čitavu Pannoniju pod vlast nadbiskupa solnogradskog.

(U izvadih).

Concedimus itaque vicem apostolicam Friderico salsburgensis ecclesiae antistiti eiusque successoribus, in tota Norica prouincia et in tota Pannonia, superiori videlicet et inferiori, quomodo sui antecessores eandem potestatem a nostris habuere successoribus; ita scilicet, ut nulli liceat in praefatis prouinciis sibi usurpare pallium, nec episcopos

ordinare, nec ullum officium, quod ad archiepiscopum pertinere debet, praeter praefatum archiepiscopum, eiusque successores. Quicumque autem huic refragari, vel contendere voluerit decreto, quod nos vice beati Petri apostoli fungentes, consensu nostrorum episcoporum, ac totius cieri romanae ecclesiae decreuimus; sciat se beato Petro eiusque vicario esse contrarium. etc.

Bullarium Romanum. Aug. Taur. 1857. T. I. str. 434.

CHH. 974. 5. listopada. U Rimu.

Benedicto VII. papa stavlja pod vlast nadbiskupije laureacenske (pasovske) Avariju, Moravsku, Meziju, dolnju Panoniju i susjedne im Slovjene.

Dilectissimis nobis in Christo filiis Houdberto sanctae Moguntinae ecclesiae et Dioterico sanctae Treuerensis ecclesiae, atque Adalberto sanctae Magdeburgensis ecclesiae, parique modo Gereoni sanctae Coloniensis ecclesiae, atque Friderico sanctae Juuauensis ecclesiae, sed et Adaldago sanctae Bremensis ecclesiae archiepiscopis, pariterque domino nostro Ottoni gloriosissimo imperatori Augusto, atque nepoti suo Henrico praecellentissimo duci Bauariorum, caeterisque omnibus episcopis et abbatibus, ducibusque atque comitibus Galliae atque Germaniae. Benedictus diuina gratia praeditus, apostolicae sedis pontifex, seruus autem seruorum dei, in domino salutem.

Oportet iustis suplicantium petitionibus nos semper faciles, et humiles exhibere, et praecipue cum fraternis religiosorum consacerdotum precibus sollicitamur, qui passim ab omni mundi termino tenorem et regulam, atque proprii officii vigorem ab hac uniuersali sancta romana matre ecclesia eiusque sortiuntur ministro, vicario scilicet beati principis apostolorum, cuius quamuis indigni. eiusdem tamen gratia et dono potestati nos successimus, et ordini, cui voce dominica dicitur: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Quapropter dignum aestimauimus, assensum praebere congruis postulationibus reuerendissimi archiepiscopi Piligrini, quas per probabiles personas nobis intimauit, responsalium suorum, duorum videlicet presbyterorum, quatenus sibi pallium, et metropolitanum honorem cathedrae suae sanctae Lauriacensis ecclesiae restitueremus, confinio Ungarorum adiacenti; quod omnino nos eidem ecclesiae debere, testantur antiquissima secum adportata priuilegiorum testimonia, in quibus continebatur, quod aetate pontificatus beati Symmachi, huius almae sedis apostolici praesulis, praefata sancta Lauriacensis haberetur ecclesia metropolis: et in quantum tam exinde, quam etiam de passionibus beatorum martyrum, qui illic plures in tempore persecutionis pro fide Christi variis sunt tormentis mulcati, colligere possumus, ex omnibus ecclesiarum dioecesibus Pannoniae, haec antiquitate, et archiepiscopii dignitate esse primitiua creditur: quae iam multis retroactis temporibus ex vicinorum frequenti populatione barbarorum deserta, et in solitudinem redacta, nullum christianae professionis habitatorem meminit, usque dum inuictissimus Augustus, et pater patriae, genitor quippe pii imperatoris nostri, (quem adhuc superesae, et diu dominari mundus exoptat) bellico trophaeo eorum vires retudit. Hunc autem, quam ob rem vocibus exultantibus in laudem omnipotentis dei erumpimus, non solum saepe dicta sancta Lauriacensis ecclesia hostium cessante terrore, cum accolis suis pace et tranquillitate potitur, verum etiam ipsi dudum inimici, illum quem persecuti sunt, more gentili, iam iam Christum baptizati profitentur, et sacerdotes modo habere

desiderant, ac prout scire rudes poterunt, venerantur, et ecclesias quondam in sua terra, quas patres incendio dederunt, posteri restaurare videntur. Hac ergo suadente ratione, quod praenominati sanctae Lauriacensis ecclesiae archiepiscopi postulatio antiqua apostolica auctoritate commendatur, et praeterea, quod iustum esset, pariterque utile etiam visum est, ut ad fructificandas deo gentes ex nouitiis cultoribus fidei Ungrorum atque Marauorum, siue etiam aliis multis Sclauorum suae parochiae finitimis, illic ordinatis episcopis, secundum quod antiquitus dispositi erant, eis hunc constitueremus archiepiscopum. Quoniam autem Saltzburgensis ecclesia metropolis abusa est subiectione sanctae Lauriacensis ecclesiae pontificii, oblitterata et attentata sua dignitate ex deuastatione barbarorum, quam propterea perceptis apostolicis priuilegiis nequaquam patimur priuari, cum et priora sint Saltzburgensibus, et ideo auctoritatina,¹ quae conditio testimonii etiam apud secularia iudicia viget et praeualet. Nos vero in huiusmodi constitutione omnem calumniam atque contentionis occasionem, domino adiuuante, facile propulsamus,² parochiis ab inuicem certis limitibus sequestratis, et tamen apostolicis sanctionibus ubique stabilitis, quas nostrum est semper defendere, et secundum euangelicam sententiam nihil, exsoluere, sed adimplere. Unde ergo auctoritate, et potestate beati Petri principis apostolorum, atque exemplo beatorum pontificum scilicet praedecessorum nostrorum, eandem sanctam Lauriacensem ecclesiam, eiusque rectores iam archiepiscopos amodo perpetim ab omni Saltzburgensis ecclesiae eiusque praesulum subiectione, ac ditione absoluimus; et honore metropolitanano sublimamus, et sicut modernis temporibus sanctae memoriae Agapitus papa terminos earundem parochiarum ab inuicem distinxit, sic et ipsi diffinimus, ita quoque, ut sancta Saltzburgensis ecclesia superioris Pannoniae episcopos habeat suffraganeos, quibus usque huc sui pontifices praesse videbantur, cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in inferiore usi sunt Pannonia. Sancta autem Lauriacensis ecclesia in inferioris Pannoniae, atque Messiae regiones, quarum prouinciae sunt Auaria, atque Marauia, in quibus septem episcoporum parochiae antiquis temporibus continebantur, suique antistites archiepiscopalem deinceps habeant potestatem cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in superiori usi sunt Pannonia. Quibus utique in praeceptis insuper iniungimus, ut iuxta beati Gregorii papae decretum, Anglorum archiepiscopis directum, alter illorum, qui prior sit in ordinatione, ipse etiam, quo ad viuat, prioratum teneat et in ordine. Penitus enim determinatis utriusque ecclesiae dioecesibus, omnique exclusa altercandi occasione, canonica sub distractione interdicimus, ut neuter earundem ecclesiarum archiepiscopus inuadere alterius parochiam praesumat, vel quibuscunque iurgiis, aut discepcionibus super diffinitis a nobis modo rebus, alter alterum sollicitare audeat. His igitur sedatis, venerabilem confratrem nostrum Pilgrinum archiepiscopum, canonicis litteris munitum, sedi sanctae Lauriacensis ecclesiae intronizauimus, palliumque ei secundum antiquum eiusdem ecclesiae suae usum direximus, atque in prouinciis Auariae et Marauiae regionumque inferioris Pannoniae siue Moesiae, et in contiguis sibi Sclauorum nationibus circumquaque manentium, nostram apostolicam auctoritatem et vicem exercere comittimus, atque delegamus, quatenus illic more antecessorum suorum, sanctae Lauriacensis ecclesiae archiepiscoporum habeat potestatem presbyteros atque episcopos ordinare, atque constituere, et ex praedictis gentibus sub sancta praedicatione, parare domino plebem perfectam.

Bullarium SS. Rom. Pontificum, Aug. Taurianorum 1857 T. I. str. 441 Hansiz. Germania Sacra T. I. str. 213.

¹ Hansiz. vel auctorabiliora. ² Hansiz pridao: ambabus.

CIV. 986. 19. prosinca. U Zadru.

Majo priur zadarski i prokonzul Dalmacije, sa svimi gradjani zadarskimi, popravljajući iz nova crkvu sv. Krševana, daruju istoj crkvi i samostanu benediktinskomu iz nova sva pripadajuća joj pokretna i nepokretna imanja.

In Christo nomine et eiusdem incarnationis anno DCCCCLXXXVI. Indictione XIII. sub die fere XVIII. mensis decembris. Imperantibus dominis piissimis et perpetuis augustis Basilio et Constantino, a deo coronati magni imperatores. Apud ciuitatem Jadera, pontificali sub regimine Anastasii episcopi. Igitur ego quidem Maius prior supradicte ciuitatis, atque proconsul Dalmatiarum, una cum consensu omnium nobilium et habitantium ciuitatis Jadere, seu et heredibus domini Fusculi, atque Andree prioris, masculorum seu feminarum, atque uniuersi populi, maiorum et minorum, omnium in unum conglobati, uno consilio et pari voluntate, cogitantes de dei timore, et eterna retributione, eo quod ille bene possideret res in seculo, qui sibi de terrenis, atque caducis comparat premia sempiterna. Id circo ecclesiam beati Chrisogoni martyris, que sita est infra muros ciuitatis, ubi et sacratissimum eius corpus requiescit. Quod est edificata a predictis viris domno Fusculo et Andrea priore, ubi dicitur quod aliquando monasterium fuisset, set per negligentiam defecisset. Nunc adiuuante domino, rehedificamus secundum omnem monasterii ordinem, atque ordinamus domnum Madium, dei sacerdotem, et monachum nostrum, esse abbatem, qui fuit ex monasterio sancti Benedicti, quod situm est in monte Casino, una cum consensu nostre congregationis beati Chrisogoni, et tradimus ei predictae ecclesie omnia ibidem pertinentia. Domus, vineas, et terras cultas, vel incultas, mobilia seu immobilia, ut in ipsius sit potestate, et suorum fratrum, ad solatium ibidem seruientium, utendum, possidendum, perfruendum, ordinandum, sine contradictione ullius, tibi domno Madio abbati predicto, tisque suceessoribus, qui post te venturi sunt, secundum monasticum ordinem. Unum tamen nobis reprehensibile esse videtur, quod ecclesia extra antiquam claustram sit posita, quod precepta sancti patri Benedicti perhibent fieri, eo quod omnia necessaria monachis infra monasterium debeant haberi, ut nulla necessitas sit eis vagandi. Ideoque viam publicam, que inter ecclesiam et antiquam claustram fuit, claudere fecimus, alia autem via publica, que ab oriente ecclesie posita fuit, similiter claudere fecimus, sed inuicem eiusdem vie de territorio eiusdem ecclesie viam fecimus publicam, secus murum ciuitatis. Hec omnia non speciali nostro consilio sed omnibus consentientibus ciuibus ad saluationem predictae ciuitatis, et populi ordinauimus, et constituimus atque firmamus, ut si aliquo diabolico spiritu impletus, quod non optamus, contra vos vestrosque successores molestiam de rebus aut substanciis fecerit de supradicta ecclesia, habeatis licentiam cum hac cartula traditionis in iudicium venire, atque monstrare ante imperatorem, ante regem, ante comitem, siue iudices, qui pro tempore fuerint, ut nihil aliquid de supradicta causa subtrahere possunt; quod si aliquis quocumque tempore diabolico spiritu repletus, tam de nostris, quam de extraneis, contra nostram diffinitionem aliqua aduersa facere presumpserit, iratum habeat patrem, et filium, et spiritum sanctum, et maledictionem a CCC et XVIII. sancti patres (sic) et in nouissimo maranathe cum diabolo et eius tethros angelos, a Juda Scariothe in inferno videretur, et hec certula volumus ut in sua maneat firmitate. Actum hoc tempore a consulibus suprascriptis, et loco coram his testibus, et insuper firmamus, et constituimus, ut quisquis contradictor extiterit, sicut superius diximus, non solum his supradictis maledictionibus subiceat, sed etiam penam persoluat auri libras XX. et confusus sileat mutus, et hanc cartulam firmam ac

roboratam semper persistat. Anno pontificatus domni Anastasio octauo. Indictione XIII.

Signamus: Ego Anastasius episcopus testis supradicte ciuitatis. Ego Petrus episcopus arbensis ciuitatis, testis. Ego Maio prior predictae ciuitatis Jadere, testis, Ego Armatus archidiaconus tt. Ego Petrus archipresbyter tt. Ego Domnio tribunus tt. Ego Lampredio tribunus tt. Ego Petrus tribunus — — — socer prioris. tt. Ego Maio tribunus Cerneche. tt. Ego Dabro frater eius tt. Ego Ursana tribunus tt. Ego Petrus tribunus spalatinus tt. Ego Barba tribunus tt. Ego Nychiphorus tribunus tt. Ego Johannes tribunus arbesano tt. Ego Plato tribunus frater eius tt. Ego quidem Anastasius episcopus supradicte ciuitatis manu propria scripsi et roborau.

Listina pisana na pergameni, nalazi se u gubernijalnom arkivu u Zadru, medju pismi dignutog monastira benediktinskog sv. Krševana, pod naslovom Masso (Mazzo) A. Capsula F. N. I. br. 1. Ali pismo listine nije od 10. nego od 12. ili 13. vieka, zašto se ima smatrati kao prepis a ne kao matica.

CV. Oko g. 990. U Zadru.

Majo priur sa vlasteli zadarskimi ustupljuju samostanu sv. Krševana svoj dio ribarije.

Tempore domni Magii iaderensis prioris, pro necessitatibus publicis fuerunt vendite piscaciones una in insula Mellata, altera in Tilago in uale maiori sancti Uictoris, ex parte Altana, que continet a loco ubi Megarus dicitur, usque ad casas, que sue piscacionis quartam porcionem se habentibus dare solebant, quas non pauci iaderensium nobiles emerant propter quartam piscium porcionem. Sed quia sepe in diuisione piscium litigabant et se inuicem scindentes, et cedentes lacerabant, dictus prior cum suis nobilibus iniuit consilium, quo ipsa piscacio daretur monasterio beati Crisogoni Christi martiris, quod et factum est. Nam statim uenerunt ad ecclesiam prephati martiris cum cartula, in qua illorum nobilium nomina scripta habebantur, quam presente domno Trasone abbate suisque fratribus, posuerunt super sanctum altare, dicentes: offerimus tibi beatissime Chrisogone martir pro remedio animarum nostrarum nostre hempte piscacionis munus, et si illud quis nostrorum uel aliorum superbie spiritu inflatus a tuo sacro cenobio uel ab eorum potestate, qui tibi in ipso deseruierint, subtrahere temptauerit, iram omnipotentis dei incurrat et trecentorum decem et octo sanctorum patrum maledictionem habeat, et in nouissimo cum Juda traditore omnibusque iniquis infernum possideat. Actum est hoc tempore supradicto, ab his subscriptis nobilibus ac testibus: inprimis uidelicet Mai, Jadere prior, actor et testis, Domnius tribunus, Theodosius tribunus, actor et testes, Lampredius tribunus actor et testis, Petrus tribunus testis, Maius tribunus testis, Dabro frater eius testis, Ursana tribunus testis, Petrus tribunus, Barba tribunus, Nikyforus tribunus, Johannes tribunus, Plato tribunus, hi suprascripti et nonnulli alii iaderensium nobiles huius rei auctores et testes sunt.

Matica na koži. U guber. arkivu u Zadru Capso. XIV. Masso A. br. 34.

CVI. 994. 9. veljače.

Bugarski carević Pincio, nećak cara Šišmana, kao bjegunac kod hrvatskoga kralja Držislava, sa svojom braćom i sestrom, sa svojimi nećaci i sa svojim sinom Plesom, čine ugovor poradi zidanja crkve sv. Mihalja kod grada Solina.

In Christi nomine amen. Ab incarnatione domini nostri Jesu Christi anno noningentesimo nonagesimo quarto, die vero nona mensis Februarii, tempore quo regnabat sacrilegus et profanus imperator Stephanus (Samuel) in terra Bulgarorum in caeterisque regionibus.

En ego vir Pincius notaui, et scripsi ad memoriam posterorum nostrorum, quatenus nos, cum essemus consanguinei Stephani imperatoris, saepius ipsum propter eius delictum redarguimus; excaecauerat enim patrem suum, patrum autem nostrum probum dominum christolam, iustum Sismanum imperatorem; quapropter nos fratres, ac propinquos suos ex patria nostra fugauit, et expulit, de terra videlicet Bulgarorum, ex urbe Tarnoua, exaltauit vero mendaces ac rebelles. Pater autem eius, caecus existens, increpauit ipsum de expulsionem nostra; at ipse strangulauit eum, et remansit in patris maledictione. Nos autem venimus Missiam, et inde recedentes peruenimus Chroatiam ad illustrissimum et probum regem Dircislaum. At ille nos benigne recepit et adiuit tamquam bonus ac benignus dominus, et collocauit in suburbio Clysii. Illic igitur remansimus, et recepimus veram fidem catholicam, secundum institutionem romanae ecclesiae.

Et ego Pincius, una cum fratribus meis, videlicet Armonio, Pollemio, Joanne, Celestino, et sorore nostra Murca, et cum nepotibus nostris Tetralo, Martino, Alexandro, Joanne, Paulino, Georgio, Pancratio et cum filio meo Pleso, sermonem fecimus et ita ordinauimus, videlicet collegimus inter nos pecuniam, dedimusque eam Pleso, ut obsequium deo faciat, ut aedificet ecclesiam in honorem beati Mihaelis archangeli, et sancti Petri apostoli, et beati Martini episcopi, et sic ordinauimus, ut quicumque postea fuerit de tribu nostra, ut aliquid dictae largiatur ecclesiae substantiae, scilicet stabilis, ut agrum, vel domum; fecimus enim quod ecclesia ista sit memoriale domus ac familiae nostrae, ut nullus sit possessor, seu ordinator ecclesiae huiusmodi, eiusque bonorum, nisi posterius, siue haeredes nostri ex linea masculorum, siue faeminarum procreatarum semper perpetuiter. Si vero fuerit sacerdos de tribu nostra presbyter, siue monachus, ut possideat dictam ecclesiam, unus post alium; si autem non fuerit de tribu nostra presbyter aut monachus, ut tribus nostra saecularium hominum eligat capellanum quemlibet; et fecimus hoc cum consilio et consensu reuerendissimi et dignissimi Martini archiepiscopi spalatensis.

Et si aliquis voluerit facere contra istam ordinationem, siue voluntatem nostram, iram dei super se habeat, et cadat in sanctorum patrum maledictionem, et cum Juda Scharioth iugiter crucietur.

Farlati Illyricam Sacrum. T. III. str. 111. Po svoj prilici pisan je ovaj ugovor izvorno slovjenkim jezikom, kao što je i Farlati nagadjao, jer neima primjera, da bi bugarski velmože izdavalili bili listine na latinskom jeziku. Može se također sa sigurnošću tvrditi, da je prevoditelj ili prepisatelj ove izprave ime Samuilovo, koj u ovo doba u Bugarskoj careva, zamienio s imenom Stjepana, jer je u matici valjda ime carevo jedinim slovom S. označeno bilo; osim ako nije mozebit i Samuil, po običaju bugarskih vladarab, nosio dva imena.

CVII. 1000. 1. kolovoza.

Carević bugarski Pincio, sa svojom braćom i sinom si Plesom, daruje njeke zemlje crkvi svetoga Mihaila u Spljetu.

In Christi nomine amen. Anno natiuitatis eiusdem domini nostri Jesu Christi millesimo, indictione tertia (XIII) regnantibus dominis nostris Basilio et Constantino magnis imperatoribus, in regno Croatiae gubernante autem domino Dircislauo inclyto rege, residente etiam in sede beati Domnii domino Martino reuerendissimo archiepiscopo, una cum domino Florino principe Spalati et Clisii, in pactis quidem superius dictis principibus tempore.

Ex quo ab exordio mundi primi parentes in peccatum inciderunt, eiectique fuerunt de paradiso deliciarum, et expulsi sunt in regionem mortis, et omnis status hominum ex tunc sit subiectus, et ob id omnis mortalis homo repentinam formidet mortem et accidentalem, ne imparatus existens morti perpetuae in aeternam incideret poenam. Hanc ob causam ruminantes et considerantes cogitauius nos supradicti simul et concorditer, inspirante nos spiritu sancto, pro redemptione animarum nostrarum, nostrorumque parentum, ac haeredum nostrorum, usque ad finem mundi, fecimus aedificare domum dei ad honorem sanctorum dei suprascriptorum, in loco prope litus maris, siue prope arenam.

Primum, prece obtinuimus a rege saxa theatri, ex quibus ecclesiam fabricaremus, et ille dedit nobis et saxa, et omnem circuitum terrae theatri, ad honorem dei et ecclesiae beati Michaelis archangeli.

Ego Plesus imprimis emi terrenum, super quod aedificauimus ecclesiam, a quodam homine slauonico, nomine Sidica, qui fuit de loco nuncupato Chesica, et a fratre suo Cero, octo denariis, quod habere, quo gaudere, frui, usufructuare, et facere de ipso quidquid nobis placuerit.

Aliud enim emi terrenum iuxta ecclesiam ab occidente a Firmarisco Chirini trium wretenorum, denariis X., volo et iubeo ut sit dictae ecclesiae.

Et iuxta dictum terrenum emi aliud terrenum a quodam Strioza, filii Zenici, denariis quinque, volo ut sit istius ecclesiae.

Item emi terrenum prope litus maris sub Sabulo, a Zubinico, denariis X. quod est iuxta flumen in loco vocato Phrodrupglane, volo ut sit huius ecclesiae. Post haec Theodorus filius eius accepit a me dictum pretium, et firmam quietationem.

Item emi portum illum post ecclesiam contra portam theatri, a mari usque ad viam publicam terreni Prodani, ubi est murus in medio vetustus, infra terrenum eius et meum, quod emi a dicto Prodano denariis XXXV. volo ut sit in hac ecclesia.

Emi etiam terrenum a superiori parte terreni arenae wreteni unius a dicto Sidica denariis X. volo ut sit dictae ecclesiae.

Item ibidem emi iuxta illud terrenum aliud a Trapico, denariis tribus, volo ut sit eiusdem ecclesiae.

Emi quoque aliud terrenum in valle, quae dicitur Tribis, et a Michaeli, filio Tribiseti, denariis viginti, volo ut sit in dicta ecclesia.

Item in eodem loco emi tres funiculos terrae a Trimonio et fratre suo Peciazito, denariis VIII. volo ut sit dictae ecclesiae.

Item similiter emi unum terrenum a Bericino Ciruica Tobri, denariis VIII, volo ut sit huius ecclesiae.

Emi etiam terrenum in loco qui dicitur Lichina a Chiso, qui est de loco dicto Repusina, denariis XX. sit dictae ecclesiae.

Emi terrenum in loco dicto Barda apud salinas usque supra viam, volo ut sit istius ecclesiae.

Emi itidem terrenum in loco dicto Billa a Petralo, qui fuit a Repusina, denariis quinque, volo ut sit in hac ecclesia.

Etiam emi ibidem terrenum iuxta Stiniza sub rupem, ab una parte rupis usque ad alteram, a Pazina, denariis XX. volo ut sit dictae ecclesiae.

Item in eodem loco emi terrenum trans torrentem, qui labitur a Billa ab oriente a Ciucito Buzaicho, denariis XX; volo ut sit huius ecclesiae.

Emi etiam terrenum in loco dicto Shano, in vallem incipiens a mari usque ad viam publicam, et a costa quae usque ad mare protenditur, totam vallem, illam a diacono Dabro, et a filio eius Dominico, denariis triginta, volo ut sit in eadem ecclesia.

Ibi etiam iuxta dictam vallam emi similiter terrenum alterum, a parte orientali mei terreni usque ad torrentem et viam publicam a Dazina, octo denariis, volo ut sit eadem ecclesia.

Emi etiam terrenum in loco qui dicitur Schulcha, iuxta terrenum domni Prestancii, a Glubaz, denariis quinque, volo ut sit istius ecclesiae.

Item ego Pincius cum fratribus meis et nepotibus superius nominatis, omnes unanimiter, simul facto consilio, dedimus duos molendinos, quos maiestas regia dederat nobis in perpetuum et posteris nostris, hos dedimus ecclesiae sancti Michaelis, et cum insula, quae super illos est, prope quam voluitur rota, molendini ab oriente, et iuxta quam decurrit aqua ad fullas et molendinum regium, a parte autem occidentis ad molendina sancti Michaelis.

Haec facta sunt anno domini millesimo, (XIII) mense augusti indictione ¹ die prima, coram iudicibus et testibus Joanne Podcupica ² et fratre eius Zulico, Negusio Podcupica, Ciuico Tabiscauco et Joanne Curino, Maiano Brauara.

Ista autem pecunia supradicta terrenorum fuit ultimum pretium, siue superaditio pretii.

Post haec ego Plesus post mortem parentum meorum veni habitatum Spalati cum familia mea, et fecimus colloquium et consultum cum Maria uxore mea et filiis meis, cum primogenito meo Dabruco, Orbasio, Petrono, Joanne, et cum sorore eorum Norata; cum omnibus istis antedictis eminus ex nostra substantia propria terrena inferius dicta et pro redemptione animae meae ac Mariae, uxoris meae dedimus ea dictae ecclesiae secundum ordinem supradictum, uti continetur et ut ordinauerunt parentes nostri.

Emi tres petias terrae a Joanne cognomento Muralo in loco vocato Barda, usque ad terrenum Paganelli, denariis VIII. sine terratico; ad hoc testis est Murca amita mea.

Emi a Siruo, filio Lastari, possesiunculam vocatam Cassan, denariis XI. testis fuit Basilius archidiaconus, et Petrus Gatta, cum duobus suis generibus, et Puppino presbytero.

Emi a sororio meo Daniele partem domus suae, denariis X. testes Messana Gattina, Bacharinus presbyter et Andreas filius Caste.

In communi habeo cum ipso unam petiam terrae apud sanctum Maximum, pro qua dedi illi tres denarios.

Emi vallem unam in loco vocato Stinica, supra terrenum S. Domnii, denariis tredecim, ab Abrico Taco, et fratre suo; testes Simon Chruchola et Brauaro; volo omnia ista sint dictae ecclesiae.

Farlati Illyr. Sacr. T. III. p. 113. Lucius L. II. C. VIII.

¹ Kod Farlata pogiešno stavljeno: septuagesimo na miesto: indictione. ² Valjda: podzupano.

CVIII. 1018. mjeseca srpnja. Na Rabu.

Rab obvezuje se Otonu duždu mletačkomu i njegovim nasljednikom svake godine plaćat deset libar svile u ime danku.

In nomine domini dei, et saluatoris nostri Jhesu Christi. Anno ab incarnatione eiusdem nostri redemptoris millesimo octauo decimo, mense iulio, indictione prima, in ciuitate Arbes. Spondentes spondemus, et promittentes promittimus, nos quidem Maius episcopus dicte ciuitatis Arbes, simul cum tribuno Bellata, priore nostro, una pariter cum clero et populo habitante in ciuitate suprascripta, cum successoribus seu heredibus, ac proheredibus nostris, vobis domno Ottoni, seniori nostro, duci Venetiarum et Dalmaticorum, et successoribus vestris, tributum dare omni anno libras de seta serica decem, per nostrum missum in natiuitate domini nostri Jhesu Christi, et si vobis vestrum missum transmittere placuerit, nequaquam supradictum tributum contradicere debeamus per nullum ingenium. Hec autem ut supra legitur, omnia adimplere promittimus, sine omni intermissione, aut aliquo interposito capitulo. Si autem per quoduis ingenium non adimpleuerimus omnia, sicut superius legitur, in constituto tempore, tunc componere promittimus cum successoribus et heredibus nostris, vobis et vestris successoribus auri obrizi libras quinque, et hec promissionis cartula perpetualiter maneat in sua firmitate. Ego Maius episcopus manu mea scripsi.

Ego Bellata prior, hec rogauit fieri.

Ego Johannes archipresbyter manu mea scripsi.

Ego Petrus leuita manu mea scripsi.

Ego Marcus diaconus manu mea scripsi.

Ego Niciforus hec rogauit fieri.

Ego Lampredius " " "

Ego Fuscus " " "

Ego Bonus " " "

Ego Martinus " " "

Ego Petrus " " "

Ego Sergius " " "

Ego Johannes " " "

Ego Dabro " " "

Ego Mazo " " "

Ego Petrus " " "

Ego Andreas " " "

Ego Petrus diaconus rogatus a clero et populo, scripsi atque compleui.

Iz vana: 1018. iulii. Tributum domino Duci Venetiarum Libros X de seta serica ab Arbensibus.

Iz starinskog prepisa na pergameni što se nalazi kod g. Gozinića (Galzigna) u Rabu i kašnjeg prepisa u arhivu gub. zadarskoga. Acta Arbensia.

CIX. 1018. mjeseca srpnja. U gradu Krku.

Krk obvezuje se Otonu duždu mletačkomu u ime danku davati svake godine trideset lisičjih kožah

In nomine domini dei eterni. In mense iulio, indictione prima, in ciuitate Vegla Promittentes promittimus, spondentes spondemus, per hoc vinculum repromissionis. Ego

*

Vitalis episcopus huius ciuitatis cum toto clero, simul cum Andrea priore, ita et omnes habitatores in ciuitate ista, cum nostris successoribus et heredibus ac proheredibus nostris, vobis domino Ottoni, seniori nostro, duci Veneticorum ac Dalmaticorum et vestris successoribus, tributum vobis dare promittimus et vestro pallatio, omnique anno in natiuitate domini nostri Jhesu Christi pelles vulpinas numero triginta. Quod si hoc recte in prestito tempore, ut superius legitur, non obsequauerimus, componere promittimus cum successoribus et heredibus nostris vobis, et successoribus vestris auri libras quinque; et hec promissionis cartula plenissime maneat in sua firmitate.

Ego Vitalis episcopus.

Ego Petrus diaconus.

Ego Maio presbyter.

Ego Cando presbyter.

Signum manus Andree prioris.

" " Barba

" " Valentini.

" " Justi.

" " Joannis

" " alterius Joannis.

" " Dominici

" " Gregorii.

" " Bassi.

Ego Leo presbyter.

Ego Dominicus diaconus.

Ego Petrus presbyter.

Signum manus Leonis.

" " alterius Leonis.

" " Petri.

" " Joannis.

" " Dabro.

" " Voneto.

" " Berzana.

" " Laurentii.

" " Boćio et aliorum.

Ego Marinus presbyter hanc cartulam scripsi, firmaui, atque compleui.

Codex Treuisanus l. 145. U bečkom dvorskom arhivu.

CX. 1018. mjeseca kolovoza. U gradu Krku.

Krčki stanovnici od Cha Fiesole obrezuju se Otonu duždu mletačkomu, u ime danka, svake godine davati pedeset kunskih kožah.

In nomine dei et saluatoris nostri Jhesu Christi, anno ab incarnatione eiusdem redemptoris nostri, millesimo octauo decimo, mense augusti, indictione I. In ciuitate quae vocatur Vegla. Spondentes spondemus, et promittentes promittimus, nos quidem Godostro, qui modo vocatur Serenico, habitans in Cha Fiole, una pariter cum Dabro presbytero, atque omnibus habitatoribus predictae nostre ciuitatis Cha Fiole, cum nostris heredibus, proheredibus ac successoribus urbis, domno Ottoni duci Venetiarum atque Dalmatiarum, seniori nostro, et eius heredibus ac proheredibus et successoribus, videlicet amodo in antea dare vobis debeamus pro tributo, usque in sempiternum, per omnem annum pelles marturinas bonas quindecim, in natiuitate domini nostri Jhesu Christi, per nostrum proprium missum, ac fideles esse debeamus nos cum heredibus ac proheredibus nostris, vobis et successoribus vestris, et ullam contrarietatem nec damnitatem vestris fidelibus facere debeamus, quod plus citius poterimus tam in die, quam in nocte, et adiutores et defensores eis esse debeamus. Hec autem omnia, ut supra legitur, observare et adimplere promittimus sine omni intermissione, aut aliquo interposito capitulo. Si autem per quoduis — — — predictum tributum vobis non dederimus omni anno, in constituto tempore, et non obseruauerimus omnia sicut superius legitur, tunc componere promittimus cum nostris heredibus

et proheredibus vobis et vestris successoribus auri obrizi libras quinque. Et hec promissio usque in perpetuum maneat in sua firmitate.

Signum manus Serenico, qui hoc fieri rogauit.

Ego Presbyter Dobro, manu mea subscripsi.

Signum manus Petri Scamini q. h. f. r.

" " Marini Stredrago m. s.

" " Resinico s. m. Vecinto.

Ego Vitalis episcopus de ciuitate Vegla tt. ss.

Ego Marius presbyter t. ss.

Ego Joannes t. ss.

Ego Andreas prior de ciuitate veglensi.

Ego Dominicus Trutianis Maydiati h. ss.

Ego Marinus presbyter et notarius scripsi et per tradita compleui et roborauit.

Farlati T. V. str.. 639.

CXI 1018. mjeseca kolovoza. Na Osoru.

Osorani obvežuju se Ottonu duždu mletačkomu u ime danka davati svake godine četerdeset kunskih kožah.

In nomine dei eterni (1018) — — — in mense augusto, indictione prima, in ciuitate Absaro. Promitentes promittimus, spondentes spondemus per hoc vinculum repromissionis. Ego quidem Martinus huius ciuitatis episcopus, simul et Joannes prior, ita et omnes habitantes in iam supra scripta ciuitate, tam clerus et populus, cum successoribus et heredibus et proheredibus nostris, vobis quidem domino Ottoni seniori nostro, duci Venetiarum et Dalmaticorum, et successoribus vestris, tributum dare promittimus vobis et vestro palatio, omniq[ue] anno in natiuitate domini nostri Jhesu Christi pelles marturinas, numero quadraginta, quod si hoc recte in prestituto tempore, ut superius legitur, non obseruauerimus, componere promittimus cum successoribus et heredibus nostris, vobis et successoribus vestris, auri libras quinque, et hec promissionis chartula plenissime maneat in sua firmitate.

Signum manus prioris, qui hoc fieri rogauit.

Signum manus Viatro " " " "

" " Danulo " " " "

" " alterius Viatro, qui hoc fieri rogauit.

" " Dabro qui hoc fieri rogauit.

" " Petri " " " "

" " Martini " " " "

" " Adami " " " "

Ego Marius diaconus manu mea subscripsi.

" Ursus diaconus " " "

" presbyter Petrus " " "

Signum manus alterius Viatro, qui hoc fieri rogauit.

" " Damiro, qui hoc fieri rogauit.

" " Barba " " " "

Signum manus Georgii qui hoc fieri rogauit.

" alterius Petri " " " "

" " Leonis " " " "

" " Andree " " " "

Ego Candussus presbyter.

" Petrus presbyter.

" Marcus "

" Petrus Odeliarius diaconus manu mea subscripsi.

Signum manus omnium habitantium in suprascripta ciuitate.

Ego Martinus episcopus hanc cartulam scripsi, firmaui, atque compleui.

U dvorskom bečkom arkivu. i Farlati T. V. str. 617.

CXII. 1020.

Pavao nadbiskup spljetski daruje oporukom svomu otcu Prestanciju, prioru spljetskom, crkvu sv. Marije u Blatu s mnogimi zemljišti.

In nomine Christi. Anno eiusdem incarnationis MII. (MXX). indictione tertia, domino Paulo archiepiscopo sedem beati Domnii obtinente, et priore domno Prestancio eiusdem patre. Ego supradictus archiepiscopus, eger quidem corpore, valens autem mente animoque, lecto affixus, annisque oppressus, cum mihi nulle facultates, nulleque pecunie suppetere, nemo inuentus est qui mei curam susciperet, preter Prestancium priorem — — — — mea sponte et voluntate in eam deliberationem adductus sum, ut ei grati animi causa donarem ecclesiam illam, quam ad cultum honoremque sancte Marie de palude extruxi, hortumque eidem adiunctum, cum omnibus arboribus pomiferis, itemque partem agri in eadem palude constituti, ac preterea fundum Monticalensem, Lauretanum, terram Panisau, terram Galli, terram sancte Marie de Mesabra, nec non et predia Calbarole, Torrezzie, et Adrine. Si quis e consanguineis meis post obitum meum hanc nostram donationem intervertere vel abrogare ausus fuerit, in odium offensionemque prepotentis dei incurret, trecentorum et duo deviginti sanctorum patrum anathemate ferietur, et veluti alter Judas, proditor domini, eternis apud inferos cruciatibus mancipabitur. Testes fuerunt Dominicus iudex, Dabro presbyter, Joannes Saccus, Dabro Graualana, Fuscus, Grigina et diaconus Farisanus.

Ego Stephanus diaconus scripsi, Doimus Caputa testis adfui.

Farlati Illyricum sacrum. T. III. str. 117.

CXIII. Oko g. 1020.

Prestancio prior spljetski daruje crkvu sv. Marije u Blatu svomu sinu Srnu.

Ego Prestancius prior fidem facio, edem sancte Marie a me traditam fuisse Sirmo filio meo, ut eidem, qua dignum est diligentia curaue, inseruiat et in ea diuini cultus officia rito peragende curet. Cum vero supremum sibi diem adesse senserit, alteri illam commendet, qui post obitum eiusdem procuracionem suscipiat. Huius mee voluntatis testes esse volui, abbatem sancti Stephani, domnam Annam sororem meam et Dabrizam meam consobrinam.

Farlati. Illyricum sacrum T. III. str. 117.

CXIV. 1023. mjeseca kolovoza. U Dubrovniku.

Nadbiskup i knez dubrovački sa svimi vlasteli podižu samostan reda sv. Benedikta na otoku Lokrumu.

In nomine domini dei eterni. Mense augusti, indictione VI. Temporibus sanctorum imperatorum Basili et Constantini, breue recordacionis factum a nobis Vitali archiepiscopo et Lampridio preside ciuitatis ragusitane, una cum omnibus eiusdem ciuitatis nobilibus. Ex eo quod dei instinctu exardescente flamma caritatis publicam donacionem fecimus deo omnipotenti, et quibusdam nostris conciuibus, Leoni presbytero et Petro monacho absoluamus ab omni — — — ione et donamus Lacronomam insulam, cuius dandi occasio hec fuit. Hic itaque Petrus presbiter et monachus de Tremitana insula, in qua sub abbatis Benedicti regula degebat, quodammodo a nobis coactus visendi causa ad nos usque vectus est. Qui cum omnibus nobis salutatis ad suum vellet reuerti monasterium, omnes eum rogare cepimus, ut in hac nostra parte sibi monasterium publico in loco et publico amiculo construere statuisset. Sed cum omne hoc refutaret, et ad suum vellet redire locum, tandem dei dispositione quidam illustres coram eo reperti sunt, qui se profitebantur ac promittebant monasticam normam atque habitum sub eo velle suscipere, hac de causa quodammodo victus et coactus quadam ratione videlicet, ne sibi coaptaretur illud euangelicum: qui mecum non colligit, spargit, superatus nostris precibus assensum prebuit, et ideo ipso nobis consentiente, placuit nobis omnibus dare ei, et iam dicto Leoni presbytero, quem sibi ipse proposuit, insulam illam, quam supra nominauimus, cum omni quantitate sue latitudinis vel longitudinis, tali autem ordine, quod sub monastico habitu et ordine illam possideant ipsi et successores eorum absque impedimento nostro, vel successorum nostrorum, et quidquid edificare vel agere voluerint in usibus suis, edificent et libere agant et iuxta regularem consuetudinem omnia ordinent et dispensent, ipsi ut diximus et successores eorum, quousque celica uirtus hunc monasticum ordinem illo in loco haberi permiserit. Si quis vero aut modo, aut postea, hoc nostrum reprehendere decretum attentauerit, omnibus clare videntibus manifestus erit, illum non causa amoris dei, sed diabolico instinctu velle destruere hoc quod congruit saluti omnium nostrum; et idcirco illum anathematis verbere (?) fecimus, ut si corrigi voluerit, et eis de hac re contradicere presumpserit, et eisque vel successoribus eorum molestiam inferre attentauerit, ubique eum subsequatur maledictio patris et filii et spiritus sancti, et extraneus sit ab ecclesia dei, atque segregatus de consortio regni celestis et communione iustorum. Hoc est speciale decretum promulgatum a nobis omnibus iudicibus, nobilibusque supradicte ciuitatis, scriptum est per manus Petri diaconi et notarii. Actum mense et indictione supra nominata.

† Signum manus Disinii, filii domni Petri. † Signum manus domni Valentini, filii domni Geruasi.

† Signum manus domni Ursi sacerdotis. † Signum manus domni Lampridii vicarii, filii domni Bilze.

† Signum manus domni Andree Desimani. † Signum manus Peruane, filii domni Stephani. † Signum manus Joannis vicarii. † Ego Andrea, filius domni Geruasii. † Ego Bucinus testis sum. † Ego Lephus testis sum — — l k x l d p n p x p s b — testis sum. † Лампрѣзи, fil Andree Saraca. † Signum manus Andree, filii presbyteri notari. † Signum manus Proculi filii domni Petri. † Signum manus Lampridii de Ganizara. † Signum manus Andree de archidiacono. † Signum manus Dominici, filii Vitalis de

Bona. † Signum manus Carosi et signum manus domni Valentini de Proculi. † Signum manus Petri, filii domni Stephani. † Signum manus Bellesta, filii Petri.

S vana: Donatio insule lachromensis facte a Vitali archiepiscopo, Lampridio presule, ac omnibus nobilibus Rhacusii. DD. Leone Petro monachis s. P. Benedicti, mense augusti, indictione sexta, temporibus Basili et Constantini imperatorum, que ex antiquae Rhaccusinae reipublicae nec non archiepiscopalis curie monumentis diligenti indictionem calculo exacto contigit anno a christi redemptoris natiuitate 1023.

U bečkom dvorskom arhivu N. V. del. pacho XIII. gl. Farlati VI. p. 44.

CXV. 1023. 27. rujna. U Rimu.

Benedikto VII. papa podjeljuje nadbiskupu dubrovačkomu Vitalu nadbiskupski plašć.

† Benedictus episcopus seruus seruorum dei. Dilecto in Christo filio Vitali archiepiscopo, sancte Pitaunitane sedis, e ciuitate Labusedi in regno Lachomis (Zachulmie) et Sorbulia et Tribunia vel ciuitate Catarinensi, aut Antiuarensi, seu Ulcini, cum ecclesiis et parochiis eorum. Si pastores ouium sole geluque pro gregis sui custodia die ac nocte contenti sunt, ut ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis morsibus laniata rapiatur. Quanto sudore, quantaque cura semper debemus esse peruigiles erga gregem dominicam, nos, qui pastores animarum dicimur, ne in die diuini examinis pro desidia nostra, ante summum pastorem negligentie reatus excruciet, unde modo honoris reuerentia sublimiores inter ceteros iudicamur. Pallium autem fraternitati tue more antecessorum tuorum ad missarum solempnia celebranda diebus vite tue tantum modo tibi concedimus. Consecrationem vero successorum tuorum nobis nostrisque successoribus in perpetuum reseruantes. Quod pallium non aliter utendum tibi concedimus, nisi solummodo in die sancte resurrectionis, et ascensionis, et pentecostes, seu in nataliciis sanctorum apostolorum et beati Johannis baptiste, nec non et in assumptione beate Marie, verum etiam in ordinatione suffraganeorum tuorum. Pallium vero, sicuti a predecessore nostro domno Gregorio, huius alme sedis presule sancitum est, in secretario induere fraternitas tua debet, et ita ad missarum solempnia proficisci. Et nihil tibi amplius liceat ausu temerario presumptionis arrogare, quam decessores predecessoresque tuos usos esse incognitum non habes. Ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripitur, ordinate etiam, que licere poterant, ammittantur. Hortamur itaque ut morum tuorum ornamenta huic conueniant, quoniam huius indumenti honor modesta actum uiuacitate seruandus est, quatinus auctore deo, recte utrobique possis esse conspicuus. Vita tua filiis tuis sit regula, in ipsa si qua fortitudo illis injecta est, dirigant; in ea quod imitentur, aspiciant, in ipsa semper considerando proficiant, ut tuum videatur esse post deum, bene quod vixerint. Cor ergo neque prospera, que temporaliter blandiuntur, extollant, neque aduersa deiciant, nullum apud te odia locum, nullum fauor indiscretus inueniant. Miserere dem te, prout virtus patitur omnibus exhibe, oppressis defensio tua iuste subueniat, nullius faciem contra iustitiam aspicias, ut talis possis esse, qualem scriptura dicit: oportet episcopum inreprehensibilem esse. Ecce frater karissime inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt pallii. Que si studiose seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Sancta trinitas fraternitatem tuam gratia sue protectionis circumdet, ut post vite huius amaritudinem, ad eternam simul dulcedinem peruenire mereamur. Scriptum per manum

Gregorii ypocancellarii domini Benedicti octauī pape, in mense septembri, die vicesima septima. Indictione sexta, anno pontificatus eius undecimo.

† BENE VALETE.

U bečkom dvorskom arhivu. Acta Ragus. Rub. Rom. 163/1 Pečatnica ova pisana je na velikoj podugačkoj pergameni. Oštećena je na njezinih mjestih, a na nekim je pismo probledilo; ali iz dvaju prepisih, jednog na pergameni, drugog na papiru, premda su obadva veoma pogriješno prepisana, može se sav sadržaj bez teškoće pročitati.

CXVI. Oko g. 1025. dne 7. srpnja.

Ljutovit protospatar i stratik srske i zahumske zemlje, daruje samostanu sv. Benedikta u Lokrumu, crkvu sv. Pankraca u Babinom polju, na otoku Mljetu.

Sigillum Lotauitti protospatarī, epithochrusso, triclino, ypati et stratigo Seruie et Zahulmie. Datum est tibi Petro,¹ abbati et reliquis tuis fratribus, in mense iulio, in die septima. Idem predictus venerabilis Petrus abbas postulauerat nobis ecclesiam sancti Panchratii de Babbina palla, que est in Meleta, cum omnibus terris, quatinus in potestate sua omni tempore possiderent. Hec enim peticio valde placuit nobis dare locum istum hisdem fidelibus seruīs pro salute nostra et pro remissione animarum omnium nostrorum defunctorum. Igitur concedimus et stabilite damus eis prephatam ecclesiam, cum omnibus terris, ut nullam vim, vel inquietationem patiantur, neque a Raguseis, neque a Stagnensibus, neque ab aliis quibuscunque hominibus Latinis vel Sclauis, sed semper sine calumnia et sine impedimento omnis vicine persone, locum prephatum possideant. Quicumque autem causa inuidie eis impedimentum fecerint, dei omnipotentis et virginis Marie et principis apostolorum Petri, omniumque sanctorum maledictionem habeant. Damus et stabilite affirmamus et sigillum cum nostro uulotirio sigmanus eis. Datum in mense iulio, in die prescripta.

Pisano na maloj podugačkoj pergameni pečat manjka. Nalazi se u okružnom arhivu dubrovačkom Fasc. I. N. 26.

CXVII. Oko g. 1026.

Petar djakon spljetski, daruje dozvolom svoje žene i majke samostanu benediktinskomu sv. Stjepana kod Spljeta srebrni kalež i više zemljah.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Ego Petrus diaconus pauca quadam ex omnibus bonis meis dono tradoque monasterio sancti Stephani protomartyris, in quo, si deo cordi fuerit, diuino obsequio me ipsum addico et deuoueo. Itaque diuino afflatu et coniugis meae permissu, nec non de consilio matris meae, et reuerendissimi fratris mei domini Martini, in hoc cenobio monachali militie nomen dedi. In quo cum haud multo post, in grauem morbum incidissem, me ut optabam, solemnī consrecreatione initiauit venerabilis dominus Urso abbas, quo cum omnibus fratribus praesente, hanc donationem feci. Primum iubeo ex portione domorum, quae mihi obtigerunt, calicem argenteum cum patena fieri ad dei cultum et sacrum ministerium, deinde monasterio tradi iubeo agros in

¹ Ovaj Petar bijaše prvi opat samostana lokrumškoga i spominje se g. 1025.

valle positos, quos mihi clericalem militiam inituro, mater mea, pro patrimonio assignauit. Caeterorum bonorum meorum haeredem filium meum, si mihi superstes fuerit, si autem deo libuerit eum ex hac vita praeripi, omnia in ius potestatemque transeant eiusdem monasterii. Si quis hanc donationem irritam facere audeat, in eum dei praepotentis ira ac tercentorum ac duodeuiginti sanctorum patrum itemque duodecim apostolorum execratio incumbat, et cum Juda proditore ad inferos detrudatur.

Haec acta sunt Paulo archiepiscopo et Nicodemo priore, coram his testibus : domino Ursone abbate, Joanne Taina, domino Petro Macica etc.

Ego vero Stephanus monachus et presbyter scripsi ad testis adfui.

Ovu oporuku ubilježenu u listaru samostana sv. Stefana, prevede iz talijanskoga prevoda Farlati opet na latinski u Illyricum sacrum T. III. p. 118.

CXVIII. 1029. U Obrovcu.

Jelenica sestra Godemira bana daruje samostanu sv. Krševana u Zadru, crkvu istoga svetca, po sebi u Obrovcu sagradjenu, uz ostalo pokretno i nepokretno imanje.

In nomine sancte et unice trinitatis. Anno incarnationis domini nostri Ihesu Christi MXXVIII, indicione XII, Regnante domino Romano piissimo et potentissimo augusto, cathedram vero episcopalem presidente Andrea, venerabili episcopo, in Jadera ciuitate. Ego Heleniza, soror Godemiri bani, cartulam hanc recordacionis de quadam mea oblacione, quam offere cupio in cenobio beati Chrisogoni martiris, iubeo fieri. Habeo enim territorium dimissum michi a matre mea in loco qui dicitur Obrouizo, ubi et construxi ecclesiam ad honorem supradicti beati Christi martiris Chrisogoni, iuxta ecclesiam, que ibidem sita est in honore beati Petri apostoli. Et sicut olim commendaueram me spirituali patri, scilicet Traso abbati, ita eciam et nunc in infirmitate posita, quamuis, sana tamen mente, per manum spiritualis prefati patris mei offero me ipsam beato pre-nominato Christi martiri, offero eidem eciam mecum quam ibidem construxi ecclesiam, offero quidem cuncta, que in eodem loco mea sunt territoria, offero eciam gregem ouium cum pastore nomine Vilcona, duo paria bouum cum duobus seruulis, ad opus fratrum, qui ipsa colerent territoria, hec et alia de mea possessiuncula offero in prefato cenobio, pro remedio anime mee, ad opus videlicet fratrum ac dominorum meorum ibidem in Christi seruicio manencium. Si quis vero hanc meam oblacionem a loco, in quo hec oblata sunt, subtrahere temptauerit, iram omnipotentis dei incurrat et malediccionem CCCX et octo sanctorum patrum habeat, et cum Juda Christi traditore in inferno muneretur. Acta sunt hec in loco predicto Obrouizo, coram nonnullis testibus. Andreas iaderensis episcopus, testis. Trasus abbas cenobii prefati testis, cum suis fratribus. Bolemir iupanus nonensis testis. Radoniza, testis. Veliaco testis. Stephanizo testis. Desinna iupanus testis. Zouinna centurio testis, et nonnulli nonensium testes. Ego Trasus predicti cenobii beati Christi martiris Chrisogoni abbas, iussione supranominate spiritualis filie mee Helenize, huius cartule auctor, et cum fratribus meis testis sum. Amen.

Matica na koži. U gubern. zadarskom arkivu. Cass. XVIII. br. 453.

CXIX. 1033. 5. srpuja. U Zadru.

Traso opat monastira sv. Krševana daje njeku kuću u zamienu za drugu kuću sinovah Konstantinovih.

† In Christi nomine. Anno ab incarnatione domini millesimo tricesimo III, indictione IIII (I) mense iulius, die V. Regnante piissimo ac perpetuo augusto Romano, ciuitati Jadere regente cathedra pontificatus domino Andrea venerabilis episcopus, nec non et ibidem prior dominus Gregorius et procunsul. Nos denique Trasius abbas, deo auctore et sacra scriptura, perscrutando bonam etenim nostram voluntatem, et per firmam stabilitatem hoc testamentum fecimus de ipsa domum, que habuerunt ipsi filii Constatini cum omni pertinencia sua, non longe ab ipso monasterio beati Chrisogoni martiris, dererunt nobis ipsa domo. Et pro ipsa domo dedimus aliam domus, que fuit Saniueni cum pertinencia sua et quatuordecim solidi setirici de auro mundo, per iussione domini Gregorii priori et proconsuli de ipsa ciuitate Jadere, scripta per manum Martini tragurini, missus ab ipso priore dominus Gregorio prior et proconsul, set et a nobis, et cum aliis bonis hominibus in ciuitate traguriensis, et ibi confirmauerunt, cum notarius et cum aliis bonis hominibus, ut si aliquando tempore mutare vel remouere voluerint, centum solidi component et taceant pro inuitis. Nam de ista conueniencia, que fuit sicut supradictum, est, Martinus de ciuitate Jadera, filius Maurencii iudicator, una cum Johannes tragurino, filius Piruo presbiter, quorum illorum noticia testium: Andree filius, testis, et tribunus Vitali, testis, tribunus Drago, testis, Archidiaconus testis, Drasa tribunus testis. Drunuzanni Paruacca filio, testis. Et ego Maius diaconus atque notarius rogatus ab ipso Martinus iudicator, hec pagina scribere procurauit, et postea traditam feliciter compleui. Amen.

Matica na koži. U guber. zadar-skom arkivu. Caps IX. N. 120.

CXX. 1034

Savina, žena Gimajova daruje osmi dio svoje kuće samostanu sv. Krševana u Zadru.

In nomine domini dei eterni. Anno ab incarnatione eiusdem millesimo XXXIIII. regnante piissimo imperatore Romano, in ciuitate autem Jadera presidente domino Andrea episcopo, prioratus autem eiusdem ciuitatis regente Gregorio decentissimo viro. Qualiter ego Sauina, uxor Gimmai, cogitavi diuina inspirante clementia meo animo, pro remedium anime meae, octaua pars de domus, que visa sum habere et que me tangere videtur, in monasterio sancti Grisogoni offerre pro anime meae remedio, quatinus ea pars, videlicet octaua, monasterium possideat in perpetuum, et ab eodem rectore, qui in eodem monasterio in die obitus mei visus fuerit fore, infelici corpori meo sepultum tribuatur. Si quis autem post meum decessum in aliquo contrarius eiusdem octaue partiuncule esse voluerit, habeat mecum una cum meis heredibus, habeatque maledictionem dei et sanctorum omnium, sitque cum apostata dampnatus in die aduentus domini.

† Ego Andreas episcopus testis.

† Ego Prestancius tribunus testis.

† Ego Gregorius prior testis.

† Ego Dabro tribunus testis.

† Ego diaconus Petrus testis.

† Ego Anffredus presbiter scripsi et roborauit.

Matica na podugačkoj pergameni pisana, čuva se u zagrebačkoj zemaljskoj pismohrani, medju najstarijimi listinami. Doc. II.

CXXI. 1035. mjeseca studena ili prosinca.

Njeki svećenik piše Azeku biskupu od Vormacije kako je kuruški vojvoda Adalberon pao u sumnju, da će pomoćju Hrvatah i Mirmidonah (Vindonah-Slovenakah?) udariti na njemačkoga kralja.

Dignissimo dilectae filiulae Wormaciae patri, domno suo Azeconi episcopo, G. infirmus et inutilis summi patris familias vespertinum denarium. — Malem aures domini mei prosperis semper laetificare quam aduerso quolibet nuncio, quod non decet, unctum dominum inquietare, sed quia vos michi iam dudum precepisse memini, ne qua vos celem que michi alicubi innotescant, precepto et voluntati vestrae in huius modi parere non ignoro oportere. A proxima, quae nuper fuit, dominica, principes¹ regni, scilicet H.² coloniensis archiepiscopus, Bruno wirceburgensis episcopus, cum caeteris compluribus nunc usque Moguntia³ se continent, multa consiliantes, multa tractantes, multa conferentes. Huius conuentus summam quia intimare vobis certam non possumus, quaedam quae ipsis referentibus reperire nos contigit, vobis scribere curauimus. Ferunt domnum imperatorem augustum, veteris existente causa odii vehementer animatum esse in Adalberonem ducem et marchionem et ita animatum, quod conuocatis coram se principibus, scilicet E. A. marchionibus⁴ caeterisque principibus, qui tunc ibi intererant, quatinus ipsi Adalberoni ducatum suum et marcham iudicio abdicarent, preceperat. Sed ipsi, non id nisi in presentia et iudicio filii sui Heinrichi regis fieri debere, accepto consilio responderunt. Quo vocato, imperator iniuriam suam exposuit, filium suum, quatinus Adalberonem omnimodis insequeretur, ut ipse eum se diligere cognosceret, postulauit, simulque ducatum sibi iudicio abdicandum et nunciauit et rogauit. Domnus vero Heinrichus rex, etsi patri per omnia obaedere et vellet et deberet, memor tamen cuiusdam pacti, quod cum Adalberoni pepigerat, quod pater rogauit, te non posse nec debere exequi constanti animo iurauit. Quod cum diu tractarent, patre semper et monitionibus et minis et prece omnibusque huiusmodi exhortationibus incumbente, filio vero econtra obstinato animo et nil a priore sententia mutato recalcitrante, tandem imperator huius doloris immedicabili vulnere tactus, cum ita filium suae voluntati deesse videbat, ante ora omnium iam prorsus elinguis sibi excidebat, et neque loquens neque videns neque quenquam presentium, ut videbatur, agnoscens et ita in ectasy mentis positus inter brachia tollentium in lectum collocatur. Post aliquanta ad se ipsum rediens, conuocari iterum iubet filium ad se et principes. Quibus conuocatis sciens, quia cor contritum et humiliatum Deus non despicit, sese ad pedes filii sui humotenus proiecit, lacrimis multum obtestatus, quatinus recordari dignaretur patris, ne inimicis gaudium augeret, ne regno dedecus, ne sibi infamiam pararet, dum a patre discordaret, ne discordando fieret Absalon, dum pacifice viuere posset Salomon. Motus tandem filius piis lacrimis patris ad se rediit; rediit inquam ad se, quia exiuit a se; rediit vero ad se, dum rediit ad obaedienciam, ad preceptum, ad voluntatem patris. Sed ita rediit: iuramentum, quod Adalberoni fecit, patri aperuit, eiusque iuramenti Egilbertum episcopum auctorem fuisse retulit. Quod cum imperator vehementer iratus ab Egiberto episcopo, an ita esset, requireret, ille non dissimulauit, non negauit, sed se id ea causa fecisse memorauit, quatinus Adalberonem regi fidum faceret; qui⁵ non aliud esse iuramentum dixit, ni quod absque iuramento custodiri oporteret, scilicet ne sibi in bonis suis dampno esset, ni forte ex iudicio perdidisset. Quo percepto imperator vehe-

¹ U rukopisu: princeps. ² Sigla H. pogriješno je umetnuta u rukopisu, tadašnji nadbiskup kolonjski bijaše Pilgrim. ³ Moguntiae? ⁴ Razumieva se Ekard od Mišnice i Adalberto od Austrije ⁵ Quod?

mentissime in episcopum animatus, inconuenientibus et multimodis conuiciis cum magna verecundia ac pudore limen excedere, caminadam egredi precepit. Quo facto rediuit ad iudicium, abdicaturque Adalberoni ducatus et marcha. Ergo dicunt ipsum Adalberonem, confisum Cruwatis et Mirmidonibus, regiae potestati velle resistere, cuius occasionis timore cessabunt domi Bawarii ab indicta expeditione. Marcham vero ipsius Adalberonis fertur commissam esse cuidam A. de L⁶; ducatum autem nulli adhuc esse commissum, pro quo petendo domnus Cuono in ista ebdomada ad curtim proficiscitur. Ad ultimum, nisi infirmitas corporis me maxima detineret, videre vos tam diu non distulissem. Verumtamen vita comite videbo vos citissime, et quae nunc non scribo, tunc presens loquar⁷ vobis. Valete.

Giesebrecht. Geschichte der deutschen Kaiserzeit. I. izd. Dio II. izd. Braunschweig 1860 dio II. str. 658.

CXXII. Oko g. 1035—1040. dne 7. srpnja.

Hranko župan zahumski potvrđuje darovanje crkve sv. Pankraca u Babinopolju, samostanu lokrumskomu.

† Sigillum Chrance cum omnibus suis iupanis Zacholmie, et da — — — — domino Grobi abbati et reliquis fratribus in mense iulio in die septima. Predictus venerabilis Grobi abbas et fratres eius postulauerunt nobis sanctum Panchracium cum totius Babine pale, quod est in Meleta, quatenus hoc haberent in sua potestate. Nos autem cognoscentes eos iustos esse, eisdem concedentes — — — propter salutem hominum secundum postulacionem eorum fecimus et dedimus — — — um suprascriptum locum eis, nec non paciantur — — — neque a Zacholmie hominibus, neque a Raguseis, neque ab aliis quibuscumque hominibus, sed — possideant et habeant. Quicumque autem presumpserit (in) hoc impedire predictum abbatem et successores eius, habeat malediccio-nem patris, et filii, et spiritus sancti, et etiam diue virginis matris, et beati Panchracii et omnium sanctorum.

Matica na maloj pergameni, u dubrovačkoj pismohrani. Fasc. I. br. 26.

CXXIII. Oko g. 1035—1040.

Gavrilo biskup humski sa županom Miroslavom i banom Ratomirom potvrđuje darovanje crkve sv. Pankraca samostanu sv. Benedikta na Lokrumu.

† In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego episcopus Gabriel Zachulmie, una cum iudice Miroslauo, et bano Ratimiro, et Strasimir, et procurator Craymir una cum omnibus Zachulmie nobilibus. Venit ad nos abbas Vitalis de monasterio s. Benedicti Lacromone, querere locum (in) insula que vocatur Meleta, et dedimus ei locum totum Babine palle, in quo est ecclesia s. Pancratii, tali nomine, ut si aliquis Zachulmie homo irritare hoc factum voluerit, vel contrarium fecerit, sit omnibus Zachulmae inimicus hominibus. Insuper maledictus sit a deo, atque a duodecim apostolis, nec non a sancta Maria matre domini, et ab omnibus sanctis. Et ego presbyter Milogay, filius Michaelis, iussu eorum scripsi.

Farlati Illyricum Sacrum. T. VI. str. 45.

⁶ Razumjeva se Arnold od Lambaha ⁷ loquor. Böhmer.

CXXIV. 1036. 13. veljače. U Zadru

Zadrani daruju samostanu sv. Krševana njeku bašću.

In nomine sancte et unice trinitatis. Ab incarnatione filii, qui est coequalis patri, anno millesimo XXXVI. indictione IIII, mense februario, die XIII. romani vero imperii dignitas gubernante sanctissimo Michahelo, hec securitas iussus sum exarare a prudentissimo Gregorio protospatario et stratico uniuerse Dalmatie Nunc itaque qualiter iam predictus senior cum venerabili Andrea episcopo uniuersisque magnatibus, nec non et minimis eorum in episcopii domu sancte Anastasie conuenerunt fari incipiam. Exstitit enim conuentus eorum huius rei. Quia inspirante summa diuinitas, ut famulatum dignum deo exhibeant, qui in sancti Chrisogoni cenobio milit(an)t et m(onaco)s eorum cum ad opus diuinum conueniunt solida firmaque persistat, quod dominus Transo abbas reuerentissimus petiit ei concedere. Magnificus igitur Gregorius protospatarius et straticò et venerandus Andreas episcopus, cum omnibus magnatibus studuerunt. Est namque ante ecclesiam sancti Thome apostoli hortus iuxta positus inchoatus et habens edificium. Nosque cum consilio domini episcopi et voluntate cunctorum ciuium nostrorum in monasterio sancti Chrisogoni, ut dominus peccauit Transo, deuotissime ei concedimus, ut sit in eius, quique post eum futuris potestate faciendi quicquid illis voluntas minisrauerit sua, cum consilio fratrum ibi degentium ad utilimam rem monasterii. Si quis autem hec nostre securitatis corruptor presumptuosus, suggerente iniquo, inuentus fuerit, persoluat III auri libras ad predictum cenobium, et hec securitas firma permaneat et incorrupta. Gregorius protospatarius, stratico, testis, Andreas episcopus testis, Prestancius tribunus testis, Dabro tribunus testis, Cerneci tribunus testis, Gregorius de episcopo testis, Petrus de Belata testis, Basilius de Pola testis.

Matica na koži. U gub. zadarskom arkivu Caps. I. Nr. 2. Masso B.

CXXV. 1036. U Zadru.

Sergj Petrov daje polovicu svoje kuće sa selišćem samostanu sv. Krševana u Zadru, u zamienu za kuću Maličevu na luci zadarskoj.

† In nomine summe et indiuidue trinitatis millesimo XXXVI anno a Christi incarnatione, indictione vero IIII, Michahel gloriosissimo imperante, in finibus vero Daltiarum honor protospatarii et stratico Gregorio viro illustrissimo procurante, in sancte Anastasie autem ecclesia episcopalem apicem Andreas venerandos gerebat. Sub istorum temporibus ego Sergius, filius Petri, hanc securitatem scribere feci de medietate mee domus cum curte, pertinente ad ea, ad monasterium sancti Chrisogoni. Pro qua medietate per in cambium dedit michi et heredibus meis domnus Transus, venerabilis abbas, domum de Malic, que est ad portum. Et ideo ego Sergius cunctis scientibus hanc securitatem concedo, et trado ipsi domino abbati de medietate mee domus, cum curte pertinente ad ea, ut sit in monasterio sancti Chrisogoni per cuncta secula seculorum. Si autem ego aut ullus heredum meorum, vel aliqua quelibet persona, hanc securitatem corrumpere temptauerit, componat X. libras auri et hec securitas firma permaneat. Gregorius prior et protospatarius, testis. Andreas episcopus testis. Prestancius tribunus testis. Dobro tribunus testis. Cerneca tribunus testis. Petrus de Belata testis. Gregorius de episcopo testis. Ego Anffredus sacerdos et notarius scripsi et roborau.

Prepis na pergameni. U guber. arkivu u Zadru. Caps. IX. Masso T. br. 22.

CXXVI. 1040. U Spljeta.

Nikifor priur spljetski naznačuje zemlje što ih je kupio za samostan kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno quoque dominice incarnationis millesimo XL, per indictione prima (VIII). Regnante domino nostro perpetuo hac piissimo augusto Michahelo, magno imperatore, residente videlicet Lampredius archiepiscopus una cum Niciforio priore. Sub illorum namque temporibus, ego Niciforius prior hec breue recordacio iubeo conscribere de comparacione domorum (ac) territoriis. Inprimis comparaui ipsa parte de turre et paratineas de Petrana Caslina per XIII. solidos, per finem, tenendi, donandi cui michi placuerit, quorum noticia testium: Fusti Gricine, teste, Tiueri teste, diacono Sema teste. Ideoque comparaui a Danielu partem illius de ipsa turro per XX. solidos per finem, et a cognatu eius Zune presbyter, dedi illi casa asulara, quod comparaui de Zalaca et dedit michi in comparatione per se per XX solidos, Cricine testis, diaconus Platumissa testis, Zuuerana testis, Petrana traugurinus testis. Similiter comparaui quartam partem de ipsa turro, de filia Toduri Andocu uxor — — Veranizza per XXX. solidos per finem, in presencia horum testium: episcopus Lampredius, Dominico indicator testis, archidiaconus Fusco, testis, Crebesoy, testis, Kaskanagu testis, Platumissa testis, Duimo Caputac, testis, Suuerana testis et in presencia Ursana de Petrana Masitulo et Dominicus Pundrulo et Graulu fratres illius mulieri, omnes hi testes, et omnes illos inquisiuimus et per illorum iussione comparaui. Ideoque comparaui partem illius Bitta (sic) et de ipsa turro et de paratinea per VIII. solidos per finem. Zorgi Pollidusa testis, Platumissa testis. Insuper comparaui partem de presbytero Carauia per LIII. solidos, Platuchlebu testis, Petrana tragurinus testis, Kaskanagu testis, attamen comparaui partem de ipsa turro de filia Bona Lapata de intus et foras per XII. solidos per finem Kaskanagu testis, Zuuerana testis, Serma testis. Insuper emi partem de turro de uxor presbyteri filio Sassu de intus et foras per X et VIII solidos per finem, et hec noticia testium: Fusci Grizzine testis, Duimu Grassu testis, Ziuerana testis. Ideoque comparaui partem de ipsa turro de mulier Cildalagana de intus et foras per finem finita per XII. solidos, in presencia Fusci Gricine testis, Kaskanagu testis, Platumissa testis, Zuuerana testis — — — Dabrus scriptor — — — dom. — — diaconus Dabro et presbyter Fuscus, sicut in scheda vetera scripta repperimus ita scribere curauimus.

Na pergameni. Pismo XII. vieka. U arkivu zadarskih kaludjericah.

CXXVII. Oko g. 1042.

Stjepan ban hrvatski, sa svojom suprugom Marijom, podjeljuje benediktinskoj crkvi sv. Krševana u Zadru mnoge darove.

In nomine domini nostri Jhesu Christi. Ego Stephanus banus fabricaui istam ecclesiam ad honorẽm sancti Nicolai confessoris Christi, et sancti Petri apostoli, et sancti Stephani protomartyris, et beati Dimitri martyris, et magni Grisogoni martyris, nec non et beatissime genitricis Marie, atque omnium sanctorum Christi, cum coniuge mea Maria fabricaui eam sub temporibus domini Constantini Monomaci. Ego denique S(tephanus) banus, imperialis protospatharius compleui hec omnia, intrante anno domini Millesimo,

octauo decimo (XLII) indictione XXII incipiente anno X. ¹) de propria mea facultate laboraui eam, et dedi in eam quindecim panno de serico, et una cortena de serico, quinque planetas de serico, et quatuor paria de bracilo, et quatuor manipulos, quatuor stolas, sex camiso, quatuor amictos, quatuor cingulos, unam cupam, unum cocleare, unam fistulam de argento, iconas quinque, unam de argento, tres cruces, unam de argento, filacteria quatuor, unam de auro et tria de argento, unam capsam, et unum turibulum, et duos calices de argento, tres libros missales, unum passionario, tres omelie, smaragdum unum, duo antiphonaria, duo manicale, psalteria tria, imnaria duo, brebiarium unum, duo cerestata, unam sellam, unum pario de bracili, tria facinegia. Dedi etiam unam curtem que nominatur Infula, ² cum ecclesia sancti Petri, et cum sex seruos, et quatuor ancillas, et alia curte, que vocatur Noua sella, cum duodecim familie, et tertia curte, que dicitur Butinaues, cum octo familias. Dedi viginti iumenta cum duos equos, et triginta vaccas, et CCCC pecora, et triginta duos porcos, posui tres campanas, que sunt apretiate unam libram de auro. Hec omnia et cum ipsa ecclesia trado in potestate domino meo patri spirituali Trasoni abbati, ut sit in perpetuum cella sancti Grisogoni, cuius sacratissima membra Jadere retinentur. Et si quis, quod absit, ausus fuerit subtrahere ex meis vel extraneis, moriat de Ramato, et habeat semen super terram, et persoluat auri libras XXX; insuper iratum habeat patrem, et filium, et spiritum sanctum, et maledictionem CCCX et VIII patres, et in nouissimo maranatha cum diabolo et eius tetrīs angelis, ac Juda Scariothe in inferno muneretur; et hec cartula volumus ut in sua maneat firmitate.

Et ego Marco indignus episcopus croatensis collaudo, confirmo, corroboro, atque concedo.

Lucius de Reg. Dalm. et Croat. lib. II. Cap. VIII. F. Illyr. sacr. T. IV. str. 182. V. str. 43.

CXXVIII. 1044. 19. veljače. U Dubrovniku.

Petar Slaba priur dubrovački dosudjuje ono imanje, koje po oporuci Dominika, samostanu sv. Benedikta lokrumskoga pripade, istomu samostanu kao njegovo vlasništvo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, undecimo calendas Martii luna II. indictione XII Conc. IIII. ³ temporibus piissimi augusti Constantino scilicet Monomacha, una cum domna Theodora piissima augusta, apud nos vero degente Vitalis episcopus, prior quoque Petrus cognominatus Slabba. Ego donique Petrus qrefatus prior cum omnes pariter nobiles atque ignobiles mei, tam senes, iuuenes adoloscetuli, quam et pueri securitatom quidem firmam atque inclitam facimus huic monachus presbiter Dominicus, tam ei quam et omnibus qui adhuc sunt et erunt monachi usque ad finem seculi. Ex eo igitur qualiter antecessores nostri tulerunt ei per vim hereditatem sancti Cosme et Damiani cum domibus, que circa eam sunt, que quondam emerunt parentes eius ex quodam vir nomine Balsamus in centum et decem solidis, et miserunt eam per pecuniam grecorum in publico, ut fieret pretorium, plus miseri observantes eorum mandata, quam domini precepta, qui dixit: Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et iterum: vacate et videte, quoniam ego sum dominus. Et

¹ Ima se valjda ovako čitati. Anno domini Millesimo XLII, indictione incipiente X. koja indictia slaže se jedino sa godinom 1042. prvom carevanja Konstantina Monomaka. ² Valjda insula. ³ VI. VII.

illud: In ecclesia domini aut orate aut psalite, verba autem otiosa nolite dicere. Unde notandum est nobis, fratres carissimi, ut si verba otiosa dominus in ecclesia sua prohibet dicere, quod leue est, quod magis nos prohibet in ecclesia sua humpmana facere, quod nimis grauissimum est. Et si ego tantillus homo nihil volo in domo mea cernere sordidum, sed omnia pulchra et nitida, quanto magis dominus, qui est rex regum et dominus dominancium, vult habere omnia pulcherrima (sic) et mundissima in domo sua. Quapropter timore perterriti, optantesque nos ex antiqui hostis laqueo erripere, rogauimus predictos monachos, omnes unanimiter, ut in loco fabrice constructo alterum pretorium — — — ex prefata hereditate fiat, secundum domini preceptum, a modo et usque in sempiternum liberum ut decet domum domini. Et hoc factum est, sicut prefati sumus, ex consensu omnium, populo, et domini Petri venerabilis abbatis, quantis morabitur temporibus, et successores in insula Lacrumco, sub cuius regula degebat et ipse monachus. Unde non audeat eis hoc nullus cuiuslibet homo contradicere, nec successor scilicet noster, nec nobilis noster. Quod si quis nostrum, siue successor vel nobilis noster, temerarie presumpserit, soluereque temptauerit firmissimo pacto nostro, habeat ille mancip — — videatur, iram dei omnipotentis patris, et filii, et spiritus sancti incurrat, et sanctorum omnium, ac maledictionis vinculo trecentorum decem et octo patrum, insolubiliter innodetur, et in nouissimo maranatha cum diabolo et eius tetros ministros, ac Judam Scariotam in gehenna baratro muneretur, et statuta priuilegii redintegrare dupliciter pretio iudiciali sententia perdamnetur, atque conuincatur. Actum est hoc et palam testibus corroboratum tempore suprascripto, mense Februarii, et nosmet ipsi hec priuilegia qui hoc disposuimus facere, elegimus tantos ac tales, testes. Primitus omnium:

Ego prenomatus prior testis sum, et hoc est signum manus †.

Signum † manus Stephani presbyteri filii Beles.

„ † „ Domini Lampridii presbyteri frater Joannis.

„ † „ Ursacii diaconi.

„ † „ Triphonis diaconi.

„ † „ Patraca diaconi.

„ † „ Nicephori diaconi.

„ † „ Dabri diaconi.

„ † „ Petri diaconi fratris Georgii.

„ † „ Andree diaconi.

„ † „ Canialbi. † Petri fratris Ursani presbytericum filio suo Dabra.

„ † „ Andree filii notari presbyteri.

„ † „ Mihaci caput de Ropo.

„ † „ Joachimi filii Gauri

„ † „ Tabaleci.

Signum † manus Peruanne Putei. Signum † manus Bolesmini. Signum † manus Petri Arababi. Signum † manus Proculi fr. Ursacii diaconi. Signum † manus Petri filii — —. Signum † manus Andree filii Marnaci. Signum † manus Zamari. Signum † manus Ursaci filius Jacobi. † Signum † manus Andree filius Selepi. Signum † manus Lampridii filii Micatii monachi. Signum † manus Marguci cum fratre suo Ursaci filio Sisini. Signum † manus Lampredii frater Bubani. Signum † manus Vitalis indignus meritis peccatorque atque iufimus subdiaconus, qui hanc scripsit paginulam.

Iz rukopisa: Cronaca antichissima, kod fratarah dubrovačkih II. str. 217. Muratori. Italia antiqua T. IV. Ciss. LII.

CXXIX. 1044. 1. rujna. U Zadru.

Njeka Dauseta daruje oporukom samostanu sv. Krševana svoj vrt.

† In Christi nomine et eiusdem incarnationis anno millesimo quatricesimo quarto, indiccione tercia decima, (XII) sub die fere prima mensis septembris. Imperantibus piissimis et perpetuis augustis Constatino imperatoribus, cathedra pontificali regente Petrus venerabili episcopo et domino Andrea priori. Maturiori namque et salubri consilio a maioribus prouisum est, ut omnis omo ante dies mortis sue dispensare facultatulas prius quam mortis periculo urgeatur, cuiusque successus incertus nesciatur, utrum quedam repentina veniat mors, aut officia lingue priuata non queat quod cupit testari. Quamquam ego Dauseta peccatrix, sana mente, integroque consilio, cartulam testamenti scribere rogauimus. Volo namque et iubeo, ut ortus, qui est iuxta monasterium, cos emi ex meo proprio precio, fiat in potestate sancti Chrisogoni martiris pro redemptione anime mee, ac defuncti viri mei, ut ipse abbas Vitalus, in cuius manus ortum tradidimus, cum sua congregatione orent omnipotenti deo pro redemptione anime nostre. Quicumque vero nostra dimissione contraire voluerit, iratum abeat trinum et unum deum, et malediccione tricenti decem et octo sancti patres, et in inferno cum diabolo et angelis eius ac Judas Scariothen muneretur. Actum tempore die et loco ac consulibus ut supra dictum est, is palam testibus:

Signum manus Petrus leuita testis

Tribunus Paulus testis, Martiu leuita testis.

Maius comertzarius testis. Johannes testis.

Ego Crisana diaconus rogatus scipsit et compleui. Amen.

Matica na koži. Iz zadarsk. gub. arkiva. Acta s. Chrysogoni. Cap. I. Maso B. Nr. 3.

CXXX. Oko g. 1044.

Sveti Petar Damjan spominje u svojim dvih pismih, pisanih papi Nikoli II. osorskoga biskupa blaženoga Petra Gaudencija, putujućega u Italiju iz svoga stolnoga mjesta Osora ležćega u kraljevini hrvatskoj, i priporjedajućega o osornosti njekojega vlastelina hrvatskog prema svećenstvu.

Ad Nicolaum II.

Venerabilis quoque Gaudentius absarensis episcopus, cuius ego familiaritatis dulcedinem merui, per quem deus iam non ignobile miraculum fecerat, episcopatum dimisit, et de sclavonico regno nauigans, litoribus anconitane urbis applicuit, a qua non longe post biennium feliciter obiit. — — —

Hec venerabilis ille vir expertus, Petrus (Gaudentius) videlicet absarensis episcopus, qui episcopatum dimisit, et de sclavonico regno Italiam nauigans litoribus anconitane urbis applicuit. Illic mihi, dum totius circa se regni reuerentiam conquestus exponeret, ac molestia inquietudinis tedia numeraret, inter cetera unum intulit, quod vos latere non patior. Quidam inquit, degener quidem moribus, sed maiorum titulis, insignitus, sui generis consanguineam nuptiali federe copulauit. Quid plura, prohibitus perstitit, excommunicatus adhesit, totumque ecclesiastice censure vigorem, nugarum puerilium fabulas deputauit. Cui certe hoc ad diuine indignationis iudicium contigit, ut panes de nuptialibus mensis in plateas ante canum ora proiecti, minime tangerentur. Insuper, o diuine

animaduersionis pauenda seueritas, dum preceptis sacerdotalibus se non humiliat, qui vigilare sibi ad salutem noluit, in cubiculo dormientem repente de celestibus irruens fulgor extinxit. Sic diuini furoris expertus est moriendo sententiam, qui vulnere suo, dum viueret, adhibere contempserat medicinam. Hoc autem diximus, ut quam sancte auctoritatis vir ille fuerit, qui episcopatum deseruit, monstrauius.

Illirycum sacrum. T. V. str. 189.

CXXXI. 1056. U Zadru.

Samostanu sv. Krševana u Zadru dopituje sud ustanovljenu daću od ribarije.

Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi. MXLVI. (MLVI) indictione nona, regnante domina Theodora imperatrice, et cathedra ecclesie ciuitatis Jadere regente domino Andrea episcopo, sub tempore Gorbini prioris et domini Gisi abbatis. Facimus recordationem atque commemorationem nos omnes monachi, cum ciuibus iaderensibus, de portiuncula, quam omnes eripatores huius ciuitatis dederunt pro salute anime sue in ecclesia beati Crisogoni martiris, uuam talem partem, qualē unusquisque haberet, ut si quis contra hec superbia tumidus, erectaque ceruice noluerit dare supradictam portiunculam, iram dei et ecclesiasticam censuram se nouerit incurrere. Nos hec recordamus et testificamus, quia quando beatissimus Crisogonus auxiliante deo reconditus est a nobis, atque collocatus in sarcophago nouo, supradictus Andreas episcopus fecit amonitionem atque sermonem in plebe, ut si quis aliquod beneficium ad promerendum anime sue remedium dare tali patrono et intercessori pro nobis ad deum voluerit, utique cum magna caritate atque alacri corde deberet offerre. Quia satis vituperabile esse videtur, ille dicebat, ut in die tante festiuitatis, sueque consecrationis, ex hoc, quod nobis dominus contulit, munusculum aliquod non daremus, quia quicquid pro amore suo et sancta eius festiuitate, quam modo nos in terris veneramus, ei contulerit, sciat pro certo, quia magnam retributionem apud iustum iudicem promerebit in die iudicii cum sanctis et electis suis in regno celorum. Cumque coram omni populo hec amonitio prolata esset, episcopus subiunxit et dixit: Audite fratres et filii, omnia monasteria libera debent habere iura sua, et sub nullius dominio vel subiectione atque oppressione malorum hominum debet dimittēre episcopus, qui preest, nisi omnipotentis dei seruitio et beati Benedicti regula. Cumque intenti essent omnes ad huius amonitionis verba: episcopus iterum dixit: omnis — a maiore usque ad minorem scitis, quia sanctus Crisogonus abuit unum beneficium ab antecessoribus nostris in ista ciuitate, id est, ut omnes eripatores unam piscem darent ei, qualem haberent unusquisque eorum, qui piscarent. Propter quod ego pro amore huius consecrationis beati martiris Crisogoni concedo et confirmo coram priore vestro Gorbina et coram vobismet ipsis, ut istam partem, quam supradiximus, sub nostris temporibus in posterum integram dent piscatores, atque confertam beati C. monasterio, eiusque sancte congregationi. Unde etiam precipimus, ut ipsi qui hoc beneficium dederint, si pro aliqua causa se subtrahere voluerint, et non impleuerint votum quod promissum est, non permittantur ab illis, qui pressunt, preuaricari, eo quod ipsi promte et voluntarie delegatum esse dinoscitur. Et ut apertius vobis insinuem quod homo deo dederit, retrahere non debet, sancti euangelii textum requiramus, ubi Zacheus dixit ad dominum: domine ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, et si quid aliquid defraudauero, reddo quadruplum. Unde et ego, quamuis indignus episcopus, precepta domini nostri Jhesu Christi imitari precipio, ut si

*

quis transgressus hoc fuerit, componat XII. aureos, si autem tam fuerit improbus, quod statutum, in hoc contempserit, tamdiu ab ecclesia separetur, quamdiu peniteat usque ad satisfactionem congruam.

Stari prepis iz XI. vieka na pergameni nalazi se u zagrebačkoj zemaljskoj pismohrani medju pismi Doc. III. Godina 1046. zlo je stavljena, jer neodgovara niti indikaciji, niti vladanju carice Theodore, niti biskupovanju Andrije biskupa zadarskoga.

CXXXII. 1056. U Zadru.

Ribari zadarski obrežuju se davati samostanu sv. Kršerana jednu stranu sroga ribolorja.

Anno dominice incarnationis millesimo quadragesimo (quingagesimo) sexto, per indictionem nonam. Regnante domina Theodora gloriosa imperatrice, tempore Grubise prioris. Andreas venerabilis iaderensis episcopus, cum anxius quereret beati Crisogoni martiris corpus, quod misericors deus ad tuicionem iaderensium olim concesserat; tandem in ecclesia et sub altare ipsius martiris illud inuenit. At cum audisset populus, quod beati martiris corpus esset inuentum, cucurrerunt ad eum omnes viri et mulieres, nobiles et ignobiles, laudantes et glorificantes deum, et ruentes proni in terra, unusquisque horum quod valebat, ante sacrum corpus offerebant. Affuerunt inter eos et piscatores, qui eciam gripatores nominantur, scilicet Sapana, Pitulel, Podboi et college eorum ceteri, qui beato martiri sub iure iurando promiserunt, se suosque posteros unam porcionem sue piscacionis omni tempore esse daturos, adicientes et dicentes, ut qui hanc nostram offertionem aliquo tempore subtraere voluerit, iratum habeat trinum et unum deum, et beatum martirem, et potestate loci coactus persoluat martiri hanc porcionem inuitus. Que promissio a suis promissoribus usque nunc voluntarie est peracta, et erit putamus peragenda semper.

U guber. arkivu u Zadru, prepis kašnje doba. Caps. I. Masso H. Nr. 7.

CXXXIII. 1057.

Rado nadvornik ugarski daruje biskupiji pečurškoj uz ina miesta u današnjem Srijemu, takodjer od nekog neprijatelja s nova osvojeni monastir sv. Dimitrije na Sari, koje darovanje potvrđuje kralj ugarski Andrija I.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Notum sit omnibus Christo credentibus, presentibus scilicet et futuris, quomodo ego Rado palatinus, licentia piissimi regis Andree, eiusque fratris Adalberti, inuictissimi ducis, partem possessionis mee sancto Petro quinqueecclesiensi ordinavi et Maurum eiusdem loci episcopum spiritalem in patrem cooptavi, sperans in his caducis ac temporibus bonis in futuro centuplum accipere, et vitam eternam possidere. Sed quidquid dedi in manu uxoris mee Lucie, firmiter ac laudabiliter stabiliui; ea quoque racione, ut si ipsa supervixisset, testis huius facti apud deum et homines extitisset. Quatuor aratores dedi in loco, qui vulgo dicitur montis, scilicet Pothoir, Arishu Kupi, Kuethedy, cum uxoribus et filiis suis, et omni terra, quam ibi habui, dum lucem huius vite colui. Deinde ultra fluuium Kopas in villa que dicitur Kana, duos vinitores dedi, nomen uni Koras, alteri Zomboir cum uxoribus et filiis, vineisque suis et terris, quas colunt; ad hoc iuxta Danubium villam integram dedi sancto Petro, cum ipsis infrascriptis famulis, Curumbizon, Sergys, Cadas, Turkon, Wyzdyhitlen, Suna, Soua, Hozugdy, Kakdy cum uxoribus ac filiis et omnibus huic ville pertinentiis, tam in agris, quam in pratis, siluis ac in ceteris pascuis, in arundinetis et in aquis, prout termi-

natum est a patribus nostris antiquis, exceptis tribus piscatoribus et uno aratore. Ita tamen terra communitate, que uno colitur aratro, et hec dedi sancto Benedicto. Ecclesiam autem, quam supra Drauam fluuium in honorem sancti Michaelis archangeli edificauit, et hanc sancto Petro et prefato episcopo Mauro commendauit, ut inde semper in promptu presbiterum habuisset, qui die ac nocte ibidem debita officia deo persoluisset; hanc cartam in eis petitionibus scriptam, in testimonium adhibui, eisdemque fratribus cunctis presentibus super altare sancti Petri ea ratione posui, ut si quis ex posteris, in eis, eam violare temptasset, in die iudicii rationem redditurus esset, Omnes vero alias possessiones meas diuisi orfanis cognatis meis cum Lucia uxore mea, ut quamdyu illa superuixerit, interim de illis uiuat, et post suam mortem remaneat orfanis nostris. Rogauit etiam gratiam dominorum meorum gloriosissimi Andree regis, et optimi ducis Adalberti, ego Rado palatinus, ut monasterium meum sancti Demetrii supra Zauam fluuium, quod multis bellicis laboribus cum tota prouincia illa sancte corone rectificaui, et iterum acquisiui, quia illud monasterium est in parochia sancti Petri quinqueecclesiensis, sicut in spiritualibus, ita etiam temporale domynium, quod ego, Rado in illo habeo, quod patronatum vocant, dedi etiam sancto Petro quinqueecclesiensi et patri nostro episcopo Mauro, ubi etiam sepulturam volo, et commisi anime sue, quod semper ibi post meam mortem memoria anime mee, et uxoris mee fiat; et volui, quod curam ipsius monasterii semper ipse episcopus, vel post eum, qui fuerit, habeat, et curam omnium ecclesie possessionum, seu monasterii ipsius, quicquid ubique per regnum gloriosissimorum dominorum meorum ipsum monasterium possidet, episcopus quinqueecclesiensis teneat. Ego autem Andreas rex, et frater meus dux Adalbertus dilectus, quia audiuius et scimus, quod ad anime nostre salutem est, si nos nostris fidelibus baronibus pro anima sua ordinantibus consentiamus. Ideo Rado palatino a nobis cum sua uxore petentibus, predictas ordinationes omnes suscepimus, et fieri permisimus, sicut ipse palatinus ordinauit, et sigillo regali sigillauius. Quicumque autem contrarium facere voluerit, seu attemptauerit, primo deo celi et gloriosissime sue genitrici beatissime virgini Marie et beatissimo Petro apostolorum principi, et beato Demetrio martiri obnoxius fiat, insuper pene centum librarum auri subiaceat, huius pene medietas regio fisco inferatur, ac alia pars dimidia ecclesie beati Petri, sine aliqua misericordia et remissione persoluatur; maledictionem omnipotentis dei et gloriosissime virginis Marie genitricis eius, ac beati Petri apostolorum principis, et beati Demetrii martiris incurrant omnes nostri successores regie posteritatis, omnes etiam barones, qui in suo tempore regis iustitiam iudicauerint, si ipsi non seruauerint omnia, que hic conscripta sunt, et etiam si per alios homines non fecerint seruare. Amen. Datum secundo nonas iunii, indictione, decima. Anno incarnationis domini millesimo quinquagesimo septimo, (regni) nostri anno duodecimo (XI). Actum in Albaregia, in cogregatione regni.¹

Koller. Hist. Episc. Quinque eccl. T. I. str. 147 veli da je ex transumpto litterarum monasterii Simigiensis anni 1404? Fejer Codex. Dipl. R. Hung. I. str. 394.

¹ Ovu listinu, koju već Gebhardi, Engel i Szent-Ivanyi sumnjivom proglasiše, a lažljivost njezinu biskup M. Ožegović u svom djelu „Unius e Croatia Responsa“ jasno dokaza, priobćio sam ovdje samo radi toga, što je čestokrat ugarskim piscem služila jedinim tobožnjim dokazom, da su Magjari jur prije sv. Vladislava i Kolomana osvojili Slavoniju. Lažljivost listine pokazuje ne samo protuslovje u samom tekstu, zatim imenovanje nekog Alberta, mjesto Bele, koji je tada izvan ugarske u Poljskoj kao bjegunac živio, pogriješka napokon u navadjanju godine, indikcije i vremena vladanja Andrijina, nego takodjer isto pogriješno vrijeme palatinata Radova, koj pod imenom Radovan, tekar deset godina kasnije (1067) u nepobitnoj jednoj listini palatinom ili nadvornikom se spominje. Gl. Wenzel Codex dipl. Arpadianus continuatus T. I. str. 27.

CXXXIV. Oko g. 1058.

Radoslav kralj? zahumski sa svojom suprugom Juliom i sinom Branislavom predaje samostan u Baleni (Babinom polju?) kaludjerom sv. Benedikta u Lokrumu.

(Odlomak listine).

Temporibus Vitalis archiepiscopi, Petri abbatis et Dominici prioris etc. Ego Radoslauus rex. etc. cum uxore mea Julia et filio Branislauo, volo quod construat monasterium in Baleni, et detur monachis sancti Benedicti de Lacroa.

Illyricum Sacrum. VI. str. 46.

CXXXV. 1059. mjeseca veljače.

Kresimir IV. kralj hrvatski utemeljujući samostan sv. Ivana evangeliste u Belgradu, podjeljuje mu obširna prava i daruje uz olok Žirje mnoga ina miesta.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno incarnationis Jhesu Christi omnium dominantis millesimo quinquagesimo nono abeunte, indictione (duo)decima elabente, beatissimo papa Nicolao uniuersaliter mundo apostolizante, in orientis partibus Constantino-poleos scilicet Cumneno imperante, ac Belgradi Theodosio presulante, ibidemque Drago-slauo priorante, mense quidem februario. Ego Cresimyr, Stephani regis filius, diuina fauente clementia rex Dalmacie, Chracieque, Andream uirum religiosum deo et hominibus dilectum monendo, rogando, ab insula que Zuri noncupatur aduocauit, prefate urbis pontifice, priore, clero ac populo volente, cogente et collaudante. Quo aduocato suisque fratribus hiis predictis presentibus episcopo, priore ac belgradinis ciuibus, in presentia etiam domini Mainardi reuerentissimi viri et ecclesie romane apochrisarii, legati a supradicto apostolico N(icolao), regali auctoritate magnatumque meorum fauorabili voluntate, scribi mandauit stabile priuilegium libertatis, tali usus eloquio. Quia deitatis opitulante gratia tu abbas Andreas, tuique fratres meis precibus optemperastis, ecclesiam super qua vobis superne supplicaueram edificastis, et Christi coadiuuante misericordia vestri laboris studio mearum-que rerum solatio ad effectum perduxistis, concedo, faueo, annuo tibi Andree abbati. et tibi regulariter succedentibus, hanc auctoritatem et huius potentie libertatem, ut preter debitam ecclesiastice discipline reuerentiam, nulli mortalium potestati, mundane siue spiri-tuali, subiecti habeamini, sed usque adeo liberum sit, et plenarie absolutum monasterium sanctissimi Johannis apostoli et euangeliste, ut neque tributum, neque vectigal fisco regali soluat, donaria secularia debita banis, iuppanis vel reliquis potentiolis prorsus nesciat. Ut autem hoc affirmatiue stabiliatur, illud in audientia et in adentia prelibatorum astan-tium regaliter auctorizo, dominaliter corroboro, potentialiter confirmo, ut ita diffinitum, itaque determinatum habeatur, ne umquam alicuius presuntuosi temeritate vel sacrilego ausu profani cuiusuis corrumpatur, sed ut assignatum et descriptum est, eternaliter fixum teneatur. Volo etiam et affectuose concedo, ac concessiue affirmo, eadem regali auctoritate, ut tota insula Zuri sit propria et specialis pretaxati monasterii, cum uniuersis illic consis-tentibus, tam ex ipsa natura, quam manuali positura, cum terris arabilibus siue non, siluis, saltibus, puteis, fontibus, pascuis in valle aut montibus, pratis siccis aut virentibus, et loci eius locis omnibus. Quin et cella, que in ea est tempore intermino, catholica fidelitate huic sublateralis obice sine ullo efficiatur. Quia vero non inceptor operis dignus

laude habetur, immo voti compos et efficax pro meritis glorificatur, omnis enim laus in fine canitur, et ibi necessario deuote orantium cessabit oratio, ubi spes aufugit humane vite, si careat vitali suffragio, eadem regali auctoritate una cum Guoizone bano, meisque primatibus concedo. fauco, annuo tibi Andree abbati, omnibus quoque beatissimi Johannis monasterium iuxta patrum instituta regentibus.

Rogoua curtem in condenscensione collis proximi et imminens Belgradine ciuitati positam ab aquilone, cum omnibus suis pertinentiis.

Eadem regali auctoritate dono, concedo, annuo huic sacratissimo sancti Johannis monasterio eas simul terras, cum hac eadem curte sibi contiguas ab aquilonis latere, ab australi vero a loco arboris, que pagana dicitur, ad usque Blattam, et crucem in ea, et a termino Blatte ad usque puteum in Drazani, et a loco Drazani per transuersus occidentis ad usque Strasiuiza, et a Strasiuiza ortha linea per longum ad usque iterum pagane arboris locum.

Eadem regali auctoritate dono, concedo, annuo eidem monasterio terras in Dollani, a Chripino loco incipientes porrectasque ad usque Blattam, a via quoque publica et a fontana protensa, ad usque iterum Blattam, eo ubi duo fontes sunt.

Eadem auctoritate regaliter dono, concedo, annuo eidem monasterio eas terras, quas coluerunt, dum vixerunt, ad suum opus, isti videlicet: Neimiuir et Vitizo et Bis de Cucca et Jadareus in Chrastani, in loco qui dicitur Suuiskhani.

Eadem regali auctoritate dono, concedo, annuo eidem monasterio eam terram que ad muros dicitur.

Eadem regali auctoritate, dono, concedo, annuo eidem monasterio eas terras que sunt in Seruica, incipientes a lacu, qui est ab oriente.

Eadem auctoritate regaliter dono, concedo, annuo eidem monasterio eam terram que est in Bassano, iuxta maris litora, illic ubi est quedam vetus ecclesia.

Eadem regali auctoritate dono, concedo, annuo eidem monasterio eas terras in Sydraga, que, pro his terris donarunt fratres illi regi benedictionem, valentem XX. solidos, incipiunt a terris episcopatus chroatensis usque ad Lenam.

Eadem regali auctoritate dono, concedo, annuo eidem monasterio eam terram, que est in Sychoua, quam, Belsicho ad suum opus coluit dum vixit.

Eadem regali auctoritate dono, concedo, annuo eidem monasterio eam terram, que est in Nabrese ab aquilone a via publica ad usque aliam viam publicam, sub ecclesia sancti Johannis in Sydraga, ab australi vero latere ad usque viam publicam, ac de parte occidentis ad usque terraneum terminum.

Eadem regali auctoritate concedo eidem monasterio vineam ad Murazulum.

Eadem auctoritate regaliter dono, concedo, annuo eam terram, que est in Elzani.

Si quis autem hec regalia beneficia collata et regaliter auctorizata monasterio sancti Johannis apostoli et euangeliste pro animabus meorum parentum tam preteritorum, quam futurorum, mee quoque, nefario conatu violare, aut minorare, aut extrahere presumpserit, ira diuini furoris illi habundanter affluat, et sicut ille Judas proditor dispereat, insuper illorum sanctorum patrum maledictionem habeat, lege christiana careat, regali typo (sic) Croatie subiaceat, centum videlicet auri pondera soluat ei, quicumque hoc in regno regnauerit. Ut autem sic autorizabile, ut dictum est teneatur, horum legitimo astancium testimonio, verissimaeque approbatione corroboratur. His omnibus presentibus, collaudantibus et hec omnia dona pleniter confirmantibus. Inprimis domino Mainardo, supradicto apo-

chrisario. Laurentio archiepiscopo. Rainerio chroatino episcopo, Theodosio et Prestantio episcopis, Goyzone bano, Boleslao tepzone, Priuanego iupano de Lucha, Dragoslao priore, Jurainna iupano de Sydraga, Drago priore, Drago de Castriza, Dabreina priore, et Petro filio eius, Gregorio Petrainna armati, Druse fili episcopi, Prest et fratre suo Madio, Mihaele et eius fratre Petro, Daneico et eius fratre Pisa, capellano, eiusque filio Budizo, Johanne eunucho, schytonossa et fratre suo. Postiuppo Chruhenna. Drasen postiuppo de Blatta, Sabachio et eius fratre cum pluribus aliis.

Iz rukopisnog zbornika: Polichorion, u arkivu zad. gub.

CXXXVI. 1059. mjeseca veljače. U Belgradu.

Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Ivana u Belgradu otok Žirje, s nekim selom u Rogovu, podielujući mu zajedno temeljna prava.

† Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi millesimo L VIII, indictione X (II), regnante Cresimiro rege Chroatorum et Dalmatiarum, mense februario, in ciuitate Belgrado, Dragaslao priore, et Theodosio episcopo. Absolutionis et libertatis kartula facta est monasterio sancti Johannis euangeliste, nuper sito in eodem loco, presente Andrea abbate, eiusque fratribus, ipso rege iubente, hoc modo: Ego Cresimir rex, tibi venerabili abbati Andree, tuisque fratribus, tuoque monasterio, quod mea iussione et solatio, immo magis vestro labore inchoatur et perficitur, tribuo et concedo ita, ut premisso ecclesiastico iure, nulli homini subiugemini, nisi deo summo, cui vestram militiam deuouistis, vesterque monasterii sit absolutus ab omni fiscali tributo, excepto quod gratia karitatis in sollempnitatem eiusdem ecclesie episcopo loci ipsius agnus unus et ampulla vini largiens tribuatur. Et his largitis, nec episcopo, nec priori, vobis illicite, ausu temerario liceat dominari. Et ne hec nostre diffinitionis paginula solubilis per labentia tempora videatur, coram apocrisario sancte romane ecclesie venerabili abbate Mainardo, misso a Nicolao sanctissimo papa, roboramus) perpetuo permanenda. Cui etiam iure perpetuo adhereat tradita a nobis insula, que vocatur Zuris, et curte in loco contiguo ciuitatis quod Rogoua dicitur cum omnibus possessionibus ipsius monasterii constantissime confirmamus. Si quis autem hanc iuxtam (sic) nostram diffinitionem temptauerit soluere, maiestatis iram incurrat superne, et nostris sit legibus reus, aurea componens pondera centum, et hec nostre diffinitionis cartula in sua firmitate permaneat. Goyzo bano, testes; Boleslao tepizo, teste, Piruanego iuppano de Luea, teste, episcopus Theodosius belgradensis teste, Dragazlao prior, teste, Jurana iuppano de Sydraga teste, prior Drago, teste, Drago de Castriza teste, Georgius vrataro, teste.

S vana: Exemplum priuilegii regis Cressimiri factum monasterio sancti Johannis de Belgrado.

Izvornik na koži, pečat manjka. U zadarskom gub. arkivu. Fasc. VI. suvremeni prepis u sborniku Polichorionu.

CXXXVII. Oko g. 1059.

Popis zemaljah samostana sv. Ivana ev. u Belgradu, nabavljenih za vrijeme opata Andrije.

De terra in loco. Pagnana.

Est et ibidem alia (terra) quam donauit eidem monasterio quidam Plato nomine qui et Bonus Barrus cognomine, et hoc sub tempore Andree abbatis.

De alia ibidem.

Est et ibidem alia quam dedit eidem monasterio quidam Cachinus, et hoc sub tempore abbatis A(ndree).

De alia in eodem loco.

Est et alia ibidem, quam Peisa nomine, una cum suis fratribus dedit eidem monasterio, et hoc sub tempore abbatis A.

Polichorion. U arhivu zadarskoga gubernija.

CXXXVIII. 1060. U Rabu.

Drago biskup, Majo priur i sav puk rabski podjeljuju dozvolu opatu Fulkonu, da može sagraditi na otoku Rabu samostan sv. Benedikta, darujući mu dvie crkve sv. Petra i Ciprijana i njeka osebita prava.

Ab incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo sexagesimo, indictione terciadecima.¹ Imperii moderante habenas domino Comneno², Croatie Dalmatieque regnum³. domino gubernante Petro. Diuina crescente religione plurimi Christianorum relinquentes seculum, soli deo vixerunt, alii variis tormentis sua macerantes corpora, spiritum exhalauerunt, ex quorum numero non sumus: licet tamen de dei timore compuncti corde delictorum nostrorum reminiscentes reatum, nos omnes accole Arbane ciuitatis ardenti dilectione et nimio voto unanimiter in insula nostra exoptamus fundare monasterium, portum videlicet salutis animarum nostrarum. Igitur in principio ego episcopus Drago, cum omni nostro clero, et Maius⁴ prior cum omni populo predictae urbis, nobilibus, et ignobilibus, maioribus minoribusque, communi consensu, ut in honorem domini nostri Jesu Christi et vere perfecteque trinitatis, ac beate Marie genitricis dei, semperque virginis, ac omnium sanctorum, in nostra insula monasterium construas, tibi Fulconi abbati, tuisque successoribus concedimus, stabilimus, et perpetuo iure roboramus, unam ecclesiam, que est edificata in nomine beati Petri apostolorum principis, cum suis appendiciis, per huiusmodi finem: Primitus a capite macerie, a monte usque ad riuum, et descendendo per riuum usque ad mare, et per mare ad molendinum, et ascendendo per montis verticem, et eundo per illum montis verticem usque in priora confinia, tibi Fulconi abbati et successoribus tuis perpetualiter impendimus. Aliam denique ecclesiam sancti Cypriani vocabulo conditam, cum pertinenciis et appendiciis suis concedimus per huiusmodi finem: a valle obscura usque in vallem de Trasina⁵, alias tres partes mare circumdat⁶, una cum marina, omnibusque scopulis ad istud promontorium subiacentibus, et valles que sunt apud sanctum Cyprianum, et alie que sunt apud sanctum Petrum, hac conditione donamus: ut nullus sine vestre iussionis licentia eas piscari audeat, et quicumque cum vestra licentia piscaturus intrauerit, quartam partem piscium attribuat monasterio sancti Petri. Nunc autem nos Drago prescriptus episcopus, de voluntate totius nostri cleri, et Maius prior, et cunctus populus tibi Fulconi, tuisque successoribus ita vobis concedimus, ut ubicunque de his duobus venerandis locis complaceat vobis domino cooperatorum mona-

¹ U prepisu Gozonićevom i u Luciju ima millesimo sexagesimo secundo, indictione quinta-decima. ² Izak Komnen prestao je vladati jur g. 1059, nu moguće je da se to početkom g. 1060. u Rabu jošte znalo nije, svakako je vjerojatnije da je ova listina pisana g. 1060. a ne g. 1062. ³ Gozinić i Lucio: regimen. ⁴ U rabskom registru pogriješno. Maior. ⁵ U prepisih: Trasinu.

⁶ Lucius inuadit, Farlati inundat.

sterium construatis vobis, vestrisque successoribus, sicut sacra beatissimi Benedicti edocet regula integre, illa veneranda loca, ut superius constituimus, cum prefatis ecclesiis et omnibus inferioribus ac superioribus suis, et cum viis suis, ingrediendi et egrediendi, habendi, possidendi, et omnem ordinem monasterialem ibi faciendi concedimus; nullam namque reservationem cuilibet parentum vel heredum aliquorum nostrorum facimus inde, aut quamlibet portionem requirendi. Sed eo modo constituimus et stabiliendo firmamus, ut si aliquo tempore vel nos vel aliquis nostrorum parentum seu extraneus, vobis aut posteris vestris molestiam intulerit, volens inde aliquid vi auferre, vel minuere, et non erimus vobis ab omnibus deffensores et adiutores, centum libras auri componamus in monasterio: Et hoc priuilegium et constitutio firma permaneat. Et si aliqua proterua causa, infra hanc nostram constitutionem adversus vos orta fuerit, iubemus ut coram episcopo et priore seu omni populo, proclamationem, semel faciatis; et si secunda vice nullam vobis emendationem inde fecerimus, licentiam liberam habetote discedendi a nobis, et eundi ad regem, et sicut rex¹, docuerit, ibi emendet. Hoc priuilegium tibi-Fulconi et tuis successoribus taliter scribere iubemus. Actum in urbe Arbensi. Item supra dicta hereditas sancti Cypriani sit communis cum sancto Petro affirmamus; non a me solo episcopo, vel a meis², parentibus, sed primo ab ipsa ecclesia, et fratribus, et omni clero, omnique populo obtulimus deo omnipotenti. Ego Drago immeritus omnium episcopus, cum omnibus nostris clericis confirmamus, et constituimus, ut³, quicumque homo seu de nostra urbe, vel alienus,⁴ aduersus hanc nostram constitutionem litigare temptauerit, anathematis vinculo perpetuo religetur, et omnipotentis dei, omniumque prophetarum, et duodecim apostolorum, ac CCCXVIII sanctorum patrum⁵ incurrat maledictionem, et cum Juda proditore mancipetur,⁶ in inferno, et illam terribilem ac horribilem vocem mereatur audire, quam Christus est dicturus iniquis: Ite maledicti. Et qui defensor et adiutor extiterit, suauissimam illam vocem mereatur audire cum iustis: Venite benedicti.

Ego Drago⁷ episcopus signum † feci.

Ego Maius prior signum † feci.

Ego Joannes archidiaconus signum † feci.

Ego Martinus signum † feci.

Ego diaconus Georgius signum † feci

Ego Maius signum † feci.

Ego Barba presbyter signum † feci.

Ego Constantinus signum † feci.

Ego Joannes archipresbyter signum † f. ci.

Ego Maius Gattus signum † feci.

Ego Lampredius prior signum † feci.

Ego Marinus signum † feci

Od ove listine sačuvana su dva stara prepisa, oba u gradu Rabu. Jedan, koji je po svoj prilici stariji i bolji, nalazi se u rukopisnih registrih kaptola crkve rabske, a drugi prepisan po Petru Goziniću, kancelaru rabskom, čuva se u sbirci velezaslužnoga gosp. Ivana Gurata rabljanina, koj mi oba prepisa priobći. Lucio i Farlati priobćiše takodjer ovu listinu, oba pod g. 1062 ali velikimi pogriješkami, izpustiv mnoge rieči.

CXXXIX. Oko g. 1060.

Srmo sin Preštancijev priur-grada Splitsa daruje samostanu sv. Stjepana kod Splitsa crkvu sv. Marije u Blatu sa svimi pristojališići.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Ego Zirmus nunc prior spatensis, filius Prestancii bone memorie, olim item spatensis prioris. Ex quo dominus noster me clementi sua paternaque visitatione dignatus est, adversa valetudine variisque corporis

¹ U rabskom registru „lex.“ kod Farlata: lis. ² Prepis Gozinićev: vel mei parentibus. ³ Prepis Gozinićev: et. ⁴ Prep. G. alterius. ⁵ U rukopisu G. pogriješoo trecentum quadraginta quatuor s. patrum. ⁶ Prepis Goz. i Lucio: mancipatus. ⁷ Ruk. Goz. Dragus.

incommodis vexari cepi, et cum supremum vitae diem mihi imminere haud dubius existimem, iussi accersiri filium meum dominum Dabrium abbatem sancti Stefani, qui cum venisset cum suis Monachis ut me inuiseret, quinimo ut mihi consilia animae profutura suggereret, omnes pariter admonere me hortarique caeperunt, ut monachale habitum induerem, et in eorum familia nomen profiteri eorumque frater esse vellem. His hortationibus permotus, sacrum illum habitum sumpsi, quem antea ob mea delicta suscipere abnueram, et summo opere gavisus sum me adscriptum fuisse catalogo seruorum et fratrum sancti Stephani, apud quem ut corpus meum humaretur, etiam atque etiam orauī. Porro dono tradoque huic nostro filio et abbati ecclesiam sanctae Mariae de Palude, quam a parente meo accepi, ea prorsus ratione ac formula, qua mihi tradita fuit, non iure haereditatis a consanguineis in posteros deuoluenda, sed iure possessionis translate in seruos dei atque in supradictum coenobium sancti Stephani.

His actis interfuerunt infrascripti testes. D. Ioannes Antaima. D. Petrus Corvus. D. Benedictus Calmon. Ego vero Theodorus presbyter scripsi et testis adfui.

Farlati Illyr. Sacr. T. III. str. 148. prevede ovu listinu iz talijanskoga prevoda na latinski. Za izvornik nezna se.

CXL. Oko g. 1061.

Aleksandro II. papa priobćuje kralju hrvatskomu i svim biskupom njegove kraljevine, potvrdu svoga predšastnika pape Nikole II. glede onih zaključakah, što ih načini crkven sbor splitski, u prisutnosti papinskog poslanika biskupa Majnarda.

(Fragmentum).

Episcopis et regi Dalmatarum de auctoritate Mainardi episcopi et Joannis archiepiscopi.

Notificamus omnia capitula, que per confratres nostros venerabilem Mainardum scilicet collateralem episcopum nostrum, et Joannem archipresulem nostrum in Spaletō, aliisque ciuitatibus sunt statuta: eadem in romana synodo seriatim referente a beate memorie predecessore nostro Nicolao, apostolica auctoritate, et sub anathematis interpositione roborata.

Joannes Carnotensis. Collectio Canonum. c. 139.

CXLI. Oko g. 1061.

Aleksandro II. papa piše kralju hrvatskomu i biskupom dalmatinskim o zabrani ženitbe svećenikah.

Episcopis et regi Dalmatarum.

Si quis amodo episcopus, presbyter, diaconus, feminam acceperit vel acceptam retinuerit, proprio gradu decidat, usque ad satisfactionem, nec in choro psallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus ecclesiasticis habeat. etc.

Mansi. Collectio Conciliorum. T. XIX. p. 977.

CXLII. 1064. U Trogiru.

Gradjani trogirski dozvoljuju, na molbu svoga biskupa Ivana, da se u Trogiru sagradi samostan kaludjericah sv. Dujma.

In nomine domini nostri saluatoris regis eterni, anno domini incarnat. MLXIV. ind. II. regnante domino nostro, ac piissimo augusto Constantino Duce et magno imperatore, ciuitatis vero traguriensis regente cathedram Joanne venerabili episcopo rethorico, una cum domno Dabrana inclito priore, et cum fratre suo Andrea, omnibusque nobilibus Sub illorum namque temporibus hoc precepimus priuilegium conscribi nos omnes, videlicet Staligato, Georgius, Tridullo, Dabro, Sepelato, Calafato, nec non Vitaza; et hoc spontanea nostra voluntate, de hoc, quod ipse iam dictus episcopus nos per plurimum rogauerat, ut ecclesiam, que nostra erat, scilicet domus beati Domnii, ubi porta dominica vocatur, ibi monasterium ancillarum domini concederemus construere. Nos vero consulti omnes, et quia noster rector ac protector permanserat, magisque pro remedio nostrarum animarum illum audiuimus; ibidemque domino annuente monasterium esse affirmauimus; ubi et abbatissa non post longum temporis spatium, nomine Eufemia, introducta fuit, ceteris cum sororibus. Post hec domine abbatisse similiter terras et vineas iudicauimus, sueque potestati commisimus, insuper et litus iuxta eandem ecclesiam ad obsequium sui ibidem concessimus, sed in tali pacto, et in tali tenore, ut iam dicta ecclesia, qua nos monasterium fieri concessimus, alium dominum preter nos non haberet, etiam unus ut ibi aduocatus mitteretur ex nobis, ad regendum et gubernandum necessaria. Quod et affirmatum fuit, ante notitiam prefati Johannis episcopi, et Dabrane eiusdem urbis prioris, ac Mirce Bogoboyse, ac Andree, nec non nobilium et ignobilium tragurini castri, qui huius rei testes fuerunt. Unde si quis hanc nostram difinitionem disrumpere temptauerit, trinum et unum dominum habeat iratum, et CCCXVIII. sanctorum patrum consequatur maledictionem, deglutiat eum terra, sicut Dathan et Abiron, veniatque super eum lepra Namaan Syri, et cum Juda proditore denodetur in infernum.

Iz izvora čuvaga u monastiru duvnaš. sv. Nikole u Trogiru. Iv. Lucio de regno Daln et Croat. Lib. II. Cap. XVI. Memorie di Traù. p. 13.

CXLIII. 1065. U Zadru.

Teuzo poslanik papinski, dosudjuje samostanu sv. Krševanu u Zadru, kapelu svetoga Ivana na otoku Tilagu.

† In nomine dei eterni, future recordarionis memorie litteris notificare satagimus, ut posteris pateat, ut si quis a veritatis tramite exorbitare voluerit, ipsa littera eundem arguat. Notum sit omnibus, quod Petrus venerabilis abbas monasterii sancti Chrisogoni, astans ante conspectum domni Teuzonis, apostolice sedis apocrisarii, missi a domino Alexandro romano pontifice, conquestus est de quadam cella in honore sancti Johannis fundata ac posita in insula, que dicitur Tilagus, quam Gorbina¹ optulit ecclesie sancti Chrisogoni, nunc autem instigante diabolo, vult eam subtrahere cenobio sancti Chrisogoni, ad quod prius deuota mente, sua sponte contulerat. Tunc apocrisarij romane sedis intero-

¹ Drugi prepis: Grubina.

gault clericos et boni testimonii laicos, si res ita se haberet, quemadmodum abbas rettulit. Cuncti vero, qui aderant, vera assertione perhibent, abbatem verum dixisse et secundum donationem Gorbine, sanctus Chrisogonus omni cum iusticia debet habere, et in perpetuum possidere. Unde quia dominus apocrisarius per ministros dei, scilicet sacerdotes et clericos, et per veridicos laicos cognovit hoc fore ut verum, protinus per virgam, quam in manu sua tenebat, inuestiuit prefatum abbatem de ipsa ecclesia, ac de omnibus rebus ad eam pertinentibus, tali vero modo, quod absit, et auertat deus, si quis ex prefato monasterio ecclesiam illam abstrahere voluerit, maledictionem dei et sancti Petri apostolorum principis et nostram habeat, et cum Juda traditore domini nostri Jhesu Christi dampnetur, et cum diabolo et sociis eius in inferno concremetur. Hoc actum est in presentia apsarensis episcopi, a Spalatinis et a cuncto concilio, archiepiscopus electus, et Rainerii nonensis episcopi, ac Georgii veclensis, et Andree quondam episcopi, ac multorum bonorum hominum, tempore Nicole prioris et stratigo ciuitatis Jadere, et indictione tercia.

Matica na koži. U gubern. zadarskom arkivu. Cass. XVIII. br. 457.

CXLIV. 1066.

Čika Dujmova, udova ubitoga Andrije i nećakinja priura Maja, odvaži se zajedno sa starijom kćerju Domnanom postati kaludjericom.

Anno incarnationis domini nostri Jhesu Christi milesimo sexagesimo VI. Cresimiro rege regnante Croatie, et Stephano Jadere presulante, ac Drago ibidem priorante. Ego Cicca, filia Doimi et Vekenegae, neptis Madii prioris, uxor Andree, filii Pape, post interfectionem mariti, cum duabus remanens filiabus in viduitate, videlicet Domnanna et Vekenega, cepi corde perpendere,¹ qualiter istius caduce vite non perderem hereditatem, et futuram non ammitterem perpetuitatem; sicque michi salubrius estimans consilium, ut ego cum maiori filia, scilicet Domnanna, deo dicarer monacha, minorem vero Vekenegam maritali subderem iugo. Huius vero consilii fratrem germanum et consanguineos, quos habebam, propinquos feci michi conscios,² Stephanum episcopum et Drago priorem, et Crinam, totius mei actus cooperatores, ac prouidos ordinatores, et que dictanda sunt adiutores. At postquam eis utilis est visa mea tractatio, ipsi communi cum conciuibus habito consilio, ac Petrum sanctissimum abbatem sancti Chrisogoni, cum omnibus monachis huic innectentes³ meditationi, donauerunt michi ecclesiolam⁴ sancte Marie minoris ante portam Bellate, ut ibi monasterium — — — — (dalje manjka cieli list).

Dva prepisa, stariji i noviji čuvaju se u arkivu kaludjericah zadarskih sv. Marije.

CXLV. 1066. U Tokinji.

Kresimir IV. kralj hrvatski daruje novosagrađenomu samostanu sv. Marije u Zadru kraljevsko imanje Tokinju.

Anno dominice incarnationis millesimo sexagesimo, (sexto)⁵, Ego Cressimir rex Chroacie et Dalmacie, ob remedium anime mee et precessorum meorum monasterio san-

¹ U drugom prepisu dodano: ad salutem anime mee. ² U dr. prepisu sledi: et. ³ consentientes.

⁴ Et domum virginum. ⁵ U jednom prepisu stoji g. millesimo septuagesimo secundo, u druga dva kasnija prepisa imadu g. millesimo sexagesimo sexto, što je i vjerojatnije, jer kako prvašnja listina svjedoči, postade i Čika iste godine kaludjericom.

cte Marie monialium, quod nouiter factum est Jadere, rogatu sororis mee Cicche, dono terram in Tochenia, que regalis esse dinoscitur, vel regalium seruorum, vergentem per conuallem ab oriente in occidentem, que mari determinatur, in aquilonem vero usque ad super eminentem montem, ad meridianam autem plagam trahentem, quam auus meus C.¹ dedit cognato suo Madio, et filio eius Dabrone, coram his testibus: Dabro priore, filio Bolize, Nikiforo et fratre eius Madio, Madio filio Zelle, Dobrodrago², scitonosa, Descini ubrusar³, Budilo⁴, capellanus, Desa iaderensis clericus. Si quis autem contumax nostre donacioni in posterum contraire voluerit, bannum persoluat regalem, nostra donacio semper firma permaneat. Hoc actum est in Tochinia, et firmatum est Jadere coram Stephano eiusdem ciuitatis episcopo, et Drago priore, Sega iudice, Zella et Doda et aliis quam pluribus.

U arkivu zadarskih kaludjericah sv. Marije, ima četiri prepisa.

CXLVI. 1066. 25. prosinca U Šibeniku.

Kresimir IV. kralj hrvatski, uzimlje pod svoju zaštitu novosagrađjeni samostan kaludjericah sv. Marije u Zadru.

Anno incarnationis domini nostri Jhesu Christi millesimo LXVI. Dukyzi Constanti-nopoleos imperante, Cresimir rex Chroatie et Dalmatie, filius Stephani regis, concessione Laurencii spalatensis archiepiscopi, omniumque nostri regni episcoporum, et laudatione nostri ducis Stephani, ceterorumque Chroatie⁵, comitum, do regiam libertatem monasterio sancte Marie iadrensis, quod soror mea Cicca fabricauit, sic quidem, ut si aliquis pro-teruus in aliquo predicto monasterio contraire voluerit, vel vi⁶, aliquid abstulerit ecclesie, quadruplum restituat, et sua omnia regali iuri subiaceant. Hocque ab archiepiscopo et ab omnibus episcopis confirmatum canonice, ac ab uniuerso cetu collaudatum est.

L(aurentius) archiepiscopus laud. Stephanus episcopus Jadere laud. Rainerus episcopus Chroatie laud. Johannes traguriensis episcopus laud. Dabro belgradensis epis-copus laud. Drago arbensis episcopus laud. Petrus absarensis episcopus laud. In die natalis domini in Sibiniqo, coram omnibus, predictae abbatisse Ciche hec scripta data sunt.

Tri prepisa u arkivu zadarskih kaludjericah sv. Marije.

CXLVII. 1062—1067. 18. ožujka. U Rimu.

Aleksander II papa, podjeljuje Petru nadbiskupu dukljanskomu i barskomu, nadbiskupski plašć i stavlja pod njegovu vlast njeke južno-dulmatinske biskupije, zajedno sa srbskom i bosanskom.

Alexander seruus seruorum dei, Petro venerabili archiepiscopo diocliensis atque antibarensis ecclesie, salutem perpetuam in domino.

Si pastores ouium sole geluque pro gregis sui custodia diu ac nocte intenti sunt, et ut, ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus deficiat, ocu-lis semper vigilantibus circumspectant, quanto sudore, quantaque cura debemus esse per-

¹ Cresimirus. ² U drugom prepisu Dobro drugu. ³ U drugom prepisu zarisar. ⁴ U starijem prepisu Budizo. ⁵ U novijih prepisih. Dalmatie. ⁶ Ut si.

vigiles nos, qui pastores animarum esse dicimus. Attendentes igitur, ut susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ouium non cessemus, ne in die diuini examinis pro desidia nostra ante summum pastorem negligentiae nos reatus excruciet, unde modo honoris reuerentia inter ceteros subliniores iudicamur. Igitur, dilectissime frater, petitionibus tuis iustis annuentes, apostolica auctoritate decernimus, ut per huius priuilegii nostri paginam, sic sanctissimam diocliensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, antibarensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, ecaterensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, palachiensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, suatinensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, diuastinensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, polatinensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, serbiensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, bosoniensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, tribuniensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis, monasteria quoque tam Latinorum quam Graecorum siue Selauorum cures, ut scias, et haec omnia unam ecclesiam esse, teque omnibus praedictis locis episcopali regimine praeesse. Pallium autem fraternitati tuae ex more ad missalia solemnia celebranda, sicut antecessoribus tuis concessum est, concessimus: videlicet in natali domini, epiphania, caena domini, pascha, ascensione, pentecoste, sic natali sancti Joannis baptistae, apostolorum Petri et Pauli, et quatuor festiuitatibus sanctae Mariae, scilicet natiuitate, annuntiatione, purificatione, assumptione, et duobus festis sancti Angeli, sic pro natalitiis quoque duodecim apostolorum, natali sancti Georgii et sanctorum Sergii et Bacchi, et festiuitate omnium sanctorum, atque natali tuo, et quoties ordinationem vel consecrationem ecclesiarum celebramus. Hortamur itaque charitatem tuam, ut mores vitae tuae tanto honori conueniant, quatenus auctore deo, exemplis verbisque possis esse conspicuus. Vita igitur tua filiis tuis sit regula, ut, si qua fortitudo in illis deprehenditur, in ea dirigatur. Cor ergo tuum, neque prospera, quae corporaliter hic blandiuntur, extollant, neque aduersa deficiant, sed quidquid illud fuerit, virtutis paritate deuincat. Nullum apud te locum ira, odium, nullum furor indiscretus inueniat. Sacrae benedictionis, iustique iudicii opus nulla venalitatis interuentio commaculet. Sit in te et boni pastoris dulcedo, sit et iudicis seuera districtio, unum scilicet, quod innocenter viuentes foueat, aliud quod inquietos a prauitate conpescat. Misericordem te, prout — — patiat, pauperibus exhibe, oppressis defensio tua subueniat, opprimentibusque modesta ratio contradicat. Nullius faciem contra iustitiam accipias. Nullum quaerentem iura despicias; custodia in te acquitatis excellat, ut nec diues potentia sua aliquid apud vos extra viam suadeat rationis audere, nec pauperum de se sua faciat humilitas desperare, quatenus, deo miserante, talis possis existere, qualem sacra lectio praecepit, dicens: oportet episcopum irreprehensibilem esse. Sed his omnibus uti salubriter poteris, si charitatem magistram habueris, quam qui secutus fuerit, a recto aliquando tramite non recedit. Ecce, frater charissime, inter multa alia, ista sunt sacerdotii, ista sunt pallii ornamenta, quae si studiose obseruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Crux etiam ante te, sicut ante praedecessores tuos, per Dalmatiam et Slauoniam ubique geratur. Archiepiscopatum quoque ecclesiae tuae iuxta formam sanctorum praedecessorum tuorum, a quorum auctoritate non debes aberrare, concedimus et confirmamus. Sancta trinitas gratia suae protectionis fraternitatem tuam circumdet, atque in timoris sui vos viam dirigat, ut post huius vitae amaritudinem, ad aeternam possis dulcedinem peruenire. Bene valete.

Sliedi pečatъ Circulus quadrifidus in forma crucis cum nomine Alexandri II. circum circa huiusmodi habens inscriptionem: **EXALTAUIT ME DEUS IN VIRTUTE BRACHII SUI.**

Zatnem: Pontificatus domini Alexandri papae II. indictione XII Datum Romae XV. kalendas aprilis. Manus Petri cancellarii vice domini Annonis, coloniensis archiepiscopi anno sexto. (XI).¹

Illyr. Sacrum. T. VII. str. 17. Jaffe. Regesta Pontif. Rom. ad A. 1067.

CXLVIII. 1067.

Petar opat samostana sv. Krševana u Zadru popisuje sva zemljišta pripadajuća istomu samostanu, priobčujući i darovnicu kralja hrvatskog Kresimira IV.

† Anno quoque dominice incarnationis millesimo LX septimo, indictione quinta, epacta III. concurrente septima. Regnante domno Constantino Duca magno imperatore, prioratum Jadere vero presidente domno Leo imperiali protospathario et totius Dalmacie Catapano. Ego quidem Petrus, sancti Chrisogoni abbas immeritus, cerno, quod in his temporibus, in quibus iam deueniunt fines seculorum, nonnulla subtrahuntur de possessionibus sanctorum per ingluuias hominum mundanorum, ac deum non verencium, callida machinamenta, et dolosa se amancium plurima argumenta. Unde cyrographum hoc ad posteritatis memoriam esse studui, cum consilio ac voluntate et testificatione prephate urbis nobilium, quorum nomina subtus ascripta reperientur. De possessionibus, hoc est terris, vineis, oliuetis, pascuis ac piscacionibus prenominati cenobii, videlicet beati Chrisogoni Christi martyris, vel in quibus locis hec omnia habeantur, que tempore mei regiminis in obsequio fratrum in eadem ecclesia deo seruientium esse cognoui, ne alicui de subscriptis rebus minuendi facultas in posterum tribuatur. In primis namque scribere curamus territorium, in quo uinee et oliue nostri monasterii esse plantate noscuntur, in loco qui Yculus nominatur et his terminis terminatur: Est in eodem loco vallis infra duos humiles sed petrosos colles porrecta in oriente, que Rabiosa dicitur, et est primus terminus huius dicti territorii a capite ipsius vallis in oriente, ubi etiam pusillus ulmus stare cernitur, usque ad limitem qui ultra putheum eiusdem loci in occidentali parte habetur et alius per transversum a mare usque viam antiquam, que est contra Sablata, in qua etiam hac de causa sita est antiquitus petrina paruula columnella, que erat ab insidiatoribus de suo occidentale loco priore remota in oriente quasi passos ducentos, quam nos cum consensu Chroatorum regis, nomine Cresimiro, suorumque nobilium restitimus in loco pristino. Hanc ipsam denique terram his paulo snpradictis terminis terminatam, sine infestatione quorumlibet hominum seruis dei perpetuo possidendam, hoc modo antiquitus in nostro iam dicto monasterio fertur fuisse datam, quod quidam enim Chroatorum rex veniens ad oracionem in ecclesiam prephatam, pro sue remedio anime optulit eam, quod factum, pronepus eius Cresimir dictus, iam rex nostris quoque stabiliuit diebus, inde nobis tradens libellum continentem ita: Ego Cresimir, qui alio nomine vocitor Petrus, Chroatorum rex Dalmatinorumque, notifico omnibus, quod iustum est visum michi, ut statuta parentum meorum antiquorum non cassarentur, maxime ea, que ad salutem eorum pertinent animarum. Comperimus namque in gestis proavi nostri

¹ Zaključak imao bi po Jaffeu glasiti ovako: Datum Romae XV. kal. aprilis, per manum Petri cancellarii vice domini Annonis Colon. archiepiscopi anno sexto, pontificatus domini Alexandri papae II. Indict. XII. Nu ova indikcija nepada u vrieme papinstva Aleksandrova, nego se ima staviti ind. V. Ako se pako uzme obzir na šestu godinu nadbiskupovanja Annonova, i na drugu popinstva Aleksandrova onda bi ova listina pisana bila g. 1062. ind. XV. kamo ju je i Baronio uvrstio.

Cresimiri maioris, quod pro remedio anime sue tradidisset in monasterio sancti Chrisogoni territorium aliquod in fundo, qui dicitur Yculus, a quercu qui stat supra vallem rabiosam usque ad Stafilum, qui hac de causa situs est in triuio quod est contra Sablata, perpetuo possidendum. Quod tutum possessoribus suis mansit tempore ipsius et filii eius Dirzislai, et eorum potentibus banis Pribyne et Godemiro, et temporibus Suataslao, et fratrum eius Cresimir et Goyslao, et filii eius Stephani, patris mei, fauentibus nobilibus banis, qui eorum fuere temporibus, hi sunt: Guarda, Bosethech, et Stephanus Prasca. Unde nos sanccimus eorum sancciones a nobis roboratas perpetuo permanere. Si quis autem post obitum nostrum ista violare temptauerit, sumpni incurrat iudicis iram, et in orrendi examinis die sinistrum possidens locum audiat que sinistris mereantur. Actum est hoc in nonense ciuitate his coram testibus, Boleslao tepze, testis. Adamizo nonensis iupanus testis. Vakyzo iupanus de Luca testis, Volesa dad, testis, Bydiz, postelnic testis, Johannes regis capellanus, testis, Zouiz, volar, testis, Dragona scutobaiulus testis, Dadouit vinotoc, Grubona decanus testes. Et ego Adam monachus, Chroacie electus episcopus, iussu domini regis manu mea scripsi. — Est et aliud territorium sancti Chrisogoni in insula, in loco qui antiquo nomine Flaueico dicitur, quod nunc alio nomine Postimana nominatur, in quo loco edificata est ecclesia ad honorem beati Michaelis archangeli, que noscitur cella esse nostri cenobii, ubi etiam similiter ut in alio predicto territorio vinee pluriue et oliue plantate in obsequio fratrum habentur, quam videlicet cellam, cum adiacentibus sibi territoriis, domnus Maius de Columna, iaderensis prior, cum suis nobilibus nostro contulit monasterio, in opus fratrum ibidem Christo famulancium, quod factum utique inconuulsum mansit tempore ipsius et eius nepotis, equidem nomine dicti domni Magii, iaderensis similiter prioris, ac tempore filii huius secundi Magii, domni Gregorii imperialis protospatharii et Dalmacie stratigi, seu Jadere prioris, qui tempore sui prioratus veniens cum suis nobilibus, his terminis terminauit predictum territorium, videlicet a mare usque ad moncium summitates et a capite vallis, que in oriente post ecclesiam cernitur esse, in quo et factum fossatum habetur, qui contra ipsos montes mitti videtur, usque maceriam, que ultra desertum oppidum est in parte occidentale, quo etiam tunc ob sui facti memoriam pusillum pro signo aceruum statuit lapidum, quatinus iam serui dei morantes ibidem molestiam quippe nunquam aliquam sustinerent.

Izvor na koži u guber. arhivu u Zadru. Cap. XXIII. br. 573.

CXLIX. Oko g. 1067. U Zadru.

Stjepan I. biskup zadarski opisuje kako je selo Postimana pripalo samostanu svetoga Krševana u Zadru.

Territorium sancti Crisogoni, in insula, in loco, qui antiquo nomine Flaueico dicitur, nunc vero Postimana nominatur, in quo loco Prestancius episcopus una cum Maio fratre suo priore edificauerat ecclesiam ad honorem beati archangeli Michaelis et quibus voluerunt dotauerunt beneficiis. Traso denique, qui illis diebus huic nostro cenobio preerat abbas prospiciens banc sibi suisque fratribus satis esse congruum et ad suam utilitatem nimis proficuum vocauit ad se dictos fratres et petiuit illum disponens eis necessitatem suorum fratrum ac domus dei. Cuius voluntatem ac petitionem consecuti sunt dicti presul et fratres eius, obtuleruntque in obsequio abbatis et fratrum tam ecclesiam

quam hedificauerant, quamque adiacentia territoria, et ut perpetuo beati martiris cella fieret, tradentes eam legaliter coram nonnullis iaderensium stabiliunt et confirmant. Quod factum utique inconuulsum mansit temporibus ipsorum. Sed post obitum illorum quidam temptabant subtrahere aliquid de donatis iam ecclesie dei territoriis, qua de causa veniens ad insulam filius dicti prioris Gregorius, similiter iadrensis prior et imperialis patricius, ac tocius Dalmacie stratigo, ad insulam cum suis consobrinis filii dicti episcopi, quatinus quis iam nunquam posset in aliquo seruos dei molestare, predicta territoria sicut a suis patribus sacro cenobio donata fuerant, clarius propalauerunt, confirmarunt et his terminis terminarunt: a mari videlicet usque ad moncium summitates, et a fundo vallis que in orientem post prephatam ecclesiam esse cernitur, in quo fossatu, habetur, qui contra ipsos montes mitti videtur usque ad maceriam, que ultra desertum opidum in parte occidentali similiter habetur, quo etiam tunc ob sui facti memoriam lapidum pro signo pusillum statuunt acruum. Et hec quippe nomina sunt eorum qui huius rei cum eo tunc adiutores, cooperatores et testes affuerunt, quorum iussu et voluntate et hoc cyrographum scilicet scribere fecimus. In primis scilicet Prestancius tribunus, Dabro tribunus, Martinus tribunus, Cerneca tribunus, Andreas tribunus, qui postea prior effectus est, Dabro tribunus, Sergius tribunus, Georgius tribunus, Maŭs tribunus, Ursana tribunus, Petrus tribunus, Pancella tribunus et alii plurimi. Ego Stephanus iaderensis episcopus horum et aliorum nobilium plurimorum consilio, et voluntate, et testificatione, curis prepeditus nonnullis, cyrographum hoc rustico sermone conscripsi.

S vana: De Postumana ubi erat monasterium sancte Neuiane — zatim novijim pismom: Territorium sancti Chrysogoni in insula Postimane olim Flauisco, seu in villa Neuiana.

Arkiv zadarski. Caps. I. Masso H. br. 7. Istodobni prepis u zemalj. arkivu u Zagrebu Acta ant. Doc. IV.

CL. 1068.

Āetar Semivitor sa sinovi Krinorimi daruje samostanu zadarskih kaludjericah sv. Marije crkru sr. Petra i Parla u Obrovcu, sa svojimi zemljišti i pristojališti.

Ego Petrus, Semiuiti filius, una cum filiis Crine et omnes mei propinqui, donamus pro animabus nostrorum parentum et pro salute nostra et nostrorum successorum, cenobio sancte Marie, ecclesiam que est in Branizo, dedicata in honore sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et cum omni territorio nostro, incipiente a territorio sancti Chrisogoni ex utraque parte descendente usque ad riuum, et ex alia parte riui ascendente usque ad siluam iuxta territorium sancti Nikolai, excepto quasdam terrulas, que est ¹ in medio sancti Crisogoni, ut habeant et possideant in perpetuum. Si quis hoc nostrum factum frangere presumpserit, maledictionem dei incurrat et secundum mos terre satisfaciat. Actum est hoc coram horum nobilium presentia, videlicet: Dabrane, iadertini episcopi, et Drago prioris, atque Madii iudicis, nec non Slaucici iupani, et Zidimiri iupani, et aliorum nobilium. Et ego presbyter Martinus, capellanus, interfui, scripsi et testis sum.

U arkivu kaludjericah sv. Marije u Zadru. Dva prepisa.

¹ Drugi prepis: sunt.

CLI. Oko g. 1068.

Petar opat samostana sv. Krševana u Zadru, predaje Maju sinu Barbe na njeko vrijeme zemlju u polju Lukoranu, što ju bijaše samostanu darovao Dabro, sin Nikiforov.

† In nomine dei eterni. Future recordacionis litteris notificare satagimus, ut posteris pateant, ut, si quis a veritate exorbitare voluerit, ipsas litteras (sic) eundem arguat. Ego denique P. sancti Ghrisogoni abbas brevis litteris facio de quodam terras in campo Laucarani, ab ecclesia sancti Laurentii quasi passos sexaginta, in parte occidentali, quem Dabro filio Nichifori pro remedio anime sue in domo sancti Laurentii offerens, postea vero obiens, Maius filio Barbe abstraere non metuit, sed abstracta aliquantulum, vineas ibidem sibi composuit. Pro qua re ego quadam die in episcopatu iadertine sedis conueni, presente domino Stephano eiusdem cathedra residente, et Candido prior, et Maius iudex et aliis plures nobilibus, quos longum esset enarare. Ibique plurima sunt memorata; et quod iniuste a domo dei fuerat abstractum, iuste reddere est iudicatum, ut terras et vineas sit in perpetuum in ecclesia sancti Laurentii et nobis nostrisque successoribus possidendum. Hoc actum est coram supramemorati testes. Sed tandem diuina clemencia inspirante, atque misericordia commotus, placuit michi meisque confratribus ut ipsas vineas ad ipso Maio in vita sua sine aliquo censo retinere concedimus, post abscessum vero eius si quis ex suo genere eam retinere voluerit, reddat quarta in domo sancti Laurentii. Et hoc actum est presentibus istis testibus: Imprimis Fusco Branza, Dominic Mehine, Dabro Snathola. Andreas filio diaconi Martini, et Dabrana filio Petri Lipe.

Listina ova pisana na malenoj pergameni pismeni XI. vieka, čuva se u zagrebačkoj zemalj. pismohrani medju najstarijimi listinami Doc. V.

CLII. 1069. U Ninu.

Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Krševanu u Zadru otok Mawni.

† Quoniam diuinitatis eximia celsitudo summos ac minimos non modo pro meritis verum etiam dispensatione profunda terrenos largitur honores et modo inuestigabili eleuat sublimandos, et sublimium superborum colla pessundet, ut ineffabilis iudicis ineffabile quoque iudicium perseueret, et omnipotentis discrecio ex inexausto procedens fonte terrena dispenset imperia. Ideo ego Cresimirus, diuina gratia largiente Chroacie atque Dalmacie iura gubernans, acque aui mei beate memorie Cresimir, regis, patrisque mei regis Stephani in elisio campo feliciter quiescentis, habenas regni retinens, anno dominice incarnationis Jhesu Christi, domini nostri MLXVIII, indictione VII, epacta vero (XX). V. concurrente III, in nostro nonensi cenaculo residens, una cum nostris iupanis, comitibus atque banis, capellanis etiam nostre regalis aule, cogitare cepi, qualiter omnipotens deus hereditarii regni mei concessa gubernacula conseruaret et animabus meorum predecessorum requiem eternam donaret. Inueni nichil in operibus memorie dignius, nichilque deo acceptabilius quam et nostra terrestri aula supernorum ciuium atque sanctorum sacrata habitacula possessionibus, muneribusque ditare condignis. Igitur quia deus omnipotens terra marique nostrum prolongauit regnum decreuimus et prompto animo stabiliuimus monasterium sanctissimi G(risogoni) martiris, cuius venerabile corpus infra eiusdem ciuitatis menia requiescit prediis atque possessionibus honorare, simul quia in gestis antecessorum

nostrorum, regum silicet excellentissimorum, in campis et territoriis plurimis predictum monasterium inuenimus priuilegiatum. Nos ergo a predecessore nostris in nullo deuiantes, pro remedio anime mee, meorumque omnium defunctorum, offerimus hoc et stabiliter horum tenore donamus tibi beatissimo G(risogono), martiri glorioso, et per te domino Petro, tue sancte aule digno abbati, nostram propriam insulam, in nostro dalmatico mari sitam, que vocatur Mauni, cui ex orientali parte adiacet insula, que in vulgari sclauonico Veru, nuncupatur, ut eam habeat et possideat in eternum, absque cuiusquam mortalium inquietudine, predictum sanctissimi martiris monasterium, nam sic bona nostra decreuit voluntas, annuentibus et supplicantibus uniuersis nostri regni principibus. Ut autem hec nostra donatio in eternum fundetur et stabilitate perpetua perseueret, eam, nostra nostrorumque episcoporum attestazione, simulque cum testacione astringimus, et inuiolabiter premunimus, statuantes, ut quicumque mortalium immemor diuini examinis et peruersor nostre regie dignitatis voluerit unquam ausu temerario de predicta insula a nobis regaliter concessa, monasterium sanctissimi G(risogoni) inquietare, simulque nostra iura confundere, incurrat iram super iam futuri iudicii, et sit reus in conspectu extremi examinis, cum Herode, Juda et Simone mago, portionem in eternum habiturus, et Antichristi consortium possessurus, ab omnipotente deo, suisque apostolis, et cuncta sanctorum cetu, et beatissimo G(risogono) maledictionem accipiat sempiternam, et nostre regali curie, quibuscumque successoribus meis regibus, iupanis, comitibus, siue banis componat libras auri C. et in nostro regno perpetuo sit infamis. † Ego Cresimir rex Cru(acie) atque Dalmacie. † Ego Stephanus Jadre episcopus signani. Et hec sunt nomina testium qui in hoc facto interfuerunt. † Admizo nonensis iupanus, testis, Bolesclaus curialis comes, testis, Viachizo iupanus de Luca testis, †. Volessa dad testis, Budez postelnic berberensis iupanus testis, Johannes regis capellanus testis, Petrus regalis curie iudex testis, Studec, regalis, pincerna testis, dominus Leo imperialis protospatrius ac tocius Dalmacie ac iupanus testis, Saluisclaus nonensis iudex, testis, Adam monachus sancti Bartholomei abbas testis, Petrus iupanus de Sidraga testis. Dragomir iupanus de Cetina testis, Andreas belgradensis prior, testis. † Ego Anastasius huius cirographi dictator cruatensis episcopus, et aule regie cancellarius iussu et voluntate predicti domini mei regis scripsi et confirmaui feliciter in ciuitate Nona. Amen.

Iz prepisa od g. 1248. U arhivu u Zadru Cap. XVIII. br. 430.

CLIII. 1069. mjeseca listopada.

Kresimir IV. kralj hrvatski podjeljuje samostanu sv. Tome u Belgradu njeke slobode i kraljevsko zemljište Rasokaticu.

De libertate ecclesie sancti Thome.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, anno quoque dominice incarnationis millesimo LXIX. indictione VI(I) mense octubris. Ego Chresymir rex Chroatorum atque Dalmatorum, testimonium facio cum omnibus nobilibus meis, quod monasterio sancti Thome apostoli sub manu domine Dabrise, eiusdem monasterii matris, conferro firmum stabilemque obseruando decerno, scilicet ut idem monasterium amodo et deinceps absque omni tributo perpetue existat liberum, ita ut nec mihi, nec meis successoribus cuiuslibet consuetudinis debito implicatum esse videatur, nisi tamen voluntariam exhibe(n)s honori-

ficentiam, quatenus omnium ancillarum dei in eodem comorantium cenobio libertas et diuturna quies omnium seclarium infestatione exempta, licencius atque instancius suo possint famulari creatori, cui se sub sacre legis iugo libentissime, subdidisse noscuntur. Quapropter iam dictum cenobium non solum libertati donamus, verum insuper et regale territorium in loco qui Rasochatiza vocatur, incipiente ab ipsa Rasochatiza, ubi sunt due fontane et vadit usque ad puteum qui manet iuxta terram Mogorouici, in longitudine et in latitudine a monte Tini usque ad riuum et ibidem Smurdazani incipiente a termino vallis usque ad predictum montem Tini. Si enim quodcumque quislibet michi successor interuenerit, huiusque mei decreti stabilitum parui penderit, et ex omnibus, quae a me fideliter statuta sunt, aliquid minucere vel transgredi voluerit, iram habeat omnipotentis dei et omnium sanctorum super illos maneat, nec non et trecentorum decem et octo patrum anatematis vinculo inodetur, et in nouissimo ac tremendo examine cum diabolo suisque ministris ac Juda traditore damnetur et inextinguibilis flamma incendio crucietur. Huius denique rei stabilitum palam actum et coram his testibus roboratum : L(aurencio) archiepiscopo, R(ainerio) croatico episcopo, G(oizone) bano et alii plures.

Polichorion. U arkivu zadarskoga gubernija.

CLIV. 1069.

Kresimir IV. hrvatski daruje samostanu sv. Stjepana kod Splitske, neki mlin koj dar potvrdi nećak mu Stjepan.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Ego Cresimirus, dei gratia rex Chrobatum atque Dalmatorum, constitui exiguum donum contribuere cenobio sancti Stephani proto martiris prope Spalatum sito. Nam cum me alliceret, atque adeo admoneret venerabilis archiepiscopus Laurentius, itemque abbas Gisilbertus, ut pro expiatione, ac salute anime mee, meorumque parentum, eidem cenobio traderem locum moletrine, quem, ut nobis ostensum est, monachis opportunum esse comperimus, quippe proximum ecclesiae sancti Petri in agro salonitano : illum ergo libenter eisdem monachis concedimus; ut eam in perpetuum obtineant, ac possideant. Si quis vero ex nostris successoribus, quod deus avertat, hanc nostram donationem irritam fecerit, subsit maledicto, et anathemate prepotentis dei sanctorumque patrum, et cum Juda proditore eternis apud inferos suppliciis torqueatur. Acta sunt coram testibus, supradicto Laurencio archiepiscopo, Petro archidiacono, Johanne sacerdote et monacho, Petro primicerio, Dragano stitonossa, Asdricio podzupo, et Gregorio podzuppo. Ego Theodorus presbyter, et sacrario positus, iussu eiusdem regis domini mei hanc donationem litteris mandaui, et testis adfui. Ego vero Stephanus, eiusdem patris mei heres, et diuina clementia futurus in regno successor, hanc donationem confirmo, et ratam in perpetuum esse iubeo, coram eodem archiepiscopo, et Gregorio episcopo Chroatie. Ego Joannes sacrario archiepiscopali prepositus testis adfui.

Ovu listinu prevede Farlati iz talijanskoga, u kom jeziku bijaše uvršćena u zborniku listinah samostana sv. Stjepana kod Splitske. Farlati Illyr. Sacr. T. III. p. 138.

CLV. 1069.

Petar imenovani biskup krčki polaže zakletvu, kojom se obvezuje da će biti poslušan nadbiskupu spljetskom.

Ego Petrus presbiter, ecclesie vclensis futurus episcopus, ab hac hora in antea promitto ecclesie spalatine, et tibi domino Laurentio archiepiscopo, tuisque successoribus canonice intrantibus, obedientiam et fidelitatem, et auxilium pro meo posse et scire, secundum ordinem meum. Sic me deus adiuuet et hec sancta quatuor euangelia,

Farlati. Illyr. Sacr. T. III. str. 141.

CLVI. 1069. mjeseca prosinca. U Spljetu.

Lovro nadbiskup spljetski utemeljuje samostan kaludjerica sv. Benedikta u Spljetu, i naznačuje prava tako ovoga samostana kao i crkve sv. Marije.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno quidem dominice incarnationis millesimo. LXVIII, (sic) indictione vero VII, regnante Cressimiro rege Chroatorum et Dalmatinorum. Ego Laurencius nuper apsarensis ecclesie presul, diuina ministrante clemencia, cuius absque nutu nulla consistunt, nulla inesse, nulla in mundo videntur deesse, spalatine sedis electus et ordinatus archiepiscopus. Igitur magnitudinem miserationis eius considerans, imperiumque formidans, et illud quod exigiturus est quandoque in iudicio futuro expauescens, dicente scriptura: cui plus comittitur, plus ab eo exigitur; cepi equanimiter de tanta michi grege a domino commissa, quomodo, qualiterue sibi eterni verbi possit concedere pastionem. Denique prout etas aut sexus cuiuscumque indigebat, diuina largitate suggerente, illis necessaria sufficienter subministrabuntur. Verumtamen locus, inmo portus feminino sexui perfecte saluacionis nusquam inueni, in quo religiosam et deo placitam vitam agere posset. Unde factum est, communi cum consilio, locum sibi utilem aptaremus (ad) monasterium construendum, clericorum scilicet, et laycorum fidelium, Valize prioris cum suis nobilibus cunctis. Inuento itaque loco cum ecclesia, que ad honorem sancti Benedicti constructa fuerat, que eciam cellam beatissimi Domnii pontificis et martiris Christi, clerici ac layci sub iureiurando confirmauerunt esse. Inuente quoque sunt et persone, que ibidem deo deuote adessent seruiture. Inprimis domna Chatena, nobillissima feminarum, quam postea abbatissam vidimus, domino volente, sua cum sorore Stana, domnaque Anna, et domna Agapis, ac domna Vera, cum ceteris deo deuotis personis. Quibus, ut superius, cum communi consilio, locum concessimus ad monasterii construccionem et ad nostrarum omnium animarum dignam remunerationem. Tali denique pacto, talique confirmacione, quatinus sit illud prelibatum, deo volente monasterium ita liberum et absolutum ab omni seculari nexu, ab omni paccione securum, quemadmodum monasterium beati protomartiris Stefani a nostris antecessoribus statutum et ordinatum videtur. Quibus inprimis ad auxilium et solacium inferiorem pauimentum cum canaua turris sancti Petri, omnibus eiusdem ecclesie hereditariis consencientibus concessimus. Inprimis Duimo Zoppo, Forminus Budichino, presbitero Bizancio, Duimo Dragauti cum Marculla uxore sua, et filiis suis Petrana et Drago, domna Anna mulier — — ione Naplate. Non enim ibi congregacio esse poterit sine hoc. Hec et enim ante horum noticiam testium condonacio facta fuit, videlicet: domni Johannis monachi venetici, Gregorii presbiteri in

Asca, Petri archidiaconi, presbyteri Petri, omniumque clericorum, prioris Valize, Nichodemi, prenominati Duimi, Claudii, Mesagalina, Duimi, filii Valize prenominati, Duimi Draga-uiti ac nobilium laicorum ciuitatis spalatine. Sed quia incongruum ac inutile uidebatur eisdem sanctimonialibus fratres vel seruitores sexus masculini pariter commorare, habito consilio, studiose locum, in quo prouisores ancillarum dei seorsum manerent perquirere statuimus. Itaque dei ordinacione locus cum ecclesia, que a bone memorie viro, scilicet sacerdote Andrea, quondam ad honorem sancte dei genitricis et virginis Marie constructa uidebatur, inuenta est. Unde communi omnium clericorum ac laycorum, prioris videlicet memorati, omniumque nobilium voluntate, nec non illo eodem consensiente cui eiusdem ecclesie cura fuerat data, in potestate dei seruorum ad regendum conendata, illam prephato cenobio cum terris ac vineis vel libris, seu quicquid habere videbatur ad auxilium firmantes, perpetue concessimus, ita quidem, ut restauracionem sui status nullo tempore, quod est illud edificii vel diuini officii amitteret. Ad hec, ante stabiliuimus si habuerint nauigia siue comercia, eant et redeant. Piscatores gyrrum sibi galetam prebeant. I. Alii autem piscatores singulos cum habuerint, deferant pisces. Quodcumque nauigium, frumenta deferrens, singula modia contribuat. Terram, que prope monasterio est que dicitur ad Gusternam, quia in commune erat, sibi concessimus. De sororibus autem, que nunc domino seruiture ibi ingrediuntur vel que eodem inuitate ingressure aderint, suis facultatibus, immo territoriis libera cuncta que in prephato monasterio optulerint territoria, volumus adesse ab humano cuncto seruicio, scilicet ab illo quod vulgo zuirum dicitur. Verumtamen et hoc quod sibi iniunctum est, a nobis gracia honoris nostre methropolis ecclesie, in precipua festiuitate, videlicet beatissimi Domnii, duos quippe cereos singularum librarum et duas oblatas tantum offerant in tributum. Deinde vero nulli subiaceant tributo, nulli vi subsistant, nisi gratia dileccionis et munere oracionis. Hacta sunt autem hec mense duodecimo, ante noticiam horum testium. In primis Valize et Nichodemi priorum, Petri archidiaconi, Miche archipresbyteri, domni Johannis presbyteri, et monachi, Basilii capellani, Stefani presbyteri, diaconi Fusconis, presbyteri Johannis, presbyteri Popini, Micha presbyteri, Martini, presbyteri, Johannis iudicatoris, Duimi domni Petri, Johannis Mesagaline et fratris ipsius, Johannis de Porta, Duimi domni Dragi, Formini Busice et omnium clericorum sancti Domnii ac laycorum spalatine urbis. Si quis autem, quod absit, huius nostre confirmacionis violator temerario ausu extiterit, iratum habeat trinum et unum deum et CCC decem et octo sanctorum patrum consequatur malediccione[m], et cum Juda, perpetuam sustineat dampnicione[m]. Ego vero Teodorus licet immeritus presbyter et cancellarius ecclesie sancti Domnii, per iussionem domini mei prenominati archiepiscopi huius confirmacionis dictaminis scriptor et testis sum.

Pripisano: Ego Nemira, filia Mesagalina emi isto loco, ubi edificaui ecclesiam sancti Nicolai, pro triginta romanatis, et offero eam ad onorem sancti Benedicti et una peza terre in loco ubi dicitur petra in Pinat et unum amictum aureum. Ego autem presbyter Teodorus scripsi.

Izvornik na koži u arkivu kaludjerica[h] u Zadru.

CLVII. Oko g. 1069.

Kresimir IV. kralj hrvatski daruje samostanu sv. Tome u Belgradu njeke zemlje u Sidragi.

Ego rex Chresimir per caritatem dei et beate Marie virginis nec non et sancti Thome apostoli, aliquam benedictionem dono pro redemptione anime mee meorumque

successorum, et monasterium¹ predicti sancti Thome situm² in ciuitate Belgrado, idem terras que in Sydraga nominantur, ut sint perpetuum illorum et qui post nostro discessu aliud aliquid corrumpere temptauerit, maledictus sit a deo omnipotente, a beato Thoma apostolo et ab omnibus sanctis dei, et cum Juda particeps fiat in eternum incendium, et hec contra his donum michi concessit optimum equum. Hec facta sunt coram his testibus: episcopo Theodosio, Drago priore, Rainerio chroatino episcopo, Goizone bano et alii plures.

Polichorion. U arhivu zadarskoga gubernija.

CLVIII. 1070. 16. svibnja.

Kresimir IV. kralj hrvatski potvrdjuje listinu kojom rabljani osnoveše samostan benediktinski sv. Petra na Rabu.

Quemadmodum hoc testamentum bonum et iustum vidimus, a vestro episcopo et clericis, ceterisque vestris ciuibus corroboratum et laudatum, ita ego Cresimirus rex eandem collaudationem et confirmationem corroboro, et si aliquis instinctu diaboli compulsus, hanc corroboratiōnem nostram dirumpere temptauerit, conuenit sibi fortior nobis esse et amicitiam nostram spernere. Anno domini millesimo septuagesimo, indictione octaua, die sextodecimo intrante madio; presentibus magistro Gregorio gramatico, et Paulo de Bulia et aliis.

Izvadjeno iz dvajuh starih prepisah čuvanih u Rabu kao i listina g. 1060. pod brojem CXXXVIII. priobćena.

CLIX. 1070. U Nimu.

Radovan, unuk Vlikića daruje samostanu sv. Krševana u Zadru, posjed svoga djeda u Suhovaru, prizivajući se na sud kralja Kresimira.

† Anno dominice incarnationis, millesimo septuagesimo, indictione VIII. (VIII), augusto regnante³ Romano tercio, tempore Cresimiri regis Chroatorum et Dalmatorum. Ego Radouan, nepos Lilici⁴ trado omnem possessionem meam, que fuit predicti aui mei in loco qui dicitur Suchouara⁵ beato martiri Crisogono, presente eiusdem monasterii Petro abbate, que possessio his manifestis indicijis declaratur. A lacu ex septemtrionali plaga protendendo in directum versus boream ad riuum, et ab isto loco eundo ad australem partem ad terminos predij de Duculo⁶ cum suis circumadiacentis pascuis. Sed quia resistebat michi Vekemir⁷ Luce iupanus, cum Boleslao tepci, et hoc donum quod sancto martiri intuitu dei et pro remedio meorum predecessorum animarum feceram contradicebant, et ad nichilum deuenire satagebant, dicentes ipsam terram a rege predicto sibi esse concessam. Ob quam igitur contentionem, die sancto pasce studui adesse ante presentiam predicti regis, ubi non modica turba nobilium, tam Chroatorum⁸ quam Dalmatorum adherat. Tunc coram omnibus interrogaui satis diligenter dominum meum regem, si tantillam hereditatem meam illis iupanis habere concessisset, qui in facie omnium id⁹ se minime egisse respondit¹⁰, atque mei misertus¹¹, largitus est michi legatum suum nomine Apricium Socolarem, qui regia fretus auctoritate, michi et meam

¹ Drugis prepis: monasterio. ² sito. ³ U drugom prepisu: imperante. ⁴ Valjda Vilice, ili Vilici — v'lei. ⁵ Dr. prepis: Suhovari. ⁶ Dr. prepis: Dubio. ⁷ Dr. pr. Vekimir. ⁸ Dr. pr. Chroatiorum. ⁹ Dr. pr. Tunc rex coram omnibus illud. ¹⁰ dixit. ¹¹ miserescens.

terram ab illis defendens redderet¹, ac meam donacionem publice coram vicinis in loco supradicto, hoc est in monasterio sancti martiris Grisogoni, confirmaret, et sigilli proprii munimine roboraret. Quod diuine misericordie instinctu factum est, nam predictus Apricius una mecum ad predictum locum videlicet Suchouara² veniens, coram omnibus ibidem manentibus, nec non coram aduenientibus subscriptis testibus, terram iniuste querentibus interdixit et sicut illam domni dei largitus fueram una mecum regali institutione iterum tradidit et confirmauit. Unde ego predictus Radouan, regia potitus iustitia rogo et contestor omnes Christi fideles, per patrem et Jhesum Christum filium eius, nec non et spiritum sanctum ab utroque procedentem, ut hec omnia inuiolabiliter conseruent. Si quis autem hanc meam oblationem, qualibet cupiditate deceptus, quocunque ingenio, vel aliquo tempore a domo dei auferre temptauerit, sumpni³ numinis iram incurrat, sortemque possideat cum his, qui dixerunt domino deo: recede a nobis, nec ut iudicetur, sed in perpetuum dampnetur, resurgat. Cui donationi et facto interfuerunt hi testes: Desinna nonensis iupanus, testis, Cerminicus breberachico, testis, Volcinna⁴ zatinschico, testis, Dabro⁵ poliscico testis, Cosma luschico⁷ testis, Mutimir Sidraschico⁸ testis, Saraceno sitinico⁹ testis, Jacobizo Zastotinschico¹⁰ testis, Bolano tepciza, testis, Johannes dat, testis, Johannes capellanus, testis, Budicio postelnico testis, Desimir Smulie filius testis, Tofimir psar testis, Vitomir duornich. Hii omnes testes fuerunt coram rege. Suchouare vero: Tribigoi grasciche¹¹ Chroatinus, Zelodrag, Dragouit, Dobrogoi, Negouan. † Ego Anastasius chroatensis episcopus et aule regie cancellarius, hanc donacionis cartulam rogatu predicti Radouani et ex mandato domini mei regis, intus ut in ciuitate Nona scripsi et confirmaui feliciter¹².

Od ove listine ima dva prepisa na pergameni. Stariji prepis nalazi se u arhivu zadarskoga gubernija medju pisini mon. sv. Krševana. Rottolo E. Capsula XIV. br. 2. Drugi noviji prepis takodjer na pergameni čuva se u zem. arhivu u Zagrebu. Documenta antiquissima br. VI.

CLX. 1070. U Ninu.

Radovan daruje sve zemlje i vinograde svoja djeda Vuka (Valeka) samostanu sv. Krševana u Zadru.

† Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi millesimo LXX, indictione VIII (VIII), regnante Romano imperatore tercio¹³ rege Chrobacie, Dalmacieque Petro, Suuinimir bano. Actum in ciuitate Nona. Adamizo iupano. Ego Radouanus trado omnem possessionem meam in terris et vineis queque fuit aui mei Valeco, de ciuitate Nona, monasterio sancti Chrisogoni, abbate Petro presente, iure perpetuo possidendam. His coram testibus, capellano Petro teste, Laurencio teste, Desinna iupano teste, Adamizo iupano teste, Souinna setenico teste, Dedu¹⁴ teste, Vitadrago teste, Nepostoy teste, Petro presbytero teste, Michael presbytero teste, Prodano teste, Rugota teste, Andreas presbyter teste. Si quis autem hanc conscriptionis vel donacionis (cartulam) voluerit corrumpere, cupiditate deceptus, superni numinis iram incurrat, sortemque possideat cum his, qui dixerant domino deo:

¹ redderet. ² Suchouari. ³ supremi. ⁴ Iam perpetuo ⁵ Vocinna. ⁶ Dalizo. ⁷ Luschico. ⁸ Sidraschico. ⁹ Sitnicho. ¹⁰ Zastobrinschico. ¹¹ Tribigoi Grascile. ¹² Na dr. pr. Ego Adam presbyter et monachus veritate comperta manu propria scripsi. ¹³ Roman III. carevao je od g. 1028. do 1034. tu je dakle pogriješno stavljeno njegovo ime. ¹⁴ Dat.

recede a nobis; nec ut iudicetur, sed ut perpetuo damnetur, resurgat. Ego Adam presbyter et monachus, veritate comperta rogatus, manu mea scripsi.

Ovaj istodobni prevod iz hrvatskoga pisan, na malenoj pergameni nalazi se u arhivu zadarskoga gubernija. Stari prepis iz XI. vieka, u zagreb. zemalj. pismohrani. Doc. antiquissima br. VII.

CLXI. 1070. U Zadru.

Hrvatini i brat mu Ljutostrah, daruju svoje zemljište u Sekiranih samostanu sv. Krševana u Zadru,

† Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi millesimo LXX, indictione VIII (VIII) imperante Romano tercio, regnante Crobacie rege Cresimiro, bano Suinnimir. Actum in ciuitate Jadera. Ego Chrobatinus, una cum fratre meo Lutostracho¹ tradimus in monasterio sancti Chrisogoni territorium quod abemus in loco qui dicitur Sekirani,² abbate Petro presente, contiguum eiusdem ecclesie territorium³ his coram, testibus: priore Jadere Drago, teste, Cusma iupano Luce, teste, Adamizo, iupano⁴ teste, iudex Maio, Jadere⁵, testis, Apricio, teste, Cando teste, Dabro de Bonamuta⁶, testis, Andreas, filius episcopi, testis. Ego Adam presbyter et monachus veritate comperta, rogatus⁷ manu mea scripsi.

Dva suvremena prepisa na pergameni. U zad. guber. arhivu. Caps. XXIII. Rotollo I. Nr. 611. i Caps. I. Masso H. br. 7.

CLXII. 1070. U Belgradu.

Ivan djed sa svojom suprugom Dobrilom, daruje samostanu sv. Krševana u Zadru svoj posjed u Cepriljanih i na Brdih.

Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi millesimo LXX. indictione nona. (VIII) Imperante domno Romano tercio, Croacie vero regnante Chresimiro rege, ego Johannes Chroatorum dad cum conscia uxore mea Dobrila, vendo possessionem meam in loco qui dicitur Cepriylani, monasterio beati Grisogoni per viginti solidos iure perpetuo possidendam, presente Petro abbate. Que his cingitur terminis ac lateribus: a latere orientali via publica, ab australi colina deserti, ab occidentali terra sancti Platonis, a septemtrionali terra Adamizo iupani, his coram testibus: Laurencius testis, Desinna iupanus testis, Adamizo iupanus testis, Souina Sachich, testis, Saracenus setnic testis, Petrus capellanus testis, Vitodrago testis, Nepostoy testis, Michahel presbyter testis, Prodano testis, Rugata, Andreas presbyter, Radouan testes. Ego Adam presbyter et monachus rogatus et veritate comperta (scripsi — — —).

Item ego Johannes, Chroatorum dad, pro remedio anime mee, eodem tempore concedo monasterio beati Grisogoni martiris, curtem in loco qui dicitur Berda, perpetuo possidendam, presente Formino abbate. Hanc ipsam denique terram promerui a domino

¹ U drugom prepisu: Lutstrach. ² U dr. prepisu: Sacherani. ³ Drugi prepis: contiguum territorio eiusdem ecclesie, presente Petro abbate perpetuo retinendum. Qui autem hanc nostram donationem subtrahere voluerit, omnipotentis iram incurrat. Actum hoc in ciuitate Jadera, ⁴ Neqe iupano, ⁵ Maius Jadere iudex, testis. ⁶ Bonemute. ⁷ Rogatus a donatore et veritate comperta.

meo Chresimiro rege, et ipse concessit mihi hanc facere donacionem. Acta sunt hec in ciuitate Belgrado, coram ipso domino meo Chresimiro rege, et his coram testibus: Drugona scutonos, testis, Michael testis, Johannes capellanus, testis. Et ego Dominicus presbyter et monachus iussu donatoris manu mea propria scripsi.

Iz kašnjeg prepisa. U gub. arhivu zadarskom. Caps. I. Masso H. Nr. 7.

CLXIII. Oko g. 1070.

Dabro opat samostana benediktinskoga sv. Stjepana u Solinu, daruje sav svoj imetak istomu samostanu.

In nomine aeterni dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Ego Dabrimon indignus abbas, egro corpore, mente tamen adhuc sana, vegetaque, post multa pericula, et calamitates, quas meis delictis acceptas fero, cum mihi tandem diuina misericordia id concesserit, quod summopere precatus sum, et de consilio amicorum onus ad perniciem animae meae susceptum deposuerim, eaque demum omnia perfecim, quae multo antea effici praestarique oportebat; nunc mihi et rebus meis consulere statui pro eo, ac lex diuina et regula sancti Benedicti praescribit in hoc caenobio sancti Stephani, inter cuius alumnos ego, quamuis indignus, annumeror. Itaque res omnes abdico, quae vel nostrae sunt vel nostrae videri possunt, vel nobis commissae fuerunt, quasque a maioribus nostris accepi, tum a Paulo archiepiscopo, tum a Dabra matre mea adoptiua. Item renuncio ecclesiae sanctae Mariae in Palude, et omnibus eius appendicibus, caeterisque omnibus rebus, quae vel nostrae videntur esse, vel ad nos quoquo modo pertinent, mobilibus pariter atque immobilibus. Quae omnia in ius potestatemque transfero eiusdem monasterii, ut arbitrato suo illis in perpetuum utatur, habendo, possidendo, permutando. Si quis vero nostrorum consanguineorum diabolico instinctu impulsus, huic nostrae donationi aduersari audeat, subsit indignationi unius ac trini dei, et anathemati trecentorum et duodeviginti sanctorum patrum.

Huic donationi testes adfuerunt: venerabilis Laurentius archiepiscopus, Gregorius episcopus, dominus Benedictus abbas, Petrus archidiaconus, dominus Urso abbas, Joannes sacellarius, Petrus praesbyter et cardinalis (?), prior traguriensis dominus Petrus Bella, Joannes praesbyter, et dominus Petrus decanus.

Ego vero Theodorus praesbyter scripsi et testis adfui.

Listina ova prevedena je iz talijanskoga prevoda na latinski po Farlatu, koj ju nadjee u samostanu sv. Stjepana de Pinis u Splietu. Farlati, Illyricum sacrum T. III. str. 153.

CLXIV. Oko g. 1070

Ivan djakon prodaje svoju zemlju u Obrovcu, samostanu sv. Krševana u Zadru.

Ego Johannes diaconus, frater Dimitri presbyteri, tibi domino Petro abbati sancti Grisogoni, ad opus tuorum fratrum, vendidi terram in loco qui vocatur Obrouizo, pro sex solidos aureos, continentem sementi modia usque viginti quatuor, quae est iuxta terram vestri cenobii, hoc quidem tenore: ut si aliquis meorum vel extraneorum vobis hanc terram me viuente subtrahere voluerit, ego me antepnam illam ad defendendam. Quod si eam defendere nequiuero, promitto me vestrum vobis reddere, nisi vestra michi

aderit pietas, duplicatum precium. Actum est hoc in vestro monasterio sub camera beati Danielis, subque noticia horum testium, ante quorum presentiam prefatos michi dedisti solidos: Stephanus iaderensis episcopus, Maius diaconus et monachus testis, Petrizo Pezenego testis.

Matica u gubern. zadarskom arkivu. Caps. I. Masso H. br. 7.

CLXV. 1071. 8. srpnja. U Belgradu.

Kresimir IV. kralj hrvatski, uredjuje župe biskupije rabske,

Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi MLXXI. indictione VIII. die octaua mensis iulii. Tempore domini Alexandri pape urbis Rome. Ego C. rex Dalmatinorum ac Chroatorum, insimul meis cum principibus, iustitiam arbensis ecclesie retinentes, et eam in protectione nostra suscipientes, volumus et perpetuo iure assentientes firmamus, ut dicta ecclesia habeat suas parochias, silicet: iuppam, que fuit sub alpibus, a castro latine Murula vocitato, sclauonice Steniçe, usque ad fluuium Copriue, et ecclesiam sancti Georgii in Rawna, Kissam suis cum pertinentiis, tantum retinentes de iure suo paucas villas Pagi, Peçani, Murowlani, Wlasiçi, quas, et si pro malo habent, nouo dedimus episcopo nonensi. Iuppam Licche, iuppam Buçani et Boçachi. Et hoc statutum volumus perpetuo inuiolabile manere, sicut semper a maioribus natu didicimus dicte iam ecclesie inuiolabile perstitisse. Quicumque igitur nostris de successoribus hoc priuilegium perturbare et ei vim inferre aliquo molimine atemptauerit, nostro iudicio pellatur a regno. De inferioribus sanctimus componere centum libras auri, regali curie medietatem, et sancte predictae arbensi ecclesie aliam medietatem. Ad roborem et vigorem nostreque cartule dationis, assentionisque iustitie, mitram nominis nostri inpressis litteris prelibate donamus ecclesie, et nostri sigilli inpressione firmando roboramus. Indictione VIII. Datum est hoc priuilegium arbensi ecclesie in castro Belgrado, per manus Johannis diaconi et domini regis notarii, coram comuni curia.

Od sdola visi voščena pečat, na kojoj se vidi sjedeći na stolici kralj, koj u desnoj ruci drži mjesto žezla, palicu s lierom, a u lievoj kruglu svieta. Na okolo nadpis: SIGILLUM REGIS CRESIMIRI DALM. AC CHROAT. Izvorna listina čuvana do sada u pismohrani občine rabske, nalazi se za njeko vrijeme u Zagrebu, kod predsjednika jugosl. akademije gosp. kan. Račkoga.

CLXVI. 1071.

Občina pažka predaje samostanu benediktinskomu sv. Mihovila, u selu Sansikovu, svoj samostan sv. Petra (de Nimbis) sa susjednimi školjčići i sa znatnimi dohodci; osim dohodka pristine, koj pripada rabskomu knezu.

Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi MLXXI. indictione nona. Tempore Cresimiri Dalmatinorum et Croatorum regis, et Dragi arbensis episcopi. Nos denique kesensis comunitas, quia deo et monasterio sancti Michaelis de Sansicouo, in primordio edificationis ipsius monasterii, occulte et aperte offendimus, et quia deus sua misericordia nos per reuelationem sancti Nicolai visitauit, quod strages qua deprimimur ob id super nos deuenisset, comuni consilio, pro emendatione male facti, quod fecimus, donamus nostrum monasterium sancti Petri de Neumis¹ insulis monasterio Sansicouo, cum suis utrisque insulis Neumis, et eorum pertinentiis, et cum decem libris ecclesie, et tribus aratris bouum,

et duobus campanis, et CCVI onibus, et XVIII iumentis, et quinquaginta vachis; pristinum vero rogamus dari Mazolino² arbensi comiti, qui noster est. Que omnia volumus ut dictum monasterium sancti Michaelis, excepto nominato pristino, habeat, et iure hereditario perpetuum possideat, salua tamen iustitia arbensis episcopatus. Ego Mazolinus arbensis et kesensis comes, testor, et me subscribi iussi. Ego — — — dono et subuolo et subscribere me rogo. Ego Dobrogost hanc donationem esse volo. Ego Petrus dono et volo. Ego Duinus valastelin dono et volo. Ego Stanimir dono et volo. Ego Dardinus dono et volo. Ego Perlug dono et volo. Ego Sudimir dono et volo. Ego Paulus dono et volo. Ego Bastian dono et volo. Ego Stojan dono et volo. Ego Gostime(ir) dono et volo. Ego — — — — — dono et volo. Ego — — — — — dono et volo. Et omnes quotquot sumus, hanc donationem volumus esse in perpetuum valituram. † Et Ego Dragus arbensis episcopus notate interfui donationi et salvo iure nostre sedis, assentio, et hoc priuilegium fieri iubeo, in cuius diocesi donate donata sunt. Ego Martinus diaconus examinatore manum misi.

Ego Martinusius de Slouigna examinatore domini comitis Marchi Michaelis, et eius curie examinaui.

Farlati T. V. p. 229. Lucius ima ovu listinu samo u izvadku. Lib. III. c. XII.

- CLXVII. 1072. U Ninu i oko g. 1105.

Braća Sorinja, Desimir, Petar, Gromilo i Slavic daruju za dušu svojih roditeljah i starijih samostanu sv. Krševana u Zadru svoj posjed u Obrorcu.

Anno incarnationis domini nostri Jhesu Christi millesimo LXXII. indictione VII(X) regnante Cressimir Chroacie et Dalmacie, Stephanoque episcopante.³ Visum nobis est fratribus Zouinne, Desimir, Peter, Gromela, Slauizo de ciuitate Nona, ut pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum defunctorum, quorum nomina indicamus⁴ Veliacus, Stepan, Tomidrag, Vekemir, Raddomir. Nomina autem feminarum defunctorum⁵ Petronna, Bolinega, dare in cenobio sancti Chrisogoni martyris situm in Jadera possessionem in Brauizo⁶ a mare infra et supra, que a nostris possessa est, septam antiquis maceriis⁷ cuius pertingit terminus per collem a meridie usque ad aquam recto itinere, que oritur iuxta siluula que vocatur Lusiz,⁸ et inde extenditur in australi parte iuxta Mozaui usque ad aliam aquam⁹ que subterraneo meatu videtur habere originem a fonte qui vocatur Sliuinich qui fons in eadem possessione¹⁰ est. Indeque ducitur terminus¹¹ iuxta siluam que dicitur Virrouika qui rursum tenditur contra mare, et peruenit ad antiqua sepulcra que in eadem habentur possessione. Et inde ducitur funiculus usque ad terrulam ecclesie sancti Chrisogoni ubi primitus idem martir sepultus fuerat, et ab ipsa tenditur usque ad ecclesiam iam dicti martiris, que adheret ecclesie sancti Petri, site ibidem

¹ Nunc de Ninbis. Farlati. ² Luc. Mozoline arb. et keseno ³ U drugom prepisu ove dvie rieči izpuštene. ⁴ U drug. pr. hec sunt ⁵ U dr. pr. feminarum autem defunctorum itidem hec sunt, nomina Petrona, Boldenega. ⁶ U dr. pr. od rieči martiris, osim rieči possessionem, sve izpušćeno i dodano iuxta — mare etc. ⁷ U drugom prepisu opet od rieči supra do cuius, sve izostavljeno. ⁸ Od rieči terminus ima drugi prepis ovo: a parte aquilonali usque ad aquam que oritur non longe a siluula que vocatur lucus. ⁹ Od rieči extenditur ima prepis samo: iuxta alternam aquam. ¹⁰ U drugom prepisu dodana rieč nostra.

hinc et inde iterum usque ad mare,¹² tam in collibus quam in vallis et quicquid nostri iuris reperiri potest in¹³ Branizo, in abbatibus Petri presencia fratrumque eius¹⁴ iure perpetuo tradimus possidendum. Si quis autem nostrum post obitum hoc donum pietatis auferre a dicto cenobio¹⁵ temptauerit, parui pendens nostro voto, iram omnipotentis dei incurrat¹⁶ et cum supremus idem index mundum iudicaturus aduenerit, non cum electis ad dexteram positus vocem beatitudinis¹⁷, sed cum reprobis condempnationis audire mereatur.

Actum in ciuitate Nona, in presencia prefati regis. Druznik¹⁸ ded, Pribidrug postelnik, Drugana scitinik¹⁹ regis, Addamiz iuppanus, Desinna iuppanus, Prodanus iuppanus.²⁰ Item testes latini²¹ Drago prior, Andreas prior, Maius iudex²² Candidus, Nikyforus, Petrus comercarius, et Prestancius frater eius. Ego Adam rogatus, a predictis donatoribus scripsi.²³

Od ove listine ima u arkivu gubernija dalmatinskog u Zadru, medju pismi samostana sv. Krševana sv. XVIII. br. 455 i 445 dva jednako stara prepisa na pergameni, po svoj prilici iz XII. vieka; izvornika neima. Iz toga zaključjem, da je ova listina prvobitno pisana bila na hrvatskom jeziku, a zatim dvakrat prevedena na latinski, jer samo tako može se protumačiti velika razlikost teksta, prem da je sadržaj jedan te isti. Lucio priobći Lib. II. Cap. XV. samo početak i konac ove listine, takodjer s njekimi promienami.

Na jednom eksemplaru ove listine sledi zatim sljedeća bilješka XII. vieka.

Dehinc elabentibus pluribus annis, temporibus videlicet apud nos domini Colmanni regis, quidam peruersi nepotes vire (sic) subtraxerant aliquos agellulos de predicta possessione, falsificantes cartam istam. Quod perspicientes nostrates iam dicti cenobii, eos stare fecimus ad iudicium episcopale, et datis iudicibus, iudicauerunt nobis, a tribus monachis iurando firmare cartam istam et alii tres similiter iurarent de nepotibus illorum qui illam donauerant nobis possessionem, quod et factum est. Inprimis iurat dominus Dabrus nuper abbas, deinde Georgius presbyter, et Gauzulus presbyter. Item de heredibus illorum qui nobis hoc benigne egerant, iurat Radoslau, filius Petri iuppani. Stracin filius Slauici iuppani, similiter et Climin, filius Desinne iuppani, similiter. Iudices autem hi tres fuerunt — — — regis iudex. Miroslau Psarensis comes, et Desinna noster iudex. Hoc itaque iudicium factum est in quadruuo maiore, sacramentum in nostro capitulo, palam his testibus. Maius archidiaconus, Vitaza olim prior, Trunzan iudex, Vilcinna iudex, Maius Puzana, Maius tribunus. Zanizus, tribunus. Gregorius tribunus. Forminus tribunus. Vilzinna comercarius — — — — ex Slauis testes. † Slauizus. † Radoslau. † Saracin. † Jacous. † Geronnus. † A. † A. † C. † G. † Pribinna.

Postea perlustrantes omnia loca illa, ita inueimus ut scriptum erat, erigentesque lapideos acervos possedimus.

¹¹ Od rieči ducitur terminus ima drugi prepis ovako: ducitur funiculus non longe a sepulcris, ipsaque sepulcra in eodem nostro habentur territorio. Et inde porrigitur usque ad ecclesiam s. Grisogoni que adheret . . . kako gore. ¹² Percurrens, dalje izostavljeno do rieči et quicquid. ¹³ loco qui vocatur. ¹⁴ Fratrumque eius izostavljeno kao i zatim rieči tradimus. ¹⁵ A dicto cenobio izostavljeno. ¹⁶ Od rieči paruipendens sledi summi numinis iram. ¹⁷ remunerationis. ¹⁸ Druznik. ¹⁹ Scutarius. ²⁰ Za svakim imenom sledi u drugom prepisu rieč testis. ²¹ Item alii testes latini ex ciuitate Jadera ²² Za svakim imenom sledi rieč testis, zatim prije Kandida: Prestancio Doda testis Petrus, commercarius testis. ²³ Rogatus manu mea scripsi.

CLXVIII. 1072. U Zadru.

Petar župan sidražhi, sa srojim bratom Slavicom, daruje sav posjed svoga oca Semivita, u mjestu Obrorcu, samostanu sv. Krševana u Zadru.

† Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi millesimo LXXII, indictione VII. (X). Ego Petrus iupanus de S draga cum Slauizo fratre, pro remedium (sic) animarum nostrarum et parentum defunctorum trado in cenobium sancti Grisogoni omne territorum quod pater meus Semivit possedit, in loco quod appellatur Brauizo. Si quis autem hoc irritare temptauerit, quod canet, repperiat, quod uitat inueniat. Actum in ciuitate Jadera, presente Petro abbate, Martino comerciaro, testis, Sergio testis, Maio, filius Cerneza testis, Neuprat testis.

Ego Adam rogatus a predictis fratribus manu mea scripsi.

Matica na pergameni. U arkivu zadrarsk. gub. Caps- XVIII. Nr. 454.

CLXIX. Oko g. 1072.

Crkveni sbor zadrarski potvrđuje samostanu kaludjericah sv. Marije u Zadru, darovanje otoka Slivna.

Laurentius dei gracia spalatensis sedis archiepiscopus, A(ndreas) iadertinus episcopus, Petrus, arbensis episcopus, Petrus, uecliensis episcopus. (Iohannes) traguriensis episc. B. belgradensis episc. A. nonensis episc. G. abbas monasterii s. Chrisogoni, Theodorus s. Stephani, Petrus s. Nicolai, Joannes s. Michaelis, Dabragna s. Petri, cum omnibus clericis, atque laicis deum timentibus, Jadertine scilicet ecclesie, congregatis nobis plurima ventilanda et examinanda allata ut moris est generalis concilii confluerent, interea etiam nichilominus illud affuit muniminis scriptum, quod episcopus et prior, nobiles et ignobiles iaderensis ecclesie beate Marie semper virginis, monasterio videlicet virginum Deo deuote famulancium nouiter in eadem ciuitate nostris temporibus constructo, tempore consecrationis iam dicte ecclesie, deuote et allacriter concesserunt insulam Silue; hoc denique licet continens, ut que de solo patrimonio nobilium puellarum, illuc ob amorem Christi concurrencium edificatum fuerat, sic ab omni infestatione tributi quiete uiuerent, ut libere ab omni mancipatione humani seruiicii toto mentis affectu seruirent, cui se desponsantes ancillulas tradiderunt. Hoc solummodo patentes, abbatissa ingenuitate precipua, nomine Cicha, cum omnibus sororibus, volentibus, illis amplissima de fisco ciuili dona confere, quod namque dum diligentius perscrutantes inuestigaremus illud inde cassare studuimus, quod cassandum et impossibile ad obseruandum perspeximus. Inerat siquidem ei, ut si quis ex omnibus bonis monasterio usque ad formellam cascui violenter presumeret anathematis vinculo ex triplo ligaretur, quo iure abraso cetera perpetua stabilitate firmare salubrius decreuimus. Ita quidem ut nullus de clero vel populo, magna vel parua persona, igneius vel servus, abinde in antea quicquam violenter auferre presumat, quod si presumpserit, et emendare post actam querimoniam resistendo voluerit, tunc anathematis vinculo inpenitens innodatus intereat, excepto quando prior sepedicte ciuitatis pro comuni utilitate omnium conciuum ipsemet, vel filius eius iuerit, vel suum legatum transmiserit, quod tamen cum omni honestate et mensura fiat. Hoc denique promulgato acclamatum est, si placeret! succlamatum quoque est omnibus: „ placet . .“ —

Iz starinske sbirke poveljah zadrarskoga samostana sv. Marije. — Lucio de regno Dalm. e Croat. Lib. II. Cap. XVI. Farlati V. p. 49.

CLXX. 1072.

Kresimir IV. kralj hrvatski, daruje zaderskomu samostanu kaludjericah sv. Marije njeko zemljište u Brdah što su prije držali kmetovi Benak i Beneda.

Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi millesimo LXXII.¹ indiccione VII. (X) Ego Cressimir, dei providentia rex Chroatorum et Dalmatinorum, pro remedio anime mee et parentum meorum trado ² in monasterium virginum, situm Jadere, in honore beate virginis Marie, (in) presentia Agapis abbatisse, territorium in loco, quod Berda vocatur, quondam possessum a duobus colonis, nomine nni Benach, alteri Beneda ³ iure perpetuo possidendum. Si quis autem meorum successorum id irritare temptaverit, puniendi incurrat sumpsi iudicis iram, damneturque cum his, qui leuam tenuerint partem.

Johannes, causidicus regis, testis. Draugana ⁴, scutarius regis, testis. Adam, iuppanus nonensis, testis. Desinna iuppanus testis, Prodano iuppano, testis. Zounna setinico testis, Vekenego setinico, testis. Michacio ⁵ presbyter, testis.

U arkivu zaderskih kaludjericah sv. Marije više prepisah.

CLXXI. 1072.

Kresimir IV. kralj hrvatski potvrđuje samostanu kaludjericah zaderskih na dan posvećenja crkve sv. Marije svoje prvašnje darovanje kraljevskog imanja Tokinje.

Anno dominice incarnationis millesimo LXXII. indictione VII(X). Ego Cresimir rex Chroacie et Dalmacie, ob remedium anime mee et predecessorum meorum, monasterio sancte Marie monialium, in dedicatione basilice, dono terram in Tochenia, que regalis esse dinoscitur, vel regalium seruorum, vergentem per conuallem ab oriente in occidentem, que mari determinatur, in aquilonem vero usque ad supereminentem montem, ad meridianam autem plagam traentem, quam avus meus C. dedit cognato suo Madio et filio eius Dabrone, coram his testibus: Dabro priore, filio Bolicie, Nikiforo et fratre eius, Madio, filio Zelle, Dobro drugu scitonoso, Desimir ubrusar, Vitaza. l. et confirmo Micha. l. et Desinna. l. et conf. Madio Zelle. l. et Madius gener Zelle, Prestancii. l. Pruana l. Grabize, l. Gauzulo Prestabarba l. Budinellus, l. Neupret, l. Barba, l. Domaldus, l. Brate, l. et alii quam plures colaudentes et confirmantes.

Et ego Madius archidiaconus interfui, scripsi et confirmaui.

U arkivu kaludjericah zaderskih.

CLXXII. 1072.

Andrija biskup zaderski, priur Drago i sva obćina zaderska daruju samostanu zaderskih kaludjericah sv. Marije otok Slivno.

Anno dominice incarnationis millesimo LXXII, indiccione VII(X). Ego Endreas, presul Jadere urbis una cum Drago priore, et clero et populo eiusdem ciuitatis. Placuit nobis dare insulam Silue et veram libertatem veramque ingenuitatem monasterio sancte

¹ U drugih prepisis millesimo LII. ² dono beatissime. ³ Benada izpušeno. ⁴ Dragana. ⁵ Et ego presbyter Michacio capellanus regis scripsi et corroboraui.

Marie, situm in eadem urbe, in die consecrationis eius basilice, iure perpetuo tenenda ob salutem omnium nostrum viuorum et defunctorum. Quod si quis proteruus deinceps hoc nostrum actum violare aut rumpere temptauerit in aliquo et vim sanctis monialibus illic habitantibus vel usque ad formellam casei rapuerit, diuinam et sanctorum eius et nostram percipiat malediccionem, et medietas domus sue careat in publico.

Ego Joannes iudicator laudo et confirmo. Candidus laudo et confirmo.

U arkiyu zadržarskih kaludjericah sv. Marije.

CLXXIII. 1072.

Draguš priur sa svimi gradjani zadržarskimi čini zakon, da samostanu sv. Marije u Zadru nitko ništa na silu oteti nesmije.

In Christi nomine. Ego Dragus, gratia eius, prior Jadere urbis, una cum nobilibus et omni populo huius ciuitatis, tibi domna Cicca abbatissa, tuisque sororibus presentibus et futuris. Placuit nobis concedere propter deum et sancta dei genitrice, et pro salute animarum et corporum nostrorum, veram libertatem, quam nullus ex nostris monasteriis habet, ut non cauallus, non famulus, usque ad formellam casei, per vim eis aliquis tolleret. Et si quis hoc nostrum rumpere vel contraire voluerit, deificam habeat maledictionem, et incurrat eis penam, medietas domus sue. Actum est hoc in die consecrationis basilice sancte Marie, ante Andream nostrum episcopum, et eius clero, et Madii abbati et Ursoni abbati.

Stari prepis na pergameni u arkiyu kaludjericah zadržarskih sv. Marije.

CLXXIV. Oko g. 1072.

Čika opatica samostana sv. Marije u Zadru bilježi kupljene stvari i zemlje za svoj samostan.

— — — — —
duo ymnaria, unum matutinale, cereum laudum pro decem et octo sol. In candelis, candeolisque, hac arcella maiori, decem sol. dedi. Hec ego Cicca abbatissa in thesauro apposui nostro monasterio sancte Marie. Nunc vero eadem scribo, que in domibus siue terris vel construccionibus eodem tempore sunt acquisita :

Eodem tempore comparauimus medietatem domus a Posterulensi Sergio funditus deuastatam, ex australi parte curie, protendentem ab aquilone in meridiem. Aliam uero medietatem donauit nobis Neupret cum sorore sua, quam monachauimus, et superaddidit coquinulam cum subiacenti curiola. Domum autem illam restaurauimus, totamque cooperuimus atque strauimus. Istius vero domus comparacio de propriis meis et mee filie Vekenegae bonis facta est. Per idem vero tempus domina Dabra cum sua nepte D. ad nos veniens, monacha effecta, attulit nobis domunculam ex occidentali parte cum puteo, ac coquinola, et subiacenti curiola ab aquilone in meridiem protendente.

Per idem vero tempus veniens ad nos dominus Uncio, mortis preventus, vir nobilis, attulit nobis suum subiacens alodium, a termino domine D. protendens in meridiem usque ad viam, et insuper addidit duodecim sol.

Per idem vero tempus a quibusdam conciuibus comparauimus ortum ante fores ecclesie iuxta viam ex occidentali parte pro XV sol. in quo domum fratribus, et hospitibus a fundamento fabricauimus, et stratam, ut est honorifice, composuimus,

Per idem vero tempus domina Bona, filia Madii Sege, iudicatoris, pro filia sua Marichina, quam monacham fecimus, dedit nobis quartam partem destructe domus Plani post pinnaculum templi, et quantum illi quarta pars exigit, quartam partem subiacenti curie. Ego uero Cicca abbatissa comparaui tres partes illius domus de proprio meo matrimonio, dedi Cicle pro medietate domus et curie triginta solidos, dedi Petrizo, filio Trunzanni, nepoti Sege XV sol. pro quarta parte domus et subiacentis curie. Hec in domibus et curia, ut prescripsi, adinuenta sunt monasterio sancte Marie.

U samostanu zadarskih kaludjericah.

CLXXV. 1072—1073.

Kresimir IV. kralj hrvatski pošilja Vujla Draga u Belgrad, da razvidi tužbu Feliksa opata samostana sv. Kuzme i Damjana, poradi crkve sv. Ivana.

Breue recordationis, quomodo placuit regi (Cresimiro), quod mitteret suum nuntium in Alba ciuitate inquirere a populos ciuitatis, si vera essent ea, que abbas Felix requirebat et proclamationem faciebat, scilicet de iusticia ecclesie sancti Johannis euangeliste de sanctis Cosme et Damiano, et quid populus diceret: inde misit Vuillum Dragum, qui vocauit populum ad se ad sanctum Johannem. Ad quem populus venit, dicens: quod quicquid abbas requirebat, de iusticia ecclesie iustum requirebat. Ista sunt nomina hominum: Semiuitus, Petrus iudex, Nicolaus archidiaconus, Micha vetulus, frater eius Belzo, Vitaza, Johannes presbiter, Negulus, Lube, Andreas, Drase, et fratres eius Dabrana, Gregorius, Domaccha, Trunzannes, et omnes ciues affirmauerunt priuilegium sancti Johannis de sanctorum Cosme et Damiani, et semper debuisset permanere sub potestate huius monasterii.

Polichorion. U arkivu zadarske gubernije.

CLXXVI. Oko g. 1072—1073.

Bilježka o kupljenih zemljah za samostan kaludjericah sv. Marije u Zadru.

Abbatissa C.(icca) monasterii sancte Marie, cum suis sororibus comparauit terram in Petrizani, sub Cresimiro rege et Suinimiro bano, a filiis Dobromiri, Rudinna, Adamizo, Saracenus, pro XXXVII sol. In eodem loco a Grigo Seuotik pro uno sol. de capris et uno boue comparauit terram, et aliam a Teona, Trilie filio, pro duobus sol. In eodem loco ab Adam Debel per V. sol. Et aliam in eodem loco a presbytero Breberizo per III. sol. Et pro rogatione eiusdem terre, Neupreto dedimus III sol. de grano. His testibus: Episcopus Dabra, Sega, Dabro Striaza, Trunzani filius iudicator, Margastrona presbyter, Seraia Dabrize, Trudalaca, Doda, diaconus Madius, presbyter Barba, Santasedra Gosik, Spizar, Stoiana det, Crasona douornik, Zarondris Keuik et frater eius Adamiz.

Stari prepis na koži u arkivu zadarskih kaludjericah.

CLXXVII. 1073. U Ninu.

Vekenego daruje u ime zadužbine samostanu zadarskih kaludjericah sv. Marije sav svoj nepokretan imetak.

In nomine domini nostri Jhesu Christi, et eiusdem incarnationis anno millesimo septuagesimo tercio. Regnaute Cressimiro Chroatie, bano Suinimiro, episcopatum vero

gubernante domino Stephano, in ciuitate Nona, iuppanus Adammizo. Ego denique Venenego, pro remedium anime mee, precipio fieri in domo sancte Marie de Jadera, omnem possessionem meam, quam habeo (in) vineis, terris cultis, et incultis et omnia animalia, pecoribus vel iumentis, omnia et in omnibus sit in predicta domo sancte Marie in perpetuum possidenda. Et si quis parentum meorum contraire temptauerit, quod absit, iratum habeat trinum et unum deum, et cum Juda Scarioth in inferno dampnetur. Adammizo iuppanus, testis. Prodano testis. Desinna testis. Capellanus Grubina, testis. Tollimiro testis. Presbyter Dedochna, testis. Presbyter Barba, testis. Zouinna testis. Nepostoy testis. Presbyter Milotech, testis. Petrus de Bonemute testis et alii plures testes.

U arkivu zadarskih kaludjerica sv. Marije.

CLXXVIII. Oko g. 1073.

Samostanu sv. Krševana dopituju Zadrani pravo ribarenja.

Tempore dompnii Magii iaderensis prioris, pro necessitatibus publicis fuerunt vendite piscationes. Una in insula Melata, altera in Tilago, in valle maiori sancti Victoris ex parte Altana, que continet a loco ubi Mekar dicitur, usque ad casas, que sue piscationis quartam portionem se habentibus dare solebant, quas vero pauci iaderanensium nobiles emerant propter quartam piscium portionem. Sed quia sepe in diuisione piscium litigabant, et se inuicem scindentes et cedentes lacerabant, venit iam dictus prior, cuius superius in alio loco mentionem fecimus, cum eis ad monasterium, et timens ne in peius malum deuenirent, presente Trasone abbate, feci eos portionem suam piscium offerre coram omni populo beato Grisogono martiri. At illi omnes in hoc facto letati sunt, et minime iam sentientes litigium, in pace fraternitatis manserunt, empcionem suam piscium data sacro quippe cenobio. Post multorum autem curricula annorum, quando omnia iam diruta fuerant queque utilia erant et seruorum dei pertinencia, tempore Candonis, iterum piscatores ad sinistram tendentes, machinabant auferre quartam partem vallis sancti Victoris, adicientes, quod de sola Melata quartam dedimus partem, Unde paruo intervallo euoluto, Dragonis nobilissimi prioris sub tempore, iudicium inter eos fuit, que equalis pars iustior esset. Statim inflammati spiritu nequam, monachis sacramentum dederunt, quamuis se nimium penitentes egisse talia. Inter hec affuit Stephanus iaderensis presul, una cum Drago priore et Maifredo aduocato testes et omnes nobiles nostre urbis. Et ego Dominicus presbyter rogatus ab omnibus, propria manu scripsi et roborauit.

Iz guber. arkiva u Zadru. Kašnji prepis. Cap. I. Masso H. Nr. 7.

CLXXIX. Oko g. 1073.

Aprico Sokolaristić¹ daruje samostanu sv. Ivana evangjeliste u Belgradu svoju zemlju u Jelčanih, što ju dobi na dar od hrvatskoga kralja Kresimira IV.

De terris quas Aprizo dedit in Elzani.

Aprizo Socalaristich pro eterna gloria concessit eidem monasterio terram in Elzani, testibus his: Radoslav Lissizai, Musar et Stephano fratre Radoslai, et hoc sub Petri abbatis tempore. Habuit autem Aprizo hanc terram tali ordine: quadam die hic

¹ Ovaj Petar Sokolaristić spominje se u listini pod br. g. 1070.

Aprizo regem Chresimirum, ac reginam hospitio suscepit, regali apparatu eis cenam ministravit, qua peracta, eos largis muneribus honoravit. Regi per se optimum puerum cum optimo equo attribuit, regine vero ancillam optimam donavit, et regis schitanosse scutum et lanceam, et aliis diuersis diuersa dedit munera, alias vero terras interiacentes eidem rex condonavit monasterio sancti Joannis sub tempore Petri abbatis.

Polichorion. U arhivu zad. gubernija.

CLXXX. 1070 -1074.

Rusin Morstić daruje samostanu sv. Petra kod Solina svoje zemlje u Trsteniku, koje darovanje potvrdi Slavic kralj hrvatski.

Breuem recordationem facio ego Rusinus, qui et Morsticus, de terris que sunt in Tristenico, pars que mihi contigit, volo et iubeo ut sint in monasterio sancti Petri, pro remedio anime. Nam si quis eam subtrahere (temptauerit) iratum habeat trinum et unum deum, et meam maledictionem. Oblata sunt autem hec coram Preda filio Stepnici et Dragisse. Denique post mortem prefati Morstici, venit uxor eius et affirmavit prefatas terras, coram presbytero Vilcana, et filio Milesio et Rusello filio Souine, et Desimiro filio Dreuario, nec non Deuiano. Postea venit Slauiz rex, et corroborauit prenomi-
natas terras, coram Petro bano, et Sarubba iupano, et Ded filio Climini, et Vulcano setnico, et Iuuano filio brauario et Zurra filio Tripuni, presbyter Panesa, Budimir tepciza, et presbyter Vilcano. Ibidem Slauiz ante eosdem testes, sicut partem fratris sui affirmavit, sic suam partem, quam ibi habebat in eadem ecclesia, pro remedio anime sue, nec non sui fratris perpetualiter contulit.

Regesta samostana sv. Petra gumajskoga, str. 16. rukopis XII vieka, čuva se u arhivu kaptola splitskog. Noviji prepis u rukopisu: Instrumenta fundamentalia mensae archiepiscopatus Spalatensis, u mojoj bivšoj sbirci broj 287. str. 53.

CLXXXI. 1074. 20. ožujka. U Rimu

Grgur papa VII. nalaže dubrovčanom, da svoga biskupa Vitala, kog bješe zatvorili, iz zatvora izpuste, i da ga natrag stave na biskupsku stolicu za koju već drugoga izabrali bjehu. Ujedno pošilja u Dubrovnik Giralda kao svoga poslanika.

Omnibus Raguseis.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei, omnibus Raguseis salutem et apostolicam benedictionem, si obedierint. Peruenit ad aures nostras vos Vitalem episcopum vestrum cepisse, et eo in custodia et vinculis positum, alium vobis in episcopum elegisse, que quidem res quam sit inordinata, quam iniqua, quam criminosa, quam diuinis et humanis legibus contraria, nulli fidelium in dubio esse credimus. Proinde misimus ad vos dilectum fratrem nostrum Giraldum sypontinum archiepiscopum, ut in hac re nostra legatione fungens, iustitiam inde decernere debeat. Ammonemus itaque, et apostolica vobis auctoritate precipimus, ut relaxato episcopo, quem in captione tenetis, in presentia prefati archiepiscopi conueniatis, et ad faciendum super hac re canonicam iustitiam, et in aliis etiam ecclesiasticis causis, que inter vos corrigende sunt, eandem, quam nostre presentie deberetis, obedientiam et fauorem exhibeatis. Quod si peccatis impediuntibus, causa apud

vos examinari et deffiniri non possit, volumus ut utrumque, videlicet episcopum captum, et eum quem irregulariter elegistis, in nostram presentiam conducatis, quatinus adiuuante deo, quod iustum fuerit, inde iudicare, et auctorabiliter statuere valeamus. Alioquin si nostra, immo apostolica monita et precepta, contempseritis, a liminibus ecclesie, et omni christiana communione vos apostolica auctoritate pellendos et sequestrandos esse sciatis. Data Rome XIII. kalendas aprilis. Indictione XII.

Iz vaticanskoga rukopisa XII. vieka: Gregorii VII. Bullarum Lib. I. lit. 64. list. 37.

CLXXXII. Oko g. 1075.

Prodan Draganegov i njegovu rođjaci daruju samostanu sv. Petru kod Soline njeke zemlje i vinograde.

Ego filio Draganego Prodano offero terra supra Saline in monasterio sancti Petri, quod mihi precepit dari pater meus, pro remedio anime sue, coram auunculo suo Nicla, nec non eiusdem ecclesie abbate. † Post hec verum in ipsum monasterium Paulus et Petrus filii Palunduzuli, fratribus nostri dederunt terras per remedium anime sue. In primis a Zuuano vineam, et aliam in Calamito, supra vineas Petracca, et vineam a sancto Ysidoro, et vineam a Ballo, et a sancto Casiano, vineam quam habuit impignoratam Susazo pro IIII. solidis, et a sancto Casiano agrum, in Spalazulo vero II petie de terra, a Spinanti quoque I. agrum, et medietatem de domo in Spalato, que fuit de Anzulo. Ista omnia suprascripta dederunt pro remedio anime sue, et quartam partem de terra eorum.

Iz registrah samostana sv. Petra gumajskoga, rukop. XII. vieka str. 17. u arkivu kaptola plietskog.

CLXXXIII. 1075. 8. veljače.

Njeki gradovi dalmatinski obvezuju se duždu mletačkomu, da neće u Dalmaciju voditi bud Normane, budi druge neprijatelje inostrance.

In nomine domini dei eterni et saluatoris nostri Jesu Christi, anno ab incarnatione eiusdem MLXXV. mense februarii die VIII. indictiono XV(XIII) Dalmatie et Croatiae. Promittentes promittimus nos prior spalatine ciuitatis, videlicet Stephanus Vualiza nomine, atque Gaudinus tribunus, dom Marra, Joannes Peripano, Petrus filius Dominici, Desa filius Cocini, aliusque Desa, Michael, Stephanus Nichiforus, Dominicus Drasi, Forminus, Salatus, cum uniuersis nostris conciuibus, maioribus et minoribus, nec non et prior Tragurine ciuitatis, Vitalis nomine, et Petrus Bello, Georgius Bogaboici, Joannes Chudi, Sabaudicius archidiaconus, Desa, Andreas, Dominicus cum cunctis nostris conciuibus maioribus et minoribus nostre ciuitatis, atque Candidus prior iadrensis ciuitatis, et Madius Sega iudex, Nichiforus Seluis, Zella, Madius, Gallus, Dabro, Strincia. Joannes, Spatarius, Candidatus, Lampridius, Madinus Martini, Valentinus Speri, Andreas Camerarii ac uniuersi nostri conciuies, maiores et minores, atque prior de Belgrado Justus veneticus,¹ Gregorius frater episcopi, Drago de Crustina, Michael de Utica, Prestancius, Petrigna Anastasii, Michael de Diachuiro atque omnes conciuies nostre ciuitatis, vobis domino Dominico Siluio, duci Venetie et Dalmatie et imperiali prothofodro et seniori nostro, ut ab

¹ U listini g. 1076. spominje se pod imenom: Dominicus Justus.

hac die in antea, quarum nullus nostrorum ciuium audeat adducere Nortmannos aut extraneos in Dalmatiam, aut per se ipsum vel quouis ingenio.

Si quis autem huius sceleris preuaricator inuentus fuerit, et se legitime excusare non poterit, amittat vitam suam, et quidquid possidet in hoc seculo, medietatem in camera ducis, et medietatem ciuibus, qua in ciuitate preuaricator inuentus fuerit, per iudicem et per romanam legem, que in presenti pagina scripta esse videatur in quarto capitulo eiusdem legis. Quia si quis inimicos infra prouinciam inuitauerit, aut introduxerit, anime sue incurrat periculum et res eius inferantur.

Signum manus prioris spalatine ciuitatis Stephani Valize, qui hoc rogauit fieri. Et successere omnes, qui supranominati, subscribunt ut supra, inde in calce.

Ego Laurentius sancte salonitane ecclesie archiepiscopus ratifico et confirmo.

Ego Forminus nonensis episcopus ratifico et confirmo.

Ego Joannes abbas sancti Bartholomei, ratifico et confirmo.

Ego Prestantius episcopus belgradensis ratifico et confirmo.

Petrus Hencius sancti Marci diaconus et ducis Venetie domini Siluii cappellanus, rogatus a dictis hominibus, scripsit et compleuit feliciter.

Iz rukopisa: Codex diplomaticus Treuisanus s. Marci, u knjižnici mletačkoj sv. Marka. Cl. X. cod. LXXXI. f. 113.

CLXXXIV. 1075. mjeseca studena.

Gerardo poslanik papinski umiruje na crkvenom zboru spljetskom, razpru medju biskupom zadarskim i opatom sv. Krševana radi kapele sv. Ivana, koju darova Gorbina samostanu sv. Krševana.

In anno MLXXV. ab incarnatione domini nostri Jesu Christi, mense nouembris, ea tempestate, qua comes Amicus regem Croatie cepit. Ego Girardus s. romane ecclesie apocrisarius, sipontineque sedis gratia dei archipresul, missus a domino Gregorio papa partes in istas, statui sanctam synodum spalatina in urbe sedens, uniuerso cum cetu, firmans vera, execrans illicita, respuens falsa. Tum in hora Petrus venerabilis abbas sancti Grisogoni conquestus est de cella sancti Johannis, que vulgo Silagus nominatur, quod suus episcopus, videlicet Stephanus, inde sibi abstulerat, unde abbas nobis chartulam porrexit, in qua inuenimus, quod Gorbina, que olim supradictam cellam sua sponte donauerat, post suggerente sibi inimico studebat auferre. Hoc gestum est tempore Acuzonis legati domini Nicolai pape. Sed dictus apocrisarius videns hoc arte diabolica machinari, audax ut scriptura testatur, iustus confidit ut leo, inuestiuit abbatem per baculum, quem gestabat manu, eodem priore concedente cum suo populo, et insuper eternas maledictiones futuris usurpatoribus dedit. Ego autem videns sibi iuste fieri, et omne consilium meum, rursum precipimus suo presuli inuestire abbatem suo illo cenobio, per pedom, quod manu portabat; contradicentibus autem nostra verba hec, et auferre volentibus, post noxia verba illius missi prioris collaudamus, et nostra insuper posuimus. Laurentius archipresul collaudat, et roborat; Joannes tragurinus episcopus collaudauit; Prestantius castilanus¹ episcopus collaudauit; et omnis synodus collaudat et roborat.

Farlati Illyr. Sacr. T. III. p. 142.

¹ i . e . belgradensis.

CLXXXV. 1076. 21. svibnja. U Rimu,

Grgar VII. papa podjeljuje Petru nadbiskupu dubrovačkomu nadbiskupski plašč.

Gregorius episcopus servus servorum dei, dilecto in Christo filio Petro archiepiscopo sancte pitauritane sedis ex ciuitate Labusedi in regno Zachulmie, et Sorbulie et Tribunia vel ciuitatis Catere, et Antiuari seu Ulcinii, et Driuasti, Polati atque Scodre cum ecclesiis atque parochiis earum. Si pastores ouium sole geluque pro gregis sue custodia die ac nocte contenti sunt, ut ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus rapiatur oculis semper vigilantibus. Quanto sudore, quantaque cura debeamus esse peruigiles nos, qui pastores animarum dicimur, (ut) attendamus et subiectum officium exhibere erga custodiam dominicam non cessemus, ne in die diuini examinis pro desidia nostra ante summum pastorem negligentie nos reatus excruciet, unde modo honoris reuerentia sublimiores inter ceteros iudicamur. Pallium autem ex more ad missarum solempnia celebranda, tibi tuisque successoribus utendum transmisimus, quod tibi non aliter, ecclesie tue priuilegiis in suo statu manentibus, utendum concedimus, nisi solummodo in die sancte resurrectionis Jesu Christi domini nostri, siue ascensionis et pentecosten, seu in natalitiis sanctorum apostolorum, atque Baptiste Joannis, nec non in assumptione sancte Marie, similiterque in domini nostri Jesu Christi die, verum etiam in ordinatione suffraganeorum tuorum, sicut a beato Gregorio predecessore nostro huius alme sedis presule sancitum est, in secretario induere pallium debent, et sic ad missarum solempnia proficisci, et nihil tibi amplius liceat ausu temerarie presumptionis arrogare, quam decessores precessoresque tuos usos esse incognitum non habes, ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripiatur, ordinate etiam, que licere poterant, ammittantur. Hortamur itaque, ut morum tuorum ornamenta huic conueniant, quoniam huius indumenti honor modesta actuum viuacitate seruandus est, quatinus auctore deo utrobique possis esse conspicuus. Itaque vita tua filiis tuis sit regula, in ipsa si qua fortitudo illis injecta est, dirigant, in ea quod imittentur aspiciant, in ipsa semper considerando proficiant, ut tuum videatur esse post deum bene quod vixerint. Cor ergo neque prospera, que temporaliter blandiuntur, extollant, neque aduersa deiciant, sed quicquid illud fuerit, virtute patientie deuincant. Nullum apud te odia locum, nullum fauor indiscretus inueniat, discretum te mali cognoscant, insontem apud te culpabilem suggestio mala non faciat, nocentem gratia non excuset, remissum te delinquentibus non ostendas, nec quod ultimum non fuerit, perpetrari permittas; sit in te et boni pastoris dulcedo, sit et iudicii seuera districtio, unum scilicet quod innocenter viuentem foueat, aliud quod inquietos corrigendos a prauitate compescat. Sed quoniam nonnunquam prepositorum zelus, dum districtus malorum vult vindex existere, transit in crudelitatem correctionis, iram in iudicio refrena, et censuram discipline sic utere, ut in culpam ferias, et a dilectione personarum quas corrigis non recedas. Misericordem te prout virtus petitur in omnibus exhibe, oppressis deffensio tua iuste subueniat, opprimentibus modestie ratio contradicat, nullius faciem citra iustitiam accipias, nullum querentem iustitiam despicias, custodia in te equitatis excellat, ut nec diuitum potentia sua apud vos extra viam suadeat rationis ardere, nec pauperes sua faciat humilitas desperare, quatinus deo miserante talis possis existere, qualem sacra lectio precipit dicens: oportet episcopum irreprehensibilem esse. Sed his rebus uti salubriter poteris, si magistram charitatem habueris, quam qui sequutus fuerit, a recto tramite non recedat. Ecce frater charissime, inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt pallii, que si studiose seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Fidem autem (quam)

in tuis epistolis breuiter adscripsisti, literatim explanare debueras. Redemptori tamen gratias agimus, quod iam ipsa etiam breuitate esse cognouimus rectam. Sancta trinitas fraternitatem vestram gratia sue protectionis circumdet, atque in Simonis sui via vos dirigat, ut post vite huius amaritudinem, ad eternam simul dulcedinem peruenire mereamur. Scriptum per manum domini secretarii nostri palatii. Bene Valete. Datum duodecimo Kalendaras Junii per manum Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sancte apostolice sedis, anno domini Gregorii septimi papae, IV. (III) indictione quartadecima.

Iz rukopisa: Varie bolle ed instrumenti cavati del archivio p. di Ragusa str. 432. U Dubrovniku kod g. Dr. Ivana Augusta Kaznačića.

CLXXXVI. 1076. mjeseca listopada. U Solinu.

Dimitar Svenimir kralj hrvatski obvezuje se, prilikom krunisanja i zasjedanja na kraljevsko prestolje, pred papinskim poslanikom Gebizonom, vjernošću stolici rimskoj, obećajući crkveni danak od godišnjih 200. bizantinah i darujući samostan sv. Grgura u Vrani za stan papah i budućih papinskih poslanikah.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis anno dominice incarnationis millesimo septuagesimo sexto, indictione decima quarta, mense octobris. Ego Demetrius, qui et Suinimir nuncupor, dei gratia Croatie, Dalmatieque, a te domino Gebizo,¹ ex apostolice sedis legatione, domini nostri pape Gregorii potestatem obtinens, in salonitana basilica sancti Petri, synodali concordia totius cleri et populi electione, de Croatorum, Dalmatinorumque regni regimine, per vexillum, ense, sceptrum et coronam inuestitus, atque constitutus rex, tibi deuoueo, spondeo, et polliceor, me incommutabiliter completurum omnia, que mihi tua reuerenda iniunxerit sanctitas, videlicet, ut in omnibus, et per omnia apostolice sedi fidem obseruem, et quicquam hoc in regno tam apostolica sedes, quam sui legati sanxerunt, vel sanxerint, irreuocabiliter custodiam, iustitiam excolam, ecclesias defendam, primitie, decime, omniumque ad ecclesiam pertinentium, procurator existam, vite episcoporum, presbiterorum, diaconorum, subdiaconorumque, ut caste et regulariter viuant. prouideam; pauperes, viduas, atque pupillos protegam, parentele illicitam copulam destruens, legitimam dotem anulo, sacerdotisque benedictione constituam, et constitutam corrumpi non permittam; hominum venditioni contradicam, atque in omnibus, que ad rectitudinis statum congruunt, deo auctore, me equum exhibeam. Ducentorum quoque bizantinorum tributum, meorum omnium consultu primatum, sancto Petro, per singulos annos, in resurrectione domini, de mihi concesso regno, persoluendos statuo. Et ut post me regnaturi hoc idem perpetuo seruent, censeo, corrobore, atque sancio. Dono insuper, concedo, atque confirmo apostolice sedi sancti Gregorii monasterium, cui Vrana est vocabulum, cum omni suo thesauro, scilicet cum capsula argentea, reliquias sacri corporis eiusdem beati Gregorii continente, cum duabus crucibus, cum calice et patena, cum duabus coronis aureis, gemmis ornatis, cum euangeliorum textu ex argento, cumque omnibus suis mobilibus et immobilibus bonis, ut sancti Petri legatis sit semper ad hospitium, et omnino in potestate eorum. Hoc tamen interposito tenore, ut nulli alii potestati detur, sed omni tempore sancti Petri sit proprium, et a me, meisque successoribus defensum,

¹ Ovaj Gebizo s. Bonifacii abbas, bijaše g. 1075. zajedno sa Mavrom opatim sv. Save, poslanik papinski u Marki.

atque ab omni homine liberum, et securum. Cuiuscunque autem audacia, temerario ausu prefatum monasterium ex assignato thesauro priuauerit, terribilem illam iudicis vocem, quam diabolus cum suis angelis auditurus est, audiat. Preterea cum deo seruire, regnare sit, vice beati Petri, et domini nostri pape Gregorii, atque post se successorum in apostolica sede, me tuis manibus committo, et commendo, hanc fidelitatem sacramento stabilio. Ego, inquam, Demetrius, qui et Suinimir, dei gratia et apostolice sedis dono rex, ab hac hora, in antea sancto Petro, et Domino meo pape Gregorio, suisque successoribus canonice intransibis, ero fidelis; et ut ipse, siue post eum futuri pontifices, siue legati eorum, vitam aut membra perdant, aut capiantur, neque in consilio, neque in facto ero, et consilium quid mihi crediderint, ad illorum damnum scienter nulli intimabo. Regnum autem, quod mihi per manum tuam, domine Gebizo, traditur, fideliter retinebo, et illud, suumque ius apostolice sedi, aliquo ingenio, aliquando non subtraham. Dominum meum papam Gregorium et suos successores atque legatos, si in meam potestatem venerint, honorifice suscipiam, et honeste tractabo, et remittam, et undecunque me inuitauerint, prout potero, eis simpliciter seruiam.

Iz knjižnice korsinijske u Rimu, rukopis br. 244. str. 424.

CLXXXVII. 1076. 9. listopada.

Svenimir kralj hrvatski potvrđuje na saboru solinskom darovanje crkve sv. Jurja u Putalu, učinjeno nadbiskupiji spljetskoj po Trpimiru i Mučimiru.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego quidem Suinimir Croatorum atque Dalmatinorum rex, residente me in regno meo, anno dominice incarnationis millesimo septuagesimo sexto, indictione vero XIII. die nona mensis octobris, ac diuina gratia confortante, suffragantibus meritis beatissimorum martirum Domnii et Anastasii, ob quorum reuerentiam et deuotum amorem, venerabilis presulis michi spiritualis patris domini Laurentii ecclesie spalatensis, in qua eorum corpora requiescunt, per presentem paginam do et confirmo eidem domino archiepiscopo, et suis successoribus, ac ipsi ecclesie sue, perpetuo ecclesiam sancti Gregorii de Putalo cum toto territorio suo, a rupibus montis signatis ex utraque parte, usque ad mare, iuxta donationem et confirmationem regum predecessorum meorum videlicet Tirpimir et Mucimir, ut in ipsorum conscriptis paginis vidimus contineri; cum seruis et ancillis in eodem territorio positis, atque commorantibus presentibus et futuris seu in eodem territorio in posterum, residere volentibus. Ita tamen quod — — — dominus archiepiscopus eiusque successores, temporaliter et spiritualiter merum dominium — — — in ipsa manentibus villa, et eorum bonis mobilibus et immobilibus — — — prenominata spalatensis ecclesia perpetuo possideat pacifice et quiete. Nulli igitur liceat hanc paginam nostre donationis et confirmationis infringere vel turbare. Si quis vero attemptare presumpserit, trinum et unum deum iratum habeat et maledictionem CCCXVIII. sanctorum patrum incurrat, et aliorum sanctorum, ac cum Iuda proditore in inferno damnetur eterno supplicio.

Acta sunt hec in presentia horum seruorum dei videlicet: Stephani episcopi iaderini . . . episcopi chroatensis Gregorii, episcopi arbensis, Theodosii episcopi belgradensis, Basilii episcopi absarensis, Formini episcopi nonensis, Iohannis episcopi traguriensis. Dabri abbatis s. Stephani, nec non comitum et baronum Dominici tepzi curialis comitis, Kirne — — — comitis. Dobrili comitis cleunensis. Pribini comitis cetinensis. Lubomiri

comitis et aliorum nostrorum comitum et baronum, ubi fuit fidelium maxima congregatio. Pro quibus omnibus et singulis perpetuum robur habentibus, presentis privilegii paginam nostri sigilli caractere fecimus muniri.

(Exemplum sumptum ex originali in membrana cum sigillo magno pendente, cum cordula rubri et crocei coloris existente in archivo archiepiscopali.)

Prepisao iz rukopisa: Donationes Principum, u arkivu biskupije splitske.

CLXXXVIII. 1076. U Belgradu.

Gradjani belgradski obvezuju se davati desetinu od maslinah samostanu sv. Ivana evangeliste.

Notum sit omnibus fidelibus tam posteris quam presentibus, quia nos belgradenses diuites ac inopes, nullo cogente, nullo monente, immo spontanea voluntate, gratia deuote intentionis, promissimus dare singulis annis decimas nostrarum oliuarum monasterio sancti Iohannis apostoli et euangeliste, die uidelicet dedicationis eiusdem ecclesie, quam viri religiosissimi dominus silicet Laurentius, spalatinus archiepiscopus, una cum apochrisariis romane sedis episcopo Fulcino et Gebizone abbate sanctorum Bonifacii et Alexii, nec non et Prestancio eiusdem urbis episcopis dedicauerunt, eisdem etiam donum supradictum collaudantibus, ac firmiter corroborantibus, et auctoritate apostolica interdicentibus, ne umquam ab aliquo violari presumatur. Quod si forte aliquis temerario conatu abnegauerit, iram superne maiestatis omniumque sanctorum maledictionem possideat. Et hec donatio acta sancitaque fuit anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo septuagesimo sexto, indictione uero XV. (XIV) et hoc apostolante Gregorio VII papa, apud Grecos Michail imperante, apud Sclauos Suuinimiro regnante, Petro in eodem monasterio abbatiente, Dominico Justo Belgradi priorante.

Polichorion. U arkivu zadarskoga gubernija.

CLXXXIX. Oko 1076. U kraljevskom dvorcu kod Solina.

Svenimir kralj hrvatski daruje samostanu kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu zemljište Lažane kod Pustice.

In Christi nomine. Ego Suinimir nutu dei Chroatorum et Dalmatinorum rex, nobis diuina clemencia concedente in regali solio inuiolabiliter residentibus, undique uterque sexus, militum uidelicet, utriusque uite laicorum, seruorum, et ancillarum nostrarum affluens, pro rebus sibi oportunis curiam, ac causis sibi necessariis perquirens semper astabat. Inter quos quedam sanctimonialium mater, Maria uidelicet, cenobii sancti Benedicti, in solempnitate consecrationis ecclesie nostri episcopatus sancte Marie vocabulo, auxilium, immo subsidium memorati cenobii a nobis perquirens, et regali throno cum suis quibusdam sororibus coram nobis astitit. Unde consultu omnium seruorum dei, et nobilium nostrorum, qui supradicte solempnitati aduenerant, propensione et voluntate prefate abbatisse, et quia locus territorii eidem monasterio contiguus videbatur, nostra regali potestate quod Pustiza nominatur, perpetuo iure possidendum sibi inuiolabiliter concessimus in Lazani. Actum est hoc in villa regali, quo in loco iam dicta ecclesia sancte Marie (sita videtur, his) coram testibus. Inprimis coram Laurencio venerabili

(archiepiscopo). Petro chroatensi episcopo, Stephano, iaderensi episcopo, Johanne traguriensi episcopo, Johanne sancti Bartholomei abbate, Petro belgradensi abbate, Dominico tepsio, Iwrina tenenstico, Viseno polistico. Isti ad (nostram) confirmationem cum, (in numerabili multitudine ibidem astante sufficient). Jacobum vero ducem Marianorum ex parte (nostra legatum et intro) ductorem abbatisse fieri immemoratis (sic) terris permisimus. Si quis regum vel principum, iupanorum, parua siue magna persona, huic nostre donacioni contraire temptauerit, trinum et unum deum habeat iratum et CCC. decem et octo sanctorum patrum consequatur maledictionem. Et molendinum que est vita ipsorum similiter eis fiat.

Ego Theodorus presbiter et ecclesie sancti Domnii et eiusdem regis cancellarius, scripsi et sum testis ibidem-

Izborna listina pisana na pergameni, u sriedini poderana, nalazi se u zemaljskoj pismo-hrani u Zagrebu. Doc. VIII. Rieči pod zatvorom popunjene su iz Farlatova teksta. Illyr. Sacr. Tom. III. str. 155.

CXC. 1076.

Preštancio biskup belgradski daruje samostanu sv. Ivana evang. crkvu ss. Kozme i Damjana kod Belgrada.

In nomine patris et filii et spiritus sancti, unius trinitatis et trine unitatis individue. Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris, quod Prestancius, belgradensis episcopus, gratia diuine et humane karitatis, ecclesiam sanctorum Cosme et Damiani, que sita est in acuto vertice cuiusdam monticuli, non longe a supradicta urbe distantis, monasterio sancti Johannis euangeliste perpetualiter habere concessit. Ne autem aliqua succedentium violentia principum, regis videlicet, episcopi, aut prioris eiusdem ciuitatis temeraria mente, feroci tyrannide, hec statuta violare audeat, et sua audacitate corrumpat, huius concessionis sanctio ante personas virorum honestissimorum et sancte religionis cultum iugiter exequentium, absque ulla contradictione laudabiliter corroborata est, in presentia scilicet Laurencii totius Dalmacie ac Chroacie reuerentissimi archiepiscopi, et domni Gebizonis sanctorum Bonifacii et Alexii religiosissimi abbatis, una cum Fulcino Fori Simphronii venerabili episcopi, apostolice sedis apochrisariorum, in vinea iustitie dei totis viribus misericorditer laborantibus, astantibus etiam belgradensis ecclesie archipresbitero Drago, et archidiacono Johanne, et Jadere archidiacono Dabro, et omnibus clericis utriusque ciuitatis et Dominico Justo priore, Gregorio iudice, Drago, Prestancio, Michael, Drusia, et fere totius supradicte ciuitatis clero fauente ac populo. Anno millesimo ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi, videlicet septuagesimo sexto, indictione vero quarta decima, tempore autem Gregorii septimi pape, et Demetrii Dalmacie ac Chroacie regis, et domni Petri eiusdem monasterii abbatis religiosi. Quicumque autem corruperit quod horum omnium laude confirmatum est, dei et eorum maledictionem perpetuo incurrat. Amen.

Polichorion. U arkivu zadarske guberije.

CXCI. Oko godine g. 1076.

Madia ili Maria opatica kaludjericaš spljetskih sv. Benedikta popisuje zemlje pripadajuće svomu samostanu.

Sub primo Simonis ducis anno, ego Madia sancti Benedicti monasterii (abbatissa) paginam testamenti scribere iubeo, de terris que sunt, ubi dicitur ad petram Nebogam, et alia peza de terra, que dicitur ad muros, quas Dabriza monacha, filia Bonice in tempore abbatisse Chatenne prephati monasterii prime, sua pro anima suorumque parentum in sancti Benedicti cenobio optulit, in quibus vere multo tempore triticum — — — u-lerunt et duobus vicibus vineas plantauerunt; denique iam transactis pluribus annis Preda et Vilcmiro eius fratres, contra moniales proterue insurrexerunt, et supradictas terras suas proprias suorumque parentum esse dicebant. Quibus cum prorsus insistere non valuimus, huius rei causa cum eis tali sub voce, uno solido duobus galetis uini cederent p — — nib — — sanxiuimus, ut prephate terre perpetuo monasterio sancti Benedicti permanerent ipsique — — — modo — — — — inferri — — — — auderent. Hoc autem actum est coram diacono Cirnecha. Tribuchi, Caloso Calone, Aprizzo, Cicle, Matalario, Prarinna — — — one nepote, Gaudio Scarnice, Sabati Za — — — freni filio, Zirno, Zabne filio, et Georgio sancti L(auren)ti capellano presbitero.

Prepis na pergameni. U kol. zadars. samostanu.

CXCI. Oko 1076.

Lampridio rodjak opata Petra daruje samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu trećinu svoga imetka.

De tertia parte hereditatis Lampredii, cognati Petri abbatis.

Recordacio quam Petrus abbas fecit scribi, qualiter Lampredius, eiusdem Petri abbatis cognatus, pro sua suorumque parentum animabus, cessit eidem monasterio terciam partem totius sue possessionis; et hoc post mortem eius, qualicumque modo, terra mariue obiret, seu quocumque tempore, sic, ut eo defuncto, predicta pars tertia totius sue facultatis rediret in potestatem abbatis et suorum monachorum, et hoc absque ulla contrarietate, seu fratrum, seu parentum, aut consobrinorum, vel cognatorum, vel auorum, vel proauorum, vel uxoris, vel nurus, vel socri, vel socrus, vel nouerce seu matertere, siue quorumlibet ex suo genere. Et hoc actum est in presentia domini Prestancii episcopi et Dominici Justi prioris, et Gregorii iudicatoris, et Petri de Nobilibus, et Petricii, filii Madii et aliorum plurimorum virorum.

Polichorion. U arkivu zadarske gubernije.

CXCI. 1075 — 1076.

Bilježke o zemljištu Mirani, koju nabavi i parbom izvojeva zu belgradski samostan sv. Ivana ev. opat istoga samostana Petar.

De territorio Meirane.

Petrus abbas cum suis fratribus conparauit eidem monasterio mediam partem totius territorii Meirane, precio XXX. sol. romanorum a Chrenicio cuiusdam Johannis filio et ab eius consobрино nomine Johanne, testibus his: Dragorado, Chrucainna postiuppo-

Drasauith, Negauan, Veitrich, Strearado, et Drusba filie eius et Gorbina presbitero, et Radanech presbitero de Sichoua, et quodam presbitero de Jagadeua, et Dabrainna, et Dragabut, eiusque filio Sluuinna de Cerani.

Determinatio huius territorii.

Hec autem terra determinatur sic, ab amigdalo, que est ab aquilone, incipiens recta mensura tenditur per transuersum usque ad collem, que est ab austro, [item ab eadem amigdalo iuxta lapides prolatatur in longitudine usque ad siluam, que sibi est contigua ab oriente.

Quomodo P. abbas certauit contra Berberistich pro hac terra.

Hanc terram vero conatus est auferre P. abbat, Stresinna Berberistich suique parentes, quare idem P. abbas, qui comotus cum quibusdam ex fratribus, Nonam adiit, et in presenciam regis Suuinimir contra eos viriliter decertauit, ac iuuante Christi gracia, honeste superauit, dato iudicio a tepizone Dominico, eodem Berberistich, volente et collaudante rege Suuinimir, suisque nobilibus. Testibus his: eodem scilicet rege Suuinimir, eodem etiam Stresinna Berberistich, et Jurra nonensi iupano, et tepizone Jacobo et fratribus eius et Lubomir iuppano.

Polichorion. U arkivu zadarske gubernije.

CXCIV. 1073 — 1077.

P'opis različitih darovah učinjenih samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu, za vrieme Petra opata istoga samostana.

De terra in valle Pagnana.

Est et ibidem alia quam emit abbas P. de Plachabudi pro III. sol roman.

De alia terra in eadem valle.

Est et ibidem alia, pro qua idem P. abbas mutauit bis tantum terre ad locum Murazol cum monachabus sancti Thome apostoli.

De alia terra in eadem valle.

Est et ibidem alia quam Johannes absarensis dedit eidem monasterio pro animabus tam sua quam et parentum suorum.

De terra ex alio latere callis.

Est et ibidem alia ex alio latere callis, in qua est largum vinetum, partem cuius donauerunt eidem monasterio archidiaconus belgradensis, Dominicus vero Deroicius duas partes, et episcopus Theodosius maiorem partem, et hoc sub tempore abbatis P.

De alia in eodem loco.

Est et ibidem alia quam idem P. abbas accepit pro mutuo ab hereditariis sancti Clementis, dans eis terras Thome presbiteri in territorio quod Roretum dicitur.

De alia in eodem loco.

Est et ibidem alia quam Rosa sochrus Streizy donauit eidem monasterio, tamen partim dando, partim eam pro alia mutando.

De alia terra in Pagnana.

Est et ibidem alia quam abbas accepit pro mutuo, dans pro ea ter tantum terre hereditario ecclesie sancti Georgii, in loco qui Frugi dicitur.

De alia ibidem.

Est et alia ibidem pro qua P. abbas dedit Dominico brauario aliam terram in Roreto.

De alia ibidem.

Est et ibidem alia quam emit abbas P. a quodam veglensi pro IIII roman

De alodio Barbare vidue.

Idem abbas P. comparauit a rege Chresimiro alodium cuiusdam Barbare vidue pro quadraginta romanatis, parentibus vero eiusdem Barbare dedit XV. similiter roman. videlicet III. casas cum tota curte que infra est, et duas terre pecias in valle Pagnana.

De terra in valle Fustina.

Idem abbas P. comparauit terram in valle Fustina de Valentino, filio Petri episcopi, pro XV romanatis et ex altero latere calis emit idem Petrus abbas unam terre peciam pro eodem precio XV. roman. ab Andrea. Est et ibidem alia, quam idem Petrus abbas comparauit de Iuuaza consobrino cuiusdam Valentini pro VII, roman.

De terra in Kutuno, quam dedit Prestancius castellanus.

Prestancius castellanus dedit eidem monasterio terram ad sanctam Mariam in Kutuno, pro anima sui filii eo sepulti. Et hoc sub tempore M. abbatis.

De alia ibidem.

Alia est et ibidem pro qua P. abbas dedit Vitazai vineam Petri presbiteri, filii Rose in Zulio.

De alia ibidem.

Est et ibidem alia vinea quam dedit eidem monasterio Plato, filius archipresbiteri Cernec pro animabus tam sua, quam et suorum parentum, et hoc sub tempore abbatis P.

De alia in eodem loco.

Est et alia vinea ibidem, quam donauit eidem monasterio quidam nomine Breida, pro animabus tam sua, quam et suorum parentum et hoc sub tempore abbatis P.

De terra Platonis et Johannis sui auunculi, sub monte sanctorum Cosme et Damiani.

Idem predictus Plato una cum Truniano suo auunculo et quodam Vitaza suo consanguineo condonarunt eidem monasterio eam terram, que est ab austro sub monte sanctorum Cosme et Damiani, pro animabus tam sua quam et suorum parentum, et hoc sub tempore abbatis P.

De terra Rose socrus Streizii.

Rosa quedam socrus Streizii vendidit eidem monasterio terram inibi pro XV. romanatis, et hoc sub tempore abbatis P.

De teritorio vendito a Jurainna iuppano in Sidraga.

Eidem monasterio vendidit Jurainna iuppanus de Sidraga suum territorium, quod est in Sidraga, a puteo usque ad palatium, pro eo accipiens optimum equum, testibus his: Michael, Gregorio, Drago, Prestancio, Druse, Petriza, et hoc sub tempore abbatis P.

De terra quam in eodem loco vendidit Dedacha villanus.

Eidem monasterio vendidit suam terram Dedacha villanus pro III. romanatis, testibus Chrchenna postiuppo, et Vitadrigo et aliis pluribus, et hoc sub tempore abbatis P.

De vinea quam dedit Nassemir Gussichius.

Eidem monasterio donauit Nassemir Gussichius, factus ibidem monachus, bonam vineam in Nabryskia, testibus priore Dragoslao, et Michael et Gregorio et Prestancio et Drago de Castriza, et hoc sub tempore abbatis P.

De territorio in Seruiza.

Terra vero que est in Seruiza, incipiens a lacu orientis, protensa vero adusque puteum occidentis in longitudine, et a colle aquilonis tensa usque ad alium collem meridie ex latitudine, partim data est eidem monasterio a rege Chresymiro, ut predictum est. Partem vero tribuit Petrus Chaida, factus ibidem monachus, aliam quoque Veilcaza et Dragorada ibidem dedit, aliam partem silicet quidquid suum fuit, et hoc fecit pro suo filio, quem P. abbas excomparauit de Cossiza tenzone. Et pro illius parte dedit P. abbas illi Dragorado vaccam unam et iuencum arare potentem, et quinque lanatas (sic). Est et ibidem alia terra empta sub tempore Lupi abbatis a capellano ecclesie sanctorum Cosme et Damiani pro una vacca in Jagodanna, et ab villanis inibi cohabitantibus.

De territorio Moimiri.

Ego Moimir, pro eterna gloria dono totam partem alodii mei, volente et consentiente et colaudante fratre meo Draselo, quod incipit ad valle sanctorum Cosme et Damiani, usque ad territorium monacharum sancti Thome. Isti sunt testes, quorum nomina leguntur. Jurana iuppano de Sydraga, et Crucona postiuppo, et Lisizao et Vitodrago et aliis quam plures. (sic).

De terra quam dedit Budizo presbiter.

Budizo presbiter concessit eidem monasterio pro eterna vita terram in Dollani pro qua P. abbas cum suis fratribus dedit ei optimum equum. Testibus his: Chrukenna postiuppo, et Vitale et Ursainna

De alodio Petri presbiteri et monachi.

Presbiter Petrus, effectus ibidem monachus, concessit eidem monasterio totum suum alodium ibidem in Dolani, testibus his utriusque doni, Chruchenna postiuppo, Vitale, Urseinna. Et hoc sub Petri abbatis tempore.

De terra quam dedit Nassemir in Nasserri.

Eidem monasterio dedit idem Nassemir Gussichius vineam in Nalosaur-Nasserri, similiter pro requie animarum, immo quicquid terrarum ibidem sitarum sue parti pertinebat, testificantibus presbitero de Assericha, Rauizai, Dragazai et Dessina suo fratre, et Symone cum suo fratre, nec non et vineam idem ibidem concessit in territorio Vlosynasserri et quicquid terrarum illic sitarum sue parti pertinuit, et hoc tempore abbatis P.

De curte Cossyza in Crastani.

Chossiza teuzo pro gloria supernę paterne concessit eidem monasterio curtem frugibus terre fertilem in Crastani, cum omnibus inibi coniacentibus humili prece, since-
raque deuotione, fratres eius loci ad se conuocans, eosque superne obsecrans sub tempore P. venerabilis abbatis, his legitime testificantibus, silicet Slaiza, Chaleinna, Deiigazai.

De terra, que est in Jagothne.

Abbas Petrus emit terram in Jagothne de Bratichi Besrodie pro XII. romanatis, dans pro ea etiam bonum equum Lubomir iuppano de Sidraga, et quicquid inibi est terrarum, aquarum, petrarum, siluarum et omnium illic pertinentium. Testibus idoneis.

De curte filiorum Dobrozai in Crastani.

Filii Dobrozai vendiderunt eidem monasterio curtem optimam in Crastani pro VII. solidis, testibus Thesinna, suoque fratre Braticha, Sidinna; et hoc sub tempore abbatis P.

De terra Luthstrach fratris Chroatini.

Eidem monasterio vendidit Luthstrah, frater Chroatini suum optimum alodium in Chrastani pro XIII solidis Testibus Slaiza duornich, Chalenna et suo fratre Prebinnae et Jurainna et Desinna. Et hoc sub tempore abatis P.

De alodiis in Garriza.

Eidem monasterio vendiderunt alodia sua in Garriza pro XXXV sol. isti villani: videlicet Thessimir et Dabraza cum omnibus suis pertinenciis, in aquis, in siluis, in pratis, testibus his: Slaiza duornich et Chaleinna et Prebinna suo fratre et Thesinna, suoque fratre ac suis filiis duobus Szidinna et Desinna, et Lubidrigo et fere omnibus de eodem vico villanis. Et hoc sub tempore abbatis. P.

De alodiis in Jassene vico.

Eidem monasterio alodia sua vendiderunt hi villani, scilicet Thessinna et Dilgazai, Ubi, (sic) in Asene vico. Quo precio, pro tribus romanatis, quibus adentibus istis Scidinna et Jurainna una cum Budiinna suo fratre, utrisque filiis Petri, et hoc sub tempore abbatis P.

De agro Andree in Chrastani, in loco qui dicitur Vellchiza.

Eidem monasterio vendidit suum agrum in Vellchiza quis(nam) Andreas, filius Trebauizo, quo precio, pro tribus romanatis. Quorum testimonio, istorum: Tessinna cum suis filiis et Dragazai. Et hoc sub tempore abbatis. P.

De terra Stanimir vendita in Dubrouiza.

Eidem monasterio vendidit Stanimir terram in Dubroviza pro VIII romanatis. Testibus his: Slauiza duornich, et Chaleinna et Drugaza et filiis Petri Juraina et Budinna, et hoc sub tempore abbatis. P.

De terra Zouinna filii Negomir.

Eidem monasterio vendidit terram suam in Seuischane Zouinna, filius Negomir, tragos quinque pro ea in precio accipiens. Testibus his: Thesinna, suisque filiis et hoc sub tempore abbatis, P.

Polichorion. U arkivu gubernija zadarskoga.

CXCV. 1077.

Njeki Kerniz daruje samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu, svoju crkvu sv. Mihalja i njeko zemljište u Miranu.

De terra in Mirane.

In nomine domini dei eterni et saluatoris nostri Jhesu Christi, anno ab incarnatione eiusdem millesimo LXXV(II) indictione vero XV. apostolante Gregorio VII papa, imperante Michael apud Grecos, regnante Suinimir apud Sclauos, Petro existente abbate in monasterio sancti Johannis. Ego Kerniz precogitans diuina inspirante gratia diem mortis ac deposicionis mee, et comissa atque facinora mea valde pertimiscens, ne districtus iudex me occisum vel dormientem et tantis criminibus obuolutum inueniat, confratrem me in predicto monasterio exhibui, postea vero michi maximo superueniente infortunio, quedam soror mea a quibusdam latronibus est rapta et in seruitute extra nostram provinciam miserabiliter vendita, de cuius venditione et captiuitate ut (de) propria carne mea contristatus valde, cum non haberem censem, quem pro predicta sorore mea daremus, ad abbatem illius misericordiam pietate cucurri, atque ut nostri miseretur postulavi. Ille vero utpote bonus pastor, sororis mee benignissime intuitus et misertus est, et eam precio redemit et sic de captiuitate liberavit. Cum igitur diuina clementia ex hac uita me uocare dignata est, predicti venerabilis abbatis non immemor, pro salute anime mee et pro

prefate redemptionis precio, ecclesiam sancti Michaelis in Mirani, et terram meam propriam, que est a limite eiusdem ecclesie in occidentali parte usque ad vallem, in predicto sancti Johannis monasterio concessi, et hoc ante presentiam horum testium: Drago et Vachinna postiuppo, Draseuiz, Negouan, Vetrich, Streirado et Drusba filio eius, et Gorbina presbytero, et Judauech presbytero, Desichaua, et Dabranna, et Dragabuth eiusque filius Juena de Cheran.

Polichorion. U arhivu zadarskoga gubernija.

CXCVI. 1078. 9. siečnja. U Rimu.

Grgur VII. papa piše Mihalju kralju zahumskom, da glede razpre medju crkvom dubrovačkom i spljetskom ništa dosuditi nemože, dok nedodju u Rim pouzdaniji poslanici nego li bijaše neki Petar.

Sclauorum regi.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Michaheli Sclauorum regi salutem et apostolicam benedictionem. Cognoscat debita tue deuotionis circa sedem apostolicam reuerentia, Petrum apud vos dictum nostrum legatum, adhuc (in) nostram non aduenisse presentiam, suas tamen misisse litteras, que ita vestris dissonantes existunt, quod nostram causam, seu ragusane ecclesie, penitus finire nequimus. Quapropter Petrum antibarensem episcopum atque rugusinum, siue alios idoneos nuntios ad nos mittere oportet, per quos de lite. que est inter spaletanum archiepiscopum ac raguensem, iustitia possit inquiri, ac canonice diffiniri, tuique regni honor a nobis cognosci. Tunc vero re cognita, tue petitioni iuste satisfacere, secundum quod cupimus, valebimus, ac in dono vexilli et in concessione pallii, quasi karissimum beati Petri filium, dictante rectitudine audiemus. Date Rome, V idus ianuarii Indictione. I.

Iz vatikanskoga rukopisa. Gregorii VII. Bullarum Liber V. Epistola 12. list 141.

CXCVII. 1078. 12. ožujka.

Svenimir kralj hrvatski podjeljuje Braćanom slobodu trgovine.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno ah incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo septuagesimo septimo (octauo) die 12. Martii, indictione I. apostolaute papa Gregorio septimo et apud Grecos Michaelae imperante. Notum sit omnibus tam presentibus quam posteris, quod ego Suinimir seu Demetrius diuina concedente gratia rex Chrobatorum et Dalmatinorum, cum omnibus nobilibus meis, concessi prestanti Pelagio iudici insule Bracie in Dalmatia, quod ipsi nobiles amici cum omnibus insulanis possint libere vendere et emere in omnibus ciuitatibus, locis, et villis regni mei, omnes mercaturas, quas placuerit eis emere et vendere, sine ulla collecta, daia, et impositione, nec quisquam de fidelibus meis audeat eos molestare ullo modo, sub pena mee indignationis, et hoc propter beneuolam tractationem, quam ipsi nobiles de Bracia fecerunt fidelibus meis preclaris Dragote bano et Slauogosto iupano. Et hec facta sunt in presentia venerabilis Gregorii episcopi Chrobatorum, Petri capellani, Dragote bani, Slauogosti iupani, Berislai comitis, et Drazine iudicis, per manum Georgii notarii, cum appensione mei sigilli.

Ego Drago Radini ciuis Sibenici imper. auctoritate notarius Pub. iudex ord. et communis Bracie iuratus cancellarius, ex alia membranula in hanc fideliter extraxi die 4. Julii anno 1379 et meo proprio nomine et signo contacto in fidem et testimonium signaui.

Cicarelli. Osseruazioni sull isola della Brazza. Venezia 1802. p. 104.

CXCVIII. 1078.

Svenimir kralj hrvatski daruje crkvi spljetskoj županiju cetinsku.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, anno scilicet ab incarnatione domini nostri Jhesu Christi MLXXVIII, indictione prima. Ego Suinimir qui et Demetrius gratia diuinitus collata subministrante et sagacis vigore sciencie vere celitus attribute cooperante rex totius Chroacie simulque Dalmacie. Perspicaci suspense mentis intuitu precipites rerum mundanarum transitus prospiciens, et non sine admiratione nullas earum stabiles, nec alicuius spei future beatitudinis collectiuas inueniens, eis modo acceptis, que deo et electis eius quasi accomodatiue, quia cencies duplicate, redient commendate. Una cum Gregorio venerabili Chroatorum episcopo, et tepcii Dominico, meorum comitum, aliorumque nobilium comuni fulcitus consilio, salutare et perutile ducens, tam mihi quam meis successoribus, ex uniuersalitate multiplicum mei regni climatum, beatissimo spalatine sedis pontifici ac martiri Domnio, tempore videlicet Laurentii reuerendissimi archiepiscopi, iupnam eam, quam Centenam aiunt, sine ulla contradictione omnium eorum, quicumque post me hoc in regno successerint, affirmatiue corroboro, corroboratiue ab omni parte perenniter habendo, concedo sic: ut quantumque longitudine seu latitudine protenditur, eius sanctifice dominationi plane et omnino subiciatur. Ita dico, et hoc edico, ut quicquid ad ecclesiastice dispensacionis ordinem sano intellectu pertinere videtur, pleniter habeat, christiane fidei doctrinam ubique teneri faciat, ordinatos tam presbyteros, quam alios, ut caste viuant, constringat, ordinandos ordinari et synodis uti faciat, discordes canonicali regula pacificare studeat. Primitiarum ac decimarum omnium, que legaliter decimari possunt et debent, tam a maioribus, quam a minoribus, generaliter iure recipiat, viuorum ac mortuorum ecclesie debitas oblationes perpetualiter possideat. Hoc autem ideo feci, ut deus et dominus noster Jhesus Christus, et gloriosa eius genitrix et virgo, sanctus quoque Petrus et beatissimus Domnius, contra omnium aduersantium molimina, vires ac triumphum terris conferant, et in celis apud summum iudicem peccatorum veniam exorant, dignenturque preparare gloriam. Si quis autem, quod absit, hanc nostram donationem dirumpere conatus fuerit, ira omnipotentis dei veniat super eum, et maledictiones CCCX et VIII sanctorum patrum incurrant super ipsum, et XII apostolorum, atque in eterna dampnatione perpetim sustineat combustionem, nec non sexaginta libras componat auri, medietas quarum regali inferatur fisco, alia vero prefate ecclesie beatissimi Domnii conferatur. Hoc vero nostrum obseruantes decretum, locum, amena loca, ubi piorum anime requiescunt elisii possideat amenum. Hacta sunt hec ante noticiam horum testium: inprimis quidem Helene, gloriosissime regine, Gregorii venerabilis chroatensis episcopi, Johannis venerabilis abbatis cenobii sancti Bartholomei apostoli, dein Dominici tepzi, Pribinne cetinstici, Jacobi Gilfaci, Adam nonensis iupani, Stersninne breberstici, Desmini Corbaustici, Dominici iadrensis sacerdotis, et Stephani capellani et presbyteri sancti Nicholai. Et ego

Theodorus, licet immeritus sacerdos, iussu domini mei regis prenominati Suinimiri, qui et Demetrii, atque domini Gregorii sui episcopi, scriptor huius decreti et testis sum ibidem. —

Prepis ove listine nalazi se u arhivu biskupije splietske, u rukopisu: Donaciones principum itd. br. 13. Na čelu listine stoji bilježka: Exemplum sumptum ex autentico in membrana cum impressione unius sigilli cerei, apparentibus tamen signis aliorum quatuor sigillorum, existente in archiuio archiepiscopali spatatensi. (Nu sada je neima tamo) Iza ove bilježke sledi opet druga:

Hoc exemplum est sumptum, sive transcriptum ex quodam montaneo antiquissimo, in quo sunt quam plura priuilegia Papalia et Regalia antiquitus scripta, aliqua iura ecclesia et archiepiscopatus Spalatensis, per me Dominicum cancellarium Spalatensem, auctoritate imperiali notarium et nunc iuratum notarium reuerendissimi in Christo patris et domini Andreae dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopi Spalatensis, legum doctoris, ex mandato et auctoritate ipsius do. archiepiscopi. Lectumque et insinuatum fuit de verbo ad verbum in presentia ipsius domini archiepiscopi, per me notarium supradictum et auscultantem diligenter per infrascriptos notarios in presentia testium subscriptorum, cum ipso principali scripto, et eum D. archiepiscopus cognouit cum ipso scripto principali concordare, et ut habeatur huic exemplo in posterum plena fides, suam auctoritatem interposuit et decretum. Cuius quidem series montanei seu priuilegii per omnia talis est.

Prepis ovaj posvedočiše i potvrdiše kao istinit: Jacobus filius Ubertini q. Leonardus de Puglia. — Joannes q. Colusii de Cingulo notarius. — Natus q. ser Dominici de Perasio — Dominicus Dragoslavi Malconich ecclesie spatatensis canc. et notarius scripsit presentibus archiepiscopo Andrea, fratre Beneuenui Episcopo Farensi. Fratre Joanne Episcopo Mucharensi, fratre Nicolao ordinis s. Benedicti abbatis monasterii sancti Stephani de Pinis, et capitulo et canonicis maioris metropolitanae ecclesiae Spalati. Anno MCCCCLXXXVI. die 6. Martii.

Splietski arkiv. Mensa episcopalis.

CXCIX. 1078. 16. travnja.

Svenimir kralj hrvatski daruje nadbiskupiji splietskoj mnoga miesta, i dozvoljuje podložnikom njezinim da oko njih pasu marvu.

In dei nomine amen. Hoc est exemplum cuiusdam priuilegii regalis, muniti appensione cuiusdam sigili magni rotundi cum cordula sirica — — — crocei rubrique coloris, in quo quidem sigillo sculta est quedam regalis ymago, sedens in throno, habens in manu destra quandam lilium baculo suppositum, et in manu sinistra quandam sculturam rotundam et arcum, circha sculte erant littere cruce premissa, sic dicentes: Rex Suinimir Dalmatinorum et Chroatorum. Cuius quidem priuilegii tenor per omnia talis est: In nomine sancte et indiuidue trinitatis, anno scilicet ab incarnatione domini millesimo septuagessimo octauo, die XVI mensis aprilis, indictione (pr)ima. Ego siquidem Suinimir Chroatorum atque Dalmatinorum rex, cupiens ardentissime iura et bona ecclesie gloriosissimorum martirum Dompnii (et) Anestagii recuparare et ampliare pro posse, ob ipsorum martirum reuerentiam, quorum precibus meritis spero ante eterni iudicis examen munere adiuuari, et (ad) instantissimam petitionem venerabilis patris mei spiritualis Laurentii archiepiscopi, et multorum nobilium suorum ciuium de Spalleto meorum dilectorum fidelium, qui una cum eodem eorum presule in grauem quierelam

*

exposuerunt, quod propter copiam diffusam animalium ipsorum ciuium et hominum ac villarum eiusdem archiepiscopi et ecclesie sue, pascuas sufficientes habere nequibant libere in meo regali districtu, eo, quod homines et villani vicini villarum ecclesie memorate, molestabant et perturbabant ciues predictos et homines ac villanos ipsius archiepiscopi, pascuis pro predictis, contra priuilegia donationum ac confirmationum progenitorum meorum, presertim villarum atque terrarum Serennine, Gotle, Tugare, Osici, Debric Dlanoce, Vollari et Cremene, que posite sunt infra montes Massari, nec non villarum et terrarum sancti Georgii de Putalo, Cosice, Lasany, Ostrogh, Biachy cum to(ta) iurisdictione castri Albona, Radosichy, et Smine, que site sunt circha montes et in montibus, et sub montibus Dubraue, ac etiam villarum et terrarum Stolec in Cettina, Suduschice in Cleuna, ecclesiarum sanctorum — —ysii, sancti Stephani, sancti M — — —ma, sancti Petri de Clobucec, et aliarum villarum et terrarum memorate ecclesie spalatensis. Quas quidem villas atque terras et ecclesias cum omnibus suis pertinenciis — — — — pro animarum suarum donauerunt ecclesie spa'atensi, et ego firmaui et confirmo tibi predicto archiepiscopo, tuisque successoribus, et ecclesie prenotate, ac ex noua donatione concedo in perpetuum. Et ideo volo ex donatione perpetua, quod tu et tui successores, hominesque tui, et villani villarum et terrarum tuarum, ac etiam ciues tui spalatenses, habeant potestatem et libertatem pascendi et adaquandi vestra cuncta animalia in districtu meo, in pascuis et locis contiguus ac vicinis villarum et terrarum predictarum ecclesie spalatensis, sine contradictione vel turbatione alicuius persone. Et presertim in Bosiline meo regali territorio, absque decimatione seu collecta aliqua, preter decimas, quas per omnia loca prenotata, ex mea concessione, et meorum antecessorum, colligere debet integre et exigere idem archiepiscopus et sui successores, sine contradictione temporibus perpetuis, ita tamen, quod predicta omnia tu et tui successores et ecclesia spalatensis possideant pacifice et quiete. Si quis vero huic donationi ac confirmationi mee, contrarius existerit, iratum habeat trinum et unum deum, et maledictionem trecentorum decem et octo patrum et aliorum sanctorum incurrat. Et cum Juda proditore dampnetur eterno supplicio, atque LX libras auri persoluat ac componat, quorum medietas regali inferatur fisco, altera autem pro thesauro prefate ecclesie spalletensis. Acta sunt hec, ante noticiam horum testium: videlicet: Gregorii venerabilis episcopi Chroatensis, Johannis abbatis cenobii sancti Bartholomei, Adami iuppani nonensis, Stresegne breberestici, Dessimiri corbaustici, Dominici iadrensis sacerdotis, et Stephani cape(lani) sancti Nicholai, et aliorum multorum, in quorum omnium testimonium et memoriam perpetuam, presentis priuilegii paginam, mei sigilli characteris appensione feci muniri.

Listina ova prepisana je na pergameni oko g. 1318—1348 za vrijeme Dominika nadbiskupa spljetskoga. Razderana je na više miestih, osobito od spoda fali skoro trećina od pergamene. Čuva se u dvorskom arhivu bečkom, među pismi arkiva spljetskog. Spalato. K. XVI.

CC. 1078.

Stjepan vojvoda, nećak kralja Kresimira, ostavivši po naputku svećenikah sve časti svjetske, otišav u samostan svetoga Stjepana, daruje istomu samostanu dvojica sela.

In nomine Christi. Ego Stephanus, olim dux illustris Croatorum, cum graui morbo oppressus conuocari iussissem venerabiles sacerdotes regni Crobatie, qui grauioribus anime mee morbis medicinam adhiberent, de illorum consilio me transferendum curaui

ad monasterium sancti Stephani protomartiris, ubi ducis titulo et dignitate omni deposita, locum meo sepulchro designavi; et rogas abbatem, ut me assiduis precibus deo commendaret, eidem cenobio, pro subsidio et expiatione anime mee, duo predia ex meo patrimonio concessi, apud pontem Atneslug, quod adiacet prediis nepotis mei, atque usque ad fluuium porrigitur; alterum per territorium Brestempotock protenditur, et eodem fluuio iisdemque prediis terminatur. Hec acta sunt coram Suinimiro rege, ac domino meo, Lepa regina, Radouano regis filio, Petro presbytero cardinali, et romane ecclesie legato, Laurentio archiepiscopo, Gregorio episcopo, Joanne abbate s. Bartholomei, Ursone abbate s. Moysis, Aldrea et Nicolao regio sacello prepositis. Ego vero Theodorus, scriba domini regis, has tabulas confeci, et testis adfui. Ego autem presbyter Sabatius notarius iuratus communis, ex ipso autografo hoc exemplum in hoc libro totidem verbis descripsi.

Farlati Illir. Sacr. T. III. p. 153.

CCl. 1078. U Kninu.

Svenimir kralj hrvatski potvrđuje samostanu kaludjerica sv. Marije u Zadru, kralja Kresimira darovanje zemljišta Tokinje (List. br. CXLV).

Ego Suinimir, rex Chroatie atque Dalmatie, concedo, firmo et corrobore coram Laurentio archiepiscopo, et Johanne abbate sancti Bartolomei, et Andrea nostro capellano, et Dominico tepize, et Crenia iuppano, hanc donationem, quam dedit antecessor noster rex Cresiwir, monasterio sancte Marie sito Jadere, de terris in Tochinia, et de conditione sicut in suprascripta continetur cartula. Hoc actum est in Teneno. Anno dominice incarnationis millesimo septuagesimo octauo.

Iz zapisnika samostana sv. Marije u Zadru.

CCII. Oko g. 1078.

Pribina Gušić daruje Kamenjane, a Dubrova svak Nikiforov, prodaje zemlju Naruk samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu,

De terra in Chamennani que fuit Prebinnne Gussichii, filii Priuanego.

Terra autem in Chamennani, que incipit ab orientis puteo ad usque alium puteum occidentis, de latitudine vero ad usque latus boreale, quicquid est ibi arabile, effectus ibidem unus ex fratribus, donauit eidem monasterio Prebinna Gussichius. Et hanc terram concessit ei rex Chressimir pro benedictione post tonsionem capillorum, testibus his: Jurainna iupano, Vuerdata, filio Apridzi, Johanne schytanossa regis Suuinimir, Thaisa, filio Jurra et fere omnibus villanis de his tribus vicis, silicet Treizizi, Vchichi et Chamennani et Michael castellano, et Drago et Gregorio.

De terra in Narach quam vendidit socer Dubroa Nikifori.

Est terra in Narach, quam emit abbas Lupus octo solidis a sochro Nikifori Jadere, et est sex locis diuisa. Testibus his: Slaiza Duornich et Chalaïnna, Nikiforo grasso Thesinna et filio eius et Deilgaza.

Polichorion. U arkivu zadarske gubernije.

CCIII. Oko g. 1078.

Popis medjah zemljištu Petricani, pripadajućega samostanu kaludjerica h svete Marije u Zadru.

Hii sunt termini terrarum ecclesie sancte Marie monacharum, que permanent in loco, qui dicitur Petrizani. Primum incipiendo a mari usque ad puteum, qui est iuxta terram sancti Platonis, et ab eodem puteo usque ad bregum, qui est ad superiori parte, quemadmodum dictus bregus discurrit, ab australi parte super aquam. Et a terra Desinne, filii Mrate, usque ad puteum, usque ibi conuicimus. Valis magna sicut iacet usque ad carsum, et a carso quemadmodum bregus iacet usque ad mare supra terram Desinne, filii Mrate, a boreali parte, ut bregus iacet, usque ad puteum, a puteo vero usque ad carsum et a carso usque dum homo potest laborare. Deinde veniens in dextra parte ad solis occasum, incipiens a carso, in quo quidam erat oliua, usque ad terram Miche nepotis, filii Grilize. Postea inde descendens et veniens usque ad terram Petri Farine, ut ferebatur. Hec omnes sunt terre cenobii sancte Marie, quas a quibusdam ratione conuicimus sub tempore Cerne, Cucille filii, prudentissimi viri, nostri aduocati.

Iz zapisnika kaludjerica h sv. Marije u Zadru.

CCIV. 1079. 4. listopada. U Rimu.

Grgur VII. papa savjetuje i zapovjeda Veselinu plemenitomu vitezu, koji bijaše podigo bunu proti kralju Svenimiru, neka nevojuje proti njemu, ako neće da ga stigne mač osвете sv. Petra.

Wezolino nobili militi.

Gregorius episcopus, seruus seruorum dei. Wezelino nobili militi salutem et apostolicam benedictionem. Scias nos de prudentia tua multum mirari, ut qui te esse dudum beato Petro et nobis fidelem promiseris, contra eum, quem in Dalmatia regem auctoritas apostolica constituit, tu modo coneris insurgere. Quapropter nobilitatem tuam monemus, et ex parte beati Petri precipimus, ut aduersus iam dictum regem deinceps arma capere non presumas; sciens, quicquid in illum ausus fueris, procul dubio te in apostolicam sedem facturum. Si vero aduersus ipsum aliquid te forte dicis habere, a nobis iudicium debes expetere, et expectare iustitiam potius, quam contra eum ad iniuriam sedis apostolice manus tuas armare. Quod si te temeritatis tue non penituerit, sed contra mandatum nostrum contumaciter ire temptaueris; scias indubitanter, quia gladium beati (Petri) in audaciam tuam euaginabimus, et eodem pertinaciam tuam, et omnium, qui tibi in ea re fauerint, nisi resipiscas, mulctabimus. Si vero obediens, sicut christianum decet, prudenter extiteris, gratiam beati Petri et apostolice sedis benedictionem, sicut obtemperans filius, consequeris. Data Rome IIII. nonas Octobris, indictione tertia.

Iz vaticanskoga rukopisa: Gregorii VII. Bullarum. Lib. VII. Epistola 4. str. 174.

CCV. Oko g. 1080.

Brana udova, sa svojim sinovi, daje njeke zemlje kod Sekirice i pod Stilbom samostanu sv. Petra kod Solina.

Memoratorium facio ego Brana una cum filiis meis, videlicet Dragus priur tragurinus, nec non Vlcina, de terris, que sunt a Sekyriza subtus Stilbica. Volumus et

confirmamus, ut sit in monasterio sancti Petri principis apostolorum, pro remedio anime nostre, meique viri, nec non filiorum meorum. Quod si, quod absit, aliquis preter quod precipimus, egerit, iratum habeat trinum et unum deum, et nostram maledictionem consequatur. Hec oblata sunt coram Duimo priore et Georgius Discha, et omnes monachos sancti Benedicti.

Iz registah samostana sv. Petra gumajskoga, u arkivu kaptola spljetskog str. 15.

CCVI. Oko g. 1080.

Ivan Slovinac kaludjer daruje samostanu sv. Ivana u Belgradu neki posjed u Gorici.

Ioannes Sclausus, et idem monachus, concessit eidem monasterio (sancti Joannis in Belgrado) totum suum alodium, quod est in Agorizo, volente ac collaudante suo fratre Nosdra, in horum presentia testium: Regis videlicet Suinimiri, suorumque nobilium iuppanorum Stressinne Berberistich et Jacobi tepzonis, et Jure nonensis iuppani, Madii abbatis sancti Grisogoni, cum quibusdam suis monachis.

Polichorion u arkivu zadarskoga gubernija i Lucius Memorie di. Tran. p. 495.

CCVII. Oko g. 1080.

Popis različitih darovah učinjenih samostanu sv. Ivana ev. u Belgradu, za vrieme Maja opata istoga samostana.

De terra in loco Narach.

Est et alia ibidem quam emit M. abbas, Lupi a(bbatis) successor, octo solidis de Chalaïna et Junassa, quinque locis dispertita. Testibus his.

De alia terra in eodem loco.

Est et alia ibidem quam emit ille idem abbas. M. a Desinna pro X romanatis a filio Bolemiri et a nepote Radaniza, cum petris, aquis, siluis et omnibus suis appendiciis. Testibus his: Šeimolli duornich et Chalenna et Petro de vico Treizizi et Deilgaza et Zudinna. Hec autem sunt nomina aorum illius, qui hoc territorium vendidit: Cyprianus auus eius, auia Helena, pater eius Clonimir. Ipse autem venditor nominatus est Ubladicha de Chelmennani, cuius venditionis sunt hii testes idonei: Lampredius, Michail, Petrus longus, Nychiforus, Prestancius.

De terra Pissachani in eodem loco.

Est et ibidem alia quam emit ille idem abbas M. XXXV. solidis de Pissachani, et quicquid pertinebat illi terre in aquis, petris, siluis. Testibus his: Stresinna Berberistich et quinque suis militibus, et Streisata, Suinimiri regis auunculo.

De terra ad muros quam vendidit Pribinego.

Eidem monasterio vendidit suam terram, que est ad muros, Pribinego et sui parentes pro VII solidis. Testibus his, Chruchenna postiuppo, et Vitale suo genero, et Charabiza, et hoc sub tempore abbatis M.

De territorio Thasa in Elzani.

Eidem monasterio vendidit totum suum territorium in Elzani, Thasa, filius Jurra pro XV romanatis, et hoc sub tempore abbatis M. testibus his: Radoslao, Musan, Lisizai, et Stephano fratre Radoslai, et Milodrago, et Jurainna, Jacono, et Vuerdata, Aprizonis filio.

De territorio quod vendidit Zouinna et sui fratres.

Eidem monasterio in eodem territorio vendidit suam terram Zouinna et fratres eius Juuaza et alii duo pro XV romanatis, testibus his: Radoslao et suo fratre Stephano, et Vechedrach filio Chroatini, et Bosithecha de Coquichino vico, et fere omnibus villanis de Gaunichi vico, et Andrea commercario, et Dabrize Napisdimecho, et hoc sub tempore abbatis M.

De vinea in territorio na Sumoch.

Andreas Gussichius, Prebinego filius, vendidit eidem monasterio pro duobus bonis equis bonam vineam in territorio Sumochui nasseri, cum idoneis testibus: videlicet, presbytero Nasseri, Dabrazai, Charabizi, Desinna et fratre suo Symone, suoque fratre.

De curte Thasa in Crastani.

Thasa Gussychius, Gurgi filius, pro vite superne gloria, concessit eidem monasterio curtem in Crastani, quam habuit ab Jodrochina, testibus his: Prebinna, filio Beroe, Jurainna et Budinna fratre eius, filiis Petri, sub tempore abbatis M.

De curte Petri in Lessani.

Petrus, Semiuiti filius, curtem in Lessani cum tota illius pertinentia pro eterna gloria concessit eidem monasterio, pro qua et optimum equum a parte fratrum habuit, testibus his: Jurainna, Jacono, et Musan, Lisizai, Milodrago, sub M. abbatis tempore.

De terra in Sydraga, quam emit abbas M. de Jacobo, filio Priuanego.

Est et terra in Sydraga, pro cuius parte media donauit abbas M. optimum equum, et unum solidum romanatum Jacobo, filio Priuanego, alteram vero partem dedit Thechenna filius Vuerdenna pro sua et animabus parentum. His testibus idoneis: Petro, filio Madii, et Prestancio et Michael et Prebinna et suo fratre Tholimir.

De territorio in insula sancti Johannis euangeliste.

In valle Pagnana Candulus presbyter dedit terram eidem monasterio, effectus ibidem monachus.

De terra in eadem valle Pagnana.

Abbas P. emit terram in eodem loco supra ecclesiam sancti Alexandri, a quodam absaritano, pro IIII. solidis romanatis.

De terra quam donauit Vuerdata filius Aprizonis.

Vuerdata, Aprizonis filius, donauit terram in Nabryskie eidem monasterio pro sua et parentum animabus, tamen tam pro ea, quam et caritatis indicio accepit a fratribus unum equum valentem VIII romanatos, testibus Lisizai, Radoslao, Jurainna, Jacono, et hoc sub tempore abbatis M.

De terra in Nabrese.

Madius abbas cum suis fratribus in Nabrese comparauit terram pro XV solid. romanorum de Suinidrago Trebenignanin, testibus: Chruchenna postiuppo, et fere omnibus villanis qui sunt in Jaggognani, et aliis qui sunt in Lesani, et Vitale genero postiuppi, et Pecchai.

De terra Madii filii Armati.

Est et alia ibidem pro qua M. abbas mutuauit alias terras cum Madio, filio Armati in Pustimano, eas dico terras, que fuerunt regine, et illam, que fuit nurus Dragazai.

De terra Dese archipresbyteri in valle Sustina.

Archipresbyter Desa, filius presbyteri Johannis, vendidit eidem monasterio terram in valle Sustina, et aliam terre peciam ab occidente iuxta puteum.

Polichorion. U arkivu zadarskoga gubernija.

CCVIII. Oko g. 1070—1080.

Popis zemaljah samostana kaludjerica sv. Benedikta u Splietu.

Hoc est territorium monasterii sancti Benedicti. Imprimis namque est terra a Funtaneila, in capite vie, in parte manu dextere, qui tendit ad sanctum Stephanum. Est et alia terra supra — via, que similiter tendit ad sanctum Stephanum, cui adiacet ex parte pelagi valle sancti Stephani, quam prephatam terram dedit Dominicus Galate. Est terra in Murnano supra mare, et suptus vico iuxta ecclesiam sancti Domnii. Est et alia regia terra ibidem — — — — — no s — — — — s ante nominate — — — iuxta ecclesiam sancti Domnii. Est terra supra via iuxta ecclesiam sancti Petri. Est terra a castel — — — — — — — a, supra mare. Est terra in Murnano supra calle suptus monte, et ibidem est terra iuxta ipsa terra supra via suptus. Est terra Balechia iuxta terra Pachiare. Et alia terra ibidem a Balechia et ambe suptus calle antiqua. Est vero terra in loco qui Spinunti nominatur supra mare, suptus ecclesia s. Marie, et inter ipsa est via, que incipit a prephata ecclesia, et tendit usque ad mare. Est et alia terra in Spinunti suptus ecclesia sancte Marie, suptus via antiqua, ex parte manu sinistre. Est tercia pecia terre ibidem suptus via antiqua, ex parte manu sinistre, veniente a mare et redeunte ad ciuitatem. Est quarta pecia terre in Spinunti prope ecclesiam sancti Nicolai. Est quinta pecia terre in Spinunti iuxta ea. Et est denique terra in loco qui Cri — — ce vocitatur. Est autem terra in Laureto in qua seminantur septem modia. Et ibidem est una peciola terre. Est namque tercia pecia terre in Laureto. Est et quarta pecia terre in Laureto. Est autem quinta pecia terre in Laureto. Et est sexta pecia terre in Laureto, qui tendit usque ad viam sancti Cassiani. Est septima pecia terre in Laureto iuxta via que tendit ad puteum sancti Cassiani, ex parte manu sinistre, quam ante nominatam terram nuper tempore eam dedit Petrizo filius Theodori Tiberi, pro anima sua. Est terra iuxta ecclesiam sancti Cassiani. Et ibidem est terra prope ipsa terra. Est terra supra via, que tendit a Salona ex parte manu sinistre. Est terra suptus secunda grippa de Lagaronum, que est ex parte occidentis, et ipsa terra ex tribus partibus est circumdata cum viis. Est autem terra ad Lagaronum magna, supra via, que tendit ad puteum ex parte orientis, et alia via adiacet sibi ex parte aquilonis. Et ibidem est terra ex alia parte vie sinistre iuxta prephata terra. Est terra ad caput de Cumano in qua seminatur videlicet II modia seminis, supra magna via que tendit ad Salonam. Et ibidem ad caput de Cumano est terra iuxta terram ecclesie sancti Petri de Danacie presbiteri, ex parte occidentis, de via que tendit ad Pilatam. Et ibidem est terra ex alia parte vie orientis. Est terra in capite Panuli supra magna via, que tendit ad Salona ex parte pelagi. Est valle in loco qui Pilato vocitatur ex parte occidentis, suptus via, que tendit ad aquam. Est magna terra ad sanctum Thomam ex parte boree supra mare. Est terra — — — a ecclesia sancti Thome ex parte orientis iuxta terra sancte trinitatis. Et ibidem ad sanctum Thomam est magna terra, que adiacet ex pelagi. Et ibidem iuxta ipsa terra est magna terra, que adiacet ex parte orientis et ex parte pelagi. Est terra ad Lagaronum supra via, que tendit ad sanctum Paulum ex parte orientis, inter duas grippas. Est terra in Muchia de Mirculano, maxima ex parte orientis, de via, que tendit ad Muchia. Est terra supra paludo suptus via que tendit ad Mirculano ex parte occidentis suptus grippa. Est terra in loco qui Cruce vocitatur supra via que tendit ad Mirculano. Et alia ibidem est terra suptus

ipsa terra ex alia parte vie iuxta terra sancti Laurentii. Est terra in Conscaco in Dolcio cui ex parte meridiana adiacet terra sancti Domnii, que protenduntur versus orientem, usque ad conductum magnum aque, et supra est terra eiusdem ecclesie.

Listina pisana na pergameni, na više miestih oštećena, čuva se u zemaljskom arhivu u Zagrebu, medju najstarijimi pismi Doc. X. S vana: Inuentarium territorii monasterii s. Benedicti.

CCIX. 1074—1080.

Petar Cerni sin Gumaja, sa svojom suprugom Anom, kćerju Mojslave, daruje samostanu sv. Petru kod Solina mnoga sela i zemljišta, zajedno se popisuju i darovi od inijeh darovnikah.

In Christi nomine et eiusdem incarnationis; anno millesimo, octogesimo, indictione vero VIII (III). Temporibus quoque domini Laurentii venerabilis Spalatine sedis archiepiscopi. Regis Chroatorum Suinimiri, nec non Valizze prioris. Petrus ego Zerni, qui et Gumay filius, una cum domina Ana mea coniuge, filia scilicet Mayfaue.¹ Diuina docente clementia, ac plurimorum dei seruorum fulti consilio, salubre causa nostrorum defunctorum immo delictorum, redemptionis inniuimus consilium. Quatinus de nostro proprio conquestu, more fidelium, omnipotenti deo pro posse nostro aliquam portionem offerre possemus. Quodque deo iuuante expleri diffinimus. Igitur in loco qui dicitur Selle, circa ecclesiam sancti Stephani, que ditioni domini nostri videlicet beatissimi Domnii subiacet, cepimus ad honorem principis apostolorum omnium Petri ecclesiam construere, quamque deo permittente studio artificum compleuimus. Deinde iam peracta, conuocato presule iam memorato, ceterisque ministris ordinis diuini, v. idus mensis octobris, eandem consecrari rogauimus. Ad cuius solempnitatem quam plurimi Spalatinorum, Chroatorumque virorum, gratia remissionis seu absolutionis venerunt. Denique auctoritate duce diuina, prephatus archiepiscopus, cum ceteris sibi astantibus ministris, pro dotis eiusdem ecclesie nos exigere cepit. Nos vero pro viribus, et nostro posse, quecumque tamen necessaria eiusdem dei seruis dictantibus erant, optulimus ibi. In primis² quidem competentia officii missarum, librum missalem I. calicem argenteum, cum sua patena, et omni apparatu misse, librum passionum sanctorum I. antiphonium nocturnale I. psalterium I. Terras autem dedimus omnes que in circuitu eius habentur ecclesie, a confinio territorii prelibate ecclesie sancti Domnii, usque ad locum qui dicitur Saline, quicquid infra, est mons siue vallis, a maris ripa usque ad vineam Tilstocosse. Omnia enim ista nostro proprio acquisiuimus pretio, ideo in domo dei dedimus. Nam in primis terram in qua sita videtur ecclesia, comparauimus a Pribistrio pro duobus solidis, et uno modio frumenti, alio autem de sale, quod dedimus pro fine sibi, et hoc factum est coram Stephano filio iupani Pribinne, et presbitero Prodanno, et presbitero Dragsano, atque Girgi de Tugari. † Ibidem iuxta eandem terram, emimus terras a Zulo pro III. modis frumenti, et I. argenteum pro fine, coram Johanne Mesagalina, et Stephano Curano, Boledrugo de Tugari. † Insuper emimus Semianum a suis inimicis pro XL. romanatis, ipse autem non habens unde se redimeret, dedit mihi territorium, quod sui patris erat, ut ego diuiderem cum filio suo omne per medietatem, et in parte mea dedit totum territorium super ecclesia, et sibi retenit territorium in Malcin, et quod remaneret diuiderem; et sic a me liber abscessit.

Et hec conuentio ac diffinitio facta fuit ante ecclesiam in Nade, coram his no-

¹ Moyslaue. ² Do ovdje ima Farlati T. III. p. 154.

bilibus: scilicet presbitero Lasca, et alio presbitero Lasca, presbitero Prodano, presbitero Picna et Girgi de Tugari, et Draganego, et Habraham, et fratre suo Andrea, et omnibus eiusdem loci villanis, ac coram testibus aliis, quos a Spalato mecum duxi, Johanne filio Gastano, Petro filio Salati, et Bilza filio Girdeo. † Post hec vero Miroslauus cum filiis Michahelis a Cedeno quidem et Chualo, aduersus nostram diffinitionem hanc maligno spiritu concitatus surrexit, et non modicam partem de prephato territorio a me subtrahere cepit. A territorio Pribistrii usque sursum ad petram. Unde nos conuocatis iterum multis Spalatinorum nobilibus, inter quos etiam Jacobum Marianorum ducem cum suis militibus ibidem interesse rogauimus. Ante quorum presentia cum prefato decertauimus Miroslauo, ubi et conuentionem hisdem monentibus nobilibus cum eis denuo fecimus. Quapropter affirmauit nobis prephatas terras, quas subtraere volebat, et insuper nobis augmentauit monticellum, quod prope petra situm est, et valle similiter incipiente de Saline usque Satilie et de Satilie usque ad mare. Et dedimus sibi pro conuentione octoginta modia ordeï et unum solidum pro fine. Et ipse Miroslauo anteposuit se dicens: quicumque amodo voluerit te de hoc requirere, ego me omnibus pro te opponam. Actum est ante notitiam horum testium. Ducis videlicet iam dicti, et sui risari Sauide, ac certis militibus eius, et Dragisani filii Semiani, Girgi de Tugari, Habraham et fratre eius Jadreio, Dabronito setnico, et Semidrigo, et fratre eius Vilcizo, et alter frater Basili, et Draganego duornico, et fratre illius Boledrugo, Formini spalatini qui et Busica, presbiteri Petri Piseniza, Formini Platimisse, diaconi Duymi Boce, Grubitzane, Prodani et diaconi Dabri et aliorum multorum. † Nam post multorum annorum curricula decidi in infirmitatem, ut nulla spes euadendi esset, ideo votum voui in ipsa infirmitate, ut si ego conualescerem de infirmitate, in prefata ecclesia Petri apostoli ibi me totonderem, et habitum beatissimi Benedicti reciperem. Igitur dispensante diuina clemencia, surrexi de lectulo, et consilio et adiutorio Laurentii archiepiscopi, ceterorumque clericorum, in supra nominata ecclesia domnum Gregorium nostrum nepotem abbatem ordinauimus, et hoc quod voui, auxilio dei adimpleui. Set cum cepimus edificare domos, que necessaria erant fratribus, amiculo dei consumauimus. Quapropter consilio memorati abbatis, aliorumque fratrum, voluimus in nominato monticellum, quod comparaui a Miroslauo et a filiis Michahelis, vicum construere nostris famulis. Ceperunt Vilniki, nec non Prodanus duornico, cum omnibus Tugaranis, causa inuidie zeloque diaboli inflammati, resistere, dicentes: Non licet tibi construere vicum in monticellum, quia nostrum est, et ego illis: vallem et montem incipiente ex Saline usque Satilice, omnia mea sunt, quia emi a Miroslauo coram idoneis testimoniis. Attigit eo tempore venire in nostris partibus Slauizo rex, et Petrus banus, nec non Sarubba, causa discordie, que erat inter Slauizo et Lubomiro, unde vocauerunt nos ante hos nominatos viros omnes Tugarani, residentibus in ecclesia beati Petri, que sita est in Olmisi; scilicet coram Slauizo, nec non Petro et Sarubba. Ceperunt altercare nobiscum, et ita nobis indicauerunt, ut ego vocarem tres meliores ex prefatis testimoniis, videlicet presbiterum Petrum Piseniza, et Forminum Platimisse, nec non diaconum Duymum Boce, Igitur habii Spalatam, mecumque adduxi eos, et ad nominatas petras ascenderunt, et ita ut suprascriptum est, quia monticellum et vallem, et incipiente a Saline usque ad vineam Tilstocosse, totum nostrum esse testificauerunt. Coram Dabro diacono filio Dilli, presbitero Dominico Macica, presbitero Runtino, Duymo filio Lezamoza, Oliuerio, Rugata, Vlcina, Damanego, Dabro Petriti, Kerna de Tugari, Dragana Tilstocosse.

†. Et alias terras ultra torrentem comparauius a Juanizo pro I. sol. et pario de sola pro fine, coram Nycola et fratre suo Girgi. † Et comparauius terram aliam a

Dobrouto, et filio suo Dedomiro, que est supra terras sancti Stephani, sub rupe que vulgo dicitur Lav, pro VI. galetas vini et media pro fine, coram presbitero Urso, et diacono Dabro, Johanne Mesagalina, et Petro Carboni † Adhuc comparauius promunctorium, qui dicitur Pissi rit, a filiis Stephanizi, Petraccia et Sdedrugo, pro III. solidis, et duobus pariis de solis pro fine, coram Mesagalina, et Petro Carbone. † Ibidem prope vinea Nicolay comparauius vineam a Girgi fratre Nicole pro II. sol. et I. modium frumenti pro fine, coram Gregorio Cimpli, et Johanne Cotini. † Ibidem comparauius vineam a presbitero sancto Maximo pro I solido, et I. argenteum pro fine, coram Micha Masitulo, et Andrea de Tugari. †. Comparaui terram de Zulo infra nostras terras pro I. soli, et II. stara de sale pro fine, presbiter Madius Barbazani testis. † Emimus terram de Juannizo iuxta terra supranominati Zuli pro IIII modia de grano, et medio pro fine, Ante presenciam horum testimoniorum: Paulo Acina, Fusco Pece filio Miriza. † Adhuc quoque comparauius de Zulo terra prope meas terras pro III stara de grano, et alias de ipse Zulo emi terra subtus terras sancti Maximi, pro VII galetas vini, et I. prandium pro fine, presbiter Girgi, Pradano frater de Marco testes. † Et comparaui de Zuli supra terras sancti Domnii, secus meas terras pro IIII caseis, et IIII panibus pro fine, filio Calendulo, Zanni testes. † Emimus terram que pertinet ad Cozzinzani, iuxta territorium nostrum de Bozza, et de fratre eius, et de totis parentibus eius, pro I. pinguissima porca, et CCC. cepas pro fine. Ante hos testes: Boledrug, Pradano filio Semidrigo, Boiano filio Setnico, Boza, et fratre eius Vilcanus. † Ego Petrus comparaui terram in die sancti Benedicti de Drugana, et de fratre eius Bolano, terra que fuit de sancto Maximo infra territorium sancti Petri. Nam prefatus Drugana et Bolana mutauerunt suam terram a sancto Maximo, que habuerunt sursum, et mihi ista deorsum vendiderunt pro IIII soli et I modio de sale pro fine, presbiter Johannes raguseus testis, Anastasius presbiter testis, et alius Johannes testis. Johanne filio Paulezze. Ista sunt testimonia Raguseorum: Sabatius subdiaconus filius Cepuci, Velconiza filio Dabrazza testes, Andreas presbiter, et Dretillo celarius testes. † Et aliam terram comparaui de Bolano filio Dabrouito supra terras sancti Maximi, pro II soli, et I. modio de grano pro fine, Duornico Dragonego, et Johannes Calendulo filio testes. † Et emi tres pezze de terra supranominata de fratre eius Dragano, pro I modio frumenti, et II. stara de sale pro fine, Draganego duornico testis. Ibidem comparaui terram ubi dicitur Grebeni, de filiis Semidrugi, Pradano et Drugana, pro XX vellera ouium, et II. pro fine, Ursane filio Junzze testis, et omnes terras que habuerunt supra Grebeni, totam comparaui a prenomatis fratribus pro I soli, et II. vellera, et tres cubiti de lenzo pro fine, Ursana Junzze testis, Draganego testis † Et emi a Vilkizo auunculo Pradani terras, incipientes a terra Dragane usque ad terras Zurili, et usque ad terras Vitaze, que sursum sunt pro v. modis frumenti, et medio I caseum pro fine, coram Draganego duornico, et Calendulo. Ibidem emi terram de Vitaza, supra ipsas terras pro III modio frumenti, et medio, et I caseum pro fine, magister filio Calendulo, et Boledrugo, et Zuli testes. † Et emi terram de Zurillo, et de filio eius Dabriki, pro I sol et II galetas vini pro fine, coram Girdana Tilstacossa, et Draganego duornico † Et alia terra comparaui ab ipso Zurillo in loco ubi dicitur Arca, supra terras sancti Stephani, pro VII galetas vini et meza pro fine, filio Kalendulo, et Bolledrugo, nec non Jadrei, qui fuit a Cataro, testes. † Comparaui vineas de Draganego Vites, et terra pro XI. sol. et I. modio sale pro fine, coram Girgi, Habraham, et setnico Dabrauito. † Et de ipso Draganego comparaui aliam terram a Bresteni pro I sol. et I. ouis pro fine, coram Semiano et Girgi. † Comparaui terra, a Jnuela longa iuxta meas terras de Juanizo pro

medio sol. et I. capra pro fine, coram filio Dragisani, et Draganego, et filio Calendulo. † Et emi terra a Grubizo aurifico, incipiente, de Stilbiza, usque deorsum ad terras prioris Tragurii, coram nostro abbate, et presbitero Paulino, et filio Calendulo, et Zurillo pro III. capras, et I. modio frumenti pro fine. † Et emi terram de consobrino suo Zura aurifico, ibidem iuxta eum, pro I. modio ordeï, et I. caseum pro fine, coram Draganego et Zuli. † Et emi vinea de Dabressa sursum iuxta Boledrugo pro IIII. sol. et I. modio salis pro fine, coram Girgi. Comparauï de fratre suo Martino vineam, que est a Surbo pro I. sol. et I. modio salis pro fine, coram Girgi. † Et emi terram a Prasizo que fuit avio meo Michazza, quam vendidit uxor eius, et ego redemi eam ab illorum nepotibus, qui eum comparauerant, videlicet: a Vrascana Metazza et de consobrino eius Velcai et Michazza filio Jadrei, pro X. sol. et II. argentei, atque II. galetas vini pro fine, coram Osrizzo podzuppo, et Togedrago cluzaro, et Vilcana brauaro, Petrana Scurpunne, Balla, Duymo, Dragauto. † Adhuc quoque comparaui terram supra Salona, ubi dicitur a Suatizzo, de nepote de Vale pro v. sol. et medio pro fine, coram Sinize et Rarara. † Deinde comparaui locum in Salona a Gribiza nepote de Daza pro II. sol et I. modio de sale pro fine. Ante presentiam Jacobi Morstici, et sue uxoris, et in ipso loco statui molendinum, et in ipsa domo prefata emi locum de filio Eruizo Nesnu, et de nepote eius pro II. sol. et mezo, et I. galetas pro fine, coram eodem Jacobo Morstico, Velioco cum filio suo, Gregorio podzuppo, Vuca Cotino. Deinde post multos annos insurrexerunt contra me nepus suus, et filius Vilcane brauari Johannes, volentes per iniustitiam tollere prefatum molendinum. Unde preiudicauit eos Vilcana brauare ita, dicente: filii, sine (iure vultis) requirere prefatum molendinum, quia prauè illum requiris. Nam ego scio quod pretium tulit exinde, et pretium dedit Ciele pro seruitute sua, coram presentia Dobromiri filii Saraceni, et filio Tripuni Zurra, puer Dedo. † Deinde comparaui similiter in ipsam domum locum de Vilcana filio Martino Locarda pro II. sol. et I. modio de sale pro fine, Formino Platamissa, et Benedicto Orbazai, atque Vicha testes † Et emi in alio loco quarta pars de memorato loco de Semina, et de fratre eius pro II. modio de grano et medio, et meza galeta vini, et III. pani pro fine, coram Vlcina Trubillo, et Petro de Muto, et Zanni de Maraldo. † Et emi quarta pars in ipsum locum de Drasizo filiastro de Crasano, pro I. sol. et meza galeta vini pro fine. Coram Formino Platamissa, et Benedicto Orbazai. † Denique comporauï medietatem de ipsum suprascriptum locum a presbitero veterano qui cantat missam in sancti Joannis aram, pro II. sol et I. galeta vini pro fine, coram Prodano nepus de Mattana, presbiter Marco, diaconus Dabro, Duymo de Tulo testes. † Adhuc vero comparaui seruum nomine Cyprianum, cum filiis et filiabus, et vincis que sunt super callem, sub ecclesia sancti Maximi pro fine. A Nycola pro XV. sol. coram Petro Cegaita, Johanne de Porta, Dabro Laudula, Fusco Pucipauï. In eadem ecclesia dedimus seruum nomine Nycolaum, cum uxore sua Dabrina, cum filiis et filiabus, ac vineis suis, que (sunt) iuxta vineas Cypriani, quia comparaui illum aliis a fratre suo Girgi. Nam prenomìnatus Nicola sit in ipsa ecclesia coram Lucaro et multis, et dedimus illum per manum suo fratri Girgi prenomìnato, coram Stephano iupano, Formino Platimissa. † Comparauï nomine Negozaï, a Duymo filio Stresinna, pro VI. sol. pro fine, coram Fusco Tiberi, et Drago muti. Similiter comparaui seruum nomine Dragaza a presbitero de Orechoa pro v. sol coram Basilio Stasucco, et Lempredio Cybriulo, cui et c. pecora et II. vacce atque par bouum dedimus ad opus eiusdem ecclesie, et sit ibidem. † Emimus puerum adhuc paruum qui nuncupatur Slobba, a suo genitore, quem studio literarum erudiri fecimus, quemque libertauimus, et usque

ad presbiterii honore sublimari fecimus, ad eiusdem ecclesie opus, ibi illum perpetuo manere volumus. Et dedimus Petrum Dracculum, quem comparaui a Catarinis pro III. sol. Comparaui Zorzi Dracculum a Bartholeo setnico, pro VII. sol. coram archiepiscopo, et Johanne capellano, pro fine. Comparaui seruum Andriulum nomine, qui dedi patri suo XL. sol. ad laborem, et non habenti unde reddere, tuli prenominatum filium pro sol. Comparaui pro I. sol. et I. staro de grano pro fine, in tali pacto, ut si daret seruum similem sui, liber abscederet, sin autem non, perpetuum fieret ecclesie seruus, coram omnes fratres, et coram sorore sua, hoc firmatum est. Denique comparaui seruum nomine Pribilum ex Olmisanis pro IIII. sol. de Preda, et Gradinna. Comparaui seruum nomine Bolezzo filio Vlasizo de Preda et ex Desa, pro VII. sol. coram omnes monachos. Ad hec comparaui seruum nomine Dragadet de Gurgi filio Boriuoy, pro uno mernico, qui fuit per manupriso de Ludino, et ipse mediator ex seruo. Denique comparaui seruum nomine Dedona, cum filio de mulier Casari, et de filiis suis, pro III. solidis pro fine, ante ecclesiam, et coram omnes monachi, et omnes Tugarini. Adhuc quoque comparaui seruum nomine Maracus de Radaslano de Narente pro I. caballum pro fine. Comparaui seruum nomine Vilcota quod dedit mihi Tollanus per seruum quem mihi furauit Miroslauo pater Tollani pro manupriso, coram Bartholy setniquo. Comparaui seruum Radouano nomine, ex Campisanis, pro X. sol. et Dedullum per manum ad Ursanum de Sirnounyze. Denique comparaui seruum filius Mirane, et dedit michi per se puerulum nomine Bratessa, coram Brano iupano, et filio eius et prenominatus filius Mirane pro manupriso. Et emi seruum nomine Nycola, et soror eius nomine Marina, ex monachis sancti Bartholomei, pro IIII. sol. pro fine. Comparaui seruum nomine Desinna de Micha Tigala pro VII. sol. pro fine, pro manupriso pater suus Vilconiza, coram Sarubba iupano, et Gregorio Scapule, et Nyciforo filio Telina. Denique comparaui seruum uomine Lubizo de Gruba filio Purci, pro I. ancilla, et I. seruiolum, rogante me patre suo, ut illum redimerem. Coram Marslico Rusino, et Grubizo suo consobрино, pater vero suus per manupriso, et mater. Ante presentiam horum testimoniorum: Duymo de Srenine, et Vilkiki, et nepos suus Pradano, et omnes monachi. Comparaui seruum nomine Raccana, qui fuit Usemiro, de Subbenzani pro III. sol. pro fine. Comparaui Lutizo seruum, nam ipse Lutizo michi debebat III. sol. non habenti unde redderet, dedit se michi seruum, coram duo filii Ededrago et Stiglizo. Comparaui seruum nomine Perinna, pro II. sol. pro fine. Dedit hic Zacharia filium suum Chuduli nomine, ut esset seruus sancti Petri pro III. sol. pro fine Et Raccana similiter dedit filium suum Belatiza, in prefata ecclesia in sempiternum. Denique Dabressa dedit filium Strosit, in memorata ecclesia ut esset seruus in sempiternum. Comparaui seruum nomine Velcoz de Nebistan, pro II. sol. pro fine. Utecha, et duo filii, sint similiter in ecclesia sancti Petri. Porcarus similiter se dedit in nominata ecclesia, atque illum curauit Decara abbas cum magno dispendio, quam habebat in capite. Comparaui medium molium de Brataza fratre Zezani, quem dedit Criuali¹ rex pro XXV. cubiti de Lenzo, et I. galeta de vino pro fine, coram Madio longo, et Formino Salato, et alium medium fuit de sancto Petro, dedit illum mihi presbyter, et omnes serui sancti Petri, ut illum laborarem, ut fieret medietas michi, et alia medietas illis. Coram duo filii Cacaunti, et duo filii Riulli. Omnia ista, que hic prelibata sunt, volumus in sempiternum ecclesiam habere. Nostri autem filiis ad regendum hec omnia committimus, sed tali modo, ut que ibi suntoblata, regant, custodiant, conseruent, et ab omni perturbationis incursu defendant. Cotidianum

¹ Triuali.

ut habeant officium, elaborent non ad opus suum, set ad ecclesie, et ibi seruientibus, illud custodiant, quod si, quod absit, aliquis eorum aliter preter quod precipimus egerit, ut ad suum opus illud retinuerit, iratum habeat trinum, et unum deum, et maledictionem CCCX. et VIII. sanctorum patrum consequatur, et in perpetuo nostram possideat maledictionem †. (Tu sliedi druga bilježka koja ovamo nespada).

Comparaui curtem in Brazza de Tessen Pupazuro, a Gomilie omnes agros, et vineas, coram omnibus insulanis. †.

Comparaui vineas in Toednico de Cipriano, et aliam comparaui vineam ab ipso Cipriano, ad viam que ducit ad vicum, pro III. sol. pro fine, coram Usemiro. †. Et emi terram ubi dicitur a Praszo, que fuit avio meo Michazzo, quam vendidit mulier eius, et ego redemi eam ex illorum nepotibus, qui eam comparauerunt, videlicet a Vrascana, Martazza, et de consobrino eius Vilcai, et a Michazza filio Jadrei, pro X. sol. et II. argentei, ac. II. galetas vini pro fine, coram Astrizo podsuppo et Togedrago Cluzaro, et Vilcana brauaro, Damiano filio Matana, Petrana filio Scurpune, Balla, Duymo Dragauti.

Post hec vero Suinimir rex dederat Stresi avunculi sui totas terras, que erant in Masaro, et incipiente a Salona usque Biaki, ut ipse tolleret tributum ab eis. Denique volebat michi per vim tollere memoratam terram, ita dicendo, quod essent regales. Nam ego statim iui ad Suinimirum in Subenico, et duxi mecum venditores terre et — — — recti quod ipsa terra non esset regalis, nisi illorum qui eam vendiderunt, tam de ista terra, quam de illa, quam comparaui in Vrana a Cillaua Niwa. Unde mihi confirmavit prefatus rex nominatas terras, ut nullus deinceps inde querimonias faceret, et etiam maledictionem dedit omnibus, qui eam quesierint. Ante Laurentium archiepiscopum, Abbatem sancti Bartholomei, Duymum priorem, abbatem sancti Stephani, Dabrum Platichlebi, et Jacobum Marsticum, Dauarado duornicum, Ulcina Sagorsticum, presbiterum Petrum cardinalem, Johannem capellanum, Duymo podsuppum. †. Adhec emi terras a filiis Viseni, Desizo, et Bogdano, et aliis fratribus, in loco ubi dicitur Podspilize, cognomento Mirizo, terra et silua, et petras, totum quod est in Mirizo, pro VI. sol. pro fine, et medium besuetie. Coram his testibus: presbitero Dabro filio Telina, diacono Micha Jurre filio, diacono Cernata filius Pradanni Pecce, diacono Dabro filius Petrici, Ulcina filius Climini, Grubo filio Bipirelle, Paulo Acina, Drase Hanzulo nepus Zune, Stano filii Petrici. Et ego Diti filius diaconus Dabro, sicut audiui a prefatis testibus sic scripsi. †

Denique emi de Germano presbytero pronepote Tamali, tertiam partem ecclesie sancti Martini, que est sita in monte grasso, et totas terras que pertinent de Tamali, pro III. sol. et medium pro fine, coram his testibus: Nyciforo nepote Cini, Gauzulo filio Scana-cani, et Cegayta, Trunzanni filio Rugate, nec non Paulo Acina, Dominicus abbas sancti Stephani, Johannes filius Putipani. et Sennica, atque Ciela. †.

Emi vineas de Vilcumiro fratre Prede, subtus ecclesia sancti Maximi, que fuit a Rabizo, pro XII. galetas vini, et I. porca pro fine, coram Germano Tamali, et Paulino monacho, et ceterorum monachorum. †.

Post hec vero emi ex Girdana medietatem de vinea, que est, ubi dicitur in Bresti, totam sibi pertinet, pro I. soli, et medium pro fine modium de grano. Coram Zirnugo, et Clonimiro fratre Grubti, et Vitau fratre duornico, et abbas cum suis monachis, et ego Dabrus diaconus sicut audiui ex memoratis testibus sic scripsi. †

Denique emi de muliere Beneda, et ex filiis suis vinea que est subtus sancta Maria, que vocatur Nache, prope mare, pro I. modie de grano, et I. staro pro fine, Girdana, et omnes monachi testes. †.

Comparauī filiam, Scarane cum filio suo Nadeia pro I. sol. et II. stara de grano pro fine, Pradano duornico, et fratre eius testes. †.

Post hec emi mulier Neuadi cum filia sua, pro I. sol. et I. libra de lino pro fine, ante Pradano duornico, et fratre eius, et Boledrugo de naconale, et Kerna de Tugar cum fratre suo Belata, et Girdana. Ego Dabro diaconus scriptor sum et testis. †.

Ad hec comparauī mater Striani de Purnecha filio prioris pro III. soli. et filiam comparauī de Longobardis, pro X. sol. in tali tenore, ut sint omnes fratres et sorores in seruitute. Duymus prior, et filius eius testes. †.

Emi d. Bratizo filio Chudina, vineam, et agrum a Bresti secus me, pro IIII. galetas de vino, et media pro fine, Cirnotta, et presbitero Cechizo, et diaconus Stephanus t.

Iz registah samostana sv. Petra gumajskoga, rukopis XII vjeka, u arhivu kaptola spljetskoga. str. 1. te iz novijeg rukopisa: Instrumenta mensae archiepiscopatus Spalatensis, u bivšoj mojoj sbirci broj 287. str. 43.

CCX. Oko g. 1080.

Njeki Petrić naznačuje razne po sebi kupljene zemlje koje kao kaludjer darova samostanu sv. Petra gumajskoga.

Breuem recordationem ego Petrizo facio de conuentione quam feci cum Ludino filio Mirosalao, quando illum retinui Spalato apud me. Nam dimisi sibi duos seruos, et trecentos porcos, tali quidem tenore, ut si deinceps michi faceret aliquod damnum, isti parentes eius, scilicet: Vilcano de Goynego, et Braniza, et Vekemiro, et Jerosalao, et Slauizo frater eius, et duo nepotes filii Casari, et omnes parentes iurauerunt, etiam ipse Ludinus, ut michi componerent damnum prenominati parentes, insuper et nepta dedi ei baptizare.

Post hec habii ad monasterium, set ipse non quieuit facere mihi damnum, venit et deuastauit totam villam meam, cepit quatuor seruos, et duas ancillas, et patrem ancillarum flagellauit usque ad mortem, et cepit duos optimos equos, et unum mulum, et tres boues, et due vacce, et quinque tele de sagis, habentes unaquaque viginti cubiti, et quatuor tela, et nouem camise, et una racana, due cucure, et quatuor spate, et quinque para — — — et duodecim marre, et sex vomeres, et quinque delatoria, et sex saga, octo putatoria, et duodecim sichli, et sex porcos. Post hec habii ad prenominos parentes eius, videlicet, et per manuprisos, ita dicendo: reddite michi damnum que fecit vester consanguineus, at ipsi responderunt: verum est sicut tu dicis, iam nos te rogamus, ut accipias totam hereditatem illorum, que pertinet illis ex suo patre. Set ego nolebam, nisi michi vinxeritis terra a Bellay, que terra incipiente a muris usque ad meas terras, quas emi a Tomizay, et de fratre suo Sbinna. Denique dederunt michi totam hereditatem ipsorum et ipsa terra a Belay, ante presentia horum testimoniorum: presbyterorum Joannis Kerne, Mica de Suliza, Michune monacho, Sauda, Vratinna, Demalla. Nam ipsi prenominati testes presbiter Johannes, et filio Suliza, et Sauda, et filio malla Vratinna, ambulauerunt per totas terras, quas michi dederunt parentes illorum. Postea iuimus a Raccinico, et dederunt totum quod est in Raccinico, et in Jessemeno totas vineas, et ubicumque que pertinet illis. Post hec dicebat Susalo de Bilsoy, quia non est verum, non dedit a Raccinico, set prescripti testes testificauerunt in Clisa coram iudice Volenno, et Vlcina filio brauari, nec non et Vlcina de Stresazza, Tessenno de Sittimiro, Tomidrugo

filio Naiesda, Dimitrio filio Stocolle, quondam Racinico, et omnia que illis pertinent dedimus in sempiternum.

Denique emi terra de Tomizay, et de fratre suo Sbina, in loco ubi dicitur a Belay, ex uno torrente usque ad alium, pro trecentos vellera de lana, et quinquaginta dedi eis pro fine. Et eodem die comparavi de Vilemiro, et de fratre suo Preda curtem in Sirnouniza, et vinea in Peruno, pro uno equo. Ante presentiam horum testium: presbiter Vilcana, Teodorus Pudisini, Sauida, et filio Malla, et filio Souinna, et filio eius Rusello, Vecemiro, et filio eius Cernugnuo, et omnes parentes eius. Et comedi cum prefatis testibus unam porcarn, et unum modium de farina, et duodecim galetas vini, in loco ubi dicitur a Cobilache, de duobus emtionibus isti prenominati sunt testes, et de Tomizay, et de Preda.

Iz registah samostana sv. Petra gumajskoga, rukopis XII. vieka u arkivu kaptola Spliet-skoga, str. 1., te iz novijeg rukopisa: Instrumenta mense archiepiscopatus Spalatensis u bivšoj mojoj sbirci broj 287. str. 43.

CCXI. 1083.

Svenimir kralj hrvatski daruje Gizilbertu opatu spljetskog samostana sv. Stjepana, zemlju Raduna.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno incarnationis dominice MLXXXIII. indictione sexta. Ego Suinimirus, dei gratia rex Chroatorum atque Dalmatarum. Cum singulari dei beneficio quies, et tranquillitas ubique vigeat in regno meo, ecclesie presidente Gregorio papa, nihil antiquius habui, quam ut erga meos fideles subditos, seu potius erga dei cultores, benefacere inciperem; optimum factu esse existimens, neminem a nostra beneficentia excludi. Quapropter ex omnibus deo deuotis ac fidelibus seruis, unum precipue seligimus Gisilbertum, abbatem spatatensem sancti Stephani, in quem nostra beneficia conferremus; cui proin grati animi causa donauimus territorium in eo loco, quem vulgo vocant Radunam, cuius possessionem penes ipsum perpetuam esse volumus, cum iure eiusdem retinendi, fruendique, et cuicunque libuerit donandi. Si quis vero eorum, qui post nos deinceps regnauerit, hanc nostram donationem rescindere audeat, incidat in indignationem potentis dei, execrationemque sanctorum patrum, et cum Juda proditore eternam apud inferos damnationem subeat. His actis et constitutis, testes interfuerunt primum: regina Lepa, et Radouanus filius regis, Andreas presbiter et regio sacello prepositus, Dabro abbas, dominus Ugo curator sacelli archiepiscopalis, Mosica postelnicus, Simon presbiter, Dragolubus sacellarius, Visa ubrussarus. Ego vero Theodorus sacerdos, idemque regius scribe, hec eiusdem regis iussu scripsi.

Iz zbirke listinah samostana sv. Stjepana. Farlati Illyr. sacr. T. III. p. 154.

CCXII. 1083.

Svenimir kralj hrvatski duruje Lovri nadbiskupu splietskomu zemlju Konustinu u Smini,

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno quidem dominice incarnationis millesimo octogesimo tercio, indictione VI. Ego Suinimir, gratia dei Chroatorum atque Dalmatinorum rex. Cum me dei omnipotentis pietas sua miseratione in regali locaret

solio, cum etiam regni diademate sceptroque, a vicario eiusdem clauigeri Petri, Gregorio videlicet papa beatissimo, legaliter adhornarer, equanimiter cepi circa meos fideles, imo dei oratores donationis gratia esse sollicitus, dignum ducens, quo nullus fieret exterus e nostra donatione. Igitur inter plurimos nostra regalis dignitas, fideles et oratores, hunc sibi eligere decreuit Laurentium scilicet, spalatinum venerabilem archiepiscopum, vice patris, cuique placuit, corde gratissimo, territorium in loco, qui Smina nuncupatur, illud quidem, quod Conustina nominatur donare, tali vero modo, ut ipse illud possideat, habeat, donet cuicumque voluerit. Si quis autem, quod absit, nostrorum successorum, instinctu diaboli, hanc nostram donationem disrumpere temptauerit, iratum habeat trinum et unum deum, et habeat maledictionem CCCX et VIII. sanctorum patrum, et cum Juda traditore domini in inferno perpetualiter trudi mereatur. Hacta sunt autem hec ante presentiam huiusmodi testium: inprimis regine Lepe, Radouani, regis filii, presbiteri Andree et capellani regis, Dabri abbatis, Ugonis capellani archiepiscopi, Mouia (Mosica?) postelnici, Simonis presbiteri, Dragolubi capellani, Visse ubrusari. Ego Theodorus sacerdos et cancellarius eiusdem regis, iussione regali scripsi.

Donationes Principum, noviji rukopis u arkvu biskupije splietske.

CCXIII. 1085.

Petar Crni Gumajev, sa svojom ženom Anom, daruje samostanu sv. Petra po njima sagradjenom, svoj posjed u Bilaju.

In Christi nomine et eiusdem incarnationis millesimo octauogesimo (V) indictione vero octaua, temporibus quoque domini Laurentiii venerabilis archiepiscopi Spalatine sedis, regis Croatorum Suinimiri, nec non Volize prioris. Ego Petrus Cerni, qui et Gumay filius, una cum uxore mea domina Ana, dedimus omnes terras, que sunt in Bilay, incipiendo a muro qui est supra mare, et ad alium murum, ubi fuit pons ad torrentem, qui vocatur Gargenus, et usque ad aquam, que vocatur Cripotin, et inde ad alium torrentem, et inde versus mare ad murum pristinum, et ego Ysac habas sancti Stephani hoc scripsi.

Iz registah samostana sv. Petra gumajskoga, rukopis XII. vieka, u arkvu kaptola spliet-skoga str. 28.

CCXIV. 1085.

Lovro nadbiskup splietski daruje crkvu sv. Mihalja opatu i redovnikom samostana sv. Stjepana.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno incarnationis dominice MLXXXV. indictione septima (octaua). Ego Laurentius dei gracia episcopus spalatensis, una cum Valiza priore, clero et uniuerso populo, Dabrum abbatem cenobii sancti Stephani protomartiris extra urbem, cum ipse et eius monachi expositi essent incursionibus hostilibus, omniopie et consilio iuuandum esse censuimus. Itaque de communi consensu constitutum est, ut eidem traderetur locus quidam proximus templo s. Michaelis, unde via est ad menia ciuitatis oramque maritimam; insuper ecclesiam ipsam eidem daturus nos esse polliciti sumus, et quando ipsi libuerit, et iis conditionibus, quas in suam rem esse

udicauerit. Itaque idem abbas cum suis monachis, eius loci possessione inita, cepit edificare, et absoluto edificio, palatium extruxit. Tandem baud multis post annis, dominus Dabralis rector eiusdem templi, idemque olim archiepiscopus, se hac prefectura abdicare omnino constituit, et templi regimen ac procurationem nobis renunciavit, negans se velle imposterum huic templo regendo preesse. Nos hanc abdicationem libenter admisimus et templum S. Michaelis cum omni eius suppellectili, libris, ornamentisque detulimus monachis eiusdem cenobii, accersiri iussis, ut tradite sibi ecclesie curam susciperent. Qui cum venissent, ego cum archidiacono et ceteris omnibus, qui aderant, eos ad hunc modum alloqui cepi: En hec illa est dies, fratres filii, que diuino fauente auxilio, nobis facultatem attulit promisso nostro ac recepto satisfaciendi. Vos itaque, licet nunc abbate vestro orbat, templi procurationem suscipite, et donum iam diu vobis promissum recipite. Tum negotium datum est Joanni edituo, ut hanc donationem litteris consignaret; qui cum sepius rogatus abnueret, et excusatione volentudinis uteretur, ego Theodorus presbiter indignus hec omnia scripsi rogatu archiepiscopi, qui his actis et constitutis ab initio ad finem usque interfui; ut huiusmodi donatio, quam eorum, qui supra nominati sunt, auctoritas sancivit, videlicet archiepiscopi, cleri, prioris, nobilitatis et plebis uniuerse, firma sit ac perpetua, et edes sancti Michaelis, ab ecclesia sancti Stephani, cui nunc rite coniuncta est, nullius cauillatione seu malitia segregari possit. Si quis autem nostrorum successorum cuiusuis cause pretextu, eam ab ecclesia sancti Stephani, quod deus auertat, seu potius ab ipso Michaeli principe angelorum disiungere conetur, eiusdem archangeli indignationem subeat, et perpetuum dolorem sustineat.

Hec acta et confirmata sunt coram testibus infrascriptis, videlicet: Petro archidiacono, Gregorio episcopo, Petro primicerio, Martino presbitero, Dominico Mazzuola presbitero, Joanne edituo, Maione Barbaiane, presbitero, et Ceculo presbitero. — Ego vero Theodorus presbiter pro Joanne edituo, cui id mandatum fuerat, hec scripsi et testis adfui.

Farlati Illyricum sacrum. T. III. p. 155. Iz pismohrane samostana sv. Stjepana.

CCXV. 1086.

Petar Crni Gumajev sa svojom ženom Anom, daruju samostanu sv. Petra svoj posjed u Polju

In Christi nominé amen. Anno incarnationis eiusdem millesimo octauogesimo (VI). indictione nona. Temporibus quoque domini Laurentii venerabilis archiepiscopi sedis spalatine, domini Suinimiri regis Croatorum, nec non Volize prioris. Ego Petrus Cerni qui et Gumay filius, una cum coniuge mea domina Ana, dedimus monasterio sancti Petri omnes nostras terras, quas in loco vocato Campo, incipiendo a muro in inferiori versus mare recta linea, et sicut currit litus usque ad Potoch, et usque ad ripam superiorem, et recte sicut currit ripa versus torrentem, usque ad pedem montis po — — — longe et versus mare, sicut currit ripa, et inde ad murum pristinum, et hii fuerunt testes: Bogdan, Rac, Dragonego, Ric, Juray setnico cum aliis.

Et ego Dobrona hoc breve scripsi iussu Pribimiri vicarii regis.

Iz registah samostana sv. Petra ruk. XII. v. u arkivu kaptola spljetskoga.

CCXVI. 1086. U Splietu.

Miraca opatica kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu, popisaje njeke zemlje kupljene za svoj samostan.

In dei nomine et saluatoris nostri Jhesu Christi, anno sacre eiusdem incarnationis M. octogesimo VI. per indictione VIII — — — — — domno Laurencio spatane sedis venerabili archiepiscopo, comitatu — Duimo prioris, ego Mirazza quamquam indigna — — — — abbatissa, una cum meis sororibus, quicquid a no(bis) repertum fuerat, presenti facto memorie mandamus. Comparauimus igitur de Duimo Casline terram, que a parte aquilonis iuxta monasterium sita est, cum cripta et omnibus sibi pertinentiis, et — — — — intus et foris per C. solidos perpetue tenendi, possidendi — — — — — prope m — — — — alia monasterii sit. Hoc actum est ante hos testes: Dusigrani abbate sancti Petri, Lorran — — iudice filius Sal. — — uli. Drazo Neslane, Platinissa, Micha filius Mari — — nisse, Petrana Carni — — — — — aduocatus — — — — — Item ab eodem Duimo Caslina postea — — — — — prope territorio per VIII solidos comparauimus ante predictos testes.

Ova listina pisana je na velikoj pergameni, sa još dvie listine, i to: 1. nadbiskupa Lovre od g. 1069 kojom utemeljuje samostan kaludjericah sv. Benedikta, 2 Marije opatice od g. 1119. kojom kupuje njeko zemljište Ture. Pismo pripada XII. vjeku. Nalazi se u pismohrani samostana sv. Marije u Zadru, medju pismi spljetskog samostana sv. Rajnera.

CCXVII. 1087. 8. listopada. U Kninu.

Svenimir kralj hrvatski potvrđuje samostanu kaludjericah sv. Marije u Zadru one slobode, koje mu podieli Kresimir kralj.

Ego Suinimir, rex Chroatie Dalmatieque, tibi abbatisse Ciche, regali iure, tuoque monasterio sancte Marie, eandem, quam precessor meus, Cresimir rex, subscribo libertatem, firma perpetuitate, Laurentii archiepiscopi laudatione. Petrus chroatensis episcopus laud. Johannes abbas sancti Bartholomei, laud. Firminus, nonensis episcopus, laud., et alii episcopi et comites laudantes confirmauerunt.

Confirmatio ista data est abbatisse Ciche in Teneno, in festiuitate s. Dimitrii. Anno domini millesimo octuagesimo VII.

Iz zapisnika kaludjericah sv. Marije u Zadaru.

CCVXIII. Oko g. 1088.

Gruba opatica sv. Benedikta u Splietu i neki Ferrarius, daruju samostanu sv. Benedikta njeke zemlje.

Ego Gruba abbatissa sancti Benedicti, cum cunctis meis sororibus, edificauimus domum in paratina prope sancti Cipriani, (quam) Pradana mater Gaudii Falsamine secum in monasterio aduxit, quam predictam paratinam diuisimus de pa — — — sancti Cipriani et sancti Nicolai et de propria nostra terra (permi)simus ex omni parte sex palmos pro sacellis, ante hos testes — — — — abbas sancti Petri — — — — Prarana aponachus eiusdem monasterii, filius Mene, Sabacius filius Lampredii, Ercalfus? — — omoncator — — — Jurra Falculi aduocator sancti Cipriani.

Ego (dominus) Ferrarius paratinam offero meam inter ecclesiam sancti Benedicti iuxta portam eiusdem monasterii pro remedio anime mée, meorumque. Ferrarius do paratinam meam in monasterio sancti Benedicti iuxta portam meorumque defunctorum. Si quis autem (infr)ingere incurrat. — — —

Prepis na hrbtu listine od g. 1069, kojom Lovro, nadbiskup utemeljuje spljetske kaludrice. U arhivu kalud. u Zadru.

CCXIX. 1088.

Lovro nadbiskup spljetski, u prisutnosti kralja hrvatskoga Stjepana II., riešava njeku parbu medju Vekom Madijevom i Čikom opaticom samostana sv. Marije.

Ego Laurentius (s)palatensis archiepiscopus iussi describi iudicium sinodaliter definitum a memetipso, et a subscriptis coepiscopis, scilicet A(ndrea) iaderensi, atque A(nastasio) croatensi, quam J(oanne) traugurensi ac V(itale) arbensi, coram Stephano rege Chroatie et Jacobo maristico, Firminoque priore, multisque alliis nobilibus presentibus in ecclesia sancti Domnii, inter Vecam, Madii prioris filiam, ac Ciccam abbatissam suam neptim, Vekenegē genitam. Episcopus Stephanus suus nepos, et Madius, eiusdem gener, Nicifori frater, aduersus Ciccā sic interpellabat ex parte Veze, dicens: se pro ea subiisse debitum XXXX. solidorum, insuper ob id sua pignora dedisse; quibus e contra Gregorius predicti Madii filius, pro prefata abbatissa sic respondebat: se ab ea nil accepisse, filios enumerando sororum una cum ea pro parte domus, quam non habuerat, pignora posuisse, et in eodem fratres, sororum filios, sibi illos XL. (sol.) dedisse ab illa vero penitus nichil, sed sicut ab aliis accepisse absque placito, absque termino pro, parte domus XL. solidi, et hoc abbatissa confirmabat, testibus: domno Madio, iaderensi archidiacono, et Dominico Ticine, a quibus in medium deductis, dicta abbatissa sunt confirmata. Quibus sic iudicauimus, ut ea pignora, que abbatissa vi ablata sunt, reddantur et XL. sol. partitores se ipsos numerantes, siue de suis propriis, seu de communi facientes eos, cui subiacent, reddant, hec vero suam, prout sibi data est, teneat partem.

Prepis na pergameni u arhivu zadarskih kaludjericah sv. Marije.

CCXX. Oko g. 1089. 8. rujna. Kod grada Šibenika.

Stjepan II Kralj hrvatski potvrđuje samostanu Kaludjericah sv. Benedikta u Spljetu Svenimirovo darovanje Lužana (Lasana) kod Pustice.

† In Christi nomine. Stephanus ego nutu dei Chroatorum et Dalmatinorum rex, huius paginis seriem vel dictaminis causam cunctis nostri regni conprouincialibus ad futuram (diuini numini)s gratiam notare¹, his studui scriptis. Cum igitur omnipotentis dei pietas me sua clemencia p(atrum), aum, proauumque solio (in) regio, omnibus Chroatie et Dalmacie nobilibus collaudantibus, exaltauerit honore, undique² u(niuersa) nobilitas seu exigui populi manus, ac ceteri ecclesiarum cenobiorumque (rectores, vel retroactis pro) causis (vel) confirmacio — — — — — que vel gracia comunis nostri regni utilitatis, ad nostram ut moris³ est — — — imperantibus, confluere ceperunt. Itaque

¹ Lucius: gratie nostrae. ² kod Lucija izpušćeno. ³ Luc. maioris.

mater et pro(curatrix) sanctimonialium spalatini cenobii, sancti videlicet Benedicti martiris, inter hos nostri presencia¹, una cum quibusdam suis sororibus, quoddam scriptum a nuper rege defuncto Suimimiro concessum sibi, hoc ad opus sui cenobii de quodam territorio regali, qui in loco, qui dicitur Lasani, habetur, secum deferens, in die natiuitatis sancte dei genitricis et virginis Marie se medium statuit. Et hoc ideireo e — at ut quemadmodum a memorato rege illud donacionis scriptum habebatur ratum atque firmatum, pari modo, immo meliori, a nostra regali dignitate cum nostri impressione sigilli roborari, nec non perpetim², deberet firmari. Quo cognito, tum illarum precibus flexi, tum nostrorum nobilium consilio sufulti, quod postulauerant adimpleri illis precepimus.³ Igitur memoratum territorium iam dicto in loco inconcussum, perpetualiter atque inuiolatum, ad opus prescripti monasterii, cum terris⁴ que Pustiza nominatur⁵ firmamus. Ita quidem, ut⁶ nostrorum successorum (nullus) vel cuiuslibet persona magna vel parua nullomodo his nostris firmacionibus et sigilli impressioni⁷ contra ire debeat. Quod si, quod absit, aliud aliquis agere temptanerit et prenominatam domum dei his terris disuestire voluerit, trinum et unum deum⁸ habeat iratum et CCCtorum X. et VIII. sanctorum patrum consequatur malediccionem, et cum Juda traditore in inferno mancipetur.

Actum est hoc apud castrum Sibinico, in die prefate solemnitatis, ante noticiam horum testimoniorum : In primis Laureucii archiepiscopi. Johannis tragurini episcopi. Petri spalatini archidiaconi. Presbyteri Petri spalatini Jacobi morstici. (Lu)bomiri (te)pzi. Stresigna breberstici.⁹ Uiseni¹⁰ zetinstici. Dragoslai saĝorstici¹¹, Vratina¹², polstici. Osrina dridistici, Desimiri — — — — — nonensis. Ser — — — tici — — Tole(no) (t)epiciza, ac ceterorum (nostrorum) nobilium. Ad hec (quoque) causa diuini amoris a parte nostri sibi concessimus perpetue Salone molendium similiter et starea que est propria nostra — — — — — testibus confirmantibus. Quibus eis omnibus legatum iupanum Centene, Visenum¹³ uidelicet (dēdimus).

Izvorna listina na pergameni pisana, oštećena i razderana je na nekih miestih tako, da se pojedine rieči pročitati nemogu. Njeke pod zaporom popunjene su iz Lucia Lib. II cap XI. Izvornik nalazi se u zemaljskom arkivu u Zagrebu, medju najstarijimi pismi. Doc. IX. O istoj listini каза jur Lucio: Membrana in calce corrosa est ita, ut an sigillum apprehensum fuerit, cognosci nequit.

CCXXI. 1089.

Stjepan kralj hrvatski daruje samostanu svetog Stjepana M. njeku zemlju Raduna zvanu.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno incarnationis dominice MLXXXIX Indictione XII et epacta XXV Ego, Stephanus dei gratia rex Croatorum et Dalmatarum, hoc regium nostrum priuilegium litteris mandandum curauī. Scriptum est: imperia et regna huius mundi haud aliter, atque fumus in auras euanescere, tempore procedente, paullatim consūmi, et quidquid dei causa erogatur, id auctius fieri, ac melius, iuxta illud apostoli effatum: Seminatur in corruptione, surget in incorruptione; seminatur in ignobilitate, surget in gloria; seminatur corpus animale, surget corpus spirituale; itemque illum psalmiste versiculum: Qui seminat in lacrymis, in gaudio metet. Que quidem unusquisque apud se diligenter reputet, et pro viribus exequatur, oportet. Quamobrem ego rex supradictus,

¹ L. presenciae. ² L. perpetino. ³ L. precipimus. ⁴ L. cui et terras ⁵ L. Pustize nominantur ⁶ L. izpustio. ⁷ L. impressione ⁸ L. dominum. ⁹ L. Streizigne Berberistici. ¹⁰ L. Jagorstici ¹¹ L. Vracina. ¹² L. Cenaene Jusenum.

his admonitionibus impulsus, et preclaris exemplis seruorum dei excitatus, ac presertim precibus Theodori nostri abbatis sancti Stephani protomartyris, eius postulado assentiendum censui; itaque illi concedimus regium nostrum territorium, in ea regione positum, que vulgo dicitur Raduna, totum atque integrum, in unius dei gratiam, gloriamque, ut anime nostre et parentum nostrorum, extremo illo formidandi iudicii die, propitius esse velit; iusque eidem tradimus illius territorii in perpetuum habendi, possidendi, et permutandi. Illud vero silentio minime pretereundum est, quamuis a nobis sine aliquo pudore commemorari nequeat, ut posteris innotescat, quod cum necessitas quedam nos subegerit ad illos (monachos) auxilii et consilii causa, confugere, et aliquid subsidii, seu doni ab iisdem petere, illi admodum comiter, et benigne, amplius centum aureos suppeditarunt, ea conditione, ut ipsi quoque pro eo, ut digna compensatio postularet, aliquid iisdem tribueremus, id quod nobis prestare nondum licuit. Hec omnia nota sunt Laurentio venerabili archiepiscopo, et Gregorio olim episcopo Croatie et Gregorio nostro scribe. Si quis instinctu diabolico percitus huic nostre donationi aduersari audeat, vel aliquam corruptelam inferre, subeat indignationem dei trini et unius, itemque execrationem sanctorum patrum, et preterea onus restituendi centum illos solidos monasterio s. Stephani protomartyris, quod prope abest ab urbe spalatensi in promontorio situm.⁴

Farlati Illyr. Sacr. T. III. p. 158. Farlati prevede ovu listinu iz talijanskoga prevoda.

U talijanskom prevodu glasi ovako:

Nell nome della santa et indiuidua Trinità. L' anno della incarnazione del signore 1089. nell indictione XII. et epacta XXV. ¹

Io Stefano per la Dio gratia re de Croati et Dalmatini, ho fatto scrivere questa nota di nostra regal donatione, che essendo scritto, che con il tempo si consuma (no) gl' imperii et regni di questo mondo, nella guisa a ponto che svanisce il fumo per l' aria, e che quello, che si concede per l' amor di Dio, si trasmuta in meglio. Dicendo l' apostolo: si semina in corruttione nasce in corruttione, si semina nell ignobiltà, nasce nella gloria, si semina corpo animale, nasce corpo spirituale, et dicendo il salmista, chi semina nelle lacrime, raccoglie in allegrezza. Le qual cose sono da pensar grandamente, et con ogni spirito mandarle ad essecutione da cadauno, secondo le sue forze. Però io re prenominato, mosso da questi esempi, et invitato dalli esempi dei buoni servi di Dio, anzi del nostro abbate di S. Stefano protomartire, chiamato Theodoro, ho voluto sadisfare alla sua dómanda, li concedemo dunque il territorio nostro regale, posto in luoco detto Raduna, tutto qual si sia, per l' amor di Dio, et per la liberatione dell' anima nostra, anzi di nostri padre e madre, nell giorno del tremendo giudizio, da esser da esso perpetuamente havuto, posseduto et permutato. E quello che non è da tralasciarsi, die scrivere, benche con qualche rossore, acciò da i posterì esser letto, e che constretto da qualche necessità, et ricorso, da loro per consiglio in nostro seruitio, domandandoli qualche dono, il che loro molto corteseamente adempierono in cento e piu soldi d'oro, per esser degnamente ricompensati, ilche finhora non ho potuto adempire. Sapendo queste cose, Lorenzo venerabile arcivescovo et Gregorio già vescovo di Croazia, et Gregorio nostro cancellier. Se alcuno ardirà per l' instinto diabolico contravenire o corrompere questa nostra donatione, incorra nella disgratia di Dio trino et uno, et nella maleditione dei santi padri, et sia tenuto alla restituzione dei

¹ Ova epakta pripada g. 1088, dočim se s godinom 1089 slaže epakta VI.

cento soldi predetti al monasterio di s. Stefano protomartire, che è posto vicino alla città di Spalato nel promontorio. Fatte furono le cose predette alla presenza di questi testimoni: Primo al prenominato arcivescovo. Gregorio vescovo, Agralisto da Bari (?) Dobroslao figliolo di Gerbina, Desimiro ubrisarico, Dragoslao Bridstic (bribirstico) Dominico postelnico, Budrago capellano. Budimiro figliolo di Deridrug.

Et io Gregorio cancelliere del prefato Re signor mio, ho scritto queste cose de suo ordine et fù testimonio. Et io Giovanni figliolo di Dragarado, per ordine di detto re signor mio, introduttore di questo territorio fu testimonio.

Extractum ex Codice manuscripto Bibliothecae Marcianae Venetiis, sub titulo. Scritture del monastero di s. Stefano di Spalato. Classe V. Cod. 51. Italica. pag. 21. a terzo.

CCXXII. oko 1090.

Popis dragocienostih samostanske crkve kaludjericah sv. Marije u Zadru.

Capsa sancti Cirin, capsula sancti Grigoro. Crucem magnam et aliam argenteam. Crucem lignam copertam argento. Quatuor cruces paruulos, et unum cristaldum. Duos angelos de argento. Coperta de argento. Fistula aurea. Turibulum argenteum. Duos zeroferarios magnos et alios paruulos. Duos calices argenteos. Tria altaria viatica. Unam pixidem cum reliquijs. XIII camsi, V suprapelicia, tres campanas, unam dalmaticam, duos strites, X umeralia, X stolas, VIII manipulos, VI zingulos, VIII pannos de sita coperta de al — — sex pannos sutos cum seta, V sauani cumsutos cum seta, VI sine seta, — — pannos sutos cum seta, que ponuntur infra cortina, VI cortinas et unum pannum, que vocatur velosa, et VIII. pannos ad cooperiendum. Tres pannos de seta et unum sine seta ad suspendendum infra columbas. X pannos ad pedes crucis, XIII pannos, que ponuntur super cortinas, VI. pepelos, qui dicuntur fazali, quatuor casulas coti, dianas et unum pannum de sepulcro, V corporalia, unum tapete grecum, duos ranes (sic) et duos pannos ad cooperiendum mortuos.

U arkivu kaludjericah sv. Marije u Zadru.

CCXXIII. God 1091.

Drago, priur ZadarSKI dosudjuje u dobit Veki kaludjerici samostana sv. Marije u Zadru, njeka imanja.

Anno incarnationis Jhesu Christi nostri domini millesimo XCI Kyri Alexio Constantinopoleos imperante, tempore quo Uladislauus Pannoniorum rex, Chroatie inuadens regnum, dominum Almu, suum nepotem in illo statuit regem, iaderensi vero cathedre domno Andrea venerabiliter presulante, meque Drago, domni Prestantii episcopi nepote, iam tercio priorante, Accidit ut in primo anno mee tercie recuperationis coram nobis ac prefato episcopo, aliisque quam pluribus, oriretur querimonia domne Veke filie Ciche, que viri sui, videlicet Dobroslavi thorum custodiens viginti annis, deo deuota, monastico utebatur habitu, quam Petrus socer suus, filius domni Dabri, verbis suorum deceptus propinquorum, suo exhereditauerat verbo, filiumque suum, quem cum quadam sclauuncula natum habebat, moriens totius sue hereditatis fecerat heredem, hanc autem monachali irretitam vinculo, que illum alimentis, vestimentisque fouerat continue, quod veris probatur assertionibus, expertem suorum fieri iusserat, dicens filio mortuo, huic viuenti nurui, quasi mortue, nil deberi dari. Quem etiam iam dictus Dobroslauus, filius eius, paterna motus pietate, consensu coniugis sue Veke, quam futuram nouerat monacham,

eadem notificante, moriendo sue illum proprietatis fecerat participem, par boum sibi tribuens cum suis culturis, aureosque nastalos, quin etiam suam vineam, nempe neminem estimans illi computozari hereditati, sua pretermissa coniuge. Quippe nondum ipse pater alia utebatur uxore; unde factum est, ut utrisque coram nobis litigantibus, ipsamet domna Veka cum sua matre, aliisque propinquis, et ex alia parte Madio, electo, eiusque fratre Petrinna, nec non Zanizo, Mazikyrne filio, cum pluribus aliis consencientibus, demum iussi presulis, episcopali quo sedebamus egressi palatio, ibidemque cisternam ingredienti, cum iam dicto episcopo et Johanne iudicatore, aliis nobilibus, ducto in medium utrorumque certamine, quid hinc rei exitus doceret perscrutari cepimus, quod more antiquorum diiudicare volentes, ut ipsa sua fruaretur parte, velut si viuus adesset, cuius caritate se monastice dederat professioni. Sed huic rei contrariantibus hoc displicuit, seque archiepiscopali velle obedire iudicio conclamarunt. Quibus et illa una nobiscum assentiens sepiissime inuitauit, ut ad suum cum ea irent propositum. Qui sub unius anni induciis, nobis cernentibus, centies exclamati, ire renuerunt. Quos nos hoc modo difiniuimus: in primis anni illius atributo sibi tribuno Trunzanno Maio, Peze filio, partis domus et vinee heredem eam fecimus, ut vel sic Spalatum, prout expetierant, cum ea proficiscerentur. Quibus et ex hoc inducie a mense iulio usque in natalem domini largite sunt, sed procaciter resistentes, et se hinc subtraxere. Quapropter ego Dragus, priur, commune seruans sacramentum, neminem volens ab aliquo vim sustinere, cum iam nominato episcopo, aliisque nobilibus, ad domum illius pergentes, que sita est in quadruio sancti Petri, legali hoc definientes iudicio, sub episcopali vinculato precepto, illam pleniter habere debere partem iussimus, ipsique nos illis domum partientes, monache occidentalem partem domus dedimus, duasque ulnas et eo amplius medietatis domus propter misericordiam illam consentire voluimus infantulo. Hec ego Maius archidiaconus, quia his omnibus interfui, et ut a memoratis presulibus michi iniunctum est fideliter, veraciterque scripsi, et post traditam coram his testibus lecta est, et sigillo dicti prioris signata. Johanne iudicatore. Vitaza testis. Micha testis. Desinna testis. Madio Zelle testis. Budinellus testis. Madius gener Zelle testis. Prestancii, Pruona testis. Grubize filius Gregorii, testis. Gauzulus Prestabarba, testis. Barba testis, Neupret testis. Dolmaldus testis, Brate testis, et alii quam plures collaudantes et confirmantes.

Stari prepis na pergameni u arkivu kaludjericah sv. Marije u Zadru.

CCXXIV. God. 1091.

Lovro nadbiskup splietski potvrđuje prvašnju odsudu zadarskog priura Draga.

Quoniam quod a minoribus legaliter diffinitum est iudicibus, a maioribus, si oportet, debeat confirmari. Corroboro ego L(aurentius), salonitane sedis archiepiscopus, et laudo hoc iudicium a tanto honestissimo viro D(rago), iaderano priore cum suis nobilibus, iam dictum in ecclesiasticis enim et mundialibus sancitum habetur legibus, ne quilibet persona in sua arrogantia erecta contra iudicia semel iam facta conqueratur, iterum in sua maleuisa querimonia. In libello quidem quem Vekeneg filia Ciche, a prelibato priore datum et ab archidiacono M. scriptum ad meam contulit laudationem, iuste et canonice cognoui finitum. Quis namque arrogans exhereditare auderet hanc viduam ab hereditate mariti sui, dum non solum eius lectum sic nobiliter, utputa cognoscimus, obseruauit, ac inter viduas, quas laudat apostolus P. se certamen, et ad premium utique assumpto earun-

dem habitum, proiectoque cum suo sarcine mundo, se contulit, unde hec ordinata, sicut superius; confirmo, et immo laudo, atque sub ligamine anathematis, et Niceni concilii vinculo quenquam pono, qui hoc nititur infringere et delere. Hanc vero sigillo sancti Domnii cartulam iussi signari, ut contra omnes permaneat conquestores in sua stabilitate firma. In hac laudatione A(ndreas) episcopus Jadere, et D(rago) eiusdem ciuitatis prior, testes.

Prepis na pergameni u arkivu kaludjericah sv. Marije u Zadru.

CCXXV. 1096.

Draguš priur zadarski, predaje samostanu sv. Krševana sve one dohodke u gradu Ljubrikatu, koje prije dobivahu priuri sadarski.

† Anno ex quo redemptor humani generis dominus Jhesus Christus, factam carnem ex intemerata virgine recepit, millesimo XCUI. habebatur, indic(tione) IIII, epacta XXIII, concurrente VII, imperante Alexio magno imperatore, apud nos Jadera episcopante Andreas presul. Quia magis illud mortalibus prodesse conspiciamus, qui in utilitatibus seruorum dei, prout competit, aliquid elaborare procurat, quam qui in mundanis rebus inutiliter insudare aliquo modo insistit, verbi gratia, quia mundus transit et concupiscencia eius. Et idcirco ego Dragus, iaderensis prior, nepos scilicet Dragoni magni prioris, iam senex, in quinto anno tercii mei prioratus, post plurima pericula et agones, que ab incolis nostris et diuersarum gentium feritate quassatus, sed adiuuante me larga dei misericordia adiutus, emulaui in bonis antecessorum meorum actus, ob salutem animarum nostrarum, preteritorum videlicet, insistencium et futurorum, consiliatus omnibus nobilibus nostris, flagitante domino Madio abbate cenobii sancti Chrisogoni martiris, cum confratribus suis, concessi eis omnia illa seruicia, que antiquitus priores nostri in castro Lubricata habuisse manifestum est, id est sal, quem incole illius loci per unamquamque domum nouem modia colligentes omni anno, et duas piscaciones deseruiebant, absque illa, que nostro episcopio debentur. Hanc quidem donacionis paginam lecta est a domino Maio archidiacono post euangelium in die natalicii eiusdem martiris ad missam in presencia supradicti pontificis et eius clerus, quam audientes ab omni populo acclamatum est: fiat, fiat, fiat.

Et post, facto silencio, ego dictus prior una cum proceribus nostre urbis, post signa corroboracionis addidimus hec: Si quis nostrorum hoc actum post rumpere temptauerit, deificam et huius sancti martiris et nostram habeat maledictionem. Iterum multociens dictum est: fiat, fiat.

† Signum manus Dragi prioris et eius filii. † Signum manus Candidi et filiorum eius. † Signum manus Uitaze nuper prioris et fratrum eius. † Designe iudicij et fratris eius. † Slauane Comerzarii et fratris eius. † Petrinne, Andree filii et filiorum eius. † Madii, Zalle filii et nepotum eius. † Dode et nepotum ac filiorum eius. † Filiorum domni Pauli, et omnium procerum communi signo. † Ego Gregorius episcopus¹ hanc concessionem confirmo.

Izvornik na koži. U gub. arkivu zadarskom. Nr. 2. Masso A Capsula I.

¹ Jaderensip.

CCXXVI. 1096.

Majo opat sv. Krševana preuzimlje samostanska zemljišta na otoku Pustimanu.

Tempore quo Maius cenobio beati Grisogoni abbas erat, fuerunt quidam, qui vinelebant (sic) de territoriis, que sunt in insula Pustimani, qua dederat episcopus Prestancius cum fratre suo Maio⁶ beato Grisogono, partem sibi usurpare, et iam ceperant ibi laborare. Predictus autem abbas hec ut vidit, valde contristatus est, et consilio inito cum monachis suis, quosdam nobiles viros iadretinos illuc secum venire rogavit. Atque nauicula ascensa cum eis et cum monachis suis illuc peruenit, et ecce, que iam ceperant fines territorii sancti Grisogoni laborare, foreas eminauit, nec non cum decreto illorum nobilium et collaudatione eorum collonelas siue acervos, qui fuerant ab inuasoribus imurata vel destructa, ubi prius steterant, erexerunt, et terminis predicta territoria lustrauerunt, a mare versus boream usque ad locum tribus vallibus, quod est in sumitate montium, et usque ad mare ad locum qui dicitur Pechize, versus austrum ab ecclesia s. Michaelis usque ad montem qui dicitur Gedinichi usque ad mare, et in sinistra terminos terras, montes, et valles, et nullus fuit qui hoc decretum rumpere seu violare presumpsisset, nam nomina illorum, qui cum abbate fuerunt et hec statuerunt, hec sunt: Drago prior, Vitaza prior, Desinna iudex, Micha iudex, Cando Bodanellus, Cerneta, Slora et alii multi. Cum abbate vero suo fuerunt monaci hii: Benedictus presbiter et monachus, Gaudius presbiter et monachus et alii plures.

U starinskom montaneu u arhivu zadarskoga gubernija. Cap. II. Nr. 12.

CCXVII. 1097. mjeseca srpnja.

Lovro heretik, načiniiv svojim posinkom Boleslava Bodina, (krivo prepisano Prodin) darova ovomu crkvu sv. Martina u Šumetu, koj Boleslav darova opet istu crkvu kaludjerom sv. Benedikta u Lokrumu, sa svimi k istoj crkvi pripadajućimi zemljami, seli, vinogradi, podložnici, sa 200 ovacah, devet robovah, šest volovah i 34 kravah. Mjeseca srpnja u indikciji osmoj (1097). Kasnije postavši rečeni Boleslav Bodin kraljem, potvrdi ovo darovanje godine 1100 u indikciji osmoj (gledaj listinu g. 1100).

Iz rukopisa: Spoglio delle scritture di Lacroma.

CCXXVIII. 1097. U Spljetu.

Spljetćani obvežuju se mletačkomu duždu Vitalu Mikaelu, podati u pomoć jednu ili dvie galije, kad mletučko ratno brodovlje stigne pred Spliet.

Nos spalatini priores, scilicet senior et iunior, cum cuncto populo, maioribus et minoribus, promittimus vobis domino nostro Vitali Michaeli, glorioso duci Venetie atque Dalmatie siue Chroatie et imperiali Prothoseuastori, ut, cum venerit stulus vester Spalatium, nos preparare debeamus unam saginam, vel duas galleas alias ad veniendum vobiscum; tantum tamen in providentia vestra sit, quas illarum vobiscum ducere velitis. Quod si hoc non observauerimus, tunc componere debeamus in camera vestri palatii solidos romanatos mille. Et hec permissionis cartula in sua firmitate permaneat.

¹ Oba življahu g. 986.

Signum manus Petri senioris, qui hoc rogauit fieri. Signum manus Aloymi prioris, qui hoc rogauit fieri. Signum manus Andree Petri, qui hoc rogauit fieri. Signum manus Gaudii iudicis, qui hoc fieri rogauit. Signum manus Andree, qui hoc fieri rogauit. Signum manus Petri fratris prioris, qui hoc fieri rogauit. Signum manus Chirnechie, qui hoc fieri rogauit. Signum manus Pauli, Prodani, Dragi et Luchari. Ego Petrus subdiaconus, rogatus a suprascriptis, compleui et roborauit.

Hec promissio facta est presentibus legatis vestris, dominis scilicet Badoario da Spinale et Faletro Stornato.

Iz rukopisa: Codex dipl. Trevisanus u mletačkoj knjižnici sv. Marka. CL. Cod. LXXXI. fol. 117.

CCXXIX. 1100.

Bodin kralj južne Dalmacije, daruje samostanu sv. Benedikta u Lokrumu selo sv. Martina u Šumetu sa svimi pristojašići.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno ab incarnatione domini millesimo centesimo. Indictione octaua. Testamentum hoc firmum stabileque factum a me dei gratia Bodino rege, ex locho qui vocatur sanctus Martinus de Zonchetto. Scilicet notum sit omnibus, nos dedisse illum, et cum omni possessione tam de terris, quam de vineis, que pertinent ad eundem locum, in monasterium sancti Benedicti: ita quidem, ut licitum habeant monachi perfruere illum et possidere perpetualiter; absque contrarietate omnium nostrorum presentium et futurorum. Et si quis autem hec nostra statuta deprauare intuerit, et aliquam molestiam vel vim ipsis monachis intulerit, iram omnipotentis dei et maledictionem omnium sanctorum incurrat. Et ego A. abbas e cenobio sanctorum martyrum Sergi et Bachi per iussionem domini regis scripsi in presentia dompni Petri archiepiscopi et aliorum nobilium.

Iz knjige rukopisne dubrovačkih fratarah: Cronaca antichissima di Ragusa. Dio II. str. 209.

CCXXX. Oko g. 1100.

Bilježka nepoznatog pisca o načinu biranja hrvatskih kraljeva, kad je kralj bez odevjetka umro.

Tempore transacto erat consuetudo in regno Croatorum: erant septem bani, qui eligerant regem in Croacia, quando rex sine liberis moriebatur, scilicet banus Croacie primus, banus Bosniensis secundus, banus Sclauonie tercius, banus Posige quartus, banus Podraue quintus, banus Albanie sextus, banus Sremi septimus. Et de sex generibus Croatorum erant bani in Croacia, quos eligebant duodecim tribus Croatorum, et de aliis sex generationibus erant comites in comitatibus Croacie: Kacigi, Cuccari, Suacigi, Cudomirigi, Mogoronigi, Subigi, isti sunt principales, quibus pertinet banatum, et mittunt sortes cui eorum sors dederit.

Iz regestah samostana sv. Petra gumajskoga, rukopis XII. vieka u arhivu kaptola spljetskoga list. 27.

CCXXXI. oko 1101.

Bilježka nepoznatog pisca o hrvatskih banovih, za vrijeme nezavisnih vladaruh hrvatskih.

Isti fuerunt bani in Croacia de genere Croatorum, a tempore regis Suetopelegh usque ad tempus Suenimiri regis Croatorum: Stephanus Cucar, Saruga Cudomirig, Ouirica, Peter Mogorovig, Cacig — — — Marian Cacig, Can — — — Slauaz, Mucar fuit iudex regis Cresimir, Cucar, tempore Suenimiri fuit Petrus Suacig banus. Omnes isti fuerunt bani in Croacia.

Iz registah samostana sv Petra gumajskoga, rukopis XII veka, na pergameni. U arhivu kaptola splitskog list. 28.

CCXXXII. oko 1100.

Popis rukopisah pripadajućih samostanu sv. Petra gumajskoga.

In nomine domini. Incipit nota librorum. Inprimis misalum et duo tefenarios nocturnales, et alios vernaes, et vitas patrum, et tres omelias, et matutinalem, et passionalem, et unum collectarium, et unum penitentialem, et unum ordo ad visitandum infirmum, et unum textus regule de generibus vel vita monachorum, et unum liminarium, et unum librum pro mortuorum, et salterium, et lectionarium anni circulo, et alium salterium, et ordo ad penitentiam dandas, et ordo ad monachum faciendum, et librum cum lectionibus dominicis et cum canticis, et orationibus de pascha usque in sancti Martini, et alium ymnarium, et ordo de dominicis diebus, siue cotidianis, secundum ordinem sancti Benedicti, et psalterium cum litteris francigenis.

Iz registah samostana sv. Petra gumajskoga u arhivu kaptola splitskog.

CCXXXIII. oko 1100.

Granice kraljevine hrvatske pobilježene od Tome naddjakona spljelskoga, pisca 13. veka.

Reges Dalmatie et Croatie — habebant ex successione sue originis patrum et proauorum dominium regni Dalmatie et Croatie. Istaque fuerunt regni eorum confinia: ab oriente Delmina, ubi fuit ciuitas Delmis, in qua est quedam ecclesia, quam beatus Germanus capuanus episcopus consecrauit, sicut scriptum reperitur in ea, ab occidente Carinthia versus mare, usque ad opidum Stridonis, quod nunc est confinium Dalmatie et Istrie, ab aquilone vero, a ripa Danubii usque ad mare dalmaticum, cum tota Maronia et Chelmie ducatu.

Thomas archidiaconus Spalatensis in Historia Salonitana cap. XIII.

DODATAK.

CCXXXIV. Oko g. 507.

Teodorik kralj Gotah, nalaže Januaru biskupu solinskomu, da izplati nekome Ivanu dug za kupljene od njega posude maslinske.

Januario viro venerabili episcopo salonitano, Theodoricus rex.

Omnes quidem iustitiam colere et observare praecipimus, sed eos maxime, qui diuinis honoribus eriguntur, ut supernae gratiae fiant proximi, dum a terrena fuerint cupiditate longinqui. Joannes itaque flebili nos allegatione pulsauit, sanctitatem vestram a se sexaginta orcas olei ad implenda luminaria suscepisse, quarum praetium sibi postulat oportere restitui. Bonum quidem votum, si tamen non ibi aliquid misceatur aduersum, nam licet ubique deceat iustitiam custodiri, in illis rebus maxime necessaria est, quae diuinis obtutibus offeruntur, ne putemus ignorare deum unde accipiat, si fraudatis oblationibus acquiescat. Et ideo si veram quaerimoniam cognoscitis supplicantis, consideratione iustitiae, quam sancta lege praedicatis, facite quae iuste debentur, sine tarditate restitui. Quatenus nullus ingemiscat illata sibi per vos fuisse dispendia, quos decet potius praestare iuuamina. Quapropter studete, ut qui non soletis pro magnis rebus excedere, non videamini, quam absit, in paruitate peccare.

Cassiodori Opera. Geneuae. 1637.

CCCXXXV. Oko g. 508.

Teodorik kralj Gotah, podajući knezu Šimunu čast predstojnika dažah trgovine u Dalmaciji, nalaže mu, da u istoj pokrajini revno iztražuje rude željezne.

Simeoni viro illustri comiti, Theodoricus rex.

Amamus publicis actionibus personas inserere morum probitate conspicuas, ut per obsequia fidelium nobis crescat utilitatis augmentum. Proinde sinceritatem animi tui per praeclara documenta noscentes, siliquatici titulum, quem fide dominicatus iure dedeamus, discussione indictionis primae, secundae, vel tertiae per prouinciam Dalmatiam, ordinatio tibi nostra committit. Ut quodlibet damnum fraudis vestigio publicum, te fuerit explorante repertum, procul dubio nostris aerariis inferatur; quia non tantum lucra querimus, quantum mores subiectorum deprehendere festinamus. Praeterea ferrarias praedictae Dalmatiae cuniculo te veritatis iubemus inquirere, ubi rigorem ferri parturit terrena molities, et igne decoquitur, ut in duritiem transferatur. Hinc auxiliante deo, defensio patriae venit, hinc agrorum utilitas procuratur, et in usus humanae vitae multiplici comoditate porrigitur. Auro ipsi imperat, et seruire cogit locupletes pauperibus constanter armatis. Conuenit itaque hanc speciem diligenti inquisitione rimari, per quam et nobis lucra generantur, et hostibus procurantur exitia. Esto ergo de antefata discussione sollicitus, et in publicis utilitatibus temperatus, ut nostrum rationabile compendium crescendi tibi possit procurare augmentum.

Cassiodori opera Variae. Lib. III. Ep. 25.

CCXXXVI. Oko godine 508.

*Teodorik kralj Gotah nalaže knezu Osunu, da podupira knezu Šimuna u pobiranju dace i iz-
traživanju železnih rudah.*

Osuni viro illustri comiti, Theodoricus rex.

Quamuis prudentiae tuae sit utilitati publicae deputatis ferre praesidium, tamen admonitio nostra se cumulat, ut securius fiat, ubi se reuerentia nostrae iussionis accomodat. Simeonem itaque virum clarissimum, cuius fides olim nobis est cognita, vel deuotio comprobata, ad ordinationem siliquatici, nec non ferrariarum, ad prouinciam Dalmatiam nostra ordinatione direximus. Cui expetita solatia non negetis, ut sublimitas tua nobis commendatior fiat, eum actibus se publicis praebere festinat.

Cassiodori opera varia. Lib. III, Ep, 26,

CCXXXVII. Oko g. 510—520.

Teodorik kralj Gotah nalaže Epifaniju vječniku konzularskomu u Dalmaciji, da za kraljevsku komoru osroji imutak njeke Irane, udove Andrijine, koja osliepi, nenačiniv oporuke.

Epiphanio viro senatori consulari prouinciae Dalmatiae, Theodoricus rex.

Joanna Andreae quondam iugali suo successisse legis munere perhibetur, quae iustestata, nullis existentibus proximis, luce dicitur esse priuata. Cuius substantia a diuersis nullo iure suffultis usurpatione voluntaria suggeritur possideri. Et quia caduca bona fisco nostro competere legum cauta decreuerunt, ideo te praesentibus oraculis admonimus, ut huius rei veritate discussa, si re vera, ut ad nos perlatum est, nullus ei aut testamento haeres extitit, aut proximitatis iure successit, fisci nostri eam facias compendiis aggregari. Quando innocentiae nostrae professio est, iusta compendia non negligere, apud quem calumnia numquam locum potuit inuenire. Rogari enim in talibus causis non fraudari principem decet. Quia negligentiae vitium est praesumptiones relinquere, quas iura praeciipiunt amputare. Si quid autem contra compereris, quietos dominos habere patiaris. Quia magis illa nostra sunt patrimonialia, quae a subiectis possidentur.

Cassiodori Opera varia. Lib. V. Ep. 24.

CCXXXVIII. Oko konca god. 526.

Atalarik kralj Gotah nagovara tuljanske i dalmatinske Rimljane, da mu budu vierni kao i njegovomu djedu Teodoriku.

Uniuersis Romanis per Italiam et Dalmatiam constitutis, Athalaricus rex.

Honorabile credimus indicare, quod fama potuistis teste cognoscere. Jure siquidem de se arbitrabitur aestimatum, qui regium meretur alloquium; quia dignitas est, subiecti affatus meruisse dominantis, in ea praesertim causa, in qua omnium corda sic videntur esse sollicita, ut si non cognoscant prosperum, credunt semper aduersum. Nam qui audit mutatum, nouum nihilominus formidat imperium. Et re vera nescio quid triste creditur cogitare, qui tardat inter initia benigna promittere. Quapropter locum sinistris

cogitationibus amputantes, aliter de nobis non patimur credi, quam quod de nostris potuit parentibus aestimari. Et ideo, quod diuinitate propitia dictum sit, glorioso domino auo uostro feliciter ordinante, tam Cothorum, quam Romanorum praesentium, pro munimine indepti regni, sacramenta suscepimus; quod vos quoque facturos esse libentissime iudicamus, ut qui fideles parentibus nostris extitistis, nobis quoque simili deuotione pareatis. Suauius enim diligit haeredem, qui beneficiorum recordatur auctorem; sed ut vobis benevolentiae nostrae iam nunc integritas innotescat, iurisiurandi fecimus religione promitti, quod et nostro possit declarare propositum, et spem debeat munire cunctorum.

Cassidori Var. Ep. Lib. VIII. ep. 4.

CCXXXIX. G. 530. U Solinu.

Zaključci prvoga crkvenoga zbora solinskoga.

Acta concilii provincialis salonitani.

Honorius iunior A. salonitanus XXI. Iste fecit concilium solemne ut infra, sub die 17. cal. iuliarum, consulatu verò Lampadii et Horesti, congregatis beatissimis viris episcopis, presbyteris, diaconibus, nobilibusque filiis, et cuncti ordinis clero. Honorius dixit: Decet nos iugiter ecclesiasticae ordinationis solitudine communiri, ut licentiam prauae usurpationis ablatam, ea nobis exercere, filiorumque nec canonicam latet disciplinam, nec ad detestanda pauperum damna prorumpunt; sicut nuper Bestoensis ecclesiae scriptum tenentes agnoscimus, quae tanto est diuino honore commodata, ut non solum oppressis adesse non cogitet, sed nec suae a deo valeat subuenire pressurae. Unde praesenti venerabili concilio cunctas ad nos pertinentes ad ecclesias hoc statuimus iure constricti.

I. Nullus presbyterorum ad obligationem commissae sibi cuiuslibet ecclesiae audeat mutuare pecunias, nisi apud episcopi ipsius ineuitabilis debiti pro ecclesiasticis titulis fuerit patefacta necessitas.

II. Similiter quoque apud metropolitanum de episcoporum contractibus, si oporteat fieri, prius est facienda probatio, ut habita deliberatione, in tanto ecclesiam liceat obligari, quantum perpensa fuerit ratione concessum. Pro qua parte cunctis deinceps creditoribus pro dei timore, et temporum contradicimus disciplina, ut facultates pauperum sibi non studeant obligari, nisi suprascripto ordine fieri cuncta claruerint. Aliter vero praesumptione commissae ob noxietatem suam repellit et condemnat ecclesiam; nec praevalere permittit, nisi in priuata debitoris facultate contractus, ut ipsius tantum res usque ad eum obligari, quem non sufficit ecclesiae suae stipendiis cum pauperibus esse contemptum.

III. Statuimus quoque secundum patrum curam, ecclesiastica praedia donandum atque vendendum nullatenus esse licentiam, commutandum quoque similiter damnantes arbitrium, nisi pro ecclesiae compendiis fieri apud eas personas, et eo ordine quod in mutuanda pecunia memorauimus, fuit comprobatum, ut omni utilitatis ratione perpensa, episcopi presbyteris suis tribuant facultatem; episcopis vero utilitate cognita, ab archiepiscopo concedendum, nec aliter factum obtineat firmitatem, et praesumptum personas abdicare cogatur ecclesia.

IV. Decernimus etiam iuxta canonicam disciplinam pro ecclesiasticis promouendis ordinibus dantem, accipientemque qualibet arte, atque figmento, vel qui se ipsis commerciis duxerint inserendum, anathemate perculsum, in simoniacae haeresis reputandum.

*

V. Illud quoque secundum (sanciendum), si quis episcoporum, presbiterorum, vel diaconorum, qui fuerint praesentes inuenti, scientes illicitas ordinationes fieri resistere neglexerint, aut tacendas, subripiendumque crediderint, ipsi paenam malae ordinationis incurrant.

VI. Praeterea canonice admonemus, ut nullus episcoporum vel sequentis ordinis quaecunque persona, ad comitatum proficiscendi, vel mutandi provinciam, nisi ordine iam superius dicto, causa iustae intentionis exposita, ab eis, ad quos pertinent, fuerint licentiam consecuti: Contra vero venientes ordinis officiique sui se meminerint sustinere iacturam. Eodem quoque monasterii praesidentes volumus iure constringi, ne sacri operis relinquentes studium ad religionis maculam, sub ypochrisidis cursibus delectentur.

VII. Illud quoque simili cura iuxta canonum statuta monemus, ne manentes in ordine presbyterorum, seu diaconorum ad aliam transferantur ecclesiarum, nisi idoneis promissionibus inuitati. Sed nec clericus cuiusque ordinis accipiendus ab alio, nisi sibi iusta fuerit contemplatione concessum. Relictis vero basilicis sibi commissis, nulla vagare, sed liberum se sciens ex hac parte non leui ultione constringi.

VIII. Credimus etiam subiungendum, ne volentes praestare personis, per diuersas parochiales ecclesias presbyteros, ultra quam necesse est, aut diaconos ordinemus; per quam rem non aemulatio boni operis, sed dissensionum volunt studia promoueri.

IX. Stipendia ecclesiastica debita clericorum (alimentis) omnibus conseruentur; ne quibus esse volumus cum ratione districti, efficiamus tenuitatis confessione ignominiose remissi.

X. Admonentes etiam, ne negotiis alienis eis se liceat implicare, quatenus ad audientiam suam euocandi habeant praesumptionem, neque alienis iudiciis partem defendentes occurrant, sed tantummodo audientes . . . . litigia, veritatem requisiti proferre non negligant.

XI. Usuram namque contra praecepta canonum accipientem cuiuslibet ordinis in clero merito abdicandum, ut nullam vel ipsius mutuatae pecuniae repetendae possit habere licentiam.

XII Nulla etiam altaria nobis liceat dedicare, nisi a fundatoribus firmo iure dignis fuerint dotata redditibus, ut nulla deinceps de stipendiis clericorum, vel pauperum querela nascatur, nec huius egestatis necessitate subiaceant.

XIII. Poenitentes igitur de omnibus peccatis ex fide quacunque die, atque momento semel a sacerdote absoluendum statuimus, si ad saecularia minime habuerint recursum. Nec poenitendi bonis operibus vetantes studium, sed peccandi facultatem frequentis absolutionis spe videantur habere concessam. Scientes etiam quod nullum sacrati ordinis veram penitentiam liceat accipere, quem in sacro ordine constitutum iugiterque ad dei timorem pertineat conuenit exercere. Nec tamen mouere, quod iisdem sacrati ordinis viris processum est afflictionibus deputantur, vel quibusdam per canones certa, et grandia poenitentiae tempora concessa, quia non eis per spatia temporum gratiae voluntariae attribuetur poenitentiae, si publicus indicitur reatus excessibus.

XIV. Haec quae nuper salubri ordinatione statuenda credimus, imo potius canonum constitutos ad memoriam reuocandos, sanctitas vestra, si pro communis ecclesiae utilitate sibi placere non dubitat, propria subscriptione confirmet.

Honorius archiepiscopus sanctae ecclesiae salonitanae hoc constitutum consentiens subscripsi. Condemnans, qui contra umquam venire temptauerit.

Andreas episcopus iadertinae ecclesiae subscripsi ut supra.

Ticynus episcopus ecclesiae arbensis subscripsi ut supra.

Joannes episcopus siscianae ecclesiae subscripsi ut supra.
 Fabrianus episcopus ecclesiae epitauritanae subscripsi ut supra.
 Constantinus episcopus ecclesiae scardonitanae subscripsi ut supra.
 Marcellus episcopus ecclesiae naronitanae subscripsi ut supra.
 Andreas episcopus bestoensis ecclesiae subscripsi ut supra.
 Victor episcopus ecclesiae martaritanae subscripsi ut supra.
 Dominicus archipresbyter ecclesiae salonitanae subscripsi ut supra.
 Barbarus presbyter ecclesiae salonitanae subscripsi ut supra.
 Caesarius presbyter subscripsi ut supra.
 Hereneus presbyter subscripsi ut supra.
 Lucerus presbyter ecclesiae salonitanae subscripsi ut supra.
 Bacauda presbyter ut supra.
 Stephanus presbyter ut supra.
 Ursus presbyter subscripsi ut supra.
 Bassus presbyter subscripsi, ut supra.
 Vitalis presbyter sarniensis ecclesiae subscripsi ut supra, Explicit.
 Codex. Bibl. Barb. N. 3481. p. 114.—116.

CCXL. G. 532. dne 9. svibnja. U Solinu.

Zaključci drugoga crkvenoga zbora solinskoga.

Acta concilii secundi salonitani.

Post iterum atque iterum Lampadii, et Horestis, sumens sub die nona maias, facto sacerdotali consilio, Andreas vir venerabilis iadertinae ecclesiae episcopus dixit: Omnium sacerdotum, fratrumque meorum, papa beatissime prosequor voluntatem, quia tanta est bonitatis magnitudo, ut omnes nos faciat de sui oneris leuamine cogitare. Quippe cum gratum vobis fore credamus propter differentiam hos pro parochia consignandae plebi excursus, parochiasque presbyteros vestra consecratione merentur alios ordinare pontifices. Sicut etiam in barcensi ecclesia, praedecessore vestro beatae recordationis Honorio, est prouide ordinatum, quia in tanta distensione locorum rarius consignationem chrismatis populus renatus adsequitur. Quapropter qui omnium nostrum primatum, deo iuuante, quo praesides, curam geris ordinationemque commissam tuorum, necesse est pontificum adminiculis releveris. Honorius beatissimus vir respondit archiepiscopus: Ago gratias, quod talibus me creditis solatiis releuandum, ut crescente fratrum, et coepiscoporum nostrorum numero, et leuior fiat sarcina diuisa per plures, et onus gratum, quod cum honore suscipitur. Atque ideo talis fraternitatis vestrae prosecutione perpensas parochiasque nostra sorciebantur consecratione presbyteros, et longinquitatem sui visitationem difficillimam merebantur. Ad ordinandorum episcoporum curam facta distributione credimus pertinere, praesertim cum nihil canonicis sit contrarium constitutis, quia nec episcopalis vilesceat auctoritas, cum in tanta locorum distensione, tot parochiis necessario proponuntur, nec ubi presbyter possit sufficere, ordinantur episcopus, qui nec consignandi, nec reconciliandi licentia facile dei sacerdotibus est concessa. Pro qua re huius ordinationis nobis est prouisa necessitas, ne quod maxima ecclesiae sollicitudine est gerendum, pro raritate pontificum negligatur. Quapropter qui, vel in quibus locis episcopi debeant consecrari, diligentius pertractemus. Tractatu itaque habito, adiectae quam hoc communi noscitur sediase

consilio, ut in Sarsentero, Muccuro, et Ludro episcopi debeant consecrari, futurorum personas antistitum decretorum tenor adsignet. Itaque prolatis decretis, in quibus electionis includebant officium, in Muccuro Stephanum presbyterum, in Sarsentero Paulinum presbyterum, in Ludrio Cellianum presbyterum spirauere episcopos consecrari. Qua electione decursa superscriptus beatissimus vir Honorius archiepiscopus ita subiunxit: Patefacto nobis decretorum tenore, solemniter dioecesis statuimus obseruandum, ut in Sarsenterensis episcopatus, basilicasque in municipiis de Lontino, Stantino, Novense per Rusticiarum, Pecutiaco, et Beuzzauatico supra constituta, quae tamen ad nos hactenus respexere, in parochia consequantur, Ludrecensis vero episcopus magnoticum, equitinum, salviaticum et sarciatricum, sicut ad ordinem nostrum noscit obtinuisse, percipiat. Muccuritanus namque episcopus se montanorum, delminense, onestinum, salonitanum quoque dumtaxat quidquid in insulis continetur, vel transoneum noscitur esse diuisum, quod continens appellatur; sed etiam redditicum in dioecesim habiturum accipiat; et exceptis reliquis in territorio salonitano basilicis, vel pro adiacentia sui rare, modones, atque sagitagine. Statuentes etiam ut nullus in alterius dioecesim quolibet modo audeat dedicare basilicas, nec fratrum priuilegia illicita praesumptione turbare. Necesse est etiam de celebrandis conuenientibus patrum modis omnibus constituta seruari: sed quia bis in anno concilia fieri praeceperunt propter diuersas necessitates ecclesiae amputandas; et fraternitati vestrae difficultate itineris atque visitandarum occupatione parochiarum grauissimum iudicatur, vel hoc sine aliqua excusatione seruatur, ut semel in anno ad concilium metropolitani venire nullus omittat; quod si quidem forte nisi desidiosa voluntas, sed ineuitanda ecclesiastitas detinuerit, per primates suae ecclesiae se praesentet. Tempus autem congruum videtur, ut depositis albis pentecosten ebdomadae, quae sequitur, debeat conueniri. Quae omnia placuit sic ordinari, prompta voluntate consentio, et deo propitio implenda curabo. Andreas vir venerabilis Bestoensis ecclesiae dixit: Necesse nobis est bonae institutionis formam libenter amplecti, praesertim cum de sacro laudabiliter cogitate obsequio, atque ideo quaeso ut a loco Copella et Arena; usque ad has urbes, basilicasque, quae in mea patrocinia continentur, ad proponendum isdem locum faciat episcopum pertinere. Tanta vexationis labore submoto, aptior mihi sollicitudo sit de sacerdotibus plebeque comissa. Quantus grex dominicus vicino pastore melius gubernetur. Honorius vir beatissimus archiepiscopus respondit: Non est dubium venerabilis frater, et te bonae ordinationis intuitu libenter offerre quibus et perpetuam talis gloriam mereatur oblatio, et diuinum melius perficeretur obsequium. Et ideo cum diuinitas propitiata concesserit, adhuc unum, ad quem eadem loca pertinere debeant, curauimus ordinari pontificem. Unde ne sequens aetas, aut audendo superflue episcoporum numero, aut per cupiditatem forsitam imminuendo, haec violari constituta praesumat, si quis tale quippiam tentauerit, anathematis vinculis obligatus, poenam diuino iudicio condemnatus incurrat. Cui rei consensum omnium nostrum conuenit subscriptione firmari. Actum Salonis.

Honorius archiepiscopus s. ecclesiae salonitanae his gestis consentiens subscripsi.

Andreas episcopus iadertinae ecclesiae his gestis consentiens subscripsi.

Tycinus episcopus s. ecclesiae arbensis, his gestis consentiens subscripsi.

Constantinus episcopus ecclesiae siscianae his gestis consentiens subscripsi.

Paulus episcopus. Marcellus episcopus naronitanae ecclesiae consentiens subscripsi.

Savilianus episc. Andreas episc. bestoensis ut supra consentiens subscripsi Paulinus episc. ecclesiae sarsenterensis. Stephanus episc. muncorensis. Celianus episc. ecclesiae ludricensis cosentiens subscripsi. Explicit.

Farlati Illyr. Sacr. T. II. p. 173. Cod. Bibl. Barb. N. 3481. p. 117—119.

CCXLI. G. 731.—741.

Grgur III. papa piše naddjaku solinskomu, u poslu čuvanja crkvenih dragocienostih.

— — — — — Scire vero te volumus, quod a te districte quaesituri sumus, quia vel propriae ecclesiae, vel ea, quae de diuersis ecclesiae cimilia sunt collecta, non sub omni sollicitudine et fide seruantur. Quod si quid ex eis, vel negligentia, vel cuiusquam fraude deperiit, tu hoc reatu adstringeris, qui per archidiaconatus ordinem custodiae eiusdem ecclesiae arctius deputaris.

Decretalia D. Gregorii papae. Venetiis 1615. Lib. I. Tit. XXIII. cap. III. p. 223.

CCXLII. G. 880. mjeseca prosinca.

Ivan VIII. papa piše Mihalju kralju bugarskomu, da pošalje svoje poslanike u Rim, koje bijaše obećao poslati zajedno s Teodozijem biskupom ninskim.

Dilecto et spiritali filio Michaheli glorioso regi Vulgariorum.

Gratia vobis et pax a deo patre et domino Jhesu Christo. Miramur, quod tanto iam tempore transacto missos vestros ad sanctam romanam ecclesiam matrem vestram, et ad nos non transmisistis. Modo vero, sicut nobis retulit Theodosius venerabilis episcopus, missos tuos cum eo dirigere promiseras; sed pro qua causa eos dirigere praetermiseris, ignoremus. Unde vos iam recognoscere oportebat, etiam ad pastorem et pontificem animarum vestrarum tota deuotione debueratis. Unde his nostris apostolicis litteris, vos quasi karissimos filios ammonemus et exhortamur, ut de praesenti vestros idoneos missos nobis transmittere non dubitetis. Quatenus ab uberibus matris vestrae, sanctae videlicet romanae ecclesiae saciemini, omniumque bono repleamini. Quia nos more paterno, ulnis extensis vos amplectere, et quasi oues Christi nobis commissas alere et saluare parati existimus; secundum quod dominus dicit beato Petro: pasce oues meas. Quicquid enim vobis dirigimus, credere omnino potestis, qui pro salute vestra semper agere ac perficere incunctanter cupimus. Optamus vos in Christo nunc et semper bene valere.

Iz vatikanskoga rukopisa XI. vieka. Epistolae Joannis VIII. Ep. 300. p. 116.

CCXLIII. Oko g. 888—67.

Nikola I. papa, piše izabranomu biskupu i srećenstvu nnskomu, da se biskupija bez dozvole papine utemeljiti nesmije.

Nicolaus papa electo et clero nonensis ecclesiae.

Ecclesia id est catholicorum collectio, quomodo sine apostolicae sedis instituetur nutu, quando iuxta sacra decreta, nec ipsa debet absque praeceptione papae basilica nouiter construi, quae ipsam catholicorum intra semetipsum amplecti cateruam dinoscitur.

Decreta Gratiani III. Distr. I. eap. 8.

CCXLIV. 978. 1. listopada. U Pasovi.

Kralj Otto II. potvrđuje crkvi solnogradskoj sav nje posjed, zajedno s njekimi predjeli na Muri i Dravi.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente gracia Imperator Augustus. Oportet nos qui diuino sumus munere quodammodo prae caeteris mortalibus sublimati, eius in omnibus parere mandatis, cuius clemencia praelati sumus. Unde loca deo, cuius gracia praecellimus, dicata, si nostrae dacionis et confirmacionis augeantur stabilianturque auctoritate, et ad praesentem vitam temporaliter transigendam, et ad aeternam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Quapropter omnium nostrorum fidelium tam praesentium quam futurorum nouerit solertia, qualiter Fridaricus Salzburgensis ecclesiae venerabilis archiepiscopus, ad nos veniens nostram postulauit serenitatem, ut ob mercedis nostrae augmentum, quaedam loca, quae nostri antecessores ad ecclesiam sancti Petri sanctique Roudberti confessoris Christi, ubi ipse corporaliter requiescit, cui praedictus archiepiscopus praesse videtur, fidelium suorum petitionibus concesserunt, a nobis etiam confirmarentur. Cuius petitioni ob amorem domini nostri Jesu Christi, et ob remedium animarum antecessorum nostrorum, ac beatae memoriae domni ac genitoris nostri, nostraeque etiam mercedis augmentum, libenti animo assensum praebentes, id ita fieri decreuimus. Ideoque firmamus ad praedictum monasterium sancti Petri sanctique Ruodberti primitus castellum sanctae Erntrudis, cum omnibus iuste ac legaliter ad idem castellum pertinentibus, cum curtibus, venacionibus, piscacionibus, idest ab ecclesia sancti Martini quae respicit contra monticulum, qui vulgo Nochstein nuncupatur, sursum ex utraque parte fluminis Luaris nominati usque in riuulum Quartinspach. Insuper etiam in ipso riuulo venacionem, piscacionemque ex utraque parte praenotati fluminis ad sanctum Maximilianum usque dum Tuontina ex aquilonali parte fluit in praedictum flumen, atque riuulus Gastuna ex australi parte. Ad haec etiam firmamus ad praefatum monasterium iuuauense, forestem a termino qui in Pisoncia incipit, hoc est de riuulo Erilipach usque ad Acutum montem, qui diutisce vocatur Wassinperch, prope Iscalam, in illo loco ubi terminus forestis Ratpotoni comitis se de isto disiungit. Et in aquilonali parte de riuulo Tinnilinpach usque ad summitatem montis Ciruencus nominati, et de iam dicto monte Wassinperch usque ad praefatum monticulum Nochstein illa montana omnia quae in potestate antecessorum nostrorum fuerunt et nostra, ad iam dictum monasterium firmamus. Curtem quoque Piscoffesdorf cum omnibus iure ad eandem curtem pertinentibus, atque piscacionem in lacu Aterseo vocitato, sine alicuius hominis contradictione, id est illos quondam praedictos tractus XI. sicut dominicalis terra se ad Poumgarten ipso lacu audiungit, cum piscacione in eodem lacu ad Atarhof nostri iuris pertinenti, firmamus etiam istas curtes in proprium quae antea in inibi in beneficium fuerunt, siue ex parte antecessorum nostrorum seu ex alterius ibi antea beneficiata essent, quarum hec sunt nomina: Ad Scafarafelt curtem et ecclesiam cum decima, et sicut ille terminus in australi parte incipit qui Wagreini dicitur ultra Ipisam, et in occidentali usque dum ducitur, ubi Urula fluit in praefatam amnem, et quidquid in orientali parte iam dicti fluminis habere videmur, per totum firmamus ad praedictum monasterium, exceptis duobus piscatoribus cum eorum ruribus in aquilonari parte. Ad Magelicham terciam partem ciuitatis, et sicut ille terminus se disiungit de illis rebus in occidentali parte, quas quondam ad sanctum Emmeramum nostri antecessores tradiderunt, totum in termino orientali ad praefatum monasterium firmamus, exceptis hobs tribus. Ad Arnesdorf, id est ad Uua-

chatauam quicquid ibi habuimus cum vineis et saginacione et monte querceato pratisque inter ipsum querceatum montem sitis, et inter siluam Paltam, vel quicquid in ipsis silvis habuimus, totum in usum praedicti monasterii firmamus. Ad Grunzitam quicquid superfuit hobis V. quas nostri antecessores Deotrico dederunt, hoc sunt hobe L. Ad Liubinam, ad Holumpurch terciam partem ciuitatis cum vineis XXX. et hobis XV. sine curtilli terra. Ad Treisimam ciuitatem et ecclesiam sancti Martini cum decima, et sursum in australi atque in orientali parte fluminis Treisime usque ad Potilinesprunnen, et sicut Deotrichespach fuit contra duos acervos qui in orientali parte campi positi sunt, et exinde usque ad Danubium in illum locum qui Tripoliza dicitur, et ita sursum prope Danubium cum agris, pratis, pascuis, cultis et incultis, auis, locis piscacionum, quae deutisce Arichsteti vocantur, et ita sursum usque ad illam marcham quae inter Treisimam et Holumpurch utrasque res diuidendo discernit. Ad Penninuanch quicquid ibi habuimus. Ad Ecclesiam Anzonis, ad Witinesperch quicquid ibi habuimus, excepto quod Mosogouuoni nostri antecessores dederunt, hoc est hobae C. Ad Ecclesiam Ellodis, ecclesiam Mingonis presbyteri. Ad Gumpoldesdorf quicquid ibi habuimus. Ad Rapam, ad Sabariam ciuitatem et ecclesiam cum decima, et theloneis, vineis, agris, pratis, pascuis, forestibus, montibus, cunctisque ad eandem ciuitatem iure pertinentibus. Ad ficcam Sabariam, ad Mosapurch abbaciam ubi sanctus Adrianus requiescit, et nonam de omnibus nostris curtibus cum theloneo in ciuitate et piscina uti nostri antecessores ad iam dictum monasterium dederunt. Ad Salapiugin curtem cum CCC. mansis et totidem vineis, et quicquid ibi habuimus. Ecclesiam ad Quartinaha. Ecclesiam ad Gensi, ad V. Ecclesias cum theloneis, vineis, forestibus, et cum omnibus quae ab antecessoribus nostris beneficiata erant firmamus in proprium. Ad Ruginesfeld quicquid ibi habuimus. Ad Durnauua ecclesiam, quae est constructa in honore sancti Ruodberti ceterorumque quamplurimorum martyrum cum monte Parauoz dicto, cum vineis, agris, pratis, siluis et cum omnibus quae ibi videmur habere circa montem sitis. Ad Petouiam ecclesiam cum decima, et duas partes ciuitatis, cum bannis, theloneis, et ponte, et insuper terciam partem ciuitatis, quae proprietas Carantani fuit, eique diiudicatum erat, eo quod reus maiestatis criminatus est constare, exceptis illis rebus quae suae uxori concessae fuere. Id est in superiori ciuitate in orientali parte ciuitatis curtilem locum, ubi noua ecclesia incepta est, atque in inferiori ciuitate, in occidentali parte ciuitatis ipsius, illa curtilla loca quae in potestate tunc habuit, cum hobis C. et vineis X. In Zistanesfeld ubi firmamus ad praefatum monasterium, sicut acerui duo prope Trauum positi sunt, ex summitate termini qui Uuagreini dicitur, et sicut ille Uuagreini tendit usque dum Treuuina fuit in amnem Trauum. Ad Sulpam, ciuitatem Zuip vocatam, cum omnibus iure ad eandem ciuitatem pertinentibus, cum quercetis et campis, sicut illa fossa, quae incipit de Muora et tendit usque ad Luonznizam et ut Luonzniza, et Sulpa de alpibus fluunt, quicquid inter has duas amnes habemus, totum ad praedictum monasterium firmamus, et forestum Susel cum banno, sicut in potestate antecessorum nostrorum fuit, venationemque in dulcis vallibus, quam populus cum sacramentis in potestatem antecessorum nostrorum affirmavit, id est ebdomas tres ante aequinoctium autumpnale, ac postea usque ad natale sancti Martini, ad venandos ursos et apros. Ad Lumnicham iuxta Rapam quicquid ibi habuimus. Ad Nezilinpach, ad Sabnizam ecclesiam et curtem cum mansis L. Item ad Rapam, ad Tudleipin, ad Labantam ecclesiam sancti Andree, uti antecessores nostri ad iam dictum monasterium firmauerunt, cum decima ut ibi consuetudo est, et de curtibus quas nostri antecessores ibi habuerunt, decimam ut in sacris codicibus habetur, nec non et saginacionem in omni Labanta valle, excepto

monte Forest dicto, ligna quoque secanda ad ecclesiam et ad aliud seruitium episcopi tam in ipso monte, quam in aliis omnibus montibus firmamus, et unam fossam rudis in monte Gamanara semper per totum annum habendam. Ad Gurcizam beneficium Engilbaldi, ad Carantanam ecclesiam sanctae Mariae cum decima sicut ecclesiasticus praecipit ordo de curtibus, quae temporibus antecessorum nostrorum ad Carantanam ciuitatem pertinebant et adhuc pertinent, ea lege ac ratione, ut deinceps praedictae res ad praenominatam sancti Petri sanctique Roudberti iure perpetuo permaneant ecclesiam, absque ullius hominis contradictione. Et ut haec auctoritas nostrae confirmationis firmitior habeatur, et per futura tempora verius credatur, hanc cartam scribi, manuque propria firmantes, anuli nostri impressione iussimus insigniri

Signum domni Ottonis Imperatoris Augusti.

Data Kalendas Octobris anno dominicae incarnationis DCCCCLXXVIII. regni vero domni Ottonis inuictissimi imperatoris Augusti XIII. imperii autem X. Iudictione VI. Actum in ciuitate Patauii.

Kleinmayer. Juuauia. str. 200. s popravci polag izv. listine br. LXXXIV.

CCXLV. 979. 7. listopada. U Moguncu.

Kralj Otto II. potvrdjuje crkvi solnogradskoj, na prošnju nadbiskupa Friderika, sav njen posjed, zajedno s njekimi predjeli na Muri i Dravi.

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. Otto diuina fauente clemencia rex. Oportet igitur nos, qui diuino sumus munere quodammodo prae ceteris mortalibus sublimati, eius in omnibus parere praeceptis, cuius clemencia praelati sumus, atque cuius praecellimus munere; loca utique sibi dicata per petitiones fidelium nostrorum nostro releuari iuuamine, atque regali tueri munimine, quoniam hoc nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam, et ad aeternam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Quapropter comperiat omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet et futurorum solercia, qualiter quidam vir venerabilis Fridaricus salzburgensis ecclesiae archiepiscopus ad nos veniens nostram postulauit serenitatem, ut ob mercedis nostrae augmentum, quaedam loca quae nostri antecessores ad ecclesiam sancti Petri sanctique Roudberti confessoris Christi, ubi corporaliter requiescit, et ipse praedictus venerabilis archiepiscopus praeest, fidelium suorum petitionibus concesserunt, a nobis quoque renouata firmarentur. Cuius petitioni ob amorem domini nostri Ihesu Christi, seu ob remedium animarum antecessorum nostrorum, ac beatae memoriae domni ac genitoris nostri, nostraeque mercedis augmentum, libenti animo assensum praebentes, decreuimus ita fieri. Renouamus igitur ac confirmamus ad praedictum monasterium sancti Petri sanctique Roudberti, primitus castellum sanctae Erndrudis, cum omnibus ad idem castellum iuste ac legaliter pertinentibus, cum curtibus, venacionibus, piscacionibus, id est ab ecclesia sancti Martini, quae resicit contra monticulum, qui vulgo Nochstein nuncupatur, sursum ex utraque parte fluminis Luaris nominato, usque in riuium Quartinispach. Insuper etiam de ipso riuiulo venacionem piscacionemque ex utraque parte praenotati fluminis ad sanctum Maximilianum usque dum Tuontina ex aquilonali parte fluit in praedictum flumen, atque riuiulus Gastuna, ex australi parte. Ad haec etiam firmamus et renouamus ad praefatum monasterium iuuauense forestem a termino qui in Pisoncia incipit, hoc est de riuiulo Erilipach usque ad acutum montem, qui diutisce Uuassinperch dicitur, prope Iscalam, in illo loco, ubi terminus fo-

restis Ratpotoni comitis se ab isto disiungit, et in aquilonali parte de riuulo Tinilipach usque in summitatem montis Ciruancus nominati, et de iam dicto monte Uuassinperch usque ad praefatum monticulum Nochstein, illa montana omnia, quae in potestate antecessorum nostrorum fuerunt, et nostra, ad iam dictum monasterium firmamus. Ad Chiemiese abbaciam cum omnibus ad eandem abbaciam iuste ac legaliter pertinentibus. Curtem quoque ad Piscofesdorf, cum omnibus iuste ad eandem curtem pertinentibus, atque piscationem in lacu Atarseo vocitato, sine alicuius hominis contradictione, illos quondam praedictos XII priuatos tractus, sicut dominicalis terra se ad Poumgarten ipso lacu adiungit, sine alia communi piscacione in Atarseo, ad Atarhof pertinenti, de potestate nostra firmamus etiam istas curtes in proprium, quae ante inibi beneficium siue ex parte antecessorum nostrorum siue ex alterius cuiuslibet parte beneficiatae fuissent, quarum haec nomina sunt: ad Scafarafelt curtem et ecclesiam cum decima, et sicut ille terminus in australi parte incipit, qui Uuagreini dicitur, ultra Ipsam, et in occidentali usque dum ducitur, ubi Urula se dimittit in praefatum amnem, et quicquid in orientali parte iam dicti fluminis habere videmur, totum ad praedictum monasterium confirmamus, exceptis duobus piscatoribus, cum eorum ruribus in aquilonali parte. Ad Magilicham terciam partem ciuitatis, et sicut ille terminus se disiungit, de illis rebus in occidentali parte, quas quondam ad sanctum Emmeramum antecessores nostri tradiderunt, totum in termino orientalis ad praefatum monasterium confirmamus, exceptis hobs tribus. Ad Arnesdorf, id est ad Uuachauuam, quicquid ibi habuimus, cum vineis et saginacione et monte querceato, pratisque inter ipsum querceatum montem sitis, et inter siluam Paltam, vel quicquid in ipsis siluis habuimus, totum in usum praedicti monasterii confirmamus. Ad Grunzitam quicquid superfuit hobs V. quas fidei suo Dietrico, antecessores nostri dederunt, hoc sunt hobe L. Ad Liubinam, ad Holunpurch terciam partem ciuitatis cum vineis XXX et hobs XV sine curtilli terra. Ad Treisimam ciuitatem et ecclesiam sancti Martini cum decima, et sursum in australi atque orientali parte fluminis Treisime usque ad Potilinesprunnen et sicut Dietrichespach fluit contra duos acervos exteriores, qui in orientali parte campi positi sunt. Et exinde usque Danubium, cum agris, pratis, cultis et incultis, auiis, locis piscacionum, quae diutisce Arichsteti vocantur, et ita sursum usque ad illam marcham, quae inter Treisimam et Holunpurch utrasque res discernendo diuidit. Ad Penninuuanach quicquid ibi habuimus, ad ecclesiam Anzonis, ad Uuitinesperch, quicquid ibi habuimus, excepto quod Mosogouuoni datum est, hoc est hobas C. Ad ecclesiam Ellodis, ecclesiam Minigonis presbyteri, ad Guntpoldesdorf quicquid ibi habuimus, ad Rapam, ad Sabariam ciuitatem, et ecclesiam cum decima et theloneis, agris, pratis, pascuis, forestibus, montibus, cunctisque ad eandem ciuitatem legaliter pertinentibus, ad siccam Sabariam, ad Peninchaha, ad Moseburch abbaciam, ubi sanctus Adrianus requiescit, martir Christi, quam antecessores nostri ad praedictum monasterium tradiderunt, et nos confirmamus. Nonam quoque de omnibus curtibus nostris inibi cum theloneo in ciuitate et piscina confirmamus. Ad Salapiugen curtem cum CCC mansis et totidem vineis vel quicquid ibi habuimus. Ecclesiam ad Quartinaha, ecclesiam ad Gensi, ecclesiam ad Ternberch, ecclesiam Gundoldi, ad V ecclesias, cum theloneis et vineis, forestibus, et cum omnibus, quae ab antecessoribus nostris antea beneficiata essent, firmamus in proprium. Ad Ruginesfeld quicquid ibi habuimus. Ad Durnauua ecclesiam quae est constructa in honore sancti Roudberti, et ceterorum sanctorum quamplurimorum martyrum, cum monte Paruoz dicto, cum vineis, pratis, siluis et cum omnibus quae ibi sunt circa montem sita. Ad Petouiam ecclesiam cum decima et duas partes ciuitatis cum bannis, the-

theloneis et ponte, quae ab antecessoribus nostris illo tradita erant, et insuper terciam partem ciuitatis, quae proprietas fuit Carantani, eique diiudicatum erat eo, quod reus maiestatis criminatus est constare, exceptis illis rebus, quae suae uxori concessae fuerunt, id est in superiori ciuitate in orientali parte ciuitatis curtilem locum, ubi noua ecclesia incepta est, atque inferiori ciuitate in occidentali parte ciuitatis ipsius illa curtilia loca, quae in potestate tunc habuit cum hobis C. vineis X. In Cistanesveld firmamus ad praefatum monasterium sicut acerui duo prope Trauum positi sunt ex sumitate superioris et exterioris termini qui Uuagreini dicitur, et sicut ille Uuagreini tendit usque dum Treuuiua fuit in amnem Trauum. Ad Sulpam, ciuitatem Zuip vocatam cum omnibus iuste ad eandem ciuitatem pertinentibus, cum quercetis, campis, sicut illa fossa incipit a Muora, et tendit usque ad Luonznizam, et ut Luonzniza et Sulpa de alpibus fluunt, quicquid inter hos duos amnes habemus, totum ad praedictum monasterium, et forestum Susel cum banno, sicut in potestate antecessorum nstrorum fuit, venacionemque in dulcis valibus, quam populus cum sacramentis in potestatem antecessorum nostrorum firmavit, id est ebdomadas III. ante aequinoctium autumpnale, et postea usque in natale sancti Martini ad venandos ursos et apros. Ad Luminicho iuxta Rapam quicquid ibi habuimus. Ad Nezilinpach, ad Sabnizam ecclesiam et curtem cum mansis L. Item ad Rapam ad Tudleipin, ad Labantam ecclesiam sancti Andreae ut antecessores nostri ad praedictum monasterium firmauerunt, cum decima ut ibi consuetudo est, et de curtibus quas antecessores nostri ibi habuerunt, decimam ut in canonibus habetur, nec non saginacionem in omni Labanta valle, excepto monte Forst nominato. Ligna quoque secanda ad ecclesiam et ad aliud seruicium episcopi tam in ipso monte, quam in aliis omnibus montibus concedimus, et unam fossam ruderis in monte Gamanara semper per totum annum habendam. Ad Gurzizam beneficium Engibaldi. Ad Carantanam ecclesiam sanctae Mariae cum decima, sicut ecclesiasticus ordo praecipit, de curtibus omnibus quae ad Carantanam ciuitatem pertinent; id est Trahof, Grauindorf, Curnuz, ad Szreliz operarios seruos duos in monte cum hobis illorum, ad ligna secanda in ipso monte, sine contradictione omnium hominum cum saginacione. Trebina, Ostaruiza, Chrapuchfeld, Vitriuo, Frisach, Curca, Grazluppa, Lungouui, Sublich, Tiufinpach, Chatissa, Pelissa, Chubenza, Undrima, Linta, Lienznicha, Prucha, Muoriza, Liubina Ad Strazzinulam duo loca, ea lege ac racione, ut nullus successor noster, aut dux, vel comes, vel quaelibet potestas, aliquid de praedictis rebus potestatem habeat subtrahere, sed iure perpetuo ad sanctum Petrum, sanctumque Roudbertum stabiliter absque omnium hominum contradictione permaneant. Et ut haec auctoritas nostrae renouacionis et confirmacionis firmior habeatur, et per futura tempora verius credatur, hanc cartam propter petitionem matris nostrae dominae Augustae Theophanae ac Heinrici Bauuariae ducis nostri fidelis scribi iussimus, manumque propria firmantes, anuli nostri impressione praecepimus insigniri.

Signum domni Ottonis serenissimi Regis.

Hildibaldus episcopus et notarius ad vicem Willigisi archicapellani notauit. Data nonas octobris anno dominicae incarnationis DCCCCLXXVIII. regni vero domini Ottonis XIII. Actum Mogoncie.

Kleinmayer, Juuauia. str. 303. S izpravci polag listine br. LXXXIV.

CCXLVI. 982. 18. svibnja. Izpred Tarenta.

Kralj Otto II. potvrdjuje crkvi solnogradskoj darovnicu kralja Arnulfa, kojom ovaj istoj crkvi darova grad Optuj i njeka sela na Muri i Dravi.

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. Otto diuina fauente clemencia imperator Augustus Si petitiones sacerdotum, quas pro usu et stabilitate ecclesiarum suarum nostris auribus infuderint, ut ante nos regia et imperialis agere consuevit dominacio, pia deuocione compleuerimus, id procul dubio praesenti ac tempore futuro nobis profuturum esse credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum pateat industriae, qualiter Fridaricus sanctae Salzburgensis ecclesiae venerabilis archiepiscopus, per interuencionem dilectae coniugis nostre Theophanae videlicet imperatricis Augustae, ac fidelis nostri Deoderici metensis ecclesiae digni prouisoris, nobis praesentauit praeceptionem Arnolfi regis, in qua continebatur, quomodo ipse ob interuentum Tiethmari reuerendi archiepiscopi, qui suis temporibus iuuauensis ecclesiae prouisor egregius extiterat, quae est in honore beati Petri principis apostolorum et sancti Roudberti confessoris Christi constructa ac consecrata, suae praeceptionis auctoritate ad praefatam ecclesiam tradidit Petoviam ciuitatem, unacum ecclesia et decima illuc pertinente, et duas partes ciuitatis, cum bannis, theloneis et ponte, quae ab antecessoribus praenominati regis illo tradita fuerunt, et ex parte sua eciam addidit terciam partem ciuitatis, quae proprietas Carantani fuit, ilique diiudicata est eo, quia reus maiestatis illius criminatus est constare, exceptis subnotatis rebus, quas uxori illius propter fidele seruicium concessit, id est in superiori et orientali parte ciuitatis praedictae curtilem locum, ubi noua ecclesia incepta est, atque in inferiori et occidentali parte ciuitatis ipsius illa curtilia loca, quae in potestate tunc habuit cum hobis C. et vineis X. In Cistanesveld ubi nunquam antecessores eius alicui quicquam dederunt, propter fidele seruicium superius iam dicti archiepiscopi tradidit ad praefatum monasterium sicut acerui duo prope Trauum positi sunt, ex sumitate termini qui Wagreini dicitur, et ita sicut ille exterior Wagreini tendit usque dum Treuina fuit in amnem Trauum. Ad Sulpam, ciuitatem Zuip vocatam cum omnibus inste ad eandem ciuitatem pertinentibus, cum quercetis et campis sicut illa fossa, quae incipit de Muora et tendit usque ad Luonznizam, et ut Luonzniza et Sulpa de alpibus fluunt, quicquid inter has duas amnes habuit, totum ad praedictum monasterium concessit, et forestum Susel cum banno, sicut in potestate antecessorum illius et sua fuit, venacionemque in dulcibus vallibus quam populus cum sacramentis in potestatem regiam affirmavit, id est ebdomadas tres ante aequinoctium autumpnale et postea usque in natale sancti Martini, ad venandos ursos et apros. Ad Lumnicham iuxta Rapam quicquid ibi habuit. Ad Nezilinpach, ad Sabnizam ecclesiam et curtem cum mansis L. Item ad Rapam, ad Tudleipin, ad Labantam ecclesiam sancti Andreae, ut antecessores eius ad iam dictum monasterium firmauerunt, cum decima ut ibi consuetudo est, et de curtibus suis adiecit decimam, ut in sacris codicibus habetur, nec non et saginacionem in omni Labante valle, excepto monte Forest nominato, propter venacionem regalem. Ligna quoque secanda ad ecclesiam et ad aliud seruicium episcopi, tam in ipso monte quam in aliis omnibus montibus concedimus, et unam fossam ruderis in monte Gamanara semper per totum annum habendam. Ad Gurzizam beneficium Engilbaldi. Ad Carantanam ecclesiam sanctae Mariae cum decima, sicut ecalesiasticus praecipit ordo de curtibus regiis, id est de Carantana ciuitate aliisque curtibus ad eandem ciuitatem pertinentibus, id est Trahof, Grauindorf, Curnuz, ibique ad Curnuz operarios seruos duos in

monte cum hobil illorum, ligna secanda in ipso monte sine contradictione ministrorum regiae potestatis, cum saginatione. Trebina, Astaruiza, Chrapuchfelt, Vitriuo, Friesach, Curca, Grazluppa, Lungouui, Sublich, Tiufinrach, Chatissa, Pelissa, Chubenza, Undrima, Lintá, Lieznicha. Pucca, Mouriza, Liubina, ad Strazzinulam duo loca. Et qualiter haec omnia, cum rebus iam supra per ordinem nominatis, statim a suo iure ob animae suae remedium praelibatae ecclesiae in potestatem perpetualiter ibi habendum ac possidendum redegit, et suae dominacionis regia auctoritate confirmauit, sed pro rei statu et firmitate nostram humiliter rogauit celsitudinem, ut nos denuo illius donacionis traditionem et confirmacionem imperiali magnitudine nostrae munificenciae confirmaremus. Cuius petitioni vero pia ob votum et intercessionem ut ante dictum est carae contectalis nostrae Theophanae scilicet imperatricis Augustae, ac fidelis nostri Deoderici iam dictae metensis ecclesiae episcopi, assensum praebentes, quicquid praefatus Arnulfus rex ad ecclesiam superius iam dictam in honore sancti Petri principis apostolorum et sancti Roudberti confessoris Christi in Iuuauia ciuitate, cuius corpus eciam ibi iacet, constructam ac consecratam dedit ac confirmauit, aut alii antecessores siue successores illius illuc tradiderunt, parum cum magno, totum a nouo imperiali celsitudinis nostrae auctoritate ad integrum concedimus ac confirmamus. Ea videlicet racione, ut ab hodierna die et deinceps praedictae res, sicut ab antiquis regibus videlicet vel imperatoribus et nouiter a nobis traditae et confirmatae sunt, sub perpetuo iure eiusdem ecclesiae absque alicuius contradictione permaneant, nec ullus successor noster, aut dux, vel comes, siue vicarius vel quaelibet iudiciaria potestas, de praedictis rebus potestatem habeat quippiam abstrahere vel minuere seu quicquam molestiae eidem ecclesiae inferre praesumat. Et ut haec auctoritas largicionis et confirmacionis nostrae firmior habeatur, ac per futura temporum curricula verius credatur, hoc praeceptum iude conscriptum anuli nostri impressione signare iussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroborauimus.

Signum domni Ottonis inuictissimi Imperatoris Augusti.

Hildibaldus episcopus et cancelarius vice Willigisi archicapellani recognoui, et subscripsi.

Data XV. Kalend. iunii anno dominicae incarnationis DCCCCLXXXII. Indictione X. Anno vero regni secundi Ottonis XXII. Imperii autem XV. Actum iuxta Tarentum foras muros ciuitatis feliciter. Amen.

Kleinmayer Juuauia p. 206.

CCXLVII. G. 1051.

Henriko III. car njemački potvrđuje crkvi soluogradske darovnice svojih predšastnikah kojimi ovi darovaše istoj crkvi njeka uiesta uz Muru i-Dravu.

In nomine sanctae et indiuiduae Trinitatis. Heinricus diuina fauente clemencia Romanorum imperator Augustus. Oportet igitur nos, qui diuino sumus munere prae ceteris mortalibus sublimati, eius in omnibus parere praeceptis, cuius clemencia praelati sumus atque praecellimus; loca utique sibi dicata per petitiones fidelium nostrorum releuari iuuamine atque imperiali tutamine nobis et ad temporalem vitam prospere transigendam, et ad aeternam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Quapropter comperiat omnium nostrorum fidelium praesencium scilicet et futurorum sollercia, qualiter quidam vir venerabilis Balduinus Salzburgensis ecclesiae archiepiscopus, ad nos veniens, nostram postulauit serenitatem, ut ob mercedis nostrae augmentum, quaedam loca

quae nostri antecessores ad ecclesiam sancti Petri sanctique Roudberti confessoris Christi, ubi corporaliter requiescit et ipse venerabilis archiepiscopus praeest, fidelium suorum petitionibus concesserunt, a nobis quoque renouata confirmarentur. Cuius petitioni ob amorem domini nostri Jesu Christi, seu ob remedium animarum antecessorum nostrorum et beatae memoriae domni ac genitoris nostri, nostraequae mercedis augmentum, libenti aeimo assensum praebentes, decreuimus ita fieri. Renouamus igitur atque confirmamus ad praedictum monasterium sancti Petri sanctique Roudberti, primitus castellum sanctae Erntrudis, cum omnibus ad idein castellum iuste ac legaliter pertinentibus, cum curtibus, piscacionibus, venacionibus, id est ab ecclesia sancti Martini quae respicit contra monticulum, qui vulgo Nochstein nuncupatur, sursum ex utraque parte fluminis Luaris nominati, usque in riulum Quartinespach. Insuper etiam de ipso riulo piscacionem, venacionem, ex utraque parte praenotati fluminis ad sanctum Maximilianum; usque dum Tuontina ex aquilonari parte fluit in praedictum flumen, atque riulus Castuna ex australi parte. Ad haec eciam firmamus et et renouamus ad praefatum monasterium Iuuauense forestum, a termino qui in Piscconcia incipit, hoc est de riulo Erilipach usque ad acutum montem, qui vulgariter Wassinperch dicitur, prope Isalam, in illo loco ubi terminus foresti Raptonis comitis se ab isto disiungit, et in aqui lonari parte de riulo Tinnilinpach usque in summitatem montis Ciruancus nominati. Et de iam dicto monte Wassinperch usque ad praefatum monticulum Nochstein, illa montana omnia quae in potestate antecessorum nostrorum fuerunt et nostra, ad iam dictum monasterium firmamus. Ad Chimisse abbaciam cum omnibus ad eandem abbbacia iuste ac legaliter pertinentibus, curtem quoque ad Piscofesdorf cum omnibus iuste ad eandem curtem pertinentibus, atque piscacionem in lacu Atarseo vocitato, sine alicuius hominis contradictione, illos quondam praedictos XII. priuatos tractus, sicut dominicalis terra se ad Poungarten ipso lacu adiungit, sine alia communi piscacione in Atarseo ad Atarhof pertinenti; de potestate nostra firmamus etiam istas curtes in proprium, quae antea inibi in beneficium siue ex parte antecessorum nostrorum, siue ex alterius cuiuslibet parte ibi antea beneficiatae essent, quarum haec nomina sunt: Ad Scafarafelt curtem et ecclesiam cnm decima, et sicut ille terminus in australi parte incipit, qui Wagreini dicitur, ultra ipsam, et in occidentali usque dum ducitur, ubi Urula se dimittit in praefatum amnem, et quicquid in orientali parte iam dicti fluminis habere videbamus, totum ad praedictum monasterium confirmamus, exceptis duobus piscatoribus, cum eorum ruribus in aquilonari parte. Ad Maiglicham terciam partem ciuitatis, et sicut ille terminus se disiungit ab illis rebus in occidentali parte, quas quondam antecessores nostri ad sanctum Emmeramum tradiderunt, totum in termino orientalis ad praefatum monasterium confirmamus, exceptis hobis tribus. Ad Arnesdorf et ad Wachauua quicquid ibi habuimus, cum vineis et saginacione, et monte querceato, pratisque inter ipsum querceatum montem sitis, et inter siluam Paltam, vel quicquid in ipsis siluis habuimus, totum in usum praedicti monasterii confirmamus. Ad Grunzitam quicquid superfuit hobis V. quas fidei suo Dietrico antecessores nostri dederunt, hoc sunt hobae L. Ad Liubinam, ad Holunpurch terciam partem ciuitatis cum vineis XXX et hobis XV. sine curtilli terra. Treisimam ciuitatem et ecclesiam sancti Martini cum decima, et sursum in australi atque orientali parte fluminis Treisine usque ad Potilinesprunnin et sicut Diotrichespach fluit contra duos acervos exteriores, qui in orientali parte campi positi sunt, et exinde usque Danubium in illum locum, qui Tripoliza dicitur, et ita sursum prope Danubium cum agris, pratis, cultis et incultis, viis et iuuvis, locis piscacionum, quae teutonice Arichsteti vocantur. Et ita sursum usque ad illam marcham, quae inter Treisimam et Holunpurch

utrasque res discernendo diuidit. Ad Penninuanch quicquid ibi habuimus, ad ecclesiam Anzonis et Witanesperch quicquid ibi habuimus, excepto quod Mosogouuoni datum est hoc est hobe centum. Ad ecclesiam Ellodis, ecclesiam Minigonis presbyteri, ad Guntboldesdorf quicquid ibi habuimus, ad Rapam et Sabariam ciuitatem ecclesiam cum decima et theloneis, vineis, agris, pratis, pascuis, forestis, montibus, cunctisque ad eandem ciuitatem legaliter pertinentibus. Ad siccam Sabariam, ad Penninchaha, ad Mosaburch abbatiam ubi sanctus Adrianus requiescit martir Christi, quam antecessores nostri ad praedictum monasterium tradiderunt, et nos firmamus. Nonam quoque de omnibus curtibus nostris inibi cum theloneo in ciuitate et piscina confirmamus. Ad Salapiugen curtem CCC mansis. et totidem vineis, vel quicquid ibi habuimus. Ecclesiam ad Quartinaha, ecclesiam ad Gensi, ecclesiam ad Ternperch, ecclesiam Gundoldi, ad V. ecclesias cum theloneis, ac vineis, forestis, et cum omnibus quae ab antecessoribus nostris antea beneficiata erant, in proprium firmamus. Ad Ruginesfeld quicquid ibi habuimus. Ad Turnouua ecclesiam quae est constructa in honore sancti Roudberti, ceterorum que sanctorum quam plurimorum martyrum, cum monte Parauuoz dicto, cum vineis, pratis, silvis, et cum omnibus quae ibi sunt circa montem sita. Ad Petouiam ecclesiam cum decima et duas partes ciuitatis, cum bannis, theloneis et ponte, quae ab antecessoribus nostris confirmantibus illo tradita erant. Et insuper terciam partem ciuitatis, quae proprietas fuit Carantani, eique diiudicatum erat, eo quod reus maiestatis criminatus est constare, exceptis illis rebus quae suae uxori concessae fuerunt, id est in superiori ciuitate in orientali parte ciuitatis curtilem locum, ubi noua ecclesia incepta est, atque in inferiori ciuitate occidentali parte ciuitatis ipsius illa curtilia loca, quae in potestate tunc habuit cum hobis C. et vineis X. In Cistanesfeld firmamus ad praefatum monasterium sicut acervi duo prope Travum positi sunt, ex summitate superioris et exterioris termini qui Wagreini dicitur, et sicut ille Wagreini tendit usque dum Treuina fluit in amnem Trauum. Ad Sulpam, ciuitatem Zuip vocatam, cum omnibus iuste ad eandem ciuitatem pertinentibus, cum quercetis, campis, sicut illa fossa incipit a Muora et tendit usque ad Luonznizam, et ut Luonzniza et Sulpa de alpi-bus fluunt, quicquid inter hos duos amnes habemus, totum ad praedictum monasterium firmamus, et forestum Susel cum banno, sicut in potestate antecessorum nostrorum fuit. Venacionem quoque in dulcibus vallibus, quam populus cum sacramentis in potestatem antecessorum nostrorum firmavit, id est ebdomadas tres ante equinoctium autumpnale, et postea usque in natale sancti Martini ad venandos ursos et apros. Ad Luminicham iuxta Rapam quicquid ibi habuimus, ad Nezzilinpach, ad Sabinizam ecclesiam et curtem cum mansis L. Item ad Rapam, ad Tudleipin, ad Labantam ecclesiam sancti Andreae, quam antecessores nostri ad praedictum monasterium firmauerunt, cum decima, ut ibi consuetudo est, et de curtibus quas antecessores nostri ibi habuerunt, decimam et in cononibus habetur, nec non saginacionem in omni Labanta valle, excepto monte Forst nominato, ligna quoque secanda ad ecclesiam, et ad aliud seruicium episcopi, tam in ipso monte quam in alliis montibus concedimus, et unam fossam ruderis in monte Gamanara semper per totum annum habendam. Ad Gurzizam beneficium Engilbaldi, ad Carantanam ecclesiam sanctae Mariae cum decima, sicut ecclesiasticus ordo praecipit, de curtibus omnibus quae ad Carantam ciuitatem pertinent, id est Trahof, Grauindorf, Gurnuz. Ad Zreliz operarios seruos duos in monte cum hobis illorum, ligna secada in ipso monte sine contradictione omnium hominum cum saginacione, Trenuinam, Ostaruiza, Crapuchfeld, Vitrico, Friesach, Gurca, Grazluppa, Lungoui, Sublich, Tiufinpach, Chatissa, Pellissa, Chumbenza, Undrima, Linta, Lieznicha, Prukka, Muoriza, Liubina. Ad Strazinulam duo loca. Ea lege ac

racione, ut nullus successor noster, aut dux, vel comes, vel quaelibet potestas, aliquid de praedictis rebus potestatem habeat subtrahere, sed iure perpetuo ad sanctum Petrum sanctumque Roudbertum stabiliter absque omnium hominum contradictione permaneant. Et ut haec auctoritas nostrae renouacionis et confirmacionis firmitior habeatur, et per futura tempora verius credatur, hanc cartam propter petitionem Balduini venerabilis archiepiscopi scribi iussimus, manuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione praecepimus infigniri.

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi, secundi romanorum imperatoris angusti.

Wintherius cancellarius vice Bardonis archicancellarii recognoui

Data VI. idus februarii anno dominicae incarnationis MLI. Indictione IIII. Anno autem domni Heinrici tercii regis, imperatoris secundi, ordinacionis eius XXII. regni quidem XII. imperii autem V. In nomine domini feliciter. Amen.

Kleinmayer. Juvavia. 236.

CXVIII 1097. m. svibnja. U Trogiru.

Trogirani čine savezni ugovor s Mlečani.

In nomine domini dei eterni. In anno ab incarnatione eiusdem millesimo nonagesimo septimo, mense madii, indictione quinta, Traguri. Quoniam sub tantorum dominorum regimine nos degere, atque sub eorundem euigilata cura, atque assidua tutela nos persistere congruum atque tutissimum. satis esse cognouimus; iccirco nos Joannes, dei gratia tragurensis episcopus, cum nostris successoribus, una cum Drago priore et Petro Bela, cum cunctis conciniibus maioribus et minoribus, cum nostris heredibus, promittimus vobis domino nostro Vitali Michaeli duci Venetie et Dalmatie atque Croatiae et imperiali prothoseuasteri, ut a modo sine vestro voluntario concensu — — — — (dalje neima.)

Ljubić. Listine I. str. 4.

Kao izvanredni dodatak priobčujem ovdje još njeke izvadke iz inostranih ili kasnijih listinah, u kojih se spominju vladari hrvatski.

G. 819. dne 4. Srpnja. U Panoniji. Njeki Meginhard, vojnik njemački, čini oporuku, polazeći u rat proti Ljudevitu velikomu županu posavskomu.

Traditio Meginhardi laici. — Omnibus tam ecclesiasticis, quam etiam secularibus venerabilibus viris satis sit dilucidatum, qualiter Meginhard vassus Dominici, in manus Hittonis episcopi, pro manice ceruino, capsam, quam a domo sancte Marie cum reliquiis accepit Wassucrim aramator, et ipsam, quam iam dudum fecit traditionem, iterum renouauit, eo modo: si in ipso comitatu, quem contra Liuduinum hostiliter carpebant, dies suos eum prosequeretur, IIII. pars de iumentis saluaticis, cum III. warinone, pro remedio et indulgentia anime sue omni perseuerantia, ad domum beate Marie teneretur, aliuquin, si saluus et incolumis domi reuertisset, ad suum haberet, quousque degeret, usum, post obitum vero suum quandocunque ex hac deficeret vita, statim ipsa capsam, cum supra

dicta traditione, vel ceteris addimentis, sicut in illa repertum fuisset die vestita, ad memorato domo beatissime dei genitricis firma ac stabilis in perpetuum perduraret. Testibus etc. Actum in Pannonia, siquidem sub die quod est IIII. nonas iulias, anno beatissimo Hludouico regnum gubernante augusto V. indictione XII. Luna VIII.

C. Meichelbeck. Historia Frisingensis. Aug. Vind. 1724. T. I. p. 246. Nr. CDLXVI ≡

G. 821. dne 16 srpnja. U Akvisgrani. Njeki Fulkvin iz župe Engernsgau, sela Meineburg, predaje svoje stvari carskomu pismohranitelju Teuthardu, u ono doba, kad se spremao u rat proti Hrvatima (Sclavos) Ljudevitovim.

— — — Hludouicus diuina ordinante prouidencia imperator augustus, omnibus fidelibus etc. notum sit vobis, quia quidam homo, nomine Fulquinus, de pago Engrisgoe et de villa Meineburo nostram adiit clemenciam, innotuit mannsuetudini nostre, qualiter dum in dei et nostra utilitate contra Sclauos pergere deberet, res suas proprias quas habebat, Teuthardum quondam cartolarium nostrum tradidit, ea videlicet conditione, ut si domno auxiliante de illo itinere reuerteretur, easdem res suas illi redderet, et si vitam presentem in illo exercitu amitteret, pro eius anima iam dictas res daret. Sed dum ipse de eadem expeditione fuisset reuersus, defunctum inuenit eundem Teuthardum, etiam omnes res illas, quas idem Fulquinus modo superius comprehenso illi delegauerat, in iuris nostri vestituram habere acceptam. etc.

Data XVII kalendas augusti anno Christo propicio imperii nostri VIII. indictione XIII. actum Aquisgrani palacio regio, in dei nomine feliciter amen.

Beyer H. Urkundenbuch der mittelhheinischen Territorien. Coblenz 1860. Bd. I. p. 49. N. 53.

G. 1083. Izpod listine broj CCXII. g. 1083. str. 177. stoji u novijem prepisu kaptola spljetskoga, sljedeća važna bilješka :

Exemplum sumptum ex originali in membrana, cum sigillo plumbeo pendente, cum cordula canapis, in cuius una facie est imago regis sedentis, in altera vero scriptum : „Suinimir rex Chroatorum“ existente in archivio archiepiscopali spalatensi.

G. 1111 Koloman kralj ugarski i hrvatski potvrđuje darovnicu Kresimira kralja od g. 1071. kojom ovaj uredi biskupiju rabsku.

Ego Colomanus dei gratia rex Hungarorum, per misericordiam dei potitus regno Dalmacie atque Chroacie, assentimus, et quantum ad nos pertinet, confirmamus arbensi ecclesie suas parochias, iuppam sub alpibus, suis cum terminis, a castro latine Murula vocitato, sclauonice autem Stenize, usque ad flumen Copriua, Chissam suis cum terminis, iuppam Liche, iuppam Bucani, et Bochachi, sicut semper didicimus habuisse per priuilegium Crescimiri regis et idoneos testes.

Matica na pergameni u arhivu občine rabske. Stari prepisi u mene i u arhivu Zadarske gubernije: Acta ecclesiae arbensis.

G. 1116 Ordelafo Falestro dužd mletački potvrđuje samostanu sv. Ivana u Belgradu darovanja Kresimira kralja hrvatskoga od g. 1059.

Faletrus Ordelafo gracia dei dux Veneticorum, Dalmaticorum atque Croaticorum. Priuilegium sancti Johannis belgradensis monasterii a Cressimiro rege factum, ego colaudo et in sua stabilitate confirmo.

Polichorion u arhivu gubernije zadarske.

G. 1158. Gejza II. kralj ugarski i hrvatski, potvrđuje na korist crkve splietske darovanje selah Srenine, uz ostala miesta, koja darova oko g. 880—890. Branimir veliki župan hrvatski rečenoj crkvi.

— — — Do et confirmo beato Dompnio et tibi Gaudio archiepiscopo spalatensi
— — — — omnes quoque villas, terras et possessiones, quam Branimir dux Chroatorum, et sui progenitores donauerunt beato Dompnio, vel confirmauerunt, simul cum — villa Srenine, cum seruis et ancillis, quos et quas ab antiquo ecclesia s. Dompnii habuit in ipsis villis, terris et possessionibus.

Farlati. Illyr. Sacr. T. III. p. 178.

G. 1166. Stjepan II. kralj ugarski i hrvatski, potvrđuje samostanu sv. Ivana u Belgradu darovnice hrvatskih kraljevah Kresimira i Svenimira.

Monasterio s. Joannis in finibus Dalmatie sito, in urbe, que quondam, dum in suo statu existeret, Alba vocabatur, confirmamus et presenti priuilegii testimonio corroboramus, ut integrefratre predicti monasterii habeant omnes terras illas, quas olim Cresimir et Suennimir, quondam Croatie reges et eorum principes, iam dicto monasterio iure perpetuo tradiderunt, sicut in eorum priuilegiis continetur, secundum quantitatem et terminum terrarum illarum, videlicet terram in Rogoua et Virbiczam cum aqua molendinaria, et in Chamenian, et ceteras terras, quas in diuersis locis per Chroatiam sepe dictum monasterium obtinet.

Prepis od g. 1259 u arhivu gubernija zadarskoga, i Farlati Illyr. Sac. IV. str. 7.

G. 1166. Ivan opat sv. Krševana u Zadru, sa svojom braćom spominju one zemlje i njih granice, koje istomu samostanu darovanjegda Kozma župan lučki. (Biaše županom g. 1070.)

Nos — Johannes sancti Chrisogoni abbas una cum meis fratribus, cartulam recordationis iubemus fieri de terra, que manet apud Camenani, quam Cosmas iupanuz de Luca, frater et monachus noster, moriendo, in presentia archiepiscopi, aliorumque multorum, qui ibi aderant, in monasterio beati Chrisogoni, tradidit. Hec namque terra ab orientali usque in occidentali parte in longitudine protenditur; in superiori, hoc est in orientali parte, duobus lacis terminatur. In occidentali vero parte via antiqua cum terminis sibi inpositis terminatur. Inde igitur in aquilonari parte luco terminari videtur, in australi ora puteo concluditur. — — — — — Et ego Johannes iadrensis notarius ibidem interfui, quando Cosmas iupanuz monachus moriendo prenominatam terram apud Camenani donauit, iubente ipso Cosma iupano scripsi et roborauit.

Starinski prepis na pergameni u arhivu gubernija zadarskoga Casseta. II. br. 12.

G. 1167. Lampredio nadbiskup i Dominik Maurocen knez zadarsk, svjedoče, na korist samostana kaludjericah sv. Marije u Zadru, istinito dzrovanje nekih zemaljah u Obrovcu (Brauzo) koje učini Petar Semiritov sa sinovi Krne (Crine) g. 1068.

Nos — Lampredius archiepiscopus et Dominicus Maurocenus comes, et alii nobiles viri — iubemus fieri cartulam recordationis in placito, quod abbatisa sancti Platonis Vrania, contra Scemosam, sancte Marie abbatissam, de terris, que in Brauzo site sunt, placitabant; quas Petrus Semiuiti filius, una cum filiis Crine et suis propinquis prenominato cenobio dederant. Hec namque terra incipit a territorio sancti Chrisogoni,

ex utraque parte usque ad riuum descendentem, et ex alia parte riui ascendentem, usque ad siluam iuxta territorium sancti Nicolahi, preter quasadam terulas, in medio positas, que sancti Chrisogoni fieri probantur. Dicebat enim sancti Platonis abbatissa: hec terra sancti Platonis attinere, et testamentum ostendebat, quod a quodam viro pro viginti romanatis emerat. E contra sancte Marie abbatissa respondebat: Imo nobis attinet, et nos eam semper laborauimus, et per manus nostras aliis ad laborandum tradidimus, quia Petrus Semiuti filius, una cum suis propinquis hanc terram monasterio beate Marie dederat, et etiam testamentum inde ostendebat. Unde nos rationem perscrutantes ex utraque parte, iudicauimus Scemose abbatisse sancte Marie, cum sex sanctis monialibus suum testamentum affirmare, quod ipsa, ut curia precepit, coram pluribus affirmauit.

Iz starinskog zapisnika kaludjerica sv. Matije u Zadru.

G. 1169. 18 Veljače. Aleksandro III papa spominje darovnicu vojevode (kralja) Dimitrije (Svenimira) kojom darova samostan Sv. Jurja u Vrani, papinskoj stolici. g. 1076.

Alexander etc. In registro patris et predecessoris nostri Eugenii pape annotatum inuenimus: Demetrium quondam Dalmatie Croatique ducem, monasterium diui Gregorii, quod Vrana vocatur, tempore bone memorie Gregorii septimi predecessoris nostri, romane ecclesie obtulisse cum omnibus mobilibus suis et immobilibus.

Farlati. Illyr. Sacr. T. IV. str. 11.

G. 1176. Ivan sakrista spljetski i odvjetnik samostana sv. Petra od Gumaja, zajedno s opatom Robertom i županom Talmacom, potvrđuju da je zemljište St'lpiza (Stilpiza) darovana rečenomu samostanu po Rosenu županu morskomu i njega sinu Petru Slovinjanu, i ovoga stricu Slaviću. (oko g. 1070 — 1080.)

Ego Johannes sancti Domnii sacrista et procurator monasterii sancti Petri de Gumay, una cum Roberto eiusdem monasterii preposito, et cum iuppano Talmazo etc. — — — Denique iuppanus Talmazo noster aduocatus, voluntate et mandato omnium nostrorum ita respondit: Monasterium sancti Petri de Gumay, a longis retro temporibus sepedictas terras possedit, quas quidem terras Rossene Moristicus prius donauit monasterio sancti Petri de Gomay, et post mortem ipsius Rossene Moristici Petrus Slavus filius eius, et Slauizo auunculus eiusdem Petri Slavi, prenomintas terras in sepedicto monasterio confirmauit, et eas in pace et magna quiete hactenus possedit, et quod a predictis viris donatione et confirmatione, prelibate terre nostro monasterio fuerint tradite, cartam confirmationis dimonstrauimus. — — — — — Sic autem prefate terre describuntur et terminantur: Ex parte boree est mons, ex australi parte incipiunt a Stilpiza descendendo, usque ad magnum lapidem qui est supra fontem, et ab illo lapide descendendo usque ad mare. Ex occidentali vero parte sunt terre de Serecla, continue istis terris, incipiendo a prefato monte, usque ad mare.

Iz rukopisnih registrab XII. vieka u arkivu kaptola spljetskog.

G. 1182. Dedomir Sramlenov, pristav Dioniša bana, uvadja u posjed mjesta Brda kod Slivnika samostan s. Krševana u Zadru, kojemu ga darova Družinik ded, dozvolom Kresimira kralja, oko g. 1072.

Decuit me Dedomirum, filium Sramleni, presenti comprehendere scripto, quomodo et quo ordine dominus meus Dionisius illustrissimus vir, Dalmacie et Chroacie banus,

me pristoldum constituit et tradidit Marino venerando abbati cenobii sancti Chrisogoni de Jadera, super quandam curtem in Berdam manentem, et locum qui dicitur Sliunicus, quam Druzinico dedo, pro sue anime remedio, cum assensu Cresimiri regis, monasterio beati Grisogoni martiris, perpetuo possidendam tradiderat, sicut in autentico scripto exinde facto continetur.

Matica na koži u arkivu gub. zadarskoga Caps. I. Masso k. br. 4.

G. 1187. *Petručija Negomir kaludjer zadarski, sviedoči, kako je Svenimir kralj hrvatski, njeko zemljište kod Kavke, darovao nekomeu tesarskomu meštru pradjedu Šestaka.*

Testificor ego siquidem Petrucia Negomire, monacus, et in ipsa veritate quod Cristus est, dico: Quod tunc temporis, quando abbas Niciforus (1146—1174) monasterium sanctorum Cosme et Damiani regebat, et ego secum apud partes Rogoue multociens equitassem, audiui ab ore eius, quod rex Suinimir quoddam territorium, a quadam marceria, que Cauca dicitur, usque ad viam grandem versus occidentem, que sclauice Colnicus dicitur, et ab inde recto tramite, deorsum versus usque ad Blatam, omnia que inter hos terminos coli possunt, cuidam magistro suo, proauo videlicet Scestaki, regia auctoritate propterea, quod sancti euangeliste ecclesiam cooperierat, antiquitus donauisset, et sui heredes post ipsum, illud territorium, ut proprium donum regium multis temporibus possedissent.

Polichorion. U arkivu gubernija zadarskoga.

G. 1188. *Grubeša knez splietski, čini nagodbu medju Vulčinom Vitovim s jedne, i samostanom kaludjericah sv. Benedikta s druge strane, poradi miestah Lagopersšine kod Dilate izpod zmijah (subter vipera), koje istomu samostanu darova Svenimir kralj hrvatski.*

Contigit, quod in prescriptorum tempore, monasterium s. Benedicti, tunc sub Chazze abbatisse regimine, de quodam territorio, quod est in Dillato supter vipera, quod Lagoperscina vocitatur, in spalatensi curia super Vulcinam, filium Biti nasitorti, proclamationem faceret asserendo: quod predictum territorium olim a rege Suinimiro, per priuilegii instrumentum, iure hereditario possidendum, sibi datum et concessum esset et Vulcine non pertineret. Constituto itaque termino et hora — — — — — pactum concordie inretractabiliter inter illos, deo volente composuimus, talem scilicet, ut totum territorium — — — — — exceptis vineis perpetuo sit monasterio.

Matica u arkivu zadarskih kaludjericah sv. Marije.

1188. *Bela III. kralj ugarski, i hrvatski potvrđuje samostanu sv. Ivana u njegdašnjem Belgradu, sva ona prava i darove, koje mu podieliše hrvatski kraljevi Kresimir i Svenimir.*

Ego Bela tercius, Geyse regis filius, dei gracia Hungarie, Dalmacie, Chroacie, Rameque rex. — — — — — Monasterio sancti Johannis in finibus Dalmacie sito, in urbe, que quondam, dum in suo statu existeret, Alba vocabatur, confirmamus — — — — — ut integre abbas et fratres predicti monasterii habeant omnes terras illas, quas olim Cressimir et Suennimir, quondam Chroacie reges et eorum principes, nec non Stephanus, beate memorie frater et antecessor noster, rex, iam dicto monasterio in perpetuum tradiderunt, sicut in eorum priuilegiis continetur etc. — — — — —

Videlicet terram in Rogoua, et Virbiza, cum aqua molendinaria, et in Cameniani, et ceteras terras, quas in diuersis locis per Chroaciam, sepe dictum monasterium obtinet. (Istu listinu potvrdi g. 1198 i Andrija vojvoda Hrvatske, Dalmacije i Zahumlja. ¹)

Polichorion u arhivu gbernije zadarske.

1190. *Zadrani, iza slavne pobjedena d Mlećani, daruju iz nova samostanu sv. Krševana otok Mauni, što mu ga bijaše darovao hrvatski kralj Kresimir godine 1069.*

Cum nos (sliede imena svećenikah, gradskih poglavicah i gradjanah) cum uniuersa communitate in sancti Crisogoni ecclesia, post bellum cum Venetis habitum, et post victoriam de castello in promontorio Treni quondam erecto nobis celitus destinatum — — — — — conuenissemus etc, — — — — — stabiliuimus et presenti scripti munimine roborari precepimus, decreto in perpetuum valituro, ut insulam Mauni, quam iam dictum sancti Crisogoni monasterium regis Cressimiri beate memorie largitione, sicut in eius breuilegio continet, a multis retroactis possedit temporibus, nostrique postmodum priores pro communi nostre ciuitatis constructione, et utilitate eam una nobiscum abstulerant, etc. memorato monasterio iterum redderemus, quod et fecimus.

Matica u arhivu zadarske gubernije. Svezak XVIII br. 428.

G. 1197. *Damjan knez zadarski, sa sudci i vlasteli občine zadarske, dosudjuje samostanu sv. Kuzme i Damjana zemljišta u Jasenici i Dražanah, koje darova istomu samostanu Kresimir kralj hrvatski.*

Cum nos namque Damianus, dei gratia Comes Jadre, una cum — — — — — iudicibus, multisque aliis nobilibus, condam in plateis s. Michaelis resideremus, Petriz, Michael ac Martinus Sluradi, et Ciprianus Damiani, propter uxorum suarum, quarum commissarii fuerant, insimul venientes, contra — — — — — monasterium, sanctorum Cosme et Damiani super terras de Jasseniza, et terras Dražani, que inferius terminantur — — — — — querimoniam deponebant. etc. Tu vero prescriptus abbas, cum tuo conuentu, et aduocato tuo Coscie Gregorii, easdem terras ad vestrum monasterium ex donatione Cresimiri condam regis pertinere respondebas, et super hec cartam hostendendo, et quemdam Mogorouichium, satis vetulum, Mergia nomine, testem producebas, qui etiam pre senectute nimia, proprio priuatus lumine, memoratas terras de loco ad locum terminabat, dicendo: quod vere prescripte terre cum omnibus terminis ac pertinenciis suis non ad alium, quam ad monasterium sancti Joannis de Castello et ad monasterium sanctorum Cosme et Damiani, quod nunc capud est, omnino pertinent. Auditis igitur etc. tu prefatus abbas et tuum monasterium causam optinuisti etc. Prefatarum autem terrarum termini sunt hii, et ita distinguuntur: Inprimis ab aluio fluuioli siue torrentis Jassenize, ubi est via carri, qui sclauice colnic dicitur, ubi est lapis immersus in promontorio riui, et ab inde usque ad alium lapidem, pro signo positum versus meridiem, ubi est congeries lapidum, et abinde versus austrum usque ad acervum lapidum et rupium, et ab inde versus meridianam partem usque ad radices ficulneas, et usque ad collem sursum ubi via carri habetur, et ab inde recto tramite in Curina, usque ad alium campum in Draciani, et usque ad montes maximos quicquid excoli potest, et ab inde versus austrum usque ad terras s. Dimitri, ubi lapides immersi sunt, et ab ipsis signis tendendo versus aquilonem, usque ad Blattam recto calle, ubi

¹ U potvrdi vojvode Andrije stoji na miesto Kameniani: et terras de Teno et Gorizza.

certa et aperta signa lapidum posita sunt, et ab inde iterum versus occidentem recto calle iuxta Blattam, usque ad prefatum promontorium aluei, ubi lapis immersus cernitur, et usque sursum ad montes, quicquid infra est in terris, et pascuis ac aquis, et omnibus que ibi sunt. etc.

Polichorion u arkivu gubernije zadarske.

G. 1199. 10 svibnja: Zadarski sud dopituje Toli opatici i svemu samostanu sv. Marije u Zadru, mjesto Brda, koje istomu samostanu darova Kresimir kralj hrvatski g. 1072.

Cum nos etc. consules, in plateis post tribunas s. Petri noui ad diuersorum causas discutiendas et definiendas resideremus, tu Tollia s. Marie monialium abbatisa, cum tuo conuentu, per Cosmam filium Janzi — — — aduocatam, in nostri curia veniens, contra Urientem filium Cipriani et plures nobiles Jadre, qui terram vestram de Berda inuasam tenebant, taliter alegasti dicens: Fratres, certum est, quod Laurentius filius Joseph, dum esset prescripti cenobii aduocatus, coram comite Damiano, illustris memorie, cum adhuc viueret, vobiscum placitauit, et priuilegium Cresimiri regis, bone memorie, quod habebat, ac testes ostendit, et causam ipsam ex iudicum sententia obtinuit. etc. Auditis igitur hinc inde partibus iudicium prenotati comitis expleuimus. etc. Terminatur autem prescripta vestri monasterii terra in hunc modum: In primis namque ex parte occidentis a via publica, que vadit Nonam, ubi est lapis signatus signo s. Marie inuersus, eundo versus boream recta linea usque ad Bregum, qui est ultra arborem pium, et iterum sursum per limitem, usque ad spinam collis, ubi est lapis priori signo sculptus et impositus, et ab inde versus austrum per spinam collis, per viam antiquam, ubi sunt pruna plurima, et ab inde iterum versus austrum, per viam inter duos bregos, seu limites positam, usque ad aliam viam antiquam, ubi est lapis immersus, signo s. Marie sculptus, a quo signo versus meridiem, recto tramite per vallem, inferius in silua, quousque peruenias ad lapidem insignito priori signo, et ad viam prescriptam, que vadit Nonam, et ab inde iterum versus occidentem, quousque peruenias ad priorem lapidem insignitum, qui est supra villam, que nuper posita est, quodcumque autem infra prescriptos terminos in terris et aquis habetur, vestrum est. etc.

Iz starinskog zapisnika kaludjerica sv. Marije u Zadru.

g. 1200. Bernardo nadbiskup splietski, dopituje putem suda samostanu kaludjerica sv. Benedikta u Splietu, selo Lugopersina u kotaru dilatskom, što ga darova istomu samostanu pokojni kralj hrvatski Svenimir.

B. dei gratia spalatensis ecclesie archiepiscopus, dilecte in Christo filie C.(haze) sancti Benedicti. — — Lecto plenius instrumento — de his, que fuerant in controuersia actitata, inter venerabilem sororem nostram sancti Benedicti ex una parte, et Vulcinna filii Biti Nasitorti ex alia, super territorio quod est in Dillato, supter Viperam, quod territorium vocitatur Lugoperscina, et est in curia spalatensi constitutum, quod territorium dictum fuit iure hereditario ecclesie beati Benedicti, cui diuino munere presides, ad habendum perpetuo et possidendum, utendum, fruendum cum omnibus, que super se tunc habebat — corporaliter quoque traditum et inuestitum ab inclite recordationis quondam rege Suinimiro, sicut per publicum instrumentum ipsius apparet. Quod territorium intra hos fines contineri dicimus: Desuper a Vipera, quomodo vadit Predel sancti Do-

mnii, usque ad viam supra mare, qua itur Tragurium, et inde a parte occidentis usque ad terras de Mesagalina, et ab ipsis terris de Mesagalina, iterum sursum, sicut vadit Potoc superius ad montem. etc.

Matica na velikoj pergameni u pismohrani kaludjerica h sv. Marije u Zadru.

G. 1334. *Vieće mletačko, prilikom rješanja razmirice među Šibeničani i Zadranima glede nekih otokah, spominje listinu Kresimira kralja od g. 1059. (v. br. 135 str. 118.)*

Item quoddam priuilegium regis Cresimir, quod sic „incipit:“ In nomine sancte, et indiuidue“ etc. et finitur: et ei facere (eius fratre) cum pluribus aliis.“

Ljubić. Listine knj. I. str. 348.

1359. *Ludovik ugarski i hrvatski kralj, potvrđuje plemićem lapačkim darovanje neke zemlje koju kralj hrvatski Svenimir darova svomu zetu Vuniću, plemiću lapačkomu, kad mu dade za ženu svoju hromu kćer, pošto rečeni plemići dokazaše da su pravi baštinici Vunićevi.*

Ludouicus, dei gracia Ungarie, Dalmacie, Croacie etc. rex — — — — ad uniuersorum notitiam harum serie volumus peruenire, quod cum nos serenissimam principissam, dominam Elisabeth reginam Ungarie, genitricem nostram carissimam, pro reformatione status regnorum Dalmacie et Croacie in Jadram destinassemus, Nasman filius Petri, Jurislaus filius Slauna, Radoslaus filius Marnu, Ivan filius Mathie, Radoslaus filius Johannis, et Mladinus filius Gregorii, nobiles de Lapuch (Lapacz) in suis et uniuersorum nobilium generatione de eadem personis, ipsius domine regine adientes conspectum, nobis et eidem reginali excellentie exposuerunt, et eo modo declararunt: Quod prout ipsi percepissent, nonnulli obloquentes et eorum hono(rifico) statui diabolica fraude inuidentes, tacita veritate, nostras et ipsius domine regine aures his verbis propulsassent; quod terras etc. in qua iidem nobiles residerent, per quondam Zuanimerum regem Croatie cuidam nobili de genere Lapuch, Vunycha nomine, cum quadam filia sua clauda, perpetuo data extitisset et collata, et demum eodem Vonycha, absque heredum solatio ab hac luce decesso, dicta terra iuri regio fuisset certo deuoluenda, sicque dictis nobilibus in nichilo attineret. Cum tamen sicut ipsi forent gentis ipsius Vonycha veri heredes et successores, ipsamque terram tamquam ipsorum hereditariam a tempore ipsius Zuanimeri regis, usque ad hec tempora iusta et legitima prescriptione precedente, tam vigente pace, quam guerra seuiente, semper pacifice tenuissent, et conseruassent, nec quisquam regum, predecessorum nostrorum, ipsos ratione dicte terre impetiuisset, et mouisset; de quibus omnibus, iuratis assessoribus, uniuersis nobilibus regni Croacie omnimoda veritatis constaret certitudo. Supplicantes iidem nobiles — — — — quod prefati nobiles de Lapuch, ipsius Vonycha, cui dictus rex suam filiam matrimoniali federe nubendam tradiderat, et copulauit, veri heredes forent, etc. (sequitur confirmatio noua eiusdem terrae N. a Ludouico rege facta.)

Fejér. Codex Dipl. Regni Hung. T. IX. vol. III. p. 156. Matica imala bi se čuvati u **arkivu** budinskog komorskog arkiva, u vjerodostojnom prepisu kaptola ninskoga od g. 1367. Na temelju **valjda** ove listine, skovane su darovnice Kolomana i Tvrdka I. kralja, koje priobči Mikotzi, **Otiorem** Croatiae str. 433. i Kerčelić, Not. Prael. str. 114. i koje čuva porodica grofova h Oršićah u svom Arkivu.

Nadpisi

sačuvani iz vremena samostalnih vladara hrvatskih.

I.

G. 680.

Nadpis nad mramornim grobom prvoga nadbiskupa spljetskoga Ivana ravenkog, u crkvi sv. Mateja u Spljetu.

† HIC REQUIESCIT FRAGILIS ET INVITILIS IOHANNES PECCATOR HARCHI-
EPISCOPVS.

Farlati Illyr. Sacr. T. III. p. 42.

II.

G. 888.

Na kamenu izkopanom u Muću gornjem u Dalmaciji, sada u nar. muzeju u Zagrebu.

BRANR·ANOR·X·P·S·R·D·V·G·E·R·E·T·S·S·S·L·X·X·X·I·
ET·VIII·VI·E·INDIC·

III.

Oko g. 870—900,

Na krstionici velikoga župana Višeslava, koja se nalazi u Correrovom muzeju u Mletcih.

HEC FONS NEMPE SVMIT INFIRMOS, VT REDDAT ILLVMINATOS. HIC EX-
PIANT SCELERA SVA. QVOD (sic) DE PRIMO SVMPSERVNT PARENTE, VT
EFFICIENTVR CHRISTICOLAE, SALVBRIER CONFITENDO TRINVM PERENNE.
HOC IOANNES PRESBITER SVB TEMPORE WISASCLAVO DVCI OPVS BENE
COMPOSVIT DEVOTE.

IN HONORE VIDELICET SANCTI IOANNES BAPTISTAE VT INTERCE-
DAT PRO EO CLIENTVLOQVE SVO.

X.

G. 1100.

*Na nekadašnoj tamnici i sudnici tvrđave knezovah krčkih u gradu Krku na Kamplinu, nad
prvimi vrati:*

.OC. OPVS E. TOIS. H. COMVNIS

† A. DNI. M. C. NA. MO.

I. TPOE I VEGLS. EPI. ET. B. AC. W. COV.

OC. OPVS E ICEPTV.

Ovaj nadpis priobći Ivan Črnčić u svojim Krčkih starinah, književnik g. 1865. str. 19,
te ga ovako protumači:

Hoc opus est omnis (mislim da bi bolje bilo to cius) huius communis anno domini MC.
Natale? Magistro? in tempore Joannis? Veglensis episcopi et Bartholomaei? ac Witi?
Comitum. Hoc opus est inceptum.

XI.

G. 1101.

Na jednom komadu kamena donešena iz Modruša u narodni Muzej zagrebački.

Index

Historicus, topographicus, iuridicus, ac aliarum rerum praecipuarum.

A.

A. Abbas ss. Martyrum Sergi et Bachi 188.
Abbas Benedictus ignoti monasterii a 1070 p. 139.

Abbates monasteriorum.

Altahensis. S. Mauricii. Otgarius abbas. A. 861, 49.
Arbensis eccl. s. Petri. Fulco abbas a 1060 121. 122.
Belgradensis ss. Cosmae et Damiani. Felix abbas A. 1072—1073, 146. Niciferus. 1146—1174. 213.
Belgradensis s. Joannis evangelistae abbates: Andreas A. 1059 p. 118, 119, 120. Lupi abbatis memoria A. 1073—1078. p. 159, 165, 167. Petrus A. 1073. p. 148. A. 1076. 154, 155, 157, 158. A. 1077. 160. Madius A. 1072. 145. A. 1080. p. 167, 168.
S. Bartholomaei dioec. belgradensis abbates: Adamus monachus A. 1069. 132. Joannes A. 1075. 150. A. 1076. p. 155. A. 1078. p. 162, 164, 168.
Jaderensis s. Chrisogoni. Abbates: Adolbertus A. 919. p. 76. Madius A. 986. p. 94. Traso Transo c. A. 990. 95. A. 1020 p. 106. A. 1033 p. et 107. A. 1036. p. 110. c. A. 1042 p. 112. 129. eius memoria 147. Vitalus a 1044. 114. Giusus A. 1056 p. 115. Petrus A. 1065 p. 124. A. 1066. 125. A. 1067 p. 128. A. 1069 p. 130. A. 1070. p. 136, 137. 138. Forminus A. 1070 p. 138. Petrus 1072. p. 142, 143. Madius A. 1072 p. 145. G . . . c. A. 1072 143. Petrus A. 1075. 150. Madius A. 1086 p. 167, 165. A. 1096. 186. 187. Dabrus nuper abbas A. 1005 p. 142. Joannes. A. 1166. 211. Marinus. A. 1182. 213.
Lacromensis s. Benedicti. Petrus abbas A. 1025. 105. Vitalis c. A. 1035—1040 A. 109. Petrus A. 1044 p. 113. A. 1056 p. 118
Meletensis s. Benedicti. Grobus abb. A. 1035—1040. p. 109.
De Neumis s. Petri in valle. Dabragna abbas c. A. 1072 p. 143.
S. Nicolai. Petrus abbas c. a. 1072 p. 143.
Ragusanae dioecesis. SS. Sergi et Bachi Mart. A. abbas A. 1100 p. 188.
De Salona s. Moysis. Ursus abbas A. 1070 139. A. A. 1072 p. 245. A. 1078 p. 165.
De Salona s. Petri. Nicola abbas A. 1075 p. 149.
De Salona s. Stephani. N. abbas A. 1020 p. 102.
Urso abbas a 1026 105. 106. Dabro abbas A. 1060 p. 123 Gisilbertus a 1069 p. 133. Dabronis abbatis memoria a 1070 p. 139. Theodorus. A. 1073. 143. Dominicus A. 1076—1086 p. 175. Gisilbertus A. 1083. p. 177. Ysaac abbas A. 1085 é. 178.
Sansicovens s. Michaelis, Joannes abbas A. 1072. 143.

Selensis prope Salonam s. Petri. Gregorius abbas c. A. 1074—1080. 171. Decara A. 1074—1080. p. 174. Dusigran A. 1086. p. 180.

Spalatam prope s. Stephani (extra urbem). Dabro abbas A. 1076. p. 151. A. 1083. 177. A. 1085. p. 178.

Abbatia s. Adriani 69.

Abbatia Chiemisse 203. 207.

Abbatissae monialium

Belgradensis s. Thomae ap. Dabrizza abbatissa A. 1069. 132. Madius A. 1076. p. 156.

Jadrensis s. Mariae. Ciccha abbatissa A. 1066 p. 126. 1072. p. 143, 144. Agapis A. 1072. 145. Ciccha 1087. p. 180. Scemosa A. 1167. 211 212. Tollia. A. 1199. 215. S. Platonis. Vrania. 1167. 211. 212.

Spalatensis s. Benedicti. Chatena abbatissa A. 1069 p. 134. eius memoria A. 1076. p. 154. Maria A. 1076. p. 154. Mirazza A. 1086. p. 180. Gruba A. 1088. p. 186. Chaza. A. 1188. 213. A. 1200. 215.

Traguriensis s. Doimi. Eufemia abbatissa A. 1064. p. 124.

Abraham convivium 11.

Abraham, episcopus frisingensis 89.

Abricus Taco 98.

Absarensis ecclesia 81.

Absarensis episcopus 62. 125.

Absaro civitas 101.

Acina Paulus 172. 175.

Acuzonis legati memoria 150.

Adalbero dux et Marchio Charintiae 108.

Adalbertus archiep. Magdeburgensis 92.

Adalbertus dux frater Andreae regis Hung. 116. 117.

Adalbertus marchio Austriae 108.

Adalldago archiep. bremensis 92.

Adalrich testis 67.

Adalvinus archiep. Juvav. 50.

Adam, s. Bartholomaei abbas 132.

Adam episc. rubinensis 90.

Adam, Adamizo nonensis iupanus 129, 132, 137. 138 142, 144, 147, 162, 164.

Adam presbyter et monachus, notarius 138. 142.

Adamiz frater Zarondris Kevik 146.

Adamizo, filius Dobromiri 146.

Adamizzo iuppanus vide Adam.

Adamizo iupani terra 138.

Adamus, civis absar 101.

Adamus, Croatiae electus episcopus 129.

Ad muros, locus 119.

Adalbertus abbas s. Chrisog. 76.

Adriani s. Abbatia 69.

Adrianus papa 63.

Adrianae praedium 102.

Advenae 38. 39.

- Advocatus Maifredus 147.
 Adzanellus, servus 76.
 Africa 55.
 Agape, filia Andreae prioris 75.
 Agape I. uxor Andreae prioris 75.
 Agapis abbatissa s. Mariae iadr. 144.
 Agapis, soror s. Benedicti 134.
 Agapita filia Dabri tribuni 90.
 Agapitus II. papa 87.
 Agleiensis (aquileiensis) metropolitana eccl. 39.
 Agoriza, locus 167.
 Agralisto da Bari 184.
 Aio comes 36. 39. 42.
 Alba civitas, vide Belgrad 146. 211. 213.
 Albaniae banus 188.
 Albona, castrum 164. civitas 37.
 Albuna urbs 56.
 Aldefreda episc. nonensis 72.
 Alemanni 74.
 Alevinus episc. Nitraviensis 44.
 Alexander, nepos principis Pincii 96.
 Alexander II. papa 123. 124. 126. 127. 128. 140. III. 212.
 Alexius imperator Constant. 184. 186.
 Almus rex Croatiae 184.
 Aloimus prior Spalat. 188.
 Altaha monasterium s. Mauritii 49.
 Altana, locus 147.
 Altaria viatica 184.
 Altarium dedicatio 196.
 Ambricho episc. Carantaniae 48. 67.
 Ambricho, testis 67.
 Amicus comes 150.
 Amictus aureus 135.
 Anastasiae s. ecclesia 110.
 Anastasius chroatensis episcopus et aulae regiae cancellarius 132. 137. 181.
 Anastasius episc. iaderensis 94. 95.
 Anastasius patriarcha Const. 5. 19.
 Anastasius presbiter 172.
 Anastasius, tribunus iadert. 76.
 Anatolius diaconus 25. 27.
 Anconenses 47.
 Anconitana urbs 114.
 Anconitanus episcopus 56. 63. 77.
 Aucillae in Croatia 46. 76. 112. 153. 211.
 Andreae ager in Chrastani 160.
 Andreae prioris haeredes 94.
 Andreas abbas mon. s. Joannis ev. Belgradi p. 118. 119. 120. 121.
 Andreas arbens, 99.
 Andreas archidiaconus Ragus. 103.
 Andreas archiepisc. Spalat. 163.
 Andreas archiepisc. Epitauritanus 35.
 Andreas capellanus regis 165.
 Andreas civis absar. 102.
 Andreas civis Belgrad. 146.
 Andreas, civis Jader. 107.
 Andreas civis spalat. 188.
 Andreas diaconus 113.
 Andreas episc. vestoensis 197. 198.
 Andreas episc. Jader. 106. 107. 110. 115. 116. 143. 144. 145. 184. 185. 186. 196. 197. 198.
 Andreas quondam episc. Jadr. 125.
 Andreas episc. nonensis 143.
 Andreas filius Andreae prioris 75.
 Andreas filius Caste 98.
 Andreas filius diaconi Martini 131.
 Andreas filius episcopi 138.
 Andreas filius Gervasii 105.
 Andreas filius Papae, maritus Cicchae 125.
 Andreas filius presbiteri notarii 103. 113.
 Andreas filius Salamonis regis Hung. p. 219.
 Andreas frater Dabranae prioris 124.
 Andreas patritius trag. 124.
 Andreas Petri spalat. 188.
 Andreas presbiter testis 137. 138.
 Andreas presbyter iader. 91.
 Andreas presbyter raguseus. 172.
 Andreas presbyter et regis sacello praepositus. 177. capellanus regis 178.
 Andreas prior 142.
 Andreas prior iaderensis 75. 114.
 Andreas prior belgradensis 132.
 Andreas prior veglensis 100. 101.
 Andreas I. rex Ung. 116. 117.
 Andreas sacerdos spal. 135.
 Andreas tribunus iadr. postea prior 130.
 Andreas vir religiosus p. 111.
 Andreas et Nicolaus regio sacello praepositi. 165.
 Andreatius Cattarensis 40. 41.
 Angariae 39.
 Angeli de argento 184.
 Anglorum archiepiscopi 93.
 Anna filia Andreae prioris 75.
 Anna filia Maifavae (Moislavae) coniux Petri Zerni 170.
 Anna filia Praestantii prioris 102.
 Anna soror s. Benedicti 134.
 Anna uxor Petri Cerni 178. 179.
 Anno II. Coloniensis archiepiscopus 128.
 Annonus vetuarensis episc. 44.
 Antaima Joannes 123.
 Antibari civitas 86.
 Antivarensis civitas 104.
 Antivaris civitas 151.
 Antiquorum mos 155.
 Antiquorum anthiphonariorum 112.
 Antoninus subdiaconus 9. 13. 14. 15. 16. 17.
 Antonius Margaritae notarius 85. 86.
 Anzonis ecclesia 50. 69. 201. 203. 208.
 Anzulo civis spalatensis 149.
 Appeninus praef. praet. Sirmii 3.
 Apollinaris s. corpus 28. 29. 30.
 Apricius, Aprizzo (Socolar) Socolaristich 136. 137. 138. 147. 148. 156.
 Apridzi filius, Verdata 165.
 Aprizzo, testis 15.
 Aprizonis filius Verdata 167. 168.
 Apsaro civitas 91.
 Aquilegia civitas 41.
 Aquileia civitas 90.
 Aquileiae patriarchatus 36—39. 41. 42. 90.
 Aquileiensis ecclesia 41.
 Aquileiensis patriarcha. Fortunatus A. 804, p. 36. 37. v. Patriarchae.
 Aquis civitas 3. 4.
 Aquisgrana civitas 42. 43. 210.
 Aquisgranense capitulare 40. 210.
 Arabarbi Petrus 113.
 Arabum reges 53.
 Arbe civitas 37. 99.
 Arbensis comes Mazolinus 141.
 Arbensis ecclesia 81. 140. 210.
 Arbensis episcopus Ticynus 196. 198.
 Arbensis urbs 122.
 Arca locus 172.
 Ardingen, curtis 71.

Archiepiscopi.

Antibarensis. Petrus A. 1062—1067. p. 126.
Bremensis. Adaldago A. 974. p. 92.
Coloniensis Gereonis. A. 974. 92 H. . . (Hermannus II. ?) A. 1035. p. 108. Anno c. A. 1062—1067. p. 128.
Diocliensis. Petrus A. 1062—1067. p. 126.
Epitaurensis. Andreas A. 743. p. 35.
Justinianae primae. Catellianus A. 535. p. 3, 4.
Joannes. A. 602. p. 32, 33, 38.
Juvaviensis seu Salzbургensis. Arno. A. 811. p. 41, 42, 88. Adalvinus. A. 861. p. 50. Diethmarus A. 890. 68. A. 891. p. 71. v. *Salisburgensis.*
Laureacensis. Yrolphus. A. 804—836. p. 44, 45. Gerardus. A. 954. p. 57. Pilgrinus. A. 974. p. 92.
Magdeburgensis. Adalbertus A. 974. 92.
Moguntinus. Houtbertus A. 974. p. 92.
Moraviae. S. Methodius A. 879. p. 63, 64.
Pannoniensis ecclesiae. S. Methodius A. 879. 63, 71. N. 1020. p. 102.
Pitauritanus vide Epitaurensis et Ragusiensis.
Ragusanus. Vitalis A. 1023. p. 103, 104. A. 1030. p. 200. Vitalis II. A. 1044 p. 112. A. 1058. p. 118. A. 1074. p. 148. Petrus A. 1076. p. 151. A. 1100. p. 188.
Ravennae. Marinianus A. 599. p. 30.
Salonitanus seu Spalatensis. Joannes de Ravenna A. 680. p. 217. Petrus A. 807. 45. Petrus A. 892. 72. Joannes A. 925—927. p. 76, 77, 78, 80, 81, 82. Martinus A. 994. p. 96. A. 1000. 97, 105. Paulus A. 1020. 102. A. 1026. p. 106. eius memoria A. 1070. p. 139. Vitalis. A. 1030. 217. Lamprius A. 1036. p. 111. Laurentius A. 1059. p. 120. Joannis memoria A. 1061. 123. Laurentius archiepiscopus electus A. 1065. 125. Laurentius A. 1066. 126. 1069. 133. nuper absarensis 134. A. 1070. 139. c. A. 1072. 143. A. 1075. 150. 1076. 153. 154. 155. A. 1078. 162, 163, 165. A. 1080. 170, 175. A. 1083. 178. A. 1085. 178. A. 1086. 179, 180. A. 1088. 181. A. 1089. 182, 183. A. 1091. 185. A. 1099. 219. Gaudius. A. 1159. 211. Bernardus. A. 1200. 215.
Salisburgensis. Joannes 899. 74. Heroldius A. 954. 87. 88. Fridericus A. 973. 91. A. 974. 92. A. 978—979. Balduinus A. 1051. 206.
Sypontinus. Giraldu. A. 1074. 148. A. 1075. 150.
Trevirensis. Diotericus A. 974. p. 92.
Arena, locus dioecesis. Bestoensis 198.
Argenteus (moneta) 170, 172, 173.
Arischu, arator 116.
Arichsteti, locus 69 201, 203, 207.
Ariminenses 47.
Armati filius Madius 168.
Armatus archidiaconus iaderensis 95.
Armeni 51.
Armonius, princeps Bulgarus 96.
Arnesdorf, locus 69, 200, 203, 208.
Arno archiepiscopus iuvavensis 41, 42.
Arnoldus de Lumbah 109.
Arnolfus dux Carantaniae 67.
Arnolfus rex 68, 70, 71, 72. memoria 204.
Arnulfus dux, 48, rex 71.
Articulus excommunicationis 12.
Asca, locus 135.
Asdrizius podzupo 133.
Assericha, locus 159.
Astarviza locus 50. 70.
Astriz podsuppan 175. v. *Ostrizz.*
Atarhof, Aterhof locus 68, 200, 203, 207.

Atarsee lacus 68, 200, 203, 206.
Athalaricus rex Gothorum p. 194.
Atneslug, pons 165.
Attilana tempora 3.
Audulfus Francus 40.
Anffredus presbyter iader. 107.
Anffredus sacerdos et notarius 110.
Auluci coniux 75.
Aureus, moneta 183.
Auri pondera 119.
Aurificus, Grubiz 173. Zura 17.
Aurum obrizi 99.
Avares 43.
Avari 53.
Avaria 44, 93.
Avarorum partes 40.
Avarorum provincia 35.
Avarorum regio 88.
Avo testis, 67.
Azeco episcopus Wormaciae 158.
Azo advocatus 90.

B.

Babina palla (polje) 105.
Babine pale 109.
Bacauda, presbyter 197.
Bacensis civitas 3.
Bacharinus presbyter 98.
Badoarius da Spinale legatus venet. 188.
Baioaria 43.
Balduninus archiep. Salisb. 206.
Balechia, terra 169.
Baleni (babinopolje) monasterium 118.
Balla, testis 173, 175.
Balli vinea 149.
Balsamus, vir 112.
Bani Croatiae 118, 129.
Bani: Croatiae, Bosniensis, Sclavoniae, Posigae, Podraviae, Albaniae, Sremi p. 188.
Bani Croatorum.
Pribina c. A. 990—1000. p. 129.
Godemir A. 1029. p. 106, 129.
Gvarda c. A. 1030. p. 129.
Bozotech c. A. 1035—1040. 129.
Stephanus A. 1042. p. 111. Prasca 129. Cucar p. 189.
Goizo (Goislav ?) a 1059. p. 119, 120. A. 1069. p. 133, 136.
Svinimir A. 1070. p. 137, 138. A. 1072—1073. 146.
Slavaz c. A. 1072. p. 189.
Dionisius A. 1182. 212.
Petrus A. 1073—1075. p. 148. 171. Mogorovig 189.
Dragota A. 1078. p. 161.
Petrus Svacic c. A. 1086—1102. p. 180.
Dionisius A. 1182. 212.
Bani in Croatia de genere Croatorum a tempore regis Svetopeleg usque ad Svenimirum regem. 183.
Stephanus Cucar, Saruga Cudomirig, Ovirica, Peter Mogorovig, Cacig, Marian Cacig, Slavaz, Cucar, Petrus Svacic. 189.
Bani Zachulmiae.
Ratimir c. A. 1035—1040. p. 109.
Strassimir c. A. 1035—1040. p. 109.
Bani electores regis Croatiae 188.
Banni 200 201, 203.
Banus Croatorum 86.
Barcensis ecclesia 197.
Barba, civis absar 101.

- Barba iadrens. 144.
 Barba presbyter 122, 146, 147.
 Barba, testis 185.
 Barba, tribunus iaderensis 95.
 Barba veglensis 100.
 Barbana de Cresconi 76.
 Barbarica vastatio Illyrici A. 592 10.
 Barbarus presbyter salonitanus 197.
 Barbazani Madius presbyter 172.
 Barda, locus apud salinas 98.
 Bardaenovic locus 4.
 Bardo, archicancellarius Heinr. III. 209.
 Baresens 54.
 Bari civitas 54.
 Bari da Agralisto 184.
 Barones et Comites Croatiae 154.
 Bartholomeus presbyter tergestinus 85.
 Bartholomaeus setnicus 174.
 Bartzus insula 86.
 Barus Bonus 120.
 Basilica salonitana s. Petri 152.
 Basilicae territorii salonitani 198.
 Basilius archidiaconus 98.
 Basilius A. consul. 4.
 Basilius capellanus spal. 135.
 Basilius episcop. absarensis 153.
 B. (Basilius), episc. belgrad. 143.
 Basilius episc. iaderensis 90. 91.
 Basilius imperator (53, 90, 94. 97, 103.
 Basilius magister militum 36, 37.
 Bassano, locus in Dalmatia 119.
 Bassus, veglensis 100.
 Bassus presbyter 197.
 Bastian, arbensis 141.
 Bavarii 109.
 Bavariorum dux Henricus 92.
 Bavariorum regnum 88.
 Bela III. rex 213.
 Bela Petrus 209.
 Belata de Petrus 110.
 Belatiza filius Raceanae, in servum datus a patre 174.
 Belay, locus 177.
 Belay, terra 176.
 Belgrad, civitas Dalmatiae 119, 120, 136, 139, 140.
 Belgradenses cives A. 1075. Gregorius frater episcopi
 Drago de Crustina, Michael de Utica. Praestancius,
 Petrigna Anastasii, Michael de Diachuiro p. 129.
 Belgradenses cives Drago, Praestancius, Michael,
 Drusia A. 1076. p. 155.
 Belgradenses episcopi. v. episcopi.
 Bella Petrus, prior tragur. ? 129.
 Bellata, porta civit. Jaderac 125.
 Bellata tribunus arbensis 99.
 Bellela, filius Petri 104.
 Belisarius Consul 4.
 Belscicho, villanus 119.
 Belzo, frater Michael retuli, civis belgrad. 146.
 Benach, colonus 144.
 Beneda, colonus 144.
 Beneda, mulier 175.
 Benedictus abbas 139.
 Benedictus episcopus 74.
 Benedictus VI. papa 91.
 Benedictus VII. papa 92.
 Benedictus VIII. papa 104, 105.
 Benedictus presb. et monachus 187.
 Benvenuti episc. Farenis A. 1386. p. 163.
 Berberensis iupanus 132.
 Berberistich Stresinna. 157, 162, 164, 167, 182.
 Berda, locus 138, 144, 213. 215.
 Bericinus Cirvica Tobri 97.
 Berislav Comes 161.
 Bernardus medicus 86.
 Berzana, veglensis 100.
 Bestoensis ecclesia 195.
 Bestoensis episc. Andreas 197, 198.
 Besrodie Bratichi 159.
 Besvetia ? 175.
 Beuzavaticum, municipium 198.
 Biachy, locus 73, 164.
 Biaki, civitas 175.
 Bilay, locus 178.
 Bilisasee (Pelissa, Pleso) lacus 67.
 Billa, locus 98.
 Bilsoy (de) Susalo 176.
 Bilza filius Girdeo 171.
 Bipirelle filius Grubo 175.
 Bis de Cucca, villanus 119.
 Bitta 111. 213. 215.
 Bizantini moneta 152.
 Bizancius presbyter spatat. 134.
 Blatta locus 119. 213. 215.
 Bogachi, iupa 140. 210.
 Bocius, veglensis 100.
 Bodanellus Cando 187.
 Bodinus rex Dalmatiae 188.
 Bogdan, testis 179. 213. 214. 214.
 Bogoboise Mirce, patricius trag. 124.
 Boheimi 43.
 Boianus filius setnici 172.
 Bolan frater Drugani 172. filius Dabraviti 172.
 Bolan, tepciza 137.
 Boledrag iupanus camerarius
 Boledrug frater Draganego dvornici 171.
 Boledrug testis 172.
 Bolemir iupanus nonensis 106.
 Bolemiri filius 167.
 Boleslaus Bodinus, rex Dalmatiae meridionalis 187.
 Boleslaus curialis Comes 132.
 Boleslaus, tepzo. 120, 129, 136.
 Bolesminus testis. 113.
 Bolicii filius Dabro, prior 144.
 Beliza, pater Dabro Prioris 126.
 Bolinega de Nona 141.
 Bona filia Madii Segae indicatoris 146.
 Bona Lapata 111.
 Bonamuta de Dabro 138.
 Bonemute de Petrus 147.
 Bonifacius defensor 19.
 Bonifacius notarius 18.
 Bonosiacorum scelus 4.
 Bonus, arbensis, 99.
 Borivoy filius Gurgi 174.
 Bosethech, bonus 129.
 Bositech de vico Coquichino 168.
 Bosilina, territorium regale 164.
 Bosniensis banus. 188.
 Boza et frater eius Vilcanus 172.
 Bozza, territorium 172.
 Bracia insula 161, 162.
 Bracile (de) paria 112.
 Eran iupanus cum filio suo 174.
 Brana mulier traguriensis 166.
 Branislav, filius Padoslavi regis 118.
 Branimir, dux. 59, 61, 65, 211. 217.
 Braniza parens consanguineus Retrizi 176.
 Brataza, frater Zezani 174.
 Brate, iadrens. 144.

- Brate, testis 185.
 Bratessa puerulus 174.
 Bratichi Besrodie 159.
 Bratiza filius Chudina 176.
 Bravar 98, 148.
 Bravar Dominicus 157, 158.
 Bravar Vilcan 173.
 Bravizo (Obrovac) locus 130, 141, 142, 143, 211.
 Brazza, locus 175.
 Brebera iupa 56.
 Breberizo presbyter 146.
 Breemberga, locus 40.
 Bregus, mons 166, 215.
 Bremensis archiepisc. 92.
 Brestenpotock, territorium 165.
 Bresteni, terra 172.
 Bresti, locus 175, 176.
 Breviarium 112.
 Brivinus (Pribina) dux 49.
 Bruniae et arma 40.
 Brunno cancellarius 90.
 Bruno episc. Wirceburg. 108.
 Bubanus frater Lampredii 131.
 Bugani iupa 140, 210.
 Bucinus, civis Ragus. 103.
 Budez, Bydiz, postelnic 129, 132.
 Budicio postelnic 137.
 Budichinus Forminus spatat. 134.
 Budimir, filius de Deridrug 184.
 Budimir, tepeiza 148.
 Budimir iupanus comitissae 73.
 Budimir, iupanus Palatinus ducis Mucimiri. 73.
 Budillo capellanus 126.
 Budinellus iadrensis. 144.
 Budinellus, testis 185.
 Budinna, villanus 160.
 Budizo filius Daneico 120.
 Budizo presbyter 119.
 Budrag capellanus (regis) 184.
 Budvanensis civitas 35.
 Bulesisce, villa 89.
 Bulgari 81.
 Bulgaria 81, 86.
 Bulgarorum episcopus. 59.
 Bulgarorum imperator Stephanus (Samuel) A. 994 96.
 Bulgarorum " Sismanus, eius memoria p. 96.
 Bulgarorum rex Michael A. 866. p. 51. A. 878 p. 57, 200.
 Bulgarorum terra 96.
 Bulia de Paulus 136.
 Busica Forminus spatatensis 171.
 Butinaves, curtis 112.
 Butiranus, pater Casani 76.
 Butte de vino 76.
 Byach locus 46.
- C.**
- Cabrone, locus 75.
 Cachinus, quidam 120.
 Cacig, banus 189.
 Cacig Marian banus 189.
 Cadas, famulus 116.
 Cadolaus comes 36, 39. Cadolas comes 42.
 Caenobium s. Chrisogoni 106.
 Caenobium ss. Domnii et Anastasii, Cosmae et Damiani p. 46. v. monasteria.
 Caesarius presbyter 197.
 Calabria 54, 55.
 Calafato, civis tragur. 124.
 Calamito, locus 149.
 Calbarolae praedium 102.
 Calcariae 38.
 Calenduli filius 172. Calendulo Joannes 172. frater Dragani.
 Calinicus exarcha Rav. 26, 27, 29, Italiae 30.
 Callis antiqua 169.
 Calonus, testis 156.
 Calosus testis 156.
 Calmon Benedictus 123.
 Camera ducis 150.
 Campanae 112, 141, 184.
 Campisani locus 174.
 Campus, locus 179.
 Cancellarius civitatis Novae 37.
 Cancellarius regis 132, 137, 155, 178, 184.
 Cancianico Joannes 37.
 Candido, prior iadrensis 131, 149.
 Caudidus, testis 142, 145. et filii 186.
 Cando testis 138, 187.
 Cando presb. vegl. 100.
 Candonis (prioris) tempore 147.
 Candulus presbyter 168.
 Candussus presb. absar. 102.
 Canialbus testis 113.
 Canonica poena 13.
 Canonica probatio 31.
 Canonica sententia 23.
 Canonica ultio 13.
 Capella, locus dioecesis Bestoensis 198.
 Capellanus regalis Johannes 174, 175, v. Dignitates
 Caprense territorium Istriae 36.
 Capritana insula 26, 30.
 Capsa argentea 152.
 Captivi vendibiles 76.
 Caput de Cumano 169. Caput Panuli 169.
 Caputa Doimus 102.
 Caputac Duimo 111.
 Carantana, civitas 69, 202, 204, 205.
 Carantanus 69, 201, 204, 205, 208.
 Caravia, presbyter 111.
 Carboni Petrus 172.
 Carentani (Karentani) 43.
 Carentanus 248.
 Carento, servus 47.
 Carinthia 189.
 Carolus magnus imperator 36, 39.
 Carosus, civis Ragus 104.
 Carsus 83, 166.
 Carumbizon, famulus 116.
 Casanus filius Butirani 76.
 Casari de mulier 174.
 Casari filii 176.
 Casini 38.
 Casini montis monasterium s. Ben. 94.
 Caslina Petrana 111.
 Caslinae Duimus 180.
 Cassan, possessio 98.
 Cassiani s. vinca et ager 149.
 Castellanus Michael 165.
 Castellum-Belgrad. 214.
 Castellum in promontorio Treni. 214.
 Castilanus (belgradensis) episcopus, 150.
 Castorinus notarius, chartularius, 28, 29, 30, 31.
 Castriza de Drago 120, 158.
 Catarinensis civitas 35, 104.
 Catarini 174.
 Cataro a Jadrei 172.
 Catellianus archiepiscopus Primae Justinianae. 3.
 Catera civitas 151.

- Catharitana ecclesia 81.
 Causidicus regis 144.
 Cecchiz presbyter testis 176.
 Ceculus presbyter Spalat. 179.
 Ceden locus 171.
 Cegaita Petrus 173.
 Cegayta testis 175.
 Celarius 172.
 Celestinus princeps bulgarus 96.
 Celianus Ludiocensis (Ludrensis) episcopus 198.
 Cenetenses 47.
 Centarchae 38.
 Centena iuppa 162.
 Centurio 106.
 Ceprigliani, locus 138.
 Cerani, locus 157.
 Cerninichus brebersticus iupanus 137.
 Cernata diaconus filius Prodan Pecce 175.
 Cerne Cucilli filius advocatus coenobii s. Mariae 166.
 Cernec archipresbyteri filius Plato 158.
 Cerneca tribunus Jadr. 110. 130.
 Cerneta nobilis iadr. 187.
 Cernezae filius Maius 143.
 Cerni Petrus qui et Gumay filius 178, 179.
 Cero frater Sidici 97, 98.
 Cesentenses 47.
 Cetina Cottus 164.
 Ceustil, servus 47.
 Cha Fisole 100.
 Chaganus Avarorum 53.
 Chaida Petrus monachus 159.
 Chalaina villanus 167.
 Chalainna 165.
 Chalenna cum fratre Pribina, 159, 160.
 Chameniani, locus 165. 211. 214.
 Chartula emphiteoseos 37.
 Chataritanus episcopus 79.
 Chatenna abbatissa 134.
 Chatennae abbatissae memoria 156.
 Chatissa, locus 70. 204. 206, 209.
 Chelmenani, locus 167.
 Chelmaiae ducatus 189.
 Cheran, locus 161.
 Chesica, locus 97.
 Chezil dux (vide Chocil) 67.
 Chiemisse v. abbata.
 Chirichstetin, locus 49.
 Chirnechia civis spalat. 188.
 Chiso de Repusina 97.
 Chissa, urbs et insula 139. 210.
 Chlebena iupa 86.
 Chlebiana v. Chlebena
 Chortinus servus 46.
 Chozil comes 48.
 Chozil dux (Kozel) 71.
 Chranco iupanus Zacholmae 109.
 Chrapuchfeld, locus 70. 204. 206. 209.
 Chrastani, locus 119.
 Chreinicus filius Joannis 156.
 Chresimiri regis allodium 158.
 Chripino, locus 119.
 Chroatensis episcopatus 119.
 Chroatia 96. 211. 214. v. Croatia.
 Chroatiae Comites 126.
 Chroatiae episcopus Rainerius 126.
 Chroatiae nobiles 128.
 Chroatiae regnum 184.
 Chroatini filius Vechedrag 168.
 Chroatinus frater Lutstrachi 159.
 Chroatinus, testis 137.
 Chroatorum dad. 138.
 Chroatorum nobiles 136.
 Chroatorum rex quidam 128.
 Chroatorum regnum 46.
 Chroatorum viri 170.
 Chrobatia 86.
 Chrobatinus frater Lutostrahi 138.
 Chrubenna, postiuppo 120.
 Chrucaina postiuppan 156.
 Chruchenna 158, 159.
 Chruchena postiuppo cum suo genero Vitali 167, 168.
 Chruchola Simon 98.
 Chubenza 70, 204, 206, 208.
 Chudi Andreas. Desa Dominicus 149.
 Chuduli filius Zachariae a patre pro serve datus 174.
 Chulmorum dux Michael 76, 78.
 Chumbenza, locus 50.
 Chval, locus 171.
 Cicca filia Doimi et Vekenegae, soror monialis 125. 126.
 Ciecha, Cicca, abbatissa s. Mariae in Jadera 143, 145, 146, 180, 181.
 Ciela, testis 146, 175.
 Cicle, testis 156.
 Cildalagana, mulier 111.
 Cillava Niva, venditor 175.
 Cimilia ecclesiae salonitanae 199.
 Cimpli Gregorius 172.
 Cingulo de Joannes q. Colusii 163.
 Ciprianus servus comparatus 173.
 Cipryanus presbyter capellanus 47.
 Cirnecha, diaconus 156.
 Cirnotta testis 176.
 Cirvaneus, mons 68. 200, 203, 207.
 Cistanesfeld, locus 204, 208.
 Cisterna Jaderae 185.
 Cives maiores et minores 149.
 Civicitus Buzaicho 98.
 Claudius nobilis spalat. 135.
 Clementis s. reliquiae 52.
 Cleonia (Hlievno) comitatus 73.
 Clevna Cottus. 164.
 Climin, filius Desinne iupani 142.
 Clisa, civitas 176.
 Clissa, comitatus 73.
 Clobucec locus 164.
 Clonimir frater Grubti 175.
 Cluzar Togedrag 173, 175.
 Clusan, curtis regia 46.
 Cobilache, locus 177.
 Collaudatio nobilium in electione regis Chroatiae 181.
 Collectae 38, 39.
 Collecta ecclesiastica 164.
 Collectae ovium 39.
 Collonellae, sive acervi immurati in limitibus 187.
 Colnic, via 213.
 Colomannus rex 142. 210.
 Coloniensis archiepiscopatus 92.
 Coloni 144.
 Colosseus Comes Pannoniae 1, 2.
 Columna de Maius, prior iaderensis 129.
 Comaclenses 47.
 Comareto, locus 75.
 Comercia 135.
 Comercarius 142, 143.
 Comercarius Andreas 168.
 Comercarius Maius 114.
 Comites 162.

Comerzarius Petrus 142.
 Comicin, iupanus. 46
 Comites comitatum Croatiae 188.
 Comites Croatiae 180.
 Comites et Barones regni Croatiae 154.
 Commissor fidei 76.
 Comnenus imperator 121.
 Comparatio servi Cypriani et eius filiorum et filiarum
 Comuniois consortio prohibita 23.
 Concilia bis celebrantur 198.
 Concilium episcoporum 13.
 Concilium sacerdotale 13.
 Concilium salonitanum I. et II. 195, 197.
 Confirmationales lit. regum 153.
 Congregatio regni 154.
 Conprovinciales regni 181.
 Conscach, locus 170
 Conscriptae paginae Trpimiri et Mucimiri ducis 153.
 Constantina augusta 18.
 Constantini filii 107.
 Constantinopolis urbs 4, 5.
 Constantinus arbensis 122.
 Constantinus Ducas imp. 124, 128.
 Constantinus imperator 36, 41, 75, 90, 94, 97, 103.
 Constantinus magister 76.
 Constantinus Monomachus imperator 111, 112.
 Constantinus philosophus 52 quondam 65.
 Constantinus tribunus iader. 76.
 Constantinus episc. Mediolanensis 27, 28.
 Constantinus episc. scodritanus 32, 197.
 Constantius imperator 58.
 Constitutio regis Croatiae 152.
 Consularis senator Dalmatiae 194.
 Conventio 176.
 Convivia communia 11.
 Conustina, territorium 178.
 Copertorium de lecto quirino investito cum sirico 76.
 Coperta de argento 184.
 Coppa de argento 76.
 Coprive, fluvius 140, 210.
 Coquichin, vicus 168.
 Corona regni Croatiae 152.
 Coronae aureae gemmis ornatae 152.
 Coronae de auro 1.
 Corinthi 65.
 Cortena de serico 112.
 Corvus Petrus 123.
 Coscie Gregorii advocatus. 214.
 Cosice, locus 164.
 Cosma luschieus iupanus 137, 138.
 Cossiza curtis 159.
 Cotahelm, testis 48.
 Cothi, Gothi 195.
 Cotini Johannes 172.
 Cotinus Vuca 173.
 Cozil (vide) Kozel dux 48, 52, 56, 67, 71.
 Cozzinzani, locus 172.
 Crasona dvornik 146.
 Crastani locus 168.
 Crasulpa, locus 50, 70.
 Cravati vide Croati 89.
 Craymir procurator 109.
 Crebesoy, testis 111.
 Cremene, locus 164.
 Crenia, iupanus 165.
 Cresamustl, camerarius secundus 73.
 Cresimir, avus Cressimiri Petri 126, 144.
 Cresimir maior rex Croatiae 129.
 Cresimir rex Croatiae et Dalmatiae 126, 125, 128,

131, 132, 133, 134, 135, A. 1070. 136. (Petrus) 137,
 138, 139. 1071. 140. 1072. 141, 144. A. 1072—1073.
 146, 148 memoria A. 1077. p. 158, 159, 165 180.
 210, 211, 213, 214, 216.
 Cresimir rex, Stephani regis filius 118.
 Cresimir rex; regis (Svatoslai) filius 129.
 Cribasa iupa 86.
 Cricine, testis 111.
 Crina patricius iader. 125.
 Crine, filii 130.
 Cripotin, aqua 178.
 Crisana diaconus 114.
 Crisogoni s. territorium 129, 130.
 Croatiae 81.
 Croatensis episc. Marco 112.
 Croatia 149.
 Croatiae et Dalmatiae confinia 189.
 Croatiae regis captivitas 150.
 Croatorum Dalnatiuorumque regni regimen 152.

Croatorum Duces.

Mislavus c. A. 836. 46.
 Trpimirus A. 837 45. 46. eius memoria 72. et A.
 1076. 153.
 Domogoj (Demago) circa A. 873. p. 56.
 Mutimir (Montemir) dux Salvinicae (Slavoniae) A.
 875. p. 57.
 Sedeslav (Sedesclavus) A. 879. p. 59.
 Branimir A. 879. p. 59, 61. A. 880. p. 65. memo-
 ria 211. A. 888. p. 217.
 Mucimir (Muncimir) A. 892. p. 72. 73. eius me-
 moria 1076. p. 153.
 Stephanus nepos Cresimiri regis, dux Croatorum
 A. 1066. p. 126. haeres Cresimiri regis A. 1069.
 p. 133.
 Jacobus dux Marianorum. Jacobus Morsticus, Marsti-
 cus, Maritimus A. 1076. p. 155. A. 1074—1080.
 171, 173. 175. A. 1038. 181. A. 1089. 182.
 Simon dux? A. 1076. p. 156. c. A. 1080. p. 171.

Croatorum Duces in Pannonia.

Liudvinus, (Ljudevitus) A. 819. 209.
 Pribina dux, eius memoria. A. 861. 49.
 Kozel (Chozel. Chozil) dux A. 860. 48. A. 869. 52
 A. 873, 56. A. 884. 67. et A. 891. 71. (memoria)
 Croatorum episcopus 80. v. episcopi.
 Croatorum generationes, seu tribus, ex quibus elige-
 bantur Bani: Kacigi, Cuccari, Svacigi, Cudomirigi,
 Mogorovigi, Subigi. p. 188.
 Croatorum princeps 81.
 Croatorum provincia 78.

Croatorum reges.

Tamislavus (Tomislav) A. 925 — 927, 76, 78.
 Cresimir maior, pater Držislavi regis, eius memo-
 ria p. 129.
 Dircislavus (Držislav) A. 994. p. 96. A. 1000. p. 97.
 eius memoria p. 129.
 Cresimir, avus Cresimiri Petri, eius memoria p.
 126, 129, 144.
 Svetoslaus et Goislavus, fratres Cresimiri avi Cre-
 simiri Petri, eorum memoria p. 129.
 Stephanus I. defunctus pater Cresimiri Petri A.
 1059. p. 118. A. 1066. p. 126. filius Svetoslai
 regis p. 129. eius memoria p. 131.
 Cresimir Petrus A. 1059 p. 118, 120. A. 1060. p.
 121. A. 1061. p. 123, 124. A. 1066. p. 126. A.
 1067. p. 128. A. 1069. p. 131, 132, 133, 134,

135. A. 170. p. 136, 137. memoria v. Cresimir. p. 180. et.
- Slaviz rex A. 1673—1074. p. 148. Slavizo c. A. 1075. p. 171.
- Demetrius Svinimir A. 1076. p. 152, 153, 157. A. 1077. p. 160. A. 1078. p. 161, 162, 163, 165. A. A. 1080. p. 167. A. 1076—1080. p. 170. 175. A. 1083. p. 177. A. 1085. p. 178. A. 1086. p. 179. A. 1087. p. 189. Nuper defunctus c. A. 1089. p. 182. Svenimir rex p. 189, 211, 212, 213, 215, 216. Svonimir rex A. 1088. 218.
- Stephanus II. A. 1088. p. 181. c. A. 1089. p. 181, 182, 183.
- Almus rex Croatiae. A. 1091. p. 184.
- Boleslaus Bodinus rex Dalmatiae meridionalis A. 1097. p. 187. A. 1100. p. 188.
- Croatorum regnum 188.
- Croatorum terra 82.
- Croatiae regni sacerdotes p. 164.
- Crowati 109.
- Crovati Cravati pagus 87, 89.
- Cruce, locus 169.
- Cruces de auro et argento 1.
- Crustina, locus 149.
- Crunzita, locus 69.
- Crux magna et argentea 184.
- Cucar banus 189.
- Cucar Stephanus banus 189.
- Cuccari comites 188.
- Cudomirigi comites 188.
- Cula locus 91.
- Cumano de Caput 169.
- Cumas dux Bulgariae 81.
- Cumnenus imperator 118.
- Cundbat diaconus 67.
- Cuono dominus 109.
- Curan Stephanus 170.
- Curator sacelli archiepiscopalis Ugo 177.
- Curca, locus 70, 204, 206, 209.
- Curcra insula 86.
- Curia regalis Croatiae 132, 140.
- Curia regia 154.
- Curina campus 214.
- Curinus Joannes 98.
- Curnuz, locus 70 205, 208.
- Curoztor, mons 89.
- Cybrilus Lampredius 173.
- D.**
- Dabra, mater adoptiva abbatis Dabronis 139.
- Dabra monaca cum sua nepte D. 145
- Dabragna, abbas s. Petri 143.
- Dabrainna, testis 157.
- Dabraitis rector templi s. Michaelis de Spalato, olim archiepiscopus 179.
- Dabrana, episc. iadert. 130.
- Dabrana filius Petri Lipe 131.
- Dabrana, prior tragur. 124.
- Dabranna, testis 161.
- Dabravit setnicus 172.
- Dabraza, villanus 190.
- Dabrazai, testis 168.
- Dabreina prior 120.
- Dabressae vinca 173.
- Dabrimon, abbas s. Stephani 139.
- Dabrius, abbas s. Stephani 123.
- Dabriza, consobrina Sirmi. 102.
- Dabriza monacha, filla Bonicae 156.
- Dabro abbas coenobii s. Stephani protomartyris extra urbem 153, 177. 178.
- Dabro, arbens 99.
- Dabro, civis absar 101.
- Dabro, civis tragur. 124.
- Dabro, diaconus 73, 98, 171 (filius Dilli) 171 filius Diti notarius 175, 176.
- Dabro, diaconus filius Petrizi 175.
- Dabro diaconus spatat. 111.
- Dabro episcopus 146.
- Dabro episc. belgradensis 126.
- Dabro archidiacon. jaderens. 155.
- Dabro filius Bolicie prior iadr. 144.
- Dabro filius Madii cognati Cressimiri regis avi, 126. 144.
- Dabro filius Nikiphori 131.
- Dabro frater maji tribunus iader. 95.
- Dabro Poliscicus županus 137.
- Dabro presb. spatat. 102.
- Dabro, prior iadrensis filius Bolizae 126.
- Dabrovit setnicus 161. v. Dobrovit.
- Dabro tribunus iaderensis 76, 90, 170 110, 130.
- Dabro, veglensis 100.
- Dabruc, filius Plesi principis 98.
- Dabrus, diaconus 113.
- Dabrus filius Tellinae praesbyter 175.
- Dabrus, nuper Abbas 142.
- Dabrus scriptor 111.
- Dacia mediterranea 3, 4.
- Dacia ripensis 3, 4.
- Dad (Ded) Croatiae 129. v. Dignitates.
- Dadovit, vinotoc 129.
- Dalen iupa 86.
- Dalmatia 2, 4, 5, 8, 14, 15, 30, 38, 39, 77, 82, 89, 127, 149, 150, 161, 193, 194.
- Dalmatiae et Croatiae confinia 189.
- Dalmatiae atque Chroacie regnum 210.
- Dalmatiae totius Catapanus. 128
- Dalmatiae totius stratigo 130.
- Dalmatiae universi episcopi 8, 15.
- Dalmatiarum civitates 79.
- Dalmatiarum ecclesiae 80, 81
- Dalmatiarum fines 78, 110.
- Dalmatiarum patrimonium 4, 5, 10, 14.
- Dalmatiarum proconsul 94.
- Dalmatiarum rex 123.
- Dalmaticum mare 132, 189.
- Dalmatiensis (delmitanus) episc. Malchus 6.
- Dalmatinorum episcoporum primatus 80.
- Dalmatinorum nobiles 136.
- Damanego testis 171.
- Damay testis 47.
- Damiani Ciprianus, civis iadr. 214.
- Damianus comes Jadrae A. 1197, 214, 215.
- Damianus incola Istr. 39.
- Damir, civis absar 101.
- Danacia praesbyter 169.
- Daneico et frater eius Pisa 120.
- Daniel David Indaeus, tinctor 83, 85.
- Daniel episcopus 74.
- Daniel, sororius Plessi principis 98.
- Danubii ripa 189.
- Danubius fluvius. 3, 46, 69, 116, 201, 203, 207.
- Danulo, civis absar 101.
- Darnava locus 69.
- Durdania 3, 4.
- Dardinus, arbensis 141.
- Dationis cartula 140.
- Dauculo (Uculo) locus 75.

Dausetta peccatrix 114.
 Davarad dvornicus 175.
 Dazina, villanus 98.
 Debel Adam 146.
 Debriz, locus 164.
 Decapolis urbs 34.
 Decara, abbas s. Petri de Gumai 174.
 Decatera civitas 86.
 Decimae 69, 200 —
 Decima de nascentibus 46.
 Decimae ecclesiasticae 39, 152, 162, 164.
 Decimae olivarum 154.
 Decimatio 164.
 Decretum regium 162.
 Ded filius Climini 148.
 Ded, testis 137.
 Dedacha, villanus 153.
 Deditio spontanea Lutizi in servum pro debito 174.
 Dedo (Dedj) puer 173.
 Dedochua praesbyter 147.
 Dedomir filius Dobroviti 171.
 Dedomir, filius Sramleni 212.
 Deilgaza villanus 165, 167.
 Delmina provincia 189.
 Delminense municipium 198.
 Delminensis ecclesia, 81.
 Delmis civitas 189.
 Demagoi dux. (Domogoj) 56.
 Demalla, testis 176.
 S. Demetrii monasterium supra Savam 117.
 Demetrius, dux Dalmatiae Croatiaeque 212.
 Demetrius Svinimir rex Croatiae 152.
 Denarii, mon. Croatiae 97.
 Deodericus Metensis episc. 205.
 Deonicus Dominicus 157.
 Deotrichespach, Dietrichespach, rivulus 201, 203, 207.
 Deotrici, Dietrici episcopi memoria. 201, 203, 207.
 Dessa archipraesbyter filius praesbiteri Johannis 168.
 Desa, clericus iaderensis 126.
 Desa filius Cocini 149.
 Desa, locus 174.
 Descina, ubrusar 126.
 Desichava, testis 161.
 Desideria, filia Omiconis pastoris 75.
 Desiderius, pastor 75.
 Desimani Andreas 103.
 Designa iudex iadrensis 186, 187.
 Desimir corbavsticus iupanus 162, 164, 182.
 Desimir filius Drevari 148.
 Desimir filius Smulje 137.
 Desimir, nonensis 143.
 Desimir Ubrisar 144, 184.
 Desina, iupanus 106.
 Desinae filii Mrate terra 166.
 Desinna iudex 142.
 Desinna cum fratre Symone, testes 168.
 Desinna, iuppanus nonensis 137, 142, 144, 147.
 Desinna, testis 185.
 Desinna testis cum fratre 159.
 Desinna venditor terrarum 167.
 Deugazai, testis 159.
 Devian, testis 148.
 Diachviro, locus 149.
 Diadema regni Croatiae 178.
 Dieprecht clericus 87, 89, 90.
 Dietrichespach, rivulus 69.
 Dietricus fidelis Arnolfi regis 69.

Dignitates ducum Croatiae.

Palatinus županus 73.

Armiger županus 73.
 Cavallarius županus 73.
 Macecharius (mačehar-Ensifer) Ducis 73.
 Macecharius comitissae 73.
 Pincernarius županus 73.
 Cammerarius primus, secundus et tertius 47, 73.
 Capellanus Ducis 47, 73.
 Superpositus monasteriis 73.

Dignitates Croatiae minores.

Castellanus 165.
 Iudex civitatis v. Iudex.
 Nobiles regni 136, 181.
 Nobiles cives v. Cives.
 Prior civitatis v. Priores.
 Tribuni civitatum v. Tribuni.
 Valastelin (Vlastelin) 141.

Dignitates sumptae a Graecis.

Catapanus totius Dalmatiae 128.
 Consul 4, 195.
 Consularis senator 194.
 Epithocrusso Serviae et Zachulmiae 105.
 Proconsul Dalmatiae 14, 26, 94, 107.
 Protospatarius imperialis. 110, 111, 128, 129.
 Protospatarius universae Dalmatiae 110, 129.
 Protospatarius Serviae et Zachulmiae 105.
 Stratigo universae Dalmatiae 110, 129.
 Stratigo Serviae et Zachulmiae 105.
 Triclyno Serviae et Zachulmiae 105.
 Ypato Serviae et Zachulmiae 105.

Dignitates regum Croatiae.

Proceres regni 78.
 Primates regni 119, 152.
 Principes regni 132, 155.
 Comites regni 126, 131, 154, 155.
 Barones regni 154, 155.
 Bani, vide Croatorum Bani.
 Jupani
 Dux marianorum, morsticus, marsticus Comes 155,
 171, 181, 182.
 Princeps Spalati et Clissi 97.
 Curiae regiae Comes 132, 152.
 Curiae regiae Iudex 132, 189.
 Causidicus regis 144.
 Bravar 98, 148, 173, 176.
 Cancellarius aulae regiae (regis) 132, 137, 155,
 178, 184.
 Capellanus regis 129, 132, 137, 144, 147, 161,
 165, 175, 178, 184, regalis Aulae 131.
 Dad, Ded, Dedu Croatorum 129, 137, 138, 142,
 146, 148, 213.
 Dvornich (Dvornik) 137, 146, 159, 165, 167, 171
 172, 175.
 Ključar (Cluzar) 173.
 Notarius regis 140.
 Pincerna regalis 132.
 Postelnich (Postelnik) 129, 132, 137, 177, 181.
 Posiuppanus, Postiuppo, Podiuppo 120, 132, 156, 158,
 159, 173, 175.
 Praepositus sacello regis 165, 177.
 Psar 173.
 Sacellarius regis 177.
 Sacrarius regalis 133.
 Scitnik, Scitonossa, schitonossa, stitonossa, scu-
 tarius, scutobaiulus, scutonos regis 120, 126,

- 129, 133, 138, 142, 144, 148, 165.
 Scriba domini regis 165, 177, 183.
 Setenicus, setnicus, sitinico 137, 138, 144, 148, 171, 172, 174, 179. Centurio 106.
 Tepac, Tepciza, Tepiciza, Tepcize, Tepizo. Tepsius, Tepzo 120, 129, 136, 137, 148, 153, 155, 157, 162, 182, 200.
 Ubrusar 126, 144, 177, 178, 184.
 Vicarius regis 129.
 Vinotok 129.
 Volar 129.
 Vratar 120.
 Dilgazai, villanus 160.
 Dillato super viperam, locus 215.
 Dillatum, locus 213.
 Dimitrii s. terrae 214.
 Dimitrius praesb. iadr. 139.
 Dioclea 86.
 Diocliensis archiepiscopus Petrus 126.
 Diotericus archiep. Treverensis 92.
 Diodericus Metensis episcopus
 Dionisius Dalmatiae et Croatiae banus A. 1182, 212.
 Diotmarus archiep. iuvav. 68, 71.
 Dircislaus rex Chroatae 96, 97.
 Dirzislans, filius Cresimiri maioris 129.
 Discha Georgius 167.
 Disinius filius Petri 103.
 Districtio canonica 19.
 Districtio iuris 13.
 Disvestitio terrarum 182.
 Diti filius diaconus Dabro notarius 175.
 Dlanoe, locus 164.
 Dobrila comes elevnensis 153.
 Dobrila uxor Johannis Dadi Chroatorum 138.
 Dobro presbyter vegl. 100.
 Dobrodrag scitonosa 126.
 Dobrodrug scitonosa 144.
 Dobrogost arbensis 141.
 Dobromiri filii 146.
 Dobrona scriptor 179.
 Dobrosia, filius Andreae prioris 75.
 Dobroslaus filius de Gerbina 184.
 Dobroslav maritus Vekae filiae Cichae 184.
 Dobrovit pater Dedomiri 171.
 Dobrozai filii 159.
 Doda, civis iadrensis 126.
 Doda, testis 146.
 Dodac nepotes et filii eius 186.
 Doimus pater Cicchae 125.
 Dolci, locus 170.
 Dollani, locus 119.
 Dolmaldus, testis 185.
 Domaciai, servus 47.
 Domaldus, iadrens. 144.
 Domenicus Maurocenus comes iadr. 211.
 Domenicus postelnik 184.
 Domestici seu Vicarii 38.
 Dominicus abbas s. Stephani 175.
 Dominicus archipresbyter salonitanus 197.
 Dominicus cancellarius spalatensis 163.
 Dominicus diaconus vegl. 100.
 Dominicus episc. Absarensis 62.
 Dominicus, filius diaconi Dabri 98.
 Dominicus iadrensis sacerdos 162, 164.
 Dominicus iudex spalat. 102.
 Dominicus, indicator 111.
 Dominicus Mazzuola presbyter 179.
 Dominicus presbyter 112.
 Dominicus presbyter capellanus 47.
 Dominicus presbyter notarius iadrensis 147.
 Dominicus, prior Ragus, civ. 118.
 Dominicus tepaz curialis comes 153, tepsius 155, tepizo 157, tepzi 162, tepize 165.
 Dominicus, veglensis 100.
 Domnanna, filia Cicchae 125.
 Domnii beati domus 124.
 Domnii s. terrenum 98.
 Domnius beatus 79.
 Domnius tribunus iader. 95.
 Donatio 137, 139.
 Donatio optimae ancillae Reginae Croatiae 148.
 Donatio pueri et equi Regi Cresimiro 148.
 Donatio scutei et lanceae schitonossae regis 148.
 Donationales lit. regum 153.
 Donationes et Confirmationes 164.
 Donationis cartula 137.
 Donationis et Confirmationis pagina 153.
 Dos legitima 152.
 Draculus Petrus et Zorzi, servi 174.
 Dragabuth testis 157, 161.
 Dragan, stitonossa 133.
 Draganae terra 170.
 Draganego dvornich 171, 172.
 Draganego Prodan 149.
 Draganego, testis 179.
 Draganego, villanus 171.
 Dragaviti Duimus, spal. 134, 175.
 Dragavitus testis 173.
 Dragasai, filius. Semicasui 73.
 Dragazai, testis, 159.
 Dragazai, villanus 160.
 Dragi Domni filius Duimus 135.
 Dragisani filius 173.
 Dragissa, testis 148.
 Drago archipresbyter belgradensis 155.
 Drago, arbensis episcopus 121, 126, 140, 141.
 Drago de Castriza 120.
 Drago magnus. prior iadrensis, eius memoria 185.
 Drago mutus 173.
 Drago prior belgradensis 136.
 Drago, Dragus, prior iadrensis, nepos episcopi Praesantii 184, 185, 186.
 Drago, prior Jaderae 120, 125, 126, 130, 142, 144, 147.
 Drago prior Iadr. et eius filii 186, 187.
 Drago prior trag. (1097) p. 209.
 Drago Radini civit. Sibenici notarius 162.
 Drago, testis 161.
 Drago, tribunus iader. 107.
 Dragolubus sacellarius 177 capellanus 178.
 Dragomir iupanus de Cetina 132.
 Dragomir de Spalato 91.
 Dragonis prioris tempore 147.
 Dragona scutobaiulus 129.
 Dragorad, donator 159.
 Dragorad, testis 156.
 Dragoslaus bridsticus (dridsticus?) vide Dr. zagorsticus.
 Dragoslav, zagorsticus županus 182.
 Dragoslavus prior belgradensis p. 118, 120, 158.
 Dragota banus 161.
 Dragovit testis 137.
 Dragsan praesbiter 176.
 Dragus, prior Jaderae 145.
 Dragus prior tragurinus, filius Branae 166.
 Dragus spalat. testis 188.
 Drasa, Tribunus iader 107.

Drasavith testis 157.
 Drascvitz, testis 161.
 Drase civis belgr. cum fratribus Dabrana, Gregorio, Domacha, Trunzanno p. 146.
 Draselo frater Moimiri 159.
 Drasen postiuippo de Blatta 120.
 Drasiza filiaster de Crassano 173.
 Draugana scutarius regis 144.
 Drava, fluvius 117.
 Dravus fluvius 41.
 Drazani, locus 119, 214.
 Drazina iudex 161.
 Dretillus celarius raguseus 172.
 Drevari filius Desimir 148.
 Drivastinensis civitas 35.
 Drivastum civitas 151.
 Droant, testis 48.
 Drudolt, testis 48.
 Drugana, scitnik 142.
 Drugan et frater ejus Belan 172.
 Drugona scutonos 139.
 Drunuzanni Parvacca 107.
 Drusba filia Strearadi 157.
 Druse filius Episcopi 120.
 Druznik, ded 142, Druzinice dedo 213.
 Dubroviza, locus 160.
 Dubroa Nikifori 165.
 Duces Croatorum, vide Croatorum duces.
 Duces et Principes Chulmorum seu Zachulmorum, Wissasclavus dux 870—900 p. 217.
 Michael c, A. 925 p. 76.
 Ljutovit protospatarius, epithocrussus, tryclinus, ypatus et stratigo Serviae et Zachulmiae 1025. p. 105.
 Chranco, cōmes Zachulmiae c, A. 1035—1040, p. 109.
 Miroslaus iudex Zachulmiae 1035—1040 p. 109.
 Ratimir banus " " "
 Radoslaus rex (?) c. A. 1058 p. 118. "
 Michachel rex Sclavorum 1078. p. 161.
 Duces Moravorum.
 Moimarus A. 824—826 p. 44.
 Rostislav A. 869, 52.
 Svetopluk A. 879, p. 63, a. 880, p. 64, a. 881, p. 66, c. a. 890, rex Sclavorum p. 71, dux 74.
 Ducla civitas, 40.
 Duculo (v. Dauculo) locus 76, 136.
 Dudleipa, comitatus 71.
 Duimi filii Petrana et Drago 134.
 Duimi filius Nicodemus 135.
 Duimi uxor Marcula 134.
 Duimus Boce, diaconus 171.
 Duimus Dragoviti Spal. 134, 135.
 Dulces valles 201, 204, 205, 208.
 Durnavva, Durnovva cum ecclesia s. Ruodberti 201, 203, 205, 208.
 Duymo podiuippo 175.
 Duymus testis 173.
 Duinus, valastelin arb. 141.
 Dukyza, imperator Const. 126.
 Duntha, fluvius 68.
 Durnavva locus cum ecclesia s. Ruodberti v. Tur-nova.
 Dusigran abbas s. Petri 186.
 Duymus de Tulo 173.
 Duymus prior spalat 167, 175, 176, 180.
 Dux Istriae Joannes, A. 804 p. 37.
 Dyrachium civitas 86.

E.

Ebarhardus notarius Ludov. II. regis 49.
 Ecclesia vetus 119.

Ecclesiae.

Absarenis 81.
 S. Adriani abbatia ad Mosapurch 69.
 S. Alexandri in Pagnano 168.
 S. Anastasiae in Jadera 110.
 S. Andreae ad Labantam 70.
 S. Anzonis 50, 69, 201, 203, 208.
 Aquensis in Dacia 4.
 Arbensis 81, 197.
 Barciensis 197.
 Bestoensis (Bistvensis in Bosnia?) 197.
 S. Cassiani prope Salonam 169.
 Catharitana 81.
 S. Cosmae et Damiani ad Belgradum 155.
 S. Chrisogoni (Grisogoni) Jaderae 76, 91, 94, 95, 111, 129, 214, v. monasteria.
 S. Chrisogoni in Obrovizzo 106, 141.
 S. Clementis ad Roretum 157.
 S. Cypriani in Arbe 121, 122.
 Dalmatiarum ecclesiae 80, 81.
 Delminensis 81.
 S. Demetrii supra Savam 117.
 S. Dominici ad Nonam 200.
 SS. Domnii et Anastasii in Salona 72, 169.
 S. Domnii in Spalato 81, 181, 211.
 Ellodis ecclesia 50, 69, 201, 203, 208.
 S. Emmerami in Carantania 48, 67, 69, 200.
 Epitauritana 197.
 S. Georgii in Frygi 157.
 S. Georgii in Putalio 46, 72, 153.
 S. Georgii in Rawna 140.
 S. Georgii in Zestinja vel Mirano 219.
 Gundoldi ecclesia 50.
 Jadrensis 197.
 S. Joannis in Belgrado 146, 213.
 S. Joannis in Carantania 67.
 S. Joannis in Insula 124.
 S. Joannis in Sidraga 119.
 Kensi (ad) et Gensi 50, 69.
 S. Laurentii Jaderae 75.
 S. Laurentii in Laucurano 131.
 S. Laurentii ad Salonam 169.
 S. Laurentii in Tragurio 1.
 Ludrensis seu Ludiocensis 198.
 S. Mariae ad Carantanam 70, 202, 204, 208.
 S. Mariae in Cattaro 46.
 S. Mariae Jaderae 125, 145.
 S. Mariae in Kutuno 158.
 S. Mariae in Muć 217.
 S. Mariae de Palude 120, 123, 139.
 S. Mariae prope Salonam subtus Spinunti 169.
 S. Mariae ad Spalatum 135.
 S. Mariae et Justi in Tergesto 85.
 S. Marthae mart. in Biał 73.
 S. Martaritana ecclesia 197.
 S. Martini ad monticulum Nochstein 68, 200, 202, 207.
 S. Martini ad Salonam in monte Grasso 175.
 S. Martini ad Spalatum 96.
 S. Martini de Zonchetto 187, 188.
 S. Matthaei in Spalato.
 S. Mauriti in Altaha 49.
 S. Maximi prope Salonam 98, 173, 175.
 S. Maximiliani ad fluvium Lúarum 68.

Meridiana, in Thracia 4.
 S. Michaelis arch. in Spalato 96, 97, 98, 178.
 S. Michaelis in Iadera 214.
 S. Michaelis in Mirani 161.
 S. Michaelis in Postimana 129.
 S. Michaelis supra Dravam 117.
 Mingonis presbyteri 50, 69, 201, 203, 208.
 S. Moysis ad Salonam 164.
 Muccarensis 198.
 Naronitana 197.
 S. Nicolai Jaderae 111.
 S. Nicolai ad Spalatum 135.
 S. Nicolai in loco Spinunti 169.
 Nonensis 81.
 S. Pancratii in Babinopolje 105, 109.
 S. Pauli ad Salonam 169.
 S. Petri in Arbe 121, 122.
 S. Petri in agro Salonitano 130.
 S. Petri basilica salonitana 152, 169.
 S. Petri in Clobucac 164.
 S. Petri in Insula 112.
 S. Petri novi in Iadera 215.
 S. Petri in civitate Olmisi 171.
 S. Petri Quinqueecclesiis 116.
 S. Petri prope locum Selle in agro salonitano 171.
 S. Petri in Spalato 96.
 S. Petri in nonensi agro 141.
 S. Petri Nicolai et Georgii in Zestinje seu Mirano 218.
 S. Petri et Pauli in Bravizo (Obrovazzo) 130.
 S. Petri et Rodberti, Juvaviae 68, 71.
 Quartinahu ad Ecclesia 50, 69.
 Quinqueecclesiae 69.
 Ragusitana 81, 197.
 S. Ruodberti ad Darnavam 69.
 ad Sabnizam 50, 70.
 Salonitana 197.
 Sarniensis 197.
 Sarsenterensis 198.
 Scardonitana 81, 197.
 Sisciana 81, 197.
 Stagnensis 81.
 S. Stephani de Salona prope locum Selle 164, 169.
 v. Monasteria.
 S. Stephani ad Spalatum v. Monasteria.
 ad Ternperch 50.
 S. Thomae Iaderae 110.
 S. Thomae ad Salonam 169.
 Veclensis 81.
 Caesteras ecclesias St. vide in monasteriis, Archiepiscopis et Episcopis.
 Ecclesiae parochiales 196.
 Ecclesiastica praedia non vendenda 195.
 Ecclesiasticae regulae 4.
 Ecclesiastica stipendia 196.
 Echardus Marchio 108.
 Eckirih, testis 67.
 Ededrag filius servi Lutizi 174.
 Egilbertus episcopus 108.
 Einhart, testis 48.
 Ekkiricus, missus s. Emmerami 48.
 Electio regis Svinimiri per clerum et populum 152.
 Electio episcopi 14.
 Elisabeth, regina Hung. 216.
 Eliso (Alessio, Leš) civitas 86.
 Ellodis ecclesia 50, 69.
 Elisii suburbium 96.
 Elzani (Jelčani) locus 119, 147, 167.
 Emptio filiae Scaranae cum suo filio Nadeia 176.

Emptio filiae Striani de Longobardis 176.
 Emptio matris Striani 176.
 Emptio mulieris Nevadi cum filia sua pro. 1. solido et. 1. libra de lino 176.
 Emptio parvi pueri Slobba 173.
 Emmerami s. Ecclesia 48.
 Emmerami monasterium 69. v. monasteria.
 Emota župa 86.
 Engelwart fidelis Arnolfi 71.
 Engilbaldi beneficium 50, 70, 202, 204, 205, 208.
 Engilbertus notarius Arnolfi regis 72.
 Engildeo, testis 48.
 Engilsalh, testis 67.
 Engriscoe (Engernsgau) pagus 210.
 Ensis regalis 152. Ensifer. v. Dignitates.
 Eparachar, testis, 48.
 Epidauriensis civitas 13, 25. Epitaurum 35.
 Epiphanius senator consularis provinciae Dalmatiae 194.

Episcopi ecclesiarum

Absarensis Ecclesiae. Dominicus A. 897. 62. Martinus 1018. 101. 102. Gaudentius (Petrus) a 1044. 114. N. A. 1065. 125. Petrus A. 1066. 126. Laurentius nuper absarensis 1069, 134. Basilius 1076. 154.
 Anconitanae. Paulus c. A. 874. 56. A. 878. 63. Joannes A. 925. p. 77, 78.
 Antibarensis. Petrus A. 1078. 161.
 Aquensis in Dacia N. A. 535. 4.
 Arbensis. Taitanus seu Ticyanus A. 530. p. 197. Petrus A. 986. 95. Maius. A. 1018. 99. Drago A. 1060. 171, 172. A. 1066. 126. A. 1071. p. 140, 141. Petrus c. A. 1072. 143. Gregorius A. 1076. 155. Vitalis A. 1088. 181.
 Barciensis. N. 532. 199.
 Belgradensis, Theodosius A. 1059. 118. 120. Dabro A. 1066. 126. Theodosius A. 1069. 136. B. (asilus) c. A. 1075. 143. Praestancius A. 1075. 150. Theodosius 1076. 153. 157. Praestancius 1076. 154. 155. 156.
 Bestoensis (Bistvensis) Andreas A. 530. 197.
 Bulgarorum Georgius A. 878. 59.
 Carantanae. Ambricho A. 860. 48. A. 884. 67.
 Croatensis. Margo A. 042. 112. Croatiae seu Nonensis. Rainerius A. 1059. 120. A. 1066. 126. electus ep. Adam 1067. 129. Anastasius A. 1069. 132. Rainerius 1069. 133. 136. Gregorius A. 1069. 133. Petrus 1076. 155. Gregorius A. 1069. 133. A. 1078. 161, 162, 163. A. 1078. 164. 165. A. 1083. 179. Petrus A. 1087. 180. A. 1088. 181. Gregorius olim episcopus A. 1089. 183.
 Daciae mediterraneae A. 541. 4.
 Daciae ripensis A. 541. 4.
 Dalmatiae A. 592. 8.
 Dalmatiensis (Delmiensis) Malchus A. 591. 6. A. 592. 9. 10. 14. 15. 18.
 Dardaniae A. 541. 4.
 Diocletanae. Neemesion A. 602. 32. 33. Paulus A. 602. quondam episcopus. 32.
 Epidauri. Fabrianns A. 530. p. 197. Florentius A. 592. p. 13. A. 598. 25.
 Fauianensis. Rathfredus A. 824—826. 44.
 Fori Simphronii. Fulcoinus A. 1076. 155.
 Frisingensis. Abraham. A. 9. 1. 89.
 Illyrici. A. 591. 6.
 Istrienses. Istrici. A. 598. 26. Theodorus. Leo, Stauratius, Stephauus, Laurentius, episcopi istriensium A. 804. 36. 39.

- Jaderensis. Andreas I. A. 530, 197. Sabinianus A. 597, 23, 24, A. 598, 25, A. 599, 29, 31. Vitalis A. 879, 62. Forminus A. 919, 76, 78, 81, A. 928, 82. Basilius A. 969, 90, 91. Anastasius A. 984, 94. Praestancii Epi. memoria A. 1018, p. 129. Andreas II. A. 1029, 106, A. 1033, 107, A. 1034, 107, A. 1036, 110, (quondam 1065, 125) Petrus A. 1044, 114. Andreas III. A. 1056, 115, 116. Stephanus A. 1066, 125, A. 1067, 130, A. 1068, 131, 1069, 132, A. 1070, 140, A. 1072, 141, Praestancii memoria. A. 1072, 142. Andreas IV. c. A. 1072—1073. 143, A. 1072, 144. Dabra o 1072—1073, 146. Stephanus III. A. 1076, 154, 155, Andreas 1088, 181, Andreas A. 1091, 184, 186, Gregorius A. 1096, 186.
- Ludicensis (Iudrensis) Celianus A. 532, 198.
- Martaritanae. Victor A. 530, 197.
- Mediolanensis Constantinus A. 598, 27, 28.
- Meridianae in Thracia. A. 535, 3, 4.
- Metensis. Diodericus, A. 982, 203.
- Minicorensis (Farl. Muccurensis) Stephanus A. 532, 198.
- Moraviae, Methodius A. 869, 52.
- Muccarensis, Joannes A. 1396, 163.
- Mysiae superioris A. 541, 4.
- Naronitanus, Marcellus A. 530, 197, 198.
- Nitraviensis, seu Nitriensis. Alewinus A. 824—826, p. 44. Vichinus A. 880, 65, Wichingus A. 899, 74.
- Nonensis, N. electus A. 857—867 p. 199. Theodosius A. 880, 65. Aldefreda A. 892, 72, Gregorius A. 925—27, 78, 81, A. 928, 82, Rainerius A. 1065, 125, A. 1066, 126, Andreas c. A. 1072, 143. Stephanus A. 1073, 147. Forminus A. 1075, 150, A. 1076, 154. Firminus A. 1087, 180.
- Novensis in Istria. Joannes A. 966, 90.
- Quinqueecclesiensis. Maurus A. 1057, 116.
- Palestrinensis. Leo A. 925—927, p. 77, 79.
- Pannoniae A. 541, 4.
- Parentinae, N. A. 966, 90.
- Polensis N. episcopus et primas (Istriae) A. 804, 37, Gaspaldus, A. 966, 90.
- Praevalis, A. 541, 4, 5.
- Ravennae. Joannes A. 592, 10, 18, Marinianus, A. 598, 26, 28, 30.
- Rhizinensis, Sebastianus. A. 590, 5, 595, 19.
- Rubinensis, Adam A. 966, 90.
- Salonitanae, Januarius A. 507, 193, Honorius A. 549, p. 5. Natalis A. 590, 5, A. 591, 6, A. 592, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. Maximus A. 593—4, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, A. 599, 31, A. 600, 31, A. 602, 34.
- Sarniensis, N. A. 530, p. 197.
- Sarsenterensis Paulinus A. 532, 198.
- Savillanae, N. A. 532, 195.
- Scardonitanae. Constantinus A. 530, 197.
- Scodrensis, Scodritanae, Stephanus 591, 6, Constantinus 602, 32.
- Sisciensis, (Scisciensis) Joannes A. 530, 197, Constantinus A. 532, p. 198.
- Speculi Juliensis, seu Sorigiturensis. Methodius A. 824—826, p. 44.
- Sorigiturensis episcopus 44.
- Tergestinae? Joannes A. 949, 83, 85, Joannes A. 966, p. 90.
- Thessalonicensis N. A. 535, 3.
- Traguriensis, Joannes Rhetoricus A. 1064, 124, A. 1066, 126, c. A. 1072, 143, A. 1075, 150, A. 1076, 154, 155, A. 1088, 181, A. 1089, 182, A. 1097, 209.
- Veglensis. Vitalis A. 1018, 100—101, Georgius A. 1065, p. 125, Petrus futurus episcopus A. 1069, 134, Petrus c. A. 1072, 143, Joannes? A. 1100, 219.
- Vetuarensis, Annonus a 824—82, 44.
- Wirceburgensis, Bruno a. 1035, 108.
- Wormaciae, Azeco A. 1035, 108.
- Zachulmiae. Gabriel c. A. 1035—1040, 109.
- N. Gregorius episcopus 139.
- Episcopi filius Andreas 138.
- Episcopi Petri filius Valentinus 158.
- Episcopus Gregorius? C. A. 1070, 139.
- Episcopus nonensis electus 199.
- Epitauritana ecclesia 35.
- Epitauritani episc. v. Archiepiscopi et Episcopi.
- Epitauritanus episcopus Fabricius 197.
- Epithocrussus 105.
- Equitinum, municipium 198.
- Erchanpercht, testis 67.
- Erlipach, rivulus 68, 200, 202, 207.
- Erimbertus comes 71.
- Erndrudis castellum 68, 200, 205, 207.
- Eufemia, abbatissa 124.
- Eugenius episcopus 59.
- Eugenius II. papa 44. III. 212.
- Eunuchus, Joannes 120.
- Evangeliorum textus ex argento, 152.
- Evellatio a cognatione et patria, ab uxore et filiis 46.
- Examinator Comitum et eius curiae 141.
- Exarchus (Ravennae) 25, 26, 27, 29, 30.
- Excommunicatus articulus 12.
- Exenium imperatoris 39.
- Exhaereditatio 184.
- Exigui populi manus 181.
- Exilium 13.

F.

- Fabricius episc. epitauritanus 197.
- Facultates pauperum. 195.
- Falculi Jura, advocator s. Cipriani 180.
- Faletro Stornato legatus Veneticus 188.
- Faletrus Ordelafrus dux Venet. 210.
- Falsaminae Gaudii mater Pradana 180.
- Fanenses 47.
- Farcinae 38.
- Farinae Petri terra 166.
- Farisanus diaconus spalat. 102.
- Fasmot, testis 67.
- Favianensis episcopus 44.
- Felix abbas ss. Cosmae et Damiani. 146.
- Feltrum paratum cum sirico 76.
- Ferrariae Dalmatiae 193.
- Ferrarius dominus 181.
- Ferreum corpus 79, (ferreo corpore praecinctus).
- Ferri fodinae 193.
- Firmarisco Chirini 97.
- Firmenses 47.
- Firminus diaconus et capellanus ducis Mućimiri 73.
- Firminus episc. nonensis 180.
- Firminus prior spalatensis? 181.
- Firmitana (Sirmitana) civitas 3.
- Fiscus civilis 143.
- Fistula aurea 184.
- Fistula de argento 112.
- Flaveyco, locus 129.
- Flavisco insula seu Postimana 130.

- Florentius episc. epidauritanus. 13, 25.
 Fiorinus princeps Spalati et Clissi 97.
 Forachheim locus 40.
 Forest. Forst, mons 70, 201, 204, 205, 208.
 Forestis locus 202.
 Forminus, abbas s. Grisogoni, 138.
 Forminus episc. Jad. 76, 78, 81, 82.
 Forminus episc. nonensis 150, 153.
 Forminus tribunus 142.
 Forotulicuses 47.
 Fortunatus patriarcha aquileiensis 36, 37, 39, 42.
 Fossa ruderis in monte Gamanara 202, 204, 205.
 Framrich, testis 48.
 Franci 54, 74.
 Francia 34, 38, 42.
 Francia orientalis 49, 50, 70,
 Francorum rex 41.
 Fridericus archiep. iuvavensis 91, 92, 200, 202, 205.
 Friesah, locus 50, 70, 204, 206, 208.
 Frontianistae 32.
 Frugi locus 157.
 Fulco abbas benedictinorum Arbensis mon. 121, 122.
 Fulcoinus episcopus legatus Pont. 154.
 Fulquinus, miles germanicus 210.
 Fumaria in Cattaro 40.
 Funtaneillae terra 169.
 Furtum servi 174.
 Fusco, archidiaconus spatat. 111.
 Fusco diaconus spal. 135.
 Fusculi haeredes 94.
 Fuscus Arbens. 99.
 Fuscus Branza 131.
 Fuscus, civis spatat. 162.
 Fuscus presbyter 111.
 Fustina vallis 158.
- G.**
- G? abbas s. Chrisogoni 143.
 Gabriel episcopus Zachulmiae 109.
 Galatae Dominicus 169.
 Galeta vini 172.
 Galli terra 102.
 Gallia 92.
 Gallinichus exarcha. vid. Callinichus.
 Gamanara, mons 70, 202, 204, 205.
 Gammo, testis 67.
 Ganizara de Lampridius 103.
 Gargenus pons ad torrentem 178.
 Garriza, locus 160.
 Gaspaldus episc. polensis 90.
 Gastani filius Johannes 171.
 Gastuna, rivulus 68, 200, 202, 207.
 Gatta Petras 98.
 Gattina Messana 98.
 Gattus maius 122.
 Gaudentius absarensis episcopus 114.
 Gaudinus tribunus spatat. 149.
 Gaudius archiepiscopus spatat. A. 1159, 211.
 Gaudius iudex spatat. 188.
 Gaudius presb. et monachus 187.
 Gauzulo filius Scanacani 175.
 Gauzulus presbyter 142.
 Gavalenses 47.
 Gavnichi vicus 168.
 Gazari 53.
 Gebizo abbas SS. Bonifacii et Alexii, legatus Pontif.
 Gregorii VII. p. 152, 153, 154, 155.
 Gedinichi, mons 187.
 Gensi (vide Kensi) locus 69, 201, 203, 208.
 Georgii b. Ecclesia in Putalio v. Ecclesiae.
 Georgii de Putalo terrae 161.
 Georgius capellanus presb. s. Laurenti 156.
 Georgius, civis absar. 102.
 Georgius civis tragur. 124.
 Georgius diaconus arb. 122.
 Georgius episc. Bulgarorum 59.
 Georgius, nepos principis Pincii 96.
 Georgius Notarius 161.
 Georgius praefectus per Italiam 6.
 Georgius presbyter 142.
 Georgius stratagus 55.
 Georgius, tribunus Jad. 76, 130.
 Georgius veclensis episc. 125.
 Georgius vratar 120.
 Gepidarum aetas 44.
 Gerardus archiepiscopus Lauriacensis 87.
 Gerbertus cancellarius 202.
 Gereu archiep. Coloniensis 92.
 Germania 56, 90.
 Germanus presbyter pronepos Tamali 175.
 Geronnus testis 112.
 Giffaci Jacobus 162.
 Gimai, maritus Savinae 107.
 Girdalus Archiep. syponinus et legatus Pont. rom
 148.
 Girardus legatus pontif. 150.
 Girdanae vinea 175 Girdana testis. 175.
 Girdano 176.
 Girgi presbiter 172.
 Gisilbertus, abbas S. Stephani spatatensis 177.
 Gisis, Abbas S. Chrisogoni 118.
 Glandaticum 37, 38.
 Glaz, testis 48.
 Glubaz, villanus 98.
 Godemir, banus 106, 129.
 Godeslaus inpanus nonensis 219.
 Godostro Serenico 100.
 Goislav frater Svatoslavi et Cresimiri Regum Cro-
 atiae 129.
 Goizo banus 133, 136.
 Gorbina fundatrix cellae S. Joannis in Sillago 150.
 Gorbina (Grubina) donator S. Chrisog. 124, 125.
 Gorbinius (Grubissa) prior Jader. 115.
 Gorbina, presbyter 157, 161.
 Goritia 83.
 Gostimir arbensis 141.
 Gotaperht, testis 67.
 Gotbi 1, 2.
 Gotthia 34.
 Gothorum gens 58.
 Gathorum quondam sedes Pannonia. 1.
 Gothorum rex Theodoricus, Atalaricus 193, 194.
 Gotle, locus 164.
 Gradinna, locus 174.
 Graeci 37, 39, 51, 54, 57, 58, 127.
 Graeci vel Sclavi 62.
 Gramaticus Magister Gregorius 136.
 Grancus libertus 41.
 Grascieche Tribigoi 137.
 Grassu Duimus 111.
 Graulo, frater Ursanae 111.
 Gravalana Dabro 102.
 Graaindorf, locus 70, 204, 205, 208.
 Grazlupa locus 70, 204, 206, 208.
 Grebeni, locus 172.
 Gregorii papae decretum 93.
 Gregorii papae doctrina 77.
 Gregorii papae memoria 104.

Gregorius abbas s. Petri 171.
 Gregorius de Episcopo 110.
 Gregorius episcopus 139, 186.
 Gregorius episcopus arbensis 153.
 Gregorius episcopus Chroatensis 133, 161, 162, 163, 164, 165, 179.
 Gregorius episc. nonensis 78, 81, 82.
 Gregorius filius Madii generis Stephani epi. iader. 181.
 Gregorius grammaticus, magister 136.
 Gregorius, imperialis protospatharius et Dalmatiae Stratigus, prior Jaderae p. 129, 130.
 Gregorius incola Istr. 39.
 Gregorius iudex belgrad. 155, indicator 156.
 Gregorius I. papa 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34.
 Gregorius II. papa 34.
 Gregorius III. papa 731—741, 199.
 Gregorius VII. papa 148, 150, 151, 152, 153, 154, 160, 161, 166, 177, 178, 212.
 Gregorius Petraina armati 120.
 Gregorius podinpo. 133, 173.
 Gregorius presbiter in Asca 134.
 Gregorius, prior iaderensis et proconsul 109.
 Gregorius protospatharius et stratigo universae Dalmatiae 110.
 Gregorius olim episcopus Croatiae 183, 184.
 Gregorius scriba regis Stephani II. 183, Cancellarius 184.
 Gregorius tribunus 142.
 Gregorius, veglensis 100.
 Gribizae nepos 173.
 Grigina, civis spalat 102.
 Grimaldus, Archiepiscopus 70.
 Grisogoni beati corpus 115, 116.
 Grisogoni s. Monasterium 76, v. Monasteria.
 Grobus Abbas Melctensis 109.
 Gromela, nonensis 141.
 Grizzine Fuscus 111.
 Gruba abbatisa S. Benedicti de Spalato 180.
 Gruba filius Purci 174.
 Grubina Capellanus (regis) 147.
 Grubissa seu Gorbinus prior Iader. 116.
 Grubitzan Prodani 171.
 Grubiz aurificus 173.
 Grubiza, iadren. 144.
 Grubiza consobrinus Rusini Marstici 174.
 Grubize filius Gregorii 185.
 Grubona, decanus 129.
 Grunzita locus 201, 203, 207.
 Gubernator 42.
 Gumayi filius Petrus Zerni 170, 178, 179.
 Gundbat, diaconus 48.
 Gundbertus advocatus episcopi Ambrichonis 67.
 Gundoldi ecclesia 50, 204.
 Gundpold, comes 48.
 Gundpold, testis 48.
 Gundpoldesdorf, locus 69, 201, 203, 208.
 Guntpoldus 48.
 Gundram, Comes 48.
 Guoizo (Goizo) banus 119 Goizo 120.
 Gurcha 204, 206, 208.
 Gurcha flumen 202, 204, 205.
 Gurniz (Gurnuz) locus 50, 204, 205, 208.
 Gussieh Nassemir 158 factus monachus 159.
 Gussieh Prebinna filius Privanego 165.
 Gusterina, terra 135.
 Gutzeca iupa 86.

Gvarda banus 129.

H.

Habraham cum fratre Andrea, villani 171.
 Hadamar, testis 67.
 Hademarus abbas fuldensis 87.
 Hadrianus II. papa 52.
 Hadrianus, servator loci 54.
 Haeretici in Dalmatia 12.
 Haeresis simoniaca 20, 29.
 Hainricus dux (Heinricus) 87, 89.
 Halazstat, locus 40.
 Hartungus, comes 89.
 Hanzulo Drasae, nepos Zunae. 175.
 Hebarhardus notarius Arnolphi regis 70.
 Heinrichus Bavariae dux 204.
 Heinrichus III. imp. 206, 209.
 Heinrichus rex 168.
 Helena, regina uxor Svinimiri regis 162.
 Hencius Petrus s. Marci diaconus et ducis Venetici capellanus.
 Helenica soror Godemiri bani 106.
 Heleynio civitas 86.
 Henricus dux Bavariae 92.
 Herbaticum 37, 38.
 Hereneus presbyter 197.
 Heripold, testis 67.
 Heroldus archiep. salisb. 87, 88.
 Herrant, testis 67.
 Hesperia 56.
 Hildibaldus episc. notarius Ottonis II. 204, 206.
 Hilibaldus episc. et cancellarius Ottonis II. 205.
 Hipatus vide Ypatus 38.
 Hismaelitae Calabritanorum 54.
 Histria 89.
 Histriae provincia (vide Istria.) 12.
 Istrienses 47.
 Hitto, abbas s. Emmerami 48.
 Hitto episcopus (a. 819) 209.
 Hludovicus II. rex 49, 50.
 Hludovicus imperator 210.
 Hludovicus filius Lud. Imp. 43. v. Ludovicus.
 Hlutharius primogenitus Lud. Imp. 43.
 Hoholt, testis 48.
 Holunbure, locus 50.
 Holunpure, civitas 69, 201, 203, 207.
 Hominum venditio illicita 152.
 Honoratus archidiaconus salonitanus 5, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 21, 22, 27, 29, 31.
 Honoratus incola Istr. 39.
 Honorius episcopus salonitanus 4, 5.
 Honorius iunior Archiepiscopus Salonitanus 195, 196, 197, 198.
 Hospitium legatorum Romanorum 152.
 Houbbertus archiep. moguntinus 92.
 Hozugdy, famulus 116.
 Hrabagiskeit, locus 49.
 Hredi Francus 40.
 Hrodbertus s. et eius corpus 71.
 Humanenses, 47.
 Hungis, testis 67.
 Hunniae plebs. 44.
 Hunniae regio 44.
 Hunnorum tempora 88.
 Hanolf, testis 48.
 Huogo, testis 48.

I.

Icona de Argente 112.

Iconae 112.
 Illyrici fastigium 3.
 Illyricum 3, 6, 56.
 Immunitas tributi et servitii 143.
 Incursiones hostiles A. 1085, p. 178.
 Induciae iuridicae 185.
 Ingenuitas 144.
 Ingoldesstat pagus 43.
 Institutio regalis 137.
 Insula s. Joannis evangelistae 168.
 Invela longa, venditrix 172.
 Ipisa, fluvius 68, 200, 203, 207.
 Irmpert, testis 67.
 Isangovve, locus 71.
 Iscala, locus 68, 200, 202, 207.
 Istria 31, 36, 86, 189.
 Istrici episcopi 26.
 Istriensium provincia 36.
 Italia 6, 18, 31, 41, 42, 45, 56, 74, 114.
 Italiae exercitus primus 18.
 Ivan filius Mathiae 216.
 Ivanizius venditor 171.
 Ivanizo terra 172.
 Ivaza, consobrinus Valentini 158.
 Ivena filius Dragabuth 161.
 Izzo presbyter 36, 39, 42.

J.

Jacob, testis 67.
 Jacobizo zastotinschicus iupanus 137.
 Jacobus dux Marianorum 155, 171, 181, 182.
 Jacobus filius Ubertini 163.
 Jacobus Maristicus 181.
 Jacobus Morsticus vide Marsticus et Marianorum dux 182.
 Jacobus tepizo cum suis fratribus 157, tepzo 167.
 Jacou, testis 167.
 Jacous testis 142.
 Jadareus, villanus 119.
 Jadera civitas 22, 75, 90, 94, 106, 107, 112, 115, 125, 126, 138, 141, 143, 145, 165, 185.
 Jaderensium nobiles 147.
 Jadertina ecclesia 143.
 Jadrei filius Michazza 173, 175.
 Jadrei a Cataro 172.
 Jadresens cives 1075. Nichiforus Selvis, Zella, Madius, Gallus, Dabro, Strincia, Joannes, Spatarius. Candidatus, Lampridius, Madinus Martini, Valentinus Speri, Andreas Camerarii 149.
 Jagadeva, locus 157.
 Jaggognani, locus 168.
 Jagodanna, locus 159.
 Jagothna, locus 159.
 Januae civitas 85.
 Januarius episcopus salonitanus 193.
 Jassene, vicus 160.
 Jasseniza, fluvius 214.
 Jasseniza, terra 214.
 Jeroslav parens Petrizi 176.
 Jessemeno. locus 176.
 Joachimus filius Gauri 113.
 Joanna vidua Andreae 194.
 Joannes abbas S. Bartholomaei 150, 155, 162, 164, 165, 180.
 Joannes abbas s. Chrisogoni A. 1166, 211.
 Joannes, abbas s. Michaelis 143.
 Joannes absarensis 157.
 Joannes, arbens. 99.
 Joannes archidiaconus arbensis 122.
 Joannes archidiac. belgrad. 155.
 Joannes Archiepiscopus Salisburg 74.
 Joannes Archiepiscopus Salonitanus 76, 77, 78, 80, 81, 82, 217.
 Joannes de Ravena Archiepiscopus Salonitanus A. 680, p. 217.
 Joannes Archiep. Spalat 123.
 Joannes archypresbiter Arbesanus 99, 122.
 Joannes archipresbyter salonitanus 62.
 Johannes Capellanus (regis) 129, 132, 137, 139.
 Joannes, causicus regis 144.
 Joannes Chroatorum dad. 137, A. 1070, 138.
 Joannes Consiliarius praefecti per Italiam 6.
 Joannes de Pannoniis 26.
 Johannes diaconus 76.
 Joannes diaconus et regis notarius 140.
 Joannes diaconus iadrensis 139.
 Joannes dux 81.
 Joannes dux Istriae 37, 38, 39.
 Joannes edituus spatat 179.
 Joannes episc. Anconitanus 77, 79.
 Joannes episc. Mucarensis A. 1396, p. 163.
 Joannes episc. Novae civ. 90.
 Joannes episcopus primae Iustinianae 32, 33.
 Joannes episcopus Ravennae 10, 18.
 Joannes episcopus Tergestinus 83, 85, 90.
 Joannes, episc. tragur 143, 150, 153, 155, 181, 182, 209.
 Joannes episcopus Siscianus 197.
 Joannes episc. veglensis 219.
 Joannes Eunuchus 120.
 Joannes filius Dragoradi introductor 184.
 Joannes filius Magi tri Bernardi medici 86.
 Joannes, filius Plesi principis 98.
 Joannes, filius Theodoricae 75.
 Joannes iadrensis notarius 211.
 Joannes Iadrensi testis 114.
 Joannes indicator 135.
 Joannes indicator iadrensis 185.
 Joannes Longi 83.
 Joannes mercator 193.
 Joannes, nepos principis Pincii 96.
 Joannes VIII. papa 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 199.
 Joannes X. papa 76, 77, 78, 80.
 Joannes presbiter 217.
 Joannes presbyter missus Branimiri ducis 59, 60, 61, 62.
 Joannes presbiter. Spal. 139.
 Joannes presbiter belgrad. 146.
 Johannes presb. et monachus spal. 135.
 Joannes presbyter tergestinus 85.
 Joannes presbiter Zachulmiae 217.
 Joannes princeps bulgarus 96.
 Joannes, prior absarensis 101.
 Joannes rethoricus episc. Traguriensis 124, 126.
 Joannes sacellarius spatat. 139.
 Johannes sacerdos et monachus spal. 133.
 Joannes sacrarius archiepiscopalis 133.
 Joannes S. Domnii sacrista et procurator monasterii 212.
 Joannes schytonossa regis Svinimiri 165.
 Joannes tribunus arbesanus 95.
 Joannes, veglensis 100, 101.
 Joannes vicarius Ragus. 103.
 Jobinus, praepositus per Illiricum 6, 10.
 Jadrochina venditor 168.
 Judavech presbiter 161.
 Judicator 146.

Judicator Gregorius belgrad. 156.
 Judicator Joannes 145.
 Judicator Joannes spal. 135.
 Judicator Trunzani filius 146.
 Judices civitatum Croatiae et Dalm.:
 Belgradi, Petrus A. 1072—1073, 146 Gregorius.
 A. 1076, 155.
 Clissae. Volen, c. A. 1080, 176.
 Duclae N. A. 809. 40.
 Jadrae. Segae. A. 1066, 126, Madius A. 1068, 130,
 131. Maius, A. 1070, 138, 1072, 142. Madius Segae
 A. 1075, 149. Designa, A. 1096, 186, Micha A.
 1096, 187.
 Nonae. Salvisclavus. A. 1069, 132.
 Spalati. Joannes Podcupize, A. 1000, 98. Gaudius,
 A. 1097, 188.
 Zachulmiae. Mirosclavus c. A. 1035—1040, 109.
 Ignotae civitatis. Desinna iudex. Trunzan iudex.
 Vilcan iudex. c. A. 1105, 142.
 Indices civitatis Ragusanae, A. 1023, 103.
 Judices iadrenses 214.
 Judicium episcopale 142.
 Judicium sententia 215.
 Julia uxor Radoslavi regis 118.
 Julianus Soriba 31.
 Junossa villanus 167.
 Jupa 140.

Jupae (župe) sub Ducibus Croatiae.

Brebera (Brebir) 86.
 Chlebiana, Cleonia (Hlievno) 73, 86.
 Clissa (Klisa) 73.
 Cribasa (Krbava) 86.
 Dalen (D'Imno, Duvno) 86.
 Emota (Imota) 86.
 Gutzeza (Gadska) 86.
 Litza (Lika) 86.
 Mokrum (Makarska) 86.
 Nina (Knin?) 86.
 Nona (Nin) 86.
 Parathalasia (Primorje) 86.
 Pesente (Vezenta) 86.
 Pleba (Pleva) 86.
 Rastolza (Rastocka) 86.
 Sidraga (oko Skradina) 86.
 Tzena (Tnin) 86.
 Tzentzena (Cetina) 86.

Jupae sub regibus Croatiae.

Arbe (Rab) 141.
 Bočachi (Bočak) 140.
 Brebir, Berbir (Bribir) 132, 137, 157, 162, 164,
 167, 182.
 Bučani (Bužani) 140.
 Cetina, Centena 132, 137, 162, 164, 182.
 Clevnae 154, 164, Chelmiae ducatus 189.
 Corbavia (Krbava) 162.
 Dridi (Drid) 182.
 Kesa, Kisa (Pag) 141.
 Licha (Lika) 140, 210.
 Lucha (Luka) 120, 129, 132, 136, 137.
 Maronia (primorska župa?) 189, marianorum, mar-
 stica? mostica? 155, 171, 181, 182.
 Nona (Nin) 106, 129, 137, 138, 142, 144, 147, 157,
 162, 164, 182.
 Polica, Poliscica (Poljice) 137, 158, 182.
 Psarenis 142.
 Sidraga, 120, 132, 137, 142, 143, 158, 159.

Sub alpihus (Podgorje u primorju hrv.) 140, 210.
 Teneni (Tnin) 155.
 Zacholmia (Zahumlje) 109.
 Zagoria (Zagorje) 175, 182.
 Zastotinia (Zastonj? Zastinje? i Zastobrinje 187.

Jupani (Župani) seu Comites Comitatum sub ducibus Croatiae.

Comizin Zuppanus, A. 837, 46.
 Leledrag Zuppanus Clissae A. 892, 73.
 Ludovicus Zuppanus A. 837, 46.
 Nemustl Zuppanus A. 837, 46.
 Ozanulo Zuppanus A. 837, 46.
 Petrus iupanus A. 892, 73.
 Pretilia zupanus A. 837, 46.
 Zarsata zupanus A. 837, 46.
 Zelliver (Želimir?) iupanus Cleoniae (Hlievnae) A.
 892, 73.

Jupani sen Comites, sub regibus Croatiae.

Adam, Adamiz, Adammizo iuppanus nonensis, A.
 1067, 129, A. 1070, 137, 138, A. 1072, 142, 144,
 A. 1073, 147, A. 1078, 162, 164.
 Bolemir, iup. nonensis, A. 1029, 106.
 Bran iupanus N. A. 1074—1080, 174.
 Budez iup. berberensis A. 1069, 132.
 Cerminicus iup. breberschicus a 1070, 137.
 Cosma iup. luschichus, A. 1070, 137, Cusma iu-
 panus Lucae 138.
 Crenia iuppanus (idem cum Kirne?) A. 1078, 165,
 Filii Crine A. 1068, 130.
 Dabro iup. poliscicus (de Poljica) A. 1070, 137.
 Desimir, Desmin iup. corbavsticus A. 1078, 162,
 164.
 Desimir, iup. nonensis? A. 1089, 182.
 Desina iupanus N. A. 1029, 106.
 Desinna iup. nonensis A. 1070, 137, A. 1072, 142,
 A. 1073, 147.
 Desini iupani filius Climin A. 1105, 42.
 Dobrila, comes clevnensis, A. 1076, 53.
 Dragomir iup. de Cetina A. 1069, 132.
 Dragoslav, iup. zagoristicus A. 1089, 182, Bridsti-
 cus (dridsticus?) A. 1089, 184.
 Godeslaus iup. nonensis A. 1100, 219.
 Jacobizo iup. zastotinscicus, zastobrinischichus. A.
 1070, 137.
 Jacobus iup. Morsticus, (Marsticus, dux Marianorum)
 A. 1076, 155, A. 1074—1080, 171, 173, 175, A.
 1088, 181, A. 1089, 182. sua uxor, 173.
 Jura iup. nonensis A. 1076, 157, A. 1080, 167.
 Juraina, Juranna iup. de Sidraga A. 1059, 120.
 Eius memoria c. A. 1073—1077, 158, A. 1078,
 165.
 Jurina, iup. tenensticus, A. 1076, 155.
 Kirne comes (v. Crenia inpanus) A. 1076, 153,
 Kerniz 160.
 Leo inpanus ac. imp. protospatrius totius Dal-
 matiae a 1069, 132.
 Lubomir comes de Sidraga A. 1076, 153 iuppanus
 a 1075—1076, 157, c. A. 1073—1077, 159, c. A.
 1078, 171.

¹ Veliko je pitanje dali tako zvani Comes Morsticus, Marist-
 icus i Dux Marianorum, bijaše u pravom smislu županom ili
 predstojnikom pojedine primorske župe. Ja bi ga prije sma-
 traao za ravná bizantinskomu Drungaru (ῥεπουγγάρτος τῆς

περὶ τοῦ) ili admiralu t. j. vojevodi, ili županu pomorstva,
 te se je mogao zvati i županom morskim, morsticus, ma-
 risticus, a ne primorskim, kako bi valjalo da se je zvao kad
 bi bio predstojao primorskoj župi.

Mazolinus, comes arbensis et kessensis A. 1071, 141.
 Miroslaus comes psarensis A. 1105, 142.
 Mutimir iup. sidraschicus A. 1070, 137.
 Osrina. iup. dridisticus. A. 1089, 182.
 Petrus filius Semiviti iupanus de Sidraga, A. 1069, 132, A. 1072, 143, Eius frater Slavizo A. 1072, 143. Eius filius Radoslav A. 1105, 142.
 Pribina comes cetinensis, A. 1076, 153, iup. cetinisticus. A. 1078, 162, eius filius Stephanus c. A. 1074—1080, 170.
 Privanego iup. de Lucha A. 1059, 120.
 Prodanus, iupanus? A. 1072, 142, 144, A. 1073, 147.
 Rusinus, Rosenus morsticus et eius uxor A. 1070—1074, 148. A. 1074—1080 Marslicus 174, 212.
 Sarubba iupanus A. 1073—1074, 148, A. 1074—1080, 171, 174.
 Slaviza iupanus A. 1068, 130, Slavizi iupani filius Stracin. A. 1105, 142.
 Slavogost iupanus A. 1078, 161.
 Stersinnna, Stresinna, Stresegna. Stresigna iup. brebersticus Berberstich A. 1076, 157, A. 1078, 162, 164, A. 1080, 167, A. 1089, 182.
 Taluazo iupanus A. 1176, 212.
 Vakyzo, Viachizo, iup. de Luca, A. 1067—1069, 129, 132.
 Vekemir, iup. de Luca A. 1070, 136.
 Visen, iup. zetinsticus A. 1089, 182.
 Visen, iup. polisticus (de Poljica) A. 1076, 155.
 Vleinnna, iup. zagorsticus A. 1074—1080, 175.
 Voleinna zatinschicus (zetinschicus) A. 1070, 137.
 Vratina, iup. polsticus (de Poljica) A. 1089, 182.
 Zidimir iupanus A. 1068, 150.

Jupani seu Comites secundum dignitates et Comitatus.

Comes arbensis Mazzolinus A. 1071, 141.
 Jupanus Armiger Tugina A. 892, 73.
 Jupanus berberensis, seu brebirschicus. Budez A. 1069, 132, Cerninicus A. 1070, 157, Stresinja A. 1076, 157, A. 1078, 162, 164, A. 1080, 167, A. 1089, 182.
 Jupanus Camerarius primus, Zelisto. A. 892, 73. Boledrag 892, 73.
 Jupanus Camerarius secundus, Cresamustl A. 892, 73.
 Jupanus Camerarius tertius, Stephanus filius Budimiri A. 892, 73.
 Jupanus Cavallarius, Prvadra, A. 892, 73.
 Jupanus Cetinae, Centenae, Dragomir A. 1069, 132, Voleinna A. 1070, 137, Pribina A. 1076, 154, A. 1078, 162, Visen A. 1089, 182.
 Jupanus Cleoniae, Clevnae. Zelliver A. 892 73, Dobrila comes A. 1076, 154.
 Jupanus Clissae, Leledrag. A. 892, 73.
 Jupanus Comitissae, Budimir A. 892, 73.
 Jupanus Corbaviae, Desimir, Desmin, A. 1078, 162, 164.
 Jupanus Dridisticus, Osrina A. 1089, 182.
 Comes Kessensis (pagensis), Mazzolinus A. 1071, 141.
 Comes Luchae, luschicus. Privanego. A. 1059, 120, Vachyzo, Viachizo A. 1067—1069, 129, 132, Vekemir A. 1070, 156, Cosma, Cusma. A. 1070, 137, 138.
 Comes Maceharius, Prisma A. 892, 73.
 Comes Maceharius Comitissae, Zellidrag. A. 892, 73.

Comes Maristicus, Morsticus, Marianorum, Jacobus dux, A. 1076, 155, A. 1088, 181, A. 1089, 182, v. Rusinus iupanus.
 Comes Nonensis. Bolemir A. 1029, 106, Adam, Adamiz, Adamizo, a. 1067, 129, A. 1070, 137, 138, A. 1072, 142, 144, A. 1073, 147, A. 1078, 162, 164, Desimir? 1089, 182, Godeslaus A. 1100, 219.
 Comes Palatinus, Budimir A. 892, 73.
 Comes Pincernarius, Zeilided A. 892, 73.
 Comes Poliscicus, Dabro A. 1070 137, Visen A. 1076, 155, Vratina 1089, 182.
 Comes Psarensis, Miroslaus 1105, 142.
 Comes Sidragae, Juraina, Juranna A. 1059, 120, Petrus filius Semiviti A. 1069, 32, A. 1072, 143, Mutimir A. 1070, 137, Lubomir A. 1076, 153.
 Comes 157, A. 1077, 159, A. 1078, 171.
 Comes Tenensticus, Jurina A. 1076, 155.
 Comes Zachulmae Wissaclavus, Comès A. 870—900, 217, Chraneo c. A. 1035—1040, 109.
 Jupanus Zagoriae, zagorsticus. Vleinnna a 1071, 140, A. 1074—1080, 175, Dragoslav. A. 1089, 182, 184.
 Jupanus Zastotinschicus, Zastobrinschichus. Jacobizo A. 1070, 137.
 Jurainna iupanus 165.
 Jura, iupanus nonensis 157.
 Jurainna iupanus in Sidraga 120, 158, Jurana 159.
 Jurainna et Budinna filii Petri 168.
 Jurainna, testis 167.
 Jurainna, villanus de Gariza 160.
 Jurai setnicus 179.
 Juramentum Svinimiri regis 153.
 Jurati 39.
 Jure, nonensis iupanus 169.
 Jurina tenensticus iupanus 155.
 Jurislaus, filius Slavna 216.
 Jus regale 180.
 Justiniana prima, civitas 3, 4, 32, 33.
 Justinianus imperator 3. 4.
 Justus cum uxore 76.
 Justus Dominici, prior belgr. 154, 155, 156.
 Justus mercator Tergesti 85, 86.
 Justus, veglensis 100.
 Justus (veneticus) Dominici, prior belgradensis p. 149, 154, 155, 156.
 Juvan filius bravari 148.
 Juvavensis Archiepiscopus vide Archiepiscopi.
 Juvavensis seu salzburg. archiepiscopatus 92.
 Juvavensis ecclesia 41, 42, 68, 71.
 Juvaviensis ecclesia s. Petri et Rudberti 50.
 Juvavia civitas 205.

K.

Kacigi, Comites 188 v. Bani.
 Kakdy, famulus 116.
 Kana, villa 116.
 Karantana, civitas 50, 70.
 Karantana provincia 41.
 Karentanus, testis 48.
 Karinthiae dux 83 84.
 Karolus (vide Carolus) imp 41.
 Kastanagu, testis 111.
 Kasiz, testis 48.
 Kensi (ad) ecclesia 50.
 Kerna de Tugari 171.
 Kerna de Tugari cum suo fratre Belata et Girdana 176.
 Kerne Joannes presbiter 176.

Kerniz (Comes ?) 160.
 Kessensis comes Mazolinus 141.
 Kessensis (pagensis) Communitas 140.
 Kevik Zarondris 146.
 Kirne Comes 153.
 Kissa, insula 140.
 Kuezaa aqua 71.
 Koel dux-v. Chozil et Chezil.
 Kopas, fluvius 116.
 Koras, vinitor 116.
 Kuethedy, arator 116.
 Kundboldesdorf, locus 5°.
 Kupi, arator 116.
 Kurciza, locus 50 Curciza 70.
 Kutun, locus 158.

L

Labanta, locus 50, 70.
 Labenta, cum ecclesia s. Andreae. 201, 204, 205, 208.
 Labusedi civitas (Ragusa) 104, 151.
 Lachomis, (Zachulmiae) regnum 104.
 Laeroma insula 118.
 Lacomona ins. 109.
 Lacomona insula 103.
 Lacrumeo insula 113.
 Lacus ad Serviza 119.
 Lagaronum grippa 169.
 Lagaronum magna terra 169.
 Lampadius Consul 195 197.
 Lampredius arb. 99.
 Lampredius, archiepiscopus Jader 1167, p. 211.
 Lampredius archiep. Spalat. 111.
 Lampredius cognatus Petri abbatis 156.
 Lampredius frater Bubani 113.
 Lampredius prior arb. 122.
 Lampredius tribunus iader 95.
 Lamprezi, (Jamnpezi) filius Andreae Saraca 103.
 Lampridius filius Bilze vicarius Ragus. 103.
 Lampridius filius Michatii monachi 113.
 Lampridius praeses civitatis Ragusitanae 103, 104.
 Lampridius presbyter frater Joannis 113.
 Lantpecht, testis 48.
 Lapach, locus et generatio 216.
 Lapata Bona 111.
 Lapis collo suspensus 79.
 Lasani, locus 46, 164, 182.
 Lasca presbyter 171.
 Lastarus, pater Sirvi 98.
 Latini 105, 127.
 Latrones 160.
 Latrunculi marini 56.
 Laucarani, campus 131.
 Laudula Dabro 173.
 Laureacensis Archiepiscopatus 44, 92, 93.
 Laurentii archiep. spatat. epitaphium A. 1099, 219.
 Laurentii mart. ecclesia Trag. 1.
 Laurentii s. ecclesia in Laucurano 131.
 Laurentii s. ecclesia Jaderae 75.
 Laurentius, archiep. spatat. 120, 126, 133, 134, 139, 143, 150, 153, 154, 162, 163, 165, 175, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 219.
 Laurentius filius Joseph, advocatus 215.
 Laurentius spatat. et totius Dalmatiae et Croatiae archiepiscopus A. 1076, p. 155.
 Laurentius episc. Istriensis 36, 39.
 Laurentius haereticus 187.
 Laurentius Nonensis 137.
 Laurentius, veglensis 100.
 Lauretanus fundus 102.
 Lauretum locus 169.
 Lauriacensis ecclesia 87, 88.
 Lauriacensis urbs. 88.
 Lauriacum locus 40.
 Lav, rupes 172.
 Lavenata (vide Labanta) 71.
 Lazarus apotecarius 85, 86.
 Lazani, locus 154.
 Legatarii 39.
 Legatus romanus Mainardus 118, 120, 123.
 Legitima dos 152.
 Leledrag, iupanus Clissae 73.
 Lena, locus 119.
 Leo, civis absar. 102.
 Leo episcopus Istriensis 36, 39.
 Leo episc. palestrinensis. 77 79.
 Leo imperialis protospatrius et totius Dalmatiae Catapanus, prior Jaderae p. 128.
 Leo imperialis protospatharius totius Dalmatiae, ac iupanus 132.
 Leo Isaurus imperator 34.
 Leo papa 88.
 Leo VI. papa 82.
 Leo presb. Rogus 103.
 Leo presb. vegl. 100.
 Leo, veglensis 100.
 Lepa, regina Croatiae 165, 177 178.
 Lephus, civis Ragus.
 Lesani, locus 168.
 Lezauozae filius Duimus 171.
 Levita, Martin, Petrus 114.
 Lex parentum in Istria 39.
 Libellarium ius. 37.
 Liberatio empti pueri Slobba 173.
 Liberi homines 38, 39, 76.
 Libertas 144.
 Liberti 38, 39, 79.
 Liberti in Cattaro 41.
 Librae 140.
 Librae argenteae 45.
 Librae auri 43, 132, 140, 162.
 Librae auri obrizi 99.

Libri manuscripti.

Antiphonaria 112.
 Antiphonium nocturnale 170.
 Breviarium 112.
 Cantica 189.
 Collectarium 189.
 Evangelium, 152.
 Lectionarium per anni circulum 189.
 Lectiones dominicae 189.
 Liminarium 189.
 Manicale 112.
 Matutinale 189.
 Missales 112.
 Missalis liber 170, 189.
 Missarum officium 170.
 Mortuorum liber 189.
 Orationes de pascha 189.
 Ordo ad poenitentiam dandam 189.
 Ordo ad monachum faciendum 189.
 Ordo ad visitandum infirmum 189.
 Ordo de dominicis diebus 189.
 Ordo de rebus cotidianis 189.
 Ordo s. Benedicti 189.
 Omeliae 112, 189.
 Passionale 189.

- Passionarius liber. 112.
 Passionum sanctorum liber 170.
 Poenitentialis liber 189.
 Psalteria 112, 170, 189.
 Psalterium cum litteris francigenis 189.
 Regulae de generibus 189.
 Tefenarii nocturnales et vernaes 189.
 Vita Monachorum 189.
 Vitae patrum 189.
 Ymnarium, (imnarium) 112, 189.
 Licchae, iupa 140, 210.
 Lichina, locus 97.
 Liciniatensis civitas 35.
 Licinius episcopus 79, 80.
 Liestinicha, locus 50.
 Lieznicha, locus 70, 204, 206, 208.
 Lilicus vide Vilicus 136.
 Linta, locus 70, 204, 206, 208.
 Lisizai testis 167.
 Literata, civitas 3.
 Litterarum studium 173.
 Litteralia studia 80.
 Litza (Lika) iupa 86.
 Liubina 69, 70, 204, 206, 208.
 Liupina, locus, 50.
 Liutmir, servus 47.
 Liutperht, testis 67.
 Linduinus (Liudenitus dux Pannoniae inf) A. 819.
 p. 209.
 Locanda Martinus 173.
 Locoservati magistr. 38.
 Longobardi 24, 41.
 Longobardi venditores servorum 176.
 Longobardia 75.
 Longobardorum gens. 18, 19.
 Longobardorum rex 41.
 Lontinum, municipium 198.
 Lorii beneficium 71.
 Lotavit prothospatarius, Stratigo etc. Serbiae et
 Zachulmae 105.
 Lotharius Francorum rex 45.
 Lotharius imperator 47, 48.
 Luaris, flumen 68, 200, 204, 207.
 Lube, civis belgr. 146.
 Lubidrag, villanus 160.
 Lubimir tepsi 219.
 Lubomir comes 153.
 Lubomir iupanus 171.
 Lubomir iupanus de Sidraga 157, 159.
 Lubomir tepez 182.
 Lubricata castrum 186.
 Lucarus, te-tis 173.
 Lucerus, presbiter salonitanus 197.
 Luchari, spatat, testis. 188.
 Lucia uxor palatini Radonis 116, 117.
 Ludovicus I. rex Hung. D. Croat. 216.
 Lagoperscina, territorium 213, 215.
 Luminicha, fluvius 50, 204, 204, 205, 208.
 Lumnicha iuxta Rapam 70.
 Lungouui, locus 70, 204, 206, 208.
 Luonzniza fluvius 70, 201, 204, 205, 208.
 Lupus abbas antecessor Madii 167.
 Lupus abbas s. Joannis Ev. 159, 165.
 Lusiz, silvula 141.
 Lustrachi allodium in Chrastani 159.
 Luteciai, servus 47.
 Lutolfus cancellarius regis Ottonis I. 90.
 Lutostrach frater Crobadini 138.
 Lutstrach, frater Chroatini 159.
 Luttraof pagus 43.
 Ludinus 174.
 Ludinus filius Miroslavi 176.
 Ludovicus imperator 42, 43, 53.
 Ludovicus iupanus 47.
 Ludrensis episcopus Cecilianus 198.
 Ludrum, civitas 198.
- M.**
- Macedonia prima 3.
 Macedonius Constantinopolitanus antistes 58.
 Macica Petrus 106.
 Macica Dominicus presbiter 171.
 Madalbertus episcopus et legatus 81, 82.
 Madalgandus Francus 40.
 Madia abbatissa s. Benedicti spal. 156.
 Madius (Maius) abbas s. Chrisogoni 94, 145, 186, 187.
 Madius archidiaconus iaderensis 144, 181.
 Madius cognatus Cresimiri, avi Cres. Petri 126, 144.
 Madius diaconus 146.
 Madius electus et eius frater Petrinna 185.
 Madius filius Arma'i 168.
 Madius filius Zallae, Zellae Jadr. 126, 144, 185, 186.
 Madius frater Nikifori Jadr. 126.
 Madius gener Stephani episc. iader. 181.
 Madius gener Zellae, testis 144, 185.
 Madius, Maius, index iadrensis 130, 131.
 Madius Lupi abbatis successor 67.
 Madius prior Jadr. 125.
 Magalicha, Megelicha. Magilicha civitas 50, 200, 203.
 207.
 Magdeburgensis archiepiscopatus 92.
 Magilicha, locus. 69.
 Magister grammaticus Gregorius 136.
 Magister (coopertorii, contegulator) Svinimiri regis.
 2 3.
 Magister militum 38.
 Magius II. nepos Mai prioris iader. 129.
 Magius prior iadrensis 147.
 Magnoticum, municipium 198.
 Mai prioris fratris Praestantii episc. memoria 129.
 Majanus bravar 98.
 Maidiati Trutianis Dominicus 101.
 Maifredus advocatus 147.
 Mainardus eccles. romanae Apochrisarius p. 118, 119,
 120.
 Maio, index Jaderae 138.
 Maio presbyter vegl. 100.
 Maio prior iaderensis 90, 91.
 Maion Barbaiane presbiter. 179.
 Majus Arbensis 122.
 Majus archidiaconus iadr. 186.
 Majus archidiaconus nonensis 142.
 Majus archidiaconus spatat 185.
 Majus Cerneche, tribunus iader. 95.
 Majus comertzarius 114.
 Majus de Columna, prior iaderensis 129.
 Majus diaconus et monachus iader. 140.
 Majus, diaconus et notarius iader. 107.
 Majus, filius Barbae 131.
 Majus filius Cerneza 143.
 Majus episcopus arbensis 99.
 Majus iudex 142.
 Majus prior iaderensis 94, 95.
 Majus tribunus 142.
 Majus tribunus de Cula 91.
 Majus tribunus Mariae in acu 91
 Majus, tribunus Jadr. 130.
 Malchus episcopus Dalmatiensis 6, 9, 10, 14, 15, 18.

- Malein, locus 170.
 Malconich Dominicus Dragoslavi 163.
 Malic de Domus. 110.
 Mallae filius 177.
 Mancipia 67.
 Mancipia utriusque sexus 71.
 Manuprasi 176.
 Manuprisum 174.
 Marahorum regio 88.
 Maraldo de Zavni 173.
 Marani (vide) Moravi 74.
 Maravia 93.
 Maravna (vide Moravia).
 Marcellius proconsul Dalmatiae 27.
 Marcellus episc. Naronitanus 197. 198.
 Marcellus proconsul Dalm. ? 14. 26.
 Marcellus scholasticus 17.
 Marchus Michaelis Comes. 141.
 Marco episcopus croatensis 112.
 Mareo presbiter 173.
 Marcula uxor Duimi spal. 134.
 Marcus diaconus 99.
 Marcus presb. absar. 102.
 Margastrona presbyter 146.
 Margutius filius Sisinnii 113.
 Maria abbatisa s. Benedicti spal. 154.
 Maria conjux Andreatii 40. 41.
 Maria filia Andreatii 40.
 Maria s. de Palude 102. 123.
 Maria ? uxor Andreae prioris 75. 76.
 Maria uxor Stephani bani. 111.
 Maria, uxor Plesi principis Bulgari, p. 98.
 Maria publica 37.
 Maria Venetica 76.
 Mariae s. de Mesabra, terra 102.
 Mariae s. Ecclesia in Cattaro. 40.
 Mariae S. ecclesia sup'tus locum Spinunti 169.
 Marianorum dux Jacobus de Spalato 155. 171.
 Marichina monacha, filia Bonae 146.
 Marinianus episc. Ravennae 26. 28. 30.
 Marinus, abbas s. Chrisogoni. A. 1182. p. 213.
 Marinus arbensis 122.
 Marinus libertus 41.
 Marinus, presb. et notarius vegl. 100. 101.
 Marinus presbyter veglensis 100.
 Maristicus, vide Moristicus et Marianorum dux 181.
 Marius, diaconus absar. 101.
 Marnaci filius Andreas 113.
 Marni filius Radoslaus 216.
 Maronia 189.
 Marra dom. 149.
 Marslicus (Marsticus) Rusinus 174.
 Martaritanus episc. Victor 197.
 Martin levita 114.
 Martini s. Ecclesia ad monticulum Noehstein 68.
 Martini s. Ecclesia ad Treisimam 69.
 Martinus, Arbens. 99. 122.
 Martinus archiep. Spalat. 96. 97.
 Martinus, capellanus 130.
 Martinus, civis absar. 101.
 Martinus, Comerciaris 143.
 Martinus, episc. absarensis 101. 102.
 Martinus diaconus examinatus 141.
 Martinus filius Maurentii, iudicator Jaderae 107.
 Martinus, nepos principis Pincii 96.
 Martinus presb. Capellanus Trpimiri ducis. 47.
 Martinus presbiter spalat. 135. 179.
 Martinus, tribunus Jadr. 130.
 Marturinae pelles 100.
 Marunus liberatus. 76.
 Masitulus Micha. 172.
 Massarius 83. 84.
 Massari montes 164.
 Massaro (Mosor) locus 47.
 Massaro (Mosor) territorium 175.
 Matoni filius Damianus 175.
 Matalarius, testis 156.
 Mathahova, villa regia 50. 70.
 Mater adoptiva 139.
 Mauni insula 132. 214.
 Mauritania 34.
 Mauritii s. Monasterium 49.
 Mauritius Ypatus 37.
 Maurocenus Dominicus comes Jader. 211.
 Maurus episcopus Quinqueeccles. 116. 117.
 Maxentius patriarcha Aquileiensis 42.
 S. Maximi ecclesia. 98.
 Maximi sancti terra. 172.
 Maximiliani s. ecclesia ad Luarem fl. 68.
 Maximiliani s. locus 200. 202. 204.
 Maximus episc. salonitanus 16, 17, 18, 20, 22, 23, 24.
 25, 27, 28, 29, 30, 31, 34.
 Mazo, Arbens. 99.
 Mazolinus comes Arbensis et Kessensis 141.
 Mazykirne filius Zanizo 185.
 Mecar, locus 147.
 Meddicha, major. 68.
 Megarus, locus 95.
 Megingoz, filius Gundrami Comit. 48.
 Meginhardus laicus et vassus 209.
 Meincburo (Meineburg) villa. 210.
 Meirane, territorium 156.
 Mehine Dominicus 131.
 Meleta insula 86, 105, 109.
 Mellata insula 95. 147.
 Meridianum Thraciae oppidum 3. 4.
 Mernic 174.
 Mesabra de S. Maria 102.
 Mesagalina de, terra, 216.
 Mesagalina Johannes 135, 170, 172.
 Mesiae regio 44. 93.
 Mesopotamia secunda 3.
 Messagalina nobilis spalat. 135.
 Messagalinae filia Nemira 135.
 Messelingen, locus 71.
 Metazza Vrsicana 173.
 Methodius episcopus Moraviae 52. Archiepiscopus
 pannoniensis 63. 66. archiep. Marahensis 64. 71.
 Methodius episc. Speculi suliensis seu Sorigiturensis
 p. 44.
 Metropolis Dalmatiae, Spalato 79.
 Metropolis ecclesia Spalati 163.
 Mezulo, villanus 76.
 Mica de Suliza 176.
 Micha, Archidiaconus spal. 135.
 Micha diaconus filius Jure 175.
 Micha filius Mari 180.
 Micha iudex iadr. 187.
 Micha presb. spal. 135.
 Micha, testis 185.
 Micha vetulus 146.
 Michacius presbiter iadr. Capellanus regis. 144.
 Michae nepotis filii Grilizae terra 166.
 Michael Castellanus 165.
 Michael dux Chulmorum 76. 78.
 Michael et eius frater Petrus 120.
 Michael filius Pribiseti 97.
 Michael imperator Graecorum 52. 160. 161.

Michael presb. nonens. 137. 138.
 Michael rex Vulgarum (Bulgarorum) 51. 57.
 Michaeli Vitalis dux Venetiae 209.
 Michaelis Archangeli Ecclesia 96.
 Michaelis Archangeli Ecclesia in Postimana 229.
 Michaelis Archangeli ecclesia supra Dravam 117.
 Michahel Imperator Romanorum 110. 111.
 Michahel rex Bulgarorum A. 880. 199.
 Michahel Sclavorum rex 161.
 Michahelis filii a Cedeno et Chvalo 171.
 Michail imperator rom. 154.
 Michatius monachus pater Lampridii 113.
 Michazza avius Petri Zerni, filii Gumaj 173. 175.
 Michazza filius Jadrei 175.
 Michun monachus 176.
 Mihae Caput de Ropo 113.
 Milesi filius 148.
 Milica de Sicirane ancilla 76.
 Milites Croatiae 154.
 Milites Jacobi Ducis Marianorum 171.
 Milites iupani de Brebir 167.
 Milodrag, testis 167.
 Milogay filius Michaelis, presbyter 109.
 Milotech presbyter 147.
 Mingonis. Minigonis presbyteri ecclesia 50. 69.
 Ministri 70.
 Mirana locus 160.
 Mirazza Abbatisa s. Benedicti de Spalato 188.
 Mirculani terra 169.
 Mirani locus 161.
 Mirei, testis, 48.
 Miriza, terra 175.
 Mirmidones (Bulgari) 109.
 Miroslav comes psarensis (pharensis?) 142.
 Miroslavus iudex Zachulmiae 109.
 Miroslavus nobilis 171.
 Misia secunda 3. superior 4.
 Mislavus dux Croatorum 46.
 Missi imperiales 38. 39.
 Missia provincia 96.
 Mitra nomine Cressimiri regis, impressis litteris ornata 140.
 Mladinus filius Gregorii 216.
 Mocrum iupa 86.
 Modia ordeï 171.
 Modones, municipium 198.
 Mogorovich Mergia 214.
 Mogorovigi, comites 188.
 Mogorovig Petrus banus 189.
 Mogorovigi terra 133.
 Moguntia civitas 108. Mogontia 204.
 Moguntinus archiepiscopus 92.
 Moimarus dux Moraviae A. 824—826. p. 44.
 Moimir donatarius 159.
 Molendinum regium 98.

Monasteria.

Altahae. S. Mauritii monachorum S. Benedicti 49.
 Arbae. S. Petri monachorum S. B. 121.
 Babinopolje (Balen) monach. S. B. 118.
 Belgradi S. Cosmae et Damiani monach. S. B. 146. 213. 214.
 Belgradi S. Joannis Ev. monach. S. B. 118. 119. 120. 148. 155. 160. 161. 210. 211. 213. De Castello 214.
 Belgradi S. Thomae monialium S. B. 132. 136. 157.
 Belgradum prope. S. Batholomaei monach. S. B. 132. 150. 162. 180.

Casini Montis S. Benedicti 94.
 Fuldae. 87.
 Gumay de. S. Petri 212.
 Jadrae. S. Chrisogoni (Grisogoni) monach. S. B. 76. 94. 95. 106. 107. 110. 114. 115. 124. 129. 131. 132. 136. 137. 138. 139. 141. 142. 143. 158. 167. 168. 186. 187. 211. 213. 214.
 Jadrae. S. Mariae monialium 126. 130. 143. 144. 145. 146. 147. 165. 166. 180. 212.
 Jadrae. S. Platonis 212.
 Laeromae S. Benedicti Monach. S. B. 103. 105. 187. 188.
 Meletae Insulae. S. Benedicti Monach. S. B. 109.
 Neumis in insula. S. Petri monach. S. B. 140. 143.
 Ragusanae dioec. SS. Sergi et Bachi Monach. S. B. 188.
 Salona de S. Moysis M. S. B. 165.
 Salona de S. Petri Monach S. B. 148. 149. 167.
 Salona de S. Stephani Prothomartyris Monach. S. B. 102. 105. 123.
 Salonam ad. prope Selam sea Gumaj. S. Petri, Monach. S. B. 171. 179. 180. 212.
 Sansicovo de. in insula Arbe. S. Michaelis Monachorum. S. B. 140. 141. 143.
 Savam supra. S. Demetrii. Monach. S. B. 117.
 Spalati S. Benedicti Monialium. 134. 154. 155. 169. 180. 182. 213.
 Spalatum prope. S. Stephani. Monachorum S. B. 133. 134. 139. 165. 169.
 Tragurii. S. Domnii, Monialium 124.
 Tragurii. S. Nicolai Monachorum? 143.
 Vranae S. Gregorii Monach. S. B. 152. 212.

Monetae.

Argenteus 170. 172. 173.
 Aureus 183.
 Auri pondera 119.
 Byzantini 152.
 Librae 140.
 Librae auri. 43. 132. 140. 162.
 Librae argenteae 45.
 Librae auri obrizi 99.
 Mancosi solidi 37.
 Marcosi aurei 39. Pecuniae Graecorum 112.
 Pecuniarum Mutuatio prohibita. 195.
 Romanati 135. 158. 160. 167. 168. 170. 187. 212.
 Solidi. 37. 111. 112. 138. 145. 146. 149. 165. 167. 170. 172. 180. 181.
 Solidi aurei. 139.
 Solidi in Cattaro. 41.
 Solidi mancosi, 37.
 Solidi Romanorum. 156. 157. 168.
 Solidi Romanati 187.
 Tragi? 160.
 oniales S. Mariae Jader. 126.
 ons. acutus. 200. 202. 207.
 ons grassus 175.
 onianorum municipium 198.
 Montemirus (Mutimir) dux Salvinicae (Slavoniae) 57.
 ontessilicenses. 47.
 onticalensis fundus 102.
 ontis, locus 116.
 Montona civitas 37.
 Moravi 93.
 Moravia 44. 63. 64.
 oraviensis episcopus et Archiepiscopus 52. 63. 64.
 oriza fluvijs, 50 Muoriza 70.
 orsticus Jacobus et sua uxor 173. 175.

Morsticus Rusinus 148. Rossenus 212.
 Mosapurch, Abbatia s. Adriani 69. 201. 203. 208.
 Mosica postelnicus 177. Mouia 178.
 Mosogovv, fidelis Arnolfi r. 69.
 Mosogovvnnus. 201. 203. 208.
 Mozava, aqua 141.
 Muchia, locus 169.
 Mucimiri ducis memoria 153. v. Muncimir.
 Muccurensis episcopus Stephanus. 198.
 Muccurum, civitas 198.
 Mukar index regis Cresimiri 189.
 Muncimir (Mucimir) dux Croatorum 72 73.
 Kunicipia 198.
 Munus, vide donatio.
 Muora, fluvius. 69. 201. 204. 205. 208.
 Muorica 204. 206. 208.
 Muralo Joannes 98.
 Murazol locus 157.
 Murazulum, locus 119.
 Murca, amita Plesi principis 98.
 Murca, principissa bulgara 96.
 Murnan, locus 169.
 Muroviani, villa. 140.
 Murula Castrum, slav. Stenice 140. 210.
 Murus inferior versus mare 179.
 Murus pristinus 178. 179.
 Murus supra mare. 178.
 Murus, ubi fuit pons ad torrentem 178.
 Murus vetustus Salonae 97.
 Musan testis 167.
 Musar testis 147.
 Mutimir, sidraschicus iupanus 137.
 Muto de Petrus 173.
 Mutuatio pecuniarum prohibita 195.

N.

Nabrese, locus 119. 168.
 Nabryskia locus 158.
 Nabryskie, locus 168.
 Nache vinea 175.
 Naconale de Boledrug 176.
 Nade, locus 170.
 Naiesdae filius Tomidrag 177.
 Napisdimecho Dabrizza 168.
 Naplate mulier Anna 134.
 Narach, locus 165. 167.
 Narenta 174.
 Naronitanus episcopus Marcellus. 197. 198.
 Nasman, filius Petri. 216.
 Naslane Draze 180.
 Nasseri, praesbiter 168.
 Nassezai, servus 47.
 Nastali aurei 185.
 Nastani, locus 159.
 Na Sumoch, territorium 168.
 Natalis episcopus Salonitanus 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
 12. 13. 14. 15. 25.
 Navigatio seu opus 39.
 Navigia 135.
 Neapolitani, 55.
 Nebistan, locus 174.
 Neboga petra 156.
 Necluchin, testis 48.
 Nedamusi, servus 47.
 Negomir Petrucia, monachus. 213.
 Negomiri filius Zovinna 160.
 Negovan, testis 137. 157. 161.
 Negojai 175.
 Negulus civis belgr. 146.

Negusius Podcupiza 98.
 Negutia Camerarius Trpimiri ducis 47.
 Neemesion episc. Diocletanus 32. 33.
 Neimivir, villanus 119.
 Nemira filia Messagalinae 135.
 Nemustl iupanus 46.
 Nepostoy, testis 137. 138. 147.
 Nesnu, Ervizzi filius 173.
 Neumis, insula 140.
 Neuprat iadrensis 143.
 Neupret iadrensis cum sorore sua monacha. 145. 146.
 Neupret iadrensis. 144. 185.
 Neviana villa 130.
 Nezilinpach, locus 50. 70. 201. 204. 205. 208.
 Niceforus, filius Andreae prioris 75.
 Nicephorus diaconus 113.
 Niceta patricius 54.
 Nificor nepos Cini 175.
 Nificori frater Madius gener Steph. episc. Jad. 181.
 Nificorus Abbas ss. Cosmae et Damiani (1146—1174)
 p. 213.
 Nificorus Arbensis 99.
 Nificorus prior spatat. 111.
 Nichodemus prior spal. 106. 135.
 Nicola Abbas s. Petri et avunculus patris Prodani
 Draganego 149.
 Nicolai papae memoria 150.
 Nicolai S. territorium 130. 212.
 Nicolaus abbas s. Stephani de Pinis A. 1396. 163.
 Nicolaus Archidiaconus belgrad. 146.
 Nicolaus de Stablis, notarius 85.
 Nicolaus I. papa. 51. 199.
 Nicolaus II. papa 114.
 Nicolaus prior et stratigo Jadrensis 125.
 Nikifor grassus 165.
 Nikifor Jadrensis 144.
 Nikiphori filius Dabro 131.
 Nikifori sochrus 165.
 Nikiforus nobilis Jad. 126.
 Nikyforus, testis 142.
 Nina iupa 86.
 Nitraviensis episcopatus 44.
 Nitriensis ecclesia 65.
 Nitriensis episcopus. 44. 65. 74.
 Nobiles 162.
 Nobiles et ignobiles Tragur. civitatis 124.
 Nobiles de Lapuch (Lapac) 216.
 Nobiles et populus Jaderae civ. 22.
 Nobiles iaderenses 145. 187. 215.
 Nobiles Ragusani 100.
 Nobiles regni 157.
 Nobiles regni Croatiae. 216.
 Nobiles Salonae civ. 22.
 Nobilibus de, Petrus 156.
 Nobilitas Chroatiae 181.
 Nobilitas civitatis spal. 179.
 Nobilium consilio suffultus rex 182.
 Nochstein monticulus 68. 200. 202. 204. 207.
 Nona civitas 137. 141. 142. 147. 151. 215.
 Nona iupa 86.
 Nonae datio 69. 201. 208.
 Nonensis ecclesia 81. 199.
 Nonensis episcopus 65. 72.
 Norata, nurus Plesi principis 98.
 Norica provincia 91.
 Norica regio 88.
 Nortgae pagus 43.
 Northmanni. 53.
 Nortmanni 150.

Nosdra, frater Ioannis Sclavi monachi 167.
 Nova civitas Istriae 37. 38. 90.
 Nova sela, curtis 112.
 Novas castellum 26.
 Novense municipium, 198.
 Nychiphorus Tribunus iader. 95.

O.

Oblatio 137.
 Oblationes ecclesiasticae vivorum et mortuorum 162.
 Obravicio, locus. 75.
 Obrovizo civitas 106.
 Obrovizo, locus 139.
 Odalricus comes. 50.
 Odolbertus Abbas S. Grisogoni 76.
 Oliverius testis 171.
 Olmis, civitas 171.
 Olmisani 174.
 Omeliarum liber 112.
 Ominic, pastor 75.
 Ominicus, Coltaroso. 76.
 Onestinum municipium 198.
 Oppidum desertum 129.
 Optatus, defensor eccl. sal. 34.
 Opus seu navigatio 39.
 Orbasius, filius Plesi principis. 98.
 Orbazai Benedictus 173.
 Orcionis casale 37.
 Ordelafus Faletrus dux Venet. 210.
 Orechoa locus. 173.
 Orestes, Consul 195. 197.
 Ornamenta sericea p. 1.
 Orontius flumen 86.
 Osici, locus 164.
 Osrina, dridisticus iupanus 182.
 Osrizz podiuppan 173. v. Astriz.
 Ostarviza 204. 206. 208.
 Ostrogh, locus 164.
 Osunus, Comes Dalmatiae 194.
 Osvin Comes Pannoniae Saviae. 2.
 Otachar testis, 48.
 Otgar us Abbas m. Altahae 49.
 Otto dux Venetiarum et Dalmaticorum 99—100
 Otto imperator 92. 200. 202. 204. 205.
 Otto I. rex. 87. 89. 90.
 Oviriza banus. 189.
 Ozanulo iupanus 47.
 Oziae, mons 89.

P.

Pachiare, terra 169.
 Pagana arbor. 119.
 Pagani 74. 86.
 Pagani Sclavi 39.
 Paganania 86.
 Paganelli terrenum 98.
 Pagnana locus 120.
 Pagnana, vallis 157. 158. 168
 Pagum, villa in insula Kissa 140.
 Palatium episcopalee Jaderae 185.
 Palatium ad Sidraga 108.
 Pallatium sacrum. 39.
 Palta, silva. 69. 201. 203. 207.
 Palude de, S. Maria 123.
 Palunduzuli filii Petrus et Paulus 149.
 Pancella, tribunus Jadr. 130.
 Pancratii s. ecclesia 105.
 Pancratius, nepos principis Pincii 96.
 Panesa presbyter 148.

Panisani terra. 102.
 Panni de seta 184.
 Panni de sirico 76.
 Panni suti cum seta 184.
 Panno de serico 112.
 Pannonia 1. 2. 4. 44. 56. 210.
 Pannonia inferior 88. 93.
 Pannonia occidentalis 88.
 Pannonia orientalis 88.
 Pannonia Savia 2.
 Pannonia secunda 3.
 Pannonia superior 39. 93.
 Pannonia superior et inferior 91.
 Pannoniae dioeceses 92.
 Pannoniensium dioecesis 57.
 Pannoniensis ecclesia 63.
 Pannoniensis episcopus 57.
 Pannoniis de Joannes 26.
 Pannoniorum rex 184.
 Panormo, civitas 55.
 Papa pater Andreae mariti Cicchae 125.
 Papia civitas 47.
 Paralinea 111.
 Parathalasia iupa 86
 Paratineae 111.
 Parauoz, mons 69. Parvvoz 201. 203. 205. 208.
 Parentellae copula illicita 152.
 Parentinus episcopus. 90.
 Parentio civitas 37.
 Parochiae. 197.
 Partitores 181.
 Parva vel magna persona 155.
 Patavia civitas 202.
 Pataviensis ecclesia 74.
 Pataviensis episcopatus 74.
 Pater ancillarum 176.
 Patraca diaconus 113.
 Patriarchae Aquileienses.
     Fortunatus A. 804. p. 36—39. A. 815. 42. Ursus
     A. 811. p. 41. 42. Maxentius A. 804. p. 42. Ro-
     daldus A. 966. p. 90.
 Patriarcha Constantinopolitanus Anastasius A. 590. 5.
     A. 595. 19.
 Patricius imperialis 130.
 Patrimonium Dalmatiarum 4. 5. 10. 14.
 Patrimonium nobilium puellarum 143.
 Patto, testis 67.
 Pauli proceris iadr. filii. 186.
 Paulinus episcopus in Dalm. 21. 22.
 Paulinus monachus 175.
 Paulinus, nepos principis Pincii 96.
 Paulinus presbiter 173.
 Paulinus sarsenterensis episcopus 198.
 Paulus. Arbensis 141.
 Paulus Archiep. spatat. 102 eius memoria 139.
 Paulus episcopus 59.
 Paulus episc. Anconitanus 56. 63.
 Paulus papa 41.
 Paulus spatat. testis 188.
 Paulus, tribunus iader. 76. 114.
 Pavalo Linicena 73.
 Pavlezzae filius Johannes 172.
 Pazina 98.
 Pecani, villa 140.
 Pecchai, testis 168.
 Pecce Prodanus 175.
 Pece Fuscus filius Miriza 172.
 Pechize, locus 187.
 Peciazitus frater Trimonii 97.

- Peculia 37.
 Peculium 75. 76.
 Pecuniae Graecorum 112.
 Pecutiacum, municipium 198.
 Pedena civitas 37.
 Peincahu locus 50.
 Peinhhah, v. Pennichaha locus. 50. 71.
 Peininchaha, locus 69.
 Peisa, donator 120.
 Pelagius iudex insulae Braciae 161.
 Pelisa (ad) 50.
 Pelissa, locus 70, 204, 206, 208.
 Pelles marturinae pro tributo. 100. 101.
 Pennichaha v. Peinhhah locus 71, 203, 208.
 Penninuane, locus 50, 69.
 Pepeli qui dicuntur fazali 184.
 Perinna servus 174.
 Peripano Joannes 149.
 Perlug, arbensis 141.
 Pernhart, testis. 67.
 Pero, testis. 48.
 Perun, territorium 177.
 Perusio de Dominicus 163.
 Pervan filius Stephani 103.
 Pesenta iupa 86.
 Petalio (vide Putalio) locus. 72.
 Peter, nonensis 141.
 Petovia civitas 201, 203, 205, 208.
 Petracca, losus 149.
 Petrana Masitulo. 111.
 Petralo de Repusina 98.
 Petrinna filius Andreae 186.
 Petriolo, casale 37.
 Petriti Dabro 171.
 Petrizani locus 146. 166.
 Petricius filius Madii 156.
 Petrizo filius Theodori Tiberi. 169.
 Petrizo filius Trunzani nepos Sege 146.
 Petrizo nobilis 176.
 Petronna de Nona 141.
 Petronus, filius Plesi principis 98.
 Petrus Abbas s. Grisogoni 124, 128, 131, 137, 139, 143, 147, 150.
 Petrus abbas s. Joannis belgr. 154. 155, 156, 157, 158, 160.
 Petrus abbas lacromensis 105, 113, 118.
 Petrus, abbas s. Nicolai 143.
 Petrus, arbens. 99, 141.
 Petrus archidiaconus spal. 133, 135, 139, 179, 182.
 Petrus, archiepiscopus diocliensis et antibarensis 126.
 Petrus archiepisc. Ragusinus 151, 188.
 Petrus archiepiscopus salonitanus. p. 45.
 Petrus archiep., spalatensis 72.
 Petrus archypresbyter iader. 95.
 Petrus banus 148, 171.
 Petrus Bernardi, syndicus procurator et massarius 83, 84, 85.
 Petrus Cancellarius Alex. II. PP. 128.
 Petrus capellanus (regis) 137, 138, 161.
 Petrus, civis absar 101.
 Petrus (Cressimirus) Croatiae Dalmatiaeque rex. 121.
 Petrus diaconus bibliothecarius et cancellarius Pontif. Gregorii VII. p. 152.
 Petrus decanus spalat. 139.
 Petrus diaconus 76.
 Petrus diaconus agleiensis 39.
 Petrus diaconus arb. 99. diaconus veglensis 100.
 Petrus diaconus commissar fidei. 76.
 Petrus diaconus frater Georgii 113.
 Petrus, diaconus Jader. 107.
 Petrus diaconus spalat. 105.
 Petrus dux veneticorum 47.
 Petrus episcopus antibarensis 161.
 Petrus episc. arbensis 95, 143.
 Petrus episc. absarensis 126.
 Petrus episcopus chroatensis. 155, 180.
 Petrus episc. iaderensis 114.
 Petrus episc. vecclensis 143.
 Petrus, filius Andreae prioris 75.
 Petrus filius Andreatii 40.
 Petrus filius Dabreina prioris 120.
 Petrus filius Dabri socer Dobroslavi mariti Vekae filiae Cichae 184.
 Petrus filius Dominici 149.
 Petrus, filius Semiviti 130, 211, 212.
 Petrus, filius Stephani civis Ragus. 104.
 Petrus frater prioris spalat. 188.
 Petrus frater Ursani presb. 113.
 Petrus futurus episc. vecclensis 134.
 Petrus (Geudentius) Absar. episcopus 114.
 Petrus iudex belgrad. 146.
 Petrus, iupanus 73.
 Petrus iupanus de Sidraga 132, 143.
 Petrus legatus Gregorii VII. Pont. 161.
 Petrus levita 99, 114.
 Petrus monachus ragus 103.
 Petrus Nigri 85.
 Petrus Odeliarius diaconus absar. 102.
 Petrus, pastor 75.
 Petrus praefectus sacrorum praetoriorum. 4.
 Petrus, presb. absar. 101, 102.
 Petrus presb. Cardinalis et rom. eccles. legatus 139, 165, 175.
 Petrus presbiter filius Rosae in Zulio 158.
 Petrus presbiter nonens. 137.
 Petrus presbyter Spalatensis 80, 135, 182.
 Petrus presbyt. vegl. 100.
 Petrus primicerius Spalat. 133, 179.
 Petrus, regalis Curiae iudex. 132.
 Petrus Scamini 101.
 Petrus senior spalat. 188.
 Petrus subdiaconus spalat 188.
 Petrus tribunus iader. 95. 130.
 Petrus tribunus spalatinus 95.
 Petrus, veglensis 100.
 Pettovia, civitas 69.
 Pezenego Petrizo 140.
 Pharus insula 86.
 Phrodrupglau, locus 97.
 Pilata, locus 169.
 Pilgrinus archiep. lauriacensis 92.
 Pinat locus cum petra 135.
 Pincius princeps Bulgariae 96, 98.
 Pinguenta civitas 37.
 Pipinus rex. 36.
 Pippinus filius Lud. Imp. 43.
 Piratae de Carsis 83.
 Pirvo, presbyter 107.
 Pisa Capellanus et frater eius Dancico 120.
 Pisarenses. 47.
 Piscium contributio 186 Tributum.
 Piscofesdorf, locus 68, 200, 203, 207.
 Pisenica Petrus presbiter spalat. 171.
 Pisoncia, locus 68, 200, 202, 207.
 Pissachani, locus 167.
 Pissirit promontorium 172.
 Pitauritanus Archiep. v. Rhacusitanus.
 Pitulel, piscator. 116.

Plachabudi villanus 157.
 Planete de serico 112.
 Plani domus Jaderae 146.
 Platichlebi Dabro 175.
 Platuschlebu, testis 111.
 Platimissae Forminus spal. 171.
 Platinissa, testis 180.
 Plato, filius archipresbiteri Cernec 158.
 Plato, quidam 120.
 Plato tribunus iader. 95.
 Platonis et Joannis Avuneuli terra 158.
 Platonis s. terra 138. 166.
 Platumissa, diaconus. 111.
 Platumissa, testis 111.
 Pleba iupa 8.
 Plebs civitatis spalat. 179.
 Pleso, filius principis Pincii 96. 97.
 Podboi, piscator 116.
 Podcupica Joannes iudex 98 Negusius 98.
 Podraviae (fors. Podramae) Banus 188.
 Podspilize locus p. 155.
 Podzuppo Asdricius et Gregorius 133 Osrizza et Gregorius. 173. Astriza et Duymus. 175. v. Postiuppan et Podcupiza.
 Poena mortis contra adductiorem Nortmannorum et extraneorum in Dalmatiam p. 150.
 Pola. Polensis civitas 37. 219.
 Pola de, Basilus 110.
 Polatum civitas 135, 151.
 Polensis episcopus 90.
 Pollemio, princeps bulgarus 96.
 Pollensis primas et episcopus 37.
 Polidussa Zorgi 111.
 Polo, testis 67.
 Popinus, presb. spal. 135.

Pontifices romani.

Vigilius papa p. 4.
 Gregorius I. papa 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23-27, 28, 29-32, 33, 34, 35.
 Gregorius II. p. 34. Gregorius III. p. 199.
 Zacharias. 35.
 Eugenius II. papa 44. 212.
 Nicolaus I. 51. 199.
 Hadrianus II. papa 51, 63.
 Joannes VIII. 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 199.
 Stephanus VI. 71.
 Joannes X. 76, 77, 78, 80.
 Leo VI. 82, 88.
 Agapitus II. 87.
 Benedictus II. 91.
 Benedictus VII. 92.
 Symmachi pontificis memoria 92.
 Benedictus VIII. 104, 105.
 Nicolaus II. 114.
 Nicolaus IV. 118, 123.
 Alexander II. c. A. 1061, p. 123, 124, 126, 127, 128, 130.
 Gregorius VII. p. 148, 150, 151, 152, 153, 154, 160, 161, 166, 177, 178, 212.
 Populus belgradensis Civitatis 146.
 Populus et clerus civitatis Salonae 14.
 Populus Istriae 39.
 Populus iaderensis 145.
 Porcarus, servus 174.
 Porta de Johannes 135, 173.
 Porta theatri in Salona 97.

Posigae banus 188.
 Postellio, servus 47.
 Postelnic. 129.
 Posterulensis Sergius 145.
 Postimana insula olim Flavisco 130.
 Postimana, locus, 129, 130.
 Postiuppan Chruhenna et Drasen de Blatta. 120, Chrucainna 156. Crucona 159. v. Podiuppan et Podcupiza.
 Potecan testis 47.
 Pothoir, arator 116.
 Potilinesprunnin, locus 69, 201, 203, 207.
 Potoc, fluvius. Potoch, aqua 179. 216.
 Poumgartin, locus 68, 200, 203, 207.
 Pradan frater Marci 172.
 Pradana mater Gaudii Falsaminae 180.
 Pradanns dvornich 176. et frater eius.
 Praszo territorium 175.
 Prasizi terra 173.
 Praedia ecclesiastica non vendenda. 195.
 Praefectus per Italiam Georgius 6.
 Praefectus praetiorum Sirmi, Appennius 3.
 Praefectus sacrorum praetiorum Petrus 4.
 Praepositus per Illyricum, Jobinus 6.
 Praepositus sacello regis, Andreas. 177.
 Praestantii episc. iadr. et eius fratris Maii memoria 187.
 Praestantii episcopi memoria 129.
 Praestantii Prvona testis 185.
 Praestantius castellanus (episcopus?) 158.
 Praestancius, dominus 98.
 Praestancius episc. 119, 120.
 Praestantius episc. belgrad 154, 155, 156, seu Castilanus 150.
 Praestantius frater Petri Comerzarii 142.
 Praestancius Jadren. 144.
 Praestantius prior spalat. 102, 122.
 Prestantius, tribunus iaderensis 76, 107, 110, 130.
 Praevalitana provincia 3, 4.
 Praevalitanus episcopus 5.
 Prarana monachus 180.
 Prarinna, testis 156.
 Prebinna et suus frater Tholimir 168.
 Prebinna, filius Beroe 168.
 Preda filius Stephanici 148.
 Preda frater Vilcomiri 156, 175.
 Preda, locus 174.
 Predel s. Domnii. 215.
 Premarch libertus 41.
 Presbiteri nobiles 171.
 Prestabarba Gauzulus 144, 185.
 Prest et frater suus Madius 120.
 Pretilia iupanus 46.
 Priatello, possessio in Istria 38.
 Pribidrug, postelnik 142.
 Pribimir vicarius regis Svinimiri 174.
 Pribina banus 129.
 Pribina comes cetinensis 153.
 Pribinnae iupani filius Stephanus 170.
 Pribinae servi filius. 76.
 Pribinna iupanus cetinisticus 162.
 Pribinna testis 142.
 Pribinego, venditor 167.
 Pribistrius, venditor 170, 171.
 Primas provinciae Archiep. Spalat. 79.
 Primates Istriae 39.
 Primates populi Istriae 42.
 Primates regni Croatiae 158.
 Primatus Dalmatinorum episcoporum 80.

Primitiae ecclesiasticae 152, 162.
 Princeps Spalati et Clissii, Florinus A. 1000 97.
 Principes, regni Chroatiae 132, 140, 155, 211.

Priores civitatum.

Absarensis. Joannes A. 1018 p. 101.
 Arbensis. Maius A. 1060. p. 121, 122. Lampredius A. 1060, p. 122.
 Belgradensis. Dragoslaus A. 1059, p. 118, 120. Andreas A. 1069, 132, Drago A. 1069, 136, Justus veneticus (Dominicus) A. 1075, 149, A. 1076, 154, 155, 156. memoria Dragoslai c. A. 1073—1077, p. 158.
 Jadrenses. Andreas A. 919, p. 75, eius haeredes A. 986, p. 94, Maius I. A. 969, p. 90, et fratris eius memoria 1066, p. 125, de Columna A. 1067 p. 129, Maius II. nepos Mai proconsul I. A. 986, p. 94, 95, c. A. 990, p. 95. Gregorius prior et proconsul Dalmatiae filius Mai II. A. 1033, p. 107, 1034, p. 107, 129, 130. — Andreas A. 1044, p. 114. Gorbinus A. 1056, p. 115. Grubissa A. 1056, p. 116. Nicolaus prior et stratigo civ. Jadr. A. 1065 p. 125. Drago A. 1066, p. 125, 126. Dabri prioris memoria A. 1066, p. 126. Leo prior et prothospatarius imp. A. 1067, p. 128. Drago A. 1068, p. 130. Cando et Candidus prior. eius memoria A. 1068, p. 131, 1073, 147. Drago A. 1070. p. 138, A. 1072, p. 142. Dabro filius Bolicie c. A. 1072, p. 144, Drago A. 1072, p. 144. Dragus A. 1072, p. 145, 147. Candidus A. 1075, p. 149. Drago, Dragus A. 1091, p. 184, 185. Dragusa nepos Dragonis magni A. 1096, p. 186, 187. Vitaza nuper prior A. 1096, p. 186, 187, olim prior A. 1105, p. 142.
 Spalatenses. Praestantius A. 1020, p. 102, eius memoria p. 122. Nicodemus A. 1026, p. 106. Niciforus A. 1040, p. 111. Zirmus filius Praestantii prioris A. 1060, p. 122. Valiza A. 1069, p. 134, 135. Nicodemus una Cum Valiza A. 1069, p. 135. Valiza Stephanus A. 1075, p. 149, 150, 170. Duimus A. 1080, p. 167, 175, 176. Voliza A. 1085, p. 178, A. 1086, p. 179. Duimus A. 1086, p. 180. Firminus A. 1088, p. 181. Aloymus A. 1097, p. 188.
 Ragusani. Lampridius, praeses civitatis A. 1023, p. 103, Petrus Slabba prior A. 1044, p. 112, Dominicus A. 1058, p. 118.
 Tragurienses. Dabrana A. 1064, p. 124. Bella Petrus? A. 1070, 139. Vitalis A. 1075, p. 149. Dragus filius Brani A. 1080, p. 166, 167. Drago A. 1097, 209.
 Veglensis. Andreas. A. 1018, 100, 101.
 Prisnaci servi filius 76.
 Prisna maceharius iupanus 73.
 Pristinum (aliquod tributum) 141.
 Pristoldus. 212.
 Privanegi filius Jacobus 168.
 Privanego iupanus de Lucha 120.
 Privilegia papalia 163.
 Privilegia regalia 163.
 Privilegii censura 46.
 Privilegium 140, 141, 146.
 Privilegium regium 182.
 Proceres Croatorum 78, 79, 80.
 Proceres Zachulmiae 78.
 Proculus, filius Petri, 103.
 Proculus frater Ursacii diaconi 113.
 Prodan dvornich 171.
 Prodan, iupanus 142, 144, 147.

Prodan repos de Mattana 173.
 Prodan presbyter 170, 171.
 Prodan spalati, testis 188.
 Prodan, testis 137, 138.
 Prodani terrenum 97.
 Promotio ordinum ecclesiasticorum 195.
 Protospatarius 105, 129.
 Protospatarius imperialis Stephanus 111.
 Prubitech, filius Petri iupani 73.
 Prucca, Pruccha locus 50, 70, 204, 206, 208.
 Prvadro iupanus cavallarius 73.
 Prvana iadrens. 144.
 Psalteriorum 112.
 Pucipani Fusco 173.
 Pudisini Theodorus 177.
 Puglia de Leonardus 163.
 Pulienses (Pisenses) 47.
 Pulsio a regno 140.
 Pultago, locus 75.
 Pundrulo, Dominicus 111.
 Pnoso, testis. 48.
 Pupazurus Tessen 175.
 Puppini, presbyterus 98.
 Purnecha filius Prioris (Duimi?) 176.
 Pustimana, locus 168.
 Pustimani insula 187.
 Pustiza, locus 154.
 Pustiza, terra 182.
 Putalio locus 46.
 Putalo locus 152, 164.
 Puteus, Pervan. 113.
 Putens s. Cassiani 169.
 Putipani filius Johannes 175.
 Puzana Maius. 142.

Q.

Quadrivium s. Petri in Spalato 185.
 Quarta porcio piscium 147.
 Quartinahu (ad) ecclesia 50.
 Quartinaha locus iuxta Bilisaseo 48, 67, 69, 301—203, 208.
 Quartinespach, rivulus, 68, 202, 204, 107.
 Quinqueecclesiae, locus, 69, 202, 205, 208.
 Quinqueecclesiensis ecclesia s. Petri 116.
 Quinqueecclesiensis episcopatus 116, 117.
 Quirinus de principibus Salonae 1.

R.

Raba, amnis 67.
 Rabiosa vallis 128, 129.
 Rabici vinea 175.
 Rac, testis 179.
 Raccinico, locus 176, 177.
 Radanech presb. de Sichova 157.
 Radanizae nepos 167.
 Rado. palatinus Hungariae 116, 117.
 Radomir, Nonensis 141.
 Radoniza, testis 106.
 Radosichy, locus 164.
 Radoslav, filius Petri iupani 142.
 Radoslaus, filius Johannis 216.
 Radoslaus, filius Marnu, 216.
 Radoslaus rex (?) 118.
 Radoslaus, testis 142, 167, 168,
 Radovan filius regis Svenimiri 165, 177, 178.
 Radovan, nepos Hilici (Vilici) 136, 137.
 Radovan, testis 138.
 Raduna, locus 177.
 Raduna regio. 183.

- Ragusei 105, 109, 148, 172.
 Raguseus Johannes presbiter 172.
 Ragusinus episcopus 79, 161.
 Ragusitana Urbs. 81.
 Rainerius Chroatinus episcopus 120, 126, 133, 136.
 Rainerius Nonensis episcopus 225.
 Rapa, fluvius 50, 70, 201, 204, 205, 208.
 Rapa, locus, 50, 69, 201, 203, 208.
 Rapoto, Comes. 68.
 Rarara, testis 173.
 Rasinaci servi uxor. 76.
 Rasochatizza locus 133.
 Rastotza iupa 86.
 Rathfredus Favianensis episc. 44.
 Ratimir banus 109.
 Ratpot, Comes 48, 200, 202.
 Raunenses. 47.
 Rausium civitas. 86.
 Ravenna 10, 18, 26, 27, 28, 30, 31, 34, 38.
 Ravennae episcopus Joannes 10.
 Ravizai, testis 159.
 Ravna (in) ecclesia S. Georgii 140.
 Recidua civitas 3.
 Rector 42.
 Redditicum, municipium 198.
 Reformacio status regnorum Dalmaciae et Croatiae 216.
 Regale ius 180.
 Regale territorium 133, 152.
 Regales servi 144.
 Regalis apparatus. 147.
 Regalis fiscus 162.
 Regalis terra 144, 175.
 Reganesburch civitas. 49, 72.
 Regensiburg civitas 40.
 Regensperg, civitas 90.
 Reges Croatorum, v. Croatorum reges.
 Regina civitas 87.
 Regina, uxor regis Cresimiri Petri 148.
 Regingeri beneficium 71.
 Reginhart, testis. 67.
 Reginhoh, testis. 67.
 Reginivartersdorf villa. 48.
 Repusina, locus, 97, 98.
 Resinicas Vecinto 101.
 Respectus diaconus salonitanus 14.
 Retilinstein, locus 68.
 Rex totius Croatiae simulque Dalmaciae 162.
 Rhacusina respublice 104.
 Rhacusitanus Archiepiscopus 103, 104.
 Rhacusium civitas 104.
 Rhizinensis episcopus Sebastianus 5, 19.
 Riburgi civitas 85.
 Ric, testis 179.
 Rihger, testis. 48.
 Risar ducis Jacobi Marianorum. 171.
 Riziano, locus Istriae 36.
 Robertus praepositus Monast. s. Petri de Gumay A. 1176, p. 212.
 Rodoldus patriarcha Aquileiensis 90.
 Rogova, curtis, locus 119, 120, 211, 213, 214.
 Rogatio terrae 146.
 Roma urbs 4, 34, 53, 128, 140, 149, 161, 166.
 Romana lex 150.
 Romanati, moneta 135, 158, 160, 167, 168, 170, 210.
 Romani 1, 195.
 Romani in Italia et Dalmatia. 194.
 Romani patricii 16.
 Romani viri 34.
 Romanorum legati 81.
 Romanus. 19.
 Romanus, imperator 89, 106, 107.
 Romanus III. imperator 136, 137, 138.
 Roretum, territorium 157, 158.
 Rosa seu Cattaro civitas 35.
 Rosa, socrus Streyzi 157.
 Rosdorf, villa 48.
 Rossenus meristicus. 212. v. Morsticus et Russinus.
 Rostislav dux Moraviae 52.
 Rotberti s. Corpus. 50, 70.
 Rubinensis civitas 90.
 Rudina filius Dobromiri 146.
 Rugata, testis 171.
 Ruginesfeld, locus. 69, 71, 201, 203, 205, 208.
 Rugota, testis 137, 138.
 Runcorae 38.
 Runtinus presbiter 171.
 Ruoperth. 67.
 Rupes montis signatae 153.
 Rusello, testis 177.
 Rusellus filius Sovinne 148.
 Rusini Morstici uxor 148.
 Rusinus marslicus (marslicus) 174.
 Rusinus Morsticus 148, v. Rossenus.
 Rusticiarum Municipium 198.
 Rusticus diaconus 4.
 Rusticus sermo. 130.
 Ruvingio civitas 37.

S.

- Saba regina 53.
 Sabachius testis 120.
 Sabaria civitas 50, 69, 201—203, 208.
 Sabaria sicca, locus 50, 69, 201—203, 208.
 Sabati filius 15.
 Sabatius filius Cepuci subdiaconus Raguseus. 172.
 Sabatius notarius communis 165.
 Sabaudicius Archidiaconus traguriensis 149.
 Sablata, locus. 128, 129.
 Sabniza (ad) ecclesia 50, 70.
 Sabinianus diaconus 17.
 Sabinianus episcopus Jader. 23, 24, 25, 29, 31.
 Sabniza 201, 204, 205, 208.
 Sabulo, locus 97.
 Saccus Joannes 102.
 Sacellarius exercitus Italiae 18.
 Sacellarius romanus. Pontifex Gregorius I. 18.
 Sacramentum commune 185.
 Sacramentum dare 147.
 Sacrarius Archiepiscopalus 133.
 Sacrarius regalis 133.
 Sagoleo servus 46.
 Sagitagine, municipium 198.
 Sala fluvius 49, 67.
 Sala, locus, 48.
 Salacho, testis. 67.
 Salamon rex Hung. 200.
 Salapingin, locus, 50, 201, 203, 208.
 Salapiugiti, locus 49.
 Salapiugin, locus 69.
 Salati filius Petrus 171.
 Salinae 91, 98.
 Saline, locus 49, 170, 171.
 Salis contributio 186 Tributum.
 Salisburgensis ecclesia 74.
 Salona civitas 1, 4, 9, 16, 20, 22, 79, 169, 173, 175, 182, Salona 198.
 Salonitana ecclesia metropolis usque ad Danubium 46.

- Salnitana urbs 4.
 Salnitianum municipium 298.
 Salnitianum territorium 295.
 Salnitianus Archiepiscopus p. 45, 46, v. Archi-
 episcopi.
 Salnitianus clerus 15.
 Salviaticum, municipium 198.
 Salvisclavus, iudex nonensis 132.
 Salzburc, civitas 50, 70.
 Salzburgensis ecclesia 93.
 Sancciones apostolicae sedis et legatorum 152.
 Sancta Anastasia locus 76.
 Sancta Maria, locus. 76.
 Sanctorum Cosmae et Damiani mons 158.
 Sanctus Thomas, locus 76.
 Sansicovo, locus 140.
 Santasedra Gosik 146.
 Sapania, piscator 116.
 Saraca Andraea, filius Lamprezius 103.
 Saraceni 54, 55.
 Saracenus filius Dobromiri 146.
 Saracenus sitinicus, setnicus 137, 138.
 Saracin testis 142.
 Sarciaticum, municipium 198.
 Sarmatae 34.
 Sarniensis ecclesia 197.
 Sarniensis episcopus 197.
 Sarsenterensis episcopus 198.
 Sarsenterum, civitas 198.
 Sarubba iupanus 148, 171, 174.
 Saruga Cudomirig banus 189.
 Sassi filius 111.
 Satilie, Satilice, locus 171.
 Sava, fluvius 117.
 Savanus? 76.
 Savia (Svavia) regio 2.
 Savid, risar ducis Jacobi Marianorum 171.
 Saida testis 176, 177.
 Savina, uxor Gimmai 107.
 Savinianus episcopus vid. Sabinianus.
 Sarones 77.
 Saxoniae partes 40.
 Shinna frater Tomizai 176.
 Scafarafeld curtis et ecclesia 68, 200, 203, 207.
 Scamini Petrus 101.
 Scapulae Gregorius 174.
 Scardonitana ecclesia 81.
 Scardonitanus episcopus Constantinus 197.
 Scarnicae Gaudius 156.
 Scarpune filius Petrana 175.
 Scarmosa, abbatissa s. Mariae in Jadera. A. 1167,
 211, 212.
 Sceptum regis Croatiae 152.
 Sceptum regni Croatiae 178.
 Scestaki proavus, magister coopertorii 213.
 Schezla locus 40.
 Schitonossa Johannes eunuchus 120.
 Schitonossae Regis donatio scutei et lanceae 148.
 Schuleha, locus 98.
 Scitonossa, 126.
 Sclaveni 54, 55.
 Sclaveniae populi 55.
 Sclavi 74, 93, 105, 127, 154.
 Sclavi barbari 90.
 Sclavi (Croatae) 160, 210.
 Sclavi gens in Italia A. 598. 30.
 Sclavi in Istria 38, 39.
 Sclavi orientales 43.
 Sclavi pagani 39.
 Sclavi vel Graeci 62.
 Sclavinica lingua 65, 77, 80.
 Sclavinenses partes 71.
 Sclavinicae litterae 65.
 Sclavinorum regna 77.
 Sclavonia 77.
 Sclavoniae banus 188.
 Sclavonicum regnum 114.
 Sclavorum generationes 48.
 Sclavorum gens in Dalmatia. Italia et Istria A. 600,
 p. 31.
 Sclavorum lingua 71.
 Sclavorum nationes 93.
 Sclavorum partes 40.
 Sclavorum rex Svetopluk c. A. 890, p. 71, Michachel
 A. 1078, 161.
 Sclavorum terra 74.
 Sclavuncula 184.
 Sclavus Joannes Monachus 167.
 Scodra civitas 151.
 Scodrensis civitas 6.
 Scodrensis episcopus Stephanus 6.
 Scodrensis civitas 35.
 Scurpunnæ Petrana 173.
 Scutobaiulus, scitonosa 129.
 Sdedrug filius Stephanizi 172.
 Sebastianus diaconus 4.
 Sebastianus episcopus Rhizinensis 5, 19.
 Sodesclavus comes (dux) 59.
 Segia filius Madii indicator 146.
 Segia iudex iaderensis 126.
 Segia Madius iudex iadrensis 149.
 Segia testis 146.
 Seimolli dvornik 167.
 Sekirani, locus 138.
 Sekyriza locus 166.
 Sclapi filius Andreas 113.
 Sella argentea 76.
 Selle, locus circa ecclesiam s. Stephani 170.
 Semiani filius Dragisan 171.
 Semianus servus 170.
 Semianus testis 170.
 Semicasus, iupanus 73.
 Semidrag et fratres Vilcizo et Basilius 171.
 Semidragi filii Prodanus et Drugan 172.
 Semidragi filius Prodanus 172.
 Semina et frater eius 173.
 Semisisnus missus Svetopluki ducis 64.
 Semis-ina, servus 76.
 Semivit, pater Petri iupani 143.
 Semiviti filius Petrus 130, 168, 211, 212.
 Semivitus 143.
 Senda, fluvius 71.
 Sennica, testis 175.
 Senogalienses 47.
 Sepelato, civis tragur. 124.
 Sepulcra antiqua ad mare, iuxta silvam Virrovika in
 župania Nonensi p. 141.
 Seraia Dabrizae 146.
 Serborum procures 79.
 Serecla (de) terrae. 212.
 Serenicus Godostro 100, 101.
 Serennine, locus 164.
 Sergis, famulus 116.
 Sergius, Arbens. 99.
 Sergius eunuchus, Sclavus 59.
 Sergius filius Petri 110.
 Sergius iadrensis 143.
 Sergius Laurentii 85.

- Sergius Posterulensis 145.
 Sergius tribunus Jadr. 130.
 Sericea ornamenta p. 1.
 Serma, testis 111.
 Ser (Seruba, Saruba?) iupanus 182.
 Servi 76, 80, 112, 153, 211.
 Servi in Croatia 46.
 Servi operarii 70.
 Servi regales 126, 144.
 Servia 86.
 Servica, locus 119.
 Servicia incolarum 186.
 Servicii immunitas 143.
 Serviciorum libertas 135.
 Serviza, locus 159.
 Servuli 106.
 Servuliae regnum 35.
 Servus Nicolaus cum uxore Dabrina 173.
 Setenicus (setnicus) Saracenus et Sovinna A. 1070.
 p. 137, 138.
 Seta serica 99.
 Setinicus (setnicus) 144.
 Setnicus Vulcan 148.
 Sevischava, locus 160.
 Sevotik Grigo 146.
 Sfentopulch (vid. Svetopluk).
 Sibenicum, civitas 162.
 Sibirico, castrum 182.
 Sibiriquo, civitas 126.
 Sichova, locus 157.
 Sicilia 14, 19, insula 20.
 Sicirani (Sekirani) locus 75.
 Sidica, homo sclavonicus 97.
 Sidraga iupa 86.
 Sidraga locus 136, 158.
 Sidragenses testes: Michael, Gregorius, Drago, Praestancius, Druse, Petriza A. 1077, 158.
 Sigihart, testis. 48, 67.
 Sigillum impressum Stephani II. regis Chroatiae 182.
 Sigillum plumbeum Suinimiri regis 210.
 Sigillum regale 163.
 Sigillum regis 161.
 Sigillum regis Cresimiri 140.
 Sigiperht, testis. 48.
 Silagus, seu cella s. Joannis 150.
 Silva insula 143, 144.
 Silvius Dominicus dux Venetiae et Dalmatiae et imperialis prothofodrus p. 149.
 Simeon, comes Dalmatiae siliquaticus 193, 194.
 Simon dux 156.
 Simon presbiter 177, 178.
 Siliquatici titulus 193, 194.
 Sinize testis 173.
 Sirmi praefectura 3.
 Sirmienses 2.
 Sirmiensis Pannonia 1.
 Sirmium 3.
 Sirmus, filius Praestantii prioris Spalat. 102.
 Sirnovniza, locus 174, 177.
 Sirvus, filius Lastari 98.
 Sisciana ecclesia 81.
 Siscianus episcopus Joannes 197. Constantinus 198.
 Sisinii filii Margutius et Ursatius 113.
 Sismanus imperator Bulgarorum 96.
 Sittimiro (de) Tessen 176.
 Sitinicus vide (setinicus)
 Slabini 86.
 Slaiza (Slavica) dvornik 159, 160, 165.
 Slaiza, testis 159.
 Slano, locus. 98.
 Slavan Commerzarius 186.
 Slavaz, banus 189.
 Slaviz rex Croatiae 148, 171, et ejus frater 148.
 Slaviza frater iupani Petri 143.
 Slaviza, iupanus 130.
 Slavizo, avunculus Petri Slavi, filii Rosseni Moristici. 212.
 Slavizo frater Jeroslavi 176.
 Slavizo, nonensis 141.
 Slavizo rex Croatiae v. Slaviz.
 Slavizus, testis 142.
 Slavnae filius Jurislaus 216.
 Slavogost, iupanus 161.
 Slavonia, 127.
 Slavorum regio 88.
 Slavys Petrus, filius Rosseni Moristici 212.
 Slivinich, fons 141.
 Slivicus, locus 213.
 Slobba Petrus 112.
 Slobba parvus puer, emptus 173.
 Slora, nobilis iadr. 187.
 Slovgenzin marcha, (slovenska krajina) 49.
 Slovigna de Martinusius, examinatore Comitum Marchi et eius Curiae 141.
 Sluradi Petriz, Michael ac Martinus, cives Jadr. 214.
 Sluvina filius Dragabuti de Cerani 157.
 Smaragdum 112.
 Smina, locus 178.
 Smine, locus 164.
 Smurdazani, locus 133.
 Snathola Dabro 131.
 Socolar Apricius 136.
 Socolaristich Aprizo 147, 148.
 Solidi 37, 111, 112, 138, 145, 146, 149, 165, 167, 170, 172, 180, 181, aurei 139.
 Solidi in Cattaro 41.
 Solidi mancosi 37.
 Solidi romanati 187.
 Solidi Romanorum 156, 157, 168.
 Solium regale 178.
 Solomon, testis, 67.
 Sorbuliae regnum 104, 151.
 Sorigiturensis episcopatus 44.
 Sorigiturensis episcopus 44.
 Sova, famulus 116.
 Sovinna setenicus 137 Sachih (satnik?) 138.
 Sovinnae filius 177.
 Spalatenses cives: Desa, Michael, Stephanus, Nichiforus, Dominicus, Drasi, Forminus, Salatus A. 1075, p. 149.
 Spalatensis Archiepiscopatus 163.
 Spalatinorum, viri 170.
 Spalato civitas 171, 176.
 Spalatum civitas 73, 78, 79, 91, 98, 133, 149, 185, 187.
 Spalazulo, locus 149.
 Spaletanus archiepiscopus 161.
 Spalleto civitas 163.
 Speculi-Julienensis episcopus 44.
 Spinanti, locus 149.
 Spinunti, locus 169.
 Spiritualis pater regis Svinimiri 153.
 Spizar, testis 146.
 Sramleni filius Dedomir. 212.
 Sremi banus 188.
 Srenine de Duimus 174.
 Srenine, villa. 211.

- Staflum locus
 Stablis de Nicolaus notarius 85.
 Stagnenses 105.
 Stagnensis ecclesia 81.
 Staligatus, civis tragur 124.
 Stana, soror s. Benedicti 134.
 Stanimir, arbensis 141.
 Stanimir, terra 160.
 Stano filius Petrizi 175.
 Stantonum, municipium 198.
 Stara de grano 173, 176.
 Stara de sale 172.
 Starchand, advocatus 48.
 Stasuccus Basilius 173.
 Statuta 188.
 Statuta antiqua regum Chroatiae 128.
 Statuta canonum 20.
 Statuta maiorum 12.
 Statutum 140.
 Stauratius episcopus Istriensis 36, 39.
 Stenice, locus et castrum lat. Murula 140, 210.
 Stephanizi filii Petrazia et Sdedrug 172.
 Stephanizo, testis 106.
 Stephanus banus Croatiae 111.
 Stephanus capellanus (regis) et presb. s. Nicolai 162, 164.
 Stephanus diaconus salonit 6, 30, 31.
 Stephanus diaconus spatat. 102.
 Stephanus diaconus testis 176.
 Stephanus dux Croatorum 126, 164.
 Stephanus dux et haeres Cresimiri regis 133.
 Stephanus episc. Istriensis 36, 39.
 Stephanus episc. jadrensis 125, 130, 131, 132, 140, 141, 153, 154, 155.
 Stephanus episcopus mucurensis 198.
 Stephanus episc. Nonensis 147, 150.
 Stephanus episcopus scodrensis 6.
 Stephanus, filius Budimiri, Camerarius tertius 73.
 Stephanus frater Radoslai 147, 167, 168.
 Stephanus iupanus 173.
 Stephanus magister militum 37.
 Stephanus monachus et presb. spatat 106.
 Stephanus nepos Cichae abbatissae? Episcopus iader. 181.
 Stephanus papa 41.
 Stephanus VI. papa 71.
 Stephanus Prasca (Protospatharius?) banus p. 129.
 Stephanus presbiter 197.
 Stephanus presbyter, filius Beles 113.
 Stephanus presb. Spal. 135.
 Stephanus primicerius notariorum salonit. 14.
 Stephanus I. rex Croatiae, pater Cresimiri p. 118.
 Stephanus I. rex Croatiae 126 filius Svatoslai regis p. 129.
 Stephanus II. rex Chroatiae 181 rex Chroatorum et Dalmatinorum 181, 182, 183.
 Stephanus II. rex Hung. 213.
 Stephanus (Samuel) imperator Bulgarorum A. 994, 96.
 Stepan, Nonensis 141.
 Stepus servus 46.
 Stersinna brebersticus iupanus 162 Streseigna 164.
 Stresinna 167.
 Stiglic filius servus Lutizi 174.
 Stilbica, locus 166, 173, Stilpica 212.
 Stinica, locus 98.
 Stocollae filius Dimitrius 177.
 Stojan, Arbensis 141.
 Stoiana ded 146.
 Stolec locus in Cetina 164.
 Stracin, filius Slavici iupani 142.
 Strasimir banus? 109.
 Strativiza, locus 119.
 Stratigo civ. Jaderae 125.
 Stratigo 105.
 Stratigus Dalmatiae 129.
 Strazinolun, locus 50, Strazinola 70, Strazinula 204, 206, 208.
 Strerad, testis 157.
 Stredrago Marinus 101.
 Strehemil, servus 47.
 Streirado et Drusba filia eius. 157.
 Streisata Svinimiri regis avunculus, 167.
 Stresazza (de) Vlcina 176.
 Stresigna brebersticus iupanus 182.
 Stresinna Berberistich Comes p. 157.
 Stresinna Berberistich cum quinque suis militibus 167.
 Stresinae filius Duimus 173.
 Stresmaren, locus. 49.
 Stressa, Streisata, avunculus regis Svinimiri 167, 175.
 Stressae avunculi Svinimiri regis terrae in Massaro, a Salona usque Biaki 175.
 Stridonis oppidum 189.
 Striaza Dabro 146.
 Strietech servus 76.
 Strioza filius Zenici 97.
 Stromogin, locus 48.
 Strosit, filius Dabressa, in servum datus a genitore 174.
 Strupo, testis 67.
 Studez, regalis pincerna 132.
 Subenico civitas 175.
 Subenzani (de) Usemirus 174.
 Subigi Comites 188.
 Sublich, locus 70, 204, 206, 208.
 Suchovara, locus 136, 137.
 Sudimir, arbensis 141.
 Suduschice, locus in Clevna 164.
 Suliza de Mica 176.
 Sulpa fluviu 50, 69, 70, 201, 204, 205, 208.
 Sumocha nasseri, territorium 168.
 Suna famulus 116.
 Superpostae 39.
 Surbo, locus 173.
 Susalo de Bilsoy 176.
 Susazo villanus 149.
 Susel forestum 70, 201, 204, 205, 208.
 Sustina, vallis 168.
 Suvitker, testis, 67.
 Svacig Petrus banus tempore Svinimiri 189.
 Svacigi, Comites 188.
 Svanimiri regis filia clauda. 216.
 Svataslaus rex Croatiae 129.
 Svatizz locus 173.
 Svania (Savia) 2.
 Svenimiri regis tempus 189.
 Svennimir rex. 211, olim 213, v. Svinimir.
 Svetopluk dux Moraviae 63, 64, 66, rex Sclavorum 71, dux p. 74.
 Svinimir banus 137, 138, 146.
 Svinimir Demetrius rex Croatiae et Dalmatiae 152, 153, 157, 160, 161, 162, 163, 165, 167, 170, 175, 177, 178, 182, 189, 210, 213, 215, vide Svanimir, Svennimir et Svinimir.
 Svinimiri regis avunculus Streisata. 167.
 Svinimiri regis avunculus Stressa 175.
 Svinidrag, Trebenignanin 168.
 Svonimiri regis epitaphium c. A. 1087, p. 218.

Svverana testis 111.
 Svviskhani, locus 119.
 Sydraga, locus 119, 168.
 Sychova, locus 119.
 Symmachus papa 92.
 Symon, testis cum fratre 159.
 Symoniaca haeresis 195.
 Syndicus procurator 83, 84.
 Synodalis inquisitio 13.
 Synodus spalatina A. 1075, 150.
 Szreliz, Zreliz locus 204, 205, 208.

T.

Tabalecus testis 113.
 Tabiscavicus Civicus. 98.
 Tabulae 165.
 Taco Abricus 98.
 Taina Joannes 106.
 Talmazo, iuppanus A. 1176, 212.
 Tamali pronepos, Germanus presb. 175.
 Tamislaus Croatorum rex 76, 78.
 Tapete graecum 184.
 Tarentum, civitas 55.
 Tarvisanenses. 47.
 Techomil, servus 76.
 Tegoriae 38.
 Telinae filius Niciphorus 174.
 Tenenum civitas 165, 180.
 Teona, Triliae filius 146.
 Tepaz, Tepciza, Tepiciza, Tepizo, Tepzo, Tepsius v. Dignitates.
 Tepaz Lubomir A. 1089, 182, 219.
 Tepci Dominicus, Curialis Comes A. 1076, 153. A. 1078, 162.
 Tepciza Belan A. 1070, 137.
 Tepciza Budimir A. 1070—1074, 148.
 Tepiciza, Tolen seu Tolemir A. 1089, 182.
 Tepizo Jacobus A. 1075—1076, una cum fratribus p. 157.
 Tepsius Dominicus A. 1076, 155.
 Tepzo Boleslaus A. 1059, 120, A. 1067, 129, A. 1070, 136.
 Terbuniae principatus 86.
 Tergesti districtus 82, 84, 85.
 Tergestinus episcopus 83.
 Tergestinus numerus 37.
 Tergestum civitas 83, 85.
 Termini cum lapidibus et ferro signati 46.
 Ternova civitas Bulgariae 96.
 Ternperch (ad) ecclesia 50, 201, 203, 204, 208.
 Terra regalis 144.
 Terraticum 98.
 Territorium regale in Croatia 46.
 Tessen de Sittimiro 176.
 Tessina cum fratre Braticha Sidinna 159.
 Tessina cum sua filio 165.
 Tesina, servus 47.
 Tetralo, nepos principis Pincii 96.
 Teuthardus cartolarius imp. 210.
 Teuzo, legatus Alexandri II. papae 124.
 Thaiza filius Jurae 165.
 Thassa Gussichius, Jurae, Gurgi, filius 167, 168.
 Theatri porta in Salona 97.
 Thechenna, filius Verdenna 168.
 Thelonea. 69, 201, 203, 208.
 Theodora Augusta imp. 112, 115, 116.
 Theodoria, mater Joannis 75.
 Theodoricus rex Gothorum 1, 2, 193, 194.

Theodorus presbiter et sacrarius regalis 133.
 Theodorus sacerdos, regius scriba 177, cancellarius regis 178.
 Theodorus, tribunus iadrensis 75.
 Theodorus abbas s. Stephani protomartyris 143, 183.
 Theodorus diaconus scriniarius Zach. papae 36.
 Theodorus, episc. Istriensis 36.
 Theodorus filius Zubinici 97.
 Theodorus presb. et cancellarius eccl. s. Doimi 135.
 Theodorus presbyter et Cancellarius regis Svinimiri 155.
 Theodorus presb. notarius 123, 139.
 Theodorus presbiter Spal. 179.
 Theodorus scriba d. regis 165.
 Theodorus scriptor 163.
 Theodorus Ypato 37.
 Theodosius diaconus nonensis 60.
 Theodosius episc. belgradensis 118, 120, 136, 153, 157.
 Theodosius episcopus nonensis 65, 199.
 Theodosius tribunus iader. 95.
 Theophana augusta mater Ottonis II. 204, coniux Ottonis 205.
 Theophilactus Archidiaconus 36.
 Theotmarus archicapellanus 72.
 Thessalonica urbs 3. 5.
 Thessalonicensis episcopus 3.
 Thessimir villanus 160.
 Thessina villanus cum filiis Szidina et Desinna 160.
 Thitmar episc. memoria 205.
 Thoma presbyter 157.
 Thomas defensor eccles. salonit. 34.
 Thracia 3.
 Tiberi Fuscus 173.
 Ticine Dominicus 181.
 Ticyanus episcopus Arbensis 196.
 Tigala Micha 174.
 Tilago insula 147.
 Tilago, locus 95.
 Tilagus, insula 124.
 Tilstacossa Girdan 172.
 Tilstacosae Dragana 171.
 Tilstecossae vinea 170.
 Tin, mens 133.
 Tinnilinpach rivulus 68, 200, 207.
 Tirpimirus dux Croatorum 45, 46, 72, eius memoria 153.
 Tiufinpach, locus 70, 204, 206, 208.
 Tochenia, Tochinia terra regalis 126, 144, 165.
 Toednic, locus 175.
 Tokedrag cluzar 173, 175.
 Tolen aut Tolemir tepiciza 182.
 Tolimir psar 137.
 Tollanus filius Miroslavi 174.
 Tollia, abbatisa s. Mariae A. 1199, 215.
 Tollimir testis 147.
 Tomidrag, nonensis 141.
 Tomidrug filius Naesdae 176.
 Tomizai, frater Shinnae 176, 177.
 Torrezieae praedium 102.
 Tragi, moneta, 160.
 Tragurienses cives, Petrus Bello, Georgius Bogaboici Joannes Chudi, Desa, Andreas, Dom. 149.
 Traguriensis civitas 124.
 Tragurii prioris terra 173.
 Tragurinus, Joannes filius Pirvo presbyter 107.
 Tragurinus Martinus 107.
 Tragurinus Petrana 111.
 Tragurium civitas 1, 209, 216.

Trahoue, locus 50, Trahof 70, 204, 205
 Translatio servorum 176.
 Transo Abbas s. Chrisogoni 110 v. Traso.
 Trapico, villanus 97.
 Traso abbas s. Chrisogoni 95, 106, 107, 112, 121, 129, 147.
 Travus, amnis 69, 201, 204, 205, 208.
 Trebavizi filius Andreas 160.
 Trebenignanin Svinidrag 168.
 Trebina, locus 50, 70, 204, 206, 208.
 Treisima civitas 69, 201, 203, 207.
 Treisima, flumen, 69, 201, 204, 205, 208.
 Treizizi villa 165, 167.
 Tremitana insula 103.
 Treni promontorium 214.
 Treverensis archiepiscopatus 92.
 Treuina amnis 69.
 Tribigoi Grasciche 137.
 Tribis, vallis 97.
 Tribisetus pater Michaelis 97.
 Tribuchi, testis 156.
 Tribunati 38.

Tribuni Civitatum Dalmatiae et Croatiae.

Absarensis Viaro A. 969, p. 91.
 Arbenses, Arbesani: Joannes A. 986, p. 95, Bellata A. 1018, p. 99.
 De Cula, Maius A. 969, p. 91.
 Jadrenses: Theodorus 75, A. 918, Praestantius, Constantinus, Vitalis, Georgius, Dabro, Anastasius, Paulus, p. 76. — Anno 969. Dabro p. 90. — A. 986, Domnius, Lampredius, Petrus, Maius Cerneciae, Dabro frater Mai, Ursana, Barba, Nichiphorus, Plato p. 95 — A. 990 Domnius, Theodosius, Lampredius, Petrus, Maius, Dabro frater eius, Ursana, Petrus II. Barba, Nykiphorus, Joannes, Plato. — A. 1033 Vitalis, Drago, Drasa, p. 107. — A. 1034, Praestantius, Dabro, p. 107. — A. 1036, Praestantius, Dabro, Cerneca, p. 110. — A. 1044, Paulus p. 114. — A. 1067, Praestantius, Dabro I. Dabro II. Martinus, Cerneca, Andreas postea prior, Sergius, Georgius, aius, Martinus, Ursana, Petrus, Pancella p. 130. A. 1091. Trunzanus filius Peze 185.
 Mariae in Acu. Maius tribunus A. 969, p. 91.
 Spalatini: Petrus A. 986, p. 95, Gaudinus A. 1075, 149.
 Tribuni in Istria 38.
 Tribuniae regnum 85, 104, 151.
 Tribunus 42.
 Tribunus Maius 1105, 142, Zanisis 142, Gregorius, 142, Forminus 142.
 Tributi immunitas 143.
 Tributorum libertas 135.
 Tributum agni et ampullae vini 120.
 Tributum cereorum 135.
 Tributum piscationum 147.
 Tributum pontificale 152.
 Tributum tollere 175.
 Tributum veneticum 99.
 Tridullo, civis tagur. 124.
 Trigesima, locus 50.
 Trimonius frater Peciaziti 97.
 Triphonius diaconus 113.
 Tripoliza, locus 69, 201, 203, 208.
 Tristenich locus 148.
 Trubillo Vicina 173.
 Trubula, serva 47.
 Trudalaca, testis 146.

Trunzan, index 142.
 Trunzani filius Rugate 175.
 Trunzanus Majus filius Peze, anni tribunus 185.
 Trutianis Maidiati Dominicus 101.
 Tryclinus 105.
 Triipho s. Confalonius 40.
 Tryphonis s. corpus 40, 41.
 Tudleipin, locus 50, 70, 201, 204, 205, 208.
 Tugarani Tugarini 171, 174.
 Tugare, locus 164.
 Tugari locus 46.
 Tugari de Andreas 172.
 Tugari de Boledrug 170.
 Tugari de Girgi 170.
 Tugari de Kerna 171.
 Tugari de Picna et Girgi 171.
 Tugina, iupanus armiger 73.
 Tulo de Duymus 173.
 Tuontina fluvius 200, 202, 207.
 Turibulum argenteum 184.
 Turkon, famulus, 116.
 Turrus s. Petri 134.
 Tuttundus dux 44.
 Typus regalis Croatiae 119.
 Tyrrhenum mare 55.
 Tzena iupa 86.
 Tzentzena iupa 86.

U.

Ubladica de Chelmenani, eius pater Clonimir, avus Ciprianus, avia Helena p. 167.
 Ubrusar Desina A. 1066, 126.
 Ubrusar, Desimir A. 1072, 144, A. 1089, 182.
 Ubrusar Visa. A. 1083, 177, 178.
 Uculo (Dauculo-Diklo) locus 75, 91.
 Ugo curator sacelli archiepiscopalis 177, capellanus archiepiscopi 178.
 Uladislavus Pannoniorum rex 184.
 Ulcina filius Climini 175.
 Ulcina Sagoristicus iupanus 175.
 Ulcinium civitas 104, 151.
 Uncio, nobilis 145.
 Undrima, locus 50, 70, Undrina. 204, 206, 208.
 Ungari 74, 93.
 Ungarorum confinia 92.
 Unlaz, testis 67.
 Urula fluvius 68.
 Uriens, filius Cipriani. 215.
 Ursacius diaconus 113.
 Ursacius filius Jacobi 113.
 Ursainna testis 159.
 Ursana, tribunus Jadr. 95, 130.
 Ursana (uxor) de Petrana Masitulo 111.
 Ursanae filius Junzze 172.
 Ursanus de Sirnovnyza 174.
 Ursanus presbyter cum filio suo Dabra 113.
 Urso abbas s. Moysis 165.
 Urso abbas s. Stephani 105, 106.
 Urso presbyter 172.
 Urso sacerdos ragus. 103.
 Ursus Abbas 139.
 Ursus, diaconus absar. 101.
 Ursus, missus regis Bulgarorum 58.
 Ursus presbyter 197.
 Ursus patriarcha Aquileiens. 41.
 Urula, fluvius 200, 203, 207.
 Usemir, testis 175.
 Usura 196.
 Utanhusa, locus 71.

Utecha cum duobus filiis pro servo comparatus 174.
Utiza, locus 149.

V.

Vachinna, postiuppo 161.
Vadia 39.
Vahava. — Uuahauua, locus 50, 69.
Vakyzo, Viakizo iupanus de Luka 129, 132.
Valae nepos 173.
Valecus avus Radovani 137.
Valentinus, de Proculi 104.
Valentinus filius Gervasi 103.
Valentinus filius Petri episcopi 158.
Valentinus veglensis 100.
Valiza prior spatatensis 134, 135, 170.
Valizae priores filius Duimus 135.
Valiza Stephanus prior spatatensis 149, 150.
Vallis obscura 121.
Vallis ss. Cosmae et Damiani 159.
Vallis s. Stephani 169.
Vallis s. Victoris 147.
Vandali 34.
Vasa argentea 45.
Vchichi, vicus 165.
Veca, Madii prioris iader. filia 181.
Vecemir et filius eius Cernugnuo 177.
Vechedrag filius Chroatini 168.
Veglensis ecclesia 81.
Veglenses Comites Bartholomaeus et Witus A. 1100, 219.
Vegla, civitas 99, 100.
Vegliae Episcopi v. Episcopi.
Vcileazza donator 159.
Veitrich, testis 157.
Veka filia Cichae 184, 185, Vekenega 185.
Vekemir, iupanus Luce 136.
Vekemir, nonensis 141.
Vekemir parens Petrici 176.
Vekenega filia Cichae abbatissae 125, 145.
Vekenega mater Cichae 125.
Vekenegae genita Cicca 181.
Vekenego donator 147.
Vekenego setinicus 144.
Velconiza filius Dabrazae, raguseus 172.
Veliaco, testis 106.
Veliacus, nonensis 141.
Veliga (Velika) locus 48.
Velih (Velika) locus 67.
Vellchiza, locus 160.
Vellera de lana, loco monetae 177.
Vellera ovium 172.
Veneti 214.
Venditio hominum illicita 152.
Venditio pueri Slobba et servi Andriuli a suis genitoribus 173, servorum Petri, Zorzi, Draculi, et Pribili 174. Bolezzi filii Vlasiz, Dragadeti, Dedonae, cum filio, Maraci Radoslavi de Narenta, Vilcotae Radovani, Dedullir, Mirani, Nicolai et sororis Marinae, Desinnae, Lubizo, Raccana, Lutizi, Perinnae, Velcozi. 174.
Venditio servorum 173, 174.
Venditio sororis Kerniz 160.
Venetiae 38, 39, 89.
Venetici 40, 41, 47.
Veneticorum dux Petrus 47.
Veneticus Johannes monachus 134.
Vera, soror s. Benedicti 134.
Veranizza Toduri filia, uxor Andocu 111.
Verdata Aprizonis filius 165, 167, 168.

Veru, insula 132.
Vestimentum de squirincio investito cum panno vario 76.
Veteranus presbyter 31, 34.
Vetrich, testis 161.
Vetuaensis episcopus 44.
Vexillum regni Croatiae 152.
Via ad moenia civitatis Spalatensis oramque maritimam, prope templum s. Michaelis 178.
Via antiqua. 128, 211, 215.
Via antiqua ad ecclesiam s. Mariae subtus Spinunti 169.
Via carri, slavice colnic. 214.
Via magna ad Salonam ex parte pelagi 169.
Via publica 119.
Via publica ad Nonam 215.
Via s. Cassiani 169.
Viachizo, vide Vakyzo iupanus 132.
Viar de Apsaro 91.
Viatro, civis Absarensis 101.
Vicarius Svinimiri regis Croatiae, Pribimirus 179.
Vicha, testis 173.
Vicentenses 47.
Vichingus episcop. nitr. 74.
Victor, episcopus martaritanus 197.
Victoris s. vallis 95, 147.
Vicus, iuxta ecclesiam s. Domnii 169.
Vigilius papa 4.
Vilcai consobrinus Martazzae 175.
Vilcan, bravar 173, 175.
Vilcan de Goinego 176.
Vilcan, presbyter 148.
Vilcana presbiter 177.
Vilcani bravari filius Joannes 173.
Vilcinna iudex 142.
Vilemir et Preda 156.
Vilcomir frater Prede 175.
Vileona pastor 106.
Vilemir et frater suus Preda 177.
Vilkiki testis et nepos suus Prodan 174.
Vilkiki, tugarani, 171.
Vilkizo avunulus Prodani 172.
Vilicus (Vlcus) Valecus, avus Radovani 136, 137, v. Lilicus.
Villa, nuper posita 215.
Villa regalis 154.
Vilzinna comertzarius 142.
Viminacium civitas 3.
Vinculatum praeceptum episcopale 185.
Vinotoc 129.
Vipera suptr, territorium 213, 215.
Virbicza, terra 211, 214.
Virrovika silva 141.
Visen polisticus iupanus 155.
Visen zetinsticus, Centene iupanus 182.
Viseni filii Desiza et Bogdan et alli fratres 175.
Vissa Ubrusarus 177, 178.
Vitadrag, testis 137, 138.
Vitalis Archiep. Ragus. 103, 104, 112, 118, 148.
Vitalis episc. arbensis 181.
Vitalis episc. iadrensis 62.
Vitalis episc. veglensis 100, 101.
Vitalis filius Theodori, Archiep. Ragusanus c. A. 1030, p. 217.
Vitalis, gener Postiuppi (Chruchennae?) 168.
Vitalis Michael dux Venetiae atque Dalmatiae sive Croatiae et imperialis prothosvavor 187.
Vitalis presbyter sarniensis 197.
Vitalis prior tragur. civ. 149.

Vitalis subdiaconas rag. 113.
 Vitalis, tribunus iaderensis 76, 107.
 Vitalus abbas s. Chrisogoni 114.
 Vitan frater Dvornici 175.
 Vitaza belgradens. 146.
 Vitaza, civis tragur. 124.
 Vitaza, nuper prior et fratres 186, 187.
 Vitaza olim prior A. 1105, 142.
 Vitaza, testis 185.
 Vitazae terra 172.
 Vitazai venditor 158.
 Vites Draganego 172.
 Vitizo, villanus, 119.
 Vitodrag, testis 158, 159.
 Vitomir dvornich 137.
 Vitrino, locus 70, 204, 206, 208.
 Vlcina de Stresazza 176.
 Vlcina filius Branae 166.
 Vlcina filius bravari 176.
 Vlcina, testis 171.
 Volar 129.
 Volen iudex Clissae 176.
 Volessa, dad 129, 132.
 Volcinna zatinschicus (Zetinschicus) iupanus 137.
 Voliza prior Spalatensis 178, 179.
 Vollari, locus 164.
 Voneto, veglensis 100.
 Vrania, abbatisa s. Platonis in Jadra A. 1167, p. 211, 212.
 Vrana, locus 152, 212.
 Vranina, locus 175.
 Vrasana et Martazza nepotes Michazzi avi Petri Zerni de Gumaj 175.
 Vratina mala, testis 176.
 Vratina polsticus iupanus 182.
 Vrera servus 87.
 Vreten 97.
 Vuicker, testis 67.
 Vuillus Drago 146.
 Vuitgarius canc. Lud. II. regis. 49.
 Vuitger, testis 48.
 Vuitnesperch, locus 69.
 Vulcan, setnicus 148.
 Vulcina, filius Biti Nasitorti. 213, 215
 Vulgari (Bulgari) 54.
 Vulgarorum (Bulgarorum) rex. 60.
 Vulgarum (Bulgarorum) princeps 53.
 Vulpinae pelles 100.
 Vunicha, Vonicha, nobilis de Lapach, gener Svanimiri regis. 216.

W.

Wagreini, (va Krajni) locus termini. 68, 69, 201, 202, 204, 205, 207, 208.
 Wahavva, locus 201, 203, 207.
 Waltungesbah, locus. 49.
 Warnarius 40.
 Wassinperch, mons. 68, 200, 202, 207.
 Wassucrim aramiator. 209.
 Wezelinus nobilis miles 166.
 Wibbenebogala rupes. 68.
 Wichinus, Uichinus, episcopus nitriensis 65, v. Vichingus.
 Willigisus archicapellanus 202.
 Willigisus archicapellanus 204, 206.
 Willihelm testis, 48.
 Wintherius cancellarius Heinr. III. 209.
 Wirceburgensis episc. Bruno 108.
 Wissasclavus dux. (Zachulmiae?) A. 870—900, 217.

Witanesperc, locus, 50, 202, 203, 208.
 Witigoba, Uuitigobba, fluvius 68.
 Wlasici, villa 140.
 Wormaciae episc. Azeco 107, 108.
 Wyzdyhitlen, famulus 116.

Y.

Yculus, locus (Diklo) 128, 129.
 Ylena, serva 47.
 Ymnaria 145.
 Ypatus Mauritius 37, Theodorus 38, Lotavitus 105.
 Yrolphus laureacensis Archiepiscopus p. 44, 45.
 Ysaac miles Erimberti 71.
 Ysac, habas s. Stephani 178.
 Ysidori s. vinea 149.

Z.

Zabrae filius 156.
 Zacharias papa 35, 36, 41.
 Zacheus 115.
 Zachlumorum principatus 86.
 Zacholmia 109.
 Zachulmiae nobiles 109.
 Zachulmiae regnum 35, 151.
 Zalaca, villanus 111.
 Zamarus testis 113.
 Zanisus tribunus 142.
 Zaratina generatio 41.
 Zarsata, iupanus 47.
 Zelisto, iupanus camerarius 73.
 Zella, civis iadrensis 126.
 Zellided iupanus pincernarius 73.
 Zellidrag, maceharius comitissae 73.
 Zelliver (Želimir?) županus Cleoniae. 73.
 Zelodrag testis 137.
 Zentina flumen 86.
 Zerni Petrus 170.
 Zeroferarii magni et parvuli 184.
 Zerotina casa 37.
 Zestinje, locus, p. 219.
 Zidimir, iupanus 130.
 Zirmus prior spatatensis, filius Prestantii prioris 122.
 Zirnug testis 175.
 Zirno, testis 156.
 Zistanesfeld, locus, 69, 201.
 Zitallo, superpositus monasteriis 73.
 Zoippo Duimus spatat. 134.
 Zomboir, vinitor 116.
 Zovinna, centurio 106.
 Zoviinna et eius frater Ivaza 168.
 Zovinna filius Cregomir 160.
 Zovinna, Nonensis 141.
 Zovinna testis 147.
 Zoviz, volar 129.
 Zovna setinicus 144.
 Zremil, servus 76.
 Zuanimerus, rex Croatiae. 216.
 Zubinic, venditor 97.
 Zudinna villanus 167.
 Zuip, civitas 69, 201, 204, 205, 208.
 Zulicus frater Joannis Podcupiza 98.
 Zulio, locus 158.
 Zullo testis 47.
 Zulus venditor 170, 172.
 Zura, aurificus 173.
 Zuri (Žir), insula, p. 118. Zuris. 120.
 Zuric, locus 87.
 Zurilli filius Dabrik 172.

Zurilli terra 172.
 Zurra filius Tripuni 148.
 Zutimusl testis 47.
 Zuvani vinea 149.
 Zuedlobrudo (Svetlobrdo) mons 89.

Zventibaldus dux (v. Svetopluk) 74.
 Zuentopolcus rex. Sclavorum 71.
 Zverana, testis 111.
 Zvir, servitium 135.
 Zvuenlap (vide) Svetopluk dux 63.

Pogrieške tiska.

Strana	35. redak	7. auarorom, izpravi: auarorum.	Strana	135. redak	8. inueta izpravi: inuenta.
"	52.	" 3. Svatopluka " Rastislava.	"	143.	" 14. otoka Slivna " otoka Želve.
"	61.	" 20. Cum literis " Cum literas.	"	144.	" 34. Endreas " Andreas.
"	75.	" 12. morbis " mortis.	"	147.	" u bilježci 1. Petar " Aprizo.
"	75.	" 13. loquende " loquendi.	"	148.	" 8. Rusin Morstić " Rusin morski
"	75.	" 14. tramite " transitu.	"	161.	" 4. filio " filia.
"	76.	" 8. tena " lena.	"	161.	" 16. nostram " uestram.
"	76.	" 10. fetro iocato " feltro parato.	"	161.	" 17. nequimus " nequiuimus.
"	76.	" 14. mog. " magistro.	"	161.	" 22. Date " Data.
"	76.	" 26. faratri " baratri.	"	163.	" 35. et arcum " et circum.
"	76.	" 29. Odolberti altatii izpravi: Odol-	"	165.	" 2. rogas " rogans.
berti abbatis.			"	166.	" 23. auatoritas " auctoritas.
Strana 104.	"	4. presule izpravi: preside.	"	180.	" 39. aconachus " monachus.
"	104.	" 10. Benedikto VII. " Benedikto VIII.	"	180.	" 40. omoncator " aduocator.
"	105.	" 23. sigmanus " signamus.	"	188.	" 1. Aloymi " Doymi.
"	112.	" 31. donique " denique.	"	189.	" 1. oko 1101 " oko 1100.
"	120.	" 25. cui etiam " cui et ut.	"	199.	" 28. okog. 888-867 " oko 866-67.
"	224.	" 27. čuvaga " čuvanoga.	"	209.	" 15. CXVIII. " CCXLVIII.